

Jaarstukken 2009

Voor en door Zeeuwen

Jaarstukken 2009

Het binnenwerk van de Jaarstukken 2009 is gedrukt op:
100 grams chloorvrij papier met FSC label.

Inhoud

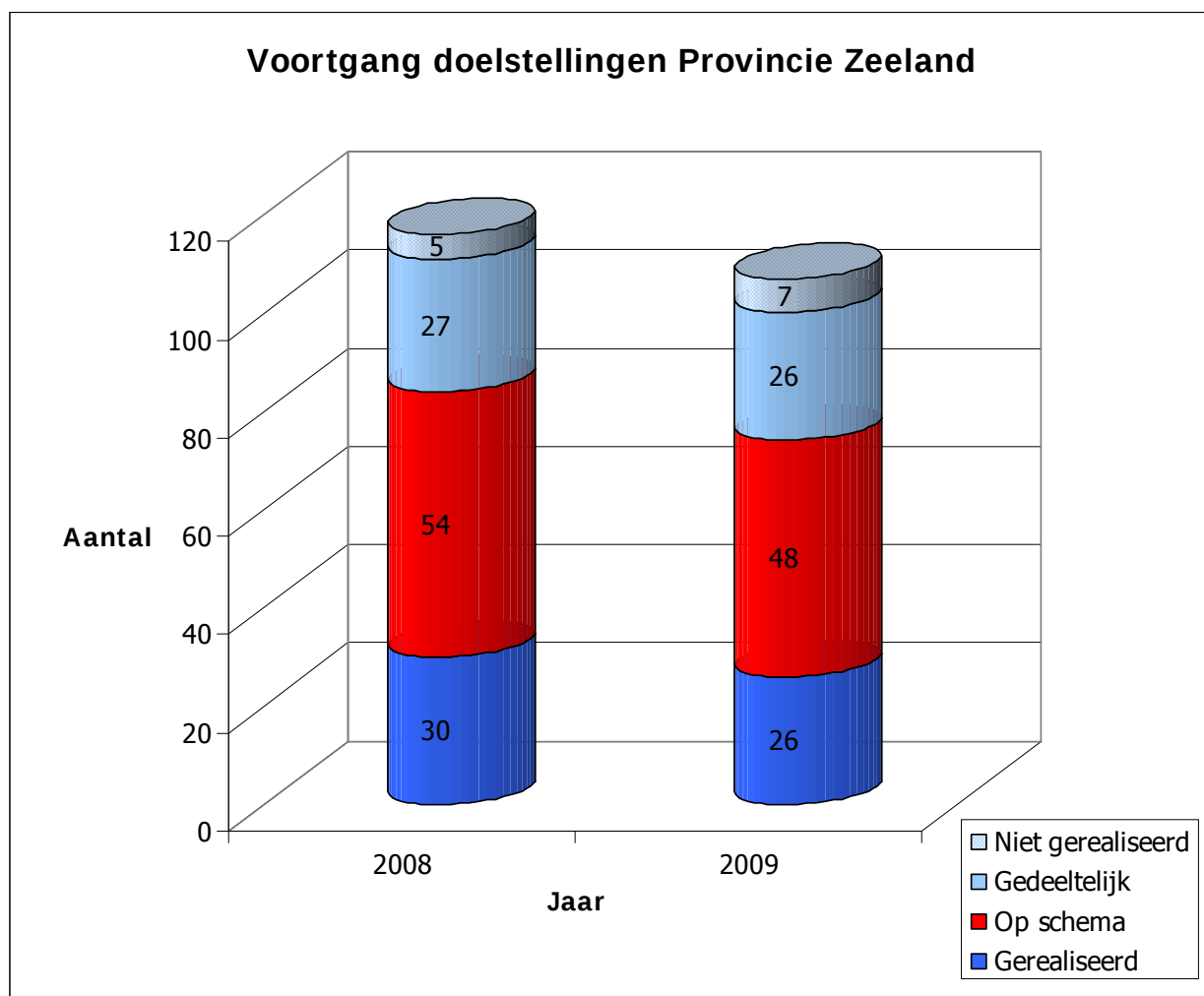
1. Inleiding	5
1.1 Inleiding	5
1.2 Leeswijzer	7
1.3 Rekening in één oogopslag	9
Jaarverslag	15
Programmaverantwoording	17
2. Mens	19
2.1 Programma 1 - Sociaal beleid	23
2.2 Programma 2 - Jeugdzorg	30
2.3 Programma 3 – Cultuur	36
2.4 Programma 4 - Openbare orde en veiligheid	43
2.5 Programma 5 – Bestuur	52
3. Economie	61
3.1 Programma 6 - Economie	65
3.2 Programma 7 - Toerisme en recreatie	75
3.3 Programma 8 - Landbouw en visserij	82
3.4 Programma 9 - Onderwijs	88
3.5 Programma 10 - Mobiliteit	97
3.6 Programma 11 - Verkeersveiligheid	107
4. Omgeving	113
4.1 Programma 12 - Milieu	117
4.2 Programma 13 - Ruimtelijke omgeving	128
4.3 Programma 14 - Watermanagement	142
4.4 Programma 15 - Natuur en landschap	150
5. Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	159
5.1 Overzicht algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	161
5.2 Verloop overzicht onvoorzien	162
6. Paragrafen	163
6.1 Paragraaf Provinciale heffingen	165
6.2 Paragraaf Weerstandsvermogen	169
6.3 Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen	177
6.4 Paragraaf Financiering	183
6.5 Paragraaf Bedrijfsvoering	189
6.6 Paragraaf Verbonden partijen	217
6.6.1 Overzicht van de belangrijkste verbonden partijen	225
6.7 Paragraaf Grondbeleid	237

7. Sociaal Jaarverslag 2009	243
8. Jaarrekening	271
8.1 Rekening van baten en lasten	273
8.2 Toelichting mutatie reserves per programma	277
8.3 Financiële analyse	281
8.4 Balans per 31 december 2009	305
8.5 Waarderingsgrondslagen balans	309
8.6 Toelichting bij de balans	313
8.7 Niet uit de balans blijvende verplichtingen	323
8.8 Verloop reserves en voorzieningen	327
8.9 Uitgangspunten financieel beleid	341
9. Bijlagen	345
9.1 Staat van activa	346
9.2 Staat van restant investeringskredieten	350
9.3 Staat van reserves en voorzieningen	353
9.4 Verplichtingen ten laste van de reserves	355
9.5 Incidenteel beleid	357
9.6 SISA	363
9.7 Verantwoording Investeringsbudget Landelijk Gebied	369
9.8 Aanbevelingen rekenkamer	371
9.9 Accountantsverklaring	377

1. Inleiding

1.1 Inleiding

Zoals ieder jaar is het goed om met het verschijnen van de jaarstukken terug te kijken en de resultaten te bezien die in 2009 zijn bereikt. Door tijd te nemen om na te gaan wat er van de 107 doelstellingen die gesteld waren bereikt is, kan een goede afweging worden gemaakt voor hetgeen in 2010 of 2011 nog op de rol staat en waar eventueel accenten zouden moeten worden gelegd. In onderstaande grafiek wordt een vergelijking met vorig jaar weergegeven van de voortgang in de realisatie van de doelstellingen.

Het is onmogelijk om in deze inleiding een volledig beeld te geven van de inhoud van de jaarstukken. De programmaverantwoording bestaat uit vijftien programma's en is op hoofdlijnen ingedeeld in de drie domeinen: **mens**, **economie** en **omgeving**. Een belangrijke randvoorwaarde voor onze investeringen in Zeeland is duurzaamheid. De drie domeinen moeten zich in evenwicht met elkaar ontwikkelen, geen afbreuk doen aan elkaar en elkaar altijd versterken. Per domein wordt hieronder kort ingegaan op enkele zaken die zijn bereikt in 2009.

Mens

Als jongeren niet prettig en probleemloos kunnen opgroeien is het belangrijk dat ze een veilige en stabiele omgeving hebben. Jeugdzorg is daarom een belangrijke taak van de provincie.

Op 1 januari 2009 stonden er 165 kinderen langer dan 9 weken op de wachtlijst voor jeugdzorg. Eind 2009 is dit teruggebracht tot nul. Het Bureau Jeugdzorg Zeeland was in 2009 24 uur per dag beschikbaar via de kindertelefoon en een achterliggende crisisdienst.

Een groot evenement dat in 2009 plaatsvond was de Europese Senior Games. De provincie heeft dit evenement voor sporters vanaf 50 jaar vanuit de Verenigde Staten overgehaald naar Europa in samenwerking met de ouderen- en sportbonden. Het is belangrijk dat mensen gezond en actief zijn en kunnen meedoen in de samenleving. Zeeland is niet alleen landschappelijk een sportieve omgeving maar ook de vele vrijwilligers en deelnemers hebben dit aangetoond.

Economie

Afgelopen jaar is het gelukt om een enorme stimulans te geven aan een goede noord-zuid verbinding in Zeeland. Via het verwerven van de aandelen van de NV Westerscheldetunnel is het mogelijk gebleken om uit het rendement van deze aandelen de aanlegkosten te dekken van een nieuw te bouwen tunnel als kanaalkruising bij Sluiskil. De huidige brug zorgt vanwege het drukke scheepvaartverkeer voor veel oponthoud op de weg. Er is in 2009 ook gewerkt aan het verdubbelen van de rijbanen.

In 2009 waren er 21 verkeersslachtoffers te betreuren. Dat zijn er 7 minder dan het jaar daarvoor maar nog steeds teveel. Onder het motto "Op weg naar nul" heeft de provincie in 2009 een nieuwe ambitie geformuleerd: Verkeersongevallen die door maatregelen voorkomen hadden kunnen worden, zouden op termijn niet meer plaats moeten vinden. Via een manifest "Verkeersveiligheid Zeeland" hebben bijna alle betrokken partijen zich verbonden om samen met anderen extra maatregelen te treffen voor verkeersveiligheid.

Omgeving

Zeeland is rijk bedeeld met prachtige natuur. Omdat iedereen hiervan moet kunnen genieten wil de provincie dat natuurgebieden waar mogelijk toegankelijk zijn voor iedereen. Veel aandacht in het toegankelijkheidsbeleid gaat uit naar mensen met een functiebeperking. In overleg met de beheerders van de landschappen als stichting het Zeeuwse Landschap, vereniging Natuurmonumenten en particuliere terreinbeheerders is in 2009 overlegd welke gebieden opengesteld konden worden en op welke wijze de bezoeker optimaal van de natuur kan genieten.

Duurzaamheid is een onderwerp dat niet meer mag ontbreken op agenda's. De provincie heeft in 2009 het belang van een duurzame ontwikkeling nog eens belicht via een symposium. Daarbij is door bezoekers uit het onderwijs, overheid en bedrijfsleven stilgestaan bij de uitdagingen die de economische crisis biedt voor een duurzamer Zeeland. De provincie heeft ter bestrijding van de economische crisis onder meer de uitvoering van plannen op het gebied van de biobase industrie en het duurzaamheidsconvenant 'Schoon en Zuinig' versneld in 2009.

Tot slot

In 2009 is duidelijk geworden dat er tussen de 15 en 20 miljoen structureel bezuinigd moet worden in de komende jaren. Dat heeft geleid tot een discussie over de kerntaken van de provincie en tot een voorstel om minder geld uit te geven. De effecten daarvan zullen ongetwijfeld merkbaar worden in de Zeeuwse samenleving. Maar het biedt ook een nieuw perspectief. Samen met de gemeenten werken we aan één strategische agenda, omdat we gezamenlijk willen blijven werken aan een provincie waarin het goed wonen, werken en leven is.

1.2 Leeswijzer

Voor u liggen de Jaarstukken 2009. Met deze jaarstukken liggen Gedeputeerde Staten verantwoording af over zowel het beleid (doelen en prestaties) als financiën (rekeningresultaat en balans). De jaarstukken zijn ingericht zoals is voorgeschreven in het Besluit Begroting en Verantwoording gemeenten en provincies (BBV). Dit betekent dat de Begroting 2009 leidraad is voor de Jaarstukken 2009. Deze opzet moet de controlerende taak, die Provinciale Staten middels de jaarstukken uitoefenen, vergemakkelijken.

De jaarstukken bestaan uit de onderdelen, inleiding, jaarverslag, jaarrekening en bijlagen.

Inleiding

De programmarekening begint met een inleiding waarin op hoofdlijnen een aantal zaken wordt genoemd die in 2009 zijn gerealiseerd.

Verder is deze leeswijzer toegevoegd om inzicht te bieden in de opbouw van het boek.

Daarnaast is er de rekening in één oogopslag waarin kerngegevens gebundeld en overzichtelijk worden weergegeven. Zo zijn de gerealiseerde lasten en baten per programma in een grafiek opgenomen en wordt via de balans de financiële positie kort weergegeven.

Jaarverslag

Het jaarverslag bestaat uit de programmaverantwoording en de paragrafen. In de programmabegroting zijn in vijftien programma's kaders gesteld met behulp van maatschappelijke effecten en doelstellingen. De programma's zijn onderverdeeld in de drie domeinen mens, economie en omgeving. Bij ieder programma wordt in een korte inleiding de kern uiteengezet.

De verantwoordingsinformatie in de programma's geeft antwoord op de volgende vragen:

Programmavragen	Verantwoordingsinformatie
Wat willen we bereiken?	Maatschappelijke effecten. Een maatschappelijk effect is datgene wat de Provincie Zeeland uiteindelijk wil bereiken in de (Zeeuwse) maatschappij, door het leveren van een positieve bijdrage. Een gestructureerde effectmeting vindt niet plaats maar als zaken te melden zijn die betrekking hebben op het effect wordt dat bij deze vraag gemeld.
Wat hebben we bereikt?	Voortgang op de doelstellingen. De doelstellingen zijn voor een begrotingsjaar SMART geformuleerd (Specifiek Meetbaar Acceptabel Realistisch Tijdgebonden) en geven inzicht in de bijdrage van de Provincie Zeeland aan een maatschappelijk effect. Door te rapporteren op SMART geformuleerde doelstellingen wordt tegelijk ook antwoord gegeven op de vraag wat de provincie in 2008 heeft gedaan. De mate waarin een doelstelling is gerealiseerd is af te lezen via een indicator. De mogelijkheden zijn "ja, nee, gedeeltelijk of op schema". De laatste categorie is toegevoegd voor jaaroverschrijdende doelstellingen waarvoor geen specifieke prestatie is geformuleerd in de begroting of waarvoor de indicatorgegevens op het moment van publicatie van de jaarrekening nog niet bekend waren.
Wat heeft het gekost?	Deze vraag geeft antwoord of de bereikte prestaties geleverd zijn binnen het begrotingskader. Er wordt een vergelijking gemaakt tussen de werkelijke cijfers en de begroting; per programma wordt in een analyse ingegaan op de verschillen.

Na de programma's wordt in het hoofdstuk algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien ingegaan op de inkomsten van de provincie.

Naast de programma's wordt het provinciaal beleid ook beschreven in de diverse paragrafen. Het gaat met name om beleidslijnen van het beheersproces waarbij sprake kan zijn van een grote financiële impact, een grote politieke betekenis of een aanzienlijk belang voor de realisatie van de programma's. De paragrafen zijn een belangrijke aanvulling op de verantwoordingsinformatie over de (meerjarige) financiële positie van de provincie. Het sociaal jaarverslag wordt door de provincie als een belangrijke aanvulling op de paragrafen gezien en is op deze plaats in de jaarstukken geïntegreerd.

Jaarrekening

De jaarrekening start met de rekening van baten en lasten gevolgd door een financiële analyse. De balans met toelichting geeft inzicht in de financiële positie van de provincie Zeeland per 31 december 2009.

De controle van de accountant op getrouwheid en rechtmatigheid richt zich op dit onderdeel van de jaarstukken. Reserves en voorzieningen en de uitgangspunten financieel beleid komen hier uitgebreid in beeld.

Bijlagen

De bijlagen in de programmarekening zijn bedoeld om meer details te verschaffen over de financiële positie van de provincie. De staat van activa en het inzicht in het EMU-saldo zijn verplicht. Ook de bijlage SISA (single information, single audit) en de bijlage incidenteel beleid zijn op grond van de voorschriften verplicht. Volgens afspraken in interprovinciaal (IPO) is er een bijlage voor de verantwoordingsinformatie over de middelen Investerings Landelijk Gebied

1.3 Rekening één oogopslag

Rekening in één oogopslag

Lasten:

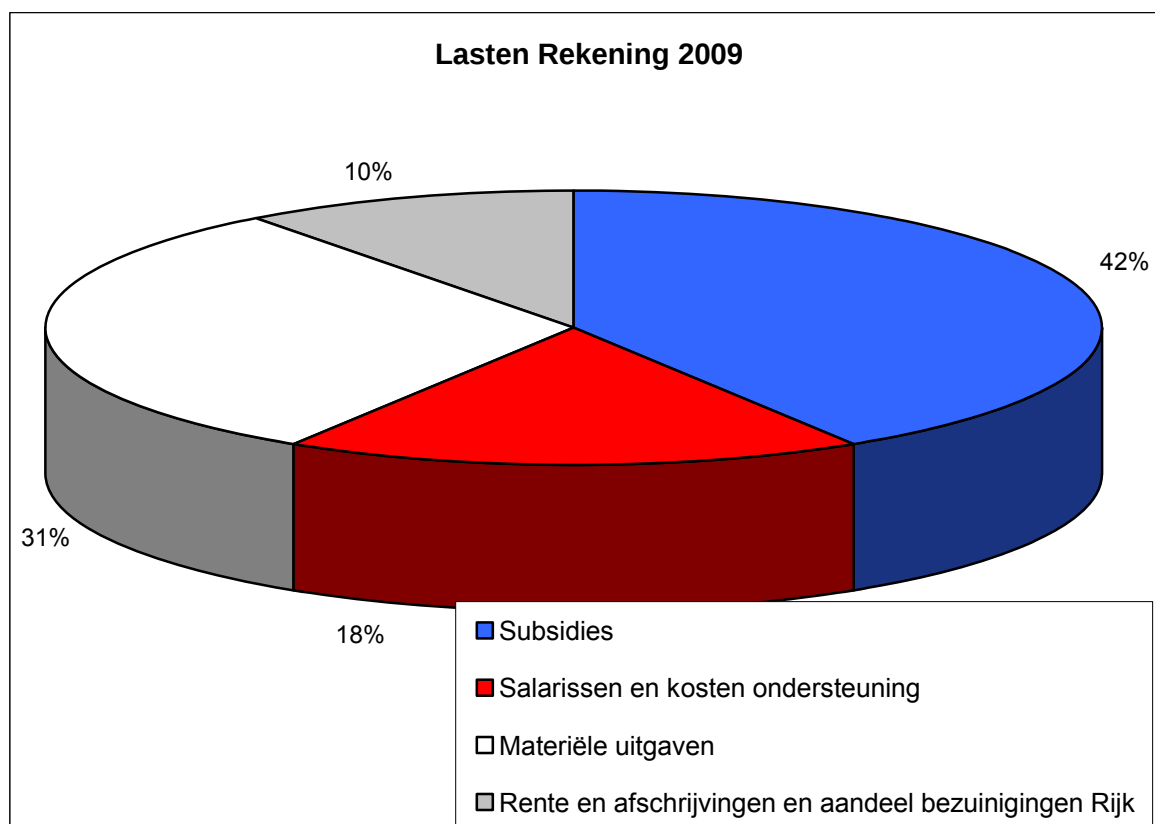
Bijna de helft van de uitgaven van de provincie betreft subsidies. Een deel van deze subsidies betreft het "doorsluizen" van doeluitkeringen van het Rijk zoals voor infrastructuur, openbaar vervoer, jeugdhulpverlening en stedelijke vernieuwing. Een ander deel van de subsidies wordt vanuit de eigen middelen van de provincie betaald op de verschillende terreinen van het provinciale beleid.

De kosten van de salarissen van het provinciale personeel van ongeveer 680 formatieplaatsen en de kosten van de ondersteuning bedragen ruim € 51 miljoen.

De verschillende materiële uitgaven voor de uitvoering van het provinciale beleid bedragen € 88 miljoen. Dit betreft onder meer de kosten infrastructuur, bodemsanering, fysieke leefomgeving en concessieverlening openbaar vervoer.

De overige lasten betreffen onder meer rente, afschrijving en het aandeel van de provincie Zeeland van € 12 miljoen in de door het Rijk opgelegde taakstelling van de provincies van in totaal € 200 miljoen.

De provinciale uitgaven verlopen als volgt:	x € 1 mln.	%
Subsidies	117	42%
Salarissen en kosten ondersteuning	51	18%
Materiële uitgaven	88	31%
Rente en afschrijvingen en aandeel bezuinigingen Rijk	29	10%
Totaal	285	100%

Baten:

Het totaal van de doeluitkeringen van het Rijk met een specifieke bestemming voor onder meer infrastructuur, openbaar vervoer, jeugdhulpverlening en stedelijke vernieuwing is de grootste inkomstenpost van de provincie.

De provincie bepaalt in principe zelf de bestemming van de overige inkomsten.

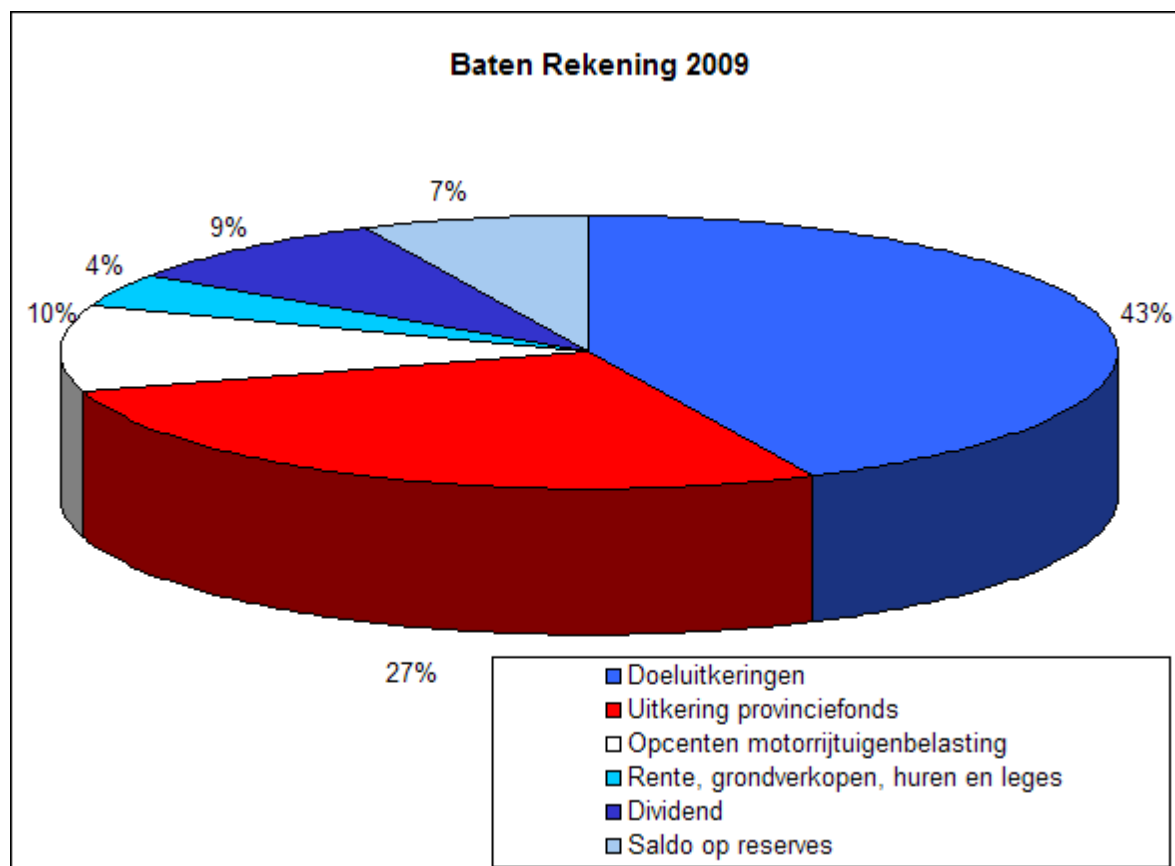
De provinciefondsuitkering is gebaseerd op een afgesproken verdeling tussen de provincies volgens algemene verdeelmaatstaven. Zeeland ontvangt ongeveer 6% van het totaal.

Het provinciale belastinggebied bestaat uit de mogelijkheid tot het heffen van provinciale opcenten op het Rijkstarief. De provincie Zeeland heeft het op één na laagste tarief.

De provincie is voor 50% aandeelhouder in Delta en heeft € 25 miljoen dividend in 2009 ontvangen.

In 2009 zijn de reserves van de provincie per saldo met € 20 verminderd onder meer ter dekking van de € 12 miljoen aandeel in de door het Rijk opgelegde bezuinigingstaakstelling.

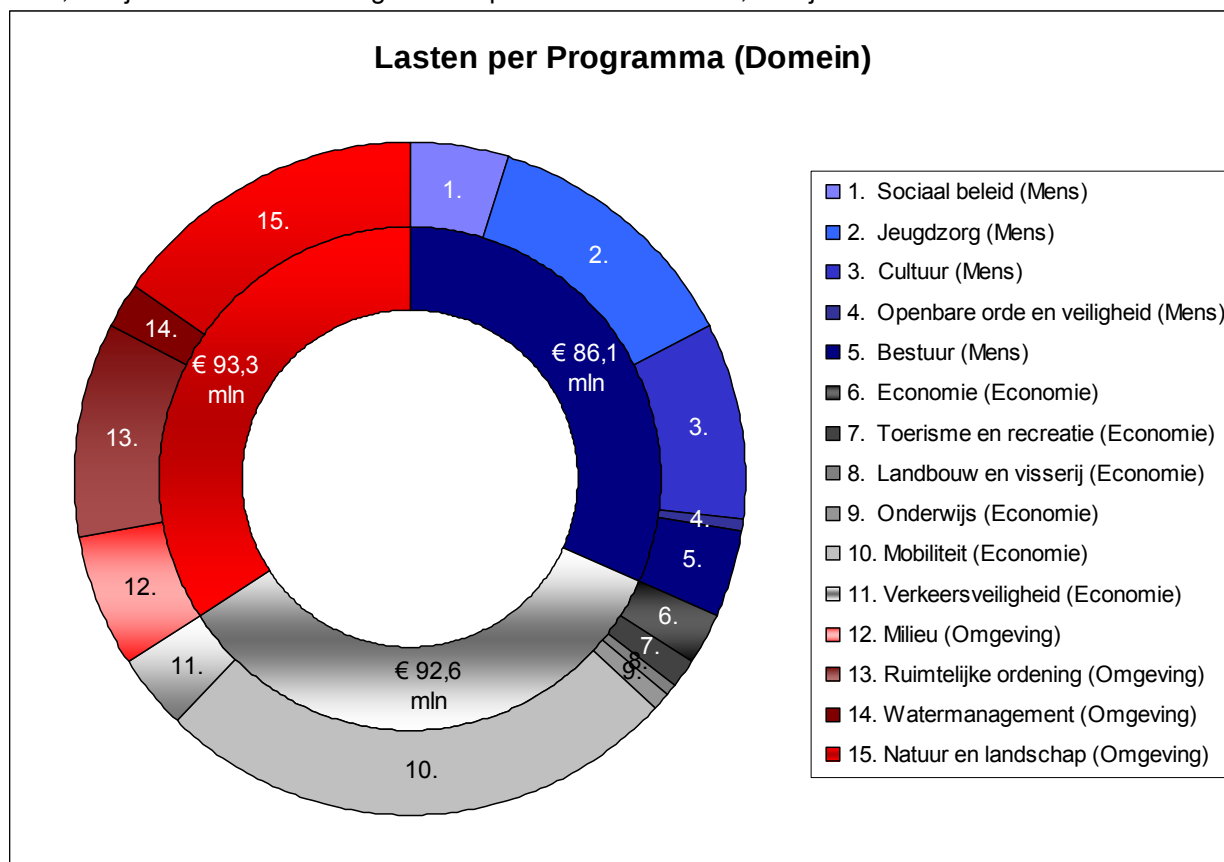
De provinciale baten verlopen als volgt:	x € 1 mln.	%
Doeluitkeringen	125	43%
Uitkering provinciefonds	79	27%
Opcen motorrijtuigenbelasting	30	10%
Rente, grondverkopen, huren en leges	11	4%
Dividend	25	9%
Saldo baten	270	93%
Saldo op reserves	20	7%
Totaal	290	100%

Rekening 2009 per programma

Programma	Lasten x € 1 mln.	Baten x € 1 mln	Saldo x € 1 mln
1 Sociaal beleid	12,6	0,2	-12,4
2 Jeugdzorg	34,9	31,8	-3,1
3 Cultuur	25,5	1,0	-24,5
4 Openbare orde en Veiligheid	2,0	0,2	-1,9
5 Bestuur	11,1	0,8	-10,4
6 Economie	7,2	0,5	-6,7
7 Toerisme en Recreatie	3,4	1,4	-2,0
8 Landbouw en Visserij	1,7	0,2	-1,5
9 Onderwijs	2,1	0,0	-2,1
10 Mobiliteit	68,7	32,6	-36,1
11 Verkeersveiligheid	9,5	3,8	-5,7
12 Milieu	17,9	6,4	-11,5
13 Ruimtelijke omgeving	27,5	16,9	-10,6
14 Watermanagement	6,4	1,2	-5,2
15 Natuur en Landschap	41,5	34,9	-6,6
Algemene dekkingsmiddelen	13,4	137,8	124,4
Resultaat voor bestemming	285,3	269,6	15,7
Mutatie in de reserve	37,9	58,5	20,6
Resultaat na bestemming	323,2	328,1	4,8

Het resultaat voor bestemming geeft een totaal van € -/15,7 miljoen, per saldo worden de reserves met € 20,6 miljoen verminderd. Dit geeft een positief saldo van € 4,8 miljoen.

De verdeling van de lasten zijn hieronder aan de hand van de verschillende domeinen (Mens, Economie en Omgeving) verdeeld naar de afzonderlijke programma's. De totale lasten € 285,3 miljoen zijn onderverdeeld in lasten voor Algemene Dekkingsmiddelen € 13,4 miljoen en alle programma's zijn € 272 miljoen. Naar domeinen: Mens € 86,1 miljoen, Economie € 92,6 miljoen en Omgeving € 93,3 miljoen.

Balans

Balans per 31 december 2009

(bedrag x € 1.000.000)

Activa	2009	2008	Passiva	2009	2008
materiele vaste activa economisch nut	45,6	43,9	eigen vermogen	150,6	169,1
Deelnemingen/overige financiële activa	141,1	54,8	resultaat na bestemming	4,8	2,1
voorraden	11,3	3,0	voorzieningen	28,0	35,6
uitzettingen < 1 jaar	65,2	164,5	netto vlottende schulden < 1 jaar	8,8	10,7
overlopende activa	6,4	7,0	overlopende passiva	103,5	94,6
liquide middelen	26,1	38,9			
Totaal	295,7	312,1	Totaal	295,7	312,1

De forse toename van de post deelnemingen in 2009 wordt veroorzaakt door de aankoop van de aandelen van de N.V. Westerscheldetunnel van het Rijk.

De post voorraden is hoger door de aankoop van gronden.

Het gevolg van deze aankopen is dat de uitgezette middelen in deposito's in 2009 verminderd zijn.

Jaarverslag

Programmaverantwoording

Mens

Jaarrekening 2009

2. Mens

2.1 Programma 1 – Sociaal Beleid

2.2 Programma 2 – Jeugdzorg

2.3 Programma 3 – Cultuur

2.4 Programma 4 – Openbare orde en veiligheid

2.5 Programma 5 – Bestuur

Inleiding

De Provincie streeft naar een gezonde en actief betrokken samenleving waarin iedereen kan meedoen, gelijke kansen heeft en waarin de nodige zorg en voorzieningen beschikbaar zijn.

In het provinciaal beleid willen we de sociale infrastructuur in samenhang ontwikkelen met de economische en de fysiekruimtelijke infrastructuur. Een prettige leefomgeving, voldoende participatiemogelijkheden en (zorg)voorzieningen dragen bij aan werkgelegenheid, gezondheid en de aantrekkelijkheid van het Zeeuwse woon, werk en leefklimaat.

Alleen voor de jeugdzorg heeft de provincie wettelijke operationele taken. Voor het overige gaat het ons om het onderling verbinden en het aanvullen van al die verantwoordelijkheden die over de diverse partijen (gemeenten, zorginstellingen, verzekeraars, woning-corporaties) in Zeeland zijn verdeeld, zodat het goede woon- en leefklimaat in Zeeland verder wordt versterkt. De rol van de provincie is stimulerend en aanvullend van aard.

Tussen de indicatoren die we in dit programma hanteren en onze beleidsinspanningen kan dan ook niet altijd een causale relatie worden gelegd.

De meeste indicatoren voor ons beleid ontleen wij aan het sociaal rapport (2004). Deze indicatoren worden echter niet jaarlijks gemeten. Het komend sociaal rapport kan worden verwacht in 2010. Mede gezien de kosten die aan monitoring op het sociale terrein zijn verbonden, wordt niet op alle terreinen met een jaarlijks streefcijfer gewerkt.

De invoering van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning krijgt in Zeeland de komende jaren verder zijn beslag. De taken van gemeenten zijn omvangrijk en van direct belang voor grote groepen burgers. We zetten in op Zeeland-brede samenwerking op de terreinen van de WMO. Deze samenwerking staat inmiddels bekend als 'het 'Zeeuws model'. De kern van het Zeeuws model ligt in de nadruk op "voorafbeleid": investeren in een goede sociale infrastructuur voor alle burgers voorkomt sociale problemen en is dus duurzaam sociaal beleid. Onze visie op de sociale pijler van de duurzaamheidsdriehoek (people, planet, profit) bestaat uit drie dimensies, die de basis vormen van het Zeeuws model:

- Schaal en herkenbaarheid: klein binnen groot (binnen grootschalige organisaties dient ruimte te zijn voor kleinschalige eenheden);
- Sturing en herkenbaarheid: ruimte binnen kaders (binnen scherp afgebakende regels ruimte creëren voor eigen beslisruimte);
- Samenhang en herkenbaarheid: een cultuur van verschil (niet streven naar uniformiteit, maar zoveel mogelijk de kansen van profilering uitbuiten).

In het collegeprogramma hebben we aangegeven het Zeeuws model de komende jaren verder te zullen uitwerken. Concreet betekent dit dat we een aantal demonstratie-projecten vormgeven waarin de bovengenoemde principes terugkomen.

Het onderhouden en versterken van de sociale infrastructuur omvat een groot aantal deelaspecten. In dit programma zijn deze uitgewerkt op basis van het Beleidskader sociale zorg 2009-2010, dat in juni 2008 door Provinciale Staten werd vastgesteld. De in het collegeprogramma 'Nieuwe Verbindingen' opgenomen voornemens zijn in dit nieuwe programma verwerkt. Hierin staat meer in detail ons beleid beschreven en worden subsidiemogelijkheden weergegeven. We onderscheiden daarbij vijf programma's c.q. doelstellingen; hier binnen zijn er verschillende demonstratieprojecten 'Zeeuws model'.

De programma's zijn gebaseerd op het centrale knooppunt "Mensen in Zeeland" uit het collegeprogramma "Nieuwe Verbindingen". In het programma sociaal beleid zijn het beleidskader sociale zorg, de sportnota en de nota integraal jeugdbeleid de centrale beleidsdocumenten.

Onder het programma sociaal beleid vallen tevens de subsidies aan Scoop, Klaverblad en Sport Zeeland en de Telefonische Hulpdiensten Zeeland.

In het sociaal rapport (2004) zijn een groot aantal 'sociale variabelen' gemeten. Daarmee is de uitgangspositie bekend. In 2010 zal de ontwikkeling van deze variabelen opnieuw in beeld worden gebracht. Daarnaast brengen wij jaarlijks een voortgangsrapportage uit, waarin we verslag doen van de verschillende activiteiten die we in het kader van de beleidsprogrammering uitvoeren. Het gaat daarbij om een groot aantal (project)subsidies, maar ook over onze eigen activiteiten zoals overleg, bijeenkomsten.

In februari 2007 is de nota "uitvoering nota integraal jeugdbeleid" vastgesteld door Provinciale Staten. Voortgangsrapportage vindt in het vierde kwartaal van het jaar plaats. De looptijd van de nota is 2009-2012.

Deze nota kent in totaal 38 actiepunten die zijn verdeeld over 6 thema's. Om per thema na te gaan hoe het beleid in de praktijk uitpakt zal het systeem van Results-Based Accountability worden toegepast oftewel de weg naar succesvolle sturing op output. Per thema gaat het dan om twee indicatoren. In de loop van 2009 zal het RBA voor de gehele nota worden ingevoerd.

Verder zijn de sportnota en de nota beleidskader sociale zorg van toepassing op programma 1. Beide nota's zijn in de juni vergadering van Provinciale Staten vastgesteld. In verband met herijking van de provinciale rol op het sociale terrein is de looptijd van beide nota's inhoudelijk vastgesteld voor de periode 2009 tot en met 2010.

De jaarlijkse voortgangsrapportage vindt aan het eind van het jaar plaats.

1. Wat willen we bereiken?

Het maatschappelijk effect dat we met het sociaal beleid beogen, wordt alleen bereikt dankzij inspanningen van vele partijen. Gemeenten hebben een primaire rol, instellingen voor zorg en welzijn voeren uit. Problemen die zich voordoen, of dat nu gaat om sociaal isolement bij ouderen of over voldoende opvangvoorzieningen voor zwerfjongeren, kunnen alleen met en vooral door andere partijen worden behaald.

In ondermeer het sociaal rapport 2004 is een aantal belangrijke kenmerken van de Zeeuwse bevolking in beeld gebracht, die samen iets zeggen over het geformuleerde maatschappelijk effect. De belangrijkste daarvan worden bij de desbetreffende doelstellingen weergegeven. In 2009 wordt een nieuw sociaal rapport opgesteld, zodat de veranderingen in de sociale variabelen zichtbaar worden (kengetal). De inspanningen die de provincie op het sociale terrein doet, zijn concreet vertaald in de uitvoering van de Beleidsprogrammering Sociale Zorg en de bijbehorende beleidsregels. In de begroting wordt hiervan een korte samenvatting gegeven (prestatie-indicator).

In de jaarlijkse voortgangsrapportage sociale zorg wordt meer en detail informatie verstrekt over de voortgang van het beleid en de verschillende projecten.

De maatschappelijke effecten waaraan de Provincie Zeeland positief wil bijdragen zijn:

0103:

Een gezonde en actief betrokken samenleving waarin iedereen kan meedoen, gelijke kansen heeft en waarin de nodige zorg en voorzieningen aanwezig zijn.

2. Wat hebben we bereikt?

Effect	Doelstelling
Een gezonde en actief betrokken samenleving waarin iedereen kan meedoen, gelijke kansen heeft en waarin de nodige zorg en voorzieningen aanwezig zijn.	010301 Het bevorderen van leefbaarheid en sociale samenhang in wijken, kernen en buurten. Indicatoren: • het aantal mensen dat aangeeft een positieve binding te hebben met dorp of stad (77% in 2004) handhaven in 2010; • percentage deelname vrijwilligerswerk: 34% in (sociaal rapport 2004) naar 36% in 2010. Is de doelstelling gerealiseerd? Nee Stand van zaken: Toelichting doelstelling: Op basis van de indicatoren moet worden geconstateerd dat de leefbaarheid en sociale samenhang in Zeeland onder druk staan, met name in de gebieden waar zich bevolkingskrimp voordoet. Stand van zaken indicatoren (op volgorde): • Bij de SSVZ (Sociale Staat van Zeeland) in 2009 is het percentage inwoners dat zich een beetje of zeer verbonden voelt met de eigen kern/wijk 70%. • Het percentage deelname vrijwilligerswerk is in de SSVZ 2009 teruggelopen tot 29%. 010302 We willen bereiken dat alle groepen mee kunnen doen aan de samenleving. We bevorderen een samenleving waarin ook kwetsbare burgers volop mee kunnen doen. Indicatoren: • afname van het aantal dak en thuislozen met 10% in 2011 (221 in 2007). Overigens is structurele monitoring van deze gegevens nog niet geregeld waardoor er geen zekerheid gegeven kan worden of deze gegevens over 2011 ook geleverd kunnen worden; • toename van aantal geregistreerde toegankelijke objecten in Zeeland: 2008:40, streefwaarde 2009:42, streefwaarde 2012:44; • het aantal vrouwen in provinciale adviescommissies verhogen tot 40% in 2012 (was <25% in 2006). De streefwaarde voor 2009 is 25%. Onder deze doelstelling is om praktische reden ook de prioriteit Beleidskader sociale zorg (najaarsconferentie 2007) gebracht. Een deel van het budget is verdeeld over andere doelstellingen binnen dit programma. Is de doelstelling gerealiseerd? Gedeeltelijk Stand van zaken: Toelichting op de doelstelling: De doelstelling als geheel is nog niet gerealiseerd. Wel zijn voor sub-groepen vorderingen gemaakt (instroom reïntegratie kwetsbare groepen arbeidsmarkt zorg, participatie kinderen door st. Leergeld, integratie vluchtelingen). Stand van zaken indicatoren (op volgorde):

	• Door het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport zijn onvoldoende middelen beschikbaar gesteld voor de realisatie van het Zeeuws Kompas, zodat thans door meer gerichte inzet van gemeentelijke middelen door het College Zorg en Welzijn bureau wordt getracht de problematiek in Zeeland te beperken. Actuele cijfers zijn echter niet voorhanden. • Het aantal geregistreerde toegankelijke objecten is in 2009 teruggelopen tot 32. Dit is een landelijke trend. De keuringskosten en de beperkte geldigheid van de registratie zijn hier debet aan. We zoeken naar een indicator die beter weergeeft hoe het met de toegankelijkheid van de gebouwen in Zeeland is gesteld. • Het percentage vrouwen in provinciale adviescommissies bedroeg in 2009 26,3%. 010303 We streven naar een verbetering van het leefklimaat voor alle Zeeuwse jeugdigen van 0-23 jaar. Indicatoren: • daling schoolverzuim 121 jongeren in 2002 (sociaal rapport 2004) met 20% in 2010; • het aantal provinciale jeugdparticipatieprojecten (bij 50% van het aantal beleidsnota's in de periode 2008-2011 wordt de jongerendenktank ingezet). Hieronder valt een gedeelte van de doelstelling uit Nieuwe Verbindingen: Integraal jeugdbeleid. Zie verder de doelstellingen van programma 2. Is de doelstelling gerealiseerd? Ja Stand van zaken: Per indicator (op volgorde): • Cijfer over 2004/2005: 97. De daling met 20% t.o.v. van het getal van 2002 is reeds in 2009 gerealiseerd. • In 2009 is de denktank niet alleen betrokken bij de totstandkoming van beleidsnota's maar meer nog bij de uitvoering en ontwikkeling van beleid. Hierbij de thema's en onderwerpen van 2009 waarbij jongeren betrokken zijn: Cultuur: Maand van de vrijheid en Film by the Sea, Provinciale voorronden Nationaal Jeugddebat en Op Weg Naar het Lagerhuis, Nieuw Zeeland, PZC debat, Leren voor Duurzame Ontwikkeling, Stuurgroep Onderwijs, Demonstratie project Natuur en Gezondheid, Klankbordgroep Sociale Staat, I-debate, Verkeersveiligheid, Contacta, Taskforce Onderwijs en het Kustbeleidsplan. Halverwege 2009 is in de vorm van een 'krant' expliciet ingegaan op één jaar jongerendenktank 010304 Mensen in Zeeland zijn gezond, actief en sportief Indicatoren: • het aantal Zeeuwen dat voldoet aan de NNGB norm voor bewegen verhogen tot 65% in 2012 (56% in 2007). De streefwaarde voor 2009 is 58%; • Zeeuwen met gezondheidsbeleving 'goed'(74% in 2004, sociaal rapport 2004) handhaven. Is de doelstelling gerealiseerd? Ja
--	--

	Stand van zaken: Per indicator (op volgorde): • 68% van de Zeeuwen (16 jaar of ouder) haalt de norm van tenminste vijf dagen per week een half uur per dag lichamelijke inspanning. • Een klein deel van de Zeeuwen beoordeelt de eigen gezondheid als slecht of zeer slecht (3%). Acht van de tien zeeuwen beoordeelt deze als zeer goed (21%) of goed (58%). Bron: SSVZ (Sociale Staat van Zeeland / provinciaal rapport 2009) 010305 We zetten in op bereikbare en goede zorg voor iedereen. Indicatoren: • het aantal Zeeuwen dat voldoet aan de NNGB norm voor bewegen verhogen tot 65% in 2012 (56% in 2007). De streefwaarde voor 2009 is 58%; • Zeeuwen met gezondheidsbeleving 'goed'(74% in 2004, sociaal rapport 2004) handhaven. Is de doelstelling gerealiseerd? Gedeeltelijk Stand van zaken: 010306 We bevorderen innovatie/projectuitvoering/onderzoek op het sociale domein. Is de doelstelling gerealiseerd? Op schema Stand van zaken:
--	--

3. Wat heeft het gekost?

(bedragen x €1000)

Programma Sociaal beleid	Begroting oorspronkelijk	Begroting na wijziging	Rekening	Verschil
lasten	12.386	12.547	12.574	-27
batens	-191	-190	-219	29
resultaat voor bestemming	12.195	12.357	12.355	2
toevoeging reserve	0	250	250	0
onttrekking reserve	0	-254	-254	0
resultaat na bestemming	12.195	12.354	12.351	3

Financiële analyse

Het verschil tussen begrote en gerealiseerde lasten bedraagt - € 27.

Het verschil tussen begrote en gerealiseerde baten bedraagt € 29.

Lasten

-/- € 301 Overhead en apparaatskosten

€ 274 Diverse projecten

-/- € 27 Totaal

Baten

€ 30 Bijdragen gemeenten i.v.m. RAVZ

-/- € 1 Diverse andere projecten

€ 29 Totaal

Toelichting:

Lasten:

Bij de programmakosten is er een positief resultaat.

De oorzaak van de overschrijding bij de lasten moet worden gezocht in de apparaatskosten.

Oorzaken:

- Door de intensivering van de inzet voor preventief jeugdbeleid als gevolg van deelname door de provincie aan de Task Force Jeugd Zeeland zijn meer uren besteed aan preventief jeugdbeleid/jeugdparticipatie (deze uren worden verantwoord binnen programma 1 Sociaal Beleid), terwijl was gepland op activiteiten binnen programma 2 Jeugdzorg.
- Medewerkers hebben uren gewerkt aan preventief jeugdbeleid/jeugdparticipatie, WMO/zorg en welzijn, meetbaar maken sociaal beleid en de Tour de France. Deze uren waren niet of nauwelijks gepland.
- Een medewerker heeft gepland op de algemene ondersteuning, maar uren gerealiseerd op de activiteit WMO/zorg en welzijn.
- Op materiële kosten resteerde geld voor diverse projecten, er is terughoudend omgegaan met aanvragen voor subsidie, daarom zijn minder verzoeken gehonoreerd.

Baten:

Er is in totaal circa € 29.000 meer ontvangen dan geraamd. De oorzaak is met name de ontvangen bijdrage van € 30.000 van de gemeenten boven de Westerschelde in verband met de verleende subsidie aan de Regionale Ambulancevoorziening Zeeland (RAVZ) voor het instandhouden van de ambulancezorg.

Inleiding

In dit programma is zowel de jeugdzorg als het preventieve jeugdbeleid opgenomen. Het provinciaal bestuur is ingevolge de Wet op de Jeugdzorg verantwoordelijk voor de instandhouding van het Bureau Jeugdzorg en voor voldoende verantwoorde jeugdzorg. Om hieraan invulling te geven, stellen Provinciale Staten eens in de vier jaar de kaders vast door middel van het Beleidskader Jeugdzorg. Het beleidskader voor de periode 2009 tot en met 2012 zal eind 2008 door Provinciale Staten worden vastgesteld.

Daarnaast stellen Gedeputeerde Staten ieder jaar een Uitvoeringsprogramma op, waarin zij de actiepunten en voornemens voor het komende jaar verwoorden, met de daarbij behorende financiële inzet.

Door een intensievere inzet op het preventief jeugdbeleid via de Task Force Jeugd Zeeland zal op termijn de druk op de jeugdzorg verminderen. De inzet van de Task Force Jeugd is gericht op de totstandkoming van Centra voor Jeugd en Gezin (CJG's) in Zeeland.

1. Wat willen we bereiken?

Het jeugdzorgbeleid van de Provincie Zeeland is er op gericht om hulp te bieden in een zo licht mogelijke vorm, in een zo vroeg mogelijk stadium en zo dicht mogelijk bij huis. Het hulpaanbod moet er bovendien op gericht zijn om de eigen mogelijkheden van cliënten en mensen in hun naaste omgeving om zelf problemen het hoofd te bieden, te activeren en te versterken.

De maatschappelijke effecten waaraan de Provincie Zeeland positief wil bijdragen zijn:

0202:

Het voorkomen en wegnemen van opgroei problemen en opvoedingsproblemen.

2. Wat hebben we bereikt?

Effect	Doelstelling						
Het voorkomen en wegnemen van opgroei problemen en opvoedingsproblemen.	020201 Cliënten in de jeugdzorg snel, efficiënt en effectief helpen.						
	Indicatoren:						
	aantal kinderen/ouders op de wachtlijst voor geïndiceerde jeugdzorg:						
	<table><tr><td>per 1/1/07</td><td>per 1/1/08</td><td>streefwaarde in 2009</td></tr><tr><td>0</td><td>203</td><td>0</td></tr></table>	per 1/1/07	per 1/1/08	streefwaarde in 2009	0	203	0
	per 1/1/07	per 1/1/08	streefwaarde in 2009				
	0	203	0				
	Wachtlijsten voor geïndexeerde jeugdzorg: de landelijke norm is dat binnen 9 weken de geïndexeerde jeugdzorg wordt verleend. De wachtlijst bestaat uit de kinderen/ouders die langer dan 9 weken moeten wachten op zorg. In 2006 is met behulp van substantiële extra middelen het Aanvalsplan wachtlijsten uitgevoerd, waardoor eind 2007 de wachtlijst langer dan 9 weken tot nul was gereduceerd.						
	wachtlijst AMK voor onderzoek:						
	<table><tr><td>per 1/1/07</td><td>per 1/1/08</td><td>streefwaarde in 2009</td></tr><tr><td>0</td><td>0</td><td>0</td></tr></table>	per 1/1/07	per 1/1/08	streefwaarde in 2009	0	0	0
	per 1/1/07	per 1/1/08	streefwaarde in 2009				
0	0	0					
Wachtlijsten Algemeen Meldpunt Kindermishandeling van Bureau Jeugdzorg: De (landelijke) norm is dat er binnen 5 werkdagen na melding van het vermoeden van kindermishandeling een onderzoek start. De wachtlijst bij het AMK bestaat uit het aantal meldingen waarbij het onderzoek na 5 dagen nog niet is gestart.							
Bureau Jeugdzorg is in 2009 gecertificeerd (kwaliteitsnorm Harmonisatie Kwaliteit in de Zorg).							
Is de doelstelling gerealiseerd? Gedeeltelijk							
Stand van zaken: Per indicator (op volgorde):							
- Op 1 januari 2009 stonden er 165 kinderen op de wachtlijst. Eind 2009 was de wachtlijst langer dan 9 weken teruggebracht tot 0. - De streefwaarde van 0 meldingen (wachtlijst AMK) waarbij het onderzoek na 5 dagen nog niet is gestart is in 2009 gehandhaafd. - Door vertraging in het landelijke traject wordt de indicator (Bureau Jeugdzorg is in 2009 gecertificeerd volgens de kwaliteitsnorm Harmonisatie Kwaliteit in de Zorg) pas in 2010 gerealiseerd.							
020202 Het reguleren van de instroom van jongeren in de jeugdzorg.							
Indicatoren:							
24-uurs bereikbaar Bureau Jeugdzorg Zeeland (BJZ); - Uiterlijk in 2011 mag de doorlooptijd tussen aanmelding en indicatie maximaal 60 dagen duren (in 2009 dient dit bij 70% van de aanmeldingen zo te zijn); - Er zijn (conform de prognose voor 2008) in 2009 geen wachtlijsten bij het Advies en Meldpunt Kindermishandeling; - In 2011 is er 20% minder instroom in de Zeeuwse jeugdzorg ten opzichte 2007 (1.164 jeugdigen aanmeldingen bij 100.000 gewogen jeugdigen). Voor 2009 geldt een streefwaarde van 5%							

	minder instroom. Is de doelstelling gerealiseerd? Op schema Stand van zaken: Per indicator (op volgorde): • Bureau Jeugdzorg Zeeland was in 2009 24 uur bereikbaar via de Kindertelefoon en een achterliggende crisisdienst. • De gemiddelde doortlooptijd tussen aanmelding en indicatie lag eind 2009 op 100 dagen. • Er zijn geen wachtlijsten bij het Advies en Meldpunt Kindermishandeling. • De instroom in de Zeeuwse jeugdzorg ten op zichte van 2007 was eind 2009 met circa 15% verminderd. 020203 Het zorgdragen voor een gestructureerd preventief jeugdbeleid in 2011. Indicatoren: • in 2011 een Centrum voor jeugd en gezin (CJG) voor iedere gemeente in Zeeland (0 in 2008); • elke basisschool en school uit het voortgezet onderwijs beschikt over een Zorg advies team in 2011. Is de doelstelling gerealiseerd? Op schema Stand van zaken: Per indicator (op volgorde): • Eind 2009 was er in vijf gemeenten sprake van een (aanzet tot een) centrum voor jeugd en gezin. • Alle Voortgezet Onderwijs scholen hebben inmiddels (een vorm van) een Zorg advies team. Bij de basisscholen wordt volop invulling gegeven aan het traject. Zo hebben de scholen in de Oosterschelderegio inmiddels een (vorm van) een Zorg advies team.
--	---

3. Wat heeft het gekost?

(bedragen x €1000)

Programma Jeugdzorg	Begroting oorspronkelijk	Begroting na wijziging	Rekening	Verschil
lasten	25.708	34.507	34.908	-401
baten	-23.533	-31.298	-31.788	490
resultaat voor bestemming	2.175	3.209	3.121	88
toevoeging reserve	0	642	642	0
onttrekking reserve	0	-1.555	-1.555	0
resultaat na bestemming	2.175	2.295	2.207	88

Financiële analyse

Het verschil tussen begrote en gerealiseerde lasten bedraagt - € 401.

Het verschil tussen begrote en gerealiseerde baten bedraagt € 490.

Lasten

-/- € 300 (Aanvullende) subsidies aan instelling jeugdzorg

€ 93 Overhead en apparaatskosten

-/- € 120 Pleegzorg

-/- € 180 AZZ Ambulante hulpvarianten (IPT)

€ 120 Subsidievaststellingen vorige jaren

-/- € 14 Diverse andere projecten

-/- € 401 Totaal

Baten

€ 490 Onttrekking overlopende passiva jeugdzorg

€ 490 Totaal

Toelichting:

Lasten:

In december 2009 heeft de minister voor Jeugd en Gezin besloten tot bijstelling van de uitkeringen zorgaanbod en bureau jeugdzorg 2009. Ten laste van het in december ontvangen bedrag zijn in 2009 nog (aanvullende) subsidies verstrekt aan de instellingen jeugdzorg. Aangezien een en ander niet meer in een begrotingswijziging kon worden verwerkt, is meer besteed dan geraamd.

De lasten voor apparaatskosten binnen dit programma zijn lager dan geraamd door de intensivering van de inzet voor preventief jeugdbeleid als gevolg van deelname door de provincie aan de Task Force Jeugd Zeeland. De uren voor preventief jeugdbeleid/jeugdparticipatie zijn verantwoord binnen het programma Sociaal Beleid.

Pleegzorg: In december 2009 heeft de minister voor Jeugd en Gezin besloten tot bijstelling van de uitkeringen zorgaanbod en bureau jeugdzorg 2009. Ten laste van het in december ontvangen bedrag is in 2009 de subsidie voor het organisatieonderdeel Pleegzorg verhoogd met € 0,12 miljoen. Aangezien dit niet meer in een begrotingswijziging kon worden verwerkt, is meer besteed dan geraamd.

AZZ ambulante hulpvarianten (IPT): In december 2009 heeft de minister voor Jeugd en Gezin besloten tot bijstelling van de uitkeringen zorgaanbod en bureau jeugdzorg 2009. Ten laste van het in december ontvangen bedrag is in 2009 de subsidie voor het organisatieonderdeel Ambulante hulpvarianten verhoogd met € 0,18 miljoen.

Subsidievaststellingen vorige jaren: Het verschil is veroorzaakt door terugontvangen middelen (€ 0,12 miljoen) als gevolg dat subsidievaststellingen van subsidies uit voorgaande jaren op een lager bedrag zijn vastgesteld dan de subsidieverleningen. Hiervoor was geen bedrag geraamd.

Baten:

De meer uitgaven die niet geraamd waren ad € 490.000 zijn volledig gedekt uit de doeluitkering van het Rijk. Er zijn dus ook eer baten dan geraamd.

Inleiding

Kunst en cultuur zijn een onmisbare schakel in de Zeeuwse samenleving. Zij vormen als het ware het cement van deze samenleving. Cultuur als drager van de culturele identiteit vormt een van de verbindende elementen. Daarnaast maakt cultuur duidelijk hoe veelkleurig en veelzijdig onze samenleving is. Cultuur heeft niet alleen een intrinsieke waarde doordat het mogelijkheden biedt tot genereren, herkennen, verbazen, verwonderen, maar ook doordat het kan aanzetten tot kritische reflectie. Tot slot is cultuur een belangrijk instrument voor regionale ontwikkeling door de daarin opgesloten bijdragen aan toerisme en recreatie, economie en ruimtelijke ordening. Kunst en cultuur leveren daarmee een belangrijke bijdrage aan een goed woon- en leefklimaat voor alle inwoners van Zeeland. Om cultuur deze rollen te kunnen laten spelen, is een zo gevarieerd en gespreid mogelijk cultureel aanbod noodzakelijk, evenals, een zo groot mogelijke cultuurparticipatie en versterking van de culturele factor in de samenleving. Het beleid voor archeologie, cultuurhistorie & monumenten, musea, immaterieel erfgoed & archieven en kunsten is vastgelegd in beleidsnota's met een looptijd tot en met 2012. Op 28 september 2007 hebben Provinciale Staten besloten om het kader van de cultuurnota 2005-2008 in de periode 2009-2012 voort te zetten. In december 2008 hebben de Staten hierop aansluitend de nota Cultuur Continu II 2009-2012 vastgesteld: het algemeen kader waaronder de verschillende beleidsnota's vallen aangevuld met die onderdelen die niet direct vallen onder (één van) de beleidsnota's. Er is geen geplande voortgangsrapportage voor 2010. De concepten van de nota's Bibliotheekwerk 2009-2014 en Mediabeleid 2009-2013 zullen in het eerste kwartaal van 2010 aan de staten ter vaststelling worden voorgelegd.

1. Wat willen we bereiken?

De maatschappelijke effecten waaraan de Provincie Zeeland positief wil bijdragen zijn de versterking van het culturele bewustzijn van inwoners en bezoekers van Zeeland. Dit willen we realiseren door het vergroten van het publieksbereik en de actieve participatie in kunst en cultuur via onder andere de versterking van de culturele infrastructuur.

Om dit te kunnen bereiken moeten we er mede voor zorgen dat er een gevarieerd en gespreid cultureel aanbod in Zeeland tot stand komt, waarbij de variatie en de spreiding zich doen gelden op meerdere aspecten zoals discipline, regio en bevolkingsgroep. Belangrijk daarbij is ook de (artistieke) kwaliteit van dit aanbod in de gaten te houden. Cultureel aanbod dient daarbij breed te worden gezien. Het is het geheel aan organisaties, instellingen en activiteiten op het terrein van de kunsten en het culturele erfgoed. Bij het tot stand komen van dit aanbod zijn de Zeeuwse gemeenten en een groot aantal Zeeuwse culturele instellingen en organisaties onze natuurlijke partners. Onze rol is hierbij die van subsidiegever en pleitbezorger.

Wij vinden dit van belang omdat:

- cultuur zet aan tot creativiteit en biedt mogelijkheden tot genieten (vrijtijdsbesteding);
- cultuur maakt mensen zich bewust van hun eigen culturele identiteit en draagt daarmee bij aan regionale herkenning en gaat vervreemding tegen;
- cultuurparticipatie is zowel voor de ontwikkeling van de individuele mens als vanuit het oogpunt van een rijker sociaal leven van belang;
- cultuur ook belangrijk is voor het toerisme en de economie van Zeeland.

De maatschappelijke effecten waaraan de Provincie Zeeland positief wil bijdragen zijn:

0301:

De versterking van het culturele bewustzijn van inwoners en bezoekers van Zeeland door het vergroten van het publieksbereik en de actieve cultuurparticipatie, evenals de versterking van de culturele infrastructuur.

2. Wat hebben we bereikt?

Effect	Doelstelling
De versterking van het culturele bewustzijn van inwoners en bezoekers van Zeeland door het vergroten van het publieksbereik en de actieve cultuurparticipatie, evenals de versterking van de culturele infrastructuur.	030101 Cultuurnota Het verhogen van de cultuurparticipatie en het vergroten van het cultureel aanbod in Zeeland. Indicatoren: - In 2009 heeft 90 % (in 2008 80%) van de scholen primair onderwijs en 50% (in 2008 40%) van de scholen voor voortgezet onderwijs een cultuurbeleidsplan; - in 2012 is er een weekend voor de amateurkunst in alle gemeenten (in 2009 negen gemeenten). Is de doelstelling gerealiseerd? Gedeeltelijk Stand van zaken: Per indicator (op volgorde): - Aan het eind van het schooljaar 2008/2009 had 80% van de scholen primair onderwijs en ruim 50% van de scholen voor voortgezet onderwijs een cultuurbeleidplan (Bron: monitoring door cultuur educatie Scoop). Het gaat hierbij om het schooljaar 08/09. Pas na het schooljaar 09/10 is duidelijk of de indicator behordene bij de doelstelling gehaald wordt). - In 2009 was in acht gemeenten sprake van een weekend voor de amateurkunst. 030103 Cultuurhistorie en monumenten Behoud, ontwikkeling en ontsluiting van de cultuurhistorie en monumenten in Zeeland. Indicatoren: - ten minste één rijksmonumentale kerk, één rijksmonumentale molen en één historische boerderij gerestaureerd in 2009; - feitelijk aantal hits website CHS (Cultuurhistorische Hoofdstructuur) is in 2009 ten minste op het niveau van 1 januari 2008 (9.000 hits); Is de doelstelling gerealiseerd? Ja Stand van zaken: Per indicator (op volgorde): - Drie kerken (Dreischor, Groede en Nisse), twee molens (Cadzand en Koudekerke) en Poortvliet zijn of worden gerestaureerd. De restauratie van een historische boerderij in Biggekerke is voltooid. - De stijgende lijn van 36.000 hits 2009 is doorgetrokken naar 80.500 hits op 31 december 2009. - In 2009 is er boerderijenlijn/meldpunt gerealiseerd voor bedreigd erfgoed. 030104 Bibliotheekwerk Het verbreden en verbeteren van de rol van het bibliotheekwerk in Zeeland. In 2007 is het proces van basisbibliotheekvorming afgerond. Er zijn nu vier basisbibliotheeken in Zeeland. Deze krijgen via de afdeling

	PSO van de Zeeuwse Bibliotheek ondersteuning op basis van het door de basisbibliotheken en Provincie Zeeland geaccordeerde beleidsplan PSO (Provinciale Service Organisatie) 2005-2008 van de Zeeuwse Bibliotheek. In 2009 zal de ondersteuningsstructuur en onderlinge samenwerking verder vorm krijgen op basis van in 2008 afgesloten samenwerkingsovereenkomsten (netwerkconvenant Zeeuwse bibliotheken) en een nieuw PSO beleidsplan 2009-2012 van de Zeeuwse Bibliotheek te accorderen door basisbibliotheken en Provincie Zeeland. Is de doelstelling gerealiseerd? Ja Stand van zaken: PSO (Provinciale Service Organisatie) beleidsplan 2009-2012 is vastgesteld en vormt mede de basis voor het verder vorm geven aan de ondersteuningsstructuur en samenwerking. 030105 Museumbeleid Het versterken van de museale infrastructuur op provinciaal niveau. Indicatoren: • 50% van het project Erfgoed inzichtelijk (inventarisering en digitalisering museale collectie Zeeland) is in 2008 gestart en wordt eind 2009 afgerond; • implementatie van de regionale veiligheidsplannen is eind 2009 afgerond. Is de doelstelling gerealiseerd? Gedeeltelijk Stand van zaken: Per indicator (op volgorde): • Eind 2009 was al 90% van de collectie geïnventariseerd en gedigitaliseerd (bron SCEZ). • Alle regionale veiligheidsplannen zijn geïmplementeerd. 030106 Mediabeleid Het in 2009 waarborgen van een onafhankelijk, gevarieerd en kwalitatief hoogwaardig (regionaal) media aanbod dat toegankelijk en betaalbaar is voor alle lagen van de bevolking Indicatoren: <table><thead><tr><th></th><th>waarde 2006</th><th>streefwaarde 2009-2013</th></tr></thead><tbody><tr><td>• kijkcijfers gemiddeld dagbereik</td><td>32,0%</td><td>32,0%(handhaven)</td></tr><tr><td>• luistercijfers radiomarktaandeel</td><td>18,4%</td><td>18,4%(handhaven)</td></tr></tbody></table> Een percentage "gemiddeld dagbereik" betekent dat dit percentage van de totale Zeeuwse bevolking zijn televisie of radio gemiddeld dagelijks op enig moment afgestemd heeft op omroep Zeeland. Het landelijke gemiddelde in 2006 was met betrekking tot radio 15,3% en met betrekking tot regionale televisie 23,7%. Is de doelstelling gerealiseerd? Op schema Stand van zaken: Het landelijke gemiddelde in 2008 was teruggelopen voor de radio naar		waarde 2006	streefwaarde 2009-2013	• kijkcijfers gemiddeld dagbereik	32,0%	32,0%(handhaven)	• luistercijfers radiomarktaandeel	18,4%	18,4%(handhaven)
	waarde 2006	streefwaarde 2009-2013								
• kijkcijfers gemiddeld dagbereik	32,0%	32,0%(handhaven)								
• luistercijfers radiomarktaandeel	18,4%	18,4%(handhaven)								

	13,8% en voor de regionale televisie naar 20,7%. Dit beeld geldt ook voor Zeeland waardoor de streefwaardes anders zijn dan destijds in de programmabegroting 2009 opgenomen. Streefwaarde voor de radio is aangepast naar 17,4 % en voor de televisie naar 31,4% (Bron: Kijk- en Luisteronderzoek Intomart, gepubliceerd door de stichting ROOS). De cijfers van Omroep Zeeland over 2009 verschijnen in het eerste kwartaal 2010. 030107 Kunstenbeleid Beeldende kunst, vormgeving en architectuur: Versterking van de samenhang binnen de kunstensector alsmede het versterken van de regionale kunsteninfrastructuur. Indicatoren: • In 2009 is in ieder geval op Walcheren sprake van een aanzet tot structurele samenwerking tussen organisaties op het terrein van de (lichte) klassieke muziek onder de noemer muziekproductiehuis; • In 2012 is de samenwerking met alle Zeeuwse gemeenten verder ontwikkeld op basis van in 2009 per regio (Oosterschelde, Zeeuws-Vlaanderen en Walcheren) af te sluiten convenanten over meerjarige inhoudelijke en financiële afspraken. Is de doelstelling gerealiseerd? Ja Stand van zaken: Per indicator (op volgorde): • Met extern rapport van Berenschot over de mogelijkheden van de opzet voor een muziekproductiehuis is in 2009 een eerste aanzet gegeven tot samenwerking (organisaties hebben periodiek programmaoverleg). Begin 2010 zal aan verdere samenwerking invulling worden gegeven. • Eind 2009 is gestart met gesprekken over een verdere beleidsmatige invulling van de in 2009 per regio afgesloten convenanten. 030108 Immaterieel erfgoed en archieven Behoud en de ontsluiting van het immaterieel cultureel erfgoed in Zeeland. Indicatoren: • het project culturele biografie/Tijdsporen II is in uitvoering genomen; • het verhaal over de Slag om de Schelde (1944) zal in ieder geval in het museum Infatuatie zichtbaar worden gemaakt voor het publiek (voorzien eind 2009). Het gaat hier met name om een inspanningsverplichting. Een verdere concretisering van deze doelstelling is bij het opstellen van de programmabegroting niet mogelijk. Is de doelstelling gerealiseerd? Gedeeltelijk Stand van zaken: Per indicator (op volgorde): • Het vervolg op het Interregproject culturele biografie/Tijdsporen I is niet gestart omdat hieraan in grensoverschrijdend verband geen
--	--

	prioriteit is gegeven. • Het Bevrijdingsmuseum Zeeland is op 30 oktober 2009 geopend. 030109 Archeologiebeleid Behoud en ontsluiting van het Zeeuwse archeologische erfgoed. Indicatoren: • er is geen achterstand Zeeuws Archeologisch Depot in 2012. Voor 2008 is hiervan 25% gerealiseerd. Voor 2009 is 35% gerealiseerd; • alle gemeenten hebben in 2012 een gemeentelijk archeologisch beleidsplan. In 2009 beschikt minimaal 25% van de gemeenten over een archeologisch beleidsplan; • de terreinen van archeologische waarden kennen een planologische bescherming in 2012. In 2009 kent 25% van de terreinen planologische bescherming. Is de doelstelling gerealiseerd? Ja Stand van zaken: Per indicator (op volgorde): • Het depot kent twee hoofdonderdelen: het archeologisch depot met de gedane vondsten en het Zeeuws archeologisch archief. Bij het inlopen van de achterstand kan grofweg gesteld worden dat gemeten wordt in aantallen dozen. Concreet gaat het om het archiveren en digitaliseren van de archeologische vondsten die in dozen zitten en bij het archief om zaken zoals digitalisering van dozen met dossiers en dozen van dia's. Bij vondsten ging het eind 2005 om 1715 dozen. Het aantal dozen is in de loop der tijd gegroeid naar ca. 2.200. Hiervan is inmiddels 25% gearcheveerd en gedigitaliseerd. Van de 500 archiefdossiers was eind 2009 25% gearcheveerd en gedigitaliseerd. Van de 9.300 dia's is inmiddels al 80% gedigitaliseerd. • Vier gemeenten (Schouwen-Duiveland en Walcherse gemeenten) hebben een archeologisch beleidsplan (bron SCEZ). De andere gemeente zijn het het archeologisch beleidsplan bezig en afronding is voorzien in 2011). • Van de terreinen van archeologische waarden was eind 2009 35% beschermd (bron SCEZ).
--	---

3. Wat heeft het gekost?

(bedragen x €1000)

Programma Cultuur	Begroting oorspronkelijk	Begroting na wijziging	Rekening	Verschil
lasten	24.188	26.149	25.473	676
batens	-395	-1.404	-987	-417
resultaat voor bestemming	23.794	24.746	24.486	260
toevoeging reserve	0	200	200	0
onttrekking reserve	-239	-411	-411	0
resultaat na bestemming	23.554	24.535	24.275	260

Financiële analyse

Het verschil tussen begrote en gerealiseerde lasten bedraagt € 676.

Het verschil tussen begrote en gerealiseerde batens bedraagt - € 417.

Lasten

- € 417 Project regionale televisie Scheldemond
- € 61 Project maritime skills
- € 53 Project coast alive
- € 145 Diverse andere projecten
- € 676 Totaal**

Baten

- /- € 349 Project regionale televisie Scheldemond 2
- /- € 32 Project maritime skills
- /- € 42 Project coast alive
- € 6 Diverse andere projecten
- /- € 417 Totaal**

Toelichting:

Europese projecten:

De uitgaven voor de Europese projecten Regionale Televisie Scheldemond 2 (2009/2010), Project Maritime Skills (2009/2012) en Project Coast Alive (2009/2012) zijn in 2009 lager dan geraamd. Dit heeft tevens tot gevolg dat de geraamde inkomsten van de Europese Unie lager uitvallen dan geraamd. Bij de aanvang van de projecten zijn de uitgaven verdeeld over de projectjaren. De provincie Zeeland kan als lead partner weinig invloed uitoefenen op de voortgang en het uitgavenpatroon van de projecten door de externe partijen.

Door deze wijze van plannen wordt de in 2009 beschikbaar gestelde provinciale co-financiering voor deze drie projecten tot een totaalbedrag van € 108.200 nu aan het rekeningsaldo toegevoegd. In het dienstjaar 2010 en volgende jaren zal opnieuw dekking moet worden gezocht voor de provinciale co-financiering van deze drie projecten.

Inleiding

Het verschaffen van veiligheid is een prioriteit voor de provincie.

Publieksenquêtes hebben aangetoond dat de bevolking veiligheid beschouwt als één van de primaire levensbehoeften en veiligheid scoort daarmee bijzonder hoog. Ook wij beschouwen veiligheid als een zeer groot goed en een belangrijke voorwaarde voor het welzijn van de Zeeuwse samenleving. In het collegeprogramma Nieuwe Verbindingen hebben we daarom op het terrein van openbare orde en veiligheid een aantal doelstellingen opgenomen die we in deze collegeperiode willen realiseren. Deze doelstellingen zijn:

Een veilige provincie waar veiligheid als kernvoorwaarde voor woon- en werkkwaliteit wordt beschouwd. Kennisontwikkeling en innovatie hebben een plaats in het veiligheidsbeleid.

Het beleidsveld openbare orde en veiligheid omvat in wezen drie aandachtsgebieden:

- handhaving openbare veiligheid, inclusief rampenbestrijding. Ook wel fysieke veiligheid genoemd;
- handhaving openbare orde;
- bevorderen van integrale veiligheid;

Handhaving openbare veiligheid

Zeeland is op het gebied van fysieke veiligheid het tweede risicogebied van Nederland en ligt tussen het eerste risicogebied van Nederland (Rijnmond) en het eerste risicogebied van Europa (Antwerpen). Deze ligging en de geografische structuur vragen om extra aandacht voor veiligheid. Het gaat daarbij onder andere om de organisatie van de rampenbestrijding en het functioneren van de operationele diensten. In dit kader is zeker een belangrijke rol weggelegd voor de veiligheidsregio (brandweer & GHOR), politie en gemeenten.

Veiligheid is de afgelopen jaren een steeds belangrijker maatschappelijk en politiek onderwerp geworden. Deze ontwikkeling houdt verband met een grotere bewustwording van de samenleving omtrent de veiligheidsaspecten, de toename van complexe industriële activiteiten en daaraan verbonden transportstromen, klimatologische ontwikkelingen en toename van infectieziekten onder mensen en dieren en de steeds snellere verspreiding daarvan. De klimaatwijziging, natuurrampen, infectieziekten, de aanslagen in Amerika: het zijn maar een paar voorbeelden van gebeurtenissen die grote gevolgen hebben voor dagelijks leven. Wat al deze gebeurtenissen gemeen hebben is dat ze inbreuk maakten op ons gevoel van veiligheid. Er zijn dan ook door de jaren heen veel initiatieven genomen om dergelijke crises te kunnen beheersen. Die lijn wordt voortgezet en versterkt.

De Commissaris van de Koningin heeft op grond van de Wet Rampen en Zware Ongevallen (WRZO) verschillende taken in de rampenbestrijding. In de fase voorafgaand op een ramp (koude fase) ziet zij toe op de voorbereiding op de rampenbestrijding door de operationele diensten. Daarnaast kan zij tijdens een ramp ook coördinerend optreden.

Handhaving openbare orde

Naast de taak op het terrein van fysieke veiligheid heeft de commissaris van de Koningin op grond van de Politiewet toezicht op de politie ten aanzien van de handhaving van de openbare orde en de hulpverlening.

In het rapport van mr. B. Staal "De Zeeuwse eilanden in politieland" is aandacht gevraagd voor de invulling van deze toezichthoudende rol. Naar aanleiding hiervan is een onderzoek opgestart om te bezien op welke manier in de toekomst zo goed mogelijk invulling gegeven kan worden aan deze taak. In het kader van dit onderzoek zijn diverse interviews gehouden met verschillende stakeholders binnen en buiten de provincie, waaronder leden regionale beheersdriehoek, voorziter OR, procureur-generaal, diverse CdK's, enz.

In afwachting van de uitkomsten van dit onderzoek, is aan de toezichthoudende taak vooralsnog invulling gegeven middels een overlegstructuur en een gezamenlijk werkbezoek met de PG aan politie Zeeland.

Tevens zijn een nieuwe korpschef en plaatsvervangend korpschef benoemd, na advisering door de CdK. Openbare orde en veiligheid gaan hand in hand. Het voorkomen van situaties, waarin de openbare orde in Zeeland verstoord wordt, achten wij een verantwoordelijkheid van alle overheden, burgers en bedrijfsleven en daarmee ook tot de verantwoordelijkheid van de Provincie. De Wet op de Veiligheidsregio's, die een wijziging t.a.v. de toezichthoudende rol van de Commissaris van de Koningin inhoudt, is in 2009 niet in werking getreden.

Integrale veiligheid

In het collegeprogramma hebben we aangegeven ons meer inzetten op integrale veiligheid. Vanuit onze maatschappelijke verantwoordelijkheid verstaan wij meer onder integrale veiligheid dan alleen een samenwerking met alle partners in de veiligheidsketen. Integrale veiligheid betreft de verschillende vormen van veiligheid die herkenbaar en noodzakelijk zijn in een samenleving: openbare orde en veiligheid, externe veiligheid, sociale veiligheid, verkeersveiligheid, veiligheid tegen natuurverschijnselen enzovoorts.

Wij streven naar een intensivering van het integraal veiligheidsbeleid en een verdere samenwerking tussen partijen met een rol in het voorkomen en herstellen van onveilige situaties. De stimulerende rol van de provincie op dit terrein zal plaatsvinden door uitvoering te geven aan een (begin 2009 vastgestelde) subsidieregeling integrale veiligheid. De jaarlijkse evaluatie zal plaatsvinden in een voortgangsrapportage. Deze zal medio juni 2010 voor het eerst plaatsvinden.

Als doelstelling op het terrein van Integrale veiligheid hebben we in het collegeprogramma opgenomen:

Een veilige provincie waarin aandacht is voor veiligheid in de ruimste zin des woords.

Naar verwachting zal in 2010 de Wet op de Veiligheidsregio's in werking treden. Met de realisatie van de Veiligheidsregio's, is er een extra hulpverleningsorganisatie ontstaan. De Veiligheidsregio Zeeland zal de komende jaren door moeten groeien naar een professionele organisatie.

In 2010 wordt uitvoering gegeven aan het werkplan openbare orde en veiligheid waarin enerzijds een duidelijke afbakening wordt weergegeven van de taken en projecten die wij op het terrein van de beleidsvelden openbare orde, openbare veiligheid en integrale veiligheid in deze collegeperiode tot onze verantwoordelijkheid houden. In 2010 wordt uitvoering gegeven aan het (in 2009 vastgestelde) Werkplan Openbare Orde en Veiligheid waarin een duidelijke afbakening wordt gegeven van de taken en projecten op het terrein van de beleidsvelden openbare orde, openbare veiligheid en integrale veiligheid.

1. Wat willen we bereiken?

De Provincie Zeeland wil een bijdrage leveren aan het verbeteren van de veiligheid. Bij het streven naar een veiligere samenleving is de aandacht gericht op de totale veiligheidsketen: pro-actie, preventie, repressie, preparatie en nazorg. De provincie is hierbij een schakel in de veiligheidsketen en verzorgt met name de coördinatie en afstemming tussen de verschillende overheden, beleidsvelden en organisaties die zich bezighouden met aspecten van veiligheid en afstemming tussen de diverse schakels van de veiligheidsketen.

Daarnaast vervult de provincie een stimulerende, initiërende en signalerende rol ten aanzien van nieuwe ontwikkelingen die de kwaliteit van de organisatie van de veiligheidsketen moeten verhogen. De provincie heeft op dit terrein een toezichthoudende rol ten aanzien van gemeenten, waterschappen, rijkswaterstaat, brandweer, politie en veiligheidsregio. Dit geschiedt binnen de daarvoor gestelde wettelijke kaders en beïnvloedingsmogelijkheden.

Wij streven naar een intensivering van het integraal veiligheidsbeleid. Integrale veiligheid betreft een reeks van onderwerpen: openbare orde en veiligheid, externe veiligheid, sociale veiligheid, verkeersveiligheid, veiligheid tegen natuurverschijnselen, enz. De samenwerking tussen alle partners willen we bevorderen en faciliteren.

De maatschappelijke effecten waaraan de Provincie Zeeland positief wil bijdragen zijn:

0401:

Adequate crisisbeheersing bij rampen en zware ongevallen. Kennisontwikkeling en innovatie hebben een plaats gekregen in het veiligheidsbeleid.

0402:

Inzicht bij de bevolking van de gevaarszetting van de omgeving. Daardoor een beter bewustzijn van risico's waardoor men zich beter voorbereidt op eventuele calamiteiten en meer zelfredzaam wordt.

0403:

Veiligheid grensgebied op minimaal zelfde niveau als in de rest van Zeeland.

2. Wat hebben we bereikt?

Effect	Doelstelling
Adequate crisisbeheersing bij rampen en zware ongevallen. Kennisontwikkeling en innovatie hebben een plaats gekregen in het veiligheidsbeleid.	040101 Planvorming rampenbestrijding in Zeeland is actueel en voldoet tenminste aan de wettelijke eisen. De Provincie Zeeland streeft een hoger kwaliteitsniveau na, passend bij het risicoprofiel van de Provincie. In de komende jaren zullen projectmatig verbeterlagen plaatsvinden. Indicatoren: • gemeentelijke rampenplannen, rampbestrijdingsplannen en calamiteitenplannen worden binnen de wettelijke termijn getoetst en de resultaten van de toetsingen worden verwoord in de bestuurlijke rapportage aan de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties; • in 2011 dienen drie operationele commandovaartuigen als bijdrage aan de veiligheid op de Westerschelde beschikbaar te zijn; • de Zeeuwse hulpverleningsdiensten zijn in 2011 opgeleid en adequaat geoefend voor het optreden bij calamiteiten op de Westerschelde. In 2009 wordt gestart met de ontwikkeling van specifieke opleidingen inzake calamiteitenbestrijding op het water; • in 2009 wordt gestart met de realisatie van een tunneloefencentrum; • in 2011 wordt een start gemaakt met de realisatie van een kenniscentrum kustoverstromingen, in 2009 zal een eerste projectopzet klaar zijn; • in 2011 ligt er een opzet voor de realisatie van een innovatiecentrum op het terrein van veiligheid ten aanzien van de omgang met nucleair materiaal; • in 2009 ligt er een concept voor een landelijk alerteringssysteem voor waarschuwing bij dreigende overstromingen; • in 2009 zijn de onderzoeksresultaten klaar naar veilige locaties, infrastructuur en dergelijke bij overstromingen, alsmede adviezen om deze veilige locaties eventueel te kunnen realiseren. Het onderdeel Openbare orde en veiligheid van de Nieuwe Verbindingen valt (gedeeltelijk) onder deze doelstelling, maar ook onder doelstelling 040102 en 040301. Is de doelstelling gerealiseerd? Ja Stand van zaken: Per indicator (op volgorde): • Het toetsen van rampenplannen en calamiteitenplannen is een continue proces. In 2009 is op verschillende wijze de beschreven rampenbestrijdingsstructuur getoetst en beoordeeld. Dit heeft tot verbetering van de rampenbestrijding geleid. Met name op het terrein van communicatie is een verbeterlag gemaakt. • In juni 2009 is door de stuurgroep Samenwerken & Slagkracht en het Algemeen Bestuur van de Veiligheidsregio Zeeland besloten om te kiezen voor de optie om twee vaartuigen van Rijkswaterstaat aan te passen voor commandovoertuig en een waakvlamovereenkomst met een private partij af te sluiten inzake de beschikbaarheid van twee blusvaartuigen. Een derde blusvaartuig zal beschikbaar worden gesteld door de Belgische overheid. De beide schepen van Rijkswaterstaat zullen in 2011 worden opgeleverd. De waakvlamovereenkomst met de private partijen kan naar verwachting al in de loop van 2010 worden gerealiseerd. In 2009 is de financiering van de genoemde maatregelen geborgd.

	• Binnen het project Samenwerken & Slagkracht is in 2009 een oefen- en een opleidingstraject uitgewerkt voor de hulpverlening bij maritieme incidenten. Dit programma richt zich zowel op de operationele diensten als bestuurders. Het opleiding- en trainingsprogramma start in 2010 en zal verschillende jaren in beslag nemen, daarna dienen de aangeleerde vaardigheden bij te worden gehouden. In 2009 is de financiering van de genoemde maatregelen geborgd. • De initiatiefnemer heeft besloten niet verder te gaan met de voorbereidingen. het college van GS beraadt zich over het uitschrijven van een tender. • In samenwerking met het lectoraat fysieke veiligheid van de Hogeschool Zeeland is een start gemaakt met het kenniscentrum kustoverstromingen. Het kenniscentrum heeft een ervaringsleefmethode voor crisisbeheersing bij overstromingen ontwikkeld. Doel van de methode is om studenten en professionals op het gebied van rampen en crisisbeheersing praktische ervaring op te laten doen met crisisbeheersing bij overstromingen zowel in voorbereiding, dreiging, overstroming en de nafase. De methode bestaat uit workshops en plannen voor de uitvoering van een dreigende crisis en de responsfase. Bij de ontwikkeling van de methode worden verschillende partijen op het gebied van crisisbeheersing en waterbeheer betrokken. De ambtelijke werkgroep bestaat uit 5 partijen: Gemeente Borsele, Kerncentrale Borsele, Hogeschool Zeeland, Veiligheidsregio Zeeland en Provincie Zeeland. • De ambtelijke werkgroep is in 2009 3 maal bijeen geweest. Een concept samenwerkingsvorm is gerealiseerd waarin de diverse betrokken instanties, overheden, bedrijven en scholen gaan samenwerken in 5 ringen: - nucleaire industrie - onderwijs - veiligheid & gezondheid - overheden - maatschappelijke organisaties Dit model heeft de werknaam "Prometheus". Op maandag 30 november 2009 heeft een bestuurlijke brainstorm-bijeenkomst over dit concept plaatsgevonden. Daarbij waren 17 partijen aanwezig, die allen verklaard hebben hun medewerking aan de uitwerking van dit concept te willen verlenen. • In het verbeterprogramma van de Taskforce Management Overstromingen is het project Alert door Alertering uitgevoerd in samenwerking met de Veiligheidsregio Zeeland. In dit project is een alerteringssysteem ontwikkeld. Via de website www.waterdreiging.nl kunnen inwoners van Zeeland zien of hoogwater dreigt en welke voorbereidingen ze hiervoor kunnen treffen. • De onderzoeksresultaten zijn klaar en beschikbaar. Deze zijn beschikbaar gesteld aan de veiligheidsregio voor een concrete planontwikkeling. 040102 Provinciaal Coördinatiecentrum is direct inzetbaar. Het PCC zal in 2009 functioneren volgens het in 2008 vastgestelde beheerkader. Indicatoren:
--	---

	• er wordt in 2009 uitvoering gegeven aan het testen van de technische infrastructuur conform het daarvoor geldende draaiboek; • het beschikbaarheidpercentage van de PCC-bezetting dient in 2009 minimaal 60% te zijn; • veiligheidsstaf en rampenteams nemen in 2009 minimaal twee maal deel aan een rampenoefening conform de oefenkalender; • het bestuur neemt in 2009 minimaal éénmaal deel aan een rampenoefening conform de oefenkalender. Het onderdeel Openbare orde en veiligheid van de Nieuwe Verbindingen valt (gedeeltelijk) onder deze doelstelling, maar ook onder doelstelling 040101 en 040301). Is de doelstelling gerealiseerd? Ja Stand van zaken: Per indicator (op volgorde): • Het Provinciaal Coördinatiecentrum was gedurende heel 2009 direct inzetbaar, onder andere gewaarborgd middels 24 uren/7 dagen bereikbaarheid van de piketambtenaar van de Commissaris van de Koningin en piketregeling inzake plaatsvervangende Commissaris van de Koningin. In 2010 wordt naar alle waarschijnlijkheid de Wet op de veiligheidsregio's van kracht, dit vraagt om bijstelling van het beheerskader. In 2009 is een aantal malen de technische infrastructuur gecontroleerd. Zo zijn maandelijks alle computers opgestart voor een update. Tevens is de noodstroomvoorziening getest in 2009. • Het PCC was 24 uur per dag bereikbaar via de piketambtenaar van de Commissaris van de Koningin. Onder andere op Koninginnedag is het PCC in beperkte bezetting bijeen geweest. In 2010 zal er met het oog op de nieuwe Wet op de Veiligheidsregio's gekeken worden naar de bezetting van het PCC. • Door het PCC is, gezamenlijk met het PCC van de provincie Noord-Brabant, deelgenomen aan de oefening rondom de kerncentrale van Doel. Tevens was het PCC beschikbaar voor de zogenaamde RADAR-test van de Insepectie OOV. Verder zijn een of meerdere medewerkers OOV betrokken geweest bij diverse oefeningen, ook in België, en hebben in sommige gevallen opgetreden als waarnemer bij oefeningen. Met de Provinciesecretaris en zijn waarnemer heeft een gesprek plaatsgevonden over de invulling van het PCC na het van kracht worden van de Wet op de veiligheidsregio's. In 2010 zal hieromtrent een voorstel worden gedaan richting het College van Gedeputeerde Staten. • De Commissaris van de Koningin heeft met ondersteuning van het PCC deelgenomen aan de oefening rondom de kerncentrale van Doel. Tevens is er gedurende het door de Provincie Zeeland georganiseerde Rijksherenoverleg met de aanwezige bestuurders een oefenscenario doorlopen. 040103 Integrale aanpak van veiligheidproblematiek binnen de provincie Zeeland wordt gestimuleerd. Indicatoren: • in 2009 wordt in Zeeland een 0-meting gehouden met een Zeeuwse veiligheidsmonitor die aansluit bij de landelijke
--	--

	veiligheidsmonitor; • in 2009 zal uitvoering worden gegeven aan de subsidieregeling Integrale veiligheid waarbij rekening wordt gehouden met de uitkomsten van de Zeeuwse veiligheidsmonitor; Het onderdeel integrale veiligheid van de Nieuwe Verbindingen valt onder deze doelstelling. Is de doelstelling gerealiseerd? Ja Stand van zaken: Toelichting op de doelstelling: In 2009 is het beleidskader Integrale Veiligheid vastgesteld en de daarop gebaseerde subsidieregeling van kracht geworden. Hiermee wordt de integrale aanpak van Zeeuwse veiligheidsproblemen gestimuleerd. De provincie ondersteunt voorts het Ambtelijk Platform Integrale Veiligheid, waarin de gemeenten, de politie en de provincie participeren. In dit overleg vindt afstemming en kennisuitwisseling plaats met betrekking tot belangrijke veiligheidsonderwerpen, zoals de ontwikkeling van het Veiligheidshuis, de provinciebrede deelname aan de Landelijke Veiligheidsmonitor, de uitwerking van het tijdelijk huisverbod en de beleidsplanning op het gebied van Integrale Veiligheid. Stand van zaken per indicator (op volgorde): • In 2009 is door de provincie opdracht gegeven voor een Zeeuwsbrede uitvoering van de Landelijke Veiligheidsmonitor. Het veldwerk is in oktober gestart en was eind 2009 bijna afgerond. De resultaten komen vanaf het eerste kwartaal van 2010 beschikbaar. Door Scoop wordt een provinciale veiligheidsrapportage opgesteld en veiligheidsrapporten per gemeente. • In 2009 zijn vier subsidies aangevraagd en zijn drie van deze aanvragen gehonoreerd, voor vrijwel het totaal van het beschikbare subsidiebedrag.
Inzicht bij de bevolking van de gevaarszetting van de omgeving. Daardoor een beter bewustzijn van risico's waardoor men zich beter voorbereidt op eventuele calamiteiten en meer zelfredzaam wordt.	040201 De veiligheidsrisico's in Zeeland worden conform de Leidraad risico-inventarisatie weergegeven op de Risicokaart Zeeland en volgens het beheerkader uitgevoerd. Indicatoren: • in 2009 zal vier keer een steekproef plaats vinden naar de actualiteit van de door de gemeenten geleverde gegevens op de risicokaart. Minimaal 95% van de gegevens dient actueel te zijn; • het aantal raadplegingen van de risicokaart dient in 2009 van 5000 unieke ip-adressen te zijn. Is de doelstelling gerealiseerd? Gedeeltelijk Stand van zaken: Toelichting op de doelstelling: Het beheerkader is grotendeels uitgevoerd. Er zijn dit jaar alleen geen kwartaalrapporten naar de gemeenten gezonden. Er is volstaan met een jaarrapport. De actualiteit van de gegevens op de risicokaart blijft

	voorlopig nog aandacht houden. Per indicator (op volgorde): - Deze steekproeven zijn niet expliciet uitgevoerd. Er wordt regelmatig gekeken naar de actualiteit van de gegevens, maar hieruit is niet af te leiden welk percentage actueel is. Over de actualiteit van de gegevens wordt gerapporteerd in de jaarrapportage. - In 2009 zijn 4732 raadplegingen van unieke IP-adressen geweest. Het aantal van 5000 raadplegingen is net niet gehaald. De lichte daling heeft te maken met het feit dat in 2008 extra landelijke publiciteit is gegeven aan met name de overstromingskaart wat toen een positief effect had op het aantal hits. In 2009 is een extra banner geplaatst op zeeuwseregio.nl. Ook wordt er gewerkt aan het plaatsen van een fotoframe icm de risicokaart.
Veiligheid grensgebied op minimaal zelfde niveau als in de rest van Zeeland.	040301 De veiligheid in de grensstreek dient gewaarborgd te zijn. Indicator: - in 2009 vindt een bestuurlijke grensoverschrijdende rampenoefening plaats met de Belgische buurprovincies. Het onderdeel Openbare orde en veiligheid van de Nieuwe Verbindingen valt (gedeeltelijk) onder deze doelstelling, maar ook onder doelstelling 040101 en 040102. Is de doelstelling gerealiseerd? Ja Stand van zaken: Toelichting op de doelstelling: Het Euregionaal Veiligheidsoverleg, de Vakgroep Veiligheid van de Scheldemondraad, thematische werkgroepen en burenoverleg per veiligheidsdiscipline garanderen een permanente structuur voor afstemming en samenwerking. Nieuwe initiatieven waren het Project Grensbrandweer, het project Drugs en Verkeer en het Project Up Safety. Deze projecten lopen in 2010 nog door. Toelichting per indicator: - Op 19 oktober 2009 vond een grootschalige grensoverschrijdende oefening plaats met een incident in de Kerncentrale Doel. In beide landen werd op nationaal, regionaal en lokaal niveau aan deze oefening deelgenomen. De Provincie Zeeland was betrokken bij de voorbereiding, de oefening zelf en de evaluatie.

3. Wat heeft het gekost?

(bedragen x €1000)

Programma Openbare orde en Veiligheid	Begroting oorspronkelijk	Begroting na wijziging	Rekening	Verschil
lasten	3.432	2.113	2.022	91
baten	0	-130	-154	24
resultaat voor bestemming	3.432	1.982	1.868	114
toevoeging reserve	0	3.227	3.227	0
onttrekking reserve	-265	-2.251	-2.251	0
resultaat na bestemming	3.167	2.958	2.843	115

Financiële analyse

Het verschil tussen begrote en gerealiseerde lasten bedraagt € 91.

Het verschil tussen begrote en gerealiseerde baten bedraagt € 24.

Lasten

€ 40 Overhead en apparaatskosten

€ 51 Diverse projecten

€ 91 Totaal

Baten

€ 24 Diverse projecten

€ 24 Totaal

Inleiding

Het programma Bestuur ondersteunt het in- en extern functioneren van de eigen bestuursorganen Provinciale Staten, Gedeputeerde Staten en de Commissaris van de Koningin, het functioneren van de Zeeuwse gemeenten, waterschappen en gemeenschappelijke regelingen, het inzichtelijk maken van het Zeeuwse provinciaal beleid voor burgers, belangengroepen en andere belangstellenden in interprovinciaal, nationaal en Europees verband. Het programma omvat de onderwerpen 'Provinciale Staten en overige bestuursorganen', 'Bestuurlijke samenwerking' en 'communicatie'.

Relevante beleidsnota's en informatie:

Beleidsnota Europa provincie Zeeland, vastgesteld door Gedeputeerde Staten op 12 december 2006, looptijd: onbepaalde tijd.

Afsprakenregeling Scheldemondfonds, vastgesteld door Provinciale Staten op 16 mei 2008, looptijd: onbepaalde duur. De evaluatie Scheldemondfonds zal plaatsvinden in 2010. Verder is het nieuwe bestuursakkoord IPO-Rijk relevant. Provinciale Staten worden hierover periodiek geïnformeerd.

Beleidsnota promotie, vastgesteld in de Statenvergadering van 14 maart 2008 en heeft een looptijd van 2008-2012. Op de beleidsnota komt een tussentijdse rapportage in het tweede kwartaal van 2010. Als er bij de vaststelling van deze tussentijdse rapportage aanleiding is om de meerjarendoelstelling 2008-2012 bij te stellen en/of de doelstelling en indicatoren van begroting 2010 bij te stellen, dan zal er gelijk met de tussentijdse beleidsrapportage ook een tekstuele begrotingswijziging 2010 aan de Staten ter vaststelling voorgelegd worden.

1. Wat willen we bereiken?

We willen drie kernrollen van Provinciale Staten versterken. Dat zijn de volksvertegenwoordigende, de kaderstellende en de controlerende rol. Ook de concentratie van de besturende en uitvoerende taken bij Gedeputeerde Staten zijn gericht op een grotere inbreng van de Provinciale Staten, meer agendabepaling, meer en beter debat in de staten en grotere transparantie en helderheid in bestuur en besluitvorming. Uiteindelijk zal dit moeten bijdragen aan een grotere betrokkenheid van de samenleving bij het provinciebestuur en provinciale politiek. Sterke gemeenten en waterschappen, zowel bestuurlijk als financieel, zijn van essentieel belang voor het functioneren van de Zeeuwse samenleving. Uitgangspunt is dat de belangen van de Zeeuwen door de provincie Zeeland in gezamenlijkheid met de andere Zeeuwse overheden behartigd worden ook buiten de provinciegrenzen.

De maatschappelijke effecten waaraan de Provincie Zeeland positief wil bijdragen zijn:

0501:

Een democratisch provinciaal bestuur dat effectief en transparant is.

0502:

De Zeeuwse maatschappelijke opgaven worden behartigd door overheden met een eigen regionale/lokale identiteit, op de juiste schaal en met de juiste middelen.

0503:

Een optimale algemene behartiging van de Zeeuwse belangen in interprovinciaal, nationaal en Europees verband.

2. Wat hebben we bereikt?

Effect	Doelstelling
Een democratisch provinciaal bestuur dat effectief en transparant is.	050103 Een goed, betrouwbaar en duaal provinciaal bestuur Het in 2009 handhaven van een goed, betrouwbaar en duaal functioneren van het Zeeuwse provinciaal bestuur. Dit vergt een heldere profilering van het provinciebestuur, haar producten en diensten en een deugdelijke toepassing van wetgeving. Indicatoren: • Op basis van duidelijke meetbare doelen is het beleid beter te controleren. In 2009 worden net als in 2008 alle nieuwe beleidsnota's getoetst door Provinciale Staten op smart formuleren; • Het handhaven en uitbreiden van de integrale uitzendingen van de vergaderingen van de Provinciale Staten in 2009. Verder beginnen met het uitzenden van de commissievergaderingen; • De opkomst bij de statenverkiezingen in 2011 handhaven op 53%. Is de doelstelling gerealiseerd? Op schema Stand van zaken: Per indicator (op volgorde): • Via het Presidium is aandacht besteed aan de hele Planning en Control cyclus en het tijdig betrekken van de Staten bij dit proces (o.a. de plaats van de speerpunten, de voorjaarsnota en de najaarsnota en de behandeling daarvan in de Staten). De Statengriffie participeerde in een provinciebrede werkgroep Planning en Control. In deze werkgroep is gewerkt aan de verdere optimalisering van de Planning en Control cyclus. Bij het ontwikkelen van de Planning en Control cyclus naar de huidige vorm heeft de werkgroep zich vooral gericht op de volgende punten: - het versterken van de kaderstellende en controlerende rol van Provinciale Staten; - het verminderen van de rapportagelast. • In 2009 zijn alle vergaderingen van de staten(commissies) uitgezonden via internet. • Hoewel de eerstvolgende statenverkiezingen pas in 2011 zijn, is de Statengriffie in 2009 al begonnen met een eerste gedachtevorming hierover. In november heeft de Statengriffie ondersteuning gegeven aan een bijeenkomst van het Zeeuws Vrouwen Platform waarin vrouwen werden geïnformeerd over het werk van gemeenteraden en Provinciale Staten en de mogelijkheden om daaraan een actieve bijdrage te leveren, bijvoorbeeld door zich verkiesbaar te stellen. Alle vrouwelijke statenleden en de Commissaris van de Koningin waren aanwezig op deze bijeenkomst die werd gehouden in de middagpauze van een statenvergadering.
De Zeeuwse maatschappelijke opgaven worden behartigd door overheden met een eigen regionale/lokale identiteit, op de juiste schaal en met de	050201 Continuering duurzaam financieel beleid waterschap-gemeenten Door het uitoefenen van wettelijk toezicht zorg dragen voor de continuering van een duurzaam financieel evenwicht in de meerjarenbegrotingen van de Zeeuwse gemeenten (13) en

juiste middelen.	waterschappen (2) en gemeenschappelijke regelingen (20). Doelstelling 2009: conform 2008 geen instanties onder preventief toezicht. Is de doelstelling gerealiseerd? Nee Stand van zaken: Alleen de gemeente Sluis stond om financiële redenen in 2009 onder preventief toezicht, de overige gemeenten vallen in 2009 onder repressief toezicht. Twee gemeenschappelijke regelingen zijn vanwege het niet tijdig indienen van een begroting onder preventief toezicht geplaatst. 050203 Inspectie archieven Goed toegankelijke en kwalitatief goed beheerde papieren en digitale archieven van provincie, gemeenten (13), waterschappen (2) politieregio en gemeenschappelijke regelingen (28). Uit de tweejaarlijkse rapportage (2006/2007) over de inspecties blijkt dat alle instellingen voldoen aan de wettelijke vereisten. Dit is ook de norm voor 2009. Is de doelstelling gerealiseerd? Ja Stand van zaken: De toezichtobjecten voldoen aan de wettelijke vereisten. Dit als zodanig wordt neergelegd in de tweejaarlijkse rapportage (2008/2009) van de archiefinspecteur. 050205 Samenhang provincie, gemeenten, waterschappen behouden De huidige combinatie van schaal en identiteit van de provincie en gemeenten behouden. Kortom 13 gemeenten en 2 waterschappen eind 2009 in Zeeland. In verband met te behalen efficiencyvoordelen en de toekomstbestendigheid van één robuust Zeeuws waterschap de twee Zeeuwse waterschappen per 1 januari 2011 laten fuseren. Is de doelstelling gerealiseerd? Ja Stand van zaken: In 2009 is door Provinciale Staten besloten tot fusie van de waterschappen per 1 januari 2011. 050206 Adviseren over directieoverstijgende strategische onderwerpen die van belang zijn voor de positie van de provincie op de middenlange en lange termijn. Voor 2009 zijn onder andere de volgende onderwerpen relevant: • Taakdifferentiatie tussen provincies; • Bestuurskrachtonderzoek provincie (en gemeenten); • Uitwerking Bestuursakkoord Rijk-Provincies; • IPO-coördinatie. Is de doelstelling gerealiseerd? Ja Stand van zaken: Toelichting op de in 2009 relevante onderwerpen: Taakdifferentiatie tussen provincies Deze optie staat inmiddels op de politieke agenda van rijk en provincies. In het profiel provincies dat momenteel door de P14 wordt opgesteld wordt ruimte geboden om in takenpakket te differentiëren op basis van regionale verschillen. De provincie is een autonome democratisch gelegitimeerde bestuurslaag met een open huishouding.
------------------	---

	Bestuurskrachtonderzoek provincie (en gemeenten) GS hebben besloten in de eerste helft van 2010 te sonderen hoe de gemeenten tegen een gezamenlijk deelonderzoek staan. In de 2e helft 2010 wordt het punt provinciaal bestuurskrachtonderzoek opnieuw geagendeerd. Uitwerking Bestuursakkoord Rijk-Provincies Uitwerking ligt op schema. IPO-coördinatie In 2009 zijn de verbeteringen in het logistieke proces en het aanbrengen van meer relief op strategisch belangrijke onderwerpen door gevoerd. Strategische agenda Samen met de dertien Zeeuwse gemeenten is gewerkt aan een gezamenlijke strategische agenda met voor Zeeland belangrijke opgaven. Doel is meer gezamenlijk de belangen van Zeeland in Den Haag en Brussel te kunnen behartigen. Dit proces wordt in 2010 voortgezet. Profiel provincies In IPO-verband is in 2009 gestart met de voorbereidingen van een offensief interprovinciaal standpunt over de inrichting van het provinciaal bestuur. Dit standpunt moet in maart 2010 gereed zijn voordat de heroverwegingscommissie (commissie Kalden) hierover rapporteert. 050207 toekomst van Zeeland Op 27 juni 2008 hebben Provinciale Staten de opdracht gegeven voor de organisatie van een brede maatschappelijke dialoog met de Zeeuwse samenleving over de consequenties van de demografische ontwikkelingen in Zeeland. De komende jaren gaat er veel veranderen. De bevolkingssamenstelling verandert in Zeeland. Er komen steeds meer ouderen en het aantal jongeren wordt juist minder. Op de langere termijn, zo rond het jaar 2030, verwacht de Provincie dat de bevolking in Zeeland zal gaan afnemen. In veel kernen in Zeeland is dit nu al het geval. In 2007 daalde de bevolking in 60% van de kernen in Zeeland. Deze veranderingen hebben gevolgen voor veel beleidsterreinen. Het zal de economie raken, de arbeidsmarkt, het onderwijs, de zorg, voorzieningen, het onderwijs, de sportvereniging, en ga zo maar verder. Uiteindelijk krijgen alle Zeeuwsen hier mee te maken. Om die reden vinden Provinciale Staten het belangrijk dat alle Zeeuwsen de kans krijgen vanaf het begin mee te praten, mee te denken en mee te doen bij de invulling van die veranderingen. In 2009 zal er een brede dialoog met de Zeeuwse samenleving plaatsvinden over de demografische ontwikkelingen in de provincie Zeeland. Is de doelstelling gerealiseerd? Ja Stand van zaken: In 2009 is de brede dialoog met de Zeeuwse samenleving over de demografische ontwikkelingen afgerond met de Nieuw! Zeeland manifestatie op 26 september jl. Naast het creëren van bewustwording, is er heel veel informatie uitgewisseld en kennis verzameld over de betrokken thema's. Veel partijen in Zeeland hebben bevolkingsdaling nu op de agenda staan en zijn betrokken bij het komen tot oplossingen. Tijdens de manifestatie is de notitie 'Op pad!' gepresenteerd. Met deze notitie worden oude op groei gebaseerde reflexen vervangen door
--	---

	nieuwe uitgangspunten. Kort na het uitkomen van 'Op pad!' is ook het interbestuurlijk actieplan bevolkingsdaling gepresenteerd. Het IAB is een gezamenlijk initiatief van het rijk, het IPO en de VNG. De provincie Zeeland heeft een nadrukkelijke rol vervuld bij de totstandkoming van het IAB. Met de provincies Groningen en Limburg staat Zeeland ook aan de wieg van verschillende andere initiatieven om het vraagstuk van bevolkingsdaling op te kunnen lossen. Zo is een rapport verschenen om kenlpunten in regelgeving i.r.t. bevolkingsdaling aan de orde te stellen en hebben de provincies eind november een landelijke bijeenkomst 'winst met krimp' georganiseerd.
Een optimale algemene behartiging van de Zeeuwse belangen in interprovinciaal, nationaal en Europees verband.	050301 Handhaving bestaande netwerk Vanuit Zeeuws perspectief is vroegtijdige beïnvloeding en signalering van besluitvormingstrajecten over nieuwe Europese regelgeving en overig beleid cruciaal. Hiervoor is een adequaat netwerk noodzakelijk. Handhaving van het bestaande netwerk door vertegenwoordigd te zijn in de volgende gremia of organisaties: • Raad van Europa (CLRAE) • Comité van de Regio's • ZEBRALIM • Euregio Scheldemondraad • CPMR/North Sea Commission • Huis in Brussel • WVEG • Internationale Commissie voor de Bescherming van de Schelde (ICBS); • Rijn Schelde Delta • Inter Provinciaal Overleg (IPO) Is de doelstelling gerealiseerd? Ja Stand van zaken: In 2009 is actief geparticipeerd in diverse IPO gremia waaronder het dagelijkse bestuur (het IPO-)DB en de Kring provinciesecretarissen. De Zeeuwse vertegenwoordiger in het IPO-DB is tevens plaatsvervangend voorzitter van dit gremium. Met betrekking tot de belangenbehartiging in Europa is in 2009 het volgende gerealiseerd: • De CdK is tot voorzitter van het bestuurlijk platform Europa benoemd en plaatsvervangend voorzitter van de Nederlandse delegatie in het Comité van de regio's; • Intensief contact onderhouden met Europarlementariërs, ambtenaren van de Europese Commissie en de permanente vertegenwoordiging van Nederland bij de Europese Unie; • Zeeland heeft sinds juli vijf keer input geleverd aan consultaties van de Europese Commissie en het Rijk; • Op initiatief van Zeeland is het overleg met de drie zuidelijke provincies hervat in HNP (Huis van de Nederlandse Provincies) verband; • Op het dossier "krimp" trekt Zeeland binnen het HNP samen op met Limburg en Drenthe; • Vanaf september 2009 zit Zeeland de werkgroep maritiem beleid in het HNP weer voor. Zeeland treedt actief op in de werkgroep

	Future Challenges van het IPO; • Met de vertegenwoordigers van Oost- en West-Vlaanderen is er gesproken over hoe Zeeland en de Vlaamse Provincies elkaar kunnen aanvullen bij hun lobbyactiviteiten; • Er is actief contact gelegd met een aantal regionale vertegenwoordigingen in Brussel. Gezien de inzet die is geleverd in de diverse gremia is de doelstelling gerealiseerd. 050302 Het versterken van grensoverschrijdende samenwerking Het versterken van de transnationale en grensoverschrijdende samenwerking met andere regio's in Europa, maar vooral in Euregioonaal verband (Euregio Scheldemonde). De makelaarsfunctie op het gebied van Europese programma's en subsidies zal in de vorm van een digitaal loket in 2009 worden geoperationaliseerd voor de provinciale organisatie en op termijn ook voor de externe organisaties. Het digitale loket verstrekt informatie over Europese regelingen en programma's en andere relevante ontwikkelingen. Is de doelstelling gerealiseerd? Ja Stand van zaken: Het europoloket is in 2009 gerealiseerd. Het versterken van grensoverschrijdende samenwerking: • Initiatie (m.n. Scheldemondraad) en financiering (m.n. Interreg) van sterke, substantiële grensoverschrijdende projecten op voor Zeeland belangrijke thema's (klimaat, innovatie, procesindustrie, energie, ...); • Tot uitvoering brengen diverse grensoverschrijdende afspraken (actieplan klimaatbeleid, taskforce innovatie, communicatieplan euregio, ...); • Taskforce grensoverschrijdende knelpunten werkt concreet aan Zeeuws Vlaamse knelpunten (agendering); • In 2010 wordt problematiek grensoverschrijdende arbeid (detacheringsconstructie) dichterbij een oplossing gebracht (via Scheldemondraad en Eures Scheldemonde); • Strategische voorbereiding op nieuwe Interreg-periode.
--	--

3. Wat heeft het gekost?

(bedragen x €1000)

Programma Bestuur	Begroting oorspronkelijk	Begroting na wijziging	Rekening	Verschil
lasten	11.573	11.582	11.135	447
baten	-74	-343	-759	416
resultaat voor bestemming	11.499	11.239	10.376	863
toevoeging reserve	0	223	223	0
onttrekking reserve	0	-697	-697	0
resultaat na bestemming	11.499	10.765	9.902	863

Financiële analyse

Het verschil tussen begrote en gerealiseerde lasten bedraagt € 447.

Het verschil tussen begrote en gerealiseerde baten bedraagt € 416.

Lasten

-/- € 210 Time 2 C

€ 330 Interregproject over de grens

€ 170 Provinciale Staten

€ 157 Diverse andere projecten

€ 447 Totaal

Baten

€ 116 Euregioprogramma

€ 200 Time 2 C

€ 48 Scheldemondraad

€ 52 Diverse andere projecten

€ 416 Totaal

Toelichting:

Lasten:

De onderschijding wijkt minder dan 5% af van het begrote saldo op lasten

Time 2 C: Bij de lasten (programmakosten) is circa € 0,21 miljoen meer uitgegeven dan geraamd voor Time 2 C. Dit is veroorzaakt door afwikkelingskosten voor voorgaande begrotingsjaren. Tegenover het verschil aan lastenzijde staat dat bij de baten circa € 0,20 miljoen meer is ontvangen dan geraamd.

Interregproject over de grens: Het aanvankelijke budget op de activiteit INTERREG IV-A grensregioprogramma Vlaanderen - Nederland bestaat uit het door Provinciale Staten beschikbaar gestelde budget 2010 ad € 0,5 miljoen aangevuld met een budget dat is overgeboekt uit begrotingsjaar 2008 ad circa € 0,64 miljoen. Bij de tweede ronde budgetbewaking 2009 is een bedrag beschikbaar gehouden voor de cofinanciering van projecten in het kader van INTERREG IV-A in de rest van het jaar. In 2009 is echter minder aan cofinanciering beschikbaar gesteld dan verwacht. Dit heeft geleid tot het restant budget. Voor projecten in het kader van INTERREG IV-A is in 2009 circa € 500.000 beschikbaar gesteld (dit bedrag is door middel van begrotingswijzigingen overgeboekt naar andere activiteiten op de provinciale begroting).

Provinciale Staten: Als materieel budget resteert een bedrag van € 0,17 miljoen. Dit valt weg tegen hogere personele lasten.

Baten:

Op de activiteit Euregioprogramma is € 115.600 meer ontvangen dan geraamd. Voornaamste oorzaak is de declaratie voor personeels- en overige kosten bij Euregio Scheldemond over 2009.

Op het project Time2c is een verschil van € 194.400,- ontstaan door het boeken van afwikkelingsverschillen uit voorgaande begrotingsjaren. Tegenover het verschil aan batenzijde staat dan ook een verschil aan de lastenzijde.

De niet geraamde terugontvangst van salarissen inzake de Scheldemondraad draagt voor € 48.000,- bij aan de verklaring van de overschrijding op batenniveau.

Het resterende bedrag is het saldo van alle overige activiteiten.

Economie

Jaarrekening 2009

3. Economie

3.1 Programma 6 – Economie

3.2 Programma 7 – Toerisme en recreatie

3.3 Programma 8 – Landbouw en visserij

3.4 Programma 9 – Onderwijs

3.5 Programma 10 – Mobiliteit

3.6 Programma 11 – Verkeersveiligheid

Inleiding

Wat betreft de economische cijfers kan het volgende gemeld worden.

Na een gemiddelde jaarlijkse stijging van 2.700 arbeidsplaatsen in de periode mei 2005-mei 2008 is het afgelopen jaar (periode mei 2008-mei 2009, meest recente cijfers dateren van mei 2009) ten gevolge van de economische crisis de werkgelegenheid afgenomen: het betreft in totaal 1.320 arbeidsplaatsen ofwel 0,8%.

Het aantal niet werkende werkzoekenden (nww) steeg: van eind november 2008 tot eind november 2009 van 6.790 naar 8.007. Eind november 2009 was 3,3% van de 15-64 jarige Zeeuwen werkloos, tegen 4,5% landelijk.

Per eind november 2009 telden de Zeeuwse CWI's 1.209 vacatures. Het betreft voor 48% beroepen op een elementair en lager opleidingsniveau, voor 42% beroepen van middelbaar niveau en 10% beroepen van hoger niveau. Een jaar eerder telden de Zeeuwse CWI's nog 1.714 vacatures.

Tegenover de 1.085 vacatures van elementair, lager of middelbaar niveau stonden 2.885 personen ingeschreven die korter dan 6 maanden werkloos waren. Dit zijn overwegend direct bemiddelbare werkzoekenden. Dat komt neer op gemiddeld 0,38 vacature per direct bemiddelbare. Dat duidt volgens de CWI krapte-indicator op een ruime arbeidsmarkt. Landelijk bedraagt de indicator 0,26.

Ultimo november 2008 was de arbeidsmarkt in Zeeland nog zeer krap.

Ook in 2010 zal de werkgelegenheid in Zeeland nog wel dalen, doch niet in de mate die eerder gevreesd is. De landelijke groeiverwachtingen zijn immers flink naar boven bijgesteld.

In mei 2009 is het Provinciaal Sociaal-Economisch Beleidsplan 2009-2012 door Provinciale Staten vastgesteld. Dit plan beschrijft het beleid inzake de Zeeuwse economie en werkgelegenheid.

Het economisch beleid van de Provincie Zeeland is voorwaardenscheppend. De rol die de provincie daarbij speelt is coördinerend, initiërend en faciliterend van aard. Het streven vanuit het economische beleid hierbij is een evenwichtige groei van de Zeeuwse economie.

Het streefbeeld dat gehanteerd wordt, luidt als volgt: een economie in Zeeland, waarin het voor de bevolking en voor ondernemers mogelijk is om op een duurzame en maatschappelijk verantwoorde wijze te voorzien in hun behoeften. Nu en in de toekomst. Naast het PSEB is tevens relevant het Plan van Aanpak Kredietcrisis "Sterker en Duurzamer" dat maatregelen bevat om de gevolgen van de wereldwijde economische crisis voor Zeeland te mitigeren.

Zeeland maakt deel uit van een open economie, waarbij de omvang van vraag en aanbod in belangrijke mate wordt bepaald via marktwerking. Deze economie is bovendien steeds meer internationaal georiënteerd. We zien in toenemende mate erkenning van de rol van de provincies en de regio's binnen het Europese economische beleid, onder andere in de vele EU-programma's als POP-2, Interreg IV en OP-Zuid. Als provincie houden we bij het opstellen van het sociaal-economisch beleid zoveel mogelijk rekening met deze programma's om aanwezige kansen en mogelijkheden optimaal te benutten. Behalve op Europees niveau wordt ook op nationaal niveau beleid gemaakt dat zijn invloed heeft op Zeeland. Het Rijksbeleid is vooral gericht op investeren in bestaande economische kracht en kansrijke sectoren. Daarbij kiest men voor een gebiedsgerichte aanpak. Een voorbeeld hiervan is Piekens in de Delta, waarin een aantal speerpunt- regio's zijn benoemd. Zeeland en West-Brabant zijn als Zuidwest Nederland zo'n regio.

Als provinciale overheid hebben we geen wettelijke taak op het gebied van economie. Wij voeren autonoom beleid uit dat door Provinciale Staten wordt vastgesteld. In het bestuursakkoord tussen het Rijk en IPO is ruimtelijk-economisch beleid bestempeld tot kerntaak van de provincies.

Relevante beleidsnota's: Provinciaal Sociaal-economisch Beleidsplan 2009-2012, Plan van Aanpak Kredietcrisis "Sterker en Duurzamer" (door Provinciale Staten vastgesteld op 17 april 2009), Sociaal Akkoord en Dé Onderwijsagenda. Tevens relevant zijn verscheidene andere provinciale beleidsplannen waar het PSEB raakvlakken mee heeft: zie paragraaf 1.1 van het PSEB voor een overzicht.

In het kader van het PSEB verschijnt jaarlijks een Jaarplan (inclusief jaarlijkse voortgangsrapportage) waarin aan Gedeputeerde Staten de concrete acties worden aangekondigd en toegelicht.

Het economisch beleid heeft samenhang met verscheidene andere beleidsvelden: onderwijs (Dé Onderwijsagenda), verkeer en vervoer (Provinciaal Verkeer- en Vervoerplan), ruimte en milieu (Omgevingsplan Zeeland, Strategienota en Uitvoeringsprogramma Energie en Klimaat), zorg, sociaal beleid en jeugdbeleid (Sociaal Akkoord en Beleidsprogrammering Sociale Zorg en Integraal Jeugdbeleid), cultuur (Cultuurnota) en het promotiebeleid zoals vastgelegd in de Promotienota (zie voor een uitgebreide toelichting op de samenhang van het economisch beleid met verscheidene andere beleidsvelden het PSEB 2009-2012).

Het motto van het PSEB "Versterken, Vernieuwen, Verbinden" verwijst naar de manier waarop we ons beleid vorm willen geven: versterken waar Zeeland goed in is, vernieuwen waar nieuwe kansen zich voordoen en kansen creëren door het zoeken naar nieuwe verbindingen tussen partijen, sectoren en thema's. Binnen het PSEB wordt in alle acht de beleidshoofdstukken ingezet op deze lijn en worden de wegen verkend voor nieuwe verbindingen.

Bij het provinciale sociaal-economische beleid wordt waar mogelijk gebruik gemaakt van externe geldbronnen zoals regelingen van de Rijksoverheid en de EU. In concreto gaat het dan om onder andere Pieken in de Delta, de Stimuleringsregeling Voordelta, OP Zuid, Interreg IV en POP-2. Bij de implementatie van plannen op het gebied van economische structuurversterking en kenniseconomie speelt Economische Impuls Zeeland samen met projectpartners een nadrukkelijke rol.

1. Wat willen we bereiken?

Een belangrijk uitgangspunt voor het streefbeeld in het PSEB is duurzaamheid. Onze ambities moeten passen binnen het duurzaamheidsbeleid van de provincie en, in overeenstemming met het collegeprogramma 2008-2011, inzetten op nieuwe verbindingen. Het collegeprogramma "Nieuwe verbindingen" geeft aan dat voor de ontwikkeling van Zeeland de duurzaamheidsdriehoek uitgangspunt is. Kwaliteiten op sociaal, ecologisch en economisch (people, planet, profit) gebied moeten worden behouden en/of versterkt. De drie P's moeten zich in evenwicht met elkaar ontwikkelen, binnen de maat van Zeeland én de menselijke maat. Vrij vertaald naar het sociaal-economisch beleid betekent dit dat de sociaal-economische structuur van Zeeland zodanig wordt versterkt, dat het ook voor toekomstige generaties in Zeeland goed wonen, werken en recreëren is. In een provincie waar de kwaliteit van leven minstens gelijk is aan de huidige situatie, het milieu verbetert en de natuurlijke hulpbronnen niet worden uitgeput.

De opgave die hieruit voortvloeit voor het PSEB, is om te komen tot beleid dat het genereren van meer economische dynamiek mogelijk maakt. Met andere woorden: invulling geven aan de beleidsmogelijkheden voor de P van profit. De andere twee P's, te weten people en planet, geven hiervoor zowel randvoorwaarden als kansen. Duurzame groei en het verbinden van juist die initiatieven die dit bevorderen, vormen ons uitgangspunt. Om deze transitie naar een duurzame ontwikkeling van Zeeland te kunnen maken, formuleren we het maatschappelijk effect dat we met ons sociaal-economisch beleid willen bereiken, zoals hierboven weergegeven.

De maatschappelijke effecten waaraan de Provincie Zeeland positief wil bijdragen zijn:

0606:
Evenwichtige groei en duurzame ontwikkeling van de Zeeuwse economie.

2. Wat hebben we bereikt?

Effect	Doelstelling
Evenwichtige groei en duurzame ontwikkeling van de Zeeuwse economie.	060601 Ruimte voor bedrijvigheid De hoofddoelstelling is een evenwichtige groei van de Zeeuwse economie waarbij: • Werkgelegenheid: het aantal banen stabiliseert zich op wat verwacht wordt in 2010 op basis van de CPB-ramingen. Na 2010 neemt de werkgelegenheid niet verder af. Het niveau komt dan uit op circa 166.000; • Werkloosheid: het aantal werklozen neemt na 2010 niet verder toe. Het niveau komt dan uit op circa 13.000 (CBS) of 16.000 (CWI/UWV); • Toegevoegde waarde: we gaan uit van een nulgroei over de gehele periode 2009-2012. Is de doelstelling gerealiseerd? Op schema Stand van zaken: Deze hoofddoelstellingen (indicatoren) waren gebaseerd op landelijke ramingen van het CPB die uitgingen van een krimp van 3,5% in 2009 en 0,5% in 2010. Ook ging het CPB uit van een daling van de werkzame beroepsbevolking van 1% in 2009 en maar liefst 3,75% in 2010. Een en ander zou resulteren in verdubbeling van de werkloosheid. Inmiddels heeft het CPB deze verwachtingen behoorlijk in positieve zin bijgesteld. Zo gaat het CPB thans uit van een economische groei van 1,5% in 2010 en een veel minder hard oplopende werkloosheid. • De werkgelegenheid is in de periode mei 2008-mei 2009 in Zeeland gedaald van 172.890 naar 171.570, ofwel met 1.320 personen. • Tot dusver is de werkloosheid vanaf medio 2008 wel duidelijk opgelopen, doch nog niet zo dramatisch als aanvankelijk werd gevreesd. In de laatst beschikbare periode van 12 maanden (november 2008-2009) is de werkloosheid (aantal niet werkende werkzoekenden) gestegen van 6.790 naar 8.007 (volgens UWV WERKbedrijf, voorheen CWI). • M.b.t. de toegevoegde waarde is geen recent Zeeuws cijfermateriaal beschikbaar. 060602 Duurzaamheid Een kennisintensief en innovatief ondernemingsklimaat Kennis, Innovatie en Ondernemerschap: • Verbeterde kennistransfer tussen overheid, ondernemers en onderwijsinstellingen (drie O's). Voor 2009: minimaal vier clusterprojecten uitvoeren met de drie O's en opzetten monitoringsinstrument. • Verhoging van het aantal bedrijven dat meedoet aan innovatieprogramma's. Voor 2009: minstens 300 Zeeuwse MKB bedrijven nemen deel. Daarnaast (hieruit voortvloeiend) 30 intensieve innovatietrajecten. • Verhogen van het aantal startende ondernemers en verhogen van de overlevingsgraad (in 2012 aantal starters gegroeid tot 2000 per

jaar).

Is de doelstelling gerealiseerd? Gedeeltelijk

Stand van zaken:

- In 2009 zijn er vanuit verschillende sectoren projecten opgezet die kennisdeling als primaire doelstelling hebben. Een viertal voorbeelden zijn de volgende:
 - project van de ICT sector "In de Praktijk": In nauwe samenwerking met de Zeeuwse vereniging van ICT-ondernemers en het Zeeuwse onderwijs heeft de stichting 'In De Praktijk' het initiatief opgepakt te komen tot een kennisinstituut dat voorziet in het tekort aan personeel in de ICT branche.
 - Project Microsysteemtechnologie, Smart Services. Doel is om high tech systemen toegankelijk te maken voor het MKB. Het project is eind 2009 gestart.
 - Technasium, project om de technieksector in VO scholen te stimuleren.
 - Werkplaatsen edudelta, studenten die opdrachten bij bedrijven doen. Project is gestart in 2009 door Edudelta.Het monitoringsinstrument is in ontwikkeling, naar verwachting implementatie in 2010.
- Via diverse projecten onder andere van het Innovatienetwerk Zeeland, de innovatieregelingen van OP Zuid en activiteiten van Syntens en MKB Zeeland zijn ongeveer 250 MKB bedrijven betrokken bij innovatieprogramma's en zijn 55 MKB bedrijven bezig met intensieve innovatietrajecten.
- In 2009 zijn twee majeure startersprojecten in uitvoering genomen, te weten Innogo, gericht op intensieve begeleiding van tenminste 30 technostarters van tenminste hbo niveau in de periode 2009-2012 en het project Microstarter, gericht op het begeleiden van 100 starters per jaar naar de regeling Microfinanciering van het Ministerie van Economische Zaken. Beide projecten lopen op schema. Het project Micorstarter loopt tot medio 2010. De getallen over aantallen starters in 2009 zijn nog niet bekend.

060603

Innovatie

Duurzame structurele samenwerking tussen het Zeeuwse bedrijfsleven en zorginstellingen en evenwicht op de arbeidsmarkt voor zorgpersoneel.

- Zorg economie: Evenwicht op de arbeidsmarkt: kraptemeter van CWI (verhouding tussen vacatures) laat verbetering zien ten opzichte van begin 2009;

Nieuwe verbindingen tussen zorgsector en economische sectoren, resulterend in efficiënte zorgverlening van hoge kwaliteit, evenwicht op de arbeidsmarkt voor zorgpersoneel en het bouwen van een duurzame structurele samenwerking tussen het Zeeuwse bedrijfsleven en zorginstellingen, met name op het gebied van innovatie.

- Aantal ketenprojecten waarbij bedrijfsleven en zorginstellingen samenwerken, met name op het terrein van innovatie en toerisme. Tenminste één project per jaar opstarten.

Is de doelstelling gerealiseerd? Gedeeltelijk

Stand van zaken:

Evenwicht op de arbeidsmarkt: per eind november 2009 bedroeg de krapte-indicator 0,38. Dit duidt op een ruime arbeidsmarkt. Een jaar

	eerder was er nog van een zeer krappe arbeidsmarkt sprake. Alhoewel er een duidelijke verruiming heeft plaatsgevonden blijkt dat de arbeidsmarkt in Zeeland voor de middelbare beroepen nog steeds wat aan de krappe kant is. • onderdeel stimuleren nieuwe product/marktcombinaties: In december 2009 is door de afdeling economie het Innovatiediner Toerisme georganiseerd in het kader van de relatie zorg en toerisme. Impuls geeft uitvoering aan het project Gezond Zeeland. Een van de focusgebieden hierin is de relatie met toerisme. Binnen dit project wordt de rol van verzekeringsmaatschappijen meegenomen. • onderdeel onderwijs en arbeidsmarkt in de zorg: Via zorg heeft een groot project in uitvoering genomen om de arbeidsmarkt voor de zorg en welzijnssector te stimuleren. Door de vergrijzing en ontgroening dreigt er een groot tekort op de markt voor zorgpersoneel. Dit wordt exact in kaart gebracht en met pilot projecten aangepakt. De instroom in zorg- en welzijnsopleidingen is 1.420 in 2008. Dit jaar zullen we als basisjaar hanteren. • onderdeel ict en zorg: De ontwikkelingen rondom ICT in de zorg gaan in rap tempo. In Zeeland is de Stichting ICT en Zorg (IZZ) hiervoor trekker. Economische Impuls Zeeland neemt sinds 2009 hierin deel en levert capaciteit. De ontwikkelingen zijn gaande maar op moment van schrijven zijn er enkel projecten in voorbereiding en nog niet ingediend. 060604 Arbeidsmarkt/scholing Het Zeeuwse bedrijfsleven benut de kansen die de energietransitie biedt, de energiesector in Zeeland versterkt zich en het duurzame imago van Zeeland groeit. Energie en Klimaat: • In de beleidsperiode groeit het aandeel vermeden primaire energie van 1,6% in 2007 naar 4% in 2012. • De doelstelling voor de ontwikkelingsbedrijven NV EIZ en Zeeland Seaports is om in de beleidsperiode 2009-2012 vier bedrijven te werven met een extra werkgelegenheid van 100 man. • Eén project per jaar op het gebied van energietechnologie in het kader van OP-Zuid, Pieken in de Delta en Interreg. • De energiesector groeit met 4% in toegevoegde waarde (ten opzichte van meting in 2005) en groeit met 4% in werkgelegenheid ten opzichte van de meting in 2007. Per jaar komt dit neer op een groei van 1%. • In de beleidsperiode zijn alle voorbereidingen getroffen voor een snelle realisatie en routebepaling van de transportcapaciteit van de hoogspanningsleidingen in Zeeland. De Zeeuwse industrie en havens zijn concurrerend en opereren duurzaam. Havens en industrie: • Een licht stijgende toegevoegde waarde (in 2006 bedroeg die € 3,09 miljard) in de Zeeuwse industrie (0,4% groei per jaar). Er wordt dus gestreefd naar een toegevoegde waarde van € 3,14 miljard in 2010*.
--	--

	• Een verdere reductie op indicatoren op het gebied van bovenregionale en regionale milieuthema's bij een toenemende industriële productie (absolute ontkoppeling). • Een totale groei goederenoverslag zeevaart van 1 % per jaar (exclusief containeroverslag) en een containeroverslag van tenminste 500.000 TEU in 2012 (De nulwaarde is circa 21.000 TEU in 2007). • Bij nieuwvestiging in de havengebieden is de ambitie om, via Zeeland Seaports, minimaal 50% van de aan- en afvoer over het water af te wikkelen. * Er zit een vertragend effect in het beschikbaar komen van cijfers m.b.t. de toegevoegde waarde in deze sector. Er zijn momenteel geen recentere data beschikbaar. Daarom worden in de tekst cijfers gehanteerd voor de jaren 2006 en 2010 (i.p.v. de beleidsperiode begin 2009 - eind 2012). Is de doelstelling gerealiseerd? Nee Stand van zaken: Energie en klimaat In de periode mei 2007-mei 2009 is de werkgelegenheid in de energiesector gestegen van 1.634 naar 1.656, ofwel met 1,3% • Vermeden primaire energie Op dit moment is het monitoringsysteem nog niet in werking dus kan er niet gerapporteerd worden op de doelstelling. Wel zijn er veel initiatieven op het gebied van bio-energie, wat uiteindelijk zal moeten leid en in een toename van het aandeel primair vermeden energie. • Acquisitie van bedrijven De doelstelling is om vier bedrijven te werven in de beleidsperiode op het gebied van energietechnologie. Op dit moment zijn er geen nieuwvestingen op dit gebied. Wel is via het programma Innogo het mogelijk gemaakt om een nieuwe bio-energie centrale in de markt te zetten. • Projecten OP Zuid/Intereg/Pieken in de Delta Er zijn twee projecten gehonoreerd in het kader van Pieken in de Delta, namelijk Bioraffinage Innovatie Centrum en Connecting CO2. In Intereg verband is Biobase Europe gehonoreerd in Intereg 4a grensregio Vlaanderen/Nederland. In OP zuid verband is een project ingediend die een nauwe relatie heeft met energietechnologie namelijk reststroomkoppeling in de Zuid-Westelijke Delta. Totaal zijn er in 2009 dus vier projecten gehonoreerd die een relatie hebben met duurzame energie. • Groei energiesector in toegevoegde waarde en werkgelegenheid De toegevoegde waarde is volgens het CPB in 2005 naar 2006 gegroeid van € 401 miljoen naar € 428 miljoen zijnde 6,7%. De werkgelegenheid heeft in de RIBZ enquête een andere indeling gekregen en daarom niet vergelijkbaar met de 1.700 banen in 2005, zoals benoemd in het PSEB. De onderstaande tabel geeft aan welke doelgroepen zijn meegenomen en de groei daarin. De werkgelegenheid is in de periode 2005-2009 met 8,9% toegenomen. In het verslagjaar is de werkgelegenheid toegenomen met 1,6%. RIBZ 2005-2009 Distr.v.elektriciteit/gas Exploitatie v.transp. electr. Prod.v.elektriciteit warmte
--	---

	Prod.v.elektriciteit wind Prod.v.elektriciteit zon Winning en distr. v. water <table> <tr> <td>2005</td><td>1.521</td></tr> <tr> <td>2006</td><td>1.540</td></tr> <tr> <td>2007</td><td>1.634</td></tr> <tr> <td>2008</td><td>1.629</td></tr> <tr> <td>2009</td><td>1.656</td></tr> </table> - Vorbereiding getroffen voor uitbreiding transportcapaciteit Het ministerie van EZ samen met initiatiefnemer Tennet liggen op schema voor de routebepaling van de transportcapaciteit van de hoogspanningsleidingen door Zeeland. Havens en industrie De volumemutatie van de toegevoegde waarde in de industrie (inclusief openbare nutsbedrijven) bedroeg volgens voorlopige cijfers in 2007 4,8% in Zeeland en 2,7% landelijk. Voorlopige cijfers voor 2009 gaan uit van een afname van de goederenoverslag in de Zeeuwse havens van 15%. Dat is aanmerkelijk meer dan de teruggang in Rotterdam, die circa 8,5% bedraagt. Antwerpen echter kende een grotere afname: bijna 17%. - Toegevoegde waarde (TW): zoals in de voetnoot staat vermeld zit er een vertragend effect in het beschikbaar komen van de betreffende cijfers. De meest actuele beschikbare cijfers betreffen 2007: de TW is toen met 4,8% toegenomen. Dit betekent dat de TW 3,24 bedroeg t.o.v. 3,09 in 2006. Deze stijging van 4,8% ligt ruim boven de doelstelling van 0,4% per jaar, maar ook is bekend dat als gevolg van de economische crisis de TW in 2009 aanzienlijk zal zijn gedaald t.o.v. 2008; de concrete cijfers over die daling zullen echter pas over twee jaar beschikbaar zijn. - Het klimaatbeleid richt zich sterk op de reductie van de uitstoot van broeikasgassen door de industrie. Hier zijn voor de overige broeikasgassen (o.a. stikstofdioxide, perfluorethaan) belangrijke reducties bereikt. Voor CO₂ is dit minder het geval. Voor specifieke indicatoren op het gebied van bovenregionale en regionale milieuthema's wordt verwezen naar de Omgevingsbalans 2009. - Voorlopige cijfers voor 2009 gaan uit van een afname van de goederenoverslag in de Zeeuwse havens van 15%. De containeroverslag bedroeg in 2009 circa 13.800 TEU. - Nieuwvestiging in de havengebieden heeft in 2009 niet plaatsgevonden. Derhalve zijn er voor dat jaar geen cijfers te melden m.b.t. deze doelstelling inzake het percentage aan-/afvoer via het water. 060605 Promotie, acquisitie en imagoverbetering Economie, Onderwijs en Arbeidsmarkt: Binnen de provincie is er een kwalitatief en kwantitatief goede aansluiting van het aanbod van en de vraag naar arbeidskrachten. Arbeidsmarkt:	2005	1.521	2006	1.540	2007	1.634	2008	1.629	2009	1.656
2005	1.521										
2006	1.540										
2007	1.634										
2008	1.629										
2009	1.656										

	• De arbeidsparticipatie stijgt van 68 % naar 69 %; ultimo 2012. • Het aantal langdurig openstaande vacatures blijft kleiner dan 1000 ultimo 2012. De huidige kennisinstellingen blijven behouden voor de provincie en de vestiging van nieuwe kennisinstellingen wordt gestimuleerd. Kennisinstellingen: • Geen enkel kennisinstituut verdwijnt uit Zeeland. • De vestiging van twee nieuwe kenniscentra in Zeeland ultimo 2012 Is de doelstelling gerealiseerd? Op schema Stand van zaken: Arbeidsmarkt • De gegevens over de arbeidsparticipatie zijn nog niet beschikbaar. • Zeeland telde in 2008 1.400 langdurig openstaande vacatures. In 2011 brengt het CBS nieuwe cijfers naar buiten. Kennisinstellingen: • Geen kennisinstituut is verdwenen uit Zeeland • Er is in 2009 een haalbaarheidsonderzoek verricht naar de kansen van een nieuw opleidings/kennisinstituut t.b.v. de ICT sector; dit onderzoek is positief uitpakkt; eind 2009 is de start gemaakt met de realisering van het Instituut (subsidie van de Provincie Zeeland); kortom: ligt op schema.
--	--

3. Wat heeft het gekost?

(bedragen x €1000)

Programma Economie	Begroting oorspronkelijk	Begroting na wijziging	Rekening	Verschil
lasten	6.287	7.356	7.179	177
baten	-184	-184	-478	294
resultaat voor bestemming	6.103	7.173	6.701	472
toevoeging reserve	0	800	800	0
onttrekking reserve	-278	-278	-278	0
resultaat na bestemming	5.825	7.695	7.223	472

Financiële analyse

Het verschil tussen begrote en gerealiseerde lasten bedraagt € 177.

Het verschil tussen begrote en gerealiseerde baten bedraagt € 294.

Lasten

€ 466 Overhead en apparaatskosten

-/- € 300 Tipp

€ 11 Diverse andere projecten

€ 177 Totaal

Baten

€ 300 Tipp

-/- € 6 Diverse andere projecten

€ 294 Totaal

Toelichting:

Van het verschil apparaatskosten betreft € 162.000 voor energiebeleid. De realisatie is verantwoord op programma Milieu, verder is voor € 152.000 minder aan juridische advisering besteed dan gepland.

Tipp: De subsidies die zijn verstrekt voor het Tipp programma waren bij de afrekening van het project € 0,3 miljoen hoger dan in de begroting rekening mee was gehouden. Dit bedrag is ook gedeclareerd bij het Ministerie van Economische Zaken dus de afwijkingen zijn niet van invloed op het saldo van de jaarrekening.

Inleiding

Toerisme is een samengesteld product zowel in de zin van het karakter van de aanbieders (publieke en private) als het soort product (vervoer, vermaak en verblijf). Het toeristisch product heeft een harde component (voorzieningen) en een zachte component (personeel, informatie), die minstens zo belangrijk is voor de beleving van dit product.

Uitgangspunt in het nieuwe beleid (vanaf 2009) op het gebied van recreatie en toerisme is "het verhogen van de bestedingen op het gebied van recreatie en toerisme in Zeeland door het stimuleren van sectoren met een hoge economische potentie en het implementeren van nieuwe product/ marktcombinaties".

Door nieuwe, duurzame product/ marktcombinaties en de daarmee gepaard gaande nieuwe verbindingen te stimuleren, kan in samenwerking met het bedrijfsleven en de kenniscentra het doel van 10% meer bestedingen in 2012 bereikt worden.

Beleidsopgaven/speerpunten

De cijfers uit de verschillende trendrapporten hebben aangetoond dat de sector recreatie en toerisme een veranderingsproces doormaakt. Sommige onderdelen hebben een groei-potentie in zich (watersport, dagrecreatie, hotelsector) terwijl we bij andere sectoren een stagnatie zien (kampeersector en bungalow-sector; dit geldt overigens niet voor de bedrijven met een hoog voorzieningenniveau).

In de nieuwe PSEB-periode 2009-2012 zal ingezet worden op het stimuleren van de sterke sectoren zoals watersport (incl. onderwatersport), dagrecreatie, hotelsector en andere vormen van verblijfsrecreatie met een hoog voorzieningenniveau.

Leidraad bij alle beleidsvoornemens in dit kader is steeds dat:

de structuur tussen de sectoren, branches en (overheids)organisaties versterkt wordt, innovatieve projecten en initiatieven worden gestimuleerd en er voortdurend wordt gestreefd naar kwaliteitsverbetering.

Aandacht voor één van deze factoren is niet voldoende; bij alle speerpunten zal voortdurend aan alle drie de aspecten tegelijkertijd aandacht moeten worden besteed. Met als uitgangspunt "verhoging van de bestedingen in de sector" wordt vanaf 2009 gezocht naar nieuwe product/ marktcombinaties die de genoemde beleidsvoornemens kunnen realiseren.

Het beleid van de Provincie Zeeland op dit terrein blijft voorwaardenscheppend. De provincie zal vooral coördinerend, initiërend en in bescheiden mate faciliterend optreden.

1. Wat willen we bereiken?

Het toeristisch product Zeeland bestaat grofweg uit een verblijfs-, dag- en watersportrecreatieve component. De verblijfsrecreatie is de motor van de Zeeuwse toeristische economie; dat wil zeggen dat de ontwikkelingen in deze sector voor een belangrijk deel bepalend zijn voor de werkgelegenheid en bestedingen in de andere sectoren binnen of buiten de toeristisch-recreatieve sector.

Onze middelen (waaronder menskracht en geld) zetten we met name in op het verder versterken en ontwikkelen van nieuwe product/marktcombinaties in Zeeland. De beschikbaarheid van de middelen van de overheid en bedrijfsleven bepalen mede in hoeverre we de geformuleerde ambities waar kunnen maken. Daarnaast is fysieke ruimte ook een bepalende factor voor de realisatie van de plannen in de toeristisch-recreatieve sector. Bij de dagrecreatie richten we ons met name op het stimuleren van die ontwikkelingen die passen bij de natuurlijke aantrekkingskracht van Zeeland als toeristische bestemming. De resultaten van het onderzoek naar de positionering van de Zeeuwse identiteit zijn leidraad voor het marketing- en promotiebeleid in de komende jaren.

De maatschappelijke effecten waaraan de Provincie Zeeland positief wil bijdragen zijn:

0706:

Evenwichtige groei en duurzame ontwikkeling van de Zeeuwse economie in de sector recreatie en toerisme.

0707:

Realisatie ILG-doelen Recreatie.

2. Wat hebben we bereikt?

Effect	Doelstelling
Evenwichtige groei en duurzame ontwikkeling van de Zeeuwse economie in de sector recreatie en toerisme.	070601 Ruimte voor bedrijvigheid Recreatie en Toerisme. De Zeeuwse vrijetijdsindustrie realiseert in de periode 2009-2012 een omzetverhoging van 10% ten opzichte van 2008 door te investeren in nieuwe duurzame product/marktcombinaties. Om te kunnen meten of het gestelde effect (10 % meer bestedingen) wordt bereikt, worden de volgende indicatoren gehanteerd: - jaarlijkse bestedingen van de Nederlandse toeristen en recreanten in Zeeland in de vrijetijdssector; - bestedingen van de buitenlandse gasten in Zeeland in de vrijetijdssector in 2008 en 2011; - jaarlijkse dagbestedingen van de toeristen; - aantal blauwe vlaggen en Green Keys, alsmede een 'Region Award' in Zeeland. Nulmeting in 2008: Blauwe vlaggen langs de kustzone: 17, - Green keys bij accommodaties: 24, Region Award: 0. Ultimo 2012 wordt gestreefd naar behoud van hetzelfde niveau inzake het aantal blauwe vlaggen en Green Keys; wat betreft de Region Awards is de doelstelling dat 3 Zeeuwse gemeenten deze award hebben gewonnen. Is de doelstelling gerealiseerd? Op schema Stand van zaken: Jaarlijkse bestedingen van de Nederlandse toeristen en recreanten in Zeeland in de vrijetijdssector: € 27,-- (2008), € 27,-- (2007). Cijfers over 2009 zijn in mei 2010 bekend. Bestedingen van de buitenlandse gasten in Zeeland in de vrijetijdssector in 2008 en 2011: cijfers worden pas bekend na onderzoek in 2011. Bestedingen Nederlandse dagrecreant per activiteit: € 24,77 (2008), € 23,40 (2007). Cijfers over 2009 zijn in mei 2010 bekend. - aantal blauwe vlaggen: 28 in 2009 en 17 in 2008 - aantal Green Keys: 19 in 2009 en 24 in 2008 - Region Award EC)21: 1 in 2009 en 0 in 2008 - Quality Coast award: 2 in 2009 en 0 in 2008 Mogelijke redenen voor de geringe terugloop van Green Key's in Zeeland in 2009 ten opzichte van 2008 zijn: - het zijn vooral de kleinere bedrijven (bijvoorbeeld mini-campings) die steeds meer moeite hebben met het opbrengen van de jaarlijkse bijdrage van € 375,- voor de erkenning. Ze zien te weinig gasten komen die speciaal reageren op de Green Key. - Enkele grotere campings vinden dat er te weinig reclame wordt gemaakt voor de Green Key met gevolg dat het onderscheidend vermogen van hun bedrijf met keurmerk te gering is ten opzichte van bedrijven die niets doen op dit gebied. Bron is de Trendrapporten van het "Kenniscentrum Toerisme", verbonden aan de Hogeschool Zeeland.

Realisatie ILG-doelen Recreatie.	070701 ILG recreatie Het aandeel in de werkgelegenheid van de toeristische sector is circa 8,8% van de totale werkgelegenheid in Zeeland. De verblijfsrecreatie is de motor van de toeristische economie, maar heeft wel te maken met een aanzienlijke terugloop van vakanties, overnachtingen en bestedingen. Aan vraag- en aanbodzijde doen zich nu en in de toekomst diverse ontwikkelingen voor die vragen om een ontwikkelingsgerichte benadering van provincie en marktpartijen, waarmee flexibel kan worden ingespeeld op deze veranderingen en de kansen optimaal worden benut. Binnen het Europese programma voor plattelandsontwikkeling (POP-2) bestaat de mogelijkheid om toeristisch-recreatieve ontwikkelingen te stimuleren. Bovendien kunnen toerisme en recreatie in de toekomst een belangrijke rol spelen in inkomen en werkgelegenheid, ook als vervanger van de agrarische sector. In het kader van het provinciaal beleid staan de volgende speerpunten centraal: • Kwaliteitsimpuls bestaande voorzieningen; • Ontwikkeling voorzieningen voor dagrecreatie; • Verbetering bestaande en ontwikkeling nieuwe routenetstructuren. Is de doelstelling gerealiseerd? Gedeeltelijk Stand van zaken: Op landelijk niveau is in 2009 meer duidelijkheid gekomen over de randvoorwaarden bij het aanpakken van de knelpunten in de landelijke

	routenetstructuren. Daardoor kon pas dit jaar een start worden gemaakt. Concreet is in 2009 voor het landelijke wandelnetwerk (LAW-routes) één knelpunt opgelost nabij de Braakman en is opdracht verleend om nog eens 5 andere knelpunten aan te pakken. Ten behoeve van het landelijke fietsnetwerken (LF-routes) is in 2009 opdracht verleend om een 3-tal knelpunten op te lossen. De werkzaamheden zullen in de loop van 2010 gereedkomen. In 2009 is totaal 8,9 km boerenlandpad op Walcheren (Domburgse watergang) gereed gekomen.
--	---

3. Wat heeft het gekost?

(bedragen x €1000)

Programma Toerisme en Recreatie	Begroting oorspronkelijk	Begroting na wijziging	Rekening	Verschil
lasten	2.222	4.250	3.404	846
baten	-391	-1.920	-1.408	-512
resultaat voor bestemming	1.832	2.330	1.996	334
toevoeging reserve	0	0	0	0
onttrekking reserve	0	0	0	0
resultaat na bestemming	1.832	2.330	1.996	334

Financiële analyse

Het verschil tussen begrote en gerealiseerde lasten bedraagt € 846.

Het verschil tussen begrote en gerealiseerde baten bedraagt - € 512.

Lasten

- € 581 ILG
- € 21 Economische en Toeristische ontwikkeling
- € 71 Strategische marketing en promotie
- € 29 Kenniscentrum recreatie en toerisme
- € 124 Apparaatskosten
- € 20 Diverse ander projecten
- € 846 Totaal**

Baten

- /- € 536 ILG
- € 23 Contactpunt 2 Zeeën
- € 1 Diverse andere projecten
- /- € 512 Totaal**

Toelichting:

Lasten:

Door de gedeeltelijke realisatie van het ILG-programma zijnde geraamde provinciale middelen niet geheel benodigd geweest in 2009 (zie ook doelstelling 070701).

Het verschil economische en toeristische ontwikkeling betreft niet bestede budgetruimte voor het wandelnetwerk.

Het verschil van € 71.000 bij Strategische Marketing en promotie wordt als volgt toegelicht. Bij de laatste ronde budgetbeaking is aangegeven € 45.000 nodig te hebben voor: - Bruine vloot/charterschepen € 25.000 Slag om de Schelde € 20.000. Uitvoering van de Bruine vloot/charterschepen is doorgeschoven naar 2010. De slag om de Schelde is ten laste gebracht van een ander budget. Tevens zijn twee subsidies aan de Stichting Promotie Zeeland Delta in het kader van Zuchtje Zeeland lager vastgesteld dan waarvoor ze beschikt zijn.

Voor de opdrachten in het kader van het kenniscentrum recreatie en toerisme was € 29.000 minder nodig dan begroot.

Het verschil apparaatskosten betreft voor € 39.000 voor Contactpunt 2 Zeeën en € 93.000 als gevolg van vacatures voor impuls toeristische sector, innovatieprijs toerisme, toeristisch netwerk.

Baten:

Het verschil bij het Contactpunt 2 Zeeën is veroorzaakt doordat het ministerie van Economische Zaken hiervoor in 2009 de subsidiebedragen voor 2008 en 2009 (€ 22.500 per jaar) beschikbaar heeft gesteld, terwijl in de provinciale begroting alleen een raming voor 2009 was opgenomen.

Inleiding

De landbouw is als belangrijkste landgebruiker toonaangevend aanwezig in het Zeeuwse landschap. Het areaal cultuurgrond is 120.025 hectare in 2007, hetgeen overeenkomt met 67 procent van de totale oppervlakte land in Zeeland. Een zwaar accent ligt op de akkerbouw (85 procent), met name op de kapitaal- en arbeidsintensievere plantaardige teelten.

Het aantal bedrijven is tussen 2000 en 2007 met 814 bedrijven afgenomen (19 procent) en bedroeg in 2007 rond 3.414. De veehouderij groeit de laatste 10 jaar door verplaatsingen van elders. Het economisch belang dat de sector land- (en tuinbouw) in Zeeland vertegenwoordigt, is groot. Met inbegrip van de agribusiness zorgt de landbouw voor een werkgelegenheid van 15.230 personen, dat is 8,8 procent van de totale Zeeuwse werkgelegenheid.

Het visserijcluster in Zeeland kan worden onderverdeeld in de traditionele visserij, gebaseerd op wildvangst, en aquacultuur, waarbij enige vorm van menselijk ingrijpen in het natuurlijk proces van aquatische organismen plaatsvindt. Tot de eerste categorie wordt de zee- en kustvisserij op voor Zeeland belangrijke soorten als tong, schol en garnalen gerekend, terwijl de teelt van schaal- en schelpdieren, van vis en zouttolerante gewassen tot de tweede categorie behoort. De totale werkgelegenheid in dit cluster (inbegrepen de visverwerkende industrie en visgroothandel) bedroeg in 2007 1.700 arbeidsplaatsen, dat is 1 procent van de totale Zeeuwse werkgelegenheid. In de periode 2000 - 2007 is de werkgelegenheid in de zeevisserij licht afgenomen (-38 arbeidsplaatsen), terwijl de werkgelegenheid bij het kweken van vis- en schaaldieren juist is toegenomen (+90 arbeidsplaatsen). Hierbij moet worden aangetekend dat beëindiging van de kokkelvisserij per eind 2004 voor een trendbreuk heeft gezorgd.

1. Wat willen we bereiken?

Landbouw

Onderkend dient te worden dat de Provincie slechts in beperkte mate invloed kan uitoefenen op de marktontwikkelingen in de landbouw. Daarvoor wordt het beleid teveel bepaald op Europees en mondiaal niveau, zoals bijvoorbeeld de wijzigingsvoorstellen met betrekking tot het gemeenschappelijke Europese landbouwbeleid. Deze voorstellen kunnen gevolgen hebben voor de Zeeuwse landbouw. In het nieuwe gemeenschappelijke Europese landbouwbeleid wordt het markt- en prijsbeleid in het algemeen verder afgebouwd en vervangen door een systeem van directe inkomenssteun. Dit beleid wordt gekoppeld aan duurzamere vormen van landbouw, met oog voor dierenwelzijn, voedselveiligheid en maatschappelijk verantwoord produceren. Meer nadruk komt te liggen op integrale plattelandontwikkeling, hetgeen zijn vertaling mede vindt in de beschikbare geldstromen. Bij de uitvoering van dit beleid, dat mede tot uiting komt in rijksbeleid via onder andere de Agenda Vitaal Platteland en de daarmee nauw samenhangende Nota Ruimte, wordt een stevige rol voor de regio's voorzien in het transitieproces naar een duurzame, concurrerende landbouw met ruimte voor ondernemerschap. Voor de biologische landbouw is in oktober 2004 door de Europese Unie een Actieplan Biologische Landbouw uitgebracht. Het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) heeft een Beleidsnota Biologische Landbouw 2008-2011 vastgesteld waarbij de overheid via een derde Convenant Marktontwikkeling Biologische Landbouw de markt voor biologische voeding verder wil vergroten en streeft naar een robuustere biologische sector. Daarnaast valt te wijzen op de Europese Kaderverordening Plattelandontwikkeling die een vervolg heeft gekregen in de vorm van POP II 2007-2013. Het POP II is in 2007 doorvertaald in een nationaal programma, dat ruimte biedt voor een regionale invulling.

Visserij

Het beleid ten aanzien van de kustvisserij wordt geformuleerd door het Rijk en is gebaseerd op de Visserijwet en, specifiek voor de schelpdiervisserij, het Beleidsbesluit Schelpdiervisserij 2005 - 2020. De mechanische kokkelvisserij in de Waddenzee is met ingang van 1 januari 2005 beëindigd. De mosselsector staat voor de opgave een deel van het benodigde mosselzaad op alternatieve wijze te produceren. De inrichting van een zeereservaat in de Voordelta zal gevolgen hebben voor de uitoefening van bepaalde vormen van visserij in dat gebied. Het Europese beleid voor de Nederlandse zeevisserij wordt voornamelijk bepaald door het Gemeenschappelijk Visserijbeleid (GVB). Dit beleid is gericht op evenwicht tussen biologie, ecologie en economie. Uitgangspunt is dat de visserijspanningen op Europees niveau worden teruggebracht en dat de vloot niet groeit. De Vogel- en Habitatrichtlijn vormen de kaders waarbinnen de schelpdiervisserij moet opereren.

De maatschappelijke effecten waaraan de Provincie Zeeland positief wil bijdragen zijn:

0806:

Evenwichtige groei en duurzame ontwikkeling van de Zeeuwse economie in de sectoren Landbouw en Visserij/aquacultuur.

2. Wat hebben we bereikt?

Effect	Doelstelling																					
Evenwichtige groei en duurzame ontwikkeling van de Zeeuwse economie in de sectoren Landbouw en Visserij/aquacultuur.	080601 Landbouw Een concurrerende en duurzaam producerende agrarische sector in Zeeland. Landbouw: • Het aantal NGE per bedrijf in Zeeland stijgt met 1% per jaar. (NGE = Nederlandse grootte-eenheid, een economische maatstaf waarmee de omvang van een bedrijf en de afzonderlijke productierichtingen worden uitgedrukt.) • Na de beleidsperiode 2009-2012 is het kennisnetwerk voor de sector landbouw gerealiseerd en 30 % van het agrarische areaal in Zeeland wordt in 2012 beteeld met behulp van satellietgegevens (remote sensing). • Het stabiliseren van het aantal landbouwgerelateerde bedrijven en werknemers in Zeeland op het niveau van 2008 (1.280 bedrijven en 7.470 personen, incl. parttimers). • Het verdubbelen van de omzet binnen de multifunctionele landbouw in Zeeland in 2013. • Voor wat betreft de emissie van nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen wordt het Europese en landelijk beleid gevolgd. De agrarische ondernemers nemen de gebruiksnormen voor (dierlijke) mest in acht. De emissie van gewasbeschermingsmiddelen moet in 2010 met tenminste 95% zijn afgenomen ten opzichte van die in 1998. Deze doelstelling vertaalt zich in een verbetering van de oppervlaktewaterkwaliteit welke gebruikt wordt als indicator. Gegevens over de oppervlaktewaterkwaliteit worden betrokken uit de Regionale Watersysteemrapportage Zeeland. Is de doelstelling gerealiseerd? Gedeeltelijk Stand van zaken: • Aantal NGE per bedrijf in Zeeland stijgt met 1% per jaar. De doelstelling is gerealiseerd voor het gemiddelde van alle bedrijfstypen, zie onderstaande tabel. Gemiddeld was er een stijging van het aantal NGE per bedrijf van 4,2 %. Bij de cijfers voor de afzonderlijke bedrijfstypen blijkt dat bij drie van de acht onderscheiden bedrijfstypen de stijging van 1 % niet is gerealiseerd namelijk bij blijvende teelt, gewassencombinaties en gewassen/veeteelt combinaties. <table><tr><th></th><th>2008</th><th>2009</th></tr><tr><td>Alle bedrijfstypen</td><td>73,3</td><td>77,5</td></tr><tr><td>Akkerbouwbedrijven</td><td>58,2</td><td>61,5</td></tr><tr><td>Tuinbouwbedrijven</td><td>246,5</td><td>290,8</td></tr><tr><td>Blijvende teeltbedrijven</td><td>93,4</td><td>91,1</td></tr><tr><td>Graasdierbedrijven</td><td>60,8</td><td>62,4</td></tr><tr><td>Hokdierbedrijven</td><td>127,3</td><td>132,3</td></tr></table>		2008	2009	Alle bedrijfstypen	73,3	77,5	Akkerbouwbedrijven	58,2	61,5	Tuinbouwbedrijven	246,5	290,8	Blijvende teeltbedrijven	93,4	91,1	Graasdierbedrijven	60,8	62,4	Hokdierbedrijven	127,3	132,3
	2008	2009																				
Alle bedrijfstypen	73,3	77,5																				
Akkerbouwbedrijven	58,2	61,5																				
Tuinbouwbedrijven	246,5	290,8																				
Blijvende teeltbedrijven	93,4	91,1																				
Graasdierbedrijven	60,8	62,4																				
Hokdierbedrijven	127,3	132,3																				

	Gewassencombinaties	107,0	104,2									
	Veeteeltcombinaties	85,4	93,2									
	Gewassen-/veeteelt combinaties	58,3	56,9									
De eerder gepubliceerde cijfers over 2008 zijn herzien. Bron: CBS • Areaal in Zeeland aangemeld bij www.mijnakker.nl Het aantal ingetekende hectares in 2009 in Zeeland is 2700 ha. Na de eerste belangstelling van de agrarische ondernemers in 2008 zakt het aantal nu dus terug. Dit komt doordat de ondernemers vinden dat ze de metingen nog te weinig direct in hun bedrijfsvoering in kunnen zetten. Zij hebben hiervoor vergelijkingsmateriaal nodig en concreet teeltadvies. Hier wordt hard aan gewerkt door organisaties als CZAV en DLV Plant. CZAV heeft samen met ZLTO dit jaar studieclubs gevormd van 40 agrarische ondernemers die hun percelen op Mijnakker met elkaar vergeleken hebben. Inmiddels zijn daar ook de eerste normlijnen vastgesteld waarmee de ondernemers in 2010 zelf direct aan de slag kunnen. Kenmerkend is dat in die clubs er grote verschillen blijken te zijn in opbrengsten tussen percelen onderling. Dit terwijl de grondsoort en de weersinvloed grotendeels hetzelfde zijn. De verschillen waren zelfs zo groot dat het voor agrarische ondernemers het verschil tussen winst en verlies kan bepalen. Naast precisielandbouw blijkt een meetsysteem als Mijnakker dus zeer interessant voor benchmarking. Daar valt voor een agrarische ondernemer op economisch gebied nog veel winst te halen. Bron: Basfood B.V. in Eindhoven. • Het stabiliseren van het aantal landbouwgerelateerde bedrijven en werknemers in Zeeland op het niveau van 2008 (1.280 bedrijven en 7.470 personen, inclusief parttimers). Doelstelling is gerealiseerd voor wat betreft aantal bedrijven. Voor wat betreft het aantal werknemers is er sprake van een daling van 4 %. Cijfers 2008 herzien ivm nieuwe SBI <table><tr><td></td><td>2008</td><td>2009</td></tr><tr><td>bedrijven</td><td>1.267</td><td>1.274</td></tr><tr><td>arbeidsplaatsen</td><td>7.334</td><td>7.045</td></tr></table> Bron: RIBIZ • Omzet verdubbeling multifunctionele landbouw Cijfers komen pas zomer 2010 beschikbaar. • Kwaliteit oppervlaktewater De gegevens zijn pas halverwege 2010 beschikbaar.					2008	2009	bedrijven	1.267	1.274	arbeidsplaatsen	7.334	7.045
	2008	2009										
bedrijven	1.267	1.274										
arbeidsplaatsen	7.334	7.045										
080602 Visserij en aquacultuur Het Zeeuwse visserij- en aquacultuurcluster pakt met kracht de veranderingen op, die de veranderende maatschappelijke inzichten en omstandigheden stellen aan een duurzaam opererende economische sector. Het handhaaft en bouwt - waar mogelijk - zijn concurrentiepositie verder uit. Visserij en aquacultuur:												

	• de directe werkgelegenheid in de visserij- en aquacultuursector is in 2012 minimaal op hetzelfde niveau als in 2008 (1790 arbeidsplaatsen, bron RIBIZ) • In 2012 zijn minimaal twee nieuwe schelpdiersoorten in cultuur of onderzoek. • Een nieuwe economische sector gericht op de binnendijkse kweek van aquatische organismen krijgt verder gestalte door de vestiging van vijf nieuwe bedrijven (dus van 10 naar 15) en een verhoging met 50% van de binnendijkse productie. In 2008 kent onze provincie vier zeeakraalkwekers met een productie van 30 ton zeekraal, drie viskwekers met een productie van 200 ton en drie zagerkwekers (20 ha) met een productie van 150 ton. Is de doelstelling gerealiseerd? Gedeeltelijk Stand van zaken: • De directe werkgelegenheid in de visserij- en aquacultuursector is in 2009 gestegen tot 1.870 arbeidsplaatsen (bron:RIBIZ). Dit betekent een groei van 2,5% ten opzichte van 2008. • Op dit moment zijn geen nieuwe schelpdiersoorten in cultuur of onderzoek. Een projectvoorstel is in voorbereiding. • De binnendijkse aquacultuursector is verder gegroeid. Een nieuw (pilot-)bedrijf is in 2009 gevestigd in de Olzendepolder te Yerseke. Het aantal ondernemingen dat zich bezig houdt met zeeakraalkwekers, viskwekers en zagerkwekers is gelijk gebleven. Productiecijfers zijn op dit moment nog niet beschikbaar.
--	--

3. Wat heeft het gekost?

(bedragen x €1000)

Programma Landbouw en Visserij	Begroting oorspronkelijk	Begroting na wijziging	Rekening	Verschil
lasten	1.487	2.180	1.666	514
batens	0	-675	-154	-521
resultaat voor bestemming	1.487	1.505	1.512	-7
toevoeging reserve	0	0	0	0
onttrekking reserve	0	0	0	0
resultaat na bestemming	1.487	1.505	1.512	-7

Financiële analyse

Het verschil tussen begrote en gerealiseerde lasten bedraagt € 514.

Het verschil tussen begrote en gerealiseerde baten bedraagt - € 521.

Lasten

€ 538 Europees Programma Leader +
 -/- € 35 Uitvoering PSEB
 € 11 Diverse andere projecten
€ 514 Totaal

Baten

-/- € 556 Europees programma Leader +
 € 35 Uitvoering PSEB
-/- € 521 Totaal

Toelichting:

Lasten:

Het Leader + programma is verlengd tot 30 juni 2009. Deze periode was niet toereikend om het volledig geraamde budget te kunnen benutten, er resteerde nog € 0,5 miljoen ruimte. De afrekening van het leader programma is opgesteld en gedeclareerd.

Baten:

Het verschil (bij lasten en baten) van € 35.000 bij uitvoering pseb betreft voornamelijk een niet-geraamde bijdrage aan het Landbouw ontwikkelingsfonds.

Inleiding

Provincies hebben op het gebied van onderwijs geen wettelijke bevoegdheden en verantwoordelijkheden. Zij hebben een adviserende rol aan het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen. In Zeeland bestaat echter traditiegetrouw een grote verbondenheid tussen de provincie en het onderwijsveld. De Provincie Zeeland voelt zich verantwoordelijk voor de aanwezigheid van sterk en kwalitatief hoogstaand onderwijs voor alle Zeeuwen.

In de in december 2007 door Provinciale Staten vastgestelde onderwijsnota voor 2008-2011 'Onderwijs in de Provincie Zeeland, dé OnderwijsAgenda' zijn vijf thema's benoemd:

- kwaliteit en resultaten van het onderwijs
- de leerling centraal
- aansluiting en samenwerking
- werken en leren
- ontplooiing en ontwikkeling

Aan elk thema worden één of meerdere concrete ambities verbonden die door projecten gerealiseerd worden.

Van groot belang is dat dé OnderwijsAgenda breed wordt gedragen door het Zeeuwse onderwijs, overheden, ondernemers en bij de onderwerpen betrokken organisaties en instellingen en dat de doelstellingen en ambities in gezamenlijkheid worden gerealiseerd.

De Provincie Zeeland wil de vertegenwoordigers uit het gehele onderwijsveld inspireren, uitdagen en verleiden om gezamenlijk en in samenwerking met overheden, bedrijfsleven en overige bij het werkveld betrokken organisaties te blijven streven naar goed, kwalitatief en inspirerend onderwijs voor de gehele Zeeuwse bevolking.

De scholingsactiviteiten die vanuit de beleidsvelden van het Provinciaal Sociaal Economisch Beleidsplan (Economie, Toerisme & Recreatie, Landbouw & Visserij) worden gefinancierd worden daar ook gerapporteerd.

1. Wat willen we bereiken?

Het beleidsveld onderwijs is voor de provincie in eerste aanleg voorwaardenscheppend, signalerend, stimulerend, adviserend en in beperkte mate faciliterend van aard, maar ook organiserend en regisserend. Het landelijk beleid wordt gevormd en ondersteund door onderwijsvernieuwing en door samenwerking binnen het onderwijs, horizontaal en verticaal.

De Provincie Zeeland acht het van groot belang dat er in Zeeland goed, kwalitatief en inspirerend onderwijs is voor de gehele Zeeuwse bevolking. Van belang is daarbij zonder meer dat het onderwijs/opleidingen in relatie worden gebracht met economische ontwikkelingen. Goede onderwijsvoorzieningen en een voortdurende interactie tussen onderwijs en het bedrijfsleven is één van de voorwaarden voor een gezonde economie. De uitwisseling van kennis en kunde tussen onderwijs en ondernemers leidt daarbij tot nieuwe economische impulsen. Tevens is het van belang dat er goede samenwerking en afstemming is op het snijvlak onderwijs en de beleidsvelden jeugdzorg, welzijn en cultuur.

De voortgang ten aanzien van het realiseren van de doelstellingen wordt bewaakt door de Stuurgroep OnderwijsAgenda; daarnaast is rondom iedere doelstelling een werkgroep (aanjaagteam) actief met de taak (mede)zorg te dragen voor de realisering van de desbetreffende doelstelling. De beide gremia worden ondersteund door de Provincie Zeeland.

De maatschappelijke effecten waaraan de Provincie Zeeland positief wil bijdragen zijn:

0901:

Het sturen en borgen van de kwaliteiten en de resultaten van het onderwijs.

0902:

Het realiseren van een dekkend provinciaal onderwijsaanbod met een daarop aansluitend zorgaanbod. Onderwijs en zorg zijn afgestemd op de behoefte van de leerlingen. Alle leerlingen volgen het onderwijs dat het beste bij hen aansluit.

0903:

Het totstandbrengen van een soepele samenwerking en aansluiting tussen de onderwijsinstellingen onderling en tussen onderwijsinstellingen en hun omgeving (zorginstellingen, overheden, bedrijfsleven, Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE) en voor- en naschoolse opvangvoorzieningen).

0904:

Zorgen voor een adequate voorbereiding van scholieren op de arbeidsmarkt. In samenwerking met onderwijs, overheid en ondernemers projectmatig en concreet werken aan de verbetering van de Zeeuwse kenniseconomie (Akkoord Zeeuwse Kenniseconomie).

0905:

Zorgen dat scholieren via het onderwijs kennismaken met actuele thema's en maatschappelijke ontwikkelingen.

2. Wat hebben we bereikt?

Effect	Doelstelling
Het sturen en borgen van de kwaliteiten en de resultaten van het onderwijs.	090101 Horizontale verantwoording van beleid en resultaten Alle scholen zorgen voor een horizontale verantwoording van hun beleid en resultaten. Is de doelstelling gerealiseerd? Op schema Stand van zaken: In 2009 heeft Scoop in opdracht van de Provincie (aanjaagteam) onderzoek verricht. Hieruit blijkt dat 78% van de scholen bezig zijn met (de implementatie van) horizontale verantwoording.
	090102 Samenhangend stelsel van onderwijsvoorzieningen Er is een samenhangend stelsel van onderwijsvoorzieningen, van primair tot en met hoger/wetenschappelijk onderwijs en wetenschappelijk onderzoek, gedragen door onderwijsinstellingen, bedrijfsleven en overheden. Is de doelstelling gerealiseerd? Op schema Stand van zaken: In het kader van de ambitie 'te komen tot een samenhangend stelsel van onderwijsvoorzieningen' heeft de Provincie Zeeland in 2009 met name in samenwerking met het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, inspanningen verricht (en blijft dat de komende jaren ook doen) om in Zeeland te komen tot kwalitatief goed en financieel gezond beroeps- en hogeronderwijs (van VMBO tot Universitair). Deze inspanningen hebben er mede toegeleid dat de Minister van Onderwijs heeft besloten een 'Taskforce Zeeland' in te stellen met de opdracht advies uit te brengen over hoe de lokale onderwijspartijen, bedrijfsleven en lokale overheden gezamenlijk bestuurlijk en organisatorisch kunnen bijdragen aan een kwalitatief en kwantitatief voldoende en duurzaam onderwijsaanbod in de Zeeuwse regio en Zuidwest Nederland. Voorzitter van de Taskforce is mr. E. d'Hondt. Het advies van de Taskforce wordt medio februari 2010 verwacht. In 2009 zijn vier projecten ondersteund: De Zeeuwse Toetssteen, het DCO Kennisnetwerk kwaliteitszorg, de Onderwijsservicebus en de communicatie- en digitaliseringsplannen van het Roosevelt Study Center (RSC). In de Zeeuwse Toetssteen worden jaarlijks de leerprestaties (taal en rekenen) van Zeeuwse leerlingen in het primair onderwijs gemonitord. Hierbij worden de Zeeuwse prestaties afgezet tegen de landelijke gegevens. Van dit benchmarkinstrument maakten in 2009 zeven Zeeuwse gemeenten en 11 Zeeuwse schoolbesturen gebruik (in totaal 127 Zeeuwse PO-scholen). De deelnemende gemeenten ondersteunen het project. Met als inzet de resultaten van de Zeeuwse Toetssteen hebben schoolbesturen uit het basisonderwijs in samenwerking met gemeenten en RPCZ voor vier Zeeuwse gemeenten met succes een beroep gedaan op additionele landelijke subsidiemiddelen in het kader van onderwijstijdverlenging. Hierdoor wordt een belangrijke bijdrage geleverd aan de borging en de verbetering van de kwaliteit en resultaten van het (basis)onderwijs. Door het faciliteren van het DCO Kennisnetwerk is de kennisuitwisseling

	tussen onderwijsinstellingen (in het VO, MBO en hoger onderwijs) verbeterd en worden gezamenlijk methodieken op het brede terrein van kwaliteitsdenken verder doorontwikkeld. Door de provinciale bijdrage krijgt de kwaliteit van het onderwijs hierdoor een impuls. De onderwijsservicebus wordt in de toekomst ingezet ten behoeve van scholen voor primair onderwijs in de plattelandsgebieden in Zeeland. Doel is een geïntegreerd aanbod van digitale en fysieke bibliotheekdienstverlening te realiseren en tegelijkertijd didactische ondersteuning aan het onderwijs te bieden, voornamelijk op het gebied van media- en cultuureducatie. 2009 heeft in het teken gestaan van overleg tussen diverse provinciale afdelingen, Zeeuwse Bibliotheek en sponsors om de financiering van het product te kunnen realiseren. De provinciale bijdrage aan het RSC levert een wezenlijke bijdrage aan het kunnen voldoen aan de (hoge) kwaliteitseisen die de Koninklijke Nederlandse Academie van Wetenschappen stelt aan haar aangesloten leden. Met het project is een bijdrage geleverd aan de uitbouw van de huidige onderwijsvoorzieningen in de provincie.
Het realiseren van een dekkend provinciaal onderwijsaanbod met een daarop aansluitend zorgaanbod. Onderwijs en zorg zijn afgestemd op de behoefte van de leerlingen. Alle leerlingen volgen het onderwijs dat het beste bij hen aansluit.	090201 Voor elke leerling passend onderwijsarrangement Voor elke leerling in het PO, VO, (V)SO en het beroepsonderwijs is een passend onderwijsarrangement gericht op de optimaal haalbare kwalificatie. Is de doelstelling gerealiseerd? Gedeeltelijk Stand van zaken: De inspanningen van het aanjaagteam 'Leerling centraal' worden afgestemd op de ontwikkelingen in de provincie Zeeland die vooruitlopen op de inrichting en financiering van het stelsel op het gebied van Passend Onderwijs en 'Weer Samen Naar School'. Op 2 november 2009 zond staatssecretaris Sharon Dijksma een brief naar de Tweede Kamer, waarin een belangrijke koerswijziging Passend Onderwijs wordt aangekondigd. De brief wordt in 2010 in de Tweede Kamer behandeld. 090202 Geen kind tussen wal en schip Geen kind tussen wal en schip; voor elk kind een passende plek in het onderwijs. Is de doelstelling gerealiseerd? Op schema Stand van zaken: Uit (landelijk) onderzoek blijkt dat er in Zeeland sprake is van 1 thuiszitter op ongeveer 1.500 leerplichtige jongeren. Zeeland zit hiermee op het landelijk gemiddelde (Ingrado Thuiszittersonderzoek schooljaar 2008-2009). In 2009 zijn hiertoe twee projecten ondersteund: De indieners van het project 'Inclusief onderwijs in Zeeland' - drie scholen voor primair onderwijs en een zorgaanbieder (St. Arduin) - hebben meegewerkt aan een onderzoek dat op basis van een sterkte/zwakte analyse antwoord moet geven op de mogelijkheden van een inclusieve schoolgemeenschap (alle kinderen, ook met een beperking, moeten kunnen deelnemen aan het gewone

	-basis- schoolleven). Pro-Actief Bruggenbouwen is een samenwerkingsverband van de Zeeuwse Praktijkscholen. De Praktijkschool Hulst, Praktijk Het Bolwerk (Middelburg), Pontes Praktijkschool (Zierikzee), Praktijk de Sprong (Terneuzen), Pro De Wissel (Goes) en Calvijn College (Krabbendijke) werken hierin samen. Doel is het onderwijsaanbod voor de groep leerlingen van praktijkscholen beter af te stemmen op de arbeidsmarkt. De subsidieaanvraag is ondersteund door ondermeer het netwerk voor arbeidstoeleiding en arbeidsintegratie (UWV WERKbedrijf, CWI, MEE), bedrijven in de regio en collega onderwijsinstellingen. Door het samenwerkingsverband te faciliteren wordt de samenwerking en kennisuitwisseling tussen de praktijkscholen in Zeeland verbeterd, de uitstroom naar het MBO geborgd, de voortijdige uitval gereduceerd en de arbeidsmarktpositie van individuele leerlingen versterkt.
Het totstandbrengen van een soepele samenwerking en aansluiting tussen de onderwijsinstellingen onderling en tussen onderwijsinstellingen en hun omgeving (zorginstellingen, overheden, bedrijfsleven, Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE) en voor- en naschoolse opvangvoorzieningen).	090301 Samenwerken bij overdracht leerlingen In Zeeland werken de onderwijsinstellingen en de opvangvoorzieningen nauw met elkaar samen bij de overdracht van kinderen/leerlingen. Is de doelstelling gerealiseerd? Op schema Stand van zaken: De samenwerking tussen het bedrijfsleven en zorginstellingen enerzijds en ROC anderzijds is ten aanzien van leerlingen op niveau 1 verbeterd. In 2009 zijn hiertoe de volgende projecten ondersteund: Zeeuws Aanvalsplan Laaggeletterdheid Het Zeeuws Aanvalsplan Laaggeletterdheid richt zich op het voorkomen en bestrijden van laaggeletterdheid. Het doel ervan is om de maatschappelijke betrokkenheid van laaggeletterden in Zeeland te vergroten. Door RPCZ als uitvoerder te faciliteren is de samenwerking tussen het onderwijs en zijn omgeving versterkt; zeven gemeenten participeren inmiddels actief, er is steun vanuit het bedrijfsleven (o.a. Rabobank, Delta) en onderwijsinstellingen hebben een actieve rol in de campagne. Netwerk Technasium Zuidwest Nederland Doelstelling van het project is om de instroom vanuit het VWO naar de bèta-technische studies in het hoger onderwijs te verbeteren en de belangstelling voor bèta-technische beroepen te versterken. De samenwerking tussen vijf Zeeuwse en één Brabantse school voor voortgezet onderwijs is gestimuleerd. De faciliteiten van de Provincie Zeeland hebben ook bijgedragen aan het verkrijgen van een landelijke subsidie voor het Zeeuws/Brabantse netwerk. 090302 In Zeeland werken onderwijsinstellingen samen In Zeeland werken de onderwijsinstellingen, RMC's, leerplichtambtenaren, overheden, CWI's, zorgaanbieders, ondernemers en ouders samen om voortijdig schoolverlaten te voorkomen. Is de doelstelling gerealiseerd? Op schema Stand van zaken: VSV Convenant Het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap heeft met alle

	onderwijsinstellingen in het voortgezet onderwijs en het middelbaar beroepsonderwijs en de drie Zeeuwse RMC-regio's convenanten gesloten voor de periode 2008-2011 met als doel het percentage vsv-ers terug te dringen. De gerealiseerde daling in het schooljaar 2007/2008 varieert per regio: Oosterschelderegio minus 20,6%, Walcheren minus 13,2% en Zeeuws-Vlaanderen minus 14,4%. Alle drie de RMC-regio's hebben de ambitie van 10% reductie gerealiseerd. Gedurende de schooljaren 2008/2009 t/m 2010/2011 moet de reductie oplopen tot 40%. De Provincie Zeeland levert aan de reductie van nieuwe vsv-ers onder meer een bijdrage door de subsidiëring van het project Zeeuws Netwerk Loopbaanadviseurs. Actieplan Jeugdwerkloosheid Zeeland Ter voorkoming/bestrijding van een stijgende jeugdwerkloosheid n.a.v. de economische crisis heeft het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid extra middelen t.b.v. de regio's gereserveerd dat beschikbaar werd gesteld indien er vóór 1 september 09 een realistisch plan bij het Ministerie lag (- landelijk in totaal € 250 miljoen voor drie jaar; t.b.v. Zeeland is voor 2009 € 1,2 miljoen gereserveerd). De aanvraag diende te worden ingediend door de gemeenten waar een Werkplein-plus vestiging is gevestigd. In Zeeland is dat de gemeente Goes. Het door de gemeente Goes in samenwerking/afstemming met de Zeeuwse partners (onderwijs, bedrijfsleven, overheden, RMCs, UWV WERKbedrijf en Provincie Zeeland) opgestelde en ingediende plan is door het Ministerie gehonoreerd. Het door de Provincie gesubsidieerde project 'Zeeuws Netwerk Loopbaanadviseurs' maakt integraal onderdeel uit van het plan.
Zorgen voor een adequate voorbereiding van scholieren op de arbeidsmarkt. In samenwerking met onderwijs, overheid en ondernemers projectmatig en concreet werken aan de verbetering van de Zeeuwse kenniseconomie (Akkoord Zeeuwse Kenniseconomie).	090401 Scholieren voorbereiden op de arbeidsmarkt Zorgen voor een adequate voorbereiding van scholieren op de arbeidsmarkt. Is de doelstelling gerealiseerd? Op schema Stand van zaken: Door het stimuleren en faciliteren van onderstaande projecten is een bijdrage geleverd aan enerzijds de betere voorbereiding van scholieren op de arbeidsmarkt en is anderzijds de samenwerking tussen partners in het veld verbeterd. Diverse projecten zijn in 2009 gestart: • Wedstrijd Junior Vakkanjers Werken en Leren Wedstrijd gericht op de promotie van het VMBO en het verbeteren van de communicatie tussen het onderwijs en het bedrijfsleven. • Onderzoek schoolverlaters: in beeld brengen van relatie gevolgde onderwijs en de arbeidsmarkt • RestauratieOpleidingsprojecten: specialistische scholing van 25 jongeren t.b.v. restauratie cultureel erfgoed • Technasium: promoten techniek onder HAVO en VWO leerlingen; samenwerking VO scholen - bedrijfsleven • ViaZorg: activiteiten gericht op scholing en werken in de zorgsector • Project in de Praktijk: kennisinstituut dat voorziet in het tekort aan personeel in de ICT branche in Zeeland; jaarlijks toeleiden van 40 werknemers in de Zeeuwse ICT sector T.a.v. Loopbaanoriëntatie In 2007 heeft het IVA onder Zeeuwse scholen van Voortgezet Onderwijs

	onderzoek gedaan naar de toepassing van en ambities in Loopbaan Oriëntatie- en Begeleiding (LOB). Op basis van het IVA-onderzoek uit 2007 is in 2009 door het aanjaagteam Werken en Leren een projectplan opgesteld om de genoemde conclusies te concretiseren. Dit plan heeft vooralsnog niet de benodigde steun ontvangen om tot uitvoering over te gaan. Het voorstel dient op diverse punten bijgesteld te worden. Uit het rapport van dit onderzoek (oktober 2007), blijkt onder meer dat: • LOB bij Zeeuwse scholen voor VO een hoge prioriteit heeft. • Er binnen de scholen een sterke gerichtheid is op integratie van LOB in de onderwijsprogramma's; • Samenwerking aan doorlopende leerlijnen en het betrekken van het bedrijfsleven in en bij LOB, breed gedragen prioriteiten zijn; • 'Praktijkgerichtheid' en 'dialoog' in Zeeland sterk ontwikkelde LOB componenten zijn en 'vraagsturing' beduidend minder. In algemene zin concluderen de onderzoekers dat de Zeeuwse scholen voor VO 'goed bezig zijn', als het om LOB gaat. Kijkend naar verbeterpunten blijkt, dat vooral m.b.t. de component beroepenoriëntatie beslist nog een aantal verbeterlagen te maken is. Verbetering van de 'vraagsturing' is daarbij een belangrijk aandachtspunt. Conclusies: • Er is alle aanleiding om het realisme van beroepenoriëntatie in het Zeeuwse Voortgezet Onderwijs op te voeren c.q. te versterken. • Starten vanuit een provinciaal (theoretisch) kader is gewenst, maar uitwerking in en naar de praktijk moet op de regionale schaal (drie regio's). • Voor de uitwerking per regio kunnen Regionale Arrangementen Beroepenoriëntatie (RAB) worden ontwikkeld. • Ontwikkeling van genoemde RAB's is een kwaliteitsimpuls voor de LOB op Zeeuwse scholen voor VO. 090402 In samenwerking met de 3 O's de vijf AZK ambities realiseren In samenwerking met onderwijs, overheid en ondernemers (de drie O's) projectmatig en concreet realiseren van de vijf in het Akkoord Zeeuwse Kenniseconomiet (AZK) benoemde ambities. Indicatoren: • het verhogen van de instroom van het percentage 16-jarigen in het MBO met 30% in 2010 (ten opzichte van 2005); • het verhogen van het gemiddeld opleidingsniveau met één jaar in 2010 (ten opzichte van 2005); • het verlagen van de ongekwalificeerde uitstroom met 20% in 2010 (ten opzichte van 2005); • het verbeteren van de doorstroom MBO-HBO met 10% in 2010 (ten opzichte van 2005). Is de doelstelling gerealiseerd? Op schema Stand van zaken: Door rond concrete projecten partners in het onderwijsveld met elkaar in contact te brengen en door het stimuleren en faciliteren van onderstaande projecten is een bijdrage geleverd aan enerzijds de betere
--	---

	voorbereiding van scholieren op de arbeidsmarkt en is anderzijds de samenwerking tussen partners in het veld verbeterd. In 2009 zijn drie projecten ondersteund. Zeeuwse Opleidingsschool Alle scholen voor VO en beroepsonderwijs in Zeeland realiseren samen met de twee Hogescholen (Hogeschool Rotterdam en Driestar Educatief Gouda) als "Zeeuwse opleidingsschool" een breed aanbod aan duale trajecten teneinde een bijdrage (kwalitatief en kwantitatief) te leveren aan de voorziening in de grote vacature nood binnen het VO en beroepsonderwijs. Mede op basis van het faciliteren van dit initiatief door de provincie heeft het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap besloten om het project landelijk te erkennen én te financieren met ingang van het schooljaar 2010-2011. De overschotten op de arbeidsmarkt als gevolg van de economische crisis spelen niet in de sector onderwijs. Voor deze sector blijft het moeilijk om voldoende gekwalificeerde arbeidskrachten te vinden. EVC Centrum Aansluitend bij het Akkoord Zeeuwse Kenniseconomie wil het project de arbeidsparticipatie en het opleidingsniveau van de werkende en niet-werkende beroepsbevolking bevorderen. Dit project, waarvoor ROC Westerschelde penvoerder is, wordt mede gerealiseerd met steun van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en de Provincie Zeeland. EVC Centrum/economische crisis Als gevolg van de economische crisis wil het EVC Centrum specifiek beleid/expertise ontwikkelen voor jongeren en werklozen/ met werkloosheid bedreigde werkenden. Door het in beeld brengen, waarderen en erkennen van de kennis en vaardigheden en het vervolgens op maat scholen van de betrokkenen maakt dat de kans op arbeidsinpassing groter wordt. Het landelijk samenwerkingsverband werk en vakmanschap, Kenteq (kenniscentrum voor technisch vakmanschap) en ROC's werken in dit project samen, ondersteund en gefaciliteerd door Provincie Zeeland en ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.
Zorgen dat scholieren via het onderwijs kennismaken met actuele thema's en maatschappelijke ontwikkelingen.	090501 Vaststellen en uitwerken van thema voor Zeeuwse scholen In overleg met de partners stellen we een jaarlijks thema vast dat gezamenlijk, ten behoeve van alle Zeeuwse scholen, wordt uitgewerkt (bijvoorbeeld: 'dik of dun', 'maatschappelijke stages', 'segregatie'). Is de doelstelling gerealiseerd? Nee Stand van zaken: In overleg met vertegenwoordigers uit de Stuurgroep dé OnderwijsAgenda is onderzoek gedaan naar de mogelijke thema's. In overleg met het onderwijsveld worden deze voorgestelde thema's nader bezien. In 2009 is er, mede op basis van consultatie van de Stuurgroep dé OnderwijsAgenda, geen thema uitgewerkt.

3. Wat heeft het gekost?

(bedragen x €1000)

Programma Onderwijs	Begroting oorspronkelijk	Begroting na wijziging	Rekening	Verschil
lasten	2.194	2.111	2.109	2
batens	-26	-26	-25	-1
resultaat voor bestemming	2.169	2.085	2.085	0
toevoeging reserve	0	0	0	0
onttrekking reserve	0	0	0	0
resultaat na bestemming	2.169	2.085	2.085	0

Financiële analyse

Het verschil tussen begrote en gerealiseerde lasten bedraagt € 2.

Het verschil tussen begrote en gerealiseerde baten bedraagt - € 1.

Lasten

-/- € 3 Overhead en apparaatskosten

€ 5 Materiële kosten en subsidies

€ 2 Totaal

Baten

-/- € 1 Materiële kosten en subsidies

-/- € 1 Totaal

Inleiding

Het programma "Mobiliteit" richt zich vanuit de landelijke Nota Mobiliteit en het Provinciaal Verkeers- en Vervoersplan Zeeland op uitvoering van het provinciale mobiliteitsbeleid, regionale samenwerking met andere wegbeheerders en het kwaliteitsbeleid voor de provinciale (vaar)wegen. Knooppunt 5 "Bereikbaar in Zeeland" uit het nieuwe collegeprogramma staat centraal. Voor het vigerende PVVP is in juni 2008 de actualisatie 2009-2013 aan Provinciale Staten voorgelegd.

Mobiliteit hoort bij de moderne samenleving. Mensen verplaatsen zich om uiteenlopende redenen en met verschillende vervoerswijzen. De kwaliteit van de verbindingen voor deze vervoerswijzen zijn dan ook van groot belang voor de Zeeuwse economie en voor de participatie aan het sociaal-culturele leven binnen en buiten Zeeland.

Mobiliteit heeft echter ook een keerzijde. Met name de groei van het verkeer over de weg veroorzaakt problemen: files, waardoor steden en bedrijventerreinen minder goed bereikbaar zijn, uitstoot van schadelijke uitlaatgassen, versnippering van natuur en landschap door de aanleg van infrastructuur en een toenemend aantal verkeersongevallen, vaak met dodelijke afloop. Als wegbeheerder en als mobiliteits-regisseur probeert de provincie zo goed mogelijk om te gaan met dit spanningsveld.

De doelstelling daarbij is:

"Zeeland biedt een optimaal verkeer- en vervoersysteem, waarvan de kwaliteit voor de individuele gebruiker in goede verhouding staat tot de kwaliteit van de samenleving als geheel, en dat recht doet aan het evenwicht tussen sociale, economische en ecologische waarden".

Voor verkeersveiligheid wordt verwezen naar het afzonderlijke programmadeel. De instandhouding van de provinciale infrastructuur wordt in de paragraaf "Onderhoud kapitaalgoederen" behandeld.

1. Wat willen we bereiken?

De beleidseffecten en -doelen uit dit programma zijn ook opgenomen in de Monitor PVVP Zeeland. Periodiek wordt gerapporteerd over de resultaten en voortgang in de Beleidseffectrapportage Verkeer en Vervoer Zeeland (BER).

De maatschappelijke effecten waaraan de Provincie Zeeland positief wil bijdragen zijn:

1001:

Er is in Zeeland een basis bereikbaarheidskwaliteit over de weg: het hoofdwegennet voorziet in een vlotte en veilige doorstroming, waardoor de belangrijkste functies en voorzieningen goed bereikbaar zijn met de (vracht)auto.

1002:

Er is in Zeeland een kwalitatief optimaal openbaar vervoer netwerk, dat georganiseerd is volgens een Zeeuws Model vanuit de wensen van de reiziger en bijdraagt aan meer sociaal-culturele en economische mobiliteit.

De openbaar vervoer verbinding tussen Vlissingen en Breskens is betrouwbaar en kwalitatief hoogwaardig.

1003:

Er is in Zeeland een integraal fietsklimaat, dat de concurrentiepositie van de fiets, vooral ten opzichte van de auto, utilitair en recreatief versterkt.

1004:

Goederenstromen in Zeeland worden zoveel mogelijk afgewikkeld via duurzame vervoerswijzen: binnenvaart, shortsea, spoor en/of buisleidingen.

1006:

De afstemming tussen maatregelen op het gebied van auto, openbaar vervoer, fiets en goederenvervoer (oftewel het mobiliteitsbeleid) krijgt gestalte via samenwerking met Rijk, waterschappen en gemeenten.

1007:

Zeeland is 'verkeersleefbaar': de negatieve effecten van het autoverkeer en de infrastructuur worden zoveel mogelijk beperkt.

1011:

Het aanbieden van een functioneel (vaar)wegennet wat goed is ingepast in zijn omgeving en voor die omgeving zo weinig mogelijk overlast veroorzaakt.

1012:

Er is sprake van een kostenneutrale ordening van het beheer van het landelijk en regionaal hoofdwegennet volgens het beginsel:

1. Nationale stroomwegen in beheer bij het Rijk;
2. Regionale stroomwegen en gebiedsontsluitingswegen in beheer bij de provincie;
3. Erftoegangswegen in beheer bij de waterschappen.

2. Wat hebben we bereikt?

Effect	Doelstelling
Er is in Zeeland een basis bereikbaarheidskwaliteit over de weg: het hoofdwegennet voorziet in een vlotte en veilige doorstroming, waardoor de belangrijkste functies en voorzieningen goed bereikbaar zijn met de (vracht)auto.	100101 Een zo optimaal mogelijk bereikbaar wegennetwerk De hoofddoelstelling is een optimaal bereikbaar netwerk waarbij: • Vanuit héél Zeeland is het hoofdwegennet binnen maximaal 10 kilometer te bereiken; • Op het hoofdwegennet treedt geen structurele vertraging op. De reistijd is gelijk aan de freeflow-reistijd (de reistijd bij ongehinderde doorgang). De I/C-verhouding op wegvakniveau blijft op de hoofdwegen buiten de bebouwde kom beneden de 0,8; • De noord-zuid verbinding in Zeeland wordt gecompliceerd door bij Sluiskil een belangrijk knelpunt weg te nemen door de aanleg van een tunnel onder het Kanaal Gent-Terneuzen. Is de doelstelling gerealiseerd? Gedeeltelijk Stand van zaken: • In het nieuwe wegcategoriseringsplan, dat binnenkort wordt vastgesteld, is het hoofdwegennet gedefinieerd. Dit hoofdwegennet kan in vrijwel alle gebieden van Zeeland binnen 10 kilometer worden bereikt. Uitzondering hierop vormt de uiterste oostrand van Zeeuws-Vlaanderen in de gemeente Hulst. Het aantal inwoners is hier echter dermate klein dat het niet wenselijk is hiervoor de hoofdinfrastructuur aan te passen. • Op het genoemde hoofdwegennet treedt in de huidige situatie structurele vertraging op op delen van de N62 tussen de Westerscheldetunnel en de A58 (Sloeweg). Op dit moment is een plan in procedure om de Sloeweg te verdubbelen. Het knelpunt is hiermee opgelost. Ook op de A256 bij Goes (tussen de A58 en de Anthony Fokkerstraat) treedt structurele vertraging op. Op dit moment wordt een studie uitgevoerd naar mogelijke oplossingen (zoals bij een extra aansluiting Goes-Zuid). Voorts wordt op een aantal wegvakken van het hoofdwegennet (bv A58 tussen Goes en Heinkenszand) gemonitord op het optreden van genoemd knelpunt. Bij gesignaleerde structurele knelpunten zullen oplossingen worden gezocht. • Eind 2009 is het bestemmingsplan in procedure gebracht. Naar verwachting kan deze procedure in 2010 worden afgerond. Tegelijkertijd zal de aanbestedingsprocedure in gang gezet worden.
Er is in Zeeland een kwalitatief optimaal openbaar vervoer netwerk, dat georganiseerd is volgens een Zeeuws Model vanuit de wensen van de reiziger en bijdraagt aan meer sociaal-culturele en economische mobiliteit. De openbaar vervoer verbinding tussen Vlissingen en Breskens is betrouwbaar	100201 Een voor iedereen toegankelijk openbaar vervoer • Er is in Zeeland 100 procent dekkingsgraad van OV in de kernen met minimaal oproepafhankelijk vervoer (belbus); • Het streekvervoer is in 2015 integraal toegankelijk. In 2010 wordt de dienstverlening uitgevoerd door lagevloerbussen. In datzelfde jaar zijn in ieder geval de knooppunten en vitale halten van het streekvervoer aangepast. Indicator: aandeel toegankelijke bussen volgens CROW-normen (nulmeting volgt) en klantwaardering

en kwalitatief hoogwaardig.	toegankelijkheid OV (2007 = 8,0). • Afvaarten van de fast ferry Vlissingen-Breskens vinden plaats conform de vastgestelde dienstregeling. De betrouwbaarheid van de dienstverlening over een geheel jaar gemeten bedraagt tenminste 97 procent. • Het OV-gebruik neemt ten opzichte van 2008 toe met 2% per jaar over de periode 2009 t/m 2012. Indicator: reizigerskilometers per concessiegebied (nulmeting volgt) Is de doelstelling gerealiseerd? Gedeeltelijk Stand van zaken: • Sinds 1-1-2009 zijn alle kernen in Zeeland aangesloten op regulier OV. • Naast lage-vloerbussen (grote bussen) die met ingang van 2010 allemaal toegankelijk zijn, worden ook kleine bussen (8-persoons) ingezet; deze hebben geen lage vloer, maar zijn wél rolstoeltoegankelijk (lift); dit is conform de concessievoorwaarden. Voor de aanpassing van de halten is sinds kort een subsidieregeling van kracht; de aanvragen van de diverse wegbeheerders komen gestaag binnen. De klantwaardering zal vanaf 2010 opnieuw gemeten worden. • In 2009 is de benodigde voorraad reservedelen op peil gebracht. De bouw voor een geschikt opslaggebouw voor de reservedelen is gestart. De eigen reparatiekade aan het sluiseland te Vlissingen is gereed en in gebruik genomen. De problematiek van het aan land brengen van het rioolwater is opgelost. Technische voorzieningen zijn aangebracht om dit te realiseren. De lagerproblematiek van de MTU motoren (te snelle slijtage) kan hopelijk worden opgelost door toepassing van een nieuw type lagers. Er is een proefopstelling ingericht om het gebruik van de nieuwe lagers uit te testen. Een evaluatienota is vastgesteld ter voorbereiding op de nieuwe aanbesteding van de concessie (startdatum 15 maart 2011). De betrouwbaarheid in 2009 was 98,1 %. Van de 16.504 afvaarten vielen er 307 uit. • De cijfers van 2009 zijn nog niet compleet; op basis van de periode t/m september 2009 is er ten opzichte van dezelfde periode in het basisjaar 2008 een stabilisatie van het OV-gebruik zichtbaar.
Er is in Zeeland een integraal fietsklimaat, dat de concurrentiepositie van de fiets, vooral ten opzichte van de auto, utilitair en recreatief versterkt.	100301 Het realiseren van een integraal Zeeuws fietsklimaat Het realiseren van een integraal Zeeuws fietsklimaat, dat de concurrentie-positie van de fiets - vooral ten opzichte van de auto - op korte afstanden (< 7,5 kilometer) en in de recreatieve gebieden versterkt, waardoor inwoners en bezoekers van de provincie Zeeland méér gaan fietsen. Het aandeel fiets in ritten korter dan 7,5 kilometer dient minimaal te worden gehandhaafd op het huidige peil (2007 = 34%). Verdere indicatoren: gebruik FIKS (aantal verkochte FIKS kaarten), ontbrekende fietspaden provinciale 80 km/uur wegen (2008: nog 5,15 kilometer) kwalitatief onvoldoende provinciale fietspaden (2008: nog 10,7 kilometer). Is de doelstelling gerealiseerd? Ja

	Stand van zaken: In het nationaal Mobiliteitsonderzoek (monitor) is het marktaandeel van de fiets voor ritten korter dan 7,5 km per regio onderzocht. Voor 2008 bedraagt het aandeel voor Zeeland 35,6 % en zit daarmee ruim boven de doelstelling. In 2009 zijn 46.400 FIKS kaarten verkocht. In 2009 is 1,3 km fietspad langs een provinciale 80 km/uur weg aangelegd. Er zijn geen fietspaden opgeknapt waarvan de kwaliteit onvoldoende was.
Goederenstromen in Zeeland worden zoveel mogelijk afgewikkeld via duurzame vervoerswijzen: binnenvaart, shortsea, spoor en/of buisleidingen.	100401 Vergroten aandeel goederenvervoer per spoor, water en buis Het realiseren van een duurzaam goederenvervoernetwerk in Zeeland, en daarbij de randvoorwaarden scheppen voor de verdere versterking van de Zeeuwse economie met inachtneming van de kwaliteit van het milieu en landschap. Is de doelstelling gerealiseerd? Gedeeltelijk Stand van zaken: Op dit moment wordt door Zeeland Seaports geen gegevens verzameld m.b.t. de modal split. Wel heeft het havenbedrijf de intentie met nieuwe bedrijven afspraken te maken over het achterlandvervoer. De intensiteit op het kwaliteitsnet goederenvervoer is tussen 2004 en 2008 is gemiddeld over deze periode met 6,9% gegroeid. Op het overige, concurrerend hoofdwegennet is het vrachtverkeer met 0,1% licht gedaald.
De afstemming tussen maatregelen op het gebied van auto, openbaar vervoer, fiets en goederenvervoer (oftewel het mobiliteitsbeleid) krijgt gestalte via samenwerking met Rijk, waterschappen en gemeenten.	100601 Samenwerking mobiliteitsbeleid met andere overheden Zeeland is volledig afgedekt met gebiedsaanpakken of andere vormen van regionale samenwerking. Is de doelstelling gerealiseerd? Gedeeltelijk Stand van zaken: De opzet van de regionale samenwerking is met ingang van 2009 gewijzigd. Niet langer is het streven een volledige dekking van heel Zeeland met gebiedsaanpakken te hebben. Daar waar sprake is van een inhoudelijk samenhangende problematiek, is nog wel sprake van een gebiedsaanpak. Bijvoorbeeld de kanaalzone of Zuid-Beveland. Veeleer staan gebiedstypen of -profielen centraal in de benadering. Bijvoorbeeld recreatieverblijfsgebieden, natuur of stedelijk netwerk. De overleggen worden met ingang van 2009 ook anders vorm gegeven. In de plaats van de regionale overleggen verkeer en vervoer is het bilateraal relatiebeheer ingevoerd. Per gemeenten/waterschap/Rijk is een "accountmanager" benoemd, die enkele keren per jaar een gesprek voert en de verdere samenwerking organiseert en intern terugkoppelt.

	Daarnaast zijn er de profielmanagers, d.w.z. medewerkers die zich specialiseren op de verkeers- en vervoersaspecten in de verschillende gebieden, zoals recreatie, natuur en stedelijk gebied. Meer nog dan regionaal georiënteerde gebiedsaanpakken zal het beleid zich richten op gebieden met gelijksoortige kenmerken door heel Zeeland heen. Bijvoorbeeld het stedelijke netwerk, of kustrecreatie.
Zeeland is 'verkeersleefbaar': de negatieve effecten van het autoverkeer en de infrastructuur worden zoveel mogelijk beperkt.	100701 Minimaliseren negatieve effecten autoverkeer&infrastructuur • De negatieve effecten van het autoverkeer en de infrastructuur worden geminimaliseerd; • Vrijkomende infrastructuur wordt heringericht volgens de bijbehorende cultuurhistorische, ecologische en landschappelijke kwaliteiten; • Buiten de voorkeursroutes (kwaliteitsnetwerk goederenvervoer) groeit het doorgaande vrachtverkeer ten opzichte van 2008 niet sterker dan de autonome verkeerstoename. Indicator: aandeel doorgaand vrachtverkeer Oosterscheldepassages N57 en N256. Is de doelstelling gerealiseerd? Ja Stand van zaken: • Van belang zijnde aspecten zijn luchtkwaliteit, geluid, duisternis en barrièrewerking. Bij de eerste twee worden de wettelijke voorschriften gevolgd. Voor het aspect duisternis is de nota "Verlichten met Beleid" (2006) vastgesteld. Het uitvoeringsprogramma loopt tot en met 2010. Proeven worden genomen met reductie van verlichting langs wegen en bij rotondes. Daarnaast is via de nota "Even Dimmen" in 2009 beleid geformuleerd gericht op besparing van energie en verkeersafhankelijk dimmen. Wegen die natuurgebieden doorsnijden worden indien mogelijk gesaneerd. Wanneer dat om verkeersredenen niet mogelijk is worden maatregelen genomen die bestaan uit het aanbrengen van faunapassages, duikers en doorgangen. • Onderscheid dient gemaakt te worden tussen bestaande en nieuwe infrastructuur. Bij aanleg van nieuwe infrastructuur en grootschalige reconstructies wordt nadrukkelijk rekening gehouden met de inpassing in het landschap. Voor de A58 en de N62 is een routeontwerp "Vensters op Zeeland" vastgesteld, waarbij nadrukkelijk aandacht wordt besteed aan de beleving van de weg en het omliggende landschap. Bestaande wegen waarvan de verkeersfunctie afneemt worden afgewaardeerd ten gunste van het woon- en leefklimaat, bijvoorbeeld de wegen naar de voormalige veersdiensten. • Tussen 2004 en 2008 is het vrachtverkeer op het overige hoofdwegennet met 0,1% toegenomen. Voor het totale verkeer bedroeg de toename 1,3%.
Het aanbieden van een functioneel (vaar)wegennet wat goed is ingepast in zijn	101101 Beheer en onderhoud conform beleids- en kwaliteitsprofiel

omgeving en voor die omgeving zo weinig mogelijk overlast veroorzaakt.	Beheer en onderhoud uitvoeren conform het door Provinciale Staten gekozen beleids- c.q. kwaliteitsprofiel. In 2009 wordt een monitoringsprogramma opgesteld, waarmee de nul-waarde wordt vastgesteld. Is de doelstelling gerealiseerd? Op schema Stand van zaken: In 2009 is het onderzoek naar provinciale infrastructuur door de Rekenkamer uitgevoerd. De conclusies van dit rapport hebben mede geleid tot het opstellen van een integraal beheerplan voor beheer en onderhoud van provinciale infrastructuur. Het opstellen van een monitoringprogramma voor het bestaande beheerplan wegen is daardoor uitgesteld. Het nu beschikbare integrale beheerplan gaat uit van de door Provinciale Staten vastgestelde kwaliteitsniveaus. De consequenties die de kerntakendiscussie heeft voor deze kwaliteitsniveaus zullen aan Provinciale Staten worden voorgelegd. 101103 Het optimaliseren van het Zeeuwse wegbeheer met de verschillende wegbeheerders. Naast het inmiddels gerealiseerde samenwerkingsverband op gebied van gladheidbestrijding worden ook andere samenwerkingsmogelijkheden onderzocht. Het betreft onder andere het beheer en onderhoud (incl. vervanging) van verkeersregelininstallaties, Korte Afstand Radio (KAR) en Incidentmanagement. Is de doelstelling gerealiseerd? Op schema Stand van zaken: Het project KAR is afgerond. Voor de Zeelandbrug is de invoering van Incidentmanagement per oktober 2010 voorzien. Met het realiseren van KAR is een Zeeland-breed eenduidig systeem van prioritering van hulpdiensten en Openbaar Vervoer tot stand gekomen. Daardoor worden de wachttijden van hulpdiensten en ov-bussen bij VRI's verkort, en de veiligheid van de andere weggebruikers op de kruispunten beter gewaarborgd. Het instandhouden en beheren van het KAR systeem is een gezamenlijke taak van de wegbeheerders waarbij tevens hulpdiensten en OV-concessiehouders (Veolia en Connexxion) betrokken zijn. Naast het project KAR zijn er (nog) geen concrete resultaten geboekt m.b.t. andere samenwerkingsmogelijkheden.
Er is sprake van een kostenneutrale ordening van het beheer van het landelijk en regionaal hoofdwegennet volgens het beginsel: 1. Nationale stroomwegen in beheer bij het Rijk; 2. Regionale stroomwegen en gebiedsontsluitingswegen in beheer bij de provincie; 3. Erftoegangswegen in beheer bij de waterschappen.	101201 Ordening van beheer van wegenstelsel met andere overheden Alle regionale stroomwegen, uitgezonderd die het Rijk in beheer wil hebben, en gebiedsontsluitingswegen in beheer bij de provincie. In principe geen erftoegangswegen in beheer bij de provincie, met uitzondering van doorgaande parallelwegen behorend tot provinciale wegen. Hierdoor wordt het Zeeuwse wegennet op een dusdanige manier vormgegeven dat recht wordt gedaan aan zowel de bereikbaarheid als ook de verkeersveiligheid. Indicator:

	• 100% voldoen aan het Categoriseringsplan Wegen Is de doelstelling gerealiseerd? Op schema Stand van zaken: De Provincie heeft alle erftoegangswegen overgedragen aan lagere overheden. Het huidige categoriseringsplan biedt ruimte om gebiedsontsluitingswegen die thans in beheer en onderhoud bij het Rijk zijn over te nemen.
--	---

3. Wat heeft het gekost?

(bedragen x €1000)

Programma Mobiliteit	Begroting oorspronkelijk	Begroting na wijziging	Rekening	Verschil
lasten	57.345	68.087	68.708	-621
batens	-24.915	-31.677	-32.632	955
resultaat voor bestemming	32.430	36.410	36.076	334
toevoeging reserve	7.591	14.823	12.755	2.068
onttrekking reserve	-9.095	-20.769	-19.141	-1.628
resultaat na bestemming	30.926	30.465	29.690	775

Financiële analyse

Het verschil tussen begrote en gerealiseerde lasten bedraagt - € 621.

Het verschil tussen begrote en gerealiseerde baten bedraagt € 955.

Lasten

- /- € 1.187 Kanaalkruising Sluiskil (KKS)
 - € 45 N62 Sloeweg-Tractaatweg
 - € 159 N676 weg naar voormalige veerhaven
- /- € 62 Gezamenlijke gladheidsbestrijding
 - € 422 Uitvoering RVVP en wegen projecten algemeen
 - € 760 Reductie openbareverlichting
- /- € 630 Inkomsten schades wegen
- /- € 480 Gladheidsbestrijding
 - € 560 Fastferry Swath schepen
- /- € 208 Diverse andere projecten
- /- € **621 Totaal**

Baten

- € 766 Kanaalkruising Sluiskil
- /- € 45 N62 Sloeweg-Tractaatweg
 - € 62 Gezamenlijke gladheidsbestrijding
 - € 92 Voorbereidingskosten tunnel Sluiskil
 - € 71 Huren en pachten
 - € 9 Diverse andere projecten
- € **955 Totaal**

Toelichting:

Lasten:

De uitgaven voor het half 2009 gestarte project KKS zijn sneller gegaan dan de prognose, waardoor er een overschrijding van de lasten is van € 1.187.000. 63 % van de overschrijding van de uitgaven worden gedekt uit de van derden te ontvangen bijdragen tbv de KKS (zie verschil bij de baten) en 37 % (€ 411.000) wordt gedekt uit de reserve Tunnel Sluiskil.

Minder lasten (€ 45.000) bij het project N62 Sloeweg-Tractaatweg. De lasten worden gedekt uit een rijksbijdrage.

Het project weg N676 naar de voormalige veerhaven Breskens kon op wat rooiwerkzaamheden na niet meer in 2009 worden uitgevoerd, waardoor € 159.000 budget niet is besteed. De werkzaamheden zijn naar

2010 doorgeschoven. In 2010 is een aanvullend projectbudget geregeld.

De overschrijding € 62.000 (bij de lasten en baten) betreft aan de partners gezamenlijke gladheidsbestrijding door te berekenen kosten.

De onderschrijding van € 422.000 op apparaatskosten uitvoering PVVP en wegenbouwprojecten is het gevolg van vacatures

Gladheidsbestrijding: Het aantal preventieve en curatieve strooiacties kwam boven het gemiddelde aantal acties uit i.v.m. extreem winterweer. Het budget gaat uit van een gemiddeld aantal preventieve en curatieve strooiacties per jaar.

Reductie opneembare verlichting: Het verschil is ontstaan door het niet tijdig kunnen leveren van materialen door Delta Infra voor het uitvoeren van de diverse DIM projecten.

Inkomsten schade wegen: De overschrijding op deze budgetpost moet in relatie gezien worden met de baten op deze activiteit. Deze zijn € 0,03 miljoen na saldering blijft een verschil over van schadekosten waarvan de kosten al betaald zijn en de afwikkeling nog volgt.

Fastferry swath schepen: Verschil is ontstaan door het niet tijdig kunnen leveren van boxcoolers en stoelbekleding en niet tijdig kunnen installeren van aanpassingen aan de fastferry (ICAF systeem). Dit wordt doorgeschoven naar 2010.

Baten:

Er zijn € 92.000 meer voorbereidingskosten doorbelast naar het project Kanaalkruising Sluiskil, deze bate wordt toegevoegd aan de reserve tunnel Sluiskil.

Incidentele hogere bate van huren en pachten van € 71.000 voornamelijk ivm de verrekening van een canon over de jaren 2007 -2009.

Inleiding

Het programma "Verkeersveiligheid" richt zich op het verbeteren van de verkeersveiligheid via infrastructurele aanpassingen en gedragsbeïnvloeding. Uit het collegeprogramma is het knooppunt 3 "Veilig in Zeeland" van belang. In de actualisatie van het vigerend PVVP 2009-2013, eind 2008 vastgesteld door Provinciale Staten, is de nieuwe ambitie "Op weg naar nul" opgenomen, aangevuld met: "in 2020 is Zeeland de meest verkeersveilige provincie".

"Op weg naar nul" betekent dat er geen vermijdbare (ernstige) ongevallen meer plaats mogen vinden. Vermijdbaar zijn die ongevallen waarvan wij met een grote mate van waarschijnlijkheid weten wat er aan gedaan moet worden om ze te voorkomen aangevuld met een positieve maatschappelijke baten/kosten verhouding. Deze benaderingswijze/filosofie is zo nieuw dat dit momenteel voor 2009/2010 nog niet kan worden geoperationaliseerd.

Voor het infradeel geldt anno 2009 nog de beleidsnota Verkeersveiligheid op Maat 2005-2010 vastgesteld in 2004. Voor het gedragsdeel wordt gewerkt met het Beleidsplan Verkeersveiligheid 2005-2010. Beide nota's worden vervangen door één nieuw integrale plan Verkeersveiligheid 2010-2020. In 2009 is hard gewerkt samen met alle partners aan de analyse van de verkeersonveiligheid en zijn de opgaven waar wij voor staan vastgesteld. Ook hebben, bijna alle partners, de ambitie van "Op weg naar nul vermijdbare ernstige ongevallen" onderschreven. Medio 2010 zal het integrale beleidsplan verkeersveiligheid 2020 worden vastgesteld.

1. Wat willen we bereiken?

Verkeersveiligheid is een belangrijk maatschappelijk en politiek item. In het Strategisch plan Verkeersveiligheid 2008-2020 van het Ministerie van Verkeer en Waterstaat wordt voor 2020 uitgegaan van max. 500 doden en 12.250 gewonden in het verkeer. Dit vergt aanzienlijke (financiële) inspanningen, ook van de regionale overheden.

Voor Zeeland is de rijksdoelstelling in het PVVP Zeeland als volgt vertaald: In 2010 zijn er 20 procent minder ernstige verkeersslachtoffers (doden en ziekenhuisgewonden) ten opzichte van het gemiddelde over de jaren 2001-2003. Dit komt neer op maximaal 321 ernstige verkeersslachtoffers, met als extra voorwaarde ten hoogste 21 verkeersdoden.

Daarnaast is in 2008 door Gedeputeerde Staten de ambitie geformuleerd dat Zeeland in 2020 de meest verkeersveilige provincie is, waarin geen vermijdbare ongevallen meer plaatsvinden. In 2010 wordt een nieuw integraal beleidsplan verkeersveiligheid vastgesteld, waarin rekening wordt gehouden met deze nieuwe ambitie.

Ingezet wordt op een versterking van gedragsbeïnvloedende instrumenten (educatie, communicatie en verkeershandhaving), een intrinsieke veilige infrastructuur en een sterkere integratie van gedragsbeïnvloeding en aanpassingen aan infrastructuur.

Het verbeteren van de verkeersveiligheid is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van alle partners in Zeeland. Het Regionaal Orgaan Verkeersveiligheid Zeeland (ROVZ) stimuleert, coördineert en initieert deze samenwerking. In de praktijk krijgt de samenwerking vooral gestalte bij het uitvoeren van de speerpunten uit het werkplan van het ROVZ. Organisatorisch krijgt de samenwerking gestalte binnen het bilaterale relatiebeheer vanuit de afdeling Verkeer en Vervoer. Daarnaast wordt veel energie en tijd gestoken in zgn. werkateliers. Deze kennismanagementsbijeenkomsten zijn in 2009 goed bezocht en gewaardeerd.

Het Provinciaal Overleg Verkeer en Vervoer (POVV) en het ROVZ Plenair zijn de bestuurlijke kaders waarbinnen de speerpunten worden besproken en goedgekeurd. In het POVV participeren de wegbeheerders; in het ROVZ participeren naast de wegbeheerders ook Regio Politie Zeeland, Openbaar Ministerie en diverse verkeersorganisaties. Voor de infrastructuur ligt het primaat bij het POVV; voor gedragsbeïnvloeding en handhaving bij het ROVZ.

De maatschappelijke effecten waaraan de Provincie Zeeland positief wil bijdragen zijn:

1101:

Door een consequente inrichting van het wegennet en voldoende kennis, vaardigheden en een juiste houding bij de weggebruikers, zijn de kansen om in Zeeland betrokken te raken bij een verkeersongeval zo klein mogelijk, en als er sprake is van een verkeersongeval dan zijn de gevolgen beperkt.

2. Wat hebben we bereikt?

Effect	Doelstelling
Door een consequente inrichting van het wegennet en voldoende kennis, vaardigheden en een juiste houding bij de weggebruikers, zijn de kansen om in Zeeland betrokken te raken bij een verkeersongeval zo klein mogelijk, en als er sprake is van een verkeersongeval dan zijn de gevolgen beperkt.	110101 Voorkomen & verminderen aantal verkeersslachtoffers & -doden In 2010 zijn er 20 procent minder ernstige verkeersslachtoffers (doden en ziekenhuisgewonden) ten opzicht van het gemiddelde over de jaren 2001-2003. Dit komt neer op maximaal 321 ernstige verkeersslachtoffers, met als extra voorwaarde ten hoogste 21 verkeersdoden. Naar verwachting zal deze doelstelling na 2010 nog verder aangescherpt worden. Indicatoren: • Wegen voorzien van EHK (april 2008: 84 % van de provinciale wegen is van de juiste markering voorzien, doelstelling 2009 is 100%) • Snelheidsovertredingen (gemiddeld over 2003-2007 overschrijdt 75% van de automobilisten de limiet van 60 km/uur, 40% de limiet van 80 km/uur en 20% de limiet van 100 km/uur). Bij opstellen beleidsnota verkeersveiligheid 2010-2020 zal samen met de Zeeuwse partners een streefwaarde worden vastgesteld voor vorenvermelde indicators. • Percentage gordelgebruik (gemiddeld over 2003-2007 draagt 88% van de bestuurders en 65% van de achterbankpassagiers een autogordel). Bij opstellen beleidsnota verkeersveiligheid 2010-2020 zal samen met de Zeeuwse partners een streefwaarde worden vastgesteld voor vorenvermelde indicator. • Percentage alcoholgebruik: gemiddeld over 2004-2006 is 2,1% boven een BAG van 0,5 promille. Bij opstellen beleidsnota verkeersveiligheid 2010-2020 zal samen met de Zeeuwse partners een streefwaarde worden vastgesteld voor vorenvermelde indicator. Daarnaast zal een extra indicator worden opgenomen voor beginnende bestuurders (BAG boven 0,2 promille) Is de doelstelling gerealiseerd? Gedeeltelijk Stand van zaken: Aantallen ongevallen en slachtoffers. In 2009 zijn er 21 doden en naar schatting 275 ernstig gewonden in het verkeer gevallen. Al jaren schommelt het totaal aantal ernstige verkeersslachtoffers rond de 300. • Wegen voorzien van Essentiële HerkenbaarheidsKenmerken, uniforme wegmarkering (31 december 2009: 96,6 % van de provinciale wegen is van de juiste markering voorzien, doelstelling 2010 is 100%). • Snelheidsovertredingen (gemiddeld over 2005-2009 overschrijdt 75% van de automobilisten de limiet van 60 km/uur, 40% de limiet van 80 km/uur en 20% de limiet van 100 km/uur). Bij opstellen beleidsnota verkeersveiligheid 2010-2020 zal samen met de Zeeuwse partners een streefwaarde worden vastgesteld voor vorenvermelde indicators. • Percentage gordelgebruik (gemiddeld over 2005-2009 draagt 90% van de bestuurders en 70% van de achterbankpassagiers een autogordel). Bij opstellen beleidsnota verkeersveiligheid 2010-2020 zal samen met de Zeeuwse partners een streefwaarde worden vastgesteld voor voren vermelde indicator.

	Percentage alcoholgebruik: gemiddeld over 2006-2008 is 2,3% boven een BAG van 0,5 promille. Bij opstellen beleidsnota verkeersveiligheid 2010-2020 zal samen met de Zeeuwse partners een streefwaarde worden vastgesteld voor vorenvermelde indicator. Daarnaast zal een extra indicator worden opgenomen voor beginnende bestuurders (BAG boven 0,2 promille). Recentere cijfers zijn nog niet beschikbaar.
--	--

3. Wat heeft het gekost?

(bedragen x €1000)

Programma Verkeersveiligheid	Begroting oorspronkelijk	Begroting na wijziging	Rekening	Vershil
lasten	13.177	10.569	9.508	1.061
baten	-6.250	-4.865	-3.797	-1.068
resultaat voor bestemming	6.927	5.704	5.712	-8
toevoeging reserve	0	0	0	0
onttrekking reserve	0	-875	-875	0
resultaat na bestemming	6.927	4.829	4.837	-8

Financiële analyse

Het verschil tussen begrote en gerealiseerde lasten bedraagt € 1.061.

Het verschil tussen begrote en gerealiseerde baten bedraagt - € 1.068.

Lasten

€ 350 Infrastructuur subsidies
 € 604 BDU projecten
 € 115 ROVZ
 -/- € 6 Diverse projecten
€ 1.061 Totaal

Baten

-/- € 1.068 Overhevelen BDU gelden
-/- € 1.068 Totaal

Toelichting:

Lasten:

Aan gemeenten en waterschappen worden subsidies voor infrastructuur verstrekt, waarvan de vaststelling na uitvoering van de werkzaamheden plaatsvindt. De afrekeningen in 2009 zijn achtergebleven op de prognose.

Het betreft BDU gelden ten behoeve van provinciale infrastructuurprojecten genoemd in het MIZ. Daarvan zijn er een aantal voor uitvoering (geheel of deels) naar 2010 doorgeschoven, waarmee tevens de bdu-bijdrage. Dit betreft bijvoorbeeld N286 fietspad St. Maartensdijk-Stavenisse, N669 kruispunt Kloetingseweg, N286 aansluiting Kadijk.

ROVZ: dit is het gevolg van in 2009 opgestarte acties en verleende opdrachten die niet meer in 2009 gefactureerd zijn en waarvan de verantwoording ivm de bdu-systematiek in 2010 plaatsvindt. Dit betreft een bedrag van circa de onderschrijving op deze activiteit. Enkele grote zijn de actie Vaker Veilig Fietsen € 21.500, Evaluatieonderzoek drugs en verkeer € 10.000, slachtofferhulp educatieve activiteiten € 18.000, VEVO activiteiten € 25.000.

Baten:

De middelen uit de rijksbijdrage BDU die niet zijn uitgegeven in 2009 worden overgeheveld naar 2010.

Omgeving

Jaarrekening 2009

4. Omgeving

4.1 Programma 12 – Milieu

4.2 Programma 13 – Ruimtelijke omgeving

4.3 Programma 14 – Watermanagement

4.4 Programma 15 – Natuur en Landschap

Inleiding

De doelstellingen in de programmabegroting zijn gebaseerd op de doelstellingen zoals opgenomen in het Omgevingsplan en op landelijke doelstellingen. Veelal betreft het langere termijn doelstellingen waarvoor niet per jaar een deeldoelstelling kan worden afgeleid en zijn de inspanningen om de doelstelling te bereiken ook meerjarig.

In de beleidscyclus is daarom afgesproken om één keer in de 3 jaar een Omgevingsbalans op te stellen waarin uitgebreid wordt gerapporteerd over de inspanningen over de afgelopen jaren en de stand van zaken met betrekking tot het bereiken van de doelstellingen. In 2009 is de volgende Omgevingsbalans opgesteld.

Voor een aantal aparte doelstellingen worden ook jaarlijks rapportages opgesteld (actieplan fijn stof, uitvoeringsprogramma energie, meerjarenprogramma veiligheid, luchtkwaliteit), waarin gerapporteerd wordt over de verrichte activiteiten en de stand van zaken. Deze rapportages worden ook ter kennis gebracht aan de staten. De conclusies uit deze rapportages worden opgenomen in de programmarekening. Voor risico's is een Risicokaart beschikbaar.

Ten aanzien van de landelijke doelstellingen kan meestal niet worden aangegeven welk deel hiervan door Zeeland moet worden ingevuld. Dit hangt sterk af van lokale omstandigheden.

Daarom zal alleen kunnen worden gerapporteerd over de inspanningen en maatregelen die zijn genomen om aan die doelstellingen een bijdrage te leveren.

In de programmabegroting zijn ook een aantal stimuleringsdoelstellingen opgenomen met betrekking tot duurzame bedrijventerreinen, duurzaam ondernemen, duurzaam bodem- en ruimtegebruik. Omdat het stimuleringsactiviteiten betreft en omdat daarbij meerdere partijen zijn betrokken, kan geen indicator worden benoemd over de te bereiken resultaten. In de programmarekening zal worden aangegeven welke instrumenten daarvoor zijn ingezet (overlegplatforms, milieubarometer, projecten) en welke resultaten daarmee zijn bereikt.

De provincie heeft wettelijke taken op het gebied van vergunningverlening en handhaving, externe veiligheid, bodemsanering en geluid. Daarnaast heeft de provincie belangrijke taken en bevoegdheden op het terrein van de leefbaarheid en duurzaamheid. Bescherming van het milieu is in hoge mate verbonden met ontwikkelingen in andere beleidsvelden. Het milieubeleid fungeert daarbij vooral als stimulator voor andere beleidsterreinen, om een bijdrage te leveren aan de verbetering van de kwaliteit van de fysieke omgeving en het realiseren van een duurzame ontwikkeling. Daarnaast heeft het milieubeleid direct doorwerkende instrumenten richting bijvoorbeeld bedrijven en bij bodemvervuiling.

1. Wat willen we bereiken?

Een goed milieubeleid, gericht op het realiseren en vasthouden van een goede milieukwaliteit. Het beleid is vastgelegd in de nota "Omgevingsplan Zeeland 2006-2012". Voor het energiebeleid is een strategienota Energie-en Klimaatbeleid 2008-2012 met bijbehorend uitvoeringsprogramma opgesteld.

De provincie voert dit in belangrijke mate zelf uit. Het gaat onder andere om vergunningverlening voor industriële bedrijven en afvalverwerkers (lucht, bodem, geluid, afval, veiligheid enz.), bodemsanering door de provincie zelf, toetsing van bodemsanering door derden en het stimuleren van particulieren- en bedrijfssaneringen. Voorts tracht de provincie het onderwerp bodem via overleg met gemeenten via het platform bodem en bij gebiedsgerichte ontwikkelingen zo vroeg mogelijk ter sprake te brengen. De provincie draagt zorg voor de naleving van de regelgeving voor de leefomgeving en voor de milieuwetgeving in het bijzonder. Hiertoe ontwikkelt de provincie een transparant milieubeleid op het gebied van toezicht, preventie en repressieve handhaving, klachten- en incidentenbehandeling en metingen, alsmede het coördineren en voeren van de regie in de samenwerking tussen en met andere handhavingsbevoegde overheden. Het beleid is vastgelegd in de nota "Handhaving omgevingsbeleid". Daarnaast stimuleert de provincie vanuit haar regisserende rol het samenwerken met gemeenten, beleidsvernieuwing ten behoeve van een oplossing voor hardnekkige milieuproblemen, duurzame ontwikkeling, duurzaam ondernemen en duurzame energie en draagt zij zorg voor de ontkoppeling van economie en milieu. Dit doet zij onder andere door het uitvoeren van de actieplannen fijn stof, geur, licht&duisternis, de strategienota energie en het programma "Leren voor een Duurzame Ontwikkeling".

Voor de periode 2007-2013 is de provincie verantwoordelijk voor de realisatie van zowel de Europese als de Rijksdoelen in het landelijk gebied. De Rijksdoelen, zoals deze in de bestuursovereenkomst ('ILG Bestuursovereenkomst 2007-2013') zijn opgenomen, hebben betrekking op de thema's Milieu, Natuur & Landschap, Recreatie, Landbouw, Water, Bodem, lopende verplichtingen en grondzaken. De in de programmabegroting opgenomen Rijksdoelen gelden voor de periode 2007-2013, waarbij jaarlijks een jaarprogrammering opgesteld wordt. Elk jaar wordt in een aparte rapportage verslag gedaan aan het ministerie van LNV, waarbij deze in afschrift naar Provinciale Staten gaat.

De maatschappelijke effecten waaraan de Provincie Zeeland positief wil bijdragen zijn:

1201:

Een gezonde en veilige leefomgeving waarin geen ernstige hinder vanwege bedrijfs- en transportactiviteiten optreedt.

1202:

Een bodem die zo schoon is dat hij geschikt is voor het gewenste maatschappelijk gebruik.

1203:

Een duurzaam gebruik van energie zodat de uitstoot van broeikasgassen wordt teruggedrongen en opwarming van de aarde wordt voorkomen.

1206:

Naast bestaande instrumenten zoals vergunningverlening en handhaving beperken de bedrijven de milieudruk verder door duurzaam ondernemen/maatschappelijk verantwoord ondernemen.

1207:

Het door handhaving bewerkstelligen van normconform gedrag

1209:

Het op een professionele en onderling afgestemde wijze handhaven door c.q., tussen handhavende organisaties.

1210:

Een veilig gebruik van bad- en zwemgelegenheden en oppervlaktewater.

1211:

Realisatie van de ILG-milieudoelen (Investeringsbudget Landelijk Gebied).

2. Wat hebben we bereikt?

Effect	Doelstelling
Een gezonde en veilige leefomgeving waarin geen ernstige hinder vanwege bedrijfs- en transportactiviteiten optreedt.	120101 Beperken van de risico's waaraan burgers worden blootgesteld Het vanuit een stimulerende en coördinerende rol beperken van de risico's waaraan burgers worden blootgesteld, ten gevolge van bedrijfs- en transportactiviteiten, tot de maximaal vastgestelde wettelijke grenswaarde (10-6). Is de doelstelling gerealiseerd? Op schema Stand van zaken: Bereikt is dat alle overheidspartijen (provincie, gemeenten en veiligheidsregio) de nieuwe wettelijke taken op het gebied van externe veiligheid structureel uitvoeren. De inhoudelijke doelen waar de provincie invloed heeft zijn bereikt. Het risicoregister en de risicokaart is up-to-date, de vergunningen van alle BEVI-bedrijven (Besluit externe veiligheid inrichtingen) zijn actueel, bij alle relevante bedrijven worden bij vergunningverlening de best beschikbare maatregelen genomen om de veiligheid zo hoog mogelijk te maken. Er zijn geen situaties waarbij het BEVI vraagt om een sanering. In totaal hebben 44 BEVI-inrichtingen een vergunning van de provincie. Van deze inrichtingen zijn de indicatoren met betrekking tot PR 10-6 contour bekend. De indicatoren zijn een maat voor de invloed van risicobedrijven op hun omgeving. In 2009 zijn er 4 kwetsbare objecten binnen PR 10-6 contour. Binnen de 10-6 contour mogen geen kwetsbare objecten aanwezig zijn. Een uitzondering geldt voor kwetsbare objecten binnen een vastgestelde veiligheidscontour. Daarvoor gelden specifieke regels. In 2009 zijn er 32 beperkt kwetsbare objecten binnen PR 10-6 contour. Voor beperkt kwetsbare objecten geldt de 10-6 contour als een richtwaarde. Het oppervlak van de PR 10-6 contour buiten de inrichtingsgrens is in 2009 360 ha. In 2006 was het oppervlak van de PR 10-6 contour buiten de inrichtingsgrens nog 546 ha. 120102 Vergunningverlening die voldoet aan wettelijke eisen/nomen De provincie voert vanuit een wettelijke taak, de vergunningverlening zodanig uit dat alle bedrijven, waarvoor de provincie bevoegd gezag is, beschikken over een actuele vergunning, die voldoet aan alle wettelijke eisen en normen. Is de doelstelling gerealiseerd? Op schema Stand van zaken: De provincie is het bevoegd gezag Wet milieubeheer voor circa 200 bedrijven in Zeeland. In 2009 zijn 31 vergunningen afgegeven en 78 meldingen geaccepteerd. Bijna 80% van de verleende vergunningen wordt binnen 6 maanden verleend. Voor een drietal IPPC-bedrijven (een bedrijf dat onder de IPPC-richtlijn [Integrated Pollution Prevention and Control] vergunningsplichtig is) zijn vergunningprocedures nog in behandeling, onder meer naar aanleiding van uitspraken van de Raad van State. Het ISO-9001 kwaliteitscertificaat voor de taakuitvoering vergunningverlening is in 2009 behouden en in orde bevonden door de externe auditor. Alle aanvragen om ontbrandingstoestemmingen en meldingen op grond van het vuurwerkbesluit, die in 2009 zijn ontvangen, zijn afgehandeld. 120103

	Stimuleren naleven afspraken luchtverontreiniging Stimuleren van derden en tevens zelfstandig uitvoering geven, onder andere via vergunningverlening, aan het leveren van een bijdrage aan het bereiken van de nationale emissieplafonds inzake grootschalige luchtverontreiniging. De meest bepalende stoffen zijn zwaveldioxide, stikstofoxiden en fijn stof. Is de doelstelling gerealiseerd? Op schema Stand van zaken: In 2009 is het landelijke Doelgroepenbeleid Milieu en Industrie (met convenanten voor onder andere Chemie en Basismetaal) feitelijk afgesloten. Ten opzichte van het basisjaar 1985 zijn aanzienlijke reducties van de milieubelasting gerealiseerd. De officiële afsluiting vindt begin 2010 plaats. In Zeeland worden gesprekken gevoerd om te komen tot een vervolg op de Bedrijfsmilieuplannen van de chemische industrie. De buitenluchtgrenswaarden voor zwaveldioxiden, stikstofoxiden en fijn stof worden in Zeeland niet overschreden. Om landelijk te kunnen blijven voldoen aan de nationale emissieplafonds 2010 en 2020 wordt ook voor Zeeuwse industrie in beeld gebracht of nog verdere reducties mogelijk zijn. De maatregelen uit het actieplan Fijn Stof worden uitgevoerd. De uitstoot door de industrie is sinds 2000 gedaald van 1411 ton naar 616 ton. De jaargemiddelde achtergrondconcentratie is stabiel tot licht dalend (van ca. 26 in 2006 naar ca. 23 µg/m³). Lokaal kan er sprake zijn van een overschrijding van de grenswaarden voor fijn stof en stikstofdioxide. De frequentie hiervan blijft onder de norm van 35 dagen/jaar. De achtergrondconcentratie zwaveldioxide is laag (ca. 3 µg/m³ terwijl de grenswaarde 20 µg/m³ is) en die van stikstofdioxide (ca. 21 µg/m³) ligt ongeveer op de helft van de grenswaarde (40 µg/m³). 120104 Stimuleren zelfstandig uitvoering geven aan inspanningen Het stimuleren van derden en tevens zelfstandig uitvoering geven aan inspanningen om in 2010 de landelijk vastgestelde streefwaarden ten gevolge van emissies niet meer te overschrijden. Is de doelstelling gerealiseerd? Op schema Stand van zaken: Er is sprake van beperkte overschrijding van streefwaarden in de woonomgeving als gevolg van industriële emissies. Het gaat hierbij met name om lokale uitstoot rondom industriële activiteiten. Voor fluoride wordt het MTR (Maximaal Toelaatbaar Risico) niveau nog overschreden. De uitstoot van een groot aantal stoffen wordt gemeten. De meeste emissies vertonen op de langere termijn (sinds 2000) een dalende trend. De uitstoot van verontreinigende stoffen is ten opzichte van 2007 ongeveer gelijk gebleven. De uitstoot van de meest bepalende stoffen (in kton/jaar) is in onderstaande tabel aangegeven voor de jaren 2000, 2007 en 2009. Voor 2009 zijn nog geen cijfers beschikbaar. <table><tr><th>Soort</th><th>2000</th><th>2007</th><th>2008</th></tr><tr><td>Ammoniak</td><td>0,8</td><td>0,6</td><td>0,6</td></tr><tr><td>Zwaveldioxide</td><td>7,4</td><td>7,0</td><td>8,0</td></tr><tr><td>Stikstofoxiden</td><td>10,5</td><td>6,8</td><td>6,7</td></tr><tr><td>Vos</td><td>2,8</td><td>1,9</td><td>1,9</td></tr></table>	Soort	2000	2007	2008	Ammoniak	0,8	0,6	0,6	Zwaveldioxide	7,4	7,0	8,0	Stikstofoxiden	10,5	6,8	6,7	Vos	2,8	1,9	1,9
Soort	2000	2007	2008																		
Ammoniak	0,8	0,6	0,6																		
Zwaveldioxide	7,4	7,0	8,0																		
Stikstofoxiden	10,5	6,8	6,7																		
Vos	2,8	1,9	1,9																		

	Fluoride 0,2 0,13 0,15 Etheen 0,48 0,33 0,23 Fijn Stof 1,41 0,79 0,62 Koolmonoxide 40,7 33,9 35,8 120105 Voorkoming van ernstige geurhinder Vanuit haar uitvoerende rol dient de provincie ernstige geurhinder (hedonische waarde gelijk aan -2 of negatiever) via de vergunningverlening van bedrijven, waarvoor de provincie bevoegd gezag is, in 2010 te voorkomen. Is de doelstelling gerealiseerd? Op schema Stand van zaken: Er is een provinciale handreiking en inventarisatie geurhinder opgesteld waardoor de beoordeling van milieuvergunningen als van ruimtelijke plannen mogelijk is. Bij de bedrijven waarvan bekend is dat zij geurhinder (kunnen) veroorzaken, zijn geuronderzoeken voorgeschreven in vergunningen of zijn geuronderzoeken bij de aanvragen ingediend. Ook is er meer inzicht in de mate van geurhinder. De belangrijkste aandachtsgebieden zijn het oostelijk deel van het Sloegebied en Sas van Gent. Uit de geuronderzoeken blijkt dat in bijna alle gevallen aan de doelstelling wordt voldaan. Bij 4 bedrijven zijn maatregelen getroffen of worden maatregelen voorbereid. In 2010 worden hiervoor de geuronderzoeken herhaald om te bezien of de doelstelling wordt bereikt. 120106 Goede akoestische kwaliteit realiseren in Zeeland Vanuit haar uitvoerende rol dient de provincie in 2030 in alle Zeeuwse gebieden een goede akoestische kwaliteit te realiseren. Dit betekent een maximale geluidsbelasting van 60 dBL, waarbij in 2010 als eerste mijlpaal alle situaties met een geluidsbelasting van meer dan 63 dBL als gevolg van wegverkeer op provinciale wegen worden aangepakt. Is de doelstelling gerealiseerd? Op schema Stand van zaken: Het aantal woningen binnen geluidszones rondom bedrijventerreinen en industrieterreinen van regionaal belang met een geluidsbelasting hoger dan 60 dB(A) is door de verplaatsing van De Schelde uit de binnenstad van Vlissingen gedaald van 47 in 2005 naar 14 in 2009. Geluidhinder als gevolg van provinciale wegen met meer dan 6 miljoen voertuigen is in kaart gebracht. Bij twee knelpunten worden woningen tot meer dan 63 dBLden belast: langs de Deltaweg en Nieuwe Vlissingeweg. Bij de eerste zijn geen verdere maatregelen mogelijk, bij de laatste zal onderzoek plaats vinden naar stil asfalt. Uit het interprovinciaal onderzoek naar milieu en gezondheid blijkt dat geluid door wegverkeer en industrie in Zeeland de belangrijkste factoren voor de gezondheid zijn. In vergelijking met andere provincies is de situatie in Zeeland zeer goed.
Een bodem die zo schoon is dat hij geschikt is voor het gewenste maatschappelijk gebruik.	120201 De verontreinigende bodemlocaties saneren/beheersbaar maken Door stimulering van derden en door zelfstandige uitvoering, dienen in 2030 alle verontreinigde locaties gesaneerd, dan wel beheersbaar te zijn.

	Voor 2012 is de deeldoelstelling gesteld op 20% van het totaal van 9000 saneringen. Is de doelstelling gerealiseerd? Op schema Stand van zaken: 120202 Bevorderen duurzaam gebruik van de bodem Vanuit haar coördinerende en tevens uitvoerende rol bevordert de provincie, samen met gemeenten en waterschap, een duurzaam gebruik van schone en verontreinigde bodem. Duurzaam gebruik (het langdurig geschikt zijn voor het gewenste gebruik) wordt nader omschreven in een bodemvisie, welke in 2009 gereed zal zijn. Is de doelstelling gerealiseerd? Op schema Stand van zaken: De nota het Zeeuws Bodemvenster (bodemvisie) is opgesteld. Duurzaam bodembeheer wordt als onderdeel van het integraal toetsingskader ontwikkeld. Er is een conceptueel model van de web-applicatie van het Zeeuws Bodemvenster gemaakt, waarvoor uiteindelijk opdracht is verleend. Voorts zijn er kansenkaarten ontwikkeld voor warmte-koude opslag.
Een duurzaam gebruik van energie zodat de uitstoot van broeikasgassen wordt teruggedrongen en opwarming van de aarde wordt voorkomen.	120301 Evenredige bijdrage nationale klimaatdoelstellingen Vanuit haar stimulerende rol levert de provincie een evenredige bijdrage aan de realisatie van de nationale klimaatdoelstellingen, te weten 20% duurzame energie, 20% energiebesparing en 30% broeikasgasreductie in 2020. De verdere doelstelling wordt neergelegd in de strategienota energie. Is de doelstelling gerealiseerd? Op schema Stand van zaken: De strategienota 'Op volle kracht' en het uitvoeringsprogramma (UPEK), waarin acties en de uitvoeringsorganisatie verder zijn uitgewerkt, zijn vastgesteld. De SLOK (Stimulering Lokale Klimaatinitiatieven)-aanvragen behoeve van subsidie van het rijk is gehonoreerd. In de Zeeuwse Strategienota Energie- en Klimaatbeleid 2008-2012 blijft het doel een evenredige bijdrage aan de nationale klimaatdoelstellingen. Deze zijn vernieuwd waardoor de concrete doelen zijn aangepast. Het betreft doelen voor 2020 voor verlaging broeikasgasemissie van niet-ETS (Emission Trading System) activiteiten, energiebesparing bij niet-ETS activiteiten en aandeel duurzame energie. Dit betekent een reductie van de broeikasgasemissie van 1700 kton CO₂-equivalenten, verdeeld over verschillende sectoren, in 2020 (2005: emissie 5664 kton), een gemiddelde energiebesparing van 2% per jaar in de periode tot 2020 (2005: circa 1,5% toename), en een aandeel van 4% duurzame energie in 2010 en 20% in 2020 (2005: ca. 1,2%). De activiteiten in het Uitvoeringsprogramma Energie- en Klimaatbeleid 2008-2012 zijn hierop gericht. Een aanvullende inspanning voor het monitoren van de desbetreffende activiteiten is nodig om te kunnen bepalen of de doelen worden bereikt. Daaraan wordt momenteel gewerkt. In de industrie- en energiesector stagneert de reductie van CO₂, de reductie van overige broeikasgassen is grotendeels gerealiseerd. De CO₂-emissiehandel voor ETS-bedrijven (energie-intensieve bedrijven die deelnemen aan het emissiehandelssysteem) heeft nog geen stimulerend

	effect gehad op de reductie van de CO2-emissie en energiebesparing. De energie-efficiëntie bij twaalf energie intensieve bedrijven is de laatste jaren verslechterd. De doelstelling in het Omgevingsplan (reductie van 6% broeikasgassen ten opzichte van 1990) is voor de industrie- en energiesector in 2008 gehaald. 120302 Minimaal 205 Megawatt aan vermogen windenergie in 2010 Stimuleren dat in 2010 minimaal 250 Megawatt aan windenergie in Zeeland is gerealiseerd. Is de doelstelling gerealiseerd? Op schema Stand van zaken: De doelstelling voor windenergie om in 2010 tenminste 250 MW aan windvermogen te realiseren zal worden gehaald. Per 2009 is 205 MW gerealiseerd en zijn nog eens vergunningen afgegeven voor 45 MW. Met de plannen die nu in voorbereiding zijn (nog ca. 200 MW) wordt het windvermogen bijna verdubbeld
Naast bestaande instrumenten zoals vergunningverlening en handhaving beperken de bedrijven de milieudruk verder door duurzaam ondernemen/maatschappelijk verantwoord ondernemen.	120601 Stimuleren maatschappelijk verantwoord ondernemen Stimuleren dat steeds meer bedrijven duurzaam ondernemen, ofwel maatschappelijk verantwoord ondernemen, gaan toepassen in hun bedrijfsvoering, zodat het milieu zo min mogelijk wordt belast. Is de doelstelling gerealiseerd? Op schema Stand van zaken: Het project Vitaal Sloegebied en Kanaalzone is succesvol. Hiermee wordt via samenwerking vernieuwende benaderingen voor de industrie toegepast. De benadering voor het MKB verschilt van de benadering voor de industrie. Stimulering geschiedt via cursussen met MKB-milieubarometer als instrument en voorbeeldprojecten met uitgebreide communicatie hierover. Het door de provincie georganiseerde MVO-Event werd door ruim 2000 belangstellenden bezocht. De provincie heeft deelgenomen aan het thematisch bredere transitie-denken met vertegenwoordigers uit onderwijs, maatschappelijke organisaties, bedrijfsleven en actieve burgers. Dit is een programma van de Hogeschool Zeeland. Hierin werd gewerkt aan vernieuwing, nieuwe transitiepaden en projecten. Hieruit zijn de volgende verkenningen voortgekomen: Zeeland op een kantelpunt; Watermerk, 1e Zeeuwse transitie-agenda Duurzame ontwikkeling is hoger op de politieke agenda komen te staan. Duurzame ontwikkeling is inmiddels onderdeel van alle grotere beleidsprogramma's. Duurzame ontwikkeling krijgt vorm via succesvolle voorbeeldprojecten. 120602 Realiseren duurzame bedrijventerreinen Tezamen met mede-overheden, bedrijven en terreinbeheerders stimuleren van duurzame, ofwel geschikt voor een langer bestaan met zo laag mogelijke milieubelasting, bedrijventerreinen, met als doel samenwerking, parkmanagement en zuinig ruimtegebruik. Is de doelstelling gerealiseerd? Op schema Stand van zaken: De aandacht richt zich hierbij enkel nog op het haven- en

	industrieclasser. Het project Vitaal Sloegebied en Kanaalzone loopt door. Hiermee wordt via samenwerking vernieuwende benaderingen voor de industrie toegepast. In de periode 2006-2009 zijn een tiental projecten uitgevoerd op het gebied van duurzame innovatieve chemie, restwarmtebenutting, parkmanagement en zorgvuldig ruimtegebruik. Aan het verduurzamen van gemeentelijke bedrijventerreinen zijn in 2009 geen acties meer ondernomen. In het ruimtelijk spoor wordt wel aandacht geschonken aan herstructurering hiervan.
Het door handhaving bewerkstelligen van normconform gedrag	120701 Beperken van aantal bedrijven met een slecht naleefgedrag Het vanuit een regulerende rol voorkomen en verminderen van overtredingen bij bedrijven, bij bodemsaneringen en grondstromen. Het streven naar halvering van het aantal bedrijven met een slecht naleefgedrag in 2 jaar tijd. Is de doelstelling gerealiseerd? Op schema Stand van zaken: Voorkomen van overtredingen is gerealiseerd door het gericht uitoefenen van toezicht. Het aantal overtredingen en overtreeders is in 2009 kleiner dan in 2008. Er zijn in 2009 253 overtredingen geconstateerd tegen 264 in 2008. Het percentage overtreeders is in 2009 34 procent tegen 36 procent in 2008. 120702 Minimaliseren van de milieuoverlast voor burgers Het minimaliseren van de milieuoverlast voor burgers door het adequaat afhandelen van herhaalde milieuklachten door burgers en herhaalde meldingen van ongewone voorvallen door bedrijven. Is de doelstelling gerealiseerd? Ja Stand van zaken: Het aantal klachten is in 2009 gedaald naar 532, in 2008 was dat 553. Het aantal klachtensituaties is gelijk gebleven. Nieuwe overlastsituaties zijn met succes aangepakt. Het aantal ontvangen incidentmeldingen is ongeveer gelijk gebleven aan 2008. Diepgaand incidentonderzoek heeft ertoe geleid dat basisoorzaken van diverse incidenten zijn opgespoord en aangepakt.
Het op een professionele en onderling afgestemde wijze handhaven door c.q., tussen handhavende organisaties.	120901 Voldoen kwaliteitscriteria professionalisering handhaving Het vanuit een regisserende rol zorgdragen dat alle Zeeuwse gemeenten en waterschappen in 2009 voldoen aan de wettelijke kwaliteitscriteria van de professionalisering handhaving. Is de doelstelling gerealiseerd? Ja Stand van zaken: De handhavingsprogramma's 2009 en evaluaties 2008 van de gemeenten en waterschappen zijn beoordeeld en 5 organisaties zijn geaudit. Het resultaat hiervan is vastgelegd in de door GS vastgestelde 'Professionalisering milieuhandhaving: Documentbeoordeling 2009' en 'Professionalisering milieuhandhaving: audits 2008'. Er wordt aansluiting gezocht bij de handhavingsamenwerking om eventuele verbeteringen door te voeren. 120902 Zorgdragen continuering samenwerking handhavingspartners

	Het vanuit een regisserende rol zorgdragen dat de participatie in de handhavingsamenwerking op provinciaal, regionaal en lokaal niveau wordt geborgd, conform de Bestuursovereenkomst handhavingsamenwerking Zeeland. Is de doelstelling gerealiseerd? Ja Stand van zaken: De handhavingsamenwerking is geborgd conform de Bestuursovereenkomst in met name prioritering en overleg. Er wordt gewerkt aan de bestuurlijk vastgestelde prioriteiten die voor de handhavingsamenwerking in 2009 en 2010 zijn benoemd. Gemeenten en waterschappen geven invulling aan de regionale en lokale handhavingoverleggen.
Een veilig gebruik van bad- en zwemgelegenheden en oppervlaktewater.	121001 Voorkomen onveilige situatie zwemgelegenheden Het door de provincie, vanuit haar uitvoerende rol, voorkomen van onveilige situaties voor zwemmers omtrent bad- en zwemgelegenheden en zwemplaatsen oppervlaktewater. Is de doelstelling gerealiseerd? Ja Stand van zaken: Bij controle van alle zeeuwse bad- en zwemgelegenheden en zwemplaatsen zijn in 2009 geen onveilige situaties geconstateerd die hebben geleid tot sluiting van zwemgelegenheden
Realisatie van de ILG-milieudoelen (Investeringsbudget Landelijk Gebied).	121101 ILG bodem In het bodembeleid heeft een verschuiving plaatsgevonden waardoor naast bodembescherming en bodemsanering ook bodembeheer centraal staat. Duurzaam gebruik en beheer van de bodem staat centraal in het nieuwe bodembeleid. Duurzaam bodembeheer richt zich op een bewuster en meer duurzaam gebruik van de bodem. Dit uit zich onder meer door binnen gebiedsprojecten vroegtijdig het thema bodem te betrekken. Daarnaast beoogt het een bijdrage te leveren aan de realisatie en instandhouding van de kwaliteit van de leefomgeving door de geschiktheid van de bodem voor specifieke doeleinden te benutten. Verontreinigde bodems zijn niet per definitie onbruikbaar, maar kunnen juist functiegericht geschikt zijn, dan wel geschikt worden gemaakt voor ruimtelijke ontwikkelingen en gewenste gebruik (landbouw, natuur, recreatie, et cetera). Vanuit het Provinciaal Meerjaren Programma Landelijk Gebied (PMJP) zijn de volgende speerpunten benoemd met betrekking tot de ILG-Milieudoelen: • Het komen tot duurzaam bodembeheer en het afstemmen van het (beoogde) gebruik van de bodem op chemische, fysische en biologische kwaliteit van de bodem, hiervoor worden over de gehele looptijd 8 pilots uitgevoerd; • Bodemsanering/beheersing spoedeisende verontreinigde locaties (al dan niet binnen ruimtelijke planvorming), waarbij de doelstelling gedeeltelijk is bereikt door uiterlijk in 2009 een meerjarenprogramma bodemsanering op te leveren; • Bodemsanering/beheersing ernstig verontreinigde locaties binnen ruimtelijke planvorming, hiervan worden er in de periode 2010-2013 158.500 BPE (Bodem Prestatie Eenheden) gesaneerd.

	Is de doelstelling gerealiseerd? Op schema Stand van zaken: • In 2009 zijn 2 pilots voor wat betreft het gebruik van bodeminformatie afgerond. Het betreft een inventarisatie van Aardkundige Waarden met als eindproduct een signaleringskaart aardkundige waarden en een kaart met 27 door Gedeputeerde Staten vastgestelde aardkundig waardevolle gebieden. Daarnaast is een geschiktheidverkenning van de ondergrond voor toepassingen van warmte-koudeopslag (WKO) uitgevoerd met als eindproduct een geschiktheidskaart voor open WKO-systemen, gesloten WKO-systemen en een tool om de haalbaarheid (technisch en economisch) per locatie te bepalen. In 2009 zijn 2 nieuwe pilots opgestart. Het betreft het opstellen van een signaleringskaart voor risicogebieden voor niet-gesprongen explosieven uit WOII en het samen met gemeenten opstellen van bodemsynergiekaarten (topografische kaarten van de ondergrond met inpassingmogelijkheden voor WKO-systemen). • In 2009 is op ambtelijk niveau in samenspraak met de Zeeuwse overheden de provinciale bodemvisie onder de naam "'t Zeeuws Bodemvenster" afgerond waarna in januari 2010 vaststelling door Gedeputeerde Staten plaatsvindt. In de derde wijziging van de bestuursovereenkomst ILG zijn in 2009 de afspraken en rijksbudgetten (voor Zeeland € 2,15 mln) betreffende bodemsanering uit deze bestuursovereenkomst gehaald. Op grond van het convenant bodemontwikkelingsbeleid en spoedlocaties krijgen de provincies nu een Decentralisatie Uitkering Bodem via het Provinciefonds voor de jaren 2010 tot en met 2014. Het bedrag van die uitkering voor die periode is in totaal € 2,49 miljoen.
--	--

3. Wat heeft het gekost?

(bedragen x €1000)

Programma Milieu	Begroting oorspronkelijk	Begroting na wijziging	Rekening	Verschil
lasten	20.017	20.538	17.904	2.634
baten	-7.534	-9.173	-6.421	-2.752
resultaat voor bestemming	12.483	11.365	11.483	-118
toevoeging reserve	0	0	0	0
onttrekking reserve	0	-421	-421	0
resultaat na bestemming	12.483	10.944	11.062	-118

Financiële analyse

Het verschil tussen begrote en gerealiseerde lasten bedraagt € 2.634.

Het verschil tussen begrote en gerealiseerde baten bedraagt - € 2.752.

Lasten

- € 594 Overhead en apparaatskosten
- € 1.500 Uitvoering bodemsaneringsprojecten
- € 290 Externe veiligheid VROM
- € 250 Diverse andere projecten
- € 2.634 Totaal**

Baten

- /- € 2.300 Uitvoering bodemsaneringsprojecten
- /- € 452 Diverse andere projecten
- /- € 2.752 Totaal**

Toelichting:

Het verschil op dit programma is met name ontstaan door de uitvoering bodemsaneringsprojecten: In 2009 zijn alle nog beschikbare Rijksmiddelen voor de bodemsanering geraamd in 2009 omdat het bodemsaneringsprogramma eind 2009 afliep. In december 2009 is door het ministerie van VROM bekend gemaakt dat er sprake is van overgangsbeleid met betrekking tot het beschikbaar gestelde bodemsaneringsbudget. Hierdoor laat het bodemsaneringsprogramma een onderbesteding zien, waardoor ook de inkomsten in 2009 lager uitvallen dan geraamd.

Qua apparaatskosten is er minder besteed dan geramd. De oorzaken daarvan zijn dat er minder uren zijn besteed dan gepland voor kwaliteitszorg milieuhigiëne, er is minder deelgenomen aan landelijk overleg en de waterbodemsanering van de Otheense kreek is uitbeteed. Op de duurzame ontwikkeling is wel meer inzet gepleegd dan gepland.

Inleiding

De ruimtelijke omgeving van Zeeland kent vele gezichten. Het programma "Ruimtelijke Omgeving" sluit hierbij aan met een drietal investeringssporen: Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing, Vitaal Platteland Zeeland en Investeringsbudget Landelijk Gebied. Samen met de gevoerde beleidsactiviteiten op het gebied van ruimtelijke ontwikkeling wordt hiermee een belangrijk deel van het beleid van het Omgevingsplan uitgevoerd.

Stedelijke vernieuwing op Zeeuwse schaal heeft betrekking op steden en dorpen. Het Rijk stelt een decentraal investeringsbudget beschikbaar voor periodes van 5 jaar. De provincie kent de middelen toe, op basis van opgestelde meerjarige programma's voor stedelijke vernieuwing van gemeenten die daarvoor hebben gekozen. Daarnaast worden in andere gemeenten op projectbasis middelen uit het budget ingezet. Anders dan in de vroegere stads- en dorpsvernieuwingsregeling, vindt afrekening plaats op basis van resultaten en niet op basis van verantwoording van besteding.

De provincie realiseert de bundelings- en intensiveringsdoelstellingen die vallen onder haar verantwoordelijkheid en die zijn opgenomen in zowel het eigen ruimtelijk beleid als het Nationaal Ruimtelijk Beleid.

Vitaal platteland Zeeland richt zich op de stimulering en versterking van de economische activiteiten en de leefkwaliteit in het landelijk gebied. De provincie stimuleert en faciliteert -in samenspraak met mede-overheden en maatschappelijke organisaties- programma's en projecten die hieraan invulling geven. Het beleid voor het landelijk gebied is vastgelegd in onder meer het Omgevingsplan, het Sociaal Economisch Beleidsplan, het Verkeers- en Vervoersplan en de Beleidsnota Sociale Zorg. Hoofddoelstelling van het Omgevingsplan is een duurzame ontwikkeling, een benadering die staat voor enerzijds concentratie, uitbouw en versterking van economische activiteiten in de havens en het stedennetwerk en anderzijds voor behoud en versterking van de groenblauwe oase, waarbij in beide gebieden geïnvesteerd zal worden in zowel kwaliteit als in de economische en sociaal-culturele vitaliteit. De programmering van programma's en projecten vindt plaats via het Provinciaal Meerjaren Programma Landelijk Gebied (PMJP).

De Wet Inrichting Landelijk Gebied (hierna de WILG) is met ingang van 1 januari 2007 in werking getreden. Hierdoor is de provincie verantwoordelijk geworden voor de uitvoering van gebiedsgerichte projecten waaronder de reeds lopende landinrichtingsprojecten (gestart onder de vigeur van de Landinrichtingswet), de aansturing van de Dienst Landelijk Gebied (DLG) en de Dienst Regelingen (DR) voor het programma beheer. Deze gewijzigde verantwoordelijkheidsverdeling is verder uitgewerkt in de bestuursovereenkomst Investeringsbudget Landelijk Gebied (ILG). Voor de periode 2007-2013 is de provincie verantwoordelijk voor de realisatie van zowel de Europese als de rijksdoelen in het landelijk gebied. De Europese doelen zijn vastgelegd in het inmiddels goedgekeurde plattelands-ontwikkelingsprogramma 2007-2013 en betreffen voor de provincie met name doelen onder het thema sociaal economisch vitalisering van het landelijk gebied. De rijksdoelen, zoals die in de bestuursovereenkomst zijn opgenomen, gaan over de thema's Natuur, Landschap, Recreatie, Landbouw, Milieu, Bodem, Water, lopende verplichtingen en grondzaken.

1. Wat willen we bereiken?

Duurzame ruimtelijke ontwikkeling:

Met het omgevingsplan beschikt de provincie over een actueel beleidskader. Eén van de voortdurende uitdagingen is het actueel houden van dat beleidskader en in te spelen op nieuwe ontwikkelingen. In het plan worden een aantal herzieningen en uitwerkingen aangekondigd. En daarnaast zal toepassing gegeven worden aan de systematiek van de plantoepassingen en zullen de instrumenten die het plan biedt worden uitgewerkt en geoperationaliseerd. Eveneens zal de uitvoering worden opgepakt; een aantal van de doelen en acties worden in deze paragraaf uitgewerkt en de overige zijn in de andere hoofdstukken te vinden.

Nieuw toekomstperspectief voor gebieden:

Het zelf als provincie actief bijdragen aan de versterking van de ruimtelijke kwaliteit blijkt heel succesvol op het niveau van de gebiedsgerichte projecten. Samen met andere partijen wordt in verschillende regio's gewerkt aan gebiedsplannen. De kracht van dergelijke projecten is dat de inzet niet beperkt blijft tot planvorming, maar dat daadwerkelijk wordt mede geïnvesteerd in de uitvoering. Met deze verschuiving (waarin de provincie behalve gebiedsregisseur ook steeds meer de rol krijgt van medeontwikkelaar), ontstaat een directere invloed van de provincie op de beoogde ruimtelijke kwaliteit. De provincie zal deze aanpak intensiveren.

Begeleiding van gemeentelijke plannen:

De provincie vervult een wettelijke taak bij de beoordeling van gemeentelijke plannen. De Wet op de Ruimtelijke Ordening is fundamenteel herzien. Hierdoor zijn er ook in de wettelijke taken voor de provincie veranderingen gekomen. De goedkeuringsbevoegdheid van bestemmingsplannen is vervallen en nieuwe instrumenten zijn voor de provincie in 2009 beschikbaar gekomen. Het borgen van het provinciaal belang in de ruimtelijke ordening en het tot stand komen van kwalitatief goede bestemmingsplannen blijft de inzet, alleen de methode wordt anders. Meer dan voorheen zullen wegen voor verbetering in een vroeg stadium van de planvorming in het overleg met gemeenten worden gezocht, minder dan voorheen zal de juridische afdwingbaarheid een instrument vormen. Bestemmingsplannen en artikel 19 aanvragen worden conform de huidige wet behandeld. Bij die beoordeling vindt tevens een kwaliteitstoets plaats, nu gebaseerd op het nieuwe omgevingsplan.

Via de WILG en het daarin opgenomen instrumentarium, zoals het Provinciaal Meerjarenprogramma Landelijk Gebied (PMJP), wil de provincie waar dit mogelijk is de Europese en rijksdoelen realiseren in combinatie met de te realiseren regionale doelen van de provincie, gemeenten, waterschappen en maatschappelijke organisaties. Uiteindelijk doel is een bijdrage te leveren aan het mooier, vitaler en meer dynamisch maken van het landelijk gebied in onze provincie. Uitvoering geven aan projecten en programma's in het landelijk gebied vindt plaats via een gebiedsgerichte en via een subsidiegerichte aanpak. De subsidiegerichte aanpak wordt vormgegeven via het project Vitaal platteland Zeeland. Een leefbaar platteland Zeeland voor nu en later. Te bereiken via een tweetal maatschappelijke effecten:

- Kwaliteitsimpuls fysieke leefomgeving landelijk gebied;
- Het verbeteren van de duurzame economische vitaliteit van het platteland.

De maatschappelijke effecten waaraan de Provincie Zeeland positief wil bijdragen zijn:

1301:

Duurzame ruimtelijke ontwikkeling

1302:

Nieuw toekomstperspectief voor gebieden

1303:

Begeleiden van gemeentelijke plannen

1304:

Realisatie ILG-doelen ruimtelijke omgeving

1321:

Kwaliteitsimpuls fysieke leefomgeving landelijk gebied

1322:

Het verbeteren van de duurzame economische vitaliteit van het platteland.

2. Wat hebben we bereikt?

Effect	Doelstelling
Duurzame ruimtelijke ontwikkeling	130106 Het beschikbaar hebben van een actueel beleidskader De maatschappelijke vraagstukken waar de overheid voor gesteld wordt, zijn permanent in beweging. En hetzelfde geldt voor het samenspel tussen de verschillende overheden en maatschappelijke partners om deze maatschappelijke uitdagingen aan te gaan. Goede monitoring, beleidsevaluatie (omgevingsbalans) en een actueel beleidskader zijn de basis voor het provinciaal bestuur om alert in te spelen op ruimtelijke veranderingen, met een actueel Omgevingsplan als basis, inclusief planherzieningen en uitwerkingen. Is de doelstelling gerealiseerd? Op schema Stand van zaken: Vanaf 1 juli 2008 staat het omgevingsplan voor de provinciale structuurvisie als bedoeld in de nieuwe Wet Ruimtelijke Ordening. In 2009 heeft de midterm review van het omgevingsplan plaats gevonden. De presentatie van de bevindingen en aanbevelingen voor aanpassing van het beleid vindt plaats in 2010. In 2009 is de implementatie aan het nieuwe instrumentarium dat de nieuwe wet RO biedt agendabepalend geweest. De Provinciale Ruimtelijke Verordening is in concept gereed gekomen. De eerste Zienswijzen nieuwe stijl zijn uitgebracht en ook zijn de eerste besluiten gevallen over de inzet van het Provinciaal Inpassingsplan (Waterdunen en WCT). De voorraad plannen oude stijl is sterk teruggelopen. Digitale plannen zijn verplicht met ingang van 1-1-2010. In 2009 zijn alle voorbereidingen daarvoor voltooid. De Crisis en Herstelwet die in 2009 is voorbereid zal naar het zich laat aanzien opnieuw wijzigingen in het ruimtelijke instrumentarium voortbrengen. 130107 Faciliteren economische dynamiek en zuinig ruimtegebruik. Het ruimtelijk beleid draagt zorg voor ruimte voor vitale en duurzame economische ontwikkeling, zorgvuldig en effectief ruimtegebruik in de havens en op bedrijventerreinen. In 2009 is voor elke regio op basis van samenwerking en afstemming een regionaal afgestemd bedrijfsterrein-programma, dat de instemming van Gedeputeerde Staten heeft, aanwezig. De provincie heeft in deze een regisserende rol en zal de SER-ladder (Sociaal Economische Raad), in afspraak met het Rijk, verankeren. Is de doelstelling gerealiseerd? Gedeeltelijk Stand van zaken: Regionale bedrijfsterreinprogramma's zijn tot stand gekomen en goedgekeurd voor Schouwen, Tholen en voor de Bevelanden. Voor Zeeuws-Vlaanderen stagneert goedkeuring om procedurele redenen bij een enkele gemeente. Het bedrijventerreinprogramma voor Walcheren kende grote tegenstellingen die in 2009 lijken te zijn overbrugd. Goedkeuring wordt begin 2010 verwacht. Hiermee is het instrument ondanks de daarmee gemoeide tijd wel de katalysator gebleken voor afstemming, gezamenlijk ruimtelijk belang en zuinig ruimtegebruik. Het programmerings-instrument is bovendien herijkt om stagnaties in het intergemeentelijk proces van provinciewege te kunnen doorbreken. Het resultaat is: • dat er een vorm van regionale afstemming tussen gemeenten tot stand is gekomen

	• dat herstructurering een herkenbaar onderdeel is geworden van de programmering voor bedrijfsterreinen • dat de bewaking van de voorraad aan bedrijfsterreinen op systematische leest is geschoeid. In 2009 is het Provinciaal Sociaal Economisch Beleidsplan in werking getreden waarin ook ruimtelijke doelen en het omgaan met demografische ontwikkelingen zijn verankerd. De AmvB Nationaal Ruimtelijk beleid eerste tranche, met verankering van de SER ladder voor werklocaties, detailhandel en wonen zet in op "getrapte" doorwerking, dat wil zeggen verplichte doorvertaling in de Provinciale verordening. Het proces van totstandkoming, formele vaststelling van AmvB's en doorwerking in provinciale verordening is, bij elkaar genomen een proces dat zich over verschillende jaren uitstrekt . De AmvB eerste tranche is in 2009 in concept gereed gekomen 130108 Stimuleren sociaal-culturele dynamiek Het ruimtelijk beleid zet in op het bevorderen van woonmigratie, gericht op een gematigde bevolkingsgroei van 0,5% per jaar (1900 inwoners), op het stimuleren van sterke en complementaire steden en bundeling van activiteiten in de stedelijke omgeving, een actief ondersteunend provinciaal stedenbeleid gericht op bevorderen transformaties en herstructurering, en bevorderen sociale samenhang. Op langere termijn zullen veranderingen in bevolkingsopbouw en het ontstaan van bevolkingskrimp leiden tot het verzetten van bakens in verschillende maatschappelijke sectoren. Vanuit een initiërende en stimulerende rol heeft de provincie als doel de toekomstige woningvoorraad af te stemmen op de toekomstige bevolkingssamenstelling. Is de doelstelling gerealiseerd? Gedeeltelijk Stand van zaken: Wonen (concurrerende woonmilieus) en woonmigratie zijn gestimuleerd met de daarvoor beschikbare middelen. In 2009 is de woningmarkt goeddeels stilgevallen ten gevolge van de economische crisis. Vertraging in de grote stedelijke transformatieprojecten kondigt zich aan. De bevolking van Zeeland is tot en met november 2009 met ongeveer 450 personen gegroeid (voorlopige gegevens). 430 daarvan komt voor rekening van Middelburg. Zeeuws Vlaanderen kende een teruglopende ontwikkeling (Terneuzen -260). Er is door PS een brede Maatschappelijke discussie over demografie gevoerd. Als vervolg op de nota "Onverkende paden" is daarna de agendavormende nota "Op Pad" uitgebracht. Op het goede moment om ook de Gezamenlijke beleidsagenda van Rijk, IPO en VNG een Zeeuwse impuls te geven. Aanpassing van de bestaande woningvoorraad is het centrale thema in de toekomstige woningbouwopgave. Niet alleen het demografisch verloop noodzaakt tot een anders samengestelde woningvoorraad (ouderen, kleine huishoudens). Ook de energieprestaties van die voorraad zijn voor een belangrijk deel onder de maat. Een en ander komt straks in een schril contrast te staan met de normen die voor nieuwbouw gaan gelden vanaf 2020. De middelen voor Stedelijke Vernieuwing kennen een programmatische aanpak met als basis: • de wet ISV; • de provinciale verordening ISV; • het besluit rond de verdeling van de ISV middelen.
--	---

	In 2009 werd met de systematiek van de periode 2005-2010 een aantal gemeentelijke programma's aangepast met instemming GS. Het betreft een wijziging van het meerjarig ontwikkelingsprogramma van Schouwen-Duiveland en een aanpassing van het Vlissingse programma door opname van de herstructurering van de Grote Markt. De volgende projecten zijn in de afronding van de SDV periode gehonoreerd: • Kapelle veilingterrein • Hansweert scheldestraat en omgeving • Welzijnsvoorzieningen Grijskerke • Noord Beveland: toestemming restbudget in de ISV 3 periode te gebruiken. • Middelburg restbudget bodemsaneringsgelden In 2009 stond de voorbereiding van een geheel nieuwe systematiek voor 2010 centraal, waarbij met 30 % minder rijksmiddelen juist meer te doen is in de bestaande voorraad. Dit gegeven en de constatering dat veel geld in de afgelopen periode is belegd in projecten waar veel haken en ogen aan de uitvoering zitten noopt tot een meer geconcentreerde inzet van het geld op enkele speerpunten waar directe uitvoerbaarheid prioriteit krijgt. Naast de ISV worden, goeddeels eigen middelen middelen ingezet voor particuliere woningverbetering, startershuivering en collectief particulier opdrachtgeverschap. 130109 Versterken karakteristieke Zeeuwse waarden Het ruimtelijk beleid zet in op het beschermen van bijzondere waarden, zoals de ecologische hoofdstructuur, het ruimtelijk borgen en regionaal ontwikkelen van de culturele hoofdstructuur en van landschappelijke kwaliteiten. Voor het invulling geven aan het principe 'ontwikkelen, maar wel met kwaliteit' wordt initiatief genomen en resultaat geboekt door de inzet van het kwaliteitsteam en van het vereveningsprincipe. Een doelstelling als deze is zodanig veelomvattend dat van het benoemen van individuele indicatoren is afgezien. Is de doelstelling gerealiseerd? Op schema Stand van zaken: Routeontwerp "Vensters op Zeeland" is in 2009 vertaald in de concept Provinciale Ruimtelijke Verordening. Landelijk gezien vervult Zeeland hier een voortrekkersrol. Het Kwaliteitsteam heeft de maximale capaciteit ingezet op het versterken van Zeeuwse waarden. Het was een jaar van hoge productie. 6 adviezen zijn uitgebracht en een aantal zijn er op de rails gezet waarover in 2010 advies wordt uitgebracht. De afgeronde adviezen betreffen: • Waterfronten Walcheren (westkapelle, Zoutelande, Vlissingen) • Veerse Dam • Sint Maartensdijk recreatieve ontwikkeling Pluimpot • Aquacultuur • Landschaps Uivoerings Plan Kanaalzone • Yerseke De toepassing van het vereveningsprincipe is geëvalueerd. In de omgevingsbalans (2010) worden de resultaten hiervan verwerkt. De verankering van Cultuurhistorie in Ruimtelijke plannen is vooral in Vlissingen manifest aan de orde geweest in verband met gebruik en bestemming van Timmerfabriek en (dreigende sloop van) Machinefabriek. Voor de Timmerfabriek is een kanjersubsidie van OCW
--	--

	toegekend.
Nieuw toekomstperspectief voor gebieden	130203 Invulling geven aan gebiedenprogramma van het Omgevingsplan Realiseren van een betere vitaliteit en kwaliteit van de regio in programma's en projecten. Invulling geven aan het gebiedenprogramma, zoals opgenomen in het Omgevingsplan, en versterken en intensiveren van bestaande projecten staan hier in 2009 centraal. In de landelijke gebieden zijn gebiedsgerichte programma's en projecten afgesproken (onder andere Schouwen-West, West-Zeeuwsch-Vlaanderen, Veerse meer, Waterdunen en Perkpolder), waarbij in de PMJP concrete afspraken zijn opgenomen. De vier grote stedelijke transformatieprojecten waar de provincie Zeeland zich op concentreert zijn respectievelijk Scheldekwartier, Goese Schans, Axelse Dam en Ramsburg. De provincie inbreng verschilt naar de aard van de problematiek. Voor de volgende stedelijke transformatieprojecten zijn concreet toezeggingen gedaan: de garantstelling Goes, Schore-Brug, Nieuwe Bierkaai en Tholen-Noord. De projecten overstijgen de collegeperiode, waardoor voor 2009 niet specifiek doelen zijn te benoemen. Is de doelstelling gerealiseerd? Op schema Stand van zaken: Natuurlijk Vitaal West Zeeuws Vlaanderen: Er is forse voortgang geboekt met kavelruil ten behoeve van structuurverbetering voor de landbouw en natuurprojecten. Ook is er veel planvorming met betrekking tot kwaliteitsverbetering in de recreatiesector. Tevens is in 2009 een midterm review geweest. Dit heeft geleid tot een bijstellingsnota die nu ter goedkeuring voorligt bij de verschillende partners in het project. Waterdunen: Het voorontwerpbestemmingsplan is vrijgegeven voor overleg en inspraak. Er is een inrichtingsplan gemaakt, dat is goedgekeurd door de gebiedscommissie West Zeeuws-Vlaanderen daar waar het ging om het onderdeel 'recreatienatuur'. Tevens is de website www.waterdunen.com gemaakt en is er intensief overleg met de grondeigenaren geweest. Perkpolder: Perkpolder Beheer BV is operationeel en de 1e twee aandeelhoudersvergaderingen zijn geweest. Tevens is de GEM Perkpolder CV opgericht. Beveren-Hulst: De grensoverschrijdende ontwikkelingsvisie 'Linieland van Waas en Hulst' is gemaakt. Deze is vastgesteld door de stuurgroep en de achterbannen hebben er mee ingestemd. In december is de opdracht gegeven voor het verder uitwerking van de afzonderlijke projecten en de organisatiestructuur. Veerse Meer: De programmagroep Veerse Meer heeft het Uitvoeringsprogramma 2010-2015 opgesteld. Begin 2010 moet dit door de afzonderlijke leden van het project worden vastgesteld. De focus in dit uitvoeringsprogramma richt zich op: • Veerse Meer het hart van de watersport • Natuur en landschap als basiskwaliteit van het Veerse Meer Veerse Dam: GS hebben besloten in te stemmen met de samenwerkingsovereenkomst tussen publieke partijen. Het kwaliteitsteam heeft een advies gemaakt, waarmee alle publieke partijen hebben ingestemd.

Schouwen-West: gebiedscommissie heeft een plan opgesteld voor resterende opgaven, waarover het nodige overleg heeft plaatsgevonden. Deze herijkte opgave is met partijen doorgesproken en dient in 2010 middels GS beslissing bekrachtigd te worden. Goede resultaten geboekt met betrekking tot grondverwerving voor EHS, bos en landschap.

Schouwen-Oost: forse voortgang geboekt met wettelijke ruilverkaveling. Er zijn geen bezwaren meer tegen het plan van toedeling. Dit plan zal in februari 2010 notarieel worden vastgesteld. Financiering natuurrealisatie en recreatie is vastgelegd voor uitvoering in 2010.

Philippine: projectorganisatie Gebiedsgerichte aanpak Philipine conform WILG vorm gegeven (bestuurlijke instelling in februari 2009). Daarnaast is in december 2009 het Gebiedsplan Gebiedsgerichte Aanpak Philippine vastgesteld en is de opdracht uitgegaan voor de aanleg van 32 hectare Bos en Landschap

Natuurherstel Westerschelde: In 2009 is verder gewerkt aan de voorbereiding van de besluitvorming voor de uitbreiding van het Zwin en voor de projecten uit het pakket voor het Middengebied. De voorbereiding van de besluitvorming voor de Hertogin Hedwigepolder is naar aanleiding van het kabinetsbesluit op 9 april opgeschort geweest. Het ministerie van LNV heeft onderzoek uitgevoerd naar de haalbaarheid van het alternatief van de Waterschappen en Stichting De Levende Delta. Omdat uit onderzoek is gebleken dat dit alternatief niet realiseerbaar was, heeft het kabinet op 9 oktober 2009 alsnog het besluit genomen tot de ontpoldering van de Hertogin Hedwigepolder.

Schore-brug: Er is een MER opgesteld, echter is besloten dit project niet door te zetten vanwege de volgende punten:

- Bestuurlijk wilde men geen inpassingsplan maken.
- De locatie was niet de beste voor een watergebonden bedrijventerrein in Zeeland.
- Er lag een negatief advies van de Commissie MER.
- De begroting was niet sluitend.
- Het plan was strijdig met de SER-ladder.

Maelstede Dekker: De gebiedsgerichte aanpak Maelstede - Dekker (ligt op Zuid Beveland) heeft als belangrijk uitgangspunt dat binnen het gebied planmatige kavelruil wordt opgestart. Door kavelruil kan werk met werk gemaakt worden en is het mogelijk om zowel de landbouwkundige structuur te verbeteren als andere doelen in het landelijk gebied te realiseren. Voor Maelstede Dekker gaat het met name om maatregelen uit het Waterplan buitengebied van het Waterschap Zeeuwse Eilanden om te kunnen voldoen aan de WB21 opgave, de Kaderrichtlijn Water en verdrogingsbestrijding. De opgaven van de provincie Zeeland vanuit ILG is naast verbetering van de landbouwkundige structuur de realisatie van de Ecologische Hoofdstructuur inclusief verdrogingsbestrijding. De uitdaging om al deze opgaven te realiseren is reden voor een gezamenlijke integrale aanpak.

130204

Duurzaam ontwikkelen Deltawateren

Centraal staat het verder oppakken, invullen en uitvoeren van het Deltaprogramma, gezamenlijk met de provincies Zuid-Holland en Noord-Brabant en met de rijkspartners. Daarnaast zijn er de specifieke projecten en aandachtsvelden voor de afzonderlijke deltaxwateren zoals Voordelta, Oosterschelde, Krammer-Volkerak, Westerschelde en

	Grevelingen. Is de doelstelling gerealiseerd? Op schema Stand van zaken: Onder leiding van de Stuurgroep Zuidwestelijke Delta is in het programmabureau hard gewerkt aan het Uitvoeringsprogramma (UP) Zuidwestelijke Delta, dat maart 2010 gereed moet zijn. Kern van dit programma is, dat nationale wateropgaven, zoals neergelegd in het Nationaal Waterplan gekoppeld worden aan regionale gebiedsontwikkeling. De Stuurgroep Zuidwestelijke Delta heeft de nota Deltaverbanden vastgesteld. Hierin wordt de samenhang geschetst tussen de lopende en geplande planstudies in het Deltagebied. Dit heeft geleid tot een bijstelling van de scopes van deze planstudies. In oktober heeft een Search Conference Deltawateren plaatsgevonden als een eerste stap naar een structuurvisie voor de Deltawateren. Dit heeft inmiddels geleid tot initiatieven per bekken, waarbij private en publieke partijen samenwerken. Door LNV is de opdracht geformuleerd voor het deelprogramma Zuidwestelijke Delta van het Nationale Deltaprogramma. Het gaat hierbij om de ontwikkelingen in de Delta op de lange termijn (in tegenstelling tot het UP dat zich richt op de korte en middellange termijn). De opdracht wordt uitgevoerd door het programmabureau Zuidwestelijke Delta. Volkerak-Zoommeer: Eind 2009 is de MER Waterkwaliteit Volkerak Zoommeer gepubliceerd. Daarnaast is een recent advies over de toekomstige regionale zoetwatersituatie openbaar gemaakt. Beide documenten zijn ter visie gelegd. Tegelijkertijd is in het gebied de planstudie Waterberging Volkerak Zoommeer (in het kader van Ruimte voor de Rivier) van start gegaan. Van belang hierbij is de synergie met de planstudie waterkwaliteit Volkerak-Zoommeer en de planstudies met betrekking tot het toekomstig waterbeheer van de Grevelingen en de Oosterschelde. Inmiddels is gestart met een verkenning van een Alliantie Volkerak-Zoommeer, waarin publieke en private partijen samenwerken aan het vormgeven van de economische ontwikkeling van het meer en zijn omgeving na verbetering van de waterkwaliteit. Grevelingen: In het Bestuurlijk Overleg MIRT van najaar 2009 is besloten tot een MIRT Verkenning Grevelingen, waarin het herstel van getijdewerking in combinatie met een getijdecentrale in de Brouwersdam, de aanleg van een spuisluis in de Brouwersdam, de verbinding met het Volkerak-Zoommeer in het kader van Ruimte voor de Rivier worden verkend. Voordelta: in 2008 is een verordening tot stand gekomen, waarmee vorm wordt gegeven aan de stimulering van recreatie-initiatieven als compensatie van de ten gevolge van de ontwikkeling van de tweede maasvlakte beperkingen van het gebruik van de Voordelta. De eerste tranche van deze subsidieregeling heeft inmiddels plaatsgevonden. Daarnaast wordt gewerkt aan een compensatieregeling voor de visserij. Voor het visserij-onderdeel van de stimuleringsregeling Voordelta is in totaal € 3 miljoen beschikbaar. Bij brief van 14 juli 2009 heeft de provincie Zuid-Holland ingestemd met een verdeling op 50/50-basis tussen de provincies Zeeland en Zuid-Holland. Derhalve is voor visserijgerelateerde initiatieven die zich op Zeeuws grondgebied afspelen
--	--

	€ 1,5 miljoen in de periode 2009 - 2013 beschikbaar. In een eerder stadium was reeds besloten de Voordelta-middelen in te zetten via het spoor van as-4 Europees Visserij Fonds. Deze 4e as van het EVF kent een regionale inbedding en heeft de versterking van visserijgemeenschappen tot doel. Voor de beoordeling van projecten die in het kader van as-4 worden ingediend is een Lokale Visserij Groep (LVG) gevormd, bestaande uit vertegenwoordigers van visserij-organisaties, overheden, natuurorganisaties en toeristische sector. Ook de initiatieven die een beroep doen op de Voordelta-middelen zullen door deze LVG beoordeeld worden. De criteria waaraan initiatieven dienen te voldoen zijn verwoord in de Ontwikkelingsstrategie die op 15 september 2009 door het college van GS is goedgekeurd. Op 18 september 2009 heeft het Ministerie van Verkeer en Waterstaat per e-mail hieraan haar goedkeuring gehecht. Hiermee zijn de 'visserijgelden' definitief beschikbaar gekomen. Projecten kunnen van 1 tot 31 januari 2010 worden ingediend. In het najaar 2010 zal een tweede openstelling plaatsvinden. Oosterschelde: In 2008 is het probleem van de zandhonger op basis van een pre-verkenning en middels een symposium duidelijk op de landelijke kaart gezet. In het NWP is inmiddels een verkenning aangekondigd (inclusief pilots in de praktijk), die in 2009 moet zijn afgerond. Life-project Samares is in 2008 helaas afgeblazen. Rijkswaterstaat komt met nieuwe voorstellen. Daarbij wordt geen financieel beroep gedaan op de provincie.
Begeleiden van gemeentelijke plannen	130304 Maximale provinciale doelrealisatie via gemeentelijk plannen Afhandeling binnen de wettelijke termijn, volgens de hiervoor geldende wet, door de provincie van de beoordeling van gemeentelijke plannen. Gestreefd wordt naar een behandeling die recht doet aan het provinciaal belang en de gemeentelijke urgentie. Er is sprake van een interactieve benadering wanneer er aanvullingen of wijzigingen zijn vereist om tot goedkeuring te kunnen komen. Bestemmingsplannen worden begeleid, beoordeeld en behandeld binnen de wettelijke termijn, waarbij in de nieuwe wet RO bepaald is dat deze termijn 6 weken omvat. Bij adviezen over (voor)-ontwerp bestemmingsplannen wordt een interactieve benadering toegepast, plannen van belang voor het halen van Woningbouwafspraken met het Rijk worden op dit gewicht beoordeeld. Alle besluiten van GS dienen de toets der kritiek bij de Raad van State te kunnen doorstaan. Is de doelstelling gerealiseerd? Op schema Stand van zaken: In 2009 zijn gemeentelijke plannen volgens twee wettelijke procedures en twee verschillende werkprocessen behandeld, de oude Wet op de Ruimtelijke Ordening en de nieuwe Wro, allemaal binnen de termijnen die daarvoor staan. Dat wil zeggen 13-26 weken gebaseerd op de oude regelgeving en 2 maanden voor respectievelijk voorontwerpbestemmingsplannen en zes weken voor ontwerpbestemmingsplannen en vastgestelde plannen bij de nieuwe wet. De inzet in de relatie tot gemeentelijke plannen is nu sterk verschoven. Voorheen lag de nadruk op het nemen van tijdige en juridisch planologisch correcte besluiten. Deze is nu verschoven naar het zoveel

	mogelijk inzetten op doorwerking en doorzetting van de provinciale beleidsdoelen in het gemeentelijk beleid. Naast het (formeel en informeel) vooroverleg met gemeenten hebben we 11 zienswijzen op gemeentelijke ontwerpplannen uitgebracht, ter behartiging van het provinciaal belang. We hebben in 2009 geen gebruik gemaakt van het wettelijk instrument van de reactieve aanwijzing.
Realisatie ILG-doelen ruimtelijke omgeving	130402 ILG landbouw Belangrijk uitgangspunt voor de ontwikkeling van het landelijk gebied en de landbouwsector is het in stand houden en verder ontwikkelen van de agrarische productiefunctie en het versterken van de agrarische productiestructuur. De provinciale economie is en blijft (relatief) sterk afhankelijk van deze sector, dus het bieden van voldoende ontwikkelingsmogelijkheden is een belangrijk speerpunt van beleid. Gelet op de regionale en lokale verschillen in Zeeland wil de provincie gebiedsgericht inzetten om de kansen optimaal te benutten. In het kader van het Provinciaal Meer Jaren Programma (PMJP) staan de volgende speerpunten centraal: • Ondersteunen en faciliteren grondgebonden landbouw, daarbij gaat het om het verbeteren van de ruimtelijke structuur middels kavelruilen voor 9018 ha in de periode 2007-2013; • Concentratie glastuinbouw, over de periode 2007-2013 is de totale doelstelling 250 ha glastuinbouw in de Kanaalzone; • Duurzaam ondernemen en verbrede landbouw, waarbij over de periode 2007-2013 in totaal 5 pilots met betrekking tot duurzaam ondernemen gerealiseerd zullen worden. Is de doelstelling gerealiseerd? Op schema Stand van zaken: In het kader van de bestuursovereenkomst ILG 2007-2013 is met het rijk overeengekomen om jaarlijks uiterlijk 1 april aan de minister van LNV te rapporteren over de resultaten van het afgelopen jaar. Het totale ILG-pakket is een samenstel van uitgevoerde acties van Dienst Landelijk Gebied (LNV-DLG) en Dienst Regelingen (LNV-DR) alsmede de provincie zelf. Op het moment van rapporteren aan de Staten over de provinciale jaarrekening 2009 zijn nog niet alle gegevens van DLG en DR voorhanden, zodat voor wat betreft deze acties binnen de betreffende hoofdstukken van de jaarrekening slechts globaal kan worden gerapporteerd. Gedeputeerde Staten heeft met de Staten afgesproken, dat rond 1 april 2010 de gedetailleerde jaarrapportage aan LNV in een Statenvergadering wordt geagendeerd. • Door opdrachtverlening aan DLG via modules landinrichting en het verstrekken van ILG/POP-subsidies is in 2009 ruimtelijke structuurverbetering van landbouwgrond (verkavelingen) in voorbereiding of uitvoering gebracht. De totale opgave voor de gehele ILG periode tot en met 2013 bedraagt circa 9000 hectare. In 2007 en 2008 zijn totaal 730 ha gerealiseerd en naar verwachting (de cijfers komen in het 1e kwartaal van 2010 beschikbaar) zal 2009 uitkomen op ca. 400 ha, zodat nu ca. 13% van de opgave gereed is. Bij de midterm review ILG in 2010 zullen nieuwe afspraken worden gemaakt met het rijk over de berekenwijze van hectares. Ook zijn voorstellen gedaan om het subsidiebedrag voor zelfstandige kavelruil te verhogen. • In 2008 is een ILG subsidie van circa € 9 miljoen verstrekt aan Zeeland Seaports voor de realisatie van minimaal 250 hectare

	plan gebied glastuinbouw in de Kanaalzone ten zuiden van Terneuzen. In 2009 is ca. 190 ha gerealiseerd. Naar verwachting zal de inrichting in 2010 of 2011 gereed zijn (mede afhankelijk van tempo uitgave grond aan telers) en zal voldaan zijn aan de met het rijk afgesproken prestatie voor wat betreft glastuinbouw. In 2008 is één van de 5 met het rijk afgesproken pilots duurzaam ondernemen gerealiseerd en hierover is in 2009 aan VROM gerapporteerd. Voorstellen voor de overige pilots zijn in dit jaar ter goedkeuring aan VROM voorgelegd. Een van deze pilots is inmiddels door het rijk goedgekeurd (Actief Randenbeheer Zeeland). De provincie heeft hiervoor in 2009 een subsidieregeling opgesteld, die ook weer goedgekeurd moet worden door LNV.
Kwaliteitsimpuls fysieke leefomgeving landelijk gebied	132101 Kwaliteitsimpuls leefomgeving landelijk gebied uitvoeren Vanuit haar stimulerende, coördinerende en begeleidende rol verhoogt de provincie de kwaliteit van water, milieu, natuur en landschap in het landelijk gebied, dit wordt mede bereikt door samenwerken in het bestuurlijk consortium Vitaal Platteland en door een subsidiegerichtaankpak van daarvoor te selecteren projectaanvragen. Is de doelstelling gerealiseerd? Stand van zaken: Het betreft hier projecten uit As 3 van het Europese programma POP2 ter bevordering van de leefbaarheid op het platteland en de diversificatie van de plattelandseconomie. In deze categorie zijn via Loket Vitaal Platteland in 2009 voor € 2,8 miljoen aan EU subsidies toegekend, aangevuld met nationale financiering afkomstig vanuit het ILG budget, provinciale autonome financiering en gemeentelijke financiering. Het totale projectbedrag was circa € 7 miljoen. Voorbeelden van projecten: Zorgboerderijen, Landschappelijke wandelnetwerk Walcheren, Multifunctionele centra en herinrichtingen dorpspleinen en zelfstandige kavelruil.
Het verbeteren van de duurzame economische vitaliteit van het platteland.	132201 Bevorderen van duurzame landbouw Vanuit haar stimulerende, coördinerende en begeleidende rol bevordert de provincie de duurzame landbouw, dit wordt mede bereikt door samenwerken in het bestuurlijk consortium Vitaal Platteland. Is de doelstelling gerealiseerd? Ja Stand van zaken: Duurzame landbouw is met ingang van maart 2008 onder realisatie ILG-doelen ondergebracht, onder meer, pilots duurzaam ondernemen (zie 130402). 132202 Bevorderen diversificatie economische dragers Vanuit haar stimulerende, coördinerende en begeleidende rol bevordert de provincie de diversificatie van economische dragers, dit wordt mede bereikt door samenwerken in het bestuurlijk consortium Vitaal Platteland. Is de doelstelling gerealiseerd? Stand van zaken: Het betreft hier projecten uit As 4 van het Europese programma POP2

	(uitvoering van de LEADER-aanpak) ter bevordering van de leefbaarheid op het platteland en de diversificatie van de plattelandseconomie. In 2009 zijn projecten ingediend tot een totaalbedrag van € 1,3 mln en is voor € 0,4 mln aan EU-subsidie verleend, aangevuld met nationale publieke financiering van gemeente en provincie. Voorbeelden: Zeemanshuis, de nieuwe teelt Olifantengras, Giro de Picnic, Canadalaan Sas van Gent. Daarnaast is in 2009 vanuit het ILG-budget cofinanciering ter beschikking gesteld voor de bouw en inrichting van een zgn. onderwijsservicebus ten behoeve van de uitbouw van de onderwijsvoorzieningen op het Zeeuwse platteland. Hiermee is een belangrijke impuls gegeven aan de leefbaarheid op het platteland en de sociale economische vitaliteit.
--	--

3. Wat heeft het gekost?

(bedragen x €1000)

Programma Ruimtelijke omgeving	Begroting oorspronkelijk	Begroting na wijziging	Rekening	Verschil
lasten	27.129	29.734	27.505	2.229
baten	-12.127	-17.262	-16.909	-353
resultaat voor bestemming	15.002	12.472	10.596	1.876
toevoeging reserve	0	9.171	9.171	0
onttrekking reserve	0	-1.023	-1.023	0
resultaat na bestemming	15.002	20.620	18.744	1.876

Financiële analyse

Het verschil tussen begrote en gerealiseerde lasten bedraagt € 2.229.

Het verschil tussen begrote en gerealiseerde baten bedraagt - € 353.

Lasten

- € 420 Stads- en dorpsvernieuwing
- € 310 Stimuleringsbudget CPO
- € 510 Waterdunen
- € 300 Grondgebied landbouwinrichting
- € 270 Uitfinanciering inrichting grondgebied landbouw
- € 419 Diverse andere projecten
- € 2.229 Totaal**

Baten

- € 190 Investerings stedelijke vernieuwing
- /- € 420 Stads- en dorpsvernieuwing
- /- € 270 Uitfinanciering inrichting grondgebied landbouw
- € 147 Diverse andere projecten
- /- € 353 Totaal**

Toelichting:

Lasten:

De tabel laat een saldo zien van € 1.876 miljoen. Dit bedrag bestaat uit een deel onderbesteding maar grotendeels uit (extra) baten welke na de laatste ronde budgetbewaking zijn ontstaan en zo niet meer in de begroting konden worden verwerkt.

Het gaat om € 313.000 resterend budget CPO (startersleningen) dat in 2010 opnieuw wordt geraamd. GS hebben dit al besloten in december 2009, om zo in 2010 het sluiten van een overeenkomst met de stichting CPOZ mogelijk te maken.

Voor Leren voor duurzaamheid resteert € 165.000 dat opnieuw wordt geraamd in 2010. Op gebiedsbeleid algemeen is een bedrag van € 180.000 over. De projecten liggen op schema.

Verder resulteren incidentele grondverkoop in een opbrengst van € 161.000 en is er een bedrag van € 510.000 over door het ten laste van de VROM-subsidie Waterdunen kunnen brengen van voorgefinancierde provinciale kosten.

Stads- en dorpsvernieuwing: De regeling Stads- en dorpsvernieuwing is een langlopende rijksregeling. Jaarlijks wordt ingeschat voor welk bedrag subsidieafrekeningen binnenkomen en in de begroting opgenomen. In 2009 zijn er minder afrekeningen binnengekomen dan werd ingeschat, waardoor deze activiteit een onderbesteding laat zien. Per saldo zijn de baten en lasten gelijk.

Grondgebied landbouw inrichting: De inrichting grondgebonden landbouw is later op gang gekomen dan verwacht.

Uitfinanciering inrichting grondgebied landbouw: De onderscheiding op deze activiteit is veroorzaakt door een vooraf ingeschat uitgavenpatroon voor 2009, welke hoger was verwacht.

Baten:

Investering stedelijke vernieuwing: Eind oktober 2009 is nog een ISV-subsidie van verstrekt aan de gemeente Kapelle voor het Oude Veilingcomplex. Deze uitgaven worden gedekt door het ontvangen voorschot van het ministerie van VROM. Het geheel van baten en lasten is per saldo 0.

Stads- en dorpsvernieuwing: Doordat de uitgavenzijde een onderbesteding laat zien zijn er minder inkomsten ontvangen voor de SDV-regeling. Per saldo zijn de bestedingen en ontvangsten exact gelijk.

Inleiding

Onder watermanagement worden de provinciale taken gerekend op het terrein van waterbeheer (kwantiteit en kwaliteit van oppervlaktewater en grondwater) en op het terrein van waterkering/bescherming tegen de zee. De taken van de provincie liggen in hoofdzaak op strategisch niveau. De operationele taken liggen veelal bij de waterschappen en Rijkswaterstaat. Vanwege de steeds nauwere relatie met vooral ruimtelijke ordening en andere beleidsterreinen krijgt de aanpak van het watermanagement een steeds integraler karakter. In de gebiedsgerichte aanpak ligt de regierol veelal bij de provincie.

In 2009 zijn afspraken met de waterschappen gemaakt het provinciaal toezicht meer te structureren en explicieter in bestuurlijke overleggen aan de orde te stellen.

Voor de periode 2007-2013 is de provincie verantwoordelijk voor de realisatie van zowel de Europese als de Rijksdoelen in het landelijk gebied. De Rijksdoelen, zoals deze in de bestuursovereenkomst ('ILG Bestuursovereenkomst 2007-2013') zijn opgenomen, hebben betrekking op de thema's Milieu, Natuur & Landschap, Recreatie, Landbouw, Water, Bodem, lopende verplichtingen en grondzaken. De in de programmabegroting opgenomen Rijksdoelen gelden voor de periode 2007-2013, waarbij jaarlijks een jaarprogrammering opgesteld wordt. Elk jaar wordt middels een aparte rapportage verslag gedaan aan het ministerie van LNV, waarbij deze in afschrift naar Provinciale Staten gaat.

1. Wat willen we bereiken?

Wat we willen bereiken is geformuleerd in het omgevingsplan en in de verschillende beleidsnota's en visiedocumenten op het gebied van het waterbeheer (Kracht van de Delta, Deelstroomgebiedsvisie Zeeland, Zeeuws Kustbeleidsplan, Overwegingen bij het Stroomgebiedbeheerplan Schelde). Op het gebied van de waterkeringszorg en waterhuishouding heeft de provincie een toezichthoudende taak. Dit toezicht draagt er toe bij dat de waterkeringen blijvend voldoen aan de wettelijke normen en het waterhuishoudkundig systeem blijft voldoen aan de eisen van de tijd.

Naast de toezichthoudende rol is er de initiërende, stimulerende en sturende rol van de provincie op het terrein van het watermanagement, die eveneens moet bijdragen aan de hieronder te noemen essentiële maatschappelijke effecten:

- Land duurzaam beveiligd tegen overstroming en wateroverlast;
- Het binnenwater zowel kwalitatief als kwantitatief voldoende;
- Het estuariumkarakter van de Deltawateren versterkt.

De maatschappelijke effecten waaraan de Provincie Zeeland positief wil bijdragen zijn:

1406:
Land duurzaam beveiligd tegen overstroming en wateroverlast
1407:
Het binnenwater zowel kwalitatief als kwantitatief voldoende
1408:
Ecologisch en economisch gezonde deltawateren
1409:
realisatie van de ILG-waterdoelen

2. Wat hebben we bereikt?

Effect	Doelstelling
Land duurzaam beveiligd tegen overstroming en wateroverlast	140601 Land duurzaam beschermd tegen overstromingen De waterkeringen worden op peil gehouden met instandhouding of, waar mogelijk, versterking van de ruimtelijke kwaliteit. Alle primaire waterkeringen zijn in staat om een storm te doorstaan die met een kans van eens in 4000 jaar optreedt, waarbij rekening wordt gehouden met het verwachte effect van de klimaatwijziging over 50 jaar. Voor 2015 moeten de prioritaire Zwakke Schakels aangepakt zijn. In 2009 wordt Nolle-Westduin uitgevoerd en wordt een begin gemaakt met de eerste van vijf trajecten in West Zeeuwsch-Vlaanderen. De steenbekleding van alle dijken in de primaire waterkering kan in 2015 een storm doorstaan die met een kans van eens in 4000 jaar optreedt. Van de nog te verbeteren 160 kilometer waterkering wordt in 2009 28 kilometer uitgevoerd. De regionale waterkeringen zorgen, bij een doorbraak van de primaire waterkering, dat het aantal slachtoffers en schade tot een minimum beperkt wordt. Is de doelstelling gerealiseerd? Gedeeltelijk Stand van zaken: Door onverwachte zettinggevoeligheid moest de Zwakke Schakel Nolle Westduin anders aangepakt worden, waardoor het pas in het voorjaar van 2010 afgerond kan worden. Het eerste traject in Zeeuws-Vlaanderen is gestart en voor een belangrijk deel afgerond. Langs de Westerschelde bij de Zimmermanpolder en de Kruiningenpolder zijn dijkversterkingen uitgevoerd. Het projectbureau Zeeweringen heeft in 2009 alle geplande verbeteringen uitgevoerd en heeft daarmee aan de gestelde doelstelling van 28 km te verbeteren waterkering in 2009 voldaan. Er is een begin gemaakt met de aanwijzing en normering van regionale waterkeringen. Het Zeeuws Overlegorgaan Waterkeringen stelt een beleidsnota op voor de waterkeringzorg (Zeeuws Beleidsplan Waterkingen). 140602 Land duurzaam beschermd tegen wateroverlast Wateroverlast ten gevolge van extreme regenval is in de periode tot 2015 zodanig teruggedrongen dat voldaan wordt aan de gestelde normen voor wateroverlast, zoals deze genoemd zijn in het nationaal bestuursakkoord water en worden vastgelegd in de uitwerking van het nieuwe omgevingsplan, die in 2009 wordt vastgesteld. De circa 2000 ha land die niet voldoet aan de werknormen wordt in de periode tot 2015 tot 0 teruggebracht door het creëren van meer berging, dan wel functieverandering. In 2012 is ongeveer 75% van de opgave afgerond. In bestuursakkoorden met de waterschappen zijn afspraken vastgelegd om dit doel per 2015 te bereiken. Is de doelstelling gerealiseerd? Gedeeltelijk Stand van zaken: De normen voor wateroverlast zijn opgenomen in de eind 2009 vastgestelde provinciale waterverordening en hebben daarmee een formeel karakter gekregen. In 2009 heeft zich geen noemenswaardige overlast als gevolg van extreme regenval voorgedaan. Voor het tijdig bereiken van het geformuleerde doel per 2012 en 2015 is geleidelijk achterstand ontstaan. De provincie houdt in beginsel vast aan de doelstelling, die ook in de bestuursakkoorden met de waterschappen

	is vastgelegd, en zal in overleg met de waterschappen daarop blijven hameren. Oorzaken van vertraagde uitvoering zijn de personele en financiële inzet van de waterschappen, problemen met tijdige grondverwerving en het integraler maken (meer doelen nastreven) van de waterprojecten, waardoor deze in de tijd uitlopen. Enige vertraging in de uitvoering lijkt daardoor onvermijdelijk. In het kader van het verscherpte toezicht kunnen onvermijdelijke aanpassingen in de planning overeengekomen worden. Met de waterschappen wordt op dit moment een gedetailleerd systeem van voortgangsrapportage uitgewerkt. Op dit moment zijn de beschikbare gegevens namelijk onvoldoende scherp om concreet per jaar vast te stellen of de doelen wel of niet gehaald zijn.
Het binnenwater zowel kwalitatief als kwantitatief voldoende	140701 Implementatie kaderrichtlijn water Alle oppervlaktewaterlichamen die vallen onder de EU Kaderrichtlijn Water hebben uiterlijk in 2027 een goede ecologische en chemische kwaliteit, zoals voor een deel wettelijk vastgelegd op Europees en nationaal niveau en voor een deel vastgelegd in de voorgenomen uitwerking van het provinciaal omgevingsplan. Tot 2015 wordt onderzoek gedaan naar maatregelen om dit doel te bereiken. Ondertussen wordt, in combinatie met berging voor wateroverlast en natte ecologische verbindingzones, tot 2015 120 kilometer waterloop voorzien van natuurvriendelijke oevers. Is de doelstelling gerealiseerd? Op schema Stand van zaken: Eind 2009 is het beleid voortvloeiend uit de EU Kaderrichtlijn Water voor Zeeland vastgelegd in een door Provinciale Staten vastgestelde planherziening van het Omgevingsplan en het door het rijk vastgestelde Stroomgebiedbeheerplan Schelde. De waterschappen hebben de uit deze plannen voortvloeiende maatregelen opgenomen in de eveneens eind 2009 door hen vastgestelde waterbeheerplannen. Met de uitvoering van maatregelen was reeds eerder gestart. Via een verplichte voortgangsrapportage ten behoeve van de Europese Commissie zal de uitvoering van maatregelen in de tijd gevolgd kunnen worden. Deze voortgangsrapportage zal onderdeel zijn van een veel bredere voortgangsrapportage door de waterschappen op het gebied van het waterbeheer. Zie het gestelde hierover in de Inleiding van dit hoofdstuk. 140703 Goede ecologische en chemische kwaliteit oppervlaktewater Alle grondwaterlichamen die vallen onder de EU Kaderrichtlijn Water voldoen uiterlijk in 2027 aan de doelstellingen zoals wettelijk vastgelegd op Europees en nationaal niveau. In 2015 is het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen zover terug gebracht dat verwacht mag worden dat de normen in 2027 gehaald worden. In 2015 is de verdroging in Natura-2000 gebieden opgelost. Is de doelstelling gerealiseerd? Op schema Stand van zaken: De in Zeeland onderscheiden 5 waterlichamen verkeren alleen kwantitatief in goede staat. Kwalitatief is er een knelpunt met te hoge concentraties bestrijdingsmiddelen in het dekzandgebied in Oost Zeeuws-Vlaanderen. Het beleid voor grondwater is opgenomen in de genoemde planherziening van het provinciaal Omgevingsplan.

	140705 Zorgen dat zoete grondwatervorraden in stand blijven Een lange termijn strategie, gericht op de effecten van de klimaatwijziging, zorgt ervoor dat de huidige dikte van de zoete grondwatervorraden gehandhaafd blijft en waar mogelijk wordt vergroot of, als dat onmogelijk blijkt, de gebruiksfuncties worden afgestemd op de veranderende situatie. Bij de onttrekking van grondwater is de schade die daardoor kan optreden minimaal en is voor eventuele resterende schade compensatie geregeld. Is de doelstelling gerealiseerd? Op schema Stand van zaken: De zoete grondwatervorraden zijn op een stabiel niveau gebleven. Maatregelen om lokaal grondwatervorraden te vergroten verkeren in een studiefase.
Ecologisch en economisch gezonde deltawateren	140801 Uitvoering Deltaprogramma Alle deltawateren hebben uiterlijk in 2027 een goede ecologische en chemische kwaliteit, zoals wettelijk vastgelegd op Europees en nationaal niveau. De provincie is in 2010 een etalage voor innovatieve oplossingen op het gebied van deltatechnologie, waarvoor mensen uit de hele wereld naar Zeeland komen. Er is een communicatiecentrum waar bezoekers voorlichting kunnen krijgen over al deze oplossingen. Is de doelstelling gerealiseerd? Op schema Stand van zaken: De doelstelling voor 2027 is qua maatregelen in niveau verder uitgewerkt in de actualisering van het omgevingsplan dat november 2009 door PS is vastgesteld. Werkelijke kwaliteitsverbetering is vanwege natuurlijke schommelingen niet op jaarbasis aan te geven, hiervoor zijn langjarige trends noodzakelijk. Wat betreft Zeeland als etalage van innovatieve oplossingen is in 2009 verder gewerkt aan het zichtbaar maken van waterinnovaties (zie www.innovatielocaties.nl). De ideeën met betrekking tot het Communicatiecentrum Deltatechnologie zijn op meer haalbare leest geschoeid en in 2010 zal de definitieve beslissing over wel of niet realiseren vallen. 140802 Ecologisch en economisch gezonde deltawateren In 2015 zijn de noodzakelijke maatregelen getroffen om de blauwalgenproblematiek in het Volkerak-Zoommeer op te lossen. Om dit mogelijk te maken is voor de bestaande zoetwatervoorziening uit dit water een goed alternatief voorhanden. In 2015 is de doorstroming van het Grevelingenmeer verbeterd, zodat de achteruitgang van de waterkwaliteit omgebogen wordt in de richting van verbetering en is er zicht op een oplossing voor de zandhongerproblematiek in de Oosterschelde. Tevens wil de provincie wil vanuit een ondersteunde rol, ingegeven vanuit de ontwikkelschets 2010, zorg dragen voor een toegankelijke, natuurlijke en veilige Westerschelde. Is de doelstelling gerealiseerd? Gedeeltelijk

	Stand van zaken: De definitieve besluitvorming over het zout maken van het Volkerak-Zoommeer zal een jaar later, namelijk in 2012, plaatsvinden, vanwege de noodzaak van aanvullend onderzoek. Voor het Grevelingenmeer is gestart met de MIRT-verkenning.
realisatie van de ILG-waterdoelen	140901 ILG water De opgave voor het thema water is sterk gekoppeld aan diverse (reeds opgestelde) afspraken en richtlijnen, op nationaal en Europees niveau. Belangrijk referentiekader voor veel provincies in Nederland is de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW). Het doel van de KRW is een goede ecologische en chemische kwaliteit in de stroomgebieden van de Rijn, Maas, Schelde en in de Noordzee. Zeeland valt binnen het stroomgebied van de Schelde. Het Rijk stelt in overleg met de provincies, waterschappen en gemeenten Stroomgebiedbeheersplannen op. Deze zijn uiterlijk in 2009 gereed en de hieruit voortvloeiende maatregelen moeten leiden tot het realiseren van de maatschappelijke gewenste ecologische en chemische toestand van wateren. De uitvoering van deze maatregelen - die nu nog niet zijn te benoemen - zullen medegefinancierd moeten worden door het Rijk (onder andere ILG). In het kader van het Provinciaal Meerjaren Programma Landelijk Gebied (PMJP) staan de volgende speerpunten centraal: • Sanering waterbodems, waarbij over de gehele periode 2007-2013 een doelstelling op staat om de Rijksbijdrage van €1,36 miljoen aan een nader af te spreken prestatie te besteden • Herinrichting watersystemen (onder andere terugdringing diffusie verontreiniging, voorkomen van wateroverlast en bestrijding van verdroging). Is de doelstelling gerealiseerd? Nee Stand van zaken: • In de loop van 2009 is van rijkswege aangekondigd, dat het budget voor sanering waterbodems uit het ILG-budget zal worden gehaald en dat dit in 2010 zal worden geëffectueerd. Er wordt vanuit gegaan dat, evenals bij het verdwijnen van 'sanering bodems' uit het ILGbudget, het rijk in een alternatieve budgetverstrekking zal voorzien voor 'sanering waterbodems'. • Concrete projecten zijn nog niet gerealiseerd. Wel zijn in 2009 voorbereidingen begonnen (onder andere Herstel Veerse kreken en Veerse Vesten). De uitvoering van de met het rijk afgesproken 5 projecten is voorzien in de periode vanaf 2010 tot en met 2015.

3. Wat heeft het gekost?

(bedragen x €1000)

Programma Watermanagement	Begroting oorspronkelijk	Begroting na wijziging	Rekening	Verschil
lasten	5.841	6.571	6.376	195
baten	-221	-560	-1.195	635
resultaat voor bestemming	5.620	6.011	5.181	830
toevoeging reserve	0	0	0	0
onttrekking reserve	0	20	20	0
resultaat na bestemming	5.620	6.030	5.200	830

Financiële analyse

Het verschil tussen begrote en gerealiseerde lasten bedraagt € 195.

Het verschil tussen begrote en gerealiseerde baten bedraagt € 635.

Lasten

€ 643 Overhead en apparaatskosten
 -/- € 150 Scaldit
 -/- € 180 Climate proof areas
 -/- € 118 Diverse andere projecten
€ 195 Totaal

Baten

€ 160 Scaldit
 € 250 Climate proof areas
 € 225 Diverse andere projecten
€ 635 Totaal

Toelichting:

Lasten:

Er is een positief saldo van € 830.000 dat ontstaat door een onderbesteding op de cofinanciering Climate Proof Areas en het project peilgestuurde drainage uit de Blauwe Impuls. Voor beiden geldt dat aan het eind van de looptijd, indien nodig, voor cofinanciering een beroep kan worden gedaan op de algemene middelen.

Het restant aan apparaatskosten is ontstaan door minder gerealiseerde uren in verband met vacatures, een detachering en verlof. Daarnaast waren er ten onrechte meer uren voor dit programma gepland dan op basis van de bezetting kon worden gerealiseerd.

De extra baten zijn de subsidie van Rijkswaterstaat voor Nederland leeft voor water voor een bedrag van € 155.000 en de € 250.000 Europese subsidie voor Climate Proof Areas. De baten zijn na de laatste ronde budgetbewaking ontstaan en konden daardoor niet meer in de begroting worden verwerkt

Scaldit: In 2009 is een subsidie van Rijkswaterstaat voor Nederland leeft met Water ontvangen, die niet was geraamd in de begroting. Hierdoor laten zowel de baten als de lasten een overschrijding zien. Per saldo loopt deze activiteit nagenoeg op nul.

Climate proof areas: De lasten laten een overschrijding zien welke gecompenseerd worden door de baten. Per saldo wordt er € 0,07 miljoen toegevoegd aan het rekeningresultaat, dit betreft de niet in 2009 aangewende provinciale cofinanciering voor dit project.

Baten:

Climate proof areas: Voor dit project zijn in 2009 meer uitgaven gedaan. Deze konden worden gedeclareerd waardoor ook een verschil aan de batenzijde is ontstaan.

Inleiding

Het beleid Natuur en Landschap van de provincie is gebaseerd op vier trefwoorden: bescherming, beheer, ontwikkeling en verbreding.

Door wettelijke bescherming (onder andere de Natuurbeschermingswet, Flora en Faunawet, Boswet, Wet Ruimtelijke Ordening), worden alle bestaande natuur- en landschapswaarden publiekrechtelijk beschermd. Daarnaast wordt gestreefd naar een professioneel beheer van deze gebieden door de drie Zeeuwse terreinbeheerders en diverse particulieren. Aanvullend op het bestaande worden door natuurontwikkeling en landschapsbouw nieuwe waarden gecreëerd. Tenslotte wordt het natuurbeleid verbreed door een koppeling met agrarisch natuurbeheer, natuurgerichte recreatie (onder andere via vergroten toegankelijkheid), waterberging, cultuurhistorie.

Voor de periode 2007-2013 is de provincie verantwoordelijk voor de realisatie van zowel de Europese als de Rijksdoelen in het landelijk gebied. De Rijksdoelen, zoals deze in de bestuursovereenkomst ('ILG Bestuursovereenkomst 2007-2013') zijn opgenomen, hebben betrekking op de thema's Milieu, Natuur & Landschap, Recreatie, Landbouw, Water, Bodem, lopende verplichtingen en grondzaken. De in de programmabegroting opgenomen Rijksdoelen gelden voor de periode 2007-2013, waarbij jaarlijks een jaarprogrammering opgesteld wordt. Elk jaar wordt middels een aparte rapportage verslag gedaan aan het ministerie van LNV, waarbij deze in afschrift naar Provinciale Staten gaat.

1. Wat willen we bereiken?

Het doel is een gezonde Zeeuwse natuur en een fraai en karakteristiek Zeeuws landschap. Hierbij zijn de kernactiviteiten het wettelijk beschermen van bestaande natuur- en landschapswaarden, een goed actief beheer van natuur en landschap en de uitbouw van de Zeeuwse Ecologisch Hoofdstructuur (EHS) door nieuwe natuur te ontwikkelen. Daarbij zijn de Zeeuwse natuur- en landschapswaarden ingebed in de maatschappij als onderdeel van de totale leefomgeving (combinaties met wonen, werken en recreëren).

De maatschappelijke effecten waaraan de Provincie Zeeland positief wil bijdragen zijn:

1503:

Meer en betere natuur- en landschapswaarden

1504:

Realisatie van de ILG natuur- & landschapsdoelen.

2. Wat hebben we bereikt?

Effect	Doelstelling
Meer en betere natuur- en landschapswaarden	150301 Natuurontwikkeling Vanuit een kaderstellende en coördinerende rol realiseert de provincie minimaal 200 hectare natuurontwikkeling per jaar. Dit is conform het Omgevingsplan Zeeland, waarin aangegeven wordt, dat het streven is, dat in 2013 de nieuwe natuur van de EHS (totaal 5372 ha) gerealiseerd is. Is de doelstelling gerealiseerd? Ja Stand van zaken: In 2009 zijn 8 natuurontwikkelingsprojecten uitgevoerd met in totaal 204 ha nieuwe natuur. Het betreft: Plan Tureluur deelgebieden 4/5 (35), Westkapelle Vroon (15), Zwinpolder (23), Zwartengatse Kreek (15), Strijdersgatpolder (12), Linie-midden (15), Plate (35), Passluis (35) en Riemenskreek (30). 150302 Natuurbeheer De Zeeuwse natuurgebieden op basis van de invloedssferenkaart van het Natuurgebiedsplan Zeeland worden actief en professioneel beheerd door de Zeeuwse natuurbeheerders (Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, Het Zeeuwse Landschap, particulieren). Via agrarisch natuurbeheer worden de natuur- en landschapswaarden van het landbouwgebied versterkt conform de streefbeelden van het Natuurgebiedsplan Zeeland en binnen de daarin formeel begrensde 3000 ha beheersgebied. De kenmerkende, meer kleinschalige Zeeuwse landschappelijke waarden, zoals bloemdijken, grenslinden, knotbomen en drinkpoelen, worden door particulieren onderhouden onder professionele begeleiding van de SLZ (Stichting Landschapsbeheer Zeeland). Om natuur en landschap meer beleefbaar te maken, wordt de toegankelijkheid van het buitengebied (natuurgebieden en boerenland) vergroot, onder andere door een verdere vergroting van de toegankelijkheid van de 12000 ha bestaande natuurgebieden en door het ontwikkelen van een Zeeuws wandelnetwerk op boerenland (75 kilometer per jaar), conform de provinciale Nota Wandelnetwerk Zeeland. Is de doelstelling gerealiseerd? Ja Stand van zaken: De doelen en maatregelen van het beheer in de Zeeuwse natuurgebieden zijn geactualiseerd en formeel vastgelegd in het Natuurbeheerplan Zeeland (2009). Het beheer door professionele organisaties is in 2009 gestaag gegroeid: Staatsbosbeheer (8485 ha), Het Zeeuwse Landschap (8833 ha), en natuurmonumenten (2365 ha). Via particulier natuurbeheer wordt 388 ha beheerd. Het agrarische natuurbeheer blijft stabiel en schommelt met ca 1500 ha onder contract rond de 50 % van het totale areaal aan beheersgebied (3000 ha). Kleine landschapselementen werden door de SLZ en particulieren beheerd conform de jaarlijkse prestatieafspraken met de provincie. Op 24-11-2009 is door GS de provinciale Nota Toegankelijkheid natuurgebieden vastgesteld. De toegankelijkheid is vergroot in 4 bestaande natuurgebieden: Slikken van de Heen (uitzichttoren en extra wandelpad), Bokkengat (vogelkijkhut en picknickbank), Jachtse Bos (wandelpad) en Zwartenhoekse Zeesluis (restauratie, extra ontsluiting). Daarnaast zijn 6 nieuwe natuurgebieden toegankelijk gemaakt: Scherpenissepolder (wandelpad, 3 uitzichtpunten), Boerderij Van der

	Meulen (totale restauratie, publiekstrekker), Westkapelle Vroon (uitzichtpunt, ruiterroute, wandelpad), Stijdersgatpolder (fietsroute), St. Kruiskreek (wandelpad en kijkscherf) en Plaskreek (vissteiger en uitzichtpunt). Het wandelnetwerk Zeeland is conform de gelijknamige provinciale nota verder uitgebouwd: afronding Domburgse Watergang (35 km), afronding Zuid-Beveland fase 2 (100 km), voortgang Oost Zeeuws-Vlaanderen (270 km) en start West Zeeuws-Vlaanderen (REESZ). 150303 Natuurbescherming De circa 20.000 hectare bestaande natuurgebieden, formeel begrensd in het Natuurgebiedsplan Zeeland, en de landschapswaarden worden wettelijk en door middel van handhaving beschermd en zijn daardoor veiliggesteld tegen fysieke aantastingen (areaal en kwaliteit). Voor de Natura 2000 gebieden worden in 2008 en 2009 de beheersplannen vastgesteld. Daarnaast zijn alle natuurgebieden beschermd via de wet RO (bestemmingsplan). Is de doelstelling gerealiseerd? Ja Stand van zaken: Het Natura 2000 beleid krijgt in Zeeland steeds meer gestalte. Door het rijk zijn de Oosterschelde en de Westerschelde in 2009 formeel aangewezen. Het Beheerplan Voordelta is definitief vastgesteld. Door RWS wordt gewerkt aan het Beheerplan Deltawateren. De provincie is bezig met het opstellen van de 5 provinciale beheersplannen voor de 7 binnendijkse Natura 2000 gebieden via een vastgesteld plan van aanpak. Inmiddels wordt planologische bescherming van natuurwaarden geregeld via de nieuwe wet RO, op basis waarvan in 2009 een concept-verordening is opgesteld. De verleende vergunningen van de Natuurbeschermingswet zijn gecontroleerd. Door handhaving is geen grootschalige aantasting van natuurgebieden geconstateerd.
Realisatie van de ILG natuur- & landschapsdoelen.	150401 ILG natuur De Zeeuwse natuur is de natuur van de Delta. Op de overgang van de grote rivieren naar de zee hebben wind, zee en getij lange tijd vrij spel gehad met een grillig patroon van duinen, geulen, platen, slikken en schorren als resultaat. De historie van inpoldering bracht dijken en deltawerken, maar ook overstromingen en rampen. En zo ontstond het huidige Zeeland: een getemd deltagebied, vergaand in cultuur gebracht, maar met nog veel karakteristieke natuurwaarden. In het kader van het Provinciaal Meerjaren Programma Landelijk Gebied (PMJP) staan de volgende speerpunten centraal: • Ontwikkeling en inrichting nieuwe EHS (verwerven, inrichten en beheer), waarbij de doelstelling zich concreet vertaalt in 466 ha verwerving EHS en 658 ha inrichting EHS; • Realisatie van ecologische verbindingzones (verwerven, inrichten en beheer), hierbij is de doelstelling voor de periode 2007-2013 326 ha verwerving en 398 ha inrichting robuuste verbindingen; • Voor soortenbescherming staat voor de periode 2007-2013 een totaal van 7 uitgevoerde plannen op; • Behoud en bescherming van bestaande natuurgebieden, inclusief nationale parken (ook buiten EHS), waarbij een doelstelling beoogd wordt voor de periode 2007-2013 van 7 plannen;

	• Behoud en versterking ecologische en natuurlijke kwaliteiten (onder andere milieukwaliteit en verdroging). De totaaldoelstelling voor de periode 2007-2013 is het verminderen van de verdroging in 1402 ha VHR-gebieden 1105 ha EHS-gebied. Het verminderen van milieutekorten betreft 75 ha EHS en 75 ha VHR; • Met betrekking tot de doelstelling Westerschelde is gesteld dat in de periode 2007-2013 een totaal van 600 ha verworven en ingericht zal worden. Is de doelstelling gerealiseerd? Op schema Stand van zaken: • In het jaar 2009 zijn overeenkomstig de jaarlijkse prestatieovereenkomst met Dienst Landelijk Gebied (DLG) ten behoeve van de inrichting van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) gronden verworven (prognose 30 ha) en zijn daarnaast hectares concreet als EHS ingericht (prognose 300 ha). De exacte cijfers komen in het 1e kwartaal van 2010 beschikbaar. • Ten behoeve van Natuurpakket Westerschelde kon de hand worden gelegd op een hoeveelheid (ruil)grond (prognose 266 ha). • Ook in 2009 zijn de jaarplannen voor zowel Nationaal Park Oosterschelde als soortenbeleid goedgekeurd en is ten behoeve van de uitvoering ILG-subsidie verleend. In 2009 is het ILG-budget voor soortenbescherming verhoogd met € 0,75 mln en is dit ILG-thema qua naamgeving omgedoopt tot 'Natuur, leefgebiedenbenadering'. • Het voorbereiden en uitvoeren van plannen in het kader van verdrogingsbestrijding en het verminderen van milieutekorten is vanaf 2009 van start gegaan. Via de prestatieovereenkomst 2009 en 2010 met DLG is een (deel)programmering opgesteld. Verder werd 43 ha verdroogd gebied volledig hydrologisch hersteld. In het kader van Programma Beheer zijn via Dienst Regeling van LNV in 2009 subsidies verleend voor beheer in nieuwe en bestaande EHS, beheer landschap en beheer recreatieve voorzieningen. Het betreft hier veelal langjarige subsidies. Totaal werd dit jaar via Dienst Regelingen een bedrag van ca. € 3,6 miljoen aan ILG/POP2-geld uitgekeerd. Nadat de definitieve aantallen hectares en cijfers bekend zijn zal rond 1 april separaat richting GS/PS gerapporteerd worden. 150402 ILG landschap Het Zeeuwse landschap staat van oudsher sterk onder invloed van natuurlijke processen, waarbij ook de mens een belangrijke rol heeft gespeeld. Het resultaat is een breed scala aan landschappen met unieke kenmerken en (natuurlijke) landschapswaarden. Zeeland vormt een afwisseling van onder andere stedelijke landschappen, natuurlandschappen, polderlandschappen en recreatielandschappen. Een gedeelte van Zeeland bezit dermate bijzondere kwaliteiten dat het is aangewezen als Nationaal Landschap. Dit betreft de gebieden Walcheren, Zak van Zuid-Beveland en West Zeeuws Vlaanderen. Per landschapstype heeft de provincie de karakteristieken benoemd alsmede de strategie om deze te behouden en te versterken. In het kader van het Provinciaal Meerjaren Programma Landelijk Gebied (PMJP) staan de volgende speerpunten centraal: • Behoud en versterking landschappelijke waarden (met name Nationaal Landschap). De doelstelling voor de periode 2007-2013 spitst zich toe op de uitvoering van de drie uitvoeringsprogramma's
--	--

	Nationaal Landschap, te weten Zak van Zuid-Beveland, Walcheren en West-Zeeuwsch-Vlaanderen; • Behoud regionale identiteit; • Implementatie beeldkwaliteit in planvorming en uitvoering; • Bescherming cultuurhistorische elementen. Is de doelstelling gerealiseerd? Op schema Stand van zaken: In het jaar 2009 zijn ten behoeve van projecten binnen de drie delen van het Nationaal Landschap Zuidwest Zeeland ILG-subsidies en aanvullende POP2-subsidies verleend. Het gaat hier concreet om een 7-tal projecten op het vlak van ontwikkeling en behoud van de kernkwaliteiten alsmede gebiedsontsluiting van het Nationaal Landschap (onder andere de aanleg van parkeerplaatsen annex fietsstortplaatsen, de aanleg van bloemenranden, de aanleg van ruiter- en wandelpaden en het afmaken van een bunkerroute op Walcheren). In 2009 is met het oog op bescherming van cultuurhistorische elementen geen subsidie in het kader van ILG verleend.
--	--

3. Wat heeft het gekost?

(bedragen x €1000)

Programma Natuur en Landschap	Begroting oorspronkelijk	Begroting na wijziging	Rekening	Verschil
lasten	41.264	51.566	41.483	10.083
baten	-30.305	-44.110	-34.857	-9.253
resultaat voor bestemming	10.959	7.456	6.626	830
toevoeging reserve	0	0	0	0
onttrekking reserve	0	0	0	0
resultaat na bestemming	10.959	7.456	6.626	830

Financiële analyse

Het verschil tussen begrote en gerealiseerde lasten bedraagt € 10.083.

Het verschil tussen begrote en gerealiseerde baten bedraagt - € 9.253.

Lasten

- /- € 470 Natuurpakket Westerschelde
- /- € 2.670 Natuurcompensatie Westerschelde
- € 420 Life Project
- /- € 1.520 Waterdunen VROM
- /- € 1.000 Realisatie EHS in beheer
- € 9.620 Westerschelde verwerving
- /- € 540 Nationaal Landschap ontwikkeling
- € 440 Overhead en apparaatskosten
- € 5.803 Diverse andere kosten
- € 10.083 Totaal**

Baten

- /- € 2.400 Natuurcompensatie Westerschelde
- € 1.520 Waterdunen bijdrage VROM
- € 1.000 Realisatie EHS in beheer
- /- € 9.620 Westerschelde verwerving
- € 640 Nationaal landschap ontwikkeling
- /- € 440 Life Project
- € 47 Diverse andere kosten
- /- € 9.253 Totaal**

Toelichting:

Lasten:

Er is een positief saldo van € 814.000. Het betreft een bedrag van € 125.000 aan ongebruikte provinciale cofinanciering ILG en € 117.000 ongebruikte cofinanciering Staats Spaanse Linies (Forten en Linies). Verder is er een onderbesteding van € 50.000 bij de Natuurbeschermingswet/Natura 2000 en nog een terugontvangen bedrag van € 62.000 aan niet geraamde BTW-compensatie.

Natuurpakket Westerschelde planvorming: Kosten van derden zijn gemaakt maar niet geraamd omdat er vanuit gegaan is dat die wegvallen tegen het ILG-subsidie.

Natuurcompensatie Westerschelde: De overige lasten laten een onderscheiding zien. Deze lasten zijn in 2009 te optimistisch ingeschat. Hierdoor laten de baten dezelfde onderscheiding zien waardoor deze

activiteit per saldo op nul loopt.

Life Project: In 2009 is de declaratie van Dienst Landelijk Gebied niet ontvangen, waardoor dit project een flinke onderbesteding laat zien in 2009 ondanks dat dit werk wel is uitgevoerd.

Waterdunen: De lasten die voor het project Waterdunen zijn gemaakt kunnen worden gedeclareerd bij het ministerie van VROM.

Realisatie EHS in beheer: De hogere gerealiseerde kosten van het programmabeheer via Directie Regelingen (DR) hebben geleid tot een navenant hogere dekking uit het ILG subsidie. Daarnaast is onder de baten een bijdrage van het IPO ad € 0,19 miljoen verantwoord, die niet was geraamd.

Westerschelde verwerving: De geraamde en de gerealiseerde lasten vallen weg tegen het ILG-subsidie (zie baten). De ramingen zijn niet meer bijgesteld naar de gehanteerde prognose van € 21,5 miljoen, maar ook die is niet gehaald. Naar verwachting leidt dat in 2010 tot aanvullende grondaankopen.

Nationaal landschap ontwikkeling: Bij de begroting is er vanuit gegaan dat de lasten over het ILG-jaren een gelijkmatig patroon zouden hebben. In werkelijkheid zijn in 2009 relatief meer subsidies betaald die t.l.v. het ILG-subsidie komen.

Baten:

Natuurcompensatie Westerschelde: De overige baten laten een onderscheiding zien. De lasten zijn in 2009 te optimistisch ingeschat. Hierdoor laten de baten dezelfde onderscheiding zien waardoor deze activiteit per saldo op nul loopt.

Life project: In 2009 is de declaratie van Dienst Landelijk Gebied niet ontvangen, waardoor dit project een flinke onderbesteding laat zien in 2009 ondanks dat dit werk wel is uitgevoerd. Hierdoor blijven de baten achter bij de lasten.

Waterdunen bijdrage VROM: Dit betreft de ontvangst van het subsidiebedrag voor het project Waterdunen. Deze subsidie is ontvangen na 1 oktober en om deze reden kon deze niet meer in de begroting opgenomen worden.

Westerschelde verwerving: Door minder grondaankoop is ook minder gedeclareerd dan geraamd.

Nationaal landschap ontwikkeling: Door minder te realiseren waren er navenant minder baten. Bij de begroting was uitgegaan van een kosten- subsidieverhouding zoals die voor POP-subsidiëring geldt. De is echter nog slechts beperkt aan de orde.

Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

Jaarrekening 2009

5. Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

5.1 Overzicht algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

Overzicht Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien (bedragen x € 1.000)				
	Begroting oorspronkelijk	Begroting na wijziging	Rekening	Vershil
opcenten motorrijtuigenbelasting	30.000	29.600	29.745	-145
provinciefonds	65.689	67.252	67.366	-114
dividend	29.517	25.246	25.250	-4
saldo van de financieringsfunctie	5.600	3.308	3.333	-25
onvoorzien inclusief stelposten	-1.439	572	-1.263	1.835
resultaat voor bestemming	129.367	125.978	124.430	1.548
toevoeging reserve	-2.713	-10.622	-10.622	0
onttrekking reserve	19.901	31.509	31.591	-81
saldo	146.556	146.865	145.399	1.466

Toelichting verschillen tussen begroting na wijziging en de rekening

- Op de opcenten motorrijtuigenbelasting is € 0,15 miljoen meer ontvangen dan in de raming vanuit is gegaan.
- Via de decemberbrief is aangekondigd dat er nog een aanvulling volgde van de provinciefondsuitkering in verband met taakmutaties. De maartcirculaire gaf ook nog een correctie. De uitkering valt € 0,11 miljoen hoger uit dan geraamd.
- Het saldo van de financieringsfunctie betreft de rentebaten. Deze zijn in de loop van het jaar conform de opbrengstverwachtingen flink naar beneden toe bijgesteld via begrotingswijziging. Er is nog een fractie meer ontvangen dan verwacht.
- Onvoorzien inclusief stelposten geeft een verschil van € 1,7 miljoen. Dit heeft verschillende oorzaken:
 - Op de stelpost initiatieven Provinciale Staten resteerde € 0,1 miljoen, dit is niet aangewend in 2009 en het bedrag komt ten gunste van het jaarrekeningsaldo.
 - Er resteert in de jaarrekening een positief saldo van € 0,79 miljoen door opbrengsten vanwege afwikkelsverschillen uit voorgaande jaren. Dit verschil wordt voornamelijk veroorzaakt doordat in 2009 subsidies zijn afgewikkeld. Gelden vallen vrij vanwege het feit dat subsidies voor het volledige toegezegde bedrag worden verantwoord maar veelal is de werkelijke bijdrage lager. Dit betreft subsidies die zijn verstrekt uit eigen middelen van de provincie.
 - Op onvoorzien inclusief stelposten is tevens de last geboekt voor de aanslag van de belastingdienst naar aanleiding van de controle van de BTW aangifte in het kader van de ondernemers BTW en het BTW compensatiefonds. De belastingdienst heeft voor het jaar 2003-2007 een lagere aanslag opgelegd dan waar vorig jaar vanuit is gegaan. Het totaalbedrag komt uit op circa € 2,5 miljoen inclusief de heffingsrente. In 2008 was er nog geen rekening gehouden met de aanslag over 2008 zelf (€ 0,3 mln.) en de totaal te betalen heffingsrente is ingeschat op circa € 0,35 miljoen. Een deel van de claim heeft betrekking op uitgaven waarvoor ILG bijdragen zijn ontvangen. Deze niet compensabele BTW wordt nu als last gedeclareerd bij het Ministerie (€ 0,38 miljoen). Per saldo valt van de voorziening die vorig jaar is getroffen (€ 2,35 miljoen) een bedrag van € 0,23 miljoen vrij.
 - De investering in het Gistpoortgebouw is afgerond in 2009. Uit de dekkingsreserve viel een bedrag vrij van € 0,08 mln.
 - De toerekening van de kosten voor salarissen en kosten van de ondersteuning vindt voor een

identiek tarief per uur plaats als in de begroting. Er is een verschil in toerekening ontstaan omdat er minder werkelijke uren voor de realisatie van de programma's zijn geschreven dan gepland. Er zijn meer uren gerealiseerd op werkoverleg, verlof en feestdagen, cursus studie en vorming, werkoverleggen en ziekte. Het gaat om een last van € 2,90 miljoen.

De hier getoonde mutaties op reserves hebben alleen betrekking op de toevoegingen en onttrekkingen voor de algemene dekkingsmiddelen en niet op de verschillende programma's.

5.2 Verloop overzicht onvoorzien

Bedrag		Omschrijving	Begrotings wijziging
Beginstand onvoorzien	250.000		Begrotings wijziging
	66.467	Overboeken saldo budgettaire ruimte na eerste begrotingswijziging	2009001
	-33.000	Aanpassen vergoeding staten- en commissieleden	2009003
	-24.000	Voorbereiding fusie Waterschappen	2009003
	-7.673	Huur Zeeuws Museum	2009003
	-4.734	Overboeken saldo budgettaire ruimte na derde begrotingswijziging	2009003
	-4.637	Extra kosten voorbereiding fusie Waterschappen	2009005
	-82.500	Herdenking slag om Scheldemon	2009006
	-159.923	Leegboeken saldo naar de budgettaire ruimte	2009006
Eindsaldo onvoorzien	0		

Dit overzicht geeft inzicht hoe het bedrag voor onvoorzien in 2009 is besteed.

Paragrafen

Jaarrekening 2009

6. Paragrafen

6.1 Paragraaf Provinciale Heffingen

1. Gerealiseerde inkomsten

Tabel 1: Gerealiseerde inkomsten provinciale heffingen

(bedragen x € 1.000)

	2008 realisatie	2009 begroting	2009 realisatie
Opcenten motorrijtuigenbelasting	29.123	29.600	29.745
Leges	54	70	60
Grondwaterheffing	146	160	273
Totaal	29.323	29.830	30.078

1.1 Opcenten motorrijtuigenbelasting

In de programmabegroting van 2009 is uitgegaan van een autonome stijging van de opcenten motorrijtuigenbelasting met 3,4%. De oorspronkelijke raming voor 2009 was € 30,2 miljoen. Op grond van de lagere werkelijke gerealiseerde ontvangsten, zijn de begrote inkomsten in de loop van het jaar met € 0,6 miljoen naar beneden bijgesteld. Deze bijstelling is voornamelijk het gevolg van een afvlakkende toename van het aantal auto's en het gemiddeld gewicht van de auto als gevolg van de kredietcrisis. In werkelijkheid zijn de inkomsten gestegen van € 29,1 miljoen in 2008 naar € 29,7 miljoen in 2009. Absoluut is dit een stijging van € 0,6 miljoen en procentueel 1,1%. De stijging van de opbrengsten is te verklaren door een autonome groei en een nominale groei.

1.1.1. Autonome groei

Op grond van de meest recente informatie over de hoeveelheid voertuigen en de onderverdeling naar gewichtsklassen van het Ministerie van Financiën (situatie per 31 december 2009), blijkt dat de hoeveelheid auto's in Zeeland is toegenomen tot 208.717. Dit aantal is nader te specificeren naar personenauto's (186.884) en bestelauto's (21.833). Rekening houdend met de verschillende tarief-categorieën (volledig tarief, kwarttarief, vrijstellingen en schorsingen) is ten opzichte van de situatie één jaar eerder sprake van een stijging van het aantal auto's met 1,5%. Behalve het aantal auto's is ook het gemiddelde gewicht gedurende het afgelopen jaar toegenomen met 0,7% tot 1.144 kg.

1.1.2 Nominale groei

In 2009 heeft geen nominale groei plaats gevonden. In werkelijkheid zijn de opcenten in 2009 gelijk gebleven aan de opcenten in 2008 namelijk 69,3 opcenten.

1.2 Leges

De werkelijke opbrengsten voor leges in 2009 zijn lager dan de begrote opbrengsten. Deze daling wordt met name verklaard door een daling in het aantal heffingen van leges in verband met de grondwaterverordening. Daarnaast is een terugval in de verkoop van statenstukken zichtbaar dit ten gevolge van de steeds verdergaande digitalisering.

1.3 Grondwaterheffing

Onder de naam "grondwaterheffing" wordt een directe provinciale belasting geheven, wegens het onttrekken van grondwater ter bestrijding van de ten laste van de provincie komende kosten. De opbrengst van de grondwaterheffing bestaat jaarlijks uit een groot deel (circa € 120.000) uit inkomsten van belastingplichtigen waarbij de onttrekking van het grondwater een "permanent" karakter heeft. Deze opbrengst blijft dus jaarlijks gelijk. Daarnaast is er jaarlijks een extra opbrengst van de grondwaterheffing uit inkomsten van belastingplichtigen waarbij de onttrekking van het grondwater een "incidenteel" karakter heeft. Dit bedrag varieert van € 0 tot circa € 100.000. In het jaar 2009 bedraagt de opbrengst uit grondwaterheffing € 273.000. Deze hoge opbrengst wordt veroorzaakt door enkele grote incidentele projecten.

2. Beleid ten aanzien van lokale heffingen

2.1 Opcenten motorrijtuigenbelasting

Het Rijk stelt jaarlijks het maximale niveau van de opcenten vast. De provincie dient zelf te bepalen in hoeverre zij de vrije capaciteit (verschil wettelijk maximum-provinciaal opcentenniveau) wil benutten. Door Provinciale Staten is besloten de opcenten in 2009 niet te laten stijgen. Dit betekent dat het opcententarief van 69,3 opcenten is gehandhaafd.

2.2 Leges

De provincie heft voor diverse diensten leges. In de legesverordening Zeeland zijn de belastbare feiten, alsmede de tarieven opgenomen. Elke vier jaar wordt de legesverordening geactualiseerd. Met leges wordt in beginsel bedoeld, vergoedingen voor kosten welke de overheid maakt ten behoeve van de dienstverlening aan individuele burgers en het bedrijfsleven. De legesverordening bestaat uit de verordening en de tarieventabel. Per 1 januari 2007 is de verordening geactualiseerd. Vanwege de invoering van de Waterwet is begin 2010 de Legesverordening aangepast. Deze wijzigingen zijn overigens zuiver juridisch van aard en hebben geen effect op de opbrengst.

2.3 Grondwaterheffing

Onder de naam "grondwaterheffing" wordt een directe provinciale belasting geheven, wegens het onttrekken van grondwater ter bestrijding van de ten laste van de provincie komende kosten. In de grondwaterheffingsverordening provincie Zeeland 1999 zijn de belastbare feiten, alsmede de tarieven opgenomen. De grondwaterheffingsverordening wordt periodiek geactualiseerd. Per 1 januari 2007 is het tarief aangepast aan de loon- en prijsstijgingen. Het tarief bedraagt momenteel € 0,0275 per kubieke meter onttrokken grondwater. Vanwege de invoering van de Waterwet is begin 2010 de Grondwaterheffingsverordening aangepast. Deze wijzigingen zijn overigens zuiver juridisch van aard en hebben geen effect op de opbrengst.

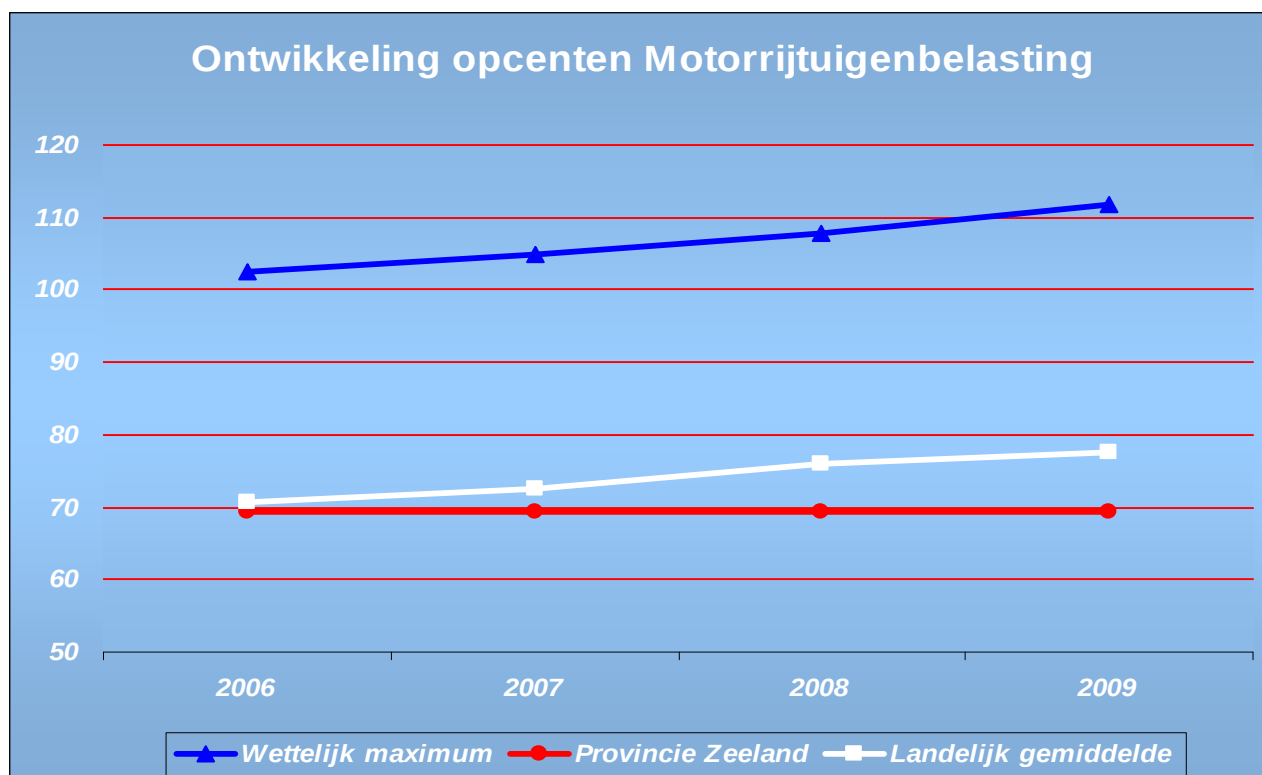
3. Lokale lastendruk

Onder lokale lastendruk wordt verstaan hoe de lokale lastendruk zich verhoudt ten opzichte van de landelijke lastendruk. Hierbij is voornamelijk de hoogte van de opcenten van belang. Zoals eerder vermeld, stelt het Rijk jaarlijks het maximale niveau van de opcentenheffing vast. Voor 2009 bedraagt dit 111,9 opcenten. De Provincie Zeeland hanteert met ingang van 1 april 2008 69,3 opcenten. Op de ranglijst van duurste provincie van Nederland, neemt de Provincie Zeeland per genoemde datum de elfde plaats in. Het gemiddelde over alle provincies is 77,6.

Onderstaand overzicht toont de ontwikkeling van het percentage ten opzichte van het landelijk gemiddelde en het stijgingspercentage over de afgelopen jaren.

Tabel 2: Ontwikkeling opcenten Motorrijtuigenbelasting in de jaren 2006 tot en met 2009 van 1 april t/m 31 maart:

Ontwikkeling opcenten	2006	2007	2008	2009
Provincie Zeeland	69,3	69,3	69,3	69,3
landelijk gemiddelde	70,7	72,6	75,9	77,6
Provincie Zeeland als % van landelijk gemiddelde	98,0	95,5	91,3	89,3
wettelijk maximum	102,4	105	107,9	111,9
Provincie Zeeland als % van wettelijk maximum	67,7	66	64,2	61,9

6.2 Paragraaf Weerstandsvermogen

1. Algemeen

De provincie heeft, net als andere overheidsorganisaties, te maken met risico's bij het uitvoeren van de eigen taken. Zo worden regelmatig financiële claims bij de overheden ingediend die voortvloeien uit hun overheidstaak. Ook met de uitvoering van omvangrijke projecten komen risico's voor de provincie meer in beeld.

In de paragraaf weerstandsvermogen worden de significante financiële risico's en het vermogen om dergelijke risico's op te vangen in beeld gebracht. De doelstelling van de paragraaf weerstandsvermogen is om de gebruiker van de programmabegroting en jaarstukken te informeren over de "kwaliteit" van de financiële positie. Door de toepassing van risicomanagement wordt de basis gelegd voor de inhoud van de paragraaf weerstandsvermogen. Het risicomanagementbeleid van de provincie wordt daarom ook op onderdelen toegelicht in deze paragraaf.

Centrale begrippen

De centrale begrippen die door de provincie worden gehanteerd staan hieronder toegelicht.

Weerstandsvermogen

Het vermogen van de provincie om financiële tegenvallers op enig moment op te kunnen vangen buitenom de reguliere budgetten en voorzieningen. Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen de weerstandscapaciteit en de risico's.

Weerstandscapaciteit

De middelen en mogelijkheden om tegenvallers op te vangen.

Risico

Een onzekere gebeurtenis met een negatieve invloed op het bereiken van de provinciale doelstellingen.

2. Risicomanagement

Risicomanagement is een cyclisch proces met een aantal stappen. De basis van het proces bestaat uit het inventariseren, prioriteren en beheersen van risico's. Door herhaling van de processtappen is er blijvende aandacht voor risico's en de beheersing van risico's. Jaarlijks worden op basis van deze cyclus de risico's geactualiseerd en gekwantificeerd voor het betreffende begrotingsjaar.

Risicomanagement kijkt vanuit een breed perspectief naar risico's. Risicomanagement richt zich naast financiële risico's bijvoorbeeld ook op operationele risico's en imago risico's.

3. Risico-inventarisatie

Risico's die relevant zijn voor het weerstandsvermogen zijn in eerste instantie risico's met een substantiële financiële impact. Het weerstandsvermogen is te beschouwen als een beheersmaatregel voor het afdekken van risico's met een financiële impact nadat overige en eerdere beheersmaatregelen geen effect sorteren. Deze risico's zijn in principe niet op te vangen binnen de reguliere budgetten en bestaande voorzieningen en niet te verzekeren.

Calamiteiten, zoals bijvoorbeeld een watersnoodramp of een ontploffing in de kerncentrale, worden niet gedekt door het weerstandsvermogen. Deze risico's zijn daarom niet in deze paragraaf opgenomen. De financiële, materiële en personele gevolgen van dergelijke omvangrijke gebeurtenissen zijn zo groot dat de provincie hiervoor geen weerstandsvermogen kan vormen. Ter dekking van dergelijke gebeurtenissen kan doorgaans aanspraak worden gemaakt op een rampenfonds op nationaal niveau.

Op basis van bovengenoemde criteria worden de substantiële financiële risico's van de provincie organisatiebreed geïnventariseerd. Bij de inventarisatie wordt de benodigde informatie over de risico's aangedragen door inhoudelijke deskundigen. Ondanks een zorgvuldige aanpak is een risico inventarisatie per definitie nooit volledig. Er kunnen zich altijd nog gebeurtenissen voordoen die niet als risico onderkend zijn.

Het analyseren en kwantificeren van alle provinciale risico's is een zeer tijdrovende en kostbare methode. Bij de inventarisatie van financiële risico's richt de provincie zich daarom op risico's met een significante financiële impact. Het voordeel van deze benadering is dat deze risico's vaak goed bekend zijn bij deskundigen binnen en eventueel buiten de organisatie. Dit maakt dat ze te analyseren en te kwantificeren zijn.

Het zijn ook de significante risico's waarvoor het weerstandsvermogen wordt aangehouden. Van kleinere risico's wordt verondersteld dat deze kunnen worden afgedekt met middelen uit reguliere budgetten of de post onvoorzien.

Het uitgangspunt is dat een risico voor de provincie significant is als de financiële impact hoger wordt ingeschat dan € 1 miljoen per jaar of per gebeurtenis.

4. Risico's voor de provincie

Ter voorbereiding op de begroting voert de provincie risico-inventarisaties uit. De significante financiële risico's worden vervolgens opgenomen in de paragraaf weerstandsvermogen. In de paragraaf weerstandsvermogen van de rekening is een geactualiseerde toelichting op deze risico's opgenomen. Daarnaast kunnen nieuwe ontwikkelingen aanleiding zijn om ook nieuwe risico's toe te voegen.

4.1 Dividend Delta

Dividend Delta en in het bijzonder het vervallen van een "gegarandeerde" omvang van het minimaal uit te keren dividend door het ontbreken van een vastgesteld dividendbeleid. De provincie heeft 50% van de aandelen van energiebedrijf Delta Nutsbedrijven. De overige aandelen zijn in handen van gemeenten en andere provincies. Jaarlijks wordt er door Delta dividend uitgekeerd. In het verleden was er sprake van een garantieregeling waarbij een minimaal uit te keren dividend afgesproken is. Dit is vervolgens in de eerste jaren van deze afspraak ook gebeurd, waarna de uitkeringen als gevolg van hoge winsten vervolgens ieder jaar hoger waren dan het garantiedividend. In juni 2008 zijn de onderhandelingen over verlenging van deze garantieregeling afgerond. Een garantiedividend voor de boekjaren tot en met 2010 van € 50 miljoen is overeengekomen, waardoor dus € 25 miljoen aan de provincie wordt uitgekeerd tot en met 2011. In het verleden is het dividend in de begroting opgenomen voor een bedrag boven het garantiedividend. Het risico bestond uit de schommelingen in het resultaat van Delta, waardoor een lager dividend dan geraamd wordt uitgekeerd. In 2009 is besloten om het deltadividend te ramen op het niveau van het garantiedividend voor de jaren 2010 en 2011. Daarnaast is door Provinciale Staten besloten om het deltadividend niet meer als structureel dekkingsmiddel in de begroting op te nemen. Daarmee is dit risico komen te vervallen.

4.2 Aanschaf aandelen Westerscheldetunnel

In de begroting van 2009 is nog het risico "aanschaf aandelen Westerscheldetunnel" opgenomen. Daarbij is aangegeven dat met de overname van de aandelen is getracht de financiering van de tunnel bij Sluiskil met een omvang van € 250 miljoen rond te krijgen. De gehanteerde financieringsconstructie is echter afhankelijk van het rendement op de Westerscheldetunnel. Het risico voor de provincie schuilt daarom in achterblijvende tolopbrengsten.

Op 1 juli 2009 is de koopovereenkomst met het Rijk ondertekend voor de verwerving van de rijksaandelen in de NV Westerscheldetunnel. De Provincie is hierdoor volledig eigenaar van de NV Westerscheldetunnel. Nu moet het geïnvesteerd vermogen (inclusief de benodigde investering voor de tunnel bij Sluiskil) worden terugverdiend middels de toekomstige exploitatie van de Westerscheldetunnel. Het risico voor de provincie is daarom nog steeds een tegenvallende exploitatie waardoor het benodigde rendement op het geïnvesteerd vermogen niet wordt behaald. Voornamelijk een daling van de tolopbrengsten zorgt voor een scherpe daling van het resultaat van de NV en daarmee de dividend inkomsten voor de provincie. In 2009 is het aantal vervoersbewegingen ten opzichte van 2008 gestegen ondanks een afname van zwaar vrachtverkeer. Er is daarom in 2009 geen daling van de tolopbrengsten.

4.3 Fiscale controle

In de begroting 2009 is opgenomen dat de belastingdienst een controle op compensabele BTW over de periode 2003-2007 had aangekondigd. Uit controle bij andere provincies was gebleken dat er aanzienlijke naheffingen uit kunnen voortkomen. Door de ruime periode waarover de controle plaatsvindt en de ervaringen met andere provincies was er een gerede kans dat er ook voor de provincie een naheffing zou plaatsvinden.

De belastingdienst heeft de controle Omzetbelasting en BTW-Compensatiefonds (BCF) over de periode 2003-2007 inmiddels afgerond. De definitieve uitkomst van de BTW- en BCF-controle, die betrekking heeft op de periode 2003-2007, is pas duidelijk wanneer alle vragen van de belastingdienst zijn beantwoord en eventuele geschilpunten zijn opgelost. In de rekening 2008 is al gemeld dat ter dekking van de aanslagen voor de periode 2003-2007 er een voorziening is gevormd. In 2009 is deze voorziening verhoogd voor de aanslag over 2008 naar € 2,4 miljoen. Er is inmiddels overeenstemming met de belastingdienst over de betaling van de naheffing. Voor de betaling wordt de voorziening volledig aangesproken en komt het risico te vervallen. Aan de hand van de bevindingen welke zijn voortgekomen uit de belastingcontrole, is de inrichting van ons financiële systeem zodanig aangepast dat in 2009 deze problemen grotendeels zijn afgevangen. In aanvulling op de controles door de Belastingdienst en de intern getroffen maatregelen gelden nog de volgende bijzonderheden:

- BTW en detachering. De BTW-controle op detacheringen over de periode 2003-2008 is nog niet afgerond. Wij staan op het standpunt dat de provincie de BTW-regels correct heeft nageleefd, rekening houdend met de gewijzigde regelgeving op dit punt gedurende deze periode.
- Onduidelijkheid over toepassing van BCF bij werkzaamheden aan wegen grenzend aan gemeentelijke-/waterschapswegen. Wij staan op het standpunt dat de provincie daar optreedt als overheid, afnemer van de prestatie is, de werkzaamheden het gevolg zijn van de reconstructie van de provinciale weg en de aansluitingen op eigendommen van derden in aantal m2 minimaal is. De uitsluitingsbepalingen van het BCF achten wij voor dit soort werkzaamheden niet van toepassing.

Hoewel op bovenstaande punten nog geen overeenstemming bestaat met de Belastingdienst achten wij het niet noodzakelijk om hiervoor aanvullende verplichtingen / voorzieningen te vormen.

4.4 Uitvoering van de wettelijke taak jeugdzorg

Sinds 1 januari 2005 is de Wet op jeugdzorg van kracht waarbij de provincie verantwoordelijk gesteld wordt voor de jeugdzorg. Op basis van een indicatie, afgegeven door het onafhankelijke Bureau Jeugdzorg, verkrijgen personen recht op zorg. De provincie heeft voor het verlenen van provinciaal geïndiceerde jeugdzorg een subsidierelatie met één zorgaanbieder ter grootte van ongeveer € 15 miljoen. De vraag naar zorg groeit en hierdoor wordt de kans groter dat het beschikbare budget ontoereikend is. Personen die geen zorg kan worden aangeboden komen op een wachtlijst. Het is mogelijk dat deze personen met hun recht op zorg, zorg gaan eisen wat kan leiden tot het verplicht moeten aanbieden van zorg en daarmee het overschrijden van het budget. In 2009 zijn geen provinciale middelen aangewend om een budgetoverschrijding op te vangen.

4.5 Terugbetalen van rijks gelden en Europese gelden

De provincie ontvangt in het kader van de diverse Europese programma's subsidies uit het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling ter ondersteuning van diverse internationale projecten. Voor deze projecten is de provincie Zeeland veelal leadpartner, hetgeen betekent dat de provincie inhoudelijk en financieel verantwoordelijk is voor het gehele project. Met betrekking tot deze projecten kunnen (ook na uitvoering project) audits worden uitgevoerd. Indien kosten gedeeltelijk of niet zijn verantwoord in overeenstemming met de Europese wet- en regelgeving zal dit leiden tot terugvorderingen door de Europese Commissie. De provincie dient vervolgens de terugvordering te verhalen op de partner die niet aan de verplichtingen heeft voldaan. Het is echter niet zeker of de desbetreffende partner ook kan en zal terugbetalen. De Europese Commissie heeft de mogelijkheid om tot 2016, het einde van de looptijd van de programma's, audits uit te laten voeren op de projecten. Ook bij subsidiestromen

vanuit het rijk zit het risico in het niet kunnen voldoen aan verplichtingen op het gebied van het afleggen van verantwoording.

4.6 Asbestclaims

Gedurende hun actieve dienst bij de PSD zijn diverse medewerkers tot 1985 blootgesteld aan asbest in de schepen. De provincie is door een aantal voormalige medewerkers of hun familieleden aansprakelijk gesteld voor de gevolgen van de aanwezigheid van asbest aan boord van de schepen van de PSD. In de meeste gevallen gaat het om een formele aansprakelijkstelling en is onzeker in hoeverre schade zal intreden. In reactie op deze aansprakelijkstellingen heeft de provincie laten weten dat zij zich niet op verjaring van een eventuele claim zal beroepen, zodat betrokkenen niet telkens opnieuw, voordat de termijn van verjaring verstrijkt, deze behoeven te stuiten. Verzekeraars hebben de provincie inmiddels laten weten zich alle rechten voor te behouden, in het bijzonder het recht een beroep op verjaring te doen. In een aantal gevallen heeft de verzekeraar een beroep gedaan op verjaring. In die gevallen zal de provincie eventuele schade (deels) zelf moeten dragen. De provincie heeft in 2007 nog eens herbevestigd, dat zij geclaimde en door blootstelling aan asbest veroorzaakte schade, ontstaan ten tijde van het werken aan boord van de schepen van de PSD, al of niet via haar verzekeraar, voor haar rekening neemt en zich nimmer beroept op verjaring van de termijn van schadevordering. Tevens heeft het college van Gedeputeerde Staten meegedeeld dat het personeel in voorkomende gevallen zal worden verwezen naar het ter zake deskundige Instituut Asbestslachtoffers (IAS). Tot op heden zijn een aantal claims gehonoreerd en uitgekeerd door de verzekering.

4.7 Rondweg Aardenburg

Voor de financiering van de aanleg van de rondweg Aardenburg was het begrote budget ontoereikend. Het tekort werd in de minimale variant geschat op € 2 miljoen en kon oplopen tot € 5,7 miljoen. Dit risico betreft vooral een knelpunt in de financiering van de uiteindelijke investering. Bij nadere beschouwing is daarom de conclusie getrokken dat de kwalificatie van risico voor dit onderwerp kan vervallen. Het project is inmiddels opgenomen in het MIZ.

4.8 Storingsgevoeligheid van veerboten

De veerboten, die bij de provincie in eigendom zijn, bleken meer storingsgevoelig te zijn, dan normaliter mocht worden verwacht. Dat heeft zich in de afgelopen jaren geopenbaard door enkele ingrijpende machineschades, waardoor langdurige uitval ontstond. De schadepost bedroeg € 0,5 tot € 1 miljoen. De verzekering dekte het grootste deel van de schade. Tevens is de leverancier hiervoor aansprakelijk gesteld. De leverancier wijst de aansprakelijkheid vooralsnog af, waardoor mogelijk een juridische procedure volgt. Om langdurige uitval van de boten te voorkomen zijn inmiddels diverse maatregelen getroffen. In totaal had het pakket aan maatregelen een omvang van ca. € 1 miljoen. De maatregelen zijn voldoende effectief gebleken. Het risico is voldoende afgedekt en is daarmee vervallen.

4.9 Tekorten op de rijksbijdrage voor programma beheer

De rijksbijdrage voor het programma beheer is bedoeld voor beheersvergoedingen aan landschapsbeheerders zoals het Zeeuws Landschap, Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer en akkerbouwers. Er zijn veel aanvragen voor dergelijke beheersvergoedingen. De vraag overstijgt de hoogte van de rijksbijdrage. Bij het toekennen van de vergoedingen in 2007 ontstond reeds een tekort van € 1 miljoen. Tekorten kunnen worden opgevangen door een verhoging van de rijksbijdrage, het benutten van overschotten bij de EU c.q. bij andere provincies, het niet uitgeven van beheersvergoedingen en/of een financiële bijdrage van de provincie. Voor de dekking van de tekorten zijn er dus keuzemogelijkheden. De bovengenoemde beheersmaatregelen zijn tevens voldoende om dit risico als vervallen te beschouwen.

4.10 Schade bij het uitvoeren van werken

Dit betreffen schadeclaims welke voortkomen uit uitgevoerde werken van invloed op het grondwater die in opdracht van de provincie worden uitgevoerd. Een concreet geval van schade betreft de verzakking van huizen op Walcheren waarbij op een totaal project van € 33 miljoen rekening wordt gehouden met een schadeclaim van € 0,8 miljoen. Daarnaast zijn er nog ongeveer 25 schadeclaims van zowel private partijen alsook het Waterschap ontvangen. Deze claims zijn vooralsnog beperkt van omvang en worden adequaat afgehandeld. In 2009 hebben de claims niet tot betaling geleid.

4.11 Ontpoldering van de Hedwigepolder

Ten behoeve van de verdieping van de Westerschelde is tussen Nederland en Vlaanderen een verdrag afgesloten waarin onder andere is vastgelegd dat indien de Westerschelde verdiept wordt er land teruggegeven moet worden aan de natuur. In dat verdrag is onder andere de Hedwigepolder genoemd. In ruil hiervoor krijgt Provincie Zeeland een rijksbijdrage voor verbetering van de infrastructuur ter grootte van de geschatte aankoopwaarde van de Hedwigepolder. Het verwachte bedrag wat betaald dient te worden aan de eigenaren van grond in de Hedwigepolder is € 20 miljoen. Er is een kans dat de gronden niet aangekocht zullen worden. In dat geval vindt er opnieuw bestuurlijk overleg plaats. De verwachte bijdrage is echter al opgenomen in de investeringsbegroting van de verdubbeling van de Sloeweg/Tractaatweg. Op 9 oktober 2009 heeft het kabinet besloten tot ontpoldering van de Hedwigepolder. Daarna is het rijksinpassingsplan voor de Hedwigepolder in procedure gebracht. Door deze ontwikkelingen is de kans dat het risico zich zal voordoen afgenomen.

4.12 Korting provinciefonds

In de begroting 2010 is melding gemaakt van het risico van een structurele korting op het provinciefonds. Op verzoek van het Rijk heeft de Raad voor de financiële verhoudingen namelijk advies uitgebracht over de omvang en de verdeling van het provinciefonds, in relatie tot het provinciale takenpakket. Daarbij is ook gekeken naar belastingsinkomsten en vermogensrendement, zoals dividend en rente. De Raad heeft niet alleen gekeken naar de gewenste omvang van het provinciefonds, maar ook naar de verdeling van dit bedrag over de diverse provincies. De Raad voor de financiële verhoudingen heeft berekend dat de provincies met € 597 miljoen minder toe kunnen. Het Kabinet heeft in 2009 besloten om structureel € 300 miljoen te korten op het provinciefonds per 2011. Bij de verdeling kan worden uitgegaan van een structurele korting van substantiële omvang voor de Provincie Zeeland.

Voorziene kortingen op provinciale inkomsten worden niet beschouwd als een risico. In dit geval bestaat er vooralsnog onzekerheid over de hoogte van de structurele korting. Het Rijk heeft op het moment van schrijven nog geen besluit genomen. Inmiddels zijn maatregelen getroffen om een korting op het provinciefonds van € 16,5 miljoen op te vangen. Deze maatregelen bestaan voornamelijk uit het doorvoeren van bezuinigingen. Op 12 maart 2010 is hierover een voorstel door Provinciale Staten behandeld. Er blijft nog een restrisico bestaan omdat de exacte financiële gevolgen voor de uitkering van het provinciefonds nog niet bekend zijn.

4.13 Fonds nazorg stortplaatsen

De Provincie heeft in 2002 op grond van wet- en regelgeving het Fonds Nazorg Stortplaatsen voor de Provincie Zeeland ingesteld. Uit dit fonds moet het toekomstig onderhoud van gesloten stortplaatsen worden gefinancierd. Het risico van de provincie schuilt in tegenvallende beleggingsresultaten van het fonds, waardoor de toekomstige kosten van nazorg niet betaald kunnen worden. De provincie is in dat geval verplicht de lasten van de nazorg op zich te nemen.

De beleggingsportefeuille van het fonds bestaat uit aandelen en een garantieproduct. Het garantieproduct is in 2002 via de Bank Nederlandse Gemeenten afgesloten bij Lehman Brothers Treasury Co. BV te Amsterdam en voldoet aan de voorwaarden die in de wet FIDO worden gesteld aan beleggingen door decentrale overheden. Door het faillissement van Lehman Brothers in 2008 is het garantieproduct echter behoorlijk in waarde gedaald. Dit heeft zeer waarschijnlijk negatieve gevolgen voor het te behalen rendement van het Fonds Nazorg Stortplaatsen. Naast het faillissement van Lehman Brothers heeft de economische neergang ook een negatieve invloed op de waarde van

het fonds. In 2009 is een juridische procedure gestart tegen de Bank Nederlandse Gemeenten om zo alsnog de bank te houden aan de garantstellingen van het beleggingsproduct.

4.14 Schadeclaims

De provincie kan aansprakelijk gesteld worden voor door derden geleden schade. Dit betreft ondermeer schade veroorzaakt door onrechtmatig genomen besluiten, gevolgen van feitelijk handelen, werkgeversaansprakelijkheid en dergelijke.

De provincie heeft Eastman op 14 november 2000 een last onder dwangsom opgelegd wegens het niet voldoen aan de Regeling Verbranden Gevaarlijke Afvalstoffen (RVGA). Vervolgens heeft de provincie bij besluit van 3 juli 2001 de vergunning van Eastman gewijzigd. Eastman heeft tegen deze besluiten bezwaar respectievelijk beroep ingesteld en de Raad van State heeft het provinciaal besluit vernietigd. Eastman stelt schade te hebben geleden ten gevolge van het provinciaal besluit en heeft in 2004 een schadeclaim ingediend van € 3,3 miljoen. De provincie is inmiddels in een civiele procedure verwickeld, welke in eerste aanleg is gewonnen. Eastman heeft echter hoger beroep bij het Hof aangetekend, waardoor de provincie nog steeds het risico loopt op een te betalen schadeclaim. De provincie is door Eastman betrokken in een civiele procedure, die zowel in eerste als in tweede aanleg is gewonnen. Eastman heeft berust in de uitspraak van het Gerechtshof in hoger beroep en daarmee is het risico van de civiele procedure vervallen.

Een andere schadeclaim hangt samen met de uitvoering van de grondwatersanering van een chemische wasserij in Terneuzen. Tijdens de uitvoering zijn namelijk grondzettingen opgetreden. Daardoor is schade ontstaan aan een aantal panden in de omgeving, waarvoor schadevergoedingsacties zijn gestart door de eigenaars/bewoners van deze panden. In 2009 zijn door de provincie enkele schadevergoedingen met een totale omvang van ca € 0,1 miljoen uitgekeerd aan eigenaars/bewoners. Het is mogelijk dat er in de toekomst nog betalingen plaatsvinden. Hierdoor blijft het risico bestaan.

5. Kwantificering van risico's

Risico's worden gekwantificeerd op basis van de impact en de kans van het risico. Per risico worden daarom de volgende punten vastgesteld:

- De kans van optreden. Dit is de kans dat het risico zich manifesteert.
- Het beste scenario. Dit is de verwachte impact in euro's van het risico in het meest gunstige geval.
- Het slechtste scenario. Dit is de verwachte impact in euro's van het risico in het meest slechte geval.
- Het meest waarschijnlijke scenario. Dit is de meest waarschijnlijke impact in euro's van het risico als het zich voordoet.

Het maken van een inschatting per risico van impact en kans geschiedt door deskundigen. In eerste instantie worden deze inhoudelijk specialisten binnen de organisatie gezocht. Het kan echter voorkomen dat een externe deskundige input moet leveren om inzicht te krijgen in specifieke risico's. De kwantificering van risico's vindt jaarlijks plaats bij het opstellen van de begroting.

5.1 Risicoblootstelling

Risico's kunnen zich binnen korte tijd manifesteren en ook is het mogelijk dat meerdere risico's zich tegelijkertijd laten gelden. Om de financiële gevolgen van risico's op te kunnen vangen, is het noodzakelijk dat de provincie beschikt over een voldoende buffer in financiële zin. De financiële buffer voor het opvangen van risico's wordt ook wel de weerstandscapaciteit genoemd.

Om de benodigde weerstandscapaciteit te berekenen is voor ieder significant risico de maximale, minimale en meest waarschijnlijke omvang en de geschatte kans van voorkomen vastgesteld. Deze gegevens worden met een rekenmodel vertaald naar de benodigde omvang van de weerstandscapaciteit. Het rekenmodel gaat bij de berekening uit van een gehanteerde zekerheid van

99%. Dit betekent dat de berekende weerstandscapaciteit met een kans van 1 op 100 onvoldoende is om de significante risico's op te vangen.

Voor de begroting van 2010 is berekend dat met een zekerheid van 99% een weerstandscapaciteit van € 23 miljoen volstaat om de significante financiële risico's op te vangen. Voor de jaarrekening wordt een dergelijke berekening niet uitgevoerd. Voor de begroting 2011 wordt een nieuwe berekening uitgevoerd. Vooruitlopend op de begroting worden in de voorjaarsnota de eerste resultaten van deze berekening opgenomen.

6. De weerstandscapaciteit

Zodra een risico zich voordoet is het mogelijk dat de weerstandscapaciteit moet worden aangesproken. De weerstandscapaciteit van de provincie bestaat uit meerdere onderdelen die hieronder worden beschreven. Provinciale Staten besluiten welk onderdeel van de weerstandscapaciteit wordt aangesproken indien een risico zich voordoet. Per onderdeel is toegelicht op welke wijze het kan worden ingezet als weerstandscapaciteit.

6.1 De algemene reserve

De algemene reserve betreft in beginsel een vrij besteedbare reserve die niet wordt gebruikt als dekkingsbron in de begroting. Het aanwenden van de middelen uit de algemene reserve vormt geen belemmering voor het behalen van beleidsdoelstellingen. Indien een risico zich voordoet nemen Provinciale Staten uiteindelijk de beslissing om daadwerkelijk middelen van de algemene reserve aan te wenden voor de dekking van de financiële schade. Deze bevoegdheid ligt besloten in het budgetrecht van Provinciale Staten.

6.2 Vrij aanwendbaar deel van de bestemmingsreserves

Naast de algemene reserve beschikt de provincie over een aantal bestemmingsreserves. Zolang er geen harde en concrete verplichtingen zijn aangegaan, kunnen Provinciale Staten altijd besluiten tot het geven van een andere bestemming aan de bestemmingsreserves. Bestemmingsreserves zijn echter gevormd met het oog op de realisatie van specifieke provinciale beleidsdoelstellingen. Het aanwenden van deze reserves voor het dekken van financiële schade is derhalve pas aan de orde als de nood hoog is.

6.3 De onbenutte belastingcapaciteit van de Motorrijtuigenbelasting

De provincie mag opcenten heffen en heeft invloed op de hoogte van de opcenten. Het verschil tussen het werkelijk tarief en de maximaal toegestane hoogte van het tarief is de vrije belastingcapaciteit. Het benutten van een deel van de vrije belastingcapaciteit door verhoging van de opcenten als weerstandscapaciteit is mogelijk door een besluit van Provinciale Staten. Momenteel is echter door Provinciale Staten besloten om tot en met 2011 de opcenten niet te verhogen. De vrije belastingcapaciteit is daarom op korte termijn niet inzetbaar als weerstandscapaciteit. Het benutten van de belastingcapaciteit is dus een lange termijn mogelijkheid die aangewend kan worden ter structurele dekking van risico's.

6.4 Ruimte in meerjarenbegroting

De ruimte in de meerjarenbegroting is opgenomen in de begroting als geraamd resultaat na bestemming. Deze middelen hebben nog geen bestemming en kunnen in principe de komende jaren worden aangewend om financiële tegenvallers op te vangen. Bij de berekening van de weerstandscapaciteit wordt de ruimte in de meerjarenbegroting beschouwd als het saldo van de budgettaire ruimte over de vier jaar volgend op het verslagjaar. Daarbij wordt uitgegaan van de gegevens zoals opgenomen in de najaarsnota van het verslagjaar.

6.5 Stille reserves

Van stille reserves is sprake bij activa die voor een lager bedrag op de balans zijn verantwoord dan dat zij naar verwachting bij verkoop zullen opbrengen. Het verzilveren van eventuele stille reserves is ook een mogelijkheid om weerstandscapaciteit in te zetten. Hierbij moet onderscheid worden gemaakt tussen bedrijfsgebonden en niet-bedrijfsgebonden activa. Bedrijfsgebonden activa, zoals bijvoorbeeld huisvesting, kan niet zomaar worden verkocht. Bij niet-bedrijfsgebonden activa, zoals bijvoorbeeld kunstvoorwerpen of een verbonden partij waarbij de doelstelling los staat van de provinciale doelstelling, kan dit in principe wel. De omvang van de stille reserves is onbekend en is meestal niet op korte termijn inzetbaar als weerstandscapaciteit.

6.6 Weerstandsvermogen

Door de omvang van de significante financiële risico's van de provincie af te zetten tegen de financiële buffer van de provincie is een uitspraak over het weerstandsvermogen mogelijk.

De omvang van de diverse onderdelen van de provinciale weerstandscapaciteit per 31 december 2009 is hieronder weergegeven.

Onderdelen weerstandscapaciteit (per 31 december in € miljoen)	2008	2009
Algemene reserve vrij aanwendbaar deel	51	46
Bestemmingsreserves vrij aanwendbaar deel	24	0
Onbenutte belastingcapaciteit Motorrijtuigenbelasting 16		18
Ruimte in meerjarenbegroting volgens najaarsnota	25	25
Stille reserves (niet-bedrijfsgebonden activa)	Onbekend	Onbekend
Totaal	116	89

Uit de ontwikkelingen van de risico's in 2009 en de omvang van de weerstandscapaciteit per 31 december 2009 blijkt dat over 2009 de weerstandscapaciteit voldoende was. Hoewel de diverse onderdelen van de weerstandscapaciteit bij elkaar voldoende ruimte bieden om tegenvallers op te vangen, is enige nuancering op zijn plaats. Zoals hiervoor toegelicht vereist het aanwenden van deze ruimte namelijk een wijziging van het bestaande beleid. Een uitzondering hierop is de algemene reserve.

Daarnaast zijn in 2009 de financiële gevolgen van een structurele korting van € 300 miljoen op het provinciefonds duidelijker geworden. Deze korting en het besluit van Provinciale Staten om het deltadividend enkel aan te wenden voor incidentele uitgaven zijn van negatieve invloed op meerdere onderdelen van de weerstandscapaciteit. De korting op het provinciefonds en het beschikbaar stellen van het deltadividend voor incidentele uitgaven worden opgevangen door bezuinigingen. Dit heeft een positieve invloed op de weerstandscapaciteit. Deze ontwikkelingen zijn nog niet verwerkt in de stand van provinciale weerstandscapaciteit per 31 december 2009. De verwachting is dat de bovengenoemde ontwikkelingen per saldo een negatief effect hebben op de provinciale weerstandscapaciteit. In het statenvoorstel inzake de bezuinigingen dat is behandeld door Provinciale Staten op 12 maart 2010 blijkt namelijk dat een beschikking op de algemene reserve noodzakelijk is om toekomstige tekorten in de meerjarenbegroting op te vangen. Op basis van die informatie kan worden geconcludeerd dat de provinciale weerstandscapaciteit vanaf 2008 fors daalt.

6.3 Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen

1. Algemeen

In de paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen wordt ingegaan op het beleidskader en de daaruit voortvloeiende consequenties met betrekking tot het beheer en onderhoud van de grote kapitaalgoederen van de provincie.

Het beleidskader moet inzicht geven in de huidige onderhoudssituatie van het goed, het gewenste onderhoudsniveau en de daarmee gemoeide jaarlijkse kosten in meerjarenperspectief.

Een en ander zal moeten worden vastgelegd in onderhoudsplannen, nota's, managementsystemen of andere documenten met dit doel.

In artikel 12 BBV zijn de volgende kapitaalgoederen voorgeschreven die tenminste opgenomen dienen te worden in de paragraaf kapitaalgoederen:

- Wegen
- Riolering
- Water
- Groen
- Gebouwen

Daar bij de provincie riolering niet van toepassing is, zal hierover niet worden gerapporteerd. Het onderdeel water is uitgebreid met bruggen en sluizen daar die onder het beheer van de provincie vallen. Tot slot zijn de onderdelen ICT, wandtapijten en schepen toegevoegd, die voor de provincie grote kapitaalgoederen vormen.

2. Wegen & Water (infrastructuur)

2.1 Het beleidskader

Het beleid voor de bij de provincie zelf in beheer zijnde infrastructuur wordt gevormd door de landelijke wet- en regelgeving en het provinciale verkeer- en vervoerbeleid met de bijbehorende sectorale deelplannen. Ook beleid afkomstig van andere beleidsvelden kan invloed hebben op het gebruik en onderhoud van de infrastructuur, bijvoorbeeld ecologisch bermbeheer en gebruik milieuvriendelijke bouwstoffen. Daarnaast is er ook een aantal specifieke beleidsnota's voor de instandhouding van de infrastructuur in ontwikkeling. De stand van zaken wordt hieronder kort toegelicht:

2.2 Beleidsplan wegen en vaarwegen en beleidsplan openbare verlichting

In december 2004 is door Provinciale Staten een kwaliteitsvisie voor wegen en vaarwegen vastgesteld. Met deze visie is bepaald welk technisch kwaliteitsniveau de Provincie nastreeft. Provinciale Staten hebben gekozen voor een kwaliteitsniveau dat overeenkomt met het landelijk gemiddelde, met positieve afwijkingen voor groenvoorzieningen en gladheidsbestrijding. Voor vaarwegen is, als gevolg van het ontbreken van een landelijke systematiek, een analoge methode uitgewerkt, waarbij voor de thema op basis waarvan de volgende kwaliteitsvisie is bepaald: specifiek wordt een zo hoog mogelijk kwaliteitsniveau voor thema's veiligheid en bereikbaarheid nagestreefd en algemeen is: goed is goed genoeg.

De beheerplannen voor (vaar)wegen zijn inmiddels, samen met het Groenbeheerplan en het beheerplan bedrijfsvoeringskosten, opgenomen in het Integraal Beheerplan Provinciale Infrastructuur.

Het Integraal Beheerplan Provinciale Infrastructuur is eind 2009 beschikbaar gekomen. De door PS vastgestelde kwaliteitsniveaus die als uitgangspunten voor dit plan dienen zullen als gevolg van de bezuinigingsmaatregelen moeten worden bijgesteld. Het hierop aangepaste integrale beheerplan zal in aangepaste vorm ter vaststelling aan het bestuur worden voorgelegd.

2.2.1 Financiële consequenties

De bestedingen in 2009 bedragen voor het onderhoud wegen € 5.970.000 waarvan € 364.000 incidenteel in verband met verbeteringswerkzaamheden onderhoud op overgedragen wegen van het Rijk en reconstructie vangrails. Aan het onderhoud Kanaal door Walcheren/Zeelandbrug is € 1.774.000 besteed, waarvan € 818.000 incidenteel. Voor het onderhoud aan de gebouwen: wegsteunpunten, bedieningsgebouwen en busstation Terneuzen is in 2009 € 136.000 uitgegeven.

2.3 Bedrijfsgebouwen infrastructuur

De bedrijfsgebouwen infrastructuur betreffen de wegsteunpunten en de bedieningsgebouwen van het Kanaal door Walcheren en Zeelandbrug. In het kader van het verandertraject bij de afdeling Beheer zullen circa 10 steunpunten worden afgestoten. Na 2009 moeten nog 3 steunpunten worden verkocht. Het onderhoud aan de gebouwen wordt verricht op basis van inspectie door eigen technisch personeel.

2.3.1 Financiële consequenties

De bestedingen in 2009 bedragen voor het onderhoud € 87.000.

2.4 SWATH-schepen, aanlandingsvoorzieningen en terminals fietsvoetveer

In 2004 zijn de twee SWATH-schepen, de aanlandingsvoorzieningen en de terminals voor het fietsvoetveer in gebruik genomen. De Provincie Zeeland is eigenaar van deze schepen en verhuurt deze aan de exploitant van het fietsvoetveer Vlissingen-Breskens. De schepen dienen door en voor rekening van de exploitant te worden onderhouden. Het onderhoudsplan voor de exploitant is in 2004 door de provincie vastgesteld. Het incidenteel onderhoud, configuratie wijzigingen en refit zijn voor rekening van de provincie. De aanlandingsvoorziening, gebouwen en terreinen zijn eigendom van de provincie en worden verhuurd aan de exploitant. Het onderhoud daarvan gebeurt door en voor rekening van de provincie volgens het onderhoudsplan. Het toetsen van de uitvoering van de onderhoudsplannen gebeurt vanaf 2008 door eigen personeel.

2.4.1 Financiële consequenties

De kosten in 2009 zijn voor het onderhoud aanlandingsinrichtingen € 61.000 en voor de gebouwen en terreinen € 90.000. De kosten voor incidenteel onderhoud, configuratie wijzigingen en refit waren in 2009 € 372.000.

2.5 Overige Vaartuigen

Voor het onderhoud van de Zeelandbrug en het Kanaal door Walcheren heeft de provincie een drietal vaartuigen (Roggeplaat, Koolmees en Buizer) in eigendom.

2.5.1 Financiële consequenties

De kosten in 2009 bedragen € 42.000.

3. Groen

3.1 Het beleidskader

Voor het groenbeheer werd in 2008 een beheerplan groen ontwikkeld. Dit plan maakt inmiddels onderdeel uit van het Integraal Beheerplan Provinciale Infrastructuur. Het (deel)plan beschrijft hoe vanuit een maatschappelijk verantwoorde benadering het beste met de provinciale beplantingen wordt omgegaan en waarom. De bomen die deel uitmaken van de huidige provinciale wegbeplanting zijn opgenomen in een boombeheersysteem (BBS). In het BBS wordt alle informatie (mutaties en resultaten jaarinspecties) bijgehouden die van belang is voor een effectieve zorgplicht en voor een systematische aanpak van het boomonderhoud. Het BBS verschaft dus inzicht in de behoefte aan periodiek boomonderhoud en de noodzaak om andere beheersmaatregelen aan de boombeplanting uit te voeren. Vanuit de invalshoek natuur en landschap is een groenstructuurvisie voor de provinciale beplantingen opgesteld.

Duurzame veilige inrichting van de wegen stelt eveneens voorwaarden en eisen voor wat betreft de aanvaardbaarheid en plaats van bomen en struiken in wegbermen.

3.2 Financiële consequenties

De kosten in 2009 bedragen € 436.000.

4. Gebouwen

4.1 Het beleidskader

Het beleidskader ligt vast in het onderhoudsbeleidsplan BOS 2000-2010. Daarin wordt per onderdeel beschreven hoe een en ander jaarlijks gemonitord wordt. Momenteel is de actualisering van de onderhoudsbeleidsnota BOS 2010-2020 in voorbereiding. Deze actualisatie is eind 2010 beschikbaar en wordt betrokken bij de voorbereiding van de begroting 2012. Hieronder wordt per type onderhoud en complex de actualisering van het onderhoudsplan beschreven.

4.1.1 Binnenonderhoud

Hiervoor is een meerjarige planning opgesteld door de eigen technische dienst gebaseerd op de te verwachten levensduur van voorzieningen en apparatuur. Deze wordt jaarlijks geactualiseerd en in de meerjaren begroting meegenomen.

4.1.2 Abdijcomplex inclusief Sint Jorisdoelen, gebouw De Burg en Gistpoortgebouw

Het Abdijcomplex valt binnen het beschermd stadsgezicht van de gemeente Middelburg en is aangewezen als beschermd monument. Voor onderhoud aan beschermde monumenten bestaat afzonderlijke wet- en regelgeving. Voor verbouwplannen vindt toetsing plaats bij de monumenten-/welstandcommissie van de gemeente Middelburg alsmede door de Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten (RACM), de vroegere Rijksdienst voor de Monumentenzorg.

4.1.3 Renovatie, nieuwbouw en aankopen

De provincie heeft het voornemen conform het meerjarig onderhoudsplan BOS om de gebouwen gelegen binnen het Abdij-complex de komende jaren te renoveren.

De provincie Zeeland heeft het pand Schuytvlot in 2008 van de gemeente Middelburg gekocht. Het afgelopen jaar is dit gebouw verbouwd tot huisvesting voor de Stichting Cultureel Erfgoed Zeeland (SCEZ). Het SCEZ gebouw is in het 1^e kwartaal van 2010 opgeleverd.

4.1.3 Buitenonderhoud

Basis voor het beleid voor het regulier onderhoud aan de buitenkant (leien daken, schilderwerk, goten, metselwerk) zijn de 2-jaarlijkse inspectierapporten van de Stichting Cultureel Erfgoed Zeeland (SCEZ), voorheen Monumentenwacht. In deze inspectierapporten vindt een kwalificatie plaats van de onderhoudstoestand van voornoemde gebouwen verdeeld in: "goed, redelijk, matig tot slecht". Het provinciaal beleid is erop gericht de onderdelen die de kwalificatie "slecht" en "matig" hebben op te nemen in de planning van het Beheers- en onderhoudssysteem (BOS) voor de daaropvolgende jaren.

4.1.4 Groene Woud en overige gebouwen

Hiervoor is door de eigen technische dienst een meerjarig onderhoudsplan opgesteld gebaseerd op de technische levensduur van de voorzieningen en de staat van onderhoud van de objecten. Deze wordt jaarlijks geactualiseerd en in de meerjarenbegroting meegenomen.

4.2 Veiligheidsaspecten

In het kader van het verlenen van gebruiksvergunningen voor de provinciale gebouwen heeft de brandweer alle gebouwen geïnspecteerd op veiligheidsaspecten. De brandweer heeft per gebouw een inspectierapport opgesteld en hierin zijn maatregelen opgenomen om aan deze veiligheidsaspecten te kunnen voldoen.

De afgelopen jaren zijn diverse maatregelen uitgevoerd om de gebouwen te laten voldoen aan de eisen van de gebruikersvergunningen. Hierna heeft de brandweer controles uitgevoerd en zijn er naar aanleiding van deze controles weer aanvullende maatregelen uitgevoerd.

De brandweer heeft inmiddels voor het gehele Abdijcomplex en aanliggende panden een positief advies uitgebracht aan de gemeente Middelburg om een gebruikersvergunning voor het gehele Abdijcomplex te verlenen. Deze gebruikersvergunning voor het gehele Abdijcomplex is inmiddels ontvangen.

Per 1 januari 2008 is de wet- en regelgeving op dit gebied aangepast en is de gebruikersvergunning vervallen. Volgens de huidige regelgeving blijft de veiligheid in de gebouwen een taak van de werkgever.

4.3 Financiële consequenties

Financiële consequenties, vertaling en uitvoering van dit beleid vindt plaats via het BOS. Het BOS-systeem is opgezet voor een voortschrijdende periode van 10 jaar. De bestedingen in 2009 bedragen voor het BOS-onderhoud € 802.000,-.

Eind 2009 is begonnen met de vervanging van de brandmeldinstallatie in het Abdijcomplex. De huidige brandmeldinstallatie voldoet niet aan de huidige eisen. Met de vervanging van de brandmeldinstallatie is en bedrag gemoeid van € 400.000,-.

5. ICT

5.1 Het beleidskader digitale dienstverlening 2008 – 2011

De essentie van het omgaan met ICT-kapitaalgoederen is continuïteit. Dit is verwoord in een nota die het vigerende beleid beschrijft: 'Beleidskader digitale dienstverlening 2008 – 2011. In dit beleidskader staat met betrekking tot de continuïteit de volgende passage:

- Het operationeel houden van de bestaande systemen voor de digitale dienstverlening (data en spraak).
- Het verhogen van de beschikbaarheid van de technische infrastructuur, bestaande uit het data en communicatie netwerk en de hierop aangesloten computersystemen. Door de toepassing van nieuwe technieken bereiken we dat bij ICT calamiteiten de tijd dat de infrastructuur niet beschikbaar is, aanzienlijk wordt bekort.
- Het mede als gevolg van de toegenomen afhankelijkheid van de ICT voorzieningen streven naar een vermindering van de kwetsbaarheid van de bij de instandhouding betrokken specialismen door de organisatiestructuur waar nodig hierop aan te passen
- Het anticiperen op nieuwe technologische ontwikkelingen op het gebied van de in- en externe

informatie- en communicatie infrastructuur met als doel te waarborgen dat deze ook in de toekomst blijft voldoen aan de aan dat moment te stellen eisen inzake performance, continuïteit en beschikbaarheid.

Concrete aanpak continuïteit:

- Planning van tijdige vervangingen, rekening houdend met de te verwachten technische en economische levensduur;
- Het investeren in nieuwe technologieën waarmee een hogere beschikbaarheid wordt bereikt;
- Het afsluiten van onderhoudscontracten die zo goed mogelijk borgen dat binnen een beperkte tijdspanne de betreffende voorzieningen bij storing weer operationeel zijn;
- Beschikbaar houden van adequate reserveapparatuur en –onderdelen;
- Het periodiek maken van backups van alle systemen en hierop geïnstalleerde software en data met als doel om na een grootschalige ICT calamiteit weer snel over de ICT voorzieningen te kunnen beschikken (maximaal 4 uur na een ICT calamiteit tijdens kantooruren).

5.2. Financiële consequenties

Investeringsoverzicht / bestedingsoverzicht ICT 2009:		(bedragen x € 1.000)
• Verhogen beschikbaarheid ICT voorzieningen (spiegelen hardware, virtualisatie, ook bekend onder de naam DDA):	€	372
• On-line backup voorziening:	€	200
• Cursussen	€	104
• In stand houden ICT voorzieningen (support, onderhoud basis hard- en software, vervanging / vernieuwing werkplek voorzieningen, support en onderhoud data netwerk):	€	606
• Aanpassing computerruimtes HGW en Abdij	€	170

6. Wandtapijten

6.1 Het beleidskader

De collectie wandtapijten van de provincie Zeeland is in langdurig bruikleen gegeven aan het Zeeuws Museum. Het museum heeft een meerjarig plan voor beheer en onderhoud van de wandtapijten opgesteld. Voor de uitvoering daarvan is een meerjarig contract gesloten met Paswerk (de voormalige werkplaats tot herstel van antiek textiel) in Haarlem. In de structurele subsidie aan het Zeeuws Museum is een bedrag voor de uitvoering van dit plan opgenomen.

6.4 Paragraaf Financiering

1. Inleiding

De financieringsparagraaf is in samenhang met het Besluit financieringsstatuut een belangrijk instrument voor het transparant maken en daarmee voor het sturen, beheersen en controleren van de financieringsfunctie.

Met behulp van de voorliggende paragraaf wordt verslag gedaan over het in 2009 gevoerde financieringsbeleid. De opzet van deze paragraaf komt overeen met de opzet in de programma-begroting 2009.

2. Algemeen

In de financiële verordening¹ is in artikel 11 opgenomen dat Gedeputeerde Staten er zorg voor dragen dat, bij de uitvoering van de financieringsfunctie de regels, zoals vastgelegd in:

- de Wet financiering decentrale overheden (Wet FIDO),
- de bijbehorende "Regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden" en
- de "Uitvoeringsregeling financiering decentrale overheden", in acht worden genomen. Tevens zijn bepaalde uitvoeringsregels vastgesteld in het "Besluit Financieringsstatuut" zoals in de financiële verordening is vereist.

Naar aanleiding van de kredietcrisis heeft de staatssecretaris van Binnenlandse Zaken in oktober 2008 een werkgroep ingesteld, samengesteld uit vertegenwoordigers van Rijk en medeoverheden. Deze werkgroep "Uitzetten van middelen door decentrale overheden" heeft in haar rapportage onder andere een aantal wijzigingen in de regelgeving omtrent het uitzetten van middelen voorgesteld. Hiertoe is de "Regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden" (Ruddo) aangepast. De wijzigingen zijn op 3 april 2009 gepubliceerd (Staatscourant 65, 2009).

De belangrijkste wijzigingen betreffen de volgende punten:

- Openbare lichamen zetten, al dan niet tegen waardepapieren, slechts gelden uit bij en gaan slechts verbintenissen met betrekking tot financiële derivaten aan met financiële ondernemingen die:
 - a. gevestigd zijn in een lidstaat die ten minste beschikt over een AA-rating afgegeven door ten minste twee ratingbureaus; en
 - b. voor henzelf of voor de door hen uitgegeven waardepapieren kunnen aantonen dat ze ten minste over een AA-minusrating beschikken, afgegeven door ten minste twee ratingbureaus.
- Indien de gelden worden uitgezet of de verbintenissen met betrekking tot financiële derivaten worden aangegaan voor een periode van minder dan drie maanden, tonen deze financiële ondernemingen aan dat ze, in afwijking van het eerste lid, onderdeel b, voor henzelf of voor de door hen uitgegeven waardepapieren ten minste over een A-rating, afgegeven door ten minste twee ratingbureaus beschikken.
- Het eerste en tweede lid zijn niet van toepassing op uitzettingen tegen waardepapieren waarvoor een solvabiliteitsratio van 0 procent geldt.

Wat betreft buitenlandse partijen ("gevestigd in een lidstaat") moet naast de rating van de bank ook gelet worden op de rating van het land van vestiging. Sinds het begin van de kredietcrisis zijn er voor diverse landen verlagingen van de rating geweest, denk aan Ierland (nu AA met outlook negatieve) en Spanje (nu AA+ met outlook stable). De hoogste rating AAA hebben momenteel nog onder andere Duitsland, Frankrijk en Nederland.

Per 1 januari 2009 zijn ook de wijzigingen van de FIDO-regelgeving naar aanleiding van de

1. Ingangsdatum 1 januari 2009

evaluatie van de Wet FIDO van kracht geworden. De wetswijzigingen van de Wet FIDO zijn gepubliceerd in het staatsblad (Stb 2008, nr 536). In de "Regeling tot wijziging van de regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden en van de uitvoeringsregeling financiering decentrale overheden" (Stc 65, 2009) zijn ook de wijzigingen van de renterisiconorm en de vernieuwde modelstaten A en B betreffende de kasgeldlimiet en de renterisiconorm opgenomen. De renterisiconorm wordt gedefinieerd als een bedrag ter grootte van een percentage van het begrotingstotaal bij aanvang van het jaar.

Het Besluit Financieringsstatuut wordt aangepast aan bovenstaande gewijzigde wetgeving. Gepland was om deze na het zomerreces 2009 aan te bieden aan provinciale staten ter vaststelling. In de tweede helft van 2009 was echter een nieuwe ontwikkeling gaande die invloed had op het inmiddels nieuw ontworpen concept "Besluit Financieringsstatuut Provincie Zeeland 2010", namelijk de mogelijkheid tot schatkistbankieren voor de decentrale overheden. Deze mogelijkheid is het (vrijwillig) partieel schatkistbankieren. Dit houdt in dat decentrale overheden de mogelijkheid krijgen om saldi in rekening courant en/of deposito's bij de schatkist aan te houden. Daarmee wordt tezamen met de aanpassing van de Wet FIDO in voldoende mate het doel bereikt dat middelen van decentrale overheden veilig worden uitgezet.

De tweede mogelijkheid van integraal schatkistbankieren is momenteel nog in onderzoek (door de Rebel-group) en nog niet mogelijk. Integraal schatkistbankieren houdt in dat alle middelen (integraal) worden ingebracht bij de schatkist. Verwacht wordt dat de Rebel-group haar onderzoek in het 1e kwartaal van 2010 zal opleveren, waarna nog besluitvorming zal moeten plaatsvinden.

Gepland is nu om in het eerste helft van 2010 een gewijzigd treasurybeleid en Besluit Financieringsstatuut Provincie Zeeland 2010 aan te bieden aan gedeputeerde staten en vervolgens aan provinciale staten ter vaststelling.

3. Beheer

3.1 Risicobeheer vlottende schuld

De zogenaamde "kasgeldlimiet" stelt een grens (7% van het begrotingstotaal) aan de korte financiering. Dit betekent dat investeringen tot deze kasgeldlimiet gefinancierd mogen worden met kort geld (looptijd gemiddeld 1 jaar), waardoor het renterisico van korte financiering wordt beperkt. Dit is van belang omdat juist voor korte financiering geldt, dat het renterisico aanzienlijk kan zijn. Fluctuaties in de korte rente hebben direct een relatief grote impact op de rentelasten.

Uit staat 1 blijkt dat er in geen enkel kwartaal sprake is geweest van een overschrijding van de kasgeldlimiet. De daling in de vlottende middelen (uitstaande gelden < 1 jaar) in de loop van 2009 is met name veroorzaakt door de aankoop van aandelen in de Westerscheldetunnel.

3.2 Risicobeheer vaste schuld, renterisiconorm

Voor de vaste schuld is in de Wet Fido eveneens een norm beschreven, de zogenaamde "renterisiconorm". Deze norm geeft aan over welk deel van de vaste schuld renterisico gelopen mag worden. De renterisiconorm wordt berekend door het vastgestelde percentage van 20% te vermenigvuldigen met de totale vaste schuld. Hierbij geldt een minimumbedrag van € 2,5 miljoen.

Het renterisico op de vaste schuld kan bepaald worden door na te gaan:

- welk deel van de vaste schuld in enig jaar hergefinancierd moet worden door het aangaan van nieuwe leningen behorend tot de vaste schuld;
- welk deel van de vaste schuld door een wijziging van de rente op basis van de leningvoorwaarden niet kan worden beïnvloed.

De Provincie Zeeland had in 2009 geen vaste schulden, er zijn geen lopende leningen.

3.3 Kredietrisico verstrekte gelden

3.3.1 Leningen werkgelegenheid

In 2009 is afgelost op de verstrekte geldleningen in het kader van de werkgelegenheid en is rente ontvangen over deze leningen. In 2009 zijn de als oninbaar verklaarde vorderingen voor een bedrag van € 142.940,77 afgeboekt. Deze leningen zijn op de balans op nihil gewaardeerd.

3.3.2 Overige leningen

Betreffende de leningen Zeeuws Studiefonds en hypothecaire geldleningen heeft in 2009 het volgende plaatsgevonden:

- Eén hypothecaire geldlening is volledig afgelost, er resteren nu nog 2 lopende geldleningen;
- Eén lening betreffende het Zeeuws Studiefonds is geheel direct opeisbaar en is ingediend bij een advocaat via het incassobureau Graydon.

Staat 2 geeft een overzicht van de verstrekte gelden.

4. Financiering

4.1 Financieringspositie

In 2009 zijn de gepleegde investeringen volledig gefinancierd met eigen financieringsmiddelen, waardoor geen beroep nodig was op vreemd vermogen. Overtollige financieringsmiddelen, zijn uitgezet in deposito's.

Als gevolg van de kredietcrisis die zich met name in de laatste maanden van 2008 manifesteerde en ook de problemen van uitzettingen van gemeenten, provincies en waterschappen bij o.a. Lehman Brothers en Icesave, zijn overtollige middelen alleen uitgezet bij één van de drie Nederlandse banken met een AAA-rating (Rabobank, Bank Nederlandse Gemeenten of Nederlandse Waterschapsbank).

4.2 Uitzettingen

In staat 2 zijn de per 31-12-2009 **uitgezette gelden** tot 1 jaar (totaal € 33 mln.) en > 1 jaar (totaal € 22 mln.) opgenomen.

4.3 Relatiebeheer

De relaties met de financiële instellingen zijn in het afgelopen jaar in het algemeen naar tevredenheid verlopen. In het besluit financieringsstatuut is de richtlijn opgenomen om bestaande bankrelaties en bancaire condities minimaal iedere drie jaar te analyseren en te beoordelen.

In 2009 is, in verband met het geschil met de Bank Nederlandse Gemeenten bij het Nazorgfonds van de Provincie Zeeland, besloten om de geplande evaluatie van de bestaande situatie (huisbankierschap) door te schuiven in afwachting van de ontwikkelingen met betrekking tot dit geschil.

5. Rentevisie

In de programmabegroting 2009 is uitgegaan van een te verwachten renteopbrengst van 4,0 %. In de najaarsconferentie 2009 is deze vervolgens naar beneden bijgesteld tot gemiddeld 3,5 %. Werd in het 1^e kwartaal van 2009 nog 4% renteopbrengst gehaald (vooral in verband met aflopende deposito's uit 2008 met een hoger rendement) vervolgens daalde de renteopbrengst over het 4^e kwartaal 2009 naar 0,83 %. Uiteindelijk is in 2009 een gemiddelde renteopbrengst behaald van 2,78 %. Voor de rentevisie heeft de provincie zich laten adviseren door financieel deskundigen.

Bijlage Financieringsparagraaf Jaarrekening 2009

Staat 1:

Kasgeldlimiet 2009:	Bedragen * € 1 mln.							
	1e kwartaal		2e kwartaal		3e kwartaal		4e kwartaal	
	raming	realisatie	raming	realisatie	raming	realisatie	raming	realisatie
Omvang begroting per 1 januari 2009 (= grondslag)	290	277	290	277	290	277	290	277
1. Toegestane kasgeldlimiet								
* in procenten van de grondslag	7,0%	7,0%	7,0%	7,0%	7,0%	7,0%	7,0%	7,0%
* in bedrag	20,30	19,39	20,30	20,30	19,39	19,39	20,30	19,39
2. Vlottende schuld								
Opgenomen gelden < 1 jaar	-	-	-	-	-	-	-	-
Schuld in rekening-courant	0,09	-	-	0,08	-	0,05	-	0,00
Gestorte gelden door derden < 1 jaar	0,00	-	-	0,00	-	0,00	-	0,00
Overige geldleningen niet zijnde vaste schuld	0,00	-	-	0,00	-	0,00	-	0,00
Totaal (2)	-	0,09	-	0,08	-	0,05	-	0,00
3. Vlottende middelen								
Contante gelden in kas	-	0,00	-	0,00	-	0,00	-	0,00
Tegoeden in rekening-courant (Groenfonds)	-	33,00	-	35,00	-	30,00	-	23,00
Overige uitstaande gelden < 1 jaar	-	147,00	-	135,00	-	40,00	-	33,00
Totaal (3)	-	180,00	-	170,00	-	70,00	-	56,00
Toets kasgeldlimiet:								
4. Saldo vlottende middelen (3) - (2)	-	179,91	-	169,92	-	69,95	-	56,00
Toegestane kasgeldlimiet (1)	-	19,39	-	19,39	-	19,39	-	19,39
Ruimte (+) / Overschrijding (-); (1) + (4)	-	199,30	-	189,31	-	89,34	-	75,39

Staat 2:

Verstrekte gelden per 31 december 2009					(bedrag x € 1.000)
Leningen uitgezet	Stand per 1-1-2009	reguliere aflossingen	rente	Stand per 31-12-2009	
Hypothecaire geldleningen personeel *	50	25	4	25	
Uitzettingen > 1 jaar	26.039	4.000	971	22.039	
Leningen Zeeuws Studiefonds	27	9	2	18	
Semi overheidsinstellingen : Stg . Groenfonds	33.389			23.197	
Uitzettingen < 1 jaar	147.000			33.000	
Leningen werkgelegenheid	pm			pm	
totaal	206.505	4.034	977	78.279	

* Met hypothecaire zekerheid

Staat 3**FINANCIERINGSOVERZICHT per 31 december 2009 (bedragen x € 1 ml**

	2009
Aanwezige vaste financieringsmiddelen	179
-/- Geactiveerde investeringen, deelnemingen	164
totaal	15
Aanwezige liquide middelen	66
Te beleggen financieringsmiddelen	81

LIQUIDITEITSOVERZICHT per 31 december 2009 (bedragen x € 1 mln.)

	2009
Uitzettingen > 1 jaar	22
Rekeningcourant Groenfonds NCW+(kredietfaciliteit)ILG+EHS	23
Mobiliteitsfonds KKS*	3
Uitzettingen < 1 jaar	33
Overige liquide middelen	0
totaal	81

* Deze tegoeden hebben een bestemmingsverplichting.

Staat 4

(bedragen x € 1.000)		2008	2009	2009
Berekening EMU saldo		realisatie	volgens begroting 2009	realisatie
1	Het exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves	-13.253	-18.740	-15.741
2	+ De afschrijvingen ten laste van de exploitatie	1.889	1.875	1.917
3	+ De bruto dotaties aan voorzieningen ten laste van de exploitatie	3.877	1.318	1.402
4	- De uitgaven aan investeringen in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	3.515	3.900	3.590
5	+ De in mindering op de onder punt 4 bedoelde investeringen gebrachte ontvangen bijdragen van het Rijk, de Provincies, de Europese Unie en overigen			
6	Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa:			
6a	+ De verkoopopbrengsten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs)			
6b	- de daarin te verwachten boekwinst			
7	- De uitgaven aan aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken van de grond en dergelijke			8.303
8	Grondverkopen:			
8a	+ De verkoopopbrengsten van grond (tegen verkoopprijs)			3
8b	- de daarin te verwachten boekwinst			
9	- De betalingen ten laste van de voorzieningen	6.385	5.642	9.063
10	- De betalingen die niet via de onder punt 1 genoemde exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen en dergelijke) worden gebracht en die nog niet vallen onder één van de bovenstaande punten			
11	- De correctie voor verkoop van deelnemingen en aandelen			
11a	- De verwachte boekwinst bij een voorgenomen verkoop van deelnemingen en/of aandelen			
EMU-saldo voor de provincie		-17.387	-25.089	-33.375

Toelichting: De provincie voldoet aan de voorwaarden omtrent het EMU-saldo.

6.5 Paragraaf Bedrijfsvoering

1. Algemeen

Bedrijfsvoering omvat het sturen en beheersen van alle primaire en ondersteunende bedrijfsprocessen die nodig zijn om gestelde doelen te bereiken. De doelen die de Provincie Zeeland wil bereiken staan beschreven in de programma's van de programmabegroting. Het college heeft haar ambities voor de periode 2008-2011 aangegeven in het collegeprogramma Nieuwe Verbindingen. Het succesvol uitvoeren van de doelstellingen in de programmabegrotingen en het collegeprogramma is in belangrijke mate afhankelijk van de kwaliteit en adequaatheid van de bedrijfsvoering. Om deze kwaliteit te borgen bestaan er wettelijke kaders waaraan moet worden voldaan maar er zijn ook door provinciale staten kaders gesteld.

De inhoud van deze paragraaf is te splitsen in twee delen:

- Hoofdstuk 2 bevat informatie over de wijze waarop de provincie Zeeland in 2009 een adequate bedrijfsvoering heeft bereikt en geborgd. Er wordt onder meer weergegeven welke kaders door Provinciale Staten waren aangegeven, hoe de planning en controlcyclus eruit zag in 2009 en wat er is gedaan om processen te beheersen.
- In hoofdstuk 3 wordt aangegeven wat er is bereikt in 2009 op het gebied van ondersteuning. Ook de vraag "wat heeft de ondersteuning gekost?" wordt beantwoord in dit gedeelte van de paragraaf bedrijfsvoering.

In beide delen is niet getracht om uitputtend te zijn maar er is wel rekening gehouden met de wettelijke eis¹. Deze eis houdt in dat Provinciale Staten dienen te worden geïnformeerd over bestaand beleid en nieuwe beleidsontwikkelingen ten aanzien van de bedrijfsvoering.

1. Kaders, controle en beheersing

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op kaders waarbinnen moet worden geopereerd. Dit zijn kaders voor budgetten, doelmatigheid, rechtmatigheid en integriteit. Er wordt aangegeven op welke wijze de provincie in 2009 de processen heeft beheerst middels de planning en controlcyclus en op welke manier wordt gecontroleerd of binnen de kaders wordt gewerkt.

2.1 Kaders

Een belangrijk kader is het budgettaire kader. In de vijftien programma's van de programmabegroting 2009 is aangegeven hoeveel middelen er voor de realisatie van de verschillende programma's aangewend kunnen worden. De vastgestelde doelstellingen moeten worden bereikt met een afgepaste hoeveelheid inzet van mensen en middelen.

De programmabudgetten omvatten:

- Structurele en incidentele materiële programmabudgetten
- Toevoegingen en onttrekkingen aan voorzieningen en overlopende passiva
- Apparaatskosten
- Toegerekende kosten voor ondersteuning

¹ Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten 2003, Hoofdstuk 2, Titel 2.3, artikel 14

Een deel van de programmalasten wordt gedekt door onttrekkingen uit reserves. Per programma is in de jaarrekening bij het beantwoorden van de vraag "Wat mag het kosten" af te lezen of binnen het budgettaire kader is gewerkt in 2009.

Op verzoek van uw staten heeft het college sinds boekjaar 2008 de mogelijkheden voor het overhevelen van kredieten drastisch beperkt. Dit betekent dat na het eerste kwartaal van een begrotingsjaar de budgetten op basis van bestedingsplannen realistisch kunnen worden bijgesteld. Bij de laatste mogelijkheid tot begrotingswijziging (de zesde begrotingswijziging 2009) konden alleen aan criteria gebonden budgetten voor ongewijzigde doelstellingen worden overgeheveld naar een volgend begrotingsjaar. Eventuele restantkredieten aan het eind van het jaar maken onderdeel uit van het saldo van de jaarrekening. Om te voorkomen dat het budgettaire kader een belemmering vormt voor het snel realiseren van zaken wordt de mogelijkheid geboden om budgetten vanuit een volgend begrotingsjaar naar voren te schuiven. Versnelling in uitvoering van projecten die niet werden voorzien bij de laatste mogelijkheid voor begrotingswijziging komen tot uiting in de jaarrekening.

Het rechtmatigheidskader houdt in dat de provincie zich bij de uitvoering van werkzaamheden en opstellen van beleid houdt aan de geldende wet- en regelgeving.

Er zijn drie criteria voor rechtmatigheid:

1. Het begrotingscriterium
Dit betreft het tot stand komen van financiële handelingen binnen het kader van de geautoriseerde begroting (ex. Artikel 216 Provinciewet). Het college dient ervoor zorg te dragen dat de lasten van de programma's zoals geautoriseerd in de begroting na wijziging niet worden overschreden. Als een overschrijding deugdelijk wordt toegelicht in de jaarrekening kunnen staten dit alsnog autoriseren bij het vaststellen van de jaarrekening.
2. Het voorwaarden criterium
Bij het voorwaarden criterium is van belang welke regelgeving, zowel intern als extern, van toepassing is bij de uitvoering van financiële beheershandelingen.
3. het M&O-criterium (voorkoming Misbruik & Oneigenlijk Gebruik).
Het gaat hierbij om misbruik en oneigenlijk gebruik van de wet- en regelgeving. Basis hiervoor vormt een inventarisatie of alle risico's zijn afgedekt door wet- en regelgeving. De actualiteit daarvan is gezien in 2009.

Deze drie criteria maken onderdeel uit van het controleprotocol accountant 2007-2011 en worden jaarlijks getoetst en gerapporteerd door de accountant.

Bezuinigingen

Dit jaar was voor de provincie een turbulent jaar ten aanzien van de toekomstige vooruitzichten op financieel gebied. Het Rijk kondigde aan dat er met ingang van 2011 een korting wordt doorgevoerd op de provinciefondsuitkering van € 300 miljoen. Bovendien werd duidelijk dat een aantal provincies een nieuwe herverdeling van de middelen over de provincies wensten van de provinciefondsuitkering. Op 17 april 2009 is door Provinciale Staten besloten een kerntakendiscussie te voeren. Op 25 september 2009 is een conferentie met afgevaardigden van Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten georganiseerd over een toekomstig profiel voor de provincie Zeeland. Op basis van de aangegeven richting tijdens deze conferentie en de maatschappelijke opgaven in Zeeland is een vertaling gemaakt naar een Zeeuws profiel. Dit profiel is op 5 februari 2010 vastgesteld. Hoe de definitieve omvang van de korting op de provinciefondsuitkering de nieuwe herverdeling van de uitkering voor de provincie Zeeland uitvallen is op het moment van opstellen van de jaarrekening nog niet bekend. Dit heeft ook te maken met uitstel door de val van het kabinet. Als uitgangspunt hebben Provinciale Staten op 12 maart 2010 ingestemd met een structurele bezuiniging van € 20 miljoen. Deze bezuiniging is nodig is om de korting op de provinciefondsuitkering te kunnen opvangen en om voldoende budgettaire ruimte te behouden voor het uitvoeren van een collegeprogramma. Reeds in 2009 is op terreinen terughoudend omgegaan met uitgaven. Er is bij de budgetbewaking nadrukkelijk gezien voor welke activiteiten nog middelen beschikbaar waren en of deze nog dienden te worden gerealiseerd.

De kaders waarbinnen de uitvoering van de programma's in 2009 zijn gerealiseerd.

Kader	Omschrijving	Vastgesteld
Financiële verordening 2009	Bevat uitgangspunten voor financieel beleid, financieel beheer en de financiële organisatie. De begroting 2009 is opgemaakt conform deze verordening.	PS 27 juni 2008
Controleprotocol accountant 2007-2011	Bestaat uit de regels voor de (accountants)controle op het financiële beheer en op de inrichting van de financiële organisatie. De verordening moet waarborgen dat de rechtmatigheid van het financiële beheer en van de inrichting van de financiële organisatie wordt getoetst. Jaarlijks wordt in de commissie bestuurlijke en financiële zaken door de accountant toegelicht op welke zaken de nadruk ligt bij de controle die volgens het protocol wordt uitgevoerd. Aan de commissie wordt gevraagd of er vanuit Staten nog aanvullende controlewensen of aandachtspunten zijn. Uw commissie heeft als aandachtspunt voor de jaarrekening 2009 aangegeven de niet uit de balans blijvende verplichtingen. Verder zullen de grote projecten bijzondere aandacht krijgen.	PS 29 mei 2007
Verordening periodiek onderzoek naar doelmatigheid en doeltreffendheid door Gedeputeerde Staten (artikel 217A)	Omvat regels over hoe de controle op en evaluatie van de doelmatigheid en doeltreffendheid van het beleid en het beheer van het door GS gevoerde bestuur worden uitgevoerd.	PS 29 september 2006
Gedragscode bestuurlijke integriteit Provincie Zeeland 2004	Bevat gedragsregels in aanvulling op de wettelijke regels. De commissaris van de Koningin, gedeputeerden en leden van Provinciale Staten zijn op de naleving van gedragscodes aanspreekbaar.	PS 12 maart 2004

2.2 Inhuur externen

In 2009 heeft de provincie voor een bedrag van € 17,6 miljoen aan het inhuren van externe deskundigheid besteed. Een verdere specificatie van dit bedrag op hoofdlijnen wijst uit dat er voor € 1 miljoen aan uitzendkrachten is ingehuurd, € 6 miljoen voor managementondersteuning, juridische advisering en organisatieadvies, € 1,3 miljoen voor ingenieursdiensten en € 8,7 miljoen voor overige deskundigheid. Bij deze laatste post valt bijvoorbeeld het inhuren van externen voor landschappelijke projecten (€ 0,8 miljoen), milieu (€ 0,6 miljoen), verkeersveiligheid (€ 1,0 miljoen), toerisme (€ 0,6 miljoen) en mobiliteit (€ 1,6 miljoen). In het bedrag van mobiliteit is een groot bedrag vertegenwoordigd voor de advisering rondom de overname van de aandelen van de NV Westerscheldetunnel en de voorbereidingen van de bouw van de kanaalkruising bij Sluiskil.

2.3 Planning en control

Het schema voor de planning en controlcyclus op alle niveaus in de organisatie was in 2009 als volgt:

	Provinciale Staten	Gedeputeerde Staten	Directies	Werknemer
Januari		Voortgangsrapportage Collegeprogramma		Planningsgesprek (in combinatie met evaluatiegesprek)
Mei	Jaarstukken 2008 en 3 ^e begrotingswijziging, 4 ^e begrotingswijziging inzake WST/KKS	Actualisatie Collegeprogramma (Mid-term review)		
Juni	Voorjaarsnota, 5 ^e begrotingswijziging en Algemene Beschouwingen, Voortgangsrapportage Collegeprogramma (Mid-term review)	Voorjaarsconferentie	Management rapportage	
Juli				Voortgangsgesprek
Oktober		Najaarsconferentie, Voortgangsrapportage Collegeprogramma		
November	Programmabegroting 2010 inclusief najaarsnota			
December	6 ^e begrotingswijziging 2009 en 1 ^e begrotingswijziging 2010			

Naast bovengenoemde zaken vinden in de praktijk ook stafoverleggen plaats die gedeputeerden regulier wekelijks houden met het afdelingsmanagement van de verschillende afdelingen. Deze overleggen hebben ook een belangrijke planning- en controlfunctie. Over beleidsnota's wordt halverwege de looptijd gerapporteerd.

De begrotingwijzigingen die in 2009 zijn voorgelegd aan Provinciale Staten hadden betrekking op:

1e wijziging: najaarsnota (behandeld in PS in december 2008)

2e wijziging: verwerking mutaties bij behandeling programmabegroting 2009 (behandeld in PS in december 2008)

3e wijziging: verwerking mutaties als gevolg van de jaarrekening 2008

4e wijziging: wijziging in verband met Kanaalkruising Sluiskil en verwerving aandelen NV Westerscheldetunnel

5e wijziging: verwerking voorjaarsnota en 1^e ronde budgetbewaking

6e wijziging: 2^e ronde budgetbewaking en najaarsnota

In december worden door de directies de afdelingsontwikkeljaarplannen opgesteld met daarin een evaluatie van het afgelopen jaar. Vanwege de inzet voor de bezuinigingen en kerntakendiscussie is het opleveren van deze plannen verschoven naar maart 2010.

Ontwikkeling begroting en jaarrekening

In 2009 is er in navolging van het ingezette verbetertraject verder gewerkt aan het SMART (specifiek, meetbaar, acceptabel, realistisch en tijdgebonden) formuleren van de doelstellingen en de realisatie daarvan. Beleid wordt vastgelegd in de (meerjaren) beleidsnota's. De programmabegroting is een weergave van de doelstellingen uit deze kader- en beleidsnota's. Eventuele bijstelling van de doelstellingen kan en hoort plaats te vinden bij het vaststellen van de begroting of door middel van een begrotingswijziging. Doelstelling is om via SMART formulering de doelstellingen helder en transparant weer te geven. Het college zal provinciale staten in de programmarekening afwijkingen toelichten en daarbij voorstellen doen voor bijsturing van beleid. In 2007 is begonnen met het leesbaarder maken van de planning en controldocumenten. Deze ontwikkeling is voortgezet in 2009. Als onderdeel van deze ontwikkeling was in 2009 de jaarrekening 2008 ingeschreven voor mededinging naar de F.G. Kordestrofee. Dit is een prijs voor de beste verantwoording in de publieke sector. De provincie was niet genomineerd voor de finale. De bevindingen van de jury zijn begin 2010 via een certificaat en een persoonlijk gesprek teruggekoppeld en deze waren voor de onderdelen doelstelling en visie, middelen en prestatiemeting en bedrijfsvoering voldoende. De leesbaarheid was goed en de financiële rekening werd als zeer goed bestempeld. Verbeterpunten worden meegenomen bij het opmaken van de begroting 2011.

2.4 Procesbeheersings- en meetinstrumenten

Of de middelen rechtmatig, doelmatig en doeltreffend worden ingezet en of de bijbehorende doelen worden bereikt binnen de kaders (zie 2.1 kaders) wordt gecontroleerd met behulp van een aantal instrumenten. Er is sprake van interne instrumenten als de uitvoering door de provincie zelf wordt verzorgd. Bij de externe instrumenten wordt een onafhankelijk oordeel door een derde partij gegeven.

2.4.1 Interne instrumenten

- Verbijzonderde interne controle naar rechtmatigheid.
De controles die nodig zijn voor de verbijzonderde interne controle worden centraal gecoördineerd door de afdeling Financieel Economische Zaken en zijn in 2009 in samenwerking met de bedrijfsvoeringsafdelingen uitgevoerd. Doelstelling is om de interne controle zoveel mogelijk in te bedden in de reguliere processen. Zo zijn bijvoorbeeld in het subsidieverlenings- en vaststellingstraject checklists gebruikt om de rechtmatigheid te toetsen. De controles worden uitgevoerd volgens een controleplan en vormen de basis voor het oordeel van de accountant ten aanzien van getrouwheid en rechtmatigheid.
- Kwaliteitsmanagement.
Om kwaliteitsmanagement en de daarbij behorende instrumenten nog meer een plek te geven in de bedrijfsvoeringscyclus is bij iedere directie een kwaliteitsfunctionaris werkzaam. Als onderdeel van de planning & controlcyclus worden sinds 2006 ontwikkeljaarplannen opgesteld per afdeling en directie, waarin een meerjarige ontwikkelingsschets wordt gegeven met de mogelijke consequenties voor taken, organisatie, formatie en competenties. Hieruit vloeien concrete acties voort, die worden opgenomen in de ontwikkeljaarplannen. Deze ontwikkeljaarplannen worden voorafgaand aan een begrotingsjaar opgesteld. De acties worden onder andere via de managementrapportage gemonitord. Dit is in 2009 conform uitgevoerd.
Vanwege de werkzaamheden voor de kerntakendiscussie en de onzekerheid over de uitkomsten van deze discussie is besloten om de ontwikkeljaarplannen 2010 op een later tijdstip op te stellen dan in december 2009.
- Onderzoeken doelmatigheid en doeltreffendheid.
Sinds 2006 is de auditfunctie ondergebracht bij de afdeling Personeel, Organisatie en Informatie. Deze auditfunctie is onder andere belast met de invulling van de taak om als sluitstuk te fungeren van het controlinstrumentarium binnen de interne organisatie. Tevens voert zij interne doelmatigheids- en doeltreffendheidsonderzoeken uit, zoals bedoeld in artikel 217a van de provinciewet. Afstemming tussen deze collegeonderzoeken, onderzoeken van de

onafhankelijke rekenkamer en de interne controle functie vindt ieder kwartaal plaats. In 2009 zijn onderzoeken uitgevoerd conform het onderzoeksprogramma doelmatigheid en doeltreffendheid 2009. Er wordt jaarlijks een onderzoeksjaarverslag doelmatigheid en doeltreffendheid Provincie Zeeland opgesteld. Dit verslag wordt na vaststelling door Gedeputeerde Staten overeenkomstig artikel 217a van de provinciewet aangeboden aan Provinciale Staten.

2.4.2 Externe instrumenten

- **Rekenkameronderzoek.**
De rekenkamer Zeeland heeft in 2008 het onderzoeksprogramma 2009-2011 opgesteld en gepresenteerd. De rekenkamer maakt een jaarverslag waarin onder meer de uitgevoerde werkzaamheden worden weergegeven. De rekenkamer heeft in 2009 de volgende onderzoeken afgerond:
 1. Handreiking Zeeuwse Havens. Deze handreiking kon als toetsingskader worden gezien bij de beoordeling van het proces van verzelfstandiging.
 2. Beheer en onderhoud kunstwerken en verhardingen.
 3. Vooronderzoek Cultuur en Sociaal Beleid
Daarnaast liepen nog onderzoeken naar het Nationaal Landschap Zuidwest Zeeland en Arbeidsmarkt en Onderwijs. De rekenkamer Zeeland stelt jaarlijks een eigen jaarverslag op. Over de voortgang van de aanbevelingen van de Rekenkamer wordt jaarlijks via in de bijlagen van de jaarstukken van de provincie gerapporteerd.
- **Accountantscontrole.**
De accountantscontrole verloopt volgens het controleprotocol 2007-2011 dat in mei 2007 door provinciale staten is vastgesteld. De firma Deloitte voert de accountantswerkzaamheden uit. Voor de accountantscontrole van de jaarrekening 2009 liggen de controleaccenten op de grote projecten en niet uit de balans blijkende verplichtingen. Dit is gecommuniceerd in de commissie Bestuurlijke en Financiële zaken van 9 september 2009.
- **Toetsing door Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.**
Het ministerie van Binnenlandse Zaken controleert de provinciale begroting en jaarrekening die digitaal aan het Centraal Bureau voor de Statistiek ter beschikking worden gesteld en brengt verslag uit van de bevindingen aan Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten. Eenmaal per jaar worden de bevindingen met de afdeling FEZ doorgesproken. Zowel voor jaarrekening 2008 als begroting 2010 was de algemene indruk positief en was er niets op- of aan te merken.

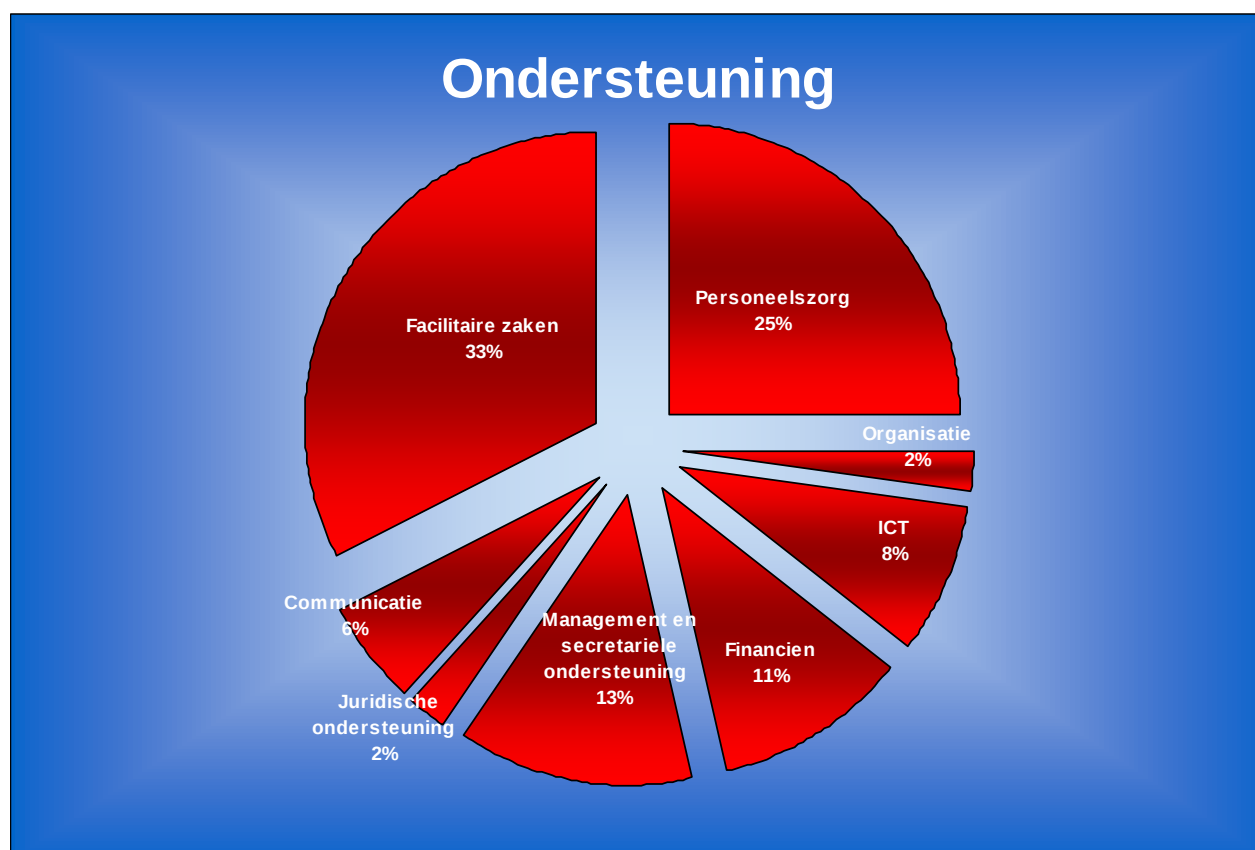
3. Ondersteuning

Onder dit punt wordt verder ingegaan op de kosten en ontwikkelingen ten aanzien van de ondersteuning en de organisatie. Indien er geen melding wordt gemaakt van afwijkingen in het beleid wordt het bestaande beleid gecontinueerd.

3.1 Wat heeft het gekost?

De kosten van de ondersteuning betreffen de personele en materiële kosten die worden gemaakt ter ondersteuning van de uitvoering van de programma's. Zij worden toegerekend aan de programma's. De personele kosten die op de programma's worden verantwoord zijn de sleutel voor het toerekenen van de hier genoemde ondersteuningskosten aan de programma's.

Grafiek saldo van lasten en baten voor de ondersteuning uitgesplitst per onderdeel voor 2009:

Specificatie van de lasten en baten en een analyse van de afwijkingen

In totaliteit is er voor de kosten van ondersteuning in 2009 een bedrag besteed van € 27,1 miljoen. Er was een onderschrijding van € 1,9 miljoen ten opzichte van de begroting. Afwijkingen worden op zowel baten als lastenniveau toegelicht als deze meer bedragen dan vijf procent van de begroting na wijziging en hoger of gelijk is aan € 50.000. Op afwijkingen in materiële lasten wordt nog een nadere toelichting gegeven.

(bedragen x 1000)

Totaal Generaal	Begroting 2009	Begroting 2009 na wijziging	Rekening 2009	Verschil	In %
Lasten	28.935	29.800	27.811	-1.989	-6.7
Baten	117	730	666	-64	-8.8
totaal	28.818	29.070	27.145	-1.925	-6.6

(bedragen x 1000)

personeelszorg	Begroting 2009	Begroting 2009 na wijziging	Rekening 2009	Verschil	In %
lasten	7.096	7.007	6.936	-71	-1.0
baten	8	230	184	-46	-20.0
totaal	7.088	6.777	6.752		

Lasten

€ 132 -/-	Mutatie verlof en ziekte
€ 76 -/-	Algemeen management en personeelsinformatie
€ 72 -/-	Toepassing P&O instrumenten
€ 53 +	Arbeidsvoorwaardenbeleid
€ 103 -/-	Vervangend personeel directie RMW
€ 97 +	liquidatie IZR
€ 137 +	Reis- en verblijfkosten
€ 55 +	Eigen risico WGA
€ 101 -/-	Suppletie-uitkering WW en WAO
€ 104 +	Werkervaringsplaatsen
€ 92 +	Arbeidsmarktcommunicatie
€ 15 +	<u>Overige lasten</u>
€ 71 +	Totaal

Nadere toelichting op de afwijkingen in de materiële budgetten:

Werkervaringsplaatsen

Op deze activiteit is minder uitgegeven omdat de prognose van het aantal plaatsbare werkervaringskandidaten (op basis van cijfers 2008) niet volledig is gerealiseerd. Ook is een kostenefficiënter model van inlenen van werkervaringsmedewerkers debet aan deze budget onderschrijding.

Arbeidsmarktcommunicatie

De uitgaven betreffen met name plaatsingskosten in diverse media van wervingsadvertenties voor vacatures. Het verschil tussen reële uitgaven en geraamde uitgaven laat zich verklaren uit het feit dat halverwege 2009 een vacaturevertraging is doorgevoerd, waardoor een substantieel lager aantal vacatures extern, via diverse media geplaatst is (ergo: minder kosten)

Reis- en verblijfkosten

De belangrijkste oorzaak van een overschot op deze post is dat de aanschaf van de treinkaarten voor 2009 waren verantwoord in 2008. De aanschaf van de kaarten voor 2010 wordt in boekjaar 2010 verantwoord. Dit levert incidenteel een overschot op van € 0,14 miljoen.

Vervangend personeel

Door de directie Ruimte Milieu en Water zijn € 0,1 miljoen meer kosten gemaakt dan geraamd voor de inhuur van vervangend personeel op het gebied van catering, schoonmaak, receptie en GIS specialisme. Dit tekort is ondervangen vanuit restanten op de vacaturemiddelen.

(bedragen x 1000)

organisatie	Begroting 2009	Begroting 2009 na wijziging	Rekening 2009	Vershil	In %
lasten	1.029	864	713	151	-17.4
baten	0	91	98	-7	7.7
totaal	1.029	774	615		

De onderschrijding op lasten wordt veroorzaakt door apparaatskosten. De scheidslijnen van activiteiten waarop de verantwoording van gemaakte uren worden geschreven, liggen voor wat betreft organisatie en personeelszorg niet ver uit elkaar. Wanneer beide onderdelen worden samengevoegd blijft de afwijking tussen begroot en besteed binnen de eerder aangegeven marges.

De onderschrijding op lasten wordt veroorzaakt door apparaatskosten. De scheidslijnen van activiteiten waarop de verantwoording van gemaakte uren worden geschreven, liggen voor wat betreft organisatie en personeelszorg niet ver uit elkaar. Wanneer beide onderdelen worden samengevoegd blijft de afwijking tussen begroot en besteed binnen de eerder aangegeven marges.

(bedragen x 1000)

ict	Begroting 2009	Begroting 2009 na wijziging	Rekening 2009	Verschil	In %
lasten	2.355	2.317	2.300	17	-0.7
baten	10	10	0	10	-100,0
totaal	2.345	2.307	2.300		

Lasten

€ 102 + Gegevensbeheer gis
€ 76 -/- ICT Innovatie en advisering
€ 9 -/- Overige lasten
€ 17 + Totaal

(bedragen x 1000)

financiën	Begroting 2009	Begroting 2009 na wijziging	Rekening 2009	Verschil	In %
lasten	2.788	2.844	2.941	97	3.4
baten	0	0	0	0	
totaal	2.788	2.844	2.941		

Lasten

€ 79 -/- Coördinatie
€ 70 -/- Financiële advisering algemeen
€ 191 + Formatieplaatsen
€ 3 + Financieel beleid algemeen
€ 142 -/- Overige lasten
€ 97 -/- Totaal

Nadere toelichting op afwijkingen in materiële budgetten:

Financieel beleid

Vanwege de transacties rondom de overname van de aandelen van de Westerscheldetunnel en de realisatie van de plannen voor het bouwen van de Kanaalkruising Sluiskil is er dit jaar specifieke financiële en juridische expertise ingehuurd ad. € 0,7 miljoen. Deze overschrijding is gecompenseerd door ontstane vacatures niet of later in te vullen.

Restitutie verzekeringspremie werkgeversaansprakelijkheid

In de voorwaarden van de eigen risicoverzekering werkgeversaansprakelijkheid is opgenomen dat 40% van premie wordt teruggegeven als er gedurende drie jaren geen claims zijn geweest. Deze situatie deed zich nu voor, zodat er over de jaren 2007 t/m 2009 € 0,06 miljoen is ontvangen.

(bedragen x 1000)

facilitaire zaken	Begroting 2009	Begroting 2009 na wijziging	Rekening 2009	Verschil	In %
lasten	10.050	10.636	9.168	1.468	-13.8
baten	99	399	376	23	-5.8
totaal	9.951	10.237	8.792		

Lasten

€ 69 + Repro/Prepress kosten
 € 160 + Prins Hendrikweg 10
 € 185 + Aanpassen brandmeldinstallatie Abdij
 € 87 +/- energie en water
 € 106 + Postregistratie
 € 83 + Postkamer
 € 64 + Dossiervorming
 € 75 + Onderhoud website
 € 98 + Schoonhouden gebouwen
 € 135 + Representatie
 € 92 + E-dienstverlening
€ 488 + Overige lasten
 € 1.468 + Totaal

De onderschrijding van het budget is voor € 1,04 miljoen toe te schrijven aan apparaatskosten. Dit is veroorzaakt door planning van uren in de rubriek ondersteuning en het schrijven van uren op activiteiten uit de verschillende programma's. Het resterende bedrag van de onderuitputting is opgebouwd uit een hele serie activiteiten.

Nadere toelichting op de afwijkingen in materiële budgetten:

Energie en water

De overschrijding is grotendeels gelegen in het feit dat de energienota van december 2008 in 2009 is verantwoord voor een bedrag van € 0,06 miljoen. Daarnaast zijn er door een wijziging in het systeem van facturering een groot aantal afrekeningen 2008 betaald die niet in de raming waren opgenomen

Bodemsanering

Bij de verkoop van het pand Prins Hendrikweg in Vlissingen is overeengekomen dat € 0,16 miljoen zal worden ingezet voor kosten van mogelijke bodemsanering. In 2009 zijn hiervoor nog geen kosten gedeclareerd.

Brandmeldinstallatie

De aanbesteding van de vernieuwing brandmeldinstallatie is de eerste keer stopgezet. Door het opstarten van een nieuwe procedure moest het project qua uitvoering in de tijd worden doorgeschoven. De gunning kon wel in 2009 nog worden afgehandeld. Aan Staten wordt verzocht om het resterende bedrag van € 0,19 miljoen in 2010 opnieuw beschikbaar te stellen.

(bedragen x 1000)

management en secretariële ondersteuning	Begroting 2009	Begroting 2009 na wijziging	Rekening 2009	Verschil	In %
lasten	3.634	3.772	3.534	238	-6.3
Basten	0	0	0	0	
totaal	3.634	3.772	3.534		

Lasten

€ 366 + Leiding en management
 € 130 +/- Secretariële administratie ondersteuning
€ 2 + Overige lasten
 € 238 + Totaal

De onderschrijding is toe te rekenen aan de wijze van registreren van gemaakte uren. De minder geregistreerde uren voor dit onderdeel zijn grotendeels geboekt op activiteiten in de diverse programma's.

(bedragen x 1000)

juridische ondersteuning	Begroting 2009	Begroting 2009 na wijziging	Rekening 2009	Verschil	In %
lasten	430	755	630	125	-16.6
baten	0	0	8	-8	
totaal	430	755	622		

Lasten

€ 74 + Juridische Kwaliteitszorg

€ 72 -/- Juridische procedures

€ 123 + Overige lasten

€ 125 + Totaal

De lastenonderschrijding voor juridische ondersteuning vindt voornamelijk zijn oorzaak in de personele lasten. Als gevolg van personeelsmutaties zijn er minder uren besteed dan gepland op de activiteiten inzake juridische ondersteuning.

Nadere toelichting op de afwijking in materiële budgetten:

Juridische ondersteuning

Alleen al aan griffierechten werd in 2009 € 0,1 miljoen uitgegeven, dit is de helft van het beschikbare budget. De kosten van juridische advisering in procedures bedroegen € 0,07 miljoen. De hoogte van deze uitgaven is lastig te beïnvloeden in verband met de afhankelijkheid van procedures.

(bedragen x 1000)

communicatie	Begroting 2009	Begroting 2009 na wijziging	Rekening 2009	Verschil	In %
lasten	1.553	1.605	1.589	16	-1,0
baten	0	0	0	0	
totaal	1.553	1.605	1.588		

Lasten

€ 60 + Communicatie SBO

€ 137 + Communicatie RMW

€ 86 -/- Concern Communicatie

€ 63 -/- promotie

€ 71 -/- Versterken communicatie

€ 39 + Overige lasten

€ 16 + Totaal

3.2. Personeelszorg en Organisatie

In 2009 stonden centraal cultuurontwikkeling, de uitvoering van het strategisch plan P&O, continuering van het werken met ontwikkelplannen in het kader van kwaliteitsmanagement, het uitvoeren van het onderzoeksprogramma van de auditfunctie, het verder uitbouwen van duurzame organisatieontwikkeling (o.m. via HR-control) en het uitvoeren van de plannen van aanpak als gevolg van de risico-inventarisatie en -evaluaties (RI&E's) van 2008.

3.2.1 Cultuurontwikkeling

In vervolg op de organisatieaanpassing van juli 2007 is in december 2007 de "Visie Provincie Zeeland" door Gedeputeerde Staten vastgesteld. Ter ondersteuning van deze visie is een werkplan opgesteld, dat in de jaren 2008 en 2009 is uitgevoerd. In 2009 ging het met name om innovatieve oplossingen voor klimaatverandering, bevolkingsontwikkeling en sociale dynamiek en leiderschapsontwikkeling (zie verder 3.2.2.1).

3.2.2. Uitvoering strategisch plan P&O

Verder was de uitvoering van het door Gedeputeerde Staten in oktober 2006 vastgestelde strategisch plan P&O ook in 2009 een belangrijk aandachtspunt.

Het accent lag op het uitvoeren van de ingeslagen weg met betrekking tot arbeidsmarktcommunicatie: activiteiten gericht op het verbeteren van het imago van de provincie als werkgever, wervingsinspanningen meer differentiëren naar doelgroep, het optimaliseren van de wijze waarop met vacaturemanagement en relatiebeheer richting potentials op de arbeidsmarkt wordt omgegaan en het oplossen van een aantal bestaande specifieke wervingsknelpunten (partnerprogramma, bemiddeling bij het vinden van huisvesting en zonodig het mogelijk maken van maatwerkdienstverbanden). Een ander accent lag, in het kader van het borgen van de duurzame ontwikkeling van de organisatie, op het periodiek herijken van het organisatieontwikkelplan. Daarnaast is het vastgestelde onderzoeksprogramma van de auditfunctie uitgevoerd. In 2009 is gestart met het bezien of, en binnen welke termijn, het wenselijk is het huidige personeelsinformatiesysteem te vervangen of aan te passen. In de loop van 2010 krijgt dit verder vorm. Eveneens was ambtelijke integriteit een permanent aandachtspunt. In de vorm van implementatie van sectorale aanbevelingen ter zake en reguliere aandacht in werkoverleggen en jaargesprekken staat dit thema steeds op ieders agenda. In 2009 is een nieuwe klokkenluidersregeling vastgesteld, die voorziet in een verdergaande (rechts)bescherming van de klokkenluider. Verder worden er voorbereidingen getroffen voor een workshop integriteit voor het management in 2010.

3.2.2.1 Leiderschapsontwikkeling

Wat willen we bereiken?

Leiderschap in de provinciale organisatie dat meegroeit met de eisen die bestuurlijk en maatschappelijk worden gesteld. Daaronder is begrepen het in staat zijn om medewerkers bij de provinciale organisatie, mede in het licht van de naderende arbeidsmarktkrapte, blijvend te kunnen binden en boeien, alsmede het in staat zijn om te handelen vanuit de ontwikkelde visie voor de provincie Zeeland en deze visie in- en extern uit te dragen.

Waaraan kunnen we zien of we alles bereikt is?

Doel is dat leiderschap bij de provinciale organisatie als een vanzelfsprekendheid wordt beleefd en niet of nauwelijks tot discussie leidt.

Wat hebben we bereikt?

Het programma is na de zomer 2009 gestart. Het is daarmee nog bepaald te vroeg om al aan te kunnen geven dat het programma van invloed is of is geweest op de vanzelfsprekendheid waarmee leiderschap binnen de provincie wordt beleefd.

Wat doen we daarvoor?

In het strategisch plan P&O (vastgesteld oktober 2006) en bij het benoemen van actiepunten naar aanleiding van de Visie Provincie Zeeland (januari 2008) zijn de contouren voor een leiderschapsontwikkelingsprogramma geschetst. Het gaat met name om een ontwikkelingsprogramma waarin competenties van huidige en toekomstige leidinggevenden worden aangescherpt. Uitgangspunt daarbij is een managementstijl die aansluit bij de kernwaarden en –kwaliteiten uit de visie (integer, vernieuwend, samenbindend, open, omgevingsbewust, creatief en daadkrachtig). Daarbij geldt dat via de huidige toepassing van competentie management de bepalende

leidinggevende competenties structureel in beeld zijn en als het ware worden onderhouden, op basis van de bestaande profielen. De vraag is echter of dat alleen voldoende is om ook in te spelen op het gewenste toekomstige profiel. Met het oog op het in relatief korte tijd verleggen van de koers van de organisatie naar genoemde waarden en kwaliteiten lijkt het wenselijk om extra te investeren in het huidige en toekomstige provinciale management.

Wat hebben we gedaan?

Het leiderschapsontwikkelingsprogramma is vanaf de zomer 2009 van start gegaan. Gekozen is voor een maatwerk benadering waarin, om te bepalen welke individuele en welke collectieve vaardigheden ontwikkeling behoeven, gestart is met het voeren van een ontwikkelingsgesprek met iedere leidinggevende (directeuren, afdelingshoofden, regiohoofden en coördinatoren).

3.2.3. Arbeidsomstandigheden

Op het terrein van arbeidsomstandigheden geldt onverkort de doelstelling te voldoen aan de ARBO-wet. In 2008 is de wettelijke verplichte RIE's (Risico-inventarisatie en -evaluatie) voor alle directies afgerond. Uitvoering van de plannen van aanpak, die voortvloeien uit de RI&E's, stond ook in 2009 centraal. Hierbij is vanaf begin 2009 mede gebruik gemaakt van de sector arbocatalogus die aansluit bij de bestaande interprovinciale DIGI-RI&E. De onderwerpen in de arbocatalogus hebben betrekking hebben op de meest voorkomende arbeidsrisico's. Daarnaast bevat de catalogus van de sector provincies een beschrijving van methoden en technieken, normen, goede voorbeelden en praktische handleidingen. Daarmee biedt de catalogus concrete oplossingen voor het voorkomen, beperken en/of wegnemen van arbeidsrisico's.

Wat betreft ziekteverzuim geldt als doel het lage verzuimpercentage van 3,5% (2007) minstens te continueren. In 2009 bedroeg dit verzuim 3,9%. Iets boven de doelstelling maar nog altijd (interprovinciaal en in relatie tot de relevante benchmarkgegevens) ruim onder het gemiddelde.

3.2.4. Interprovinciale ontwikkelingen op P&O-terrein

Er zijn voorbereidende besprekingen gehouden om een nieuwe CAO af te sluiten vanaf juni 2009. De onderhandelingen voor een nieuwe CAO vanaf mei 2009 zijn inmiddels gestrand. De vakorganisaties in het sectoroverleg hebben inmiddels het eindbod van de sectorwerkgever met een negatief advies aan hun achterban voorgelegd. Zij beraden zich nader over eventuele acties in het voorjaar van 2010. De kern van het conflict ligt naar het oordeel van de vakorganisaties in het niet dan wel onvoldoende bieden van werkgelegenheidsgarantie c.q. het weigeren van een structurele salarisverhoging.

3.2.5. Personele kerngegevens

	Werkelijke cijfers			Prognose cijfers		
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Personeelslasten (€ miljoen)	38,5	42,5	44,4	44,1	44,0	43,6
Formatieplaatsen (FTE)	670	672	683	677	673	666
Personeelsverloop (personen)	88	47	58	-	-	-

NB. Zie uiteenzetting financiële positie;

De inkomsten en uitgaven in de meerjarenraming (2010 en volgende jaren) zijn aan beide zijden niet verhoogd met een geschatte jaarlijkse stijging en jaarlijkse compensatie voor loon- en prijsstijging.

NB. In dit overzicht is nog geen rekening gehouden met de formatieve effecten die optreden na besluitvorming over de bezuinigingsoperatie als gevolg van de korting van € 300 miljoen op het provinciefonds. Daarover vindt eerst in maart 2010 definitieve besluitvorming plaats.

3.3 ICT

Wat willen we bereiken?

In het beleidskader digitale dienstverlening 2008 – 2011 zijn de belangrijkste ICT speerpunten opgenomen. Het betreft de volgende punten:

Borgen van de kwaliteit:

- Het operationeel houden van de bestaande systemen voor digitale dienstverlening (data en spraak)
- Het verhogen van de beschikbaarheid van de technische infrastructuur, bestaande uit het data- en communicatienetwerk en de hierop aangesloten computersystemen. Door de toepassing van moderne technieken bereiken we dat bij ICT calamiteiten de tijd dat de infrastructuur niet beschikbaar is, aanzienlijk wordt bekort.
- Het mede als gevolg van de toegenomen afhankelijkheid van de ICT voorzieningen streven naar een vermindering van de kwetsbaarheid van de bij de instandhouding betrokken specialismen door de organisatiestructuur waar nodig hierop aan te passen.
- Het anticiperen op nieuwe technologische ontwikkelingen op het gebied van de in- en externe informatie- en communicatie infrastructuur met als doel te waarborgen dat deze ook in de toekomst blijft voldoen aan de aan op dat moment te stellen eisen inzake performance, continuïteit en beschikbaarheid.

Toelichting:

Daarnaast zal het gebruik van open standaarden en open source toepassingen waar mogelijk worden bevorderd, zal de overheidsbrede architectuur standaard (Nora) verder worden geïmplementeerd, krijgt de informatiebeveiliging de nodige aandacht en zal worden voldaan aan Europese en nationale wet- en regelgeving voor het beschikbaar stellen van relevante overheidsinformatie.

Waaraan kunnen we zien of alles bereikt is?

Een hoge beschikbaarheid van de technische infrastructuur voor de geautomatiseerde informatievoorziening, zowel in- als extern, impliceert een uptime (de tijd dat het geheel van netwerk en computersystemen beschikbaar is) van meer dan 99,9 % of te wel een uitval van minder dan 9 uur per jaar. Bij een beschikbaarheid van meer dan 99,9% is dus het beoogde effect bereikt.

Daarnaast moet de technische infrastructuur geschikt zijn voor nieuwe functionele toepassingen, zoals het volledig digitaal kunnen afhandelen van digitaal ingediende verzoeken en aanvragen. Hierbij is het streven erop gericht dat meer dan 65% van deze dienstverlening langs elektronische wijze verloopt.

Een voorwaarde hierbij is dat hiervoor aangesloten wordt bij landelijk ontwikkelde en nog in ontwikkeling zijnde basisvoorzieningen, zoals de basisregistraties, authenticatievoorzieningen en andere. Als deze randvoorwaarden voor digitale aanvraag en verwerking technisch operationeel zijn is in belangrijke mate voldaan aan de beoogde doelstelling.

Wat hebben we bereikt?

De ICT infrastructuur is in 2009 voor een belangrijk deel vernieuwd. Hierdoor zullen alle ICT voorzieningen na een ernstige calamiteit in één van de computerruimtes tijdens kantoortijd na maximaal 4 uur weer beschikbaar zijn. Verder is het technisch mogelijk om gebruik te maken van een digitale handtekening (van binnen naar buiten).

Wat doen we daarvoor?

- Het implementeren en verder uitbouwen van een serverpark voor alle bedrijfskritische applicaties;
- Het implementeren en in gebruik nemen van on-line backup technologie;
- Het inrichten van een voorziening voor langdurige opslag van digitale documenten en gegevens (digitale duurzaamheid);
- Het optimaliseren van nieuwe technologie voor spraak (voip technologie);
- Het vergroten van de bandbreedte voor externe digitale verbindingen;
- Het in stand houden, onderhouden, optimaliseren en waar nodig updaten van de gehele ICT technische infrastructuur (hard- en software);
- Het waar mogelijk aansluiten aan overheidsbrede digitale voorzieningen, zoals basisregistraties, authenticatievoorzieningen, bedrijvenloket en andere;
- Het op ICT gebied faciliteren van digitale afhandeling van verzoeken en aanvragen (subsidies, vergunningen) en digitaal werken (gebruik digitaal archief en andere).

Wat hebben we gedaan?

- Het implementeren en uitbouwen van een virtueel serverpark voor alle bedrijfskritische applicaties;
- Het implementeren en in gebruik nemen van on-line backup technologie;
- Het optimaliseren van nieuwe technologie voor spraak (voip technologie);
- Het vergroten van de bandbreedte voor externe digitale verbindingen;
- Het in stand houden, onderhouden, optimaliseren en waar nodig updaten van de gehele ICT technische infrastructuur (hard- en software);
- Het op ICT gebied faciliteren van digitale afhandeling van verzoeken en aanvragen (subsidies, vergunningen) en digitaal werken (gebruik digitaal archief en andere).

3.4 Financiën

De stafafdeling Financieel-economische Zaken (FEZ) draagt zorg voor het doelmatig en rechtmatig gebruik van de financiële middelen van de provincie Zeeland. Zij is verantwoordelijk voor het algemeen financieel beleid, de begroting en rekening van de provincie, het beheer en de ontwikkeling van het financiële systeem, de financiële administratie, het vaststellen van subsidies, het betalingsverkeer, het vermogensbeheer, de provinciale belastingen en andere inkomsten. Tevens verzorgt de afdeling de advisering aan het College van Gedeputeerde Staten, de directies en overige stafafdelingen op financieel - en fiscaal terrein. Verder is zij belast met de advisering over de provinciale deelnemingen en de financiële administratie van diverse instellingen.

3.4.1 Planning en control

Een aantal onderdelen van de P&C-cyclus, zoals de programmabegroting en - rekening zijn wettelijk voorgeschreven. Mede gelet hierop en de verschillende verantwoordelijkheden van Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten, is een planning- en controlcyclus opgesteld, die jaarlijks wordt doorlopen.

Wat willen we bereiken?

Het zodanig opleveren van de producten van de begrotingscyclus, opdat (na het verkrijgen van een goedgekeurende accountantsverklaring) tijdig besluitvorming kan plaatsvinden. Omdat Provinciale Staten hun controlerende rol goed kunnen uitoefenen, dient de afdeling er op toe te zien dat de verschillende producten SMART te zijn geformuleerd (Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realistisch en Tijdsgebonden).

Waaraan kunnen we zien of alles bereikt is?

Een door Provinciale Staten goedgekeurde programmabegroting en -rekening overeenkomstig de opgestelde planning- en controlcyclus.

Wat hebben wij bereikt?

Bij de behandeling in mei 2008 van de jaarrekening 2007 is een motie ter verbetering van de SMART teksten aangenomen. Deze verbeteringslag is doorgevoerd in de programmabegroting 2009 en komt tot uiting in de jaarrekening 2009. In 2009 is bij de programmabegroting 2010 een verdere verbeteringslag doorgevoerd.

Een goedkeurende accountantsverklaring op het gebied van de rechtmatigheid. Deze is door de accountant verstrekt.

Wat doen we daarvoor?

- Het operationeel houden en optimaliseren van het financiële informatiesysteem.
- Het jaarlijks opstellen van een realistische planning.
- Het verzorgen van de communicatie met de betrokken afdelingen (veelal de afdelingen bedrijfsvoering).
- Met de invoering van de nieuwe 'release' van Coda zal een nieuwe stap worden gezet in de verdere digitalisering. Er worden telkens stappen gezet om alle informatie digitaal beschikbaar te hebben (facturen, bankafschriften, voorstellen tot begrotingswijziging). Daarbij is de relatie tussen Coda en Corsa essentieel.
- Er zal een verdere verbeteringslag worden gemaakt met betrekking tot de planning van grote projecten in nauwe relatie met de financiële huishouding.
- Er zal (in IPO-verband) meegewerkt worden aan een onderzoek naar een mogelijke herverdeling van het provinciefonds.

Wat hebben wij gedaan?

De op 2009 betrekking hebbende planning & control-instrumenten zijn tijdig volgens schema voorgelegd aan Provinciale Staten. In het kader van het optimaliseren en verder digitaliseren van het financiële informatiesysteem is in 2009 gewerkt aan de voorbereiding van de nieuwe release van het financieel informatiesysteem. Deze wordt naar verwachting medio zomer 2010 geïmplementeerd. Er is bovendien een nieuw beleidsteksten informatiemodule in gebruik genomen. Voor het monitoren van de processen rondom het opstellen van begroting en jaarrekening is een nieuw controlesysteem geïmplementeerd en in gebruik genomen.

Een extern onderzoeksbureau heeft een onderzoek gedaan naar de omvang van "dubbele betalingen" door de provincie van 2005 tot en met 2008. Deze jaren zijn gekozen aangezien per 2006 overgegaan is naar een ander financieel systeem. Conclusie van het onderzoek is dat in 2006 een zeer gering aantal "dubbele betalingen" zijn gedaan door de provincie die nog konden worden teruggevorderd. De provincie heeft complimenten ontvangen voor de zorgvuldige wijze waarop met betalingen wordt omgegaan. Aanpassingen in de administratieve organisatie inclusief controles zijn niet nodig.

3.4.2 Beleidsmatige financiële advisering

Veel beleidsstukken hebben een financiële impact. Het is van belang dat de besluitvorming plaatsvindt met inachtneming van die financiële consequenties.

Wat willen we bereiken?

We willen bereiken dat er bij de besluitvorming een goede afweging plaatsvindt tussen politiek relevante zaken en de daarmee gepaard gaande financiële consequenties.

Waaraan kunnen we zien of alles bereikt is?

Een besluitvorming waarbij rekening is gehouden met de financiële advisering.

Wat hebben wij bereikt?

De budgettaire ruimte van de provincie staat in de komende jaren onder druk in verband met de aangekondigde korting op het provinciefonds en de herverdeling van de provinciefondsuitkering. Aan de budgettaire ruimte is in 2009, evenals voorgaande jaren, voornamelijk een incidentele bestemming gegeven om de verschillende doelstellingen van de provincie te realiseren.

In de dagelijkse besluitvorming is verder in 2009 in voldoende mate rekening gehouden met de financiële adviezen die de afdeling heeft opgesteld.

Wat doen we daarvoor?

- Het verzorgen van een goede samenwerking en afstemming met de beleidsdirecties
- Het onafhankelijk adviseren op financieel terrein (beleidsmatige zaken van de directies als deelnemingen).
- Een zodanig constructie ontwerpen dat zowel het overnemen van de aandelen van de Westerscheldetunnel als het realiseren van de tunnel bij Sluiskil financieel verantwoord is.
- Ter voorbereiding op de splitsingswet voor de energiebedrijven zal in nauwe samenwerking met de overige aandeelhouders een strategie worden bepaald. Belangrijke elementen hierbij zijn de rol van de aandeelhouders na de splitsing, de zekerheid van levering van energie op lange termijn. Ook het aspect van werkgelegenheid is hierbij van groot belang.
- Ten behoeve van de verzelfstandiging van Zeeland Seaports is het noodzakelijk dat de toekomstige verhoudingen met de provincie helder en transparant zijn. Hier zal in 2009 nader vorm aan worden gegeven.
- Ook voor 2009 zullen de financiële risico's worden gekwantificeerd en in de begroting worden verwerkt.
- Voor 2009 zal in nauwe samenwerking met de beleidsafdelingen zodanige aanpassingen in de werkprocessen dienen te zijn aangebracht, dat de afrekeningen van subsidies eenvoudiger (en daarmee sneller) kunnen plaatsvinden.

Wat hebben wij gedaan?

Met de overname van de aandelen NV Westerscheldetunnel van het Rijk zijn ook de ontbrekende middelen beschikbaar gekomen voor de realisatie van een tunnel onder het kanaal van Gent naar Terneuzen bij Sluiskil.

In 2009 is door de aandeelhouders van DELTA NV, waaronder de Provincie Zeeland, ingestemd met het splitsingsplan dat erin voorziet dat het netwerkbedrijf ingaande 1 januari 2011 wordt afgesplitst. Verder zijn in 2009 de voorbereidingen getroffen om invulling te geven aan een motie van Provinciale Staten die strekt tot een verhangen van de aandelen in Evides NV, rechtstreeks onder de aandeelhouders van DELTA NV.

De verzelfstandiging van Zeeland Seaports is in 2009 voorbereid en heeft inmiddels tot besluitvorming geleid in 2010 door de verschillende deelnemers in de Gemeenschappelijke Regeling.

In de programmabegroting 2009 is aangegeven dat de provincie over een weerstandscapaciteit van € 29 miljoen moet beschikken om de significante risico's van de provincie te kunnen opvangen. De weerstandscapaciteit in 2009 was daar voldoende voor en behoefde niet te worden aangesproken.

Aan de verbetering van de werkprocessen rond subsidies is verder gewerkt en dit heeft er mede toe geleid dat er geen achterstand meer is bij de subsidieafrekeningen. Na het in gebruik nemen van nieuwe systemen in het kader van de e-dienstverlening kan hieraan mogelijk een verdere impuls gegeven worden.

Verder is er veel werk verzet voor de kerntakendiscussie en de bezuinigingen in IPO verband.

3.5 Facilitaire zaken

De afdeling Facilitaire Dienstverlening is verantwoordelijk voor het beleid en beheer betreffende:

- Alle aspecten van de huisvesting van het provinciale bestuur, ambtelijk apparaat en gelieerde instellingen inclusief de advisering hieromtrent;
- Exploitatie Abdijcomplex;
- Dagelijkse consumptieve dienstverlening;
- Portier-, receptie- en schoonmaak;
- Representatie/Consumptieve Dienstverlening, waaronder ontvangst gasten en verzorgen audiovisuele ondersteuning;
- Concernbrede inkoop van leveringen en diensten en faciliteren aanbestedingen;
- Bedrijfs hulpverlening en beveiliging

Het Facilitair Servicepunt ondersteunt als eerste aanspreekpunt de facilitaire dienstverlening op alle terreinen. Nader uitgewerkt worden in deze paragraaf de volgende punten:

- Huisvesting
- Consumptieve dienstverlening
- Receptie, beveiliging en BHV
- Inkoop

3.5.1 Huisvesting

Wat willen we bereiken?

De huisvesting van bestuur, ambtelijk apparaat en gelieerde instellingen conform ARBO- en provinciale normen.

Waaraan kunnen we zien of alles bereikt is?

Voldoen aan wet- en regelgeving, waaronder ARBO-normen en NEN-normen.

Wat hebben wij bereikt?

Wij blijven streven om de huisvesting te laten voldoen aan de gestelde normen en de wet- en regelgeving.

In 2009 is de verbouw van het pand Schuytvlot gelegen aan de Looijerssingel te Middelburg voor de huisvesting van de Stichting Cultureel Erfgoed Zeeland ter hand genomen. Het pand is in het 1^e kwartaal van 2010 opgeleverd.

Wat doen we daarvoor?

Uitvoeren van het meerjarig onderhoudsplan voor de gebouwen.

Wat hebben we gedaan?

In 2009 is het merendeel van het geplande onderhoud aan de provinciale gebouwen uitgevoerd. De Stichting Cultureel Erfgoed Zeeland (SCEZ) inspecteert 2-jaarlijks de onderhoudstoestand van de provinciale gebouwen. Op basis van deze inspectierapporten vindt planning plaats van het buitenonderhoud in de komende jaren.

Prioriteit wordt gegeven aan die onderdelen die in de inspectierapporten gekwalificeerd zijn als "slecht" en "matig".

In 2009 is groot schilderwerk uitgevoerd aan de diverse panden binnen het Abdijcomplex.

Ook de herziening van het Beheers- en Onderhoudssysteem (BOS) voor de uitvoering van het onderhoud aan de diverse provinciale panden is in gang gezet. De resultaten van deze herziening komen beschikbaar in 2011.

Op grond van Europese regelgeving dienen per 1 januari 2009 alle overheidsgebouwen, behalve monumenten, te worden voorzien van een Energie Prestatie Label (EPA-label). Het label geeft aan in welk energie klasse (A t/m G) men thans zit. Hieraan dient een berekening, welke wordt gemaakt door een onafhankelijke derde, ten grondslag te liggen.

Het hoofdgebouw van het Abdijcomplex (Heerenlogement) heeft in 2009 een G-label ontvangen, het pand Groene Woud heeft een A-label ontvangen.

Met de vervanging van de brandmeldinstallatie in het Abdijcomplex is eind 2009 een begin gemaakt. Deze werkzaamheden lopen door tot medio 2010.

3.5.2 Consumptieve dienstverlening

Wat willen we bereiken?

Ondersteuning bestuur en ambtelijk apparaat op consumptief gebied.

Waaraan kunnen we zien of alles bereikt is?

Geen klachten van gebruikers. Geen aanwijzingen en boetes van Voedsel- en Waren Autoriteit (VWA). Tevredenheidbetuigingen van gebruikers.

Wat hebben wij bereikt?

Er zijn weinig klachten van gebruikers ontvangen over de consumptieve dienstverlening. Er zijn geen boetes c.a. aanwijzingen geweest van de Voedsel en Waren Autoriteit (VWA).

Wat hebben we gedaan?

Goed gastheerschap verzorgd bij recepties en officiële ontvangsten. Koffie - en theevoorziening bestuur en medewerkers. Verzorging catering bedrijfskantine. Voldaan aan regelgeving HACCP (voedselveiligheid) en ISO-normering

3.5.3 Receptie beveiliging en BHV**Wat willen we bereiken?**

Publieksvriendelijke ontvangst. Toegangscontrole en surveillance in en om de provinciale gebouwen. Veilige omgeving voor bestuurders, medewerkers en bezoekers. Effectieve hulpverlening bij calamiteiten.

Toelichting:

Van bestuurders, medewerkers en bezoekers zijn geen klachten over de ontvangst aan de receptie ontvangen.

Waaraan kunnen we zien of alles bereikt is?

Geen klachten van gebruikers. Tevredenheidbetuigingen van gebruikers.

Wat hebben wij bereikt?

De in 2008 in gang gezette maatregelen om de vernielingen aan de natuursteen stoepen op het Abdijplein als gevolg van het skaten tegen te gaan hebben in 2009 effect gesorteerd. Er zijn minder vernielingen geweest dan in andere jaren.

Wat doen we daarvoor?

Receptiefunctie bezet tijdens openingstijden (07.30 uur tot 22.30 uur). Voldoende hulpmiddelen beschikbaar stellen voor bedrijfshulpverlening en beveiliging. Regelmatig houden van bedrijfshulpverleningsoefeningen, minimaal 2 per jaar waarvan 1 ontruimingsoefening per gebouw. Preventiemaatregelen treffen op het punt van toegangsbeveiliging. Inventarisbeheer conform FMIS. (Facilitair Management Informatie Systeem).

Wat hebben we gedaan?

Het gehele jaar door zijn er BHV-oefeningen geweest.

3.5.4 Inkoop**Wat willen we bereiken?**

Rechtmatige, doelmatige en duurzame inkoop voor de gehele provinciale organisatie.

Waaraan kunnen we zien of alles bereikt is?

Geen klachten van de gebruikers. Weinig claims van afgewezen partijen. Geen onnodige verspilling van overheidsmiddelen.

Wat hebben wij bereikt?

Het Kenniscentrum Inkoop en Aanbesteding is operationeel sinds 2007. Provinciebreed is er nu aandacht voor inkoop. Er is samenwerking op landelijk en regionaal niveau op het gebied van inkoop.

Wat doen we daarvoor?

Het Kenniscentrum Inkoop en Aanbesteding draagt onder nadere zorg voor:
Afsluiten van organisatiebrede raamovereenkomsten en het voorbereiden en uitvoeren van (Europese) aanbestedingsprocedures;
Actueel houden van het inkoopbeleid (incl. aanbestedingsbeleid);
Uitvoeren van periodieke inkoopdiagnoses;
Jaarlijks opstellen van het inkoopactieplan en aanbestedingskalender;
Adviseren op het gebied van inkoop en aanbestedingen;
Coördineren van de overgang naar 100% duurzame inkoop in 2020.
Seniormedewerker inkoop is lid van het IAPP (Interprovinciaal Inkoopplatform) en van het BDO (Duurzame Bedrijfsvoering Overheden).

Wat hebben we gedaan?

In 2009 heeft het KIA onder andere de volgende aanbestedingen begeleid:

- Aanbesteding accountant gelieerde instellingen;
- Aanbesteding onderwijsservicebus/bibliobus Zeeuwse Bibliotheek;
- Aanbesteding vermarkten Staats/Spaanse linies;
- Aanbesteding kerstpakketten provinciale medewerkers;
- Aanbesteding "Zon op School";
- Aanbesteding brandmeldinstallatie Abdijcomplex;
- Aanbesteding dienstauto's Gedeputeerde Staten;

Het KIA heeft advies uitgebracht bij de volgende aanbestedingen:

- Concessieverlening Fast Ferry;
- TNT-post;
- Onderzoek geschiedenis grondwaterbeïnvloeding Vlaanderen/Zeeland;
- Project "Vaker veilig Fietsen";
- Advies inzake advertentieproblematiek;
- Advies inzake kopieermachines.

Voorts heeft het KIA onder meer de volgende zaken in gang gezet:

- Ontwikkeling systeem bepaling duurzaamheid (project krijgt waarschijnlijk landelijke navolging);
- Ontwikkeling managementinformatiesysteem inkoop;
- Omzetting kostensoorten waardoor inkoopanalyse zeer scherp is geworden (project krijgt landelijke navolging);
- Ontwikkeling nieuwe (uniforme) Algemene Leveringsvoorwaarden;
- Deelname aan de projectgroep Homogene Inkoop Pakketten;
- Deelname aan de projectgroep Contractbeheer.

In 2009 is de Bedrijfs Interne Milieuzorg (BIM) geactualiseerd en verder uitgerold.

3.6 Documentaire informatievoorziening

3.6.1 Documentaire informatievoorziening

De afdeling informatieverzorging en documentatie heeft de volgende taken:

- Postkamerfunctie ontvangen inkomende post, verzenden uitgaande post en verzorgen interne post;
- Beheer van documenten en verstrekken informatie aan burger en bedrijven over behandelfase van aanvragen en verstrekken van informatie aan behandelaars vanuit archief;
- Verzorgen drukwerk en kopieerwerk;
- Beheer en ontwikkeling provinciale websites en het intranet (wordt verder uitgewerkt onder 3.6.2.).

Met het servicepunt I&D en een helpdesk voor Corsa worden de diensten van I&D op efficiënte wijze aangevraagd en geleverd en hulp bij Corsa(DMS)-gebruik verstrekt.

Programma/Projecten: Programma e-Dienstverlening, project aanbesteding ECM (Enterprise Content Management) en project aanbesteding CRM (relatiebeheersysteem). Het project herinrichting DIV is uitgesteld totdat de randvoorwaarde voor het digitale werken zijn ingevuld, waaronder de aanschaf en implementatie van een nieuw ECM en een CRM. De aanbestedingen voor het ECM zullen in het 2^e kwartaal van 2010 worden afgerond, waarna wordt gestart met de implementatie.

Wat willen we bereiken?

Goed beheer van informatie conform informatiebehoefte en wet- en regelgeving, zodat het papieren en digitale archief in geordende en toegankelijke staat blijft, een effectief hulpmiddel is voor de digitale werkwijze door de ambtenaren en kan worden overgedragen aan het rijksarchief.

Het programma e-Dienstverlening speelt daarbij een belangrijke rol omdat daarin de basis wordt gelegd voor enerzijds de reikwijdte van de toepassing van het digitale archief en een digitale werkwijze en anderzijds een goed toegeruste en opgeleide DIV-organisatie die dit kan ondersteunen. De specifieke doelstellingen van het programma e-Dienstverlening staan verwoord in de visie op e-Dienstverlening, welke is vastgesteld door GS in september 2008.

Toelichting:

Naast het beheren van het analoge archief is een eerste stap het invullen van randvoorwaarden, zoals:

- Een goed werkend systeem voor document management;
- Een relatiebeheersysteem;
- Het inrichten van de beheerorganisatie;
- Het centraliseren van de TVC's;
- Zoveel mogelijk in gezamenlijkheid aansluiten bij de landelijk ontwikkelingen (NUP (Nationaal uitvoeringsprogramma dienstverlening en e-overheid) bouwstenen).

Waarom kunnen we zien of alles bereikt is?

Bij het project herinrichting DIV zal ook meegenomen worden welke (kwaliteits)eisen moeten worden gesteld aan de DIV-ondersteuning bij digitaal werken en e-Dienstverlening en daarmee zal het begrip "goed beheer" explicieter gemaakt kunnen worden.

Wat hebben we bereikt?

- De aanbestedingen voor zowel ECM (Enterprise Content Management) als CRM (Customer Relationship Management) zijn gestart.
- De eerste fase van de beheerorganisatie is ingericht en bemand. De herinrichting van de DIV zal in een later stadium gestart worden, maar wel deze beheerorganisatie als uitgangspunt nemen.
- De TVC's zijn gecentraliseerd.
- De webrichtlijnen zijn geïmplementeerd.
- En ook een aantal NUP bouwstenen zijn reeds gerealiseerd/geïmplementeerd (bijvoorbeeld DigiD burger).

Wat doen we daarvoor?

- Uitvoeren project herinrichting DIV (uitgesteld)
- Uitvoeren programma e-Dienstverlening met de daarbij horende deelprojecten. Dit zijn onder andere:
 - Inrichting en beheer documentair structuurplan (DSP en kenniskaarten);
 - Ontwikkeling, beheer en onderhoud Documentair Management Systeem (DMS);
 - Ontwikkeling, beheer en onderhoud workflows;
 - Ontwikkeling, beheer en onderhoud Provinciale Productencatalogus (PPC/VIND) (onder andere belangrijk voor de EU dienstenrichtlijn).

3.6.2 Digitale media

Taken:

- Ontwikkeling, beheer en onderhoud provinciale websites en het intranet.
- Ondersteuning in beleidsontwikkeling digitale middelen en uitrol e-Dienstverlening Coördinatie en ontwikkeling invoering digitale front-office (digitale loketten, intakes, informatievoorziening en transacties) ten behoeve van de provinciale e-Dienstverlening.

Wat willen we bereiken?

Na de verbeteringen van de e-Dienstverlening en informatievoorziening via intranet en de provinciale websites op onder meer de actielijnen zoals gesteld in Andere Overheid in de periode 2004-2007, geeft de Provincie vanaf 2008 een vervolg geven aan deze ontwikkelingen (die vooral proof-of-concept hebben aangetoond) door middel van o.a. de uitwerking van het NUP (Nationaal Uitvoeringsprogramma) om te kunnen voldoen aan de landelijke richtlijnen voor publieke dienstverlening van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties én de ambities van het provinciaal bestuur (het collegeprogramma "Nieuwe Verbindingen"). Belangrijke aspecten hierin zijn het verbeteren en uitbreiden van de provinciale dienstverlening, administratieve lastenverlichting voor burgers en bedrijven en het creëren van een transparante overheid. Een ander speerpunt is de verbetering van de interne dienstverlening op het ondersteunen van de informatievoorziening voor processen.

Waarom kunnen we zien of alles bereikt is?

Vergroten van het bereik van de digitale hulpmiddelen voor het provinciaal functioneren in de verschillende maatschappelijke contexten. Het inbedden van de provinciale dienstverlening in de Zeeuwse samenleving. De publieke dienstverlening zal voor meer dan 65% plaats vinden via Internet.

Wat doen we daarvoor?

- Het inrichten, exploiteren en verder ontwikkelen van het webportaal Zeeland.nl, in samenwerking met diverse externe informatiepartners (ketenpartners van de Provincie) waarbij afstemming plaatsvindt met de ontwikkelingen vanuit de kadernota Promotie (vastgesteld in 2008).
- Het exploiteren van de technische omgeving voor websites van de Provincie Zeeland.
- Het invoeren van landelijke middelen in de digitale contacten met burgers en bedrijven (DigiD, mijnoverheid.nl, antwoordvoorbedrijven.nl, klantencontactcentrum e.d.)
- Het uitbreiden van informatie die via de website gepersonaliseerd aangeboden wordt, onder meer mijnzeeland en doelgroepselectie.
- Het uitbouwen van het provinciale e-loket met onder meer e-formulieren waardoor burgers en bedrijven volledig digitaal zaken kunnen doen met de Provincie.
- Het ombouwen van het Intranet naar een 'dashboard' voor de verschillende informatiesystemen en aansluiting zoeken met het intranet op het communicatiebeleid aangaande de provinciale interne communicatie en de individuele wensen van directies, afdelingen en werkgroepen.

Wat hebben wij bereikt?

- Invoering van de EU-dienstenrichtlijn, het inrichten van de digitale front-office <http://loket.zeeland.nl> daarop en het implementeren van productaanvraagmogelijkheden daarvoor.
- Bouw en implementatie van een nieuw Intranet t.b.v. intern communicatiebeleid, het ondersteunen van interne dienstverleningsprocessen en interne informatievoorziening (div).
- Verhogen van de kwaliteit van de technische randvoorwaarden voor het voeren van de digitale front-office (zeeland.nl, verwante websites en middelen in de online communicatie) door de bouw en implementatie van een nieuw technisch platform (hardware) conform interne standaarden.
- Invoering en implementatie van de nieuwe producten –en dienstencatalogus VIND (vh PPC) en verdere implementatie van de samenwerkende catalogi.
- Implementatie van de technische randvoorwaarden voor publicatie van Z-zine en uitvoering geven aan functionele levering Z-zine (technische bouw en publicatie edities).

- Start implementatie van de landelijke standaard IPM4 (internet publicatiemodel overheidspublicaties), met de onderdelen:
 - o Vergunningen;
 - o Decentrale regelgeving (per 1/1/2011 verplichte publicatie);
 - o Bekendmakingen.

3.7 Communicatie

De missie van de afdeling Communicatie is:

Communicatie:

"het bevorderen, intern en extern van een effectieve, doelgerichte en proactieve communicatie van de provincie Zeeland met de Zeeuwse bevolking, gemeenten en maatschappelijke organisaties"

Promotie:

"het bevorderen van de samenhang en samenwerking in de promotie van Zeeland en het betrekken en faciliteren van de Zeeuwse samenleving in hun rol als promotors."

Wat willen we bereiken?

Samen met bestuur en ambtelijke organisatie wil de afdeling communicatie het volgende bereiken:
De Zeeuwse bevolking weet:

- waar de Provincie voor is
- waar de Provincie te bereiken is
- welke beleidsplannen gemaakt worden
- wat de overwegingen voor en tegen zijn, wat de keuzes zijn
- wanneer ze kunnen meedenken, inspreken, subsidie kunnen aanvragen, meedoen aan de uitvoering en bezwaar kunnen maken

De Zeeuwse gemeenten en maatschappelijke organisaties weten waar de Provincie mee bezig is. Ze zijn actief betrokken bij het vormen van beleid en zijn gemotiveerd om samen met de Provincie uitvoering te geven aan beleid. Er bestaat over en weer helderheid over de rollen, posities, bijdragen en verwachtingen van elkaar.

In Den Haag en Brussel weten bestuurders, politici en ambtenaren waarvoor Zeeland staat. Ze weten wat ze aan Zeeland hebben. Ze worden door het Provinciebestuur uitgedaagd en verleid om bij te dragen en samen te werken aan het realiseren van Zeeuwse plannen. Er bestaat over en weer helderheid over de rollen, posities, bijdragen en verwachtingen van elkaar.

De medewerkers van de Provincie kijken over de schutting van de eigen afdeling en communiceren met elkaar, wisselen kennis en ervaring uit en informeren elkaar. Ze ontwikkelen integraal beleid en leren door samen te werken. De medewerkers weten waar de Provincie voor staat en welke bijdrage zij leveren aan de realisering van de beleidsdoelen.

Voor de promotie van Zeeland weten Zeeuwse partijen waarvoor ze bij de provincie terecht kunnen, met welke instrumenten de provincie hen kan faciliteren om Zeeland als kwaliteitsprovincie op de kaart te zetten. Deze partijen voelen zich ambassadeurs van Zeeland, doordat zij een gemeenschappelijk belang zien in het realiseren van hun eigen individuele, regionale of sectorale doelstellingen en de promotie van Zeeland als kwaliteitsprovincie.

De interne en externe samenwerking tussen sectorale en algemene promotie is op elkaar afgestemd.

Waaraan kunnen we zien of alles bereikt is?

- Als de Zeeuwse bevolking en de gemeenten en maatschappelijke organisaties tevreden zijn over de wijze waarop ze geïnformeerd worden door de Provincie. Dat blijkt onder andere uit de bereidheid om mee te spreken en te stemmen.
- Als de gemeenten en maatschappelijke organisaties tevreden zijn over de wijze waarop ze betrokken zijn bij de vorming van beleid.
- Als de gemeenten en maatschappelijke organisaties tevreden zijn over de samenwerking met het Provinciebestuur en zich inspannen om de beleidsdoelen te realiseren.
- Als bestuurders, politici en ambtenaren in Den Haag en Europa tevreden zijn over de samenwerking met het Provinciebestuur en zich inspannen om de beleidsdoelen te realiseren.
- Als de medewerkers van de Provincie tevreden zijn over de gezamenlijke bijdrage aan het realiseren van beleidsdoelen.

Als het gaat om de promotiedoelen, is het in dit stadium lastig om de lange termijn effecten te benoemen. Die aanpak is immers grotendeels in 2008 ontwikkeld. In de meerjarenaanpak promotie 2009 – 2013 zal een overzicht van meetindicatoren worden opgenomen, die aangeven in welke mate samenhang tussen algemene en sectorale promotie is bereikt, of en in welke mate cross-sectorale samenwerking tot stand is gekomen, of en in welke mate ambassadeurs van Zeeland zijn gemobiliseerd en gefaciliteerd, of en in welke mate draagvlak in Zeeland is voor deze aanpak, of en in welke mate het beeld van Zeeland als Kwaliteitsprovincie is versterkt. Er wordt gedacht aan indicatoren die het effect van de in 2008 ontwikkelde instrumenten zichtbaar maken, zoals gebruik van het communicatieconcept, de beeldbank en de producten uit de gereedschapskist, de mate waarin sectoren hun informatie en dienstverlening hebben georganiseerd en een toename van het aantal bezoekers van www.zeeland.nl. In de jaarrekening 2009 zal hier nader op worden ingegaan.

Wat hebben wij bereikt?

In september 2009 is een creatief communicatieconcept vastgesteld, dat als onderlegger dient bij de Zeelandpromotie van ambassadeurs. Basis voor dit concept vormt het DNA van Zeeland, dat de identiteit en kracht van Zeeland verwoordt. Het Zeeuws DNA kan door iedere Zeeuw gebruikt worden om het stereotype beeld van onze provincie te doorbreken en ook de andere relatief 'onbekende' kant van Zeeland te laten zien. Het DNA-boek, met een achterliggende ambassadeursfilosofie, is tot stand gekomen na gesprekken met vertegenwoordigers van gemeenten, bedrijfsleven en belangengroepen. Het DNA-boek is 'een dienblad' en kan door bedrijven en gemeenten gebruikt worden voor onder meer citymarketing.

Na vaststelling van het DNA-boek is een start gemaakt met de uitrol van het promotieconcept. Dit heeft tot de volgende resultaten geleid:

- Bedrijven, belangenorganisaties zijn geïnformeerd over het Zeeuws DNA. Tijdens deze bijeenkomst zijn in totaal ongeveer 500 organisaties/personen bereikt;
- Bij het Promotieloket zijn ruim 500 mails binnengekomen met verzoek om informatie over het Zeeuws DNA en subsidie-aanvragen;
- Inmiddels passen vijf bedrijven en organisaties het Zeeuws DNA al concreet toe in hun producten en communicatie-uitingen. Daarnaast zijn tientallen gesprekken gevoerd;
- Met drie Zeeuwse gemeenten worden gesprekken gevoerd over toepassing van het DNA in hun eigen promotie en/of citymarketingbeleid;
- In ongeveer tien nota's voor sectorale promotie van bijvoorbeeld watersport is het Zeeuws DNA als uitgangspunt genomen;
- Het Zeeuws DNA is vertaald naar het thema 'fietsen in Zeeland', ter gelegenheid van het Zeeuws jaar van de fiets 2010.

Wat doen we daarvoor?

Het ontwikkelen van de communicatiefunctie van de provincie.

- Aanbrengen van beleidskaders voor overheidscommunicatie en interne communicatie
- Verhogen van de communicatievaardigheid van de bestuurlijke en ambtelijke organisatie
- Bundelen en verbeteren van communicatiemiddelen
- Zorgen voor eenheid in stijl en uitvoering
- Het adviseren van het bestuur en de organisatie over de inzet van communicatie als beleidsinstrument.
- Het uitvoeren van de communicatiewerkzaamheden.

Voor de promotietaak stonden een aantal acties gepland voor 2008 dat vooral een jaar was waarin ontwikkeld werd en wat in 2009 uitgebouwd en verankerd is. Te weten: de ontwikkeling van het communicatieconcept als onderlegger, opstellen van een communicatieplan/plan van aanpak gericht op het mobiliseren en faciliteren van Zeeland-ambassadeurs en de ontwikkeling van een aantal concrete instrumenten, middelen en werkwijzen (beeldbank, gereedschapskist promotie, vraaggestuurd webportaal, kennismakingsarrangementen en één-loket promotie). Gedurende 2008 is in overleg met een aantal externe betrokkenen een meerjarenaanpak 2009-2013 opgesteld, dat gebaseerd is op het communicatieconcept en het communicatieplan, met gebruik making van de nieuwe instrumenten, middelen en werkwijzen.

Wat hebben we gedaan?

Met betrekking tot het promotiebeleid:

- Ontwikkeling creatief communicatieconcept/ het Zeeuws DNA, dat als onderlegger dient voor de algemene promotie van Zeeland;
- Aangepaste versie van het DNA boek uitgebracht;
- Inhoud van gereedschapskist voor ambassadeurs opgezet;
- Presentaties gehouden voor Zeelandambassadeurs;
- Relatiebijeenkomsten (Nieuwjaarsbijeenkomst en Oesterpartij) georganiseerd;
- Tien uitgaven van Z-zine uitgebracht, waarvan vijf ook verspreid naar externe relaties van de Provincie Zeeland;
- Jouwzeeland.nl compleet vernieuwd en in de markt gezet als website voor Zeeuwse jongeren;
- Project Kunst en Promotie: ZeeBand laten ontwikkelen ontwikkeld als relatiegeschenk voor 2010;
- Gestart met de ontwikkeling van een website voor ambassadeurs: www.laatzeelandzien.nl.

Vertaling naar het Zeeuws jaar van de fiets:

- Opdracht gegeven tot maken van fietsboek over Zeeland door Roos Stallinga;
- Activiteitenkaart gemaakt voor het Zeeuwsjaarvande fiets;
- Invulling gegeven aan website www.zeeuwsjaarvande fiets.nl;
- Handleiding gemaakt voor de promotie van Zeeland als fietsprovincie ;
- Promotie-middelen als Vlaggen, zadelhoesjes en bidons ontwikkeld.

3.8 Juridische ondersteuning

Wat willen we bereiken?

Het doel van de juridische discipline is dat de besluitvormende organen van de provincie juridisch houdbare besluiten nemen of besluiten nemen met aanvaardbare juridische risico's. Om dit te bereiken dienen de juridische consequenties van een besluit altijd helder in beeld te worden gebracht. Daarnaast worden de voorwaarden geschapt voor een zo eerlijk en objectief mogelijke rechtsbescherming voor burgers en andere belanghebbenden te garanderen. Tot slot is het doel de provincie zo goed mogelijk te vertegenwoordigen in geschillen.

Toelichting:

De juridische advisering is bij de provincie Zeeland zoveel mogelijk decentraal georganiseerd. Dat wil zeggen dat juristen binnen de directies en afdelingen beleidsnota's en concept besluiten toetsen op juridische houdbaarheid en de aanwezigheid van juridische risico's. In sommige gevallen speelt een centraal gepositioneerde eenheid, de afdeling KJB, bij deze juridische advisering een rol.

Bij de provincie Zeeland is gekozen voor een externe adviescommissie voor bezwaar en beroepschriften en klachten. Deze commissie brengt aan het college advies uit over een te nemen beslissing op bezwaar. De commissie wordt ondersteund door medewerkers van de afdeling KJB. Bij de provincie Zeeland, zowel bij de afdeling KJB als bij de directie E&M, zijn advocaten in dienstbetrekking werkzaam die de provincie in rechtsgeschillen kunnen vertegenwoordigen.

Waaraan kunnen we zien of alles bereikt is?

Optimale juridische kwaliteitszorg in de organisatie, gedegen juridische producten en tijdige implementatie van nieuwe wetgeving.

Wat hebben wij bereikt?

Het is moeilijk te meten welke mate van juridische kwaliteit is bereikt. Zaken als het aantal bezwaarschriften en het aantal rechtsgeschillen zijn niet betrouwbaar. De kwaliteit van de besluitvorming is niet altijd maatgevend voor de vraag of iemand een bezwaarschrift indient of niet. Vaak liggen hier principes aan ten grondslag. Het aantal bezwaarschriften bij de provincie ingediende bezwaarschriften fluctueert ook sterk. In 2009 is een project "Mediation" gestart. De mogelijkheden voor mediation in de primaire fase van het besluitvormingsproces en nadat er een bezwaarschrift is ingediend, worden binnen dit project onderzocht. De resultaten tot nu toe zijn zeer bemoedigend. De pilot loopt nog door in de eerste maanden van 2010 waarna de resultaten worden geanalyseerd. Na de zomer zullen de resultaten worden gepresenteerd op basis waarvan definitieve besluitvorming kan plaatsvinden over de implementatie van dit instrument die de juridische kwaliteit van de provinciale producten verder moet verhogen. Momenteel wordt tevens gewerkt aan de implementatie van nieuwe instrumenten voor de borging van juridische kwaliteit. De werkgroep Juridische Kwaliteitszorg zal begin 2010 haar eindrapport aan het DT presenteren.

Wat doen we daarvoor?

Advisering over alle zaken die de provincie betreffen waaronder ook nieuwe provinciale regelgeving en het trekken van of deelnemen in projecten of werkgroepen.

Procesvertegenwoordiging in civiele zaken en bestuursrechtelijke procedures. Het voeren van de secretariaten van de bezwaar- en beroepscommissies en de klachtencommissie. Het zorgen voor deskundigheidsbevordering en het voorzitten van en participeren in het Juridisch Vakoverleg en het Juridisch vakberaad.

Wat hebben wij gedaan?

Het jaar 2009 was op juridisch terrein een druk jaar. Naast het reguliere advieswerk en de afhandeling van bezwaren en klachten zijn er met extra middelen achterstanden ingehaald ten aanzien van de invoering van nieuwe wetgeving. Daarnaast waren er in 2009 de nodige omvangrijke en bijzondere juridische adviesklussen die van de juridisch adviseurs veel aandacht en inzet hebben gevergd. Ook zijn onze advocaten in dienstbetrekking betrokken geweest bij enkele, veelal privaatrechtelijke geschillen.

3.9 Overzicht declaraties en incidentele vergoedingen

Het college van Gedeputeerde Staten is van mening dat uitvoerders van overheidsbeleid, integer en verantwoordelijk om moeten gaan met publieke middelen. Dat geldt zeker, wanneer zij op grond van hun arbeidsvoorwaarden en de geldende bedrijfsvoeringregels, een beroep op die middelen kunnen doen voor persoonlijk gebruik.

Het college publiceert daarom een jaarlijks overzicht op de website en als bijlage in het financieel jaarverslag.

De gegevens betreffen de declaraties en vergoedingen in het kader van woon-werkverkeer, zakelijke dienstreizen en studie. Het betreft hier declaraties waarvan de kosten daadwerkelijk gemaakt zijn, deze zijn geen onderdeel van de bedrijfsvoeringkosten.

* De verschillen in de post reiskosten binnenland worden verklaard door het feit dat sommige bestuurders zakelijke reizen maken met het openbaar vervoer of met hun eigen auto, in plaats van gebruik te maken van de dienstauto.

** De verschillen in de post woon-werkverkeer worden verklaard door het verschil in afstand tussen de woonplaats van de gedeputeerde en Middelburg, alsmede door de vervoerswijze.

Hieronder het overzicht over 2009

(bedragen in €)

Commissaris der Koningin

Peijs, K.M.H.

Buitenlandse reizen:

Four Freedom Awards in New York;

Franklin & Eleanor Roosevelt Institute New York

3.596,01

Reiskosten binnenland

x

Woon-werkverkeer

x

Studiekosten

x

Totaal

3.596,01

Leden Gedeputeerde Staten

Hamelink, F.K.

Buitenlandse reizen:

World Water Forum Istanbul en

Four Freedom Awards New York

3.433,74

Reiskosten binnenland *

1.064,61

Woon-werkverkeer **

2.254,90

Studiekosten

x

Totaal

6.753,25

Heukelom, G.R.J. van

Buitenlandse reizen:

Denemarken: studiereis Danish Cultural Institute en

Four Freedom Awards New York

3.192,43

Reiskosten binnenland *

39,22

Woon-werkverkeer **

1.036,35

Studiekosten

x

Totaal

4.268,00

Poppelaars, A.J.G.

Buitenlandse reizen:

Italië: Giro D'Italia en

Four Freedom Awards in New York

2.499,--

Reiskosten binnenland *

802,93

Woon-werkverkeer **

n.v.t.

Studiekosten

x

Totaal

3.302,36

Waveren, H. van

Buitenlandse reizen:

North Sea Commission: Aberdeen/Glasgow;

Helsinki en Schotland;

Straatsburg: prijsuitreiking Zeeuws Museum

1.034,84

Reiskosten binnenland *

145,30

Woon-werkverkeer **

611,76

Studiekosten

X**Totaal****1.791,90****Wiersma, M.**

Buitenlandse reizen:

North Sea Commission:

Kopenhagen

439,--

Reiskosten binnenland *

2.362,27

Woon-werkverkeer **

867,--

Studiekosten

X**Totaal****3.668,27**

6.6 Paragraaf Verbonden partijen

1. Algemeen

Vanwege bestuurlijke, beleidsmatige en/of financiële belangen en mogelijk dito risico's is het gewenst dat in de begroting aandacht wordt besteed aan derde rechtspersonen waarmee de provincie een bestuurlijke en financiële band heeft. Daarom wordt met ingang van het begrotingsjaar 2004 in de begroting respectievelijk jaarrekening een paragraaf verbonden partijen opgenomen.

2. Het begrip verbonden partijen

Het is in deze paragraaf niet de bedoeling te rapporteren over alle partijen waarmee de Provincie Zeeland op enigerlei wijze verbonden is. Het criterium is door de wetgever daarom gelegd bij die partijen waarin de provincie een bestuurlijk en een financieel belang heeft. Onder bestuurlijk belang wordt verstaan: een zetel in het bestuur van een participatie of het hebben van stemrecht. Met een financieel belang wordt bedoeld dat de provincie middelen ter beschikking heeft gesteld die zij kwijt is in geval van faillissement van de verbonden partij en/of als financiële problemen bij de verbonden partij verhaald kunnen worden op de provincie.

De definitie houdt in dat participaties in NV's, BV's, VOF's, commanditaire vennootschappen en gemeenschappelijke regelingen verbonden partijen zijn. Ook stichtingen en verenigingen kunnen onder de verbonden partijen vallen, indien de provincie een zetel in het bestuur heeft en financiële risico's loopt.

Uit de definitie blijkt voorts dat er relaties met derde partijen kunnen zijn die niet onder de verbonden partijen vallen. Het gaat dan om derde partijen waarin of alleen een bestuurlijk belang, of alleen een financieel belang bestaat. Een goed voorbeeld is een door de Provincie Zeeland gesubsidieerde stichting waarin één van de bestuursfuncties namens onze provincie wordt bekleed (bijv. de Roosevelt stichting). In zo'n situatie is er wel een bestuurlijk belang, maar geen financieel belang. Een bijzondere positie nemen de zogenaamde "B3-instellingen" in. Ten aanzien van deze instellingen kan soms wel een beperkt financieel belang bestaan (naast een reeds aanwezig bestuurlijk belang) vanwege de door de Provincie Zeeland afgegeven garantie inzake de betaling van pensioenpremies. In de paragraaf weerstandsvermogen is het risico niet noemenswaardig.

3. Aan de Provincie Zeeland verbonden partijen

De verbonden partijen welke op basis van de gegeven definitie in het jaar 2009 op basis van de nu bekende gegevens kunnen worden onderkend, zijn de volgende:

Privaatrechtelijke organisaties:

1. Delta N.V.
2. N.V. Westerscheldetunnel
3. Nederlandse Waterschapsbank N.V.
4. Zeeuws Participatiefonds B.V.
5. Vereniging Interprovinciaal Overleg (IPO)
6. Stichting Grootchalige BasisKaart Nederland voor Zeeland
7. N.V. Economische Impuls Zeeland
8. B.V. Kanaalkruising Sluiskil
9. Grondexploitatie maatschappij Perkpolder Beheer B.V. en grondexploitatie maatschappij Perkpolder C.V.

Publiekrechtelijke organisaties:

10. Zeeland Seaports
11. Natuur- en recreatieschap De Grevelingen

Bovenstaande organisaties zijn verbonden partijen die volledig voldoen aan de gegeven definitie.

Enkele voorbeelden van organisaties waarin alleen een bestuurlijk belang bestaat (eventueel in combinatie met een beperkt financieel belang als gevolg van de B3-status van de organisaties):

- Stichting Scoop
- Stichting Cultureel Erfgoed Zeeland
- Roosevelt Stichting
- Stichting Zeeuwse Bibliotheek

Organisaties waarin slechts een financieel belang wordt gehouden zijn er gedurende het jaar 2009 niet.

Voor Provinciale Staten zijn in eerste instantie de doelen van belang welke worden nagestreefd met de verbonden partijen (zie verder bij paragraaf 4 tot en met 6). Naast deze meer beleidsmatige aspecten beschikt het college van Gedeputeerde Staten tevens over een "overzicht verbonden partijen". Dit overzicht bevat meer informatie over de genoemde verbonden partijen, waaronder ook beheersmatige informatie. Het beschikken over een "overzicht verbonden partijen" is met ingang van het begrotingsjaar 2004 voorgeschreven. Het overzicht hoeft niet door Provinciale Staten te worden vastgesteld. Hoewel niet voorgeschreven is voor een goede beeldvorming een "business sheet" opgenomen van de belangrijkste verbonden partijen. Voor de overige organisaties is de desbetreffende informatie uiteraard op verzoek beschikbaar.

4 Algemene visie op het aangaan en aanhouden van verbonden partijen

Verbonden partijen voeren veelal beleid uit dat de provincie in principe ook zelf kan (blijven) doen. Het takenpakket of beleid van de provincie is autonoom of wettelijk verplicht. In principe kunnen beide soorten taken worden uitbesteed aan een verbonden partij. Als ervoor wordt gekozen om een taak te laten uitvoeren door een verbonden partij, dan is en blijft de provincie verantwoordelijk voor een adequate uitvoering. Naast de bestuurlijke verantwoordelijkheid bestaat er veelal een groot financieel belang en/of risico's waarvoor Provinciale Staten uiteindelijk verantwoordelijk zijn.

Kernvragen die de provincie zichzelf regelmatig dient te stellen ten aanzien van de bestaande verbonden partijen:

- corresponderen de doelstellingen van de verbonden partij nog steeds met die van de provincie?;
- worden de doelstellingen van de provincie via de verbonden partij gerealiseerd?

Het gaat om de vraag wat de beste en meest doelmatige wijze is om een taak uit te voeren. Daarbij dient overigens wel bedacht te worden dat niet vanuit een nulsituatie geredeneerd kan worden; de huidige constellatie van verbonden partijen kan slechts als een gegeven worden geaccepteerd. Dat neemt niet weg dat periodiek de vraag kan of zelfs moet worden gesteld of de taakuitoefening zoals die via de participatie is georganiseerd nog wel de juiste is.

Ten aanzien van nieuwe verbonden partijen hanteert de Provincie Zeeland de volgende uitgangspunten. Daarbij wordt een onderscheid gemaakt tussen publiekrechtelijke en privaatrechtelijke samenwerkingsvormen. Bij het beantwoorden van de vraag of aan een samenwerking moet worden deelgenomen speelt dit onderscheid een belangrijke rol.

4.1 Publiekrechtelijke samenwerking

Afhankelijk van de aard van samenwerking kan wel of geen rechtspersoon worden gecreëerd. Wordt er geen rechtspersoon gecreëerd dan bestaat de samenwerking vooral uit overleg. De eerste vraag is dus of er overwegingen zijn om een samenwerkingsverband aan te gaan. Deze overwegingen zullen veelal zijn gebaseerd op de uitgangspunten van doelmatigheid (samen goedkoper kunnen uitvoeren van een taak) en/of doeltreffendheid (samen beter in staat om doelstelling te bereiken). Als er een rechtspersoon in het leven wordt geroepen, dan hebben we te maken met de zwaardere vorm van verlengd lokaal bestuur. In dat geval zullen bevoegdheden en verantwoordelijkheden worden overgedragen en zullen hogere eisen moeten worden gesteld aan de democratische controle. De Wet Gemeenschappelijke Regelingen is hiervoor het geschikte kader. In algemene zin kan worden gesteld dat wanneer er overwegingen zijn om een samenwerkingsverband aan te gaan, dit in de publiekrechtelijke vorm zal zijn. De hierbij horende grondhouding kan worden geduid als "ja, mits" aan een aantal voorwaarden op het terrein van aansturing, beheer en verantwoording is voldaan.

4.2 Privaatrechtelijke samenwerking

De benadering voor privaatrechtelijke samenwerkingsvormen is omgekeerd. In algemene zin kan worden gesteld dat dit een vorm is waaraan niet moet worden deelgenomen, tenzij er bijzondere redenen zijn die een uitzondering op deze regel rechtvaardigen. De belangrijkste bijzondere reden om te besluiten tot een privaatrechtelijke samenwerking is wanneer het samenwerkingsverband zich bezighoudt met activiteiten die voornamelijk liggen op het commerciële vlak. Deze afweging is een zaak van Provinciale Staten en zal van geval tot geval moeten worden gezien. Een belangrijk aandachtspunt bij het aangaan van een privaatrechtelijk samenwerkingsverband vormt het risico op vermenging van functies die zowel in persoon als qua belang optreden. Er is immers veelal sprake van vermenging van publieke en particuliere belangen. De mogelijkheden van borging van publieke belangen en democratische controle zijn beperkter dan bij publiekrechtelijke samenwerking. Hier past dus een grote mate van terughoudendheid die is te duiden als een grondhouding van: "nee, tenzij" er bijzondere redenen zijn om van de regel af te wijken. In het verlengde van het laatste is het goed te onderkennen dat er nogal wat verschillende soorten privaatrechtelijke samenwerkingsvormen zijn. Het is goed daarbij even stil te staan. Ze hebben ieder zo hun eigen dynamiek. Reden om de hiervoor vermelde algemene grondhouding nog iets te verbijzonderen.

Allereerst kennen we de deelnemingen in vennootschappen met min of meer een structureel karakter, althans er is geen duidelijk einde bepaald. Het gaat hierbij meestal om door de overheid genomen initiatieven die moeten gedijen in een marktomgeving. Zoals eigenlijk altijd, gaat het om initiatieven waarin in eerste instantie de markt geen brood in ziet. Zou dat laatste wel het geval zijn, dan behoeft de overheid zich niet actief op de markt te begeven en kan de uitvoering worden overgelaten aan het particulier initiatief. Terughoudendheid is derhalve geboden.

Een bijzondere vorm van deelnemingen in vennootschappen vormt de zogenoemde Privaatrechtelijke Publiekrechtelijke Samenwerking (PPS) bij grote (infrastructurele) projecten. Hier wil de overheid samen met ondernemers (projectontwikkelaars) of bijvoorbeeld woningbouwcoöperaties een concreet project realiseren en wordt de samenwerking veelal door middel van het participeren in commanditaire, besloten of naamloze vennootschappen gerealiseerd. Op die manier wordt zowel de verdeling van zeggenschap als van risico's vastgelegd. Publiekrechtelijke rechtsvormen bieden voor deze samenwerkingsverbanden geen soulaas. Als er zwaarwegende argumenten zijn om een dergelijk publiek-/privaatrechtelijke samenwerking aan te gaan, zal dit dus in een privaatrechtelijke vorm moeten worden gegoten. Vooraf zal kritisch nagegaan moeten worden of de provincie haar doelen het beste kan realiseren met de beoogde samenwerking of dat daarvoor andere instrumenten ter beschikking staan (subsidieverlening, garantstelling, voorfinanciering). Wordt daarop bevestigend geantwoord dan is het vooral van belang met alle daarvoor noodzakelijke expertises de samenwerking zo duidelijk mogelijk vorm te geven. Doeleinden, belangen, zeggenschap, inbreng, risico's en verantwoording dienen door en voor alle partijen helder te zijn geformuleerd.

Een andere categorie van privaatrechtelijke samenwerking betreft de participatie in stichtingen en verenigingen. Hierbij participeert de provincie soms in besturen met daaronder functionerende directies en werkapparaten. In algemene zin geldt hiervoor: bij voorkeur niet doen. Het zijn vormen die de provincie en bestuurders in problemen kan brengen. Ze zijn veelal ontstaan door te hinken op twee gedachten: enerzijds zoveel mogelijk zeggenschap willen hebben, anderzijds zo min mogelijk risico's. Een combinatie die niet samen gaat. Voor deze vormen geldt dat veel beter naar alternatieven kan worden gekeken. Bijvoorbeeld door het subsidiëren van de betreffende instelling. De subsidie wordt dan onder voorwaarden verstrekt. In de voorwaarden worden prestaties, prestatiemetingen en gevolgen van behaalde prestaties opgenomen. Indien dit op een goede wijze gebeurt, is bestuurlijke participatie onnodig. Veel taken kunnen met behulp van deze prestatiesubsidies door andere organisaties worden uitgevoerd.

Uit het voorgaande blijkt dat eerst de vraag moet worden gesteld of het zinvol is om een samenwerkingsverband aan te gaan. Daarbij spelen begrippen als doelmatigheid en doeltreffendheid een belangrijke rol. Als deze vraag positief wordt beantwoord, dan is de volgende vraag in welke vorm: publiekrechtelijk of privaatrechtelijk. Het antwoord daarop is in principe publiekrechtelijk. Alleen wanneer daartoe bijzondere redenen bestaan (met name wanneer sprake is van overwegend commerciële activiteiten) zal worden gekozen voor een privaatrechtelijke samenwerking. In al die gevallen is het aan de staten om aan te geven waarom zij van mening is dat er sprake is van een publiek belang.

5 Beleidsnota verbonden partijen

Het beleid van de Provincie Zeeland ten aanzien van verbonden partijen is niet vastgelegd in een aparte nota. Tot op heden zijn voorgestelde wijzigingen in de verbonden partijen steeds afzonderlijk door Provinciale Staten beoordeeld. De ervaring heeft geleerd dat het aangaan van een relatie met een verbonden partij niet zo vaak voorkomt. Bovendien liggen de overwegingen in iedere situatie weer anders doordat sprake is van specifieke aandachtspunten. Daarom ligt het voor de hand de huidige gedragslijn te continueren. Wanneer elk besluit over het al dan niet deelnemen in een verbonden partij afzonderlijk wordt beoordeeld, is het overbodig om een aparte nota op te stellen waarin criteria zijn vastgelegd om in verbonden partijen te participeren.

6 Beleidsmatige doelstellingen en voornemens

In de voorgaande paragraaf is een uiteenzetting gegeven van de algemene beleidsmatige uitgangspunten voor verbonden partijen. In deze paragraaf komen de beleidsmatige doelstellingen en op korte termijn te verwachten wijzigingen van de provincie in relatie tot de belangrijkste bestaande verbonden partijen aan bod.

6.1 DELTA NV

De participatie door de Provincie Zeeland in het aandelenkapitaal dateert al van zeer lang geleden. In 2006 is in de Eerste Kamer het wetsvoorstel betreffende de splitsing van energiebedrijven aangenomen. De splitsingswet (officieel: het groepsverbod in de Wet Onafhankelijk Netbeheer) komt erop neer dat bij wet wordt vastgelegd dat Nederlandse energiebedrijven op termijn worden gesplitst in een netwerkbedrijf en in een leverings- en productiebedrijf. De uiteindelijke ingangsdatum van de wet is 1 januari 2011. Per 1 juli 2009 is door DELTA het splitsingsplan bij het Ministerie van Economische Zaken ingediend en in december 2009 is van de Minister van Economische Zaken goedkeuring ontvangen. De splitsing tussen DELTA N.V. en Delta Netwerkbedrijf zal plaatsvinden per 1 januari 2011. Begin 2008 is in Provinciale Staten in een breed kader gesproken over het aandeelhouderschap in DELTA NV. Naar aanleiding van deze discussie is geconstateerd dat het niet gewenst is om op korte termijn veranderingen aan te brengen in de bestaande situatie, dat wil zeggen Provinciale Staten wensen voorlopig aandeelhouder te blijven in DELTA NV, ook na splitsing in een productie- en een netwerkbedrijf. Er zijn wel punten die nader onderzocht worden en die onderwerp van bespreking zijn. In 2008 is het meerjaren-dividendbeleid van DELTA NV voor de jaren 2007-2010 formeel vastgesteld. Voor de periode na splitsing zullen nieuwe afspraken worden gemaakt en zal er een discussie gehouden worden over Evides NV.

6.2 Zeeland Seaports

Zeeland Seaports is een gemeenschappelijke regeling waarin provincie en drie gemeenten samenwerken. Gemeenschappelijke doelstelling is het versterken van de Zeeuwse economie en daarmee ook van de regionale werkgelegenheid.

Naar aanleiding van het meerjarig beleidsplan dat in het voorjaar van 2004 in Provinciale Staten is behandeld, is ook de discussie geopend over de meest geëigende rechtsvorm. In 2009 is deze discussie verder uitgewerkt in de zin dat onderzoek is gedaan naar de omvorming van een gemeenschappelijke regeling naar een Naamloze Vennootschap. Hierbij is ook de integratie van de huidige twee business units onderzocht, alsmede de wijze waarop de samenwerking met Havenbedrijf Rotterdam het beste kon worden beëindigd.

In de eerste helft van 2009 is er door Zeeland Seaports een ontwerp voor de verzelfstandiging opgesteld. Op 13 juni 2009 heeft een tweede bijeenkomst plaatsgevonden om de gemeenteraden en Provinciale Staten te informeren over de stand van zaken omtrent de verzelfstandiging. In de tweede helft van 2009 is door ZSP en de participanten gewerkt aan een concreet voorstel tot verzelfstandiging. Dit voorstel is in de tweede helft van 2009 behandeld in het bestuur van ZSP en in de colleges van GS en B&W. Op 9 december 2009 heeft het algemeen bestuur van ZSP het voorstel vastgesteld en toegezonden aan de participanten met het verzoek om dit voorstel te behandelen in Provinciale Staten en de desbetreffende gemeenteraden. In de Statenvergadering van 5 februari 2010 hebben Provinciale Staten, onder voorwaarden, ingestemd met het voorstel tot verzelfstandiging van ZSP. 2010 zal worden benut voor de verdere uitwerking van de verzelfstandiging en voor het oprichten van de Naamloze Vennootschap (N.V.). Per 1 januari 2011 zal de gemeenschappelijke regeling zijn opgeheven en zal ZSP verder gaan als Naamloze Vennootschap.

Met het oprichten van de N.V. ZSP per 1 januari 2011 is er per die datum ook sprake van integratie van beide business units. Hiertoe zijn in 2009 de voorbereidende werkzaamheden in gang gezet en heeft het AB in de vergadering van 9 december 2009 beslist onder welke condities deze integratie dient plaats te vinden.

In de Vergadering van Vennoten van Exploitatiemaatschappij Schelde Maas (ESM) op 15 juli 2009 is er door Zeeland Seaports en Havenbedrijf Rotterdam, zijnde de vennoten, besloten om op zo kort mogelijke termijn de samenwerking in ESM verband te beëindigen. In de AB vergadering van 14 oktober 2009 heeft het algemeen bestuur van Zeeland Seaports besloten de samenwerking met Havenbedrijf Rotterdam per 1 november 2009 te beëindigen.

6.3 NV Westerscheldetunnel

Een andere belangrijke deelneming betreft de NV Westerscheldetunnel. Ten tijde van de oprichting van deze vennootschap in 1998 lag het initiatief bij de Rijksoverheid. Om de realisatie van de Westerscheldetunnel mogelijk te maken heeft het Ministerie van Verkeer & Waterstaat gekozen voor de figuur van een naamloze vennootschap. Om de betrokkenheid van de Provincie Zeeland bij het project tot uitdrukking te brengen is verzocht om in de vennootschap te participeren voor een bedrag van 75 miljoen gulden. Vrij snel na aanvang van de exploitatiefase (per 15 maart 2003) is het aandeelhouderschap aan Rijkszijde overgegaan naar het Ministerie van Financiën.

In december 2004 heeft de Minister van Financiën een brief naar de Tweede Kamer gezonden waarin hij een vijftal staatsdeelnemingen evalueert. Eén daarvan betreft de NV Westerscheldetunnel waarin het Rijk voor 95,4% participeert. De conclusie van de evaluatie luidt dat er geen zwaarwegende omstandigheden worden onderkend die de deelname van het Rijk in genoemde vennootschap noodzakelijk maken. Indien enkele belangrijke aspecten via wet- en regelgeving verder worden aangescherpt (onder andere tariefstelling en onderhoudsniveau) staat niets de verkoop van het betreffende aandelenpakket in de weg, zo werd in de evaluatie geconcludeerd. Er is wel onderkend dat sprake is van een publiek belang, maar dat kan volgens het ministerie op adequate wijze worden gewaarborgd. Provinciale Staten zijn een andere mening toegedaan hetgeen bleek uit een motie die is aangenomen in april 2006 en die als strekking heeft dat de aandelen van de NV Westerscheldetunnel in handen dienen te blijven van "de overheid". Belangrijke overwegingen hiervoor betroffen de aard van

het actief (infrastructuur) en het gebrek aan alternatieven (geografisch monopolie). Het toen lopende verkooptraject is afgeblazen.

In de zomer van 2008 hebben de Provinciale Staten ingestemd met de verwerving van de aandelen in de NV Westerscheldetunnel van het Rijk.

Per 1 juli 2009 zijn de aandelen van het Rijk (95,4%) aangekocht, zodat de Provincie Zeeland nu 100% aandeelhouder is.

Het doel van deze aankoop is het mogelijk maken van de Sluiskiltunnel. Middels een motie in de Kamer was het 'overrendement' van de Westerscheldetunnel toegezegd ter beschikking gesteld te worden voor de Kanaalkruising Sluiskil. Middels de aankoop is nu gerealiseerd dat het 'overrendement', gekwantificeerd op € 75 miljoen, ingezet wordt ter dekking van de investering in de Sluiskiltunnel.

De positieve bedrijfsresultaten van de NV WST worden volledig aan de aandeelhouder uitgekeerd. Via de dividenduitkeringen van de NV Westerscheldetunnel kan het overrendement worden ingezet voor de realisering van de Sluiskiltunnel.

6.4 N.V. Economische Impuls Zeeland

De NV Economische Impuls Zeeland (NV EIZ) is één van de jongste verbonden partijen aan de Provincie Zeeland. Op 2 juli 2007 is de NV Economische Impuls Zeeland opgericht met als doel het vergroten van de dynamiek van de Zeeuwse (kennis)economie, met groei van werkgelegenheid, door uitvoering van concrete projecten en door acquisitie van bedrijven en investeringen van elders. NV EIZ heeft de volgende drie kerntaken:

- 1 Econ omische structuurversterking/ontwikkelfunctie
- 2 Promotie & Acquisitie
- 3 Stimulering kenniseconomie

Deze 3 taken zijn door de directie van de NV EIZ verder uitgewerkt in een jaarprogramma dat door de aandeelhouders wordt goedgekeurd. De provinciale doelstellingen, met name vanuit het Provinciaal Sociaal-economisch Beleidsplan 2009-2012, komen duidelijk tot uiting in het jaarprogramma.

Het idee voor het oprichten van de NV komt uit het Provinciaal Economisch Beleidsplan van 2005-2008 waarin het beleidsvoorstel is opgenomen om een onderzoek uit te voeren naar de oprichting van een ontwikkelingsbedrijf in Zeeland en zo mogelijk tot operationalisering te komen in de beleidsperiode. Een belangrijke aanleiding voor dit onderzoek was het besef bij alle betrokken partijen dat er een groot gat gaapt tussen enerzijds ideeën en eerste planontwikkeling en anderzijds de daadwerkelijke uitvoering van projecten. Provincie Zeeland heeft in samenwerking met betrokken partijen als trekker gefungeerd bij de oprichting van de NV EIZ. EIZ is een gezamenlijk initiatief van het bedrijfsleven, de kennisinstellingen, gemeenten en de Provincie Zeeland. Eind 2009 heeft er een evaluatie van Impuls plaatsgevonden. Het hoofdadvis, naast een aantal aanbevelingen, luidt dat voortzetting van Impuls gewenst is. In 2010 heeft hier een positieve besluitvorming over plaats gevonden.

Het gezamenlijke initiatief komt ook tot uiting in de aandeelhoudersstructuur en de financiële jaarlijkse bijdrage van de partners aan de NV.

6.5 Overige ontwikkelingen

In de loop van 2009 zijn er enkele verbonden partijen bijgekomen:

- B.V. Kanaalkruising Sluiskil
- Grondexploitatie maatschappij Perkpolder Beheer B.V. en grondexploitatie maatschappij Perkpolder C.V.

De B.V. Kanaalkruising Sluiskil is opgericht per 1 juli 2009. De Provincie Zeeland is 100% aandeelhouder. De B.V. Kanaalkruising Sluiskil heeft de opdracht gekregen om de Sluiskiltunnel te bouwen. Er is gekozen om voor dit project een B.V. op te richten omdat, gelet op de aard en omvang van het project, het raadzaam is om een organisatie op te zetten die slagvaardig kan handelen. Bij de voorbereiding en bouw van de Westerscheldetunnel waren eerder goede ervaringen opgedaan met de realisatie van de tunnel binnen een private rechtspersoon. Gebleken is dat op deze wijze het project voor de bouw van een tunnel beheersbaar kan worden gehouden. De BV Kanaalkruising Sluiskil kan aan de slag met een

afgebakende opdracht en kan zich primair richten op praktische en technische aspecten rondom de bouw en realisatie van de tunnel.

Grondexploitatie maatschappij Perkpolder Beheer B.V. en grondexploitatie maatschappij Perkpolder C.V. zijn opgericht in september 2009. Dit betreft een PPS constructie, waarin de Provincie Zeeland voor 25% aandeelhouder is. Andere aandeelhouders zijn: Gemeente Hulst, AM Grondbedrijf BV en Bouwfonds MAB Ontwikkeling BV, allen voor 25%.

Partijen beogen met deze samenwerking de integrale ontwikkeling van het Plangebied tot een gebied bestaande uit het Hart (permanente woningen en een hotel op het voormalige veerplein), deeltijdwoningen en recreatieve natuur in de westelijke Perkpolder, een jachthaven, een golfbaan, buitendijkse natuur met primaire waterkeringen en de aanpassing van de N 689.

7 Risico's

Ten aanzien van de verbonden partijen gelden de algemene uitgangspunten van verbonden partijen. Dat betekent een hogere mate van risico's voor gemeenschappelijke regelingen, dan voor vennootschappen. Voor vennootschappen is het risico beperkt tot de kapitaal inbreng.

Het inperken van de risico's is ook een belangrijk onderdeel in de discussie over het omzetten van de rechtsvorm van Zeeland Seaports van een gemeenschappelijke regeling in een NV.

Voor wat betreft de specifieke risico's vanuit de risico analyse wordt verwezen naar de paragraaf weerstandsvermogen.

Verder verwijzen we naar de bijlagen bij deze paragraaf waarin van de belangrijkste zeven verbonden partijen de business sheets zijn weergegeven. Op deze sheets is het financieel belang van de provincie vermeld, alsmede de hoogte van het eigen vermogen van de diverse verbonden partijen, de rechtspersoonlijkheid.

Ten aanzien van de maatschappelijke risico's geldt hetzelfde als voor de financiële risico's, dat deze in eerste instantie beheerst worden binnen de verbonden partij. De provincie Zeeland neemt hierin haar maatschappelijke verantwoordelijkheid als aandeelhouder en bestuurder door de desbetreffende partij in staat te stellen de publieke taken verantwoord uit te voeren (bijvoorbeeld verzekering van risico's, adequate uitvoering onderhoudsbeheerplannen van energienetwerk, en dergelijke)

Hieruit blijkt dat de risico's in beeld zijn en binnen de mogelijkheden beheerst worden.

6.6.1 Overzicht van de belangrijkste verbonden partijen

Statutaire naam deelneming 1
DELTA N.V.

Vestigingsplaats
Middelburg

Bestuurlijk belang

De vennootschap wordt bestuurd door een directie bestaande uit één of meer leden, onder toezicht van een Raad van Commissarissen (RvC). De RvC stelt het aantal leden van de directie vast. Op dit moment bedraagt dit aantal 4. Een lid van de directie wordt benoemd door de RvC. De RvC bestaat uit een door haar zelf vast te stellen aantal leden, maar ten minste 7 en ten hoogste 9. Op dit moment zijn er negen commissarissen.

De leden van de RvC worden door de AvA benoemd. De algemene vergadering van aandeelhouders (AvA), de ondernemingsraad (OR) en de directie kunnen personen voor benoeming tot commissaris aanbevelen. Het bestuurlijk belang bestaat uit een nadere afspraak met DELTA N.V. (buitenom de statuten), waarin is vastgelegd dat de Provincie Zeeland als grootaandeelhouder 1 van de 9 commissarisposities mag aanbevelen.

Financieel belang

Het maatschappelijk kapitaal van de vennootschap bestaat uit:		(x € 1.000)
20.000 aandelen, met een nominale waarde elk van	€ 454	
Totaal maatschappelijk kapitaal is derhalve	€	9.080
Van het maatschappelijk kapitaal is geplaatst en volgestort:		
15.280 aandelen, met een nominale waarde elk van	€ 454	
Totaal geplaatst kapitaal is derhalve	€	6.937

Hiervan is 50% (7.640 aandelen) in bezit van de Provincie Zeeland.

Doelstelling van de vennootschap

- A werkzaam te zijn op het gebied van de elektriciteits-, gas-, water- en warmtevoorziening, de inzameling, be- en verwerking van afval en water en op het gebied van de voorziening in andere goederen of diensten die daarmee samenhangen of daaraan verwant zijn in de sector van de openbare nutsvoorzieningen en daaraan verwante sectoren;
- B werkzaam te zijn op het gebied van de overdracht van gegevens, informatie en/of programma's van welke aard dan ook, via (ge)leidingen of andere verbindingen;
- C het leveren van goederen en diensten, het verlenen van diensten en het verrichten van werkzaamheden, die in de ruimste zin genomen, direct of indirect deel uitmaken van, verband houden met-, dienstig zijn tot-, voortvloeien uit-, of bevorderlijk zijn tot hetgeen is vermeld sub a en sub b, of leiden tot een optimale benutting van kennis, mankracht en/of de middelen waarover de vennootschap in het kader van het gestelde sub a en sub b kan beschikken .

Doelstelling van het aanhouden van de verbonden partij

De situatie dat de Provincie Zeeland participeert in DELTA N.V. duurt reeds vele jaren en is ontstaan op het moment dat het leveren van energie e.d. nog volledig in handen was van overheidsorganisaties. Met alle privatiseringen van de afgelopen jaren wordt dit tegenwoordig veel minder als vanzelfsprekend beschouwd. Op dit moment worden geen specifieke beleidsdoelstellingen nagestreefd met het aandelenbezit.

DELTA wordt in Zeeland heel belangrijk gevonden in het kader van de hoogwaardige, Zeeuwse werkgelegenheid.

Enige financiële cijfers

Het boekjaar is bij DELTA N.V. gelijk aan het kalenderjaar.

Het laatste boekjaar waarover cijfers beschikbaar zijn, is het jaar 2008.

(x € 1.000)

De voor winstverdeling beschikbare winst over 2008 bedroeg	€	100.916
Hiervan is aan dividend beschikbaar gesteld	€	50.458
Hiervan is door de Provincie Zeeland ontvangen	€	25.229
Het totale eigen vermogen per primo boekjaar bedroeg	€	1.433.444
Het totale eigen vermogen per ultimo boekjaar bedroeg	€	1.432.968
Het balanstotaal per primo boekjaar bedroeg	€	2.772.741
Het balanstotaal per ultimo boekjaar bedroeg	€	3.635.464

Het aantal medewerkers per 31 december 2008 bedroeg	3.420
---	-------

Overige bijzonderheden

Op dit moment staat de wetgeving niet toe dat de waterdivisie van DELTA NV, na de fusie met Waterbedrijf Europoort ondergebracht in Evides, wordt geprivatiseerd.

De energienetten, ondergebracht bij DELTA Netwerkbedrijf, zijn niet vrij verkoopbaar (in ieder geval niet aan niet-overheden of buitenlandse investeerders). Voor de levering en productie van energie, na splitsing, gelden geen restricties voor wat betreft de overdracht van de aandelen. Het splitsingsplan, op grond van de WON, is goedgekeurd door het Ministerie van Economische Zaken en zal geëffectueerd worden per 1/1/2011.

Wanneer de Provincie Zeeland of één van de andere aandeelhouders de aandelen wenst te verkopen, dan moeten deze op statutaire gronden eerst worden aangeboden aan de overige aandeelhouders.

Statutaire naam deelneming 2 Zeeland Seaports

Vestigingsplaats Terneuzen

Bestuurlijk belang

Zeeland Seaports is een openbaar lichaam met rechtspersoonlijkheid o.g.v. de Wet gemeenschappelijke regelingen. Het is een samenwerkingsverband van de Provincie Zeeland (50%), de gemeente Terneuzen (25%), de gemeente Vlissingen (12,5%) en de gemeente Borsele (12,5%). Het algemeen bestuur van Zeeland Seaports bestaat uit 8 personen, waarvan er 2 worden benoemd door Provinciale Staten uit het College van Gedeputeerde Staten. Eén van de twee door de Provincie Zeeland aangewezen leden van het algemeen bestuur wordt tevens benoemd als voorzitter van het algemeen bestuur. Er is ook een dagelijks bestuur. Dit bestaat uit 4 leden, allen gerekruteerd uit het algemeen bestuur (iedere deelnemer levert één DB-lid). De voorzitter van het AB is tevens voorzitter is van het dagelijks bestuur.

Financieel belang

Zoals reeds aangegeven bij het bestuurlijk belang is de provincie Zeeland voor 50% deelnemer in Zeeland Seaports.

Doelstelling rechtspersoon

De publieke rechtspersoon heeft tot taak de economische ontwikkeling, het beheer, het onderhoud en de exploitatie van havens, wegen, werken, inrichtingen, gebouwen werktuigen, industrie- en handelsterreinen en wateren binnen de gebieden die zij beheert. Deze doelstelling is opgenomen in artikel 3 van de gemeenschappelijke regeling. Bij deze gemeenschappelijke regeling behoort een bijlage waarin de gebieden zijn weergegeven die door Zeeland Seaports worden beheerd.

Doelstelling van het aanhouden van de verbonden partij

De reden van deelname aan de gemeenschappelijke regeling is met name gericht op het belang van het creëren van werkgelegenheid. Uiteraard lopen de doelstellingen die Zeeland Seaports nastreeft (hiervoor genoemd) parallel met de doelstellingen van de Provincie Zeeland.

Enige financiële cijfers

Het boekjaar is bij Zeeland Seaports gelijk aan het kalenderjaar.
Het laatste boekjaar waarover cijfers beschikbaar zijn, is het jaar 2008.

(x €1.000)

Totaal positief resultaat over 2008 voor resultaatbestemming	€	8.353
Hiervan heeft betrekking op de business unit Terneuzen	€	776
Hiervan heeft betrekking op de business unit Vlissingen	€	7.577
Het totale eigen vermogen per primo boekjaar bedroeg	€	170.171
Het totale eigen vermogen per ultimo boekjaar bedroeg	€	178.525
Het balanstotaal per primo boekjaar bedroeg	€	332.610
Het balanstotaal per ultimo boekjaar bedroeg	€	334.173

Het aantal medewerkers in 2008 in vaste dienst 56

Overige bijzonderheden

Per 1 november 2009 is de samenwerking tussen Zeeland Seaports en Havenbedrijf Rotterdam (HbR) in Exploitatiemaatschappij Schelde-Maas (ESM) verband beëindigd. Beide participanten (ZSP en HbR) hadden direct of indirect de helft van de aandelen in Exploitatiemaatschappij Schelde Maas Beheer B.V. respectievelijk Exploitatiemaatschappij Schelde Maas C.V. in hun bezit. Per 1 november 2009 heeft ZSP het aandeel van HbR in ESM Beheer BV en het vennotendeel van HbR in ESM CV overgenomen tegen een prijs van € 15 miljoen. Hierdoor zijn vanaf 1 november 2009 alle activiteiten die voorheen door ESM werden uitgevoerd volledig voor rekening en risico van ZSP.

Ook werkt Zeeland Seaports samen met DOW Chemical N.V. in de joint venture "Valuepark Terneuzen". In 2008 heeft Zeeland Seaports samen met Yara Warm Co2 opgericht. Zeeland Seaports bezit 80% van de aandelen en Yara de resterende 20%.

Statutaire naam deelneming 3 N.V. Westerscheldetunnel (WST)

Vestigingsplaats Borssele

Bestuurlijk belang

De vennootschap wordt bestuurd door een directie bestaande uit één of meer leden, onder toezicht van een Raad van Commissarissen (RvC). De RvC stelt het aantal leden van de directie vast. Er zijn twee directie-leden.. Een lid van de directie wordt benoemd door de RvC. De RvC bestaat uit een vast aantal leden (5 personen).

De leden van de RvC worden weer benoemd door de algemene vergadering van aandeelhouders (AvA). De benoeming door de AvA zal voor wat betreft de benoeming van één commissaris geschieden op voordracht van de Provincie Zeeland.

Financieel belang

Het maatschappelijk kapitaal van de vennootschap bestaat uit:		(x € 1.000)
2.000.000 aandelen, met een nominale waarde elk van	€ 45	
Totaal maatschappelijk kapitaal is derhalve	€	90.000
Van het maatschappelijk kapitaal is geplaatst en volgestort:		
1.692.000 aandelen, met een nominale waarde elk van	€ 45	
Totaal geplaatst kapitaal is derhalve	€	76.140

Hiervan is, per 1 juli 2009, 100% in bezit van de Provincie Zeeland. Voor die tijd had de Provincie Zeeland een belang van 4,6%.

Doelstelling van de vennootschap

Het doel van de vennootschap is omschreven in artikel 3 van de statuten: "De vennootschap heeft als doel een tunnel onder de Westerschelde -met aansluitende wegen en bijbehorende werken- tot stand te brengen en als rechthebbende te exploiteren of doen exploiteren, alsmede ter bevordering van dit doel het deelnemen in, het voeren van beheer over, het financieren van andere ondernemingen en vennootschappen en het stellen van zekerheid voor schulden van anderen en al hetgeen daarmee verband houdt of daaraan bevorderlijk kan zijn, alles in de ruimste zin van het woord.

Doelstelling van het aanhouden van de verbonden partij

De doelstelling is niet zozeer gelegen in het aanhouden van de verbonden partij. Doel was immers de realisatie van een vaste oeververbinding. De daaruit voortvloeiende verbondenheid met de N.V. Westerscheldetunnel is een gegeven waarmee tenminste 30 jaar (te rekenen vanaf de ingebruikname op 14 maart 2003) rekening dient te worden gehouden.

Enige financiële cijfers

Het boekjaar is bij de N.V. Westerscheldetunnel gelijk aan het kalenderjaar.

Het laatste boekjaar waarover cijfers beschikbaar zijn, is het jaar 2008. (x € 1.000)

De voor winstverdeling beschikbare winst over 2008 bedroeg	€	33.589
Hiervan is aan dividend beschikbaar gesteld in 2008	€	34.902
Door de Provincie Zeeland is over het boekjaar aan dividend ontvangen	€	1.605
Het totale eigen vermogen per primo boekjaar bedroeg	€	638.248
Het totale eigen vermogen per ultimo boekjaar bedroeg	€	617.218
Het balanstotaal per primo boekjaar bedroeg	€	651.918
Het balanstotaal per ultimo boekjaar bedroeg	€	624.504

Het gemiddeld aantal formatieplaatsen in 2008 bedroeg 51,9

Per 14 maart 2003 is de exploitatiefase aangevangen. Eerst vanaf dat moment behaalt de vennootschap positieve exploitatieresultaten. Verder betalen de aandeelhouders jaarlijks een exploitatiebijdrage aan de N.V. Westerscheldetunnel.

Over het tijdvak 1 januari 2008 tot en met 31 december 2008 is door de Provincie Zeeland een exploitatiebijdrage verleend van afgerond € 2,9 miljoen.

Overige bijzonderheden

De Provincie Zeeland had, zoals gezegd tot 1 juli 2009, 4,6% van de aandelen in bezit.

De overige 95,4% is per 1 juli 2009 gekocht van het Ministerie van Financiën, zodat de Provincie Zeeland nu 100% van de aandelen bezit.

Bij de overname is de exploitatiebijdrage per 1 januari 2010 afgekocht en beëindigd.

Statutaire naam deelneming 4 **Economische Impuls Zeeland N.V.**

Vestigingsplaats **Middelburg**

Bestuurlijk belang

De vennootschap wordt bestuurd door twee directeuren. Het toezicht wordt uitgevoerd door een Raad van Commissarissen van 4 leden. De leden van de RVC worden aangesteld door de aandeelhouders. Geen van de leden van de directie of RvC is direct of op voordracht van de Provincie Zeeland benoemd.

Financieel belang

Het maatschappelijk kapitaal van de vennootschap bestaat uit:		(x € 1.000)
750.000 aandelen, met een nominale waarde elk van	€ 1	
Totaal maatschappelijk kapitaal is derhalve	€	750
Van het maatschappelijk kapitaal is per ultimo 2006 geplaatst en volgestort:		
150.000 aandelen, met een nominale waarde elk van	€ 1	
Totaal geplaatst kapitaal is derhalve	€	150

Hiervan is 69% (103.500 aandelen) in bezit van de Provincie Zeeland.

Doelstelling vennootschap

De voornaamste doelstelling betreft het vergroten van de dynamiek van de Zeeuwse (kennis) economie, met groei van werkgelegenheid, door uitvoering van concrete projecten en door acquisitie van bedrijven en investeringen van elders. Daarnaast is onder andere het oprichten en verwerven van, het deelnemen in, het samenwerken met, het besturen van, alsmede het (doen) financieren van andere ondernemingen, in welke rechtsvorm ook een belangrijke doelstelling.

Doelstelling van het aanhouden van de verbonden partij

De doelstellingen van de Provincie Zeeland voor de oprichting van de vennootschap zijn opgenomen in het Provinciaal Economisch Beleidsplan 2009-2012. NV EIZ dient het gat tussen enerzijds ideeën en eerste planontwikkeling en anderzijds de daadwerkelijke uitvoering van projecten te dichten. De NV EIZ is voor provincie Zeeland de belangrijkste partner bij het ontwikkelen en stimuleren van de Zeeuwse economie

Enige financiële cijfers

Het boekjaar is bij de Economische impuls Zeeland N.V. gelijk aan het kalenderjaar.
Het laatste boekjaar waarover cijfers beschikbaar zijn, is het jaar 2008. (x € 1.000)

De winst over 2008 bedroeg	€	48
Het positieve resultaat is dan ook toegevoegd aan het eigen vermogen.		
Het totale eigen vermogen per ultimo boekjaar bedroeg	€	276
Het balanstotaal per ultimo boekjaar bedroeg	€	1.195

Het aantal medewerkers per ultimo 2008 bedroeg 7,2

Overige bijzonderheden

Het management van het Zeeuws participatiefonds B.V. is in 2008 overgedragen aan de N.V. Economische Impuls Zeeland.

Statutaire naam deelneming 5 Zeeuws participatiefonds B.V. (ZPF)

Vestigingsplaats
Middelburg

Bestuurlijk belang

De vennootschap wordt bestuurd door een directeur. Het toezicht wordt uitgevoerd door een Raad van Commissarissen (RvC) die bestaat uit 4 leden. Eén commissaris wordt benoemd door de ABN AMRO bank, één door de Provincie Zeeland, één door de ZLM en één door de ABN AMRO bank en de Provincie Zeeland gezamenlijk.

Financieel belang

Het maatschappelijk kapitaal van de vennootschap bestaat uit:		(x € 1.000)
5.000 aandelen, met een nominale waarde elk van	€ 454	
Totaal maatschappelijk kapitaal is derhalve	€	2.269
Van het maatschappelijk kapitaal is per ultimo 2008 geplaatst en volgestort:		
1.882 aandelen, met een nominale waarde elk van	€ 454	
Totaal geplaatst kapitaal is derhalve	€	854
Hiervan is 50% (941 aandelen) in bezit van de Provincie Zeeland.		

Doelstelling vennootschap

In het directieverslag is in een eerder boekjaar vermeld dat "het fonds een wezenlijke functie heeft en kan vervullen door risicodragend vermogen te verstrekken aan startende bedrijven en kleinere bedrijven die door willen groeien". De innovatieve en kennisintensieve facetten van de onderneming blijven daarbij voor het fonds een belangrijk aandachtspunt. Daarnaast speelt bij de beoordeling van initiatieven in toenemende mate behoud of uitbreiding van werkgelegenheid een rol. Het management van het Zeeuws participatiefonds is in 2008 overgedragen aan de N.V. Economische Impuls Zeeland.

Doelstelling van het aanhouden van de verbonden partij

De doelstellingen van de Provincie Zeeland zijn bij de oprichting van de vennootschap begin 1997 aan de orde geweest. Uiteraard strookt de doelstelling van de vennootschap met die van de provincie zelf. De reden dat ervoor is gekozen om deze doelstelling te realiseren middels het inschakelen van een derde rechtspersoon, is dat daarmee de specifieke deskundigheid vanuit het bankwezen die nodig is bij het toekennen van financieringsaanvragen ook direct voorhanden is.

Enige financiële cijfers

Het boekjaar is bij het Zeeuws Participatiefonds B.V. gelijk aan het kalenderjaar.		
Het laatste boekjaar waarover cijfers beschikbaar zijn, is het jaar 2008.		(x € 1.000)
Het verlies over 2008 bedroeg	€	-/- 38
Aangezien er sprake is van een negatieve algemene reserve is er geen dividend uitgekeerd.		
Het resultaat is toegevoegd aan het eigen vermogen.		
Het totale eigen vermogen per primo boekjaar bedroeg	€	800
Het totale eigen vermogen per ultimo boekjaar bedroeg	€	762
Het balanstotaal per primo boekjaar bedroeg	€	808
Het balanstotaal per ultimo boekjaar bedroeg	€	784
Het aantal medewerkers in 2007		Geen

Overige bijzonderheden

Op dit moment kan nog geen dividend worden uitgekeerd. In artikel 20 van de statuten is bepaald dat de vennootschap aan de aandeelhouders en andere gerechtigden tot de voor uitkering vatbare winst slechts uitgekeerd kunnen worden voor zover het eigen vermogen groter is dan het totaal van het gestorte en opgevraagde aandelenkapitaal en de wettelijke reserves. Per ultimo 2008 is echter sprake van een negatieve stand van de algemene reserve van € 91.400,- Wanneer er in de toekomst winsten worden gemaakt groter dan het genoemde bedrag zou er in principe dividend kunnen worden uitgekeerd.

Statutaire naam deelneming 6 Nederlandse Waterschapsbank N.V.

Vestigingsplaats 's-Gravenhage

Bestuurlijk belang

De vennootschap wordt bestuurd door een directie bestaande uit drie leden, onder toezicht van een Raad van Commissarissen (RvC). De RvC zelf bestaat uit 7 personen. Geen van de leden van de directie of RvC is direct of op voordracht van de Provincie Zeeland benoemd. Daarvoor is de participatie te gering in omvang (zie financieel belang). Het bestuurlijk belang bestaat uit het stemrecht dat de provincie heeft als aandeelhouder van de vennootschap.

Financieel belang

Het geplaatst kapitaal van de vennootschap bestaat uit:		(x € 1.000)
50.478 aandelen A, met een nominale waarde van	€ 115	
8.511 aandelen B, met een nominale waarde van	€ 460	
Totaal geplaatst kapitaal is derhalve	€	9.720
De aandelen B zijn voor 25 % volgestort, totaal gestort derhalve	€	6.824
Het aandeel van de Provincie Zeeland in het geplaatste kapitaal is zeer gering te noemen:		
15 aandelen A, met een nominale waarde van	€ 115	
20 aandelen B, met een nominale waarde van	€ 460	
Totaal aandeel in het geplaatst kapitaal is derhalve	€	11
Totaal gestort kapitaal van de Provincie Zeeland derhalve	€	4
In procenten gaat het dus om een financieel belang van circa 0,059%.		

Doelstelling van de vennootschap

De Nederlandse Waterschapsbank is eigenlijk een normale bank, maar dan een die zich met haar diensten exclusief richt op de overheidssector. Zij draagt zorg voor de financiering van waterschappen, gemeenten en provincies. Ook verstrekt zij langlopende kredieten aan instellingen voor de volkshuisvesting, de gezondheidszorg en het onderwijs. Ook financiert de bank overheidsbedrijven die werkzaam zijn op het gebied van water en milieu.

Doelstelling van het aanhouden van de verbonden partij

De situatie dat de Provincie Zeeland participeert in de Nederlandse Waterschapsbank is al in een lang verleden ontstaan. De doelstelling is voornamelijk van financiële aard. Het jaarlijks dividend dat aan de aandeelhouders wordt uitgekeerd is relatief hoog.

Enige financiële cijfers

Het boekjaar is bij de NWB gelijk aan het kalenderjaar.		
Het laatste boekjaar waarover cijfers beschikbaar zijn, is het jaar 2008.		(x € 1.000)
De voor winstverdeling beschikbare winst over 2008 bedroeg	€	9.032
Hiervan is aan dividend beschikbaar gesteld	€	40.000
Hiervan is door de Provincie Zeeland ontvangen	€	24
Het totale eigen vermogen per primo boekjaar bedroeg	€	1.091.000
Het totale eigen vermogen per ultimo boekjaar bedroeg	€	1.047.000
Het balanstotaal per primo boekjaar bedroeg	€	38.770.000
Het balanstotaal per ultimo boekjaar bedroeg	€	48.396.000
Het aantal medewerkers per ultimo 2007 bedroeg		31,9

Overige bijzonderheden

Alle aandelen van de bank zijn in handen van overheden. De sleutelwoorden bij de activiteiten van de NWB zijn maatschappelijke relevantie en duurzaamheid. De bank heeft een zeer sterke vermogenspositie. Zowel door Moody's als door Standard & Poor's zijn triple A ratings toegekend (de hoogst mogelijke rating voor kredietwaardigheid).

Statutaire naam deelneming 7

B.V. Kanaalkruising Sluiskil

Vestigingsplaats
Terneuzen

Bestuurlijk belang

De vennootschap wordt bestuurd door een directie bestaande uit één lid, onder toezicht van een Raad van Commissarissen (RvC). De RvC zelf bestaat uit 5 personen. Geen van de leden van de directie of RvC is direct of op voordracht van de Provincie Zeeland benoemd. De Provincie Zeeland is 100% aandeelhouder.

Financieel belang

Het maatschappelijk kapitaal van de vennootschap bestaat uit:		(x € 1.000)
1.000 aandelen, met een nominale waarde elk van	€ 1.000	
Totaal maatschappelijk kapitaal is derhalve	€	1.000
Van het maatschappelijk kapitaal is per ultimo 2008 geplaatst en volgestort:		
1.000 aandelen, met een nominale waarde elk van	€ 1.000	
Totaal geplaatst kapitaal is derhalve	€	1.000
Hiervan is 100% in bezit van de Provincie Zeeland.		

Doelstelling van de vennootschap

De vennootschap heeft ten doel: het in opdracht van de Provincie Zeeland voorbereiden en (laten) bouwen van de Sluiskiltunnel met aansluitende wegen en het er voor zorgen, dat het beheer, onderhoud en verkeers- en incidentmanagement voor een nog nader door de Provincie te bepalen periode op verantwoorde wijze wordt verzorgd door een derde partij; en het verrichten van al hetgeen met het vorenstaande verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn.

Doelstelling van het aanhouden van de verbonden partij

De BV Kanaalkruising Sluiskil kan aan de slag met een afgebakende opdracht en kan zich primair richten op praktische en technische aspecten rondom de bouw en realisatie van de Sluiskiltunnel.

Enige financiële cijfers

Er zijn nog geen cijfers beschikbaar van de BV Kanaalkruising Sluiskil.
Het totale budget voor de bouw van de Sluiskiltunnel is € 275 miljoen.

6.7 Paragraaf Grondbeleid

1. Visie grondbeleid

De provincie Zeeland is al verschillende jaren in het landelijk gebied actief om provinciale beleidsdoelen te realiseren. Grondbezit is daarbij een belangrijke ondersteunende factor. Het aankopen, beheren en verkopen van grond staat dus nooit op zich zelf, maar staat ten dienste van de doelen die de provincie zich heeft gesteld.

Op 18 december 2009 hebben Provinciale Staten (PS) de Nota Grondbeleid vastgesteld. Hierin zijn criteria en kaders opgenomen ten aanzien van de te hanteren grondpolitiek, wijze van verwerving en inzet van instrumentarium. Voorafgaand aan het realiseren van een project zal een keuze worden gemaakt over het voeren van een actieve dan wel faciliterende grondpolitiek.

Wat willen we hiermee bereiken?

De provincie handelt op de grondmarkt om diverse beleidsdoelstellingen te realiseren en het voor deze verschillende doelen beschikbaar hebben van gronden die tegen een redelijke prijs en binnen een acceptabele termijn via de inzet van het meest geschikte instrumentarium worden verkregen.

De provincie handelt op de grondmarkt om diverse beleidsdoelstellingen te realiseren. Door de veelzijdige inzetbaarheid van gronden zijn er meerdere doelen waarvoor de gronden ingezet kunnen worden.

De onderstaande soorten doelen worden onderscheiden:

- Provinciale infrastructurele doelen en projecten;
- Doelstellingen in het kader van de ILG-bestuursovereenkomst (Landbouwstructuurverbetering, Ecologische Hoofdstructuur, Robuuste Verbindingen, Landschap, Recreatie, Water, Bodem);
- Doelstellingen die samenhangen met het Omgevingsplan.

Deze doelstellingen zijn onder meer opgenomen in onder meer de programma's:

- Economie
- Toerisme en recreatie
- Mobiliteit
- Ruimtelijke omgeving
- Natuur en landschap

2 Beleidsuitgangspunten

2.1 Actieve / faciliterende grondpolitiek

Indien in een gebied doelen moeten worden gerealiseerd, zal voorafgaand een grondpolitieke keuze gemaakt moeten worden. Deze keuze bestaat uit: faciliterend grondbeleid of actief grondbeleid. Hiermee vindt een nuancering plaats op het Omgevingsplan, waarin wordt ingezet op een actief strategisch grondbeleid.

Met de keuze hangen onder andere het inzetten van het gepaste instrumentarium en het te lopen financiële risico samen. Bij actieve grondpolitiek loopt de overheid als actieve partij (meestal) een financieel risico, dat afgedekt dient te worden. Bij faciliterend grondbeleid loopt de overheid (nagenoeg) geen financieel risico. Voorafgaand aan het realiseren van gewenste provinciale doelstellingen moet een bewuste afweging worden gemaakt.

De vragen die voor het begin van de uitvoering van een project moeten worden gesteld en beantwoord zijn: welke (markt)partij is het meest deskundig; welke (markt)partij is gewenst om het beoogde resultaat te bereiken, welke grondposities zijn mogelijk al door andere (markt)partijen ingenomen en binnen welk tijdsbestek dient de ontwikkeling plaats te vinden.

De Provincie Zeeland hanteert de volgende criteria om een actieve grondpolitiek te voeren:

1. Doelstellingen in een gebied moeten een hoge prioriteit hebben (projectenlijst, programma fysieke leefomgeving, meerjaren infrastructuur);
2. Er spelen bovenlokale en/of regionale belangen in het gebied;
3. De regievoering van de provincie is noodzakelijk om de doelstelling te bereiken;
4. De regievoering van de provincie is vereist om (al dan niet risicodragend) samenwerking te krijgen van andere (semi) publieke partijen;
5. De regievoering van de provincie is noodzakelijk om maatschappelijk relevante maar commercieel niet aantrekkelijke doelen veilig te stellen;
6. Er is geen sprake van concurrentievervalsing en ongeoorloofde staatssteun;
7. Er is sprake van een realistische, sluitende begroting en er is afdekking van financiële risico's in het geval dat de provincie risicodragend participeert.

Opgemerkt moet worden dat deze actieve grondpolitiek een andere betekenis heeft dan actief grondbeleid zoals geformuleerd in de verslaggevingsvoorschriften in het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV). Als provincie hebben we in 2009 geen eigen exploitatieopzet voor de bewerking van de (bouw)gronden. De gronden worden alleen in voorraad aangehouden, de eventuele exploitatie wordt door derden uitgevoerd na verkoop van deze gronden. Derhalve hoeft er niet voldaan te worden aan hetgeen vermeld is in artikel 16 BBV inzake een op te nemen prognose van de te verwachten resultaten van de totale grondexploitatie en een onderbouwing van de geraamde winstneming.

2.2 Besluitvorming

Voor de definitieve besluitvorming over te realiseren gebiedsdoelen is een integrale afweging nodig van minimaal de volgende onderdelen: een beleidsvisie, een quick scan / aankoopstrategieplan (ASP) en een financiële onderbouwing. In het ASP wordt vooraf / bij de start van een project aangegeven op welke wijze gronden verworden c.q. inzet van welke grondpolitiek wordt overgegaan.

2.3 Samenwerking

Diverse (overheids)partijen acteren op de grondmarkt en hebben elk hun eigen doelstellingen en opgaven. Samenwerking dient als doel om de gestelde rijks- en provinciale doelstellingen te realiseren. Bij samenwerking tussen overheden neemt de provincie de regierol bij projecten voor het realiseren van publieke doelen in landelijk gebied. Bij mogelijke samenwerking met private partijen wordt voorafgaand door middel van vastgestelde criteria een keuze gemaakt over de wijze van selecteren van partijen.

2.4 Prioriteiten stellen

In een specifiek gebied kan sprake zijn van een concentratie van rijks- en provinciale doelen. Een ruilperceel kan echter maar eenmaal worden aangewend. Bij inzet van ruilgrond voor meerdere doeleinden zal de keuze worden voorgelegd ter besluitvorming door Gedeputeerde Staten (GS). Er zijn geen absolute criteria geformuleerd, maar er wordt gestreefd naar het optimaal realiseren van de diverse doelen. Een politiekgevoelige ruiling wordt altijd voorgelegd aan Gedeputeerde Staten.

2.5 Ruilinstrumentarium

Ruilen met grond is een essentieel element in een gebiedsgerichte benadering. We kennen drie manieren van ruil:

- Grondverwerving van ruilgrond gevolgd door ruiling of kavelruil;
- Grondverwerving in planmatige kavelruil;
- Grondverwerving in wettelijke herverkaveling.

Het besluit over welke vorm van kavelruil wordt ingezet, wordt per project door Gedeputeerde Staten gemaakt op basis van een quick scan.

2.6 Prijsbeleid

Uitgangspunt is dat bij verwerving van gronden niet boven de marktprijs wordt geboden dan wel op basis van volledige schadeloosstelling, tenzij er sprake is van zeer specifieke redenen met dien verstande dat de wettelijke regelingen inzake staatssteun onverkort van kracht blijven.

2.7 Waardering

Gronden voor natuurgebieden worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs.

Gronden voor de realisatie van wegen worden veelal via volledige schadeloosstelling verkregen en gewaardeerd.

Gronden voor gebiedgerichte projecten waarbij sprake is van (verwachte) waardevermeerdering en sprake is van doorlevering van de gronden worden gewaardeerd op de vervaardigingsprijs (inclusief transactiekosten, notaris- en kadasterkosten).

2.8 Organisatie

2.8.1 Grondbank

Er is een provinciale grondbank ingesteld met ingang van 1 januari 2010. Aan Dienst Landelijk Gebied (DLG) is de opdracht gegeven om binnen de gestelde kaders ten behoeve van de provincie strategische gronden te verwerven. Hierbij dient opgemerkt te worden dat het juridische eigendom bij het Bureau Beheer Landbouwgronden (BBL) komt te liggen en het economisch eigendom bij de provincie. Verantwoording vindt plaats via de afgesproken verantwoordingssystematiek met DLG. De omvang van de jaarlijks aan te kopen gronden alsmede de daarbij geldende voorwaarden zullen worden vastgelegd in de prestatieovereenkomst die jaarlijks wordt gesloten tussen de Provincie Zeeland en DLG.

2.7.2 Financieel beheer

Een actief grondbeheer stelt eisen aan de inrichting van de financiële administratie, maar ook aan de planeconomische begeleiding van projecten. Tot de financieel-beheersmatige aspecten worden gerekend:

- Criteria voor provinciale grondaankopen;
- Regelgeving betreffende de verantwoording van gronden (onder meer het BBV);
- Verantwoording van grondposities in de provinciale administratie;
- Informatievoorziening aan het bestuur;
- Specifieke informatie over gronden;
- Overige beheersmatige aspecten.

De afgelopen jaren heeft de provincie Zeeland op grote schaal gronden aangekocht, met name door het BBL in het kader van het Investeringsbudget Landelijk Gebied (ILG). Verder zijn gronden aangekocht voor de grondexploitatieprojecten Waterdunen en Perkpolder. Tevens bezit de provincie wegronden, restpercelen en ruilgronden met betrekking tot specifieke projecten als Duurzaam Veilig West-Zeeuwsch-Vlaanderen.

Momenteel is een overzicht van de provinciale grondvoorraden bij het kadaster opgevraagd om vervolgens een aansluiting te kunnen maken tussen:

- de provinciale grondvoorraden volgens het kadaster en,
 - de grondvoorraden volgens de provinciale administratie
- teneinde volledig inzicht te verkrijgen in de provinciale grondposities.

De overzichten zijn nog niet ontvangen van het kadaster. De afstemming zal in 2010 worden afgerond.

2.7.3 Risicomanagement

Per project wordt het risico bepaald en afgedekt. Voor de aankopen vanaf 2000 is in het verleden totaal € 15 miljoen aan krediet beschikbaar gesteld. Dit budget fungeert als een revolving fund. Er wordt grond aangekocht voor een bepaald project, dat na verloop van tijd op de exploitatie gaat drukken en waarna het fonds vervolgens wordt aangevuld.

Ook is besloten om een strategische grondvoorraad aan te leggen. Bij het vaststellen van de begroting stellen GS en PS jaarlijks het plafond van deze groundbank vast. Bij vaststelling van de Nota Grondbeleid is het plafond vooralsnog voor de periode 2009-2018 vastgesteld op € 13 miljoen. Het risico van dalende grondprijzen bij aan te kopen gronden worden voor een gelijk bedrag afgedekt.

Bij grondaankopen van meer risicovolle projecten (o.m. deelnemingen in PPS constructies) wordt voorafgaand per project een zorgvuldige risicoanalyse uitgevoerd op basis van een businesscase.

3 Voorraadverwerving en uitgifte van gronden in 2009

3.1 Provinciale infrastructurele doelen en projecten

Jaarlijks stelt de provincie het Meerjarenprogramma Infrastructuur Zeeland (MIZ) vast, waarin de door de provincie uit te voeren wegenbouwprojecten zijn opgenomen. Doel van het programma is een afstemmingskader te vormen, voor enerzijds de gewenste investeringen in de wegeninfrastructuur en anderzijds de daarvoor beschikbare financiële middelen. Naast het aanbieden van de schadeloosstelling in geld, worden de laatste jaren ook de mogelijkheden van vrijwillige grondruil benut. Een goed voorbeeld hiervan zijn de verschillende kavelruilen, die in het kader van het project Duurzaam Veilig Verkeer West Zeeuwsch-Vlaanderen tot stand zijn gebracht sinds het aangaan van de overeenkomst met DLG op 15 november 1996.

Duurzaam Veilig

In 2009 heeft DLG 2 hectare verkocht, waardoor de voorraad per 31 december 2009 30 hectare is. Daarnaast zijn diverse percelen in 2009 aangekocht voor in uitvoering zijnde infrastructurele projecten (o.m. aanleg van de Kanaalkruising Sluiskil, reconstructie, aanleg en verbreding van wegen (o.m. N62) en fietspaden). De lasten hiervan zijn in de exploitatie verwerkt en gedekt middels (rijks)subsidies.

3.2 Doelstellingen in het kader van de ILG-bestuursovereenkomst

De provincie wil marktverstoring voorkomen en heeft in de ILG-bestuursovereenkomst met LNV afgesproken, dat de verwerving voor ILG-doelen vrijwillig gebeurt, op basis van marktconforme prijzen. De provincie Zeeland zal zeer terughoudend omgaan met het verwerven van grond ten behoeve van ILG-doelen via onteigening.

Om zoveel mogelijk gebruik te kunnen maken van het grondaanbod is geheel Zeeland aankoopgebied. Voor het toepassen van toeslagen sluit de provincie aan bij de voormalige regeling Regeling Bedrijfshervesting Beëindiging (RBB). Aanvullend kunnen lokaal mobiliteitsbevorderende instrumenten worden ingezet, zoals toeslagen of herverkaveling. Indien dit niet tot voldoende resultaat leidt, kan worden overwogen het instrument onteigening in te zetten. In principe wordt daarbij nooit meer betaald dan de volledige schadeloosstelling of de complexwaarde, in geval van een gezamenlijke exploitatieopzet voor rood-groenprojecten.

Voor de realisatie van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) en voor de Natuurcompensatie Westerschelde (NCW, 2e verdieping) worden onder regie van de provincie gronden aangekocht en

overgedragen aan natuurbeheerders teneinde de natuurdoelen te realiseren. Het Bureau Beheer Landbouwgronden is daarbij opdrachtnemer van de provincie en heeft de gronden tevens juridisch in eigendom.

In 2005 is besloten tot een derde verdieping van de Westerschelde. In dat kader zijn ook afspraken met het Rijk gemaakt over de aanleg van 600 hectare nieuwe natuur (Natuurpakket Westerschelde, NPW). Bij de aankoop van de 600 hectare voor estuariene natuurontwikkeling en bij het ruilen van gronden via kavelruil speelt DLG, onder regie van de provincie, een belangrijke uitvoerende rol.

Mutaties 2009	Aankoop ha	Verkoop ha
NPW 299		34
NCW 29		22
EHS 42		13

3.3 Doelstellingen die samenhangen met het Omgevingsplan

In het Omgevingsplan is aangegeven voor welke doelstellingen ontwikkelingen gewenst zijn. Hierbinnen passen bijvoorbeeld de projecten Waterdunen en Perkpolder. De bestuurlijke keuze in het Omgevingsplan houdt in dat de provincie een actieve houding inneemt ten aanzien van ontwikkelingen, maar zegt niets over de feitelijke grondverwerving. Om een project te laten slagen, dienen de percelen die binnen deze plangrenzen liggen te worden aangekocht, of er wordt overeenstemming bereikt met de eigena(a)r(en) inzake de gewenste ontwikkeling. Naast een actieve houding op ruimtelijk gebied is het dus mogelijk dat de provincie ook de feitelijke verwerving ter hand neemt ten gunste van het project.

Mutaties 2009	Aankoop ha	Verkoop ha	juridisch eigendom
Waterdunen	0 0 -		
Perkpolder 83		0	Provincie
Perkpolder 30		0	BBL

3.4 Ruilgrondbank

Met het besluit van PS van 28 juni 2002 is ingestemd met de operationalisering van de ruilgrondbank Zeeland. De bedoeling daarvan is dat de provincie kan beschikken over voldoende gronden om snel te kunnen inspelen op strategische kansen en mogelijkheden op het vlak van gebiedenbeleid. Voorop staat daarbij dat de provincie slechts tijdelijk eigenaar is van de gronden. Uiteindelijk dienen de gronden aan de eindbeheerder te worden verkocht. De provincie loopt in dit verband risico voor de kosten van de tijdelijke investeringen in de gronden (transactiekosten en rentekosten) en de uitvoeringskosten (kosten van ruilen en verwerven).

In 2009 is 34 hectare aangekocht en 7 hectare verkocht. Per 31 december 2009 is de omvang van deze ruilgrondbank 131 hectare. Opgemerkt dient te worden dat deze gronden juridisch in eigendom zijn bij BBL en economisch in eigendom bij de provincie. Conform de vastgestelde nota grondbeleid is per 01 januari 2010 de Ruilgrondbank Zeeland opgegaan in de Grondbank Zeeland.

3.5 Gebiedsplan Veerse Meer

In samenhang met de ontwikkeling en vaststelling van het gebiedsplan voor het Veerse Meer gebied is in 2004 ook het besluit genomen om voor dit gebied (ruil)gronden aan te kopen. Hiervoor is een budget van € 200.000 beschikbaar. Doordat de gemeente Middelburg (voorlopig) niet zal participeren in dit project, zullen grondaankopen in de toekomst via de grondbank Zeeland gaan.

3.6 Omvang grondvoorraden

De omvang van de provinciale grondvoorraden is opgenomen in de balans van de jaarrekening. In de toelichting op de balans wordt de samenstelling en de financiële waardering van de voorraad opgenomen. De totale voorraad grond in eigendom van de provincie was per 31 december 2009 circa 1.013 hectare met een totaalbedrag van circa € 11.443.000. Een toename van de totale grondvoorraad in 2009 ten opzichte van de stand per 31 december 2008 van 439 hectare en een bedrag van circa € 8.428.000.

Sociaal jaarverslag 2009

Jaarrekening 2009

7. Sociaal Jaarverslag 2009 van de Provincie Zeeland

Sociaal Jaarverslag

Inhoud	247
Inleiding	249
Feiten en cijfers	250
Personeelsformatie	250
Samenstelling personeel	251
aantal medewerkers per 31 december 2009	251
leeftijdsopbouw	249
man vrouw verdeling	254
verdeling over de salariscategorieën	255
Mobiliteit	256
personeelsvoorziening en introductie nieuw personeel	256
Zeeland Werkt	257
verloop	257
honkvastheid	257
Organisatorische ontwikkelingen	258
kerntaken en bezuiniging	258
acties cultuurontwikkeling	259
evaluatie beoordelen en belonen en advies inzetbaarheid	259
vorming regionale uitvoeringsdienst	259
kwaliteitsmanagement/auditfunctie	260
e-dienstverlening	260
Ontwikkeling, vorming en opleiding	261
strategisch opleidingsbeleid en cursuskalender	261
leiderschapsontwikkelings traject	261
Arbeidsvoorwaarden	261
individuele keuze arbeidsvoorwaarden	262
levensloop-/spaarloonregeling	262
zorgverlof	262
invulling werkweek	263
telehuiswerken	263
seniorenregeling/deeltijd FPU	263
tijdelijke overgangsregeling werktijdvermindering oudere werknemers	263
ouderschapsverlof	263
forensenregeling Provincie Zeeland 2003	263
Arbeidsomstandigheden	264
medewerkerstevredenheidsonderzoek/verbeterplannen	264
Arbo catalogus provincies	264
managementletter Arbo Unie	264
digitale risico inventarisatie & evaluatie	265
periodiek arbeidsgezondheidskundig onderzoek	266
ongewenst gedrag op het werk	266
bedrijfshulpverlening	266
beleidsrichtlijn gezond beeldschermwerk	267
Verzuim	267
Verbaannorm	268
Medezeggenschap	269
Georganiseerd Overleg	269
Ondernemingsraad	269
Achterban	269
Organisatieschema van de Provincie Zeeland	270

Inleiding

In de verslagen van 2007 en 2008 hebben wij u geïnformeerd over de structuurwijziging van de provinciale organisatie en (2008) de cultuurverandering aan de hand van de door ons vastgestelde visie van de provincie Zeeland.

In het verslagjaar 2009 werden wij evenals de overige provinciebesturen geconfronteerd met de voorgenomen forse korting op het Provinciefonds in 2011. Het spreekt voor zich dat de daardoor in gang gezette kerntakendiscussie en de door ons geformuleerde en door Provinciale Staten nog vast te stellen bezuinigingen het beleid van de provincie gedurende meerdere jaren zal beïnvloeden. Conform de uitgangspunten van het geldende Sociaal Statuut Zeeland vallen er geen gedwongen ontslagen en zal de taakstelling via natuurlijk verloop worden ingevuld.

Verder geven wij u in dit verslag een doorkijk in het gevoerde sociaal beleid in 2009.

Feiten en cijfers

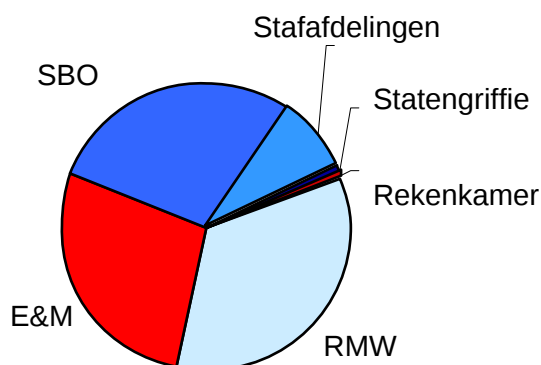
Personeelsformatie

Onderstaande overzichten tonen de formatiegetallen per directie en de procentuele onderverdeling per 1 januari 2010 en dezelfde gegevens per 1 januari 2009.

Formatieomvang (formatie in fte's)	1-1-2010	1-1-2010 %	1-1-2009	1-1-2009 %
Ruimte, Milieu en Water	230,4	33,3	232,6	33,8
Economie & Mobiliteit	188,6	27,3	189,7	27,5
Samenleving, Bestuur en Organisatie	206,4	29,8	200,1	29,0
Stafafdelingen	58,7	8,5	58	8,4
Subtotaal	684,2	98,9	680,4	98,7
Statengriffie	6,7	1	6,7	1
Rekenkamer	1,3	0,1	2,0	0,3
Totaal	692,2	100	689,1	100

Ten opzichte van 2008 is de formatie toegenomen met 3 formatieplaatsen (0,4%). Deze toename is het gevolg van 2 formatieplaatsen op het terrein jeugdzorg en sociaal beleid en door structurele uitbreiding met 1 formatieplaats bij Financieel Economische Zaken als uitvloeisel van de quick scan. De in het oog springende toename bij SBO komt grotendeels voor rekening van de centralisatie Tekstverwerkings-centrum, die bij RMW en E&M tot verlagingen leidt.

Verdeling formatie over de organisatie

Naast deze formatie zijn externen ingehuurd.
Motieven hiervoor zijn:

- het ontbreken van voldoende personele capaciteit
- onvoldoende expertise in de beleidssector
- behoefte aan onafhankelijk advies.

Samenstelling personeel

Aantallen medewerkers per 31 december 2009

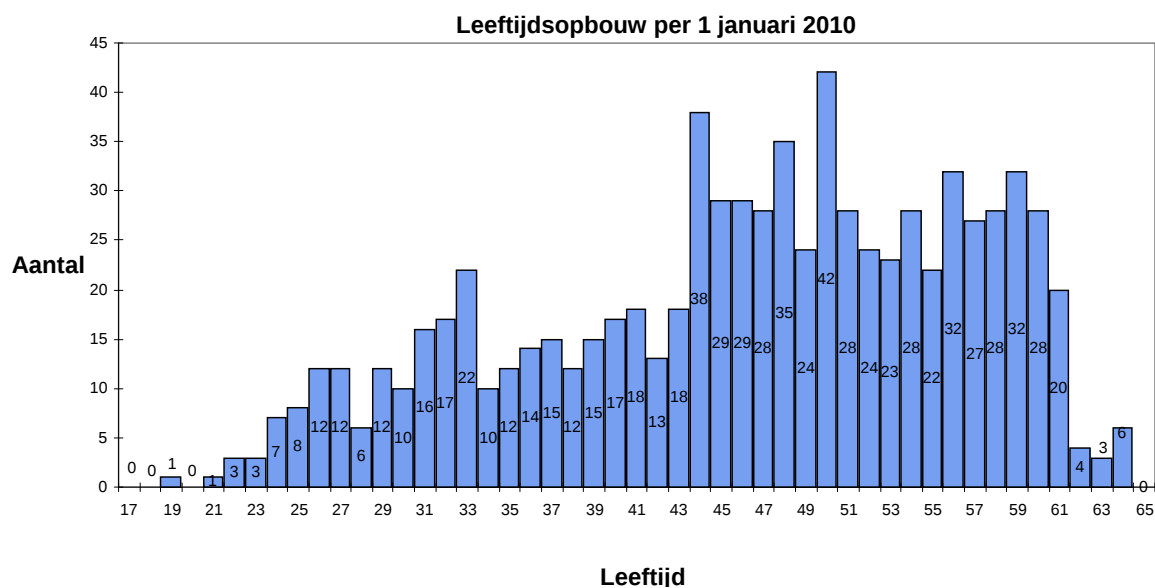
Eind 2009 werkten 807 mensen bij onze organisatie (2008: 798). Het aantal deeltijders is verder gestegen van 321 (40,2%) in 2008 naar 334 (41%) in 2009. Het aantal mannelijke deeltijders is toegenomen met één, het aantal vrouwelijke deeltijders met tien.

Directie / organisatie-eenheid	Totaal aantal medewerkers	Voltijd		Deeltijd		Vast	Tijdelijk
		M	V	M	V		
Ruimte, Milieu en Water	263	135	29	32	67	248	15
Economie & Mobiliteit	208	130	13	26	39	196	12
Samenleving, Bestuur en Organisatie	263	82	43	24	114	239	24
Stafafdelingen POI en FEZ	63	35	3	9	16	63	0
Statengriffie	8	2	1	1	4	8	0
Rekenkamer	2	0	0	0	2	2	0
Totaal 2009	807	384	89	92	242	756	51

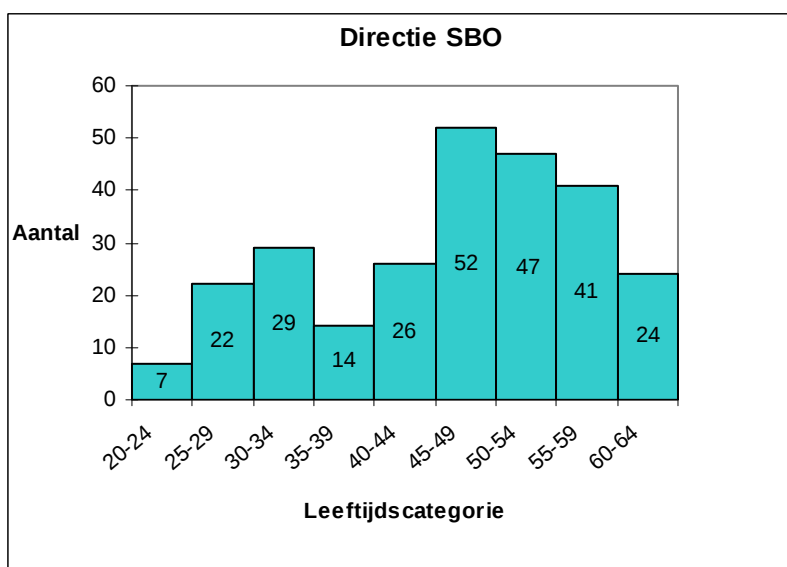
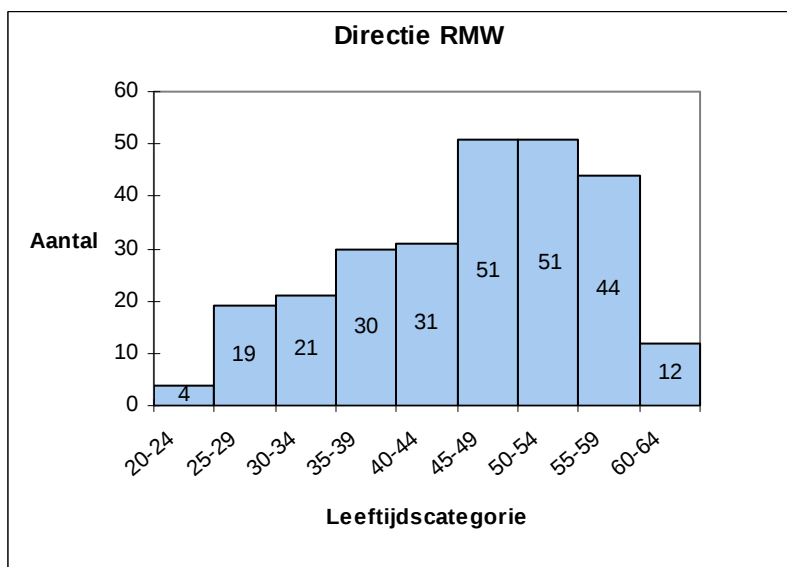
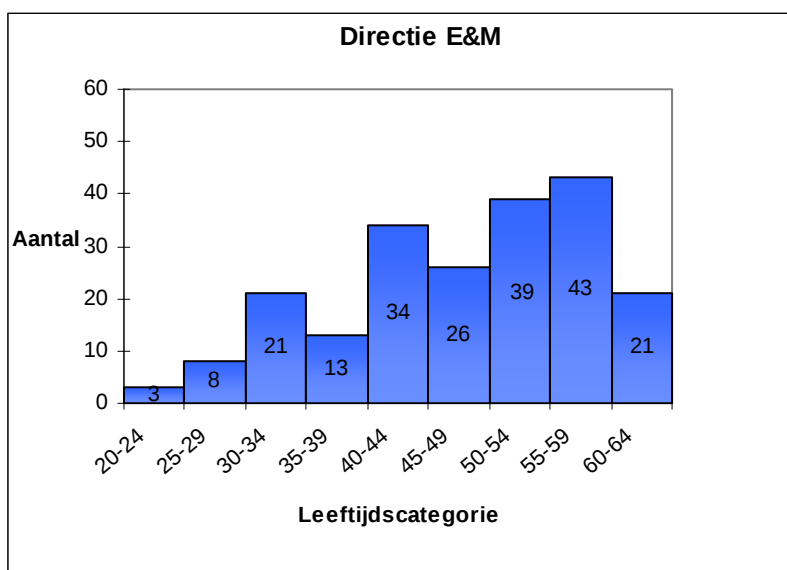
N.B.: in 2008 en eerdere jaren is geen rekening gehouden met medewerkers van de rekenkamer. Deze zijn nu wel meegenomen.

Leeftijdsofbouw

De gemiddelde leeftijd is ten opzichte van 2008 zowel voor mannen als voor vrouwen met één jaar gestegen: voor vrouwen naar 44 jaar en voor mannen naar 48 jaar. Alle medewerkers samen waren gemiddeld ruim 46 jaar, dat is eveneens met één jaar gestegen. Ten opzichte van 2008 is het aantal medewerkers in de leeftijdscategorieën tot 45 jaar gedaald met 15 en is het aantal medewerkers van 45 jaar en ouder gestegen met 12.

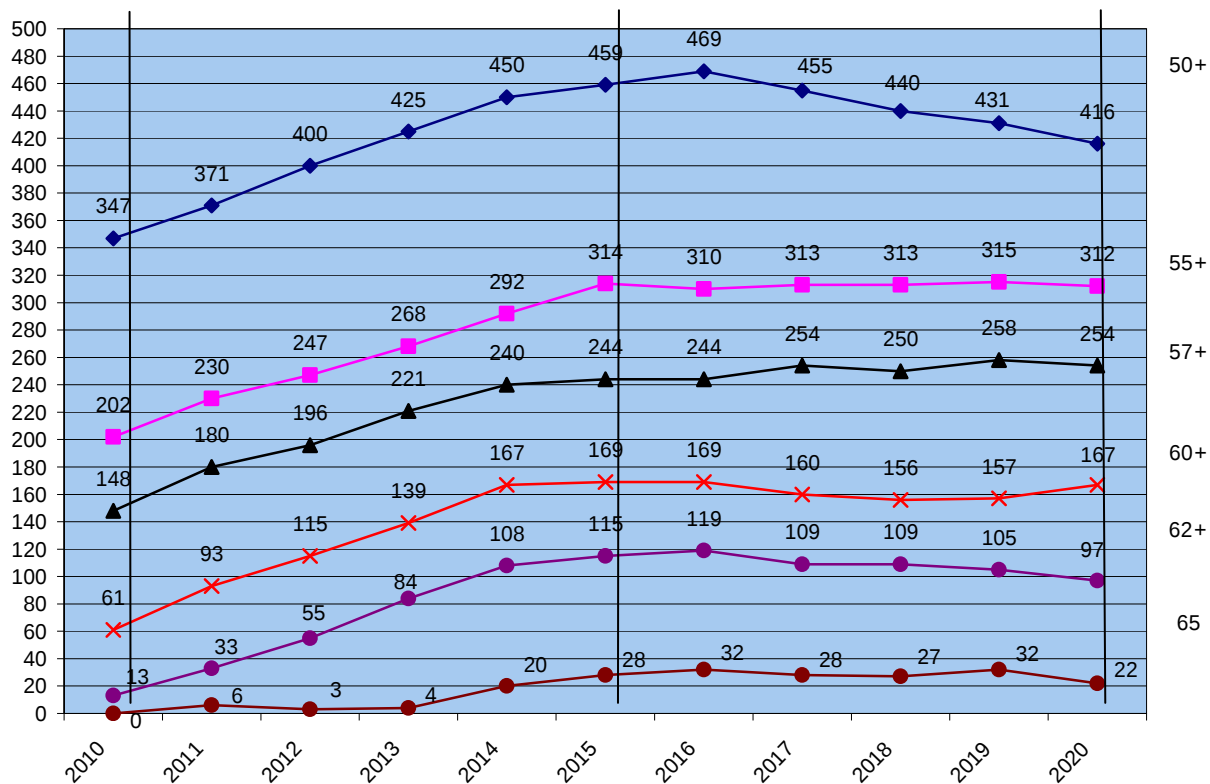

De overzichten van de leeftijdsopbouw per directie per 1 januari 2010 zien er als volgt uit:

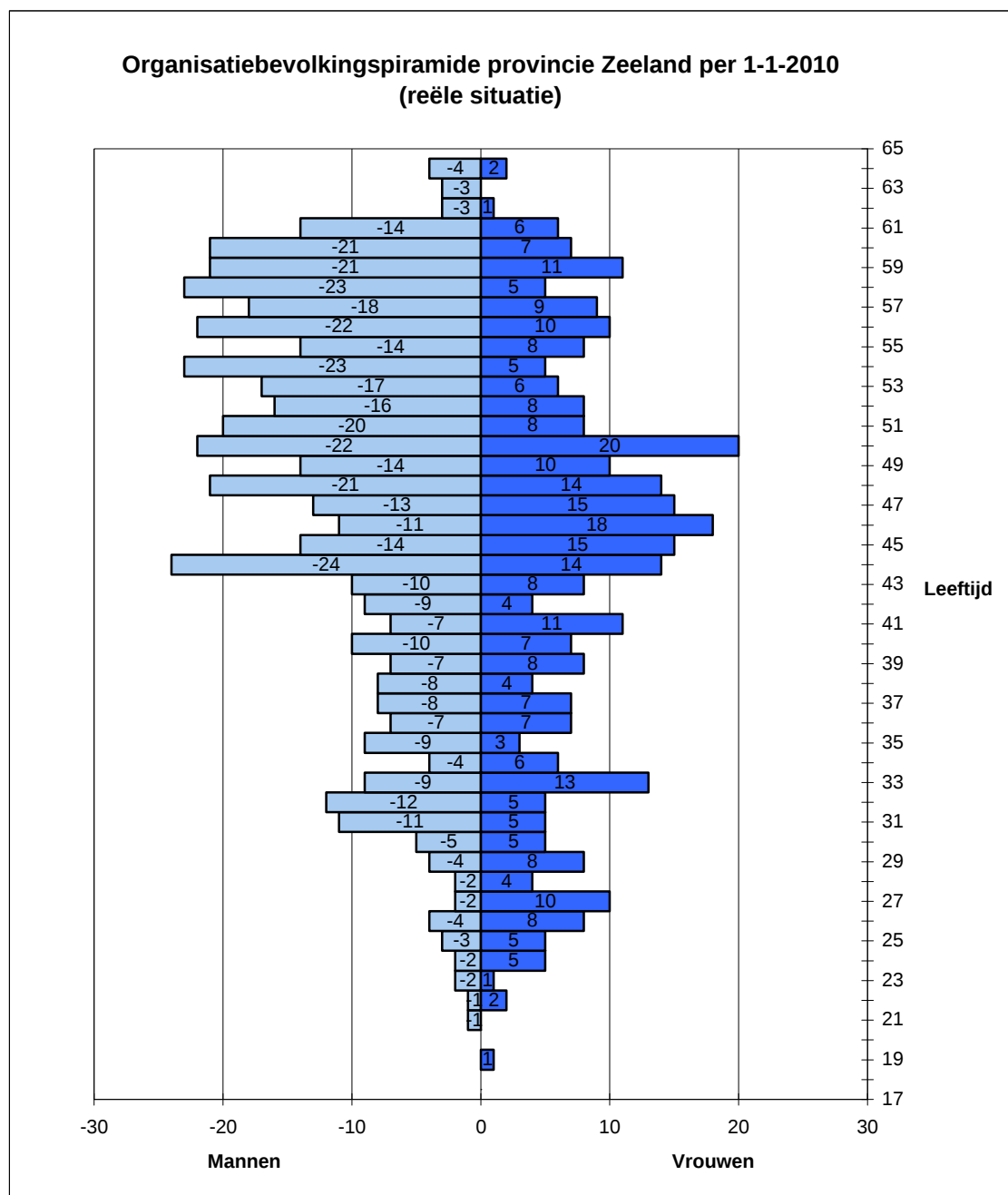
Hieronder geven we een prognose van de ontwikkeling van het aantal medewerkers in de leeftijdscategorieën van 50+ en ouder voor de periode tot 2020.

Ontwikkeling 50+, 55+, 57+, 60+, 62+ van 2010 t/m 2020

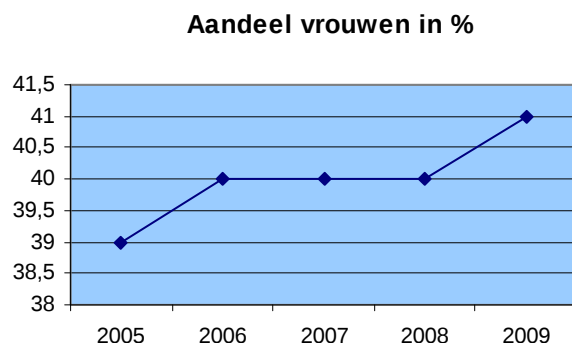
Man-Vrouw verdeling

De Provincie streeft ernaar om de verdeling man-vrouw een afspiegeling van de Zeeuwse arbeidsmarkt te laten zijn (mannen 57% - vrouwen 43%).

Deze grafiek laat de aantallen zien van de verdeling van mannen en vrouwen in onze organisatie. Een voorbeeld: van de 60-jarigen zijn 21 medewerkers man en 7 medewerkers vrouw.

Het aandeel vrouwen in onze organisatie is ten opzichte van 2008 gestegen naar 41%.

Hieronder een overzicht van het aandeel vrouwen in onze organisatie vrouwen in aansturende functies:

(31-12-2009)		Aantal Aansturende functies	M	V	% V
Directeur / Afdelingshoofd		25	22	3	12
Coördinator / Regiohoofd		33	32	1	3

(31-12-2009)		Aantal medewerkers	M	V	% V
Medewerkers in functieniveau 14 en hoger		26	24	2	7,7

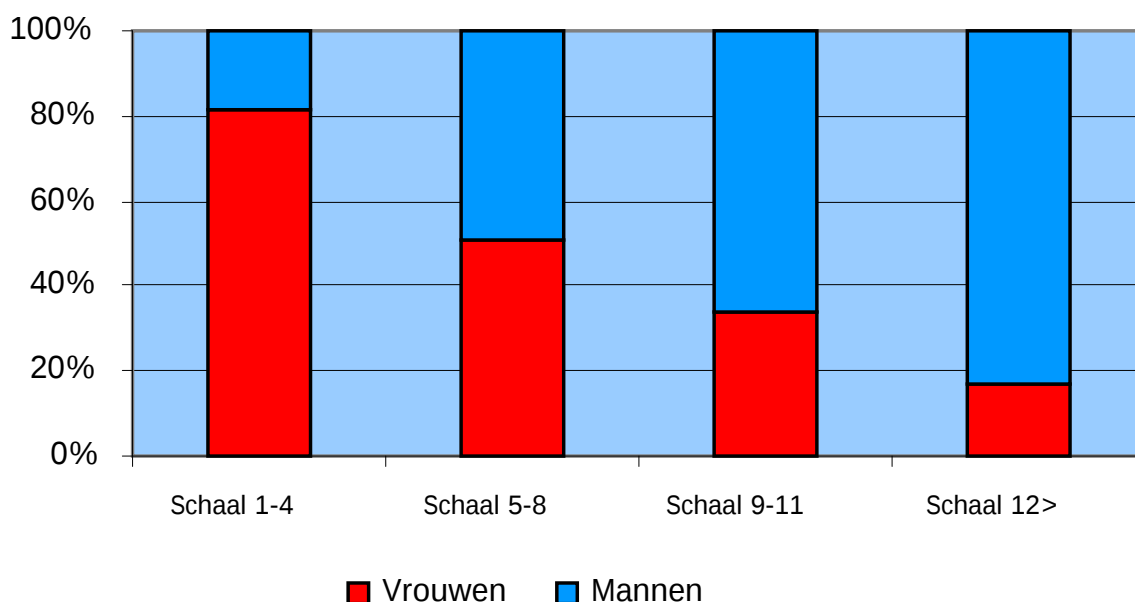
Verder is 11% van de waarnemend directeuren en waarnemend afdelingshoofden vrouw.

Verdeling over de salariscategorieën

In de categorie schaal 1-4 is het aandeel vrouwen in 2009 met 1,1% gestegen naar 81,1%. In de categorie schaal 5-8 is het aandeel vrouwen gedaald van 51,2% naar 50,8% . In de categorie schaal 9-11 heeft een lichte stijging plaatsgevonden van 33,8% naar 34%. In de categorie functies van schaal 12 en hoger tenslotte, heeft een stijging van 1% plaats gehad naar 16,7%.

In onderstaande figuur staat het relatieve aandeel vrouwen en mannen eind 2009 per functie-categorie.

Aandeel vrouwen/mannen per functiecategorie (01-01-2010)

Mobiliteit

Personeelsvoorziening en introductie nieuw personeel

Voor nieuwe medewerkers zijn in het verslagjaar twee bijeenkomsten gehouden waarbij nieuwe medewerkers vertrouwd kunnen raken met de verschillende aspecten van de organisatie, en ook elkaar kunnen leren kennen. De bijeenkomsten zijn gecombineerd met een educatieve trip in het Zeeuwse land.

Wij blijven streven naar mobiliteit van medewerkers. Mobiliteit vergroot de inzetbaarheid en bevordert het over de grenzen van de eigen werkeenheden heen kijken. Ook ontwikkelingskansen voor medewerkers nemen toe door mobiliteit.

De jaargesprekken vormen een belangrijk instrument om mobiliteitswensen te registreren. Wij kennen een systematiek van jaargesprekken in de vorm van plannings-, voortgangs-, evaluatie- en beoordelingsgesprekken die een kalenderjaar omvat. De uitkomsten van deze gesprekken worden in de applicatie HR-info vastgelegd en zo kan iedere medewerker zijn eigen gegevens inzien via "mijn HR-info". Na afronding van deze cyclus in het kalenderjaar daarop, wordt door POI voor het Directieteam en de Ondernemingsraad een kwantitatieve en kwalitatieve rapportage van de gehouden gesprekken opgesteld.

Bij het ontstaan van een vacature wordt deze eerst intern opengesteld. Indien dit geen geschikte kandidaat oplevert wordt de vacature gemeld bij Zeeland Werkt (zie hieronder). Wanneer ook hier geen geschikte kandidaat wordt gevonden wordt de vacature extern opengesteld.

In het verslagjaar hebben 5 personen werkervaring opgedaan bij de organisatie op een zogenaamde "werkervaringsplaats". Verder hebben 44 stagiairs hun kennis bij de Provincie kunnen vergroten en zijn 3 kandidaten met een taakstraf werkzaam geweest.

Zeeland Werkt

Onze organisatie heeft een samenwerkingsverband met de andere Zeeuwse overheidswerkgevers, vormgegeven via het mobiliteitsbureau Zeeland Werkt, met als doel onderlinge mobiliteit tussen de Zeeuwse overheden voor medewerkers te bevorderen.

In 2009 zijn er geen vacatures ingevuld met kandidaten die via Zeeland Werkt afkomstig waren van een van de participanten. Twee medewerkers hebben via het mobiliteitsbureau een nieuwe baan aanvaard bij een van de participanten. Bij het mobiliteitscentrum zijn 8 medewerkers van de provincie ingeschreven en zijn 25 medewerkers met hun curriculum vitae actief op de site.

Onderstaande tabel geeft de verhouding weer tussen interne mobiliteit en andere bronnen van instroom van medewerkers in een nieuwe functie.

Bronnen instroom in nieuwe functie

Bron:	Schaal 1 t/m 4		Schaal 5 t/m 8		Schaal 9 t/m 12		Schaal 13 en >		Totaal
	M	V	M	V	M	V	M	V	
Intern	0	2	1	3	0	4	0	0	10
Zeeland Werkt	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Extern	0	1	8	2	9	11	0	0	31
Totaal	0	3	9	5	9	15	0	0	41

Van de intern doorgestroomde medewerkers is er in twee gevallen, allebei voor 50% sprake van verticale doorstroming.

Verloop

In het verslagjaar zijn 30 medewerkers uitgestroomd, waaronder 16 tijdelijke medewerkers. Het verloopcijfer onder de vaste medewerkers was 2 procent. Daarnaast zijn tijdens het verslagjaar 3 medewerkers overleden.

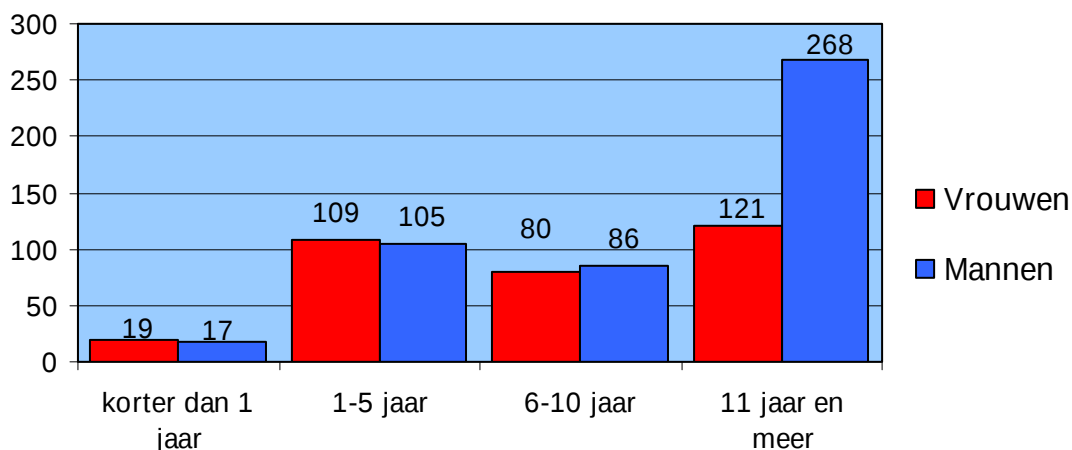
Aantallen uitgestroomde medewerkers met vertrekreden

Ontslag eigen verzoek	9
Einde tijdelijk dienstverband	16
FPU	3
Invaliditeitspensioen	2
Overlijden	3
Totaal	33

Honkvastheid

De Provincie is nog steeds een werkgever waar medewerkers relatief lang (willen) blijven werken. In 2009 werkte ruim 48,3% van de medewerkers 11 jaar of langer bij de Provincie. Dit geeft een stijging te zien van 1,3% ten opzichte van 2008. De aantallen zijn verwerkt in onderstaande grafiek.

Honkvastheid vrouwen en mannen 2009

Organisatorische ontwikkelingen

Kerntaken en bezuiniging

Op 17 april 2009 namen PS een motie aan om een kerntakendiscussie te voeren. Die motie werd onder meer ingegeven door een te verwachten korting op het provinciefonds.

De begeleiding van het proces rond de inventarisatie en de discussie over kerntaken bestond uit een stuurgroep (Gedeputeerde Staten en het Directieteam) en een schrijfgroep. De schrijfgroep en de organisatie hebben de directe taken van de provincie inhoudelijk in kaart gebracht. Deze taken zijn op hoofdlijnen gekoppeld aan financiële en formatieve cijfers.

Tegelijkertijd is er een discussie gevoerd over het profiel van provincie Zeeland. Vertrekpunt waren de afspraken in het met het Rijk gesloten bestuursakkoord van 2008. De discussie over het gewenste profiel mondde uit in een conferentie van Provinciale- en Gedeputeerde Staten van 25 september 2009. Aan de orde kwamen drie op basis van het bestuursakkoord uitgewerkte profielmodellen.

In de loop van het proces maakte het Kabinet een structurele korting op het provinciefonds van € 300 miljoen bekend (met ingang van 2011). Deze korting betekent naar verwachting voor Zeeland een structurele korting van € 15 á 18 miljoen op de jaarlijkse uitkering uit het provinciefonds van ca. € 67 miljoen.

Wij hebben besloten om als uitgangspunt te hanteren dat financiering van structurele uitgaven gebeurt met structurele middelen. Het Deltadividend (€ 25 miljoen) is vanaf 2012 dan inzetbaar om de kosten van het nieuwe beleidsprogramma van het volgend college op te vangen. Bovendien is deze ruimte dan beschikbaar voor het continueren van een aantal grote beleidsprogramma's die de komende jaren aflopen. Uiteindelijk is de financiële situatie op 22 september 2009 vertaald in een taakstelling van 20 miljoen structureel.

Op basis van het gekozen profiel, de in kaart gebrachte provinciale taken en de gekozen taakstelling heeft het Directieteam in oktober een eerste voorstel gedaan om de taakstelling in te vullen. Dit voorstel is in de najaarsconferentie besproken. Na de conferentie is het voorstel in gesprekken tussen gedeputeerden en organisatie verder aangescherpt. Dat voorstel zal aan de orde komen in de winterconferentie in januari 2010.

Acties Cultuurontwikkeling

Centraal in 2009 stond de afronding van het advies van de projectgroep Medewerkerstevredenheids-onderzoek (MTO). De belangrijkste aanbevelingen van deze projectgroep vatten wij hierbij voor u samen, uitwerking van deze onderwerpen vindt u elders in dit jaarverslag terug. Nadere informatie hierover is ook te vinden op het intranet van de Provincie Zeeland.

- Meer aandacht besteden aan loopbaanontwikkeling en doorgroei/brede inzetbaarheid mede in het licht van vergrijzing en krapte op de arbeidsmarkt, om focus te zetten op de ontwikkeling van jongeren als specifieke doelgroep om zo jongeren binnen te houden.
- Het intensiveren van het gebruik van competentie management voor doorgroei/loopbaanontwikkeling/brede inzetbaarheid, waarbij ook (generieke) competenties ontwikkeld zouden moeten kunnen worden die niet specifiek zijn verbonden aan de huidige functie van een medewerker. Specifiek beveelt de projectgroep aan om de competenties resultaatgerichtheid/planmatig werken en feedback verder te ontwikkelen.
- In het PAGO nadrukkelijk de in de RIE en het MTO geconstateerde risico's m.b.t. werkdruk en werkstress laten beoordelen.
- Opstarten van een leiderschaps-ontwikkelingstraject.

Evaluatie beoordelen en belonen en advies inzetbaarheid

De aanbevelingen uit de rapportage van Price Waterhouse Coopers (PWC) uit 2008 (evaluatie beoordelen en belonen) hebben op sectoraal niveau (IPO) geleid tot het uitzetten van acties. Zo zijn er door de adviesgroep Ontwikkeling en Uitvoering Personeelsbeleid (OUP) twee adviezen opgesteld over respectievelijk het heroverwegen van de drie-puntsschaal voor beoordeling en het omgaan met ontwikkeling en beloning voor medewerkers die aan het eind van hun functieschaal worden beloond. Deze adviezen zijn aan de bestuurlijke onderhandelingsdelegatie (BOD) aangeboden ten behoeve van de CAO onderhandelingen. Intern is geconstateerd dat een aantal aanbevelingen van PWC al gemeengoed zijn in Zeeland (bekendheid van de systematiek van jaargesprekken en beoordeling/beloning, het toepassen van juniorfuncties, gedifferentieerd toepassen van het systeem, toepassing van geautomatiseerde verwerking van jaargesprekken – mijn HR-i). Een aantal andere aanbevelingen krijgt een plaats in het leiderschapsontwikkelingstraject – zie bij acties cultuurontwikkeling (trainen van leidinggevend in vaardigheden om het systeem optimaal toe te passen, gedeeld normbesef voor beoordelingen, gebruik maken van informanten).

De rapportage van de commissie inzetbaarheid ("Als je springt, doet de trampoline zijn werk") heeft eveneens tot een aantal interprovinciale en interne acties geleid, zoals een – nog lopend – onderzoek naar de workability index en de mogelijkheden van EVC (in 2010 wordt waarschijnlijk een pilot gestart). EVC staat voor "Erkenning van verworven competenties". De methodiek van EVC's biedt medewerkers de mogelijkheid om via ervaring opgedane kennis en vaardigheden te laten certificeren door een daarvoor erkende instantie (EVC-aanbieder).

Met betrekking tot het punt duale carrièrelijnen is de interprovinciale beheers- en onderhoudscommissie Fuwaprov gevraagd in 2010 met een advies te komen.

Vorming Regionale Uitvoeringsdienst

Het Kabinet streeft naar versterking van de kwaliteit en de organisatie van vergunningverlening en handhaving op het gebied van milieu, ruimte en bouwen. In ons land zijn vele organisaties daarbij betrokken. Niet alle betrokken organisaties zijn voldoende toegesneden op het (complexe) takenpakket. Onder meer schaalgrootte speelt hier een rol.

Het Kabinet is voorstander van het oprichten van regionale uitvoeringsdiensten, die voldoende massa en deskundigheid bevatten om taken op het gebied van vergunningverlening en handhaving adequaat te kunnen uitvoeren. Voor de provincie Zeeland betekent dat een bundeling van de betreffende taken van provincie, gemeenten en het waterschap. De voorbereiding en besluitvorming richten zich op de vorming per 1 januari 2012 van een RUD (Regionale Uitvoeringsdienst) Zeeland in de vorm van een openbaar lichaam volgens de Wet gemeenschappelijke regeling.

De vorming van een RUD is ook voor de provincie Zeeland een ingrijpende ontwikkeling. Zoals het zich nu laat aanzien, gaan ongeveer veertig functies over naar de RUD. Over de uitwerking is nog volop bestuurlijk en ambtelijk overleg aan de gang. Onder regie van de provincie werken gemeenten en provincie samen aan de voorbereiding van het tot stand komen van de RUD. In een startnotitie zijn uitgangspunten geformuleerd, onder ander op het gebied van personeel. Uitgangspunten zijn onder meer: medewerkers treden in dienst van de RUD; "mens volgt werk" voor alle betrokken medewerkers en garantiebepalingen uit het sociaal statuut worden gerespecteerd. Bij de provincie fungeert een stuurgroep RUD, waarin de OR/OC is vertegenwoordigd.

Kwaliteitsmanagement/auditfunctie

Sinds enkele jaren werken afdelingen met een ontwikkeljaarplan als belangrijk onderdeel van de planning & control-cyclus. Het ontwikkeljaarplan is tot stand gekomen uit een integratie van de vroegere afdelingswerkbegrotingen en afdelingsontwikkelpunten. Ontwikkeljaarplannen worden ook per directie opgesteld. De ontwikkeljaarplannen brengen externe en interne ontwikkelingen in beeld, alsmede de mogelijke gevolgen daarvan voor taken en organisatie. Normaliter zijn de ontwikkeljaarplannen voor het nieuwe jaar eind december gereed. Eind 2009 konden de ontwikkeljaarplannen voor 2010 nog niet worden afgerond, omdat mogelijke gevolgen van de kerntakendiscussie en bezuiniging nog moesten worden verwerkt. Besluitvorming daarover vindt plaats in het voorjaar van 2010.

De interne auditfunctie voert onderzoeken uit naar doelmatigheid en doelgerichtheid op grond van de provinciewet. In 2009 zijn de volgende onderzoeken afgerond:

- Bedrijfsinterne milieuzorg;
- Aanbesteding accountantsdiensten;
- Integraal waterbeheer;
- Besluitvormingsproces e-dienstverlening;
- Algemene SubsidieVerordening.

Uit deze onderzoeken zijn aanbevelingen voortgekomen om tot een betere werkwijze te komen. Daarnaast heeft de auditfunctie een review uitgevoerd op het door de Eenheid Audit en Advies van de provincie Zuid-Holland uitgevoerde onderzoek 'Uitvoering DienstVerleningOvereenkomst 2005-2008 NR De Grevelingen'.

Verder is nagegaan wat er met de aanbevelingen is gebeurd van de in 2007 en 2008 uitgevoerde onderzoeken:

- Bezwarenclausule;
- Besluitvormingsproces Fast Ferry;
- Integraal verdelen (proces voor- en najaarsconferentie).

De meeste aanbevelingen uit de onderzoeken zijn opgevolgd of nog in uitvoering. In december 2009 is gestart met de onderzoeken: Nieuw!Zeeland en Externe veiligheid.

E-dienstverlening

In 2009 is op grond van een marktverkenning en impactanalyse besloten tot vervanging van het document management systeem (Corsa) door over te gaan tot het aanbesteden van een nieuw Enterprise Content Management (ECM) systeem en Customer Relationship Management (CRM) systeem. Twee projectgroepen hebben daartoe stappen ondernomen en in januari 2010 is de formele aanbestedingsprocedure gestart. Medio 2010 zal de gunning plaats vinden en kan worden begonnen met de implementatie (eerst technisch en dan organisatorisch). Met de organisatorische implementatie kan naar een nieuwe centrale organisatie voor de betrokken functie worden toege-

werkt. In 2009 is de beheerorganisatie bemenst, wat in 2010 zal worden voortgezet en wat een eerste stap is naar de nieuwe DIV.

In 2009 heeft de samenwerking op het gebied van TVC onder aansturing van het hoofd van de afdeling I&D vorm gekregen. In principe zijn de TVC-medewerkers inzetbaar in beide gebouwen-complexen.

Ontwikkeling, vorming en opleiding

Strategisch opleidingsbeleid en cursuskalender

In 2008 is de projectgroep strategisch opleidingsbeleid van start gegaan. Dit heeft begin 2009 geleid tot een advies over hoe het strategisch beleid vorm te geven gezien allerlei ontwikkelingen op organisatie-, directie- en afdelingsniveau. Daarna is de opleidingsplanning voor 2009 en verder gemaakt, die jaarlijks aan de hand van ontwikkelingen aangescherpt wordt.

Voor het verslagjaar betekende dit een heel andere aanpak en inhoud van de cursuskalender dan in de voorafgaande jaren. Naast de reeds bestaande trainingen zoals vergadertechnieken, time-management, doeltreffend rapporteren e.d. is er een groot aanbod geweest van strategische, competentiegericht modules die aansloten op waarden zoals genoemd in de visie van de Provincie Zeeland en aansloten op uitkomsten vanuit het Medewerkerstevredenheidsonderzoek. Voorbeelden hiervan zijn trainingen als adviesvaardigheden, feedback, creativiteit en diverse cursussen projectmatig werken en projectmanagement (ondersteuners, projectleiders en programmamanagers).

Daarnaast is in 2009 gestart met een cursus voeren van jaargesprekken voor medewerkers.

Leiderschapsontwikkelingstraject

Eén van de actiepunten uit het cultuurtraject van onze organisatie was dat er een leiderschapstraject opgezet zou worden. Ook in het verbeterplan dat geformuleerd is in het kader van het gehouden Medewerkerstevredenheidsonderzoek en het strategisch opleidingsbeleid kwam dit terug. Het leiderschapsprogramma is bedoeld voor het zittend management.

Een breed samengestelde projectgroep (management, OR) is hier in 2009 mee aan de slag gegaan. Uitgangspunt zijn diverse documenten die leiderschap en ontwikkeling daarvan aanbevelen (zoals evaluatie beoordelen en belonen, inzetbaarheid, actieplan cultuurontwikkeling, advies projectgroep MTO, e.d.). De projectgroep buigt zich over de uitkomsten hiervan en over het verder vormgeven van dit leiderschapstraject.

Naar aanleiding daarvan zijn de te ontwikkelen competentiegebieden in kaart gebracht. Via een maatwerk intake (eind 2009) zijn leerdoelen bepaald voor deelnemers aan het programma (directeuren, afdelingshoofden, waarnemers, regiohoofden en coördinatoren). Naast individuele leerdoelen wordt ook gezien welke collectieve leerdoelen de organisatie heeft. De projectgroep zal in het voorjaar 2010 met gerichte voorstellen voor een programma komen en zal daarvoor aanbieders selecteren. Implementatie van het programma zal vanaf medio 2010 gaan lopen.

Ook is een begin gemaakt met het verzorgen van MD-achtige modules voor de senioren met aansturende taken. Het accent lag op de module projectmanagement op diverse niveaus. De komende jaren zullen weer andere modules zoals HRM en coaching aangeboden worden.

Arbeidsvoorwaarden

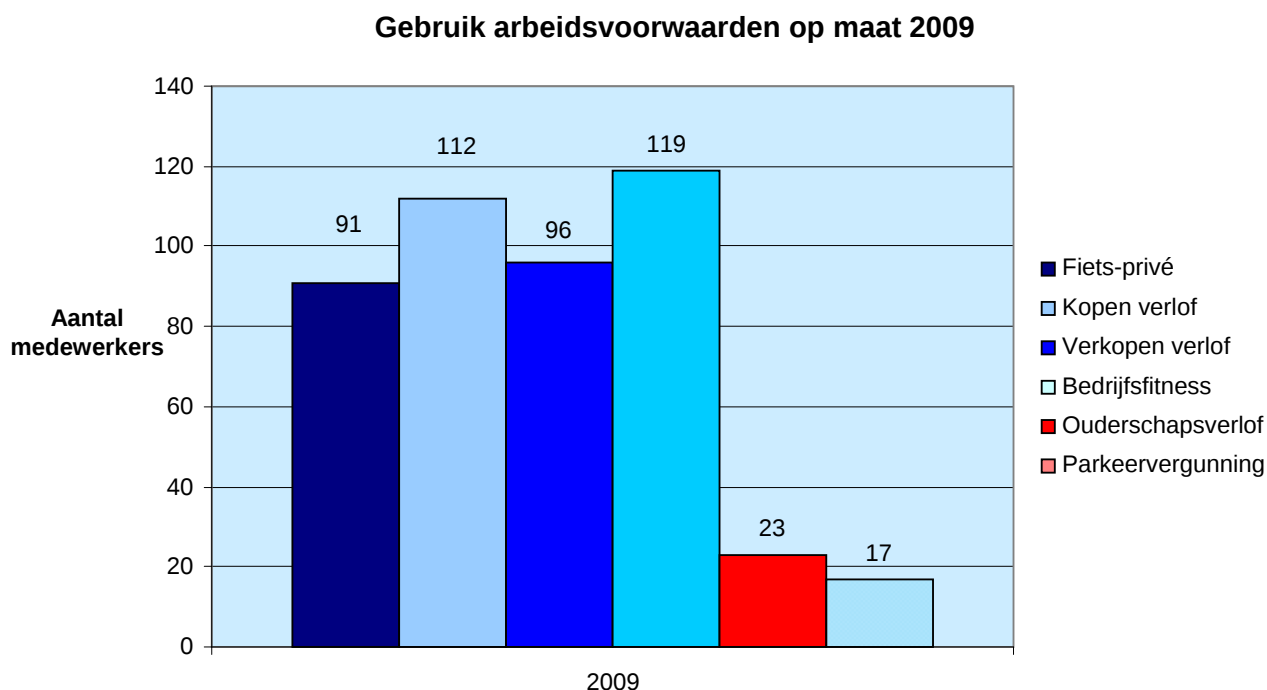
De onderhandelingen voor een nieuwe CAO vanaf juni 2009 zijn gestrand. De vakorganisaties in het sectoroverleg hebben het eindbod van de sectorwerkgever met een negatief advies aan hun achterban voorgelegd. Zij beraden zich nader over eventuele acties in het voorjaar van 2010. De hoofdpunten van het conflict zijn werkgelegenheidsgarantie en een structurele salarisverhoging.

Individuele keuze arbeidsvoorwaarden

Op grond van de Individuele Keuze Arbeidsvoorwaarden Provincies Zeeland (IKAP), het zogenaamde cafetariasysteem, hebben medewerkers de mogelijkheid om bepaalde arbeidsvoorwaarden (bronnen) uit te ruilen tegen andere arbeidsvoorwaarden (doelen).

Met dit "ruilen van arbeidsvoorwaarden" kan tegemoet gekomen worden aan de individuele wensen van medewerkers.

In het verslagjaar is er een nieuwe keuzemogelijkheid bijgekomen namelijk: in ruil voor één of meer bronnen kunnen de aanschafkosten van een parkeervergunning ten behoeve van het woon- werk- verkeer voor het parkeren bij of in de nabijheid van de vaste werkplek worden vergoed.

Levensloop- / spaarloonregeling

In 2009 hebben 51 medewerkers gespaard voor levensloopverlof. In datzelfde jaar namen 424 medewerkers deel aan de spaarloonregeling. Beide aantallen zijn gestegen ten opzichte van 2008, toen de aantallen respectievelijk 50 en 416 medewerkers bedroegen.

Afgelopen jaar is door 9 medewerkers gebruik gemaakt van de levensloopregeling.

Zorgverlof

Op grond van de Wet Arbeid en Zorg kan de werknemer een beroep doen op zorgverlof. De wet kent twee soorten zorgverlof: het kortdurend en het langdurig zorgverlof.

Kortdurend zorgverlof is bedoeld om de noodzakelijke verzorging te geven aan thuiswonende zieke kinderen, partners of ouders. Voorwaarde is wel dat de betreffende werknemer de enige is die de zieke op dat moment kan verzorgen. Tijdens het kortdurend zorgverlof behoudt de medewerker aanspraak op de volledige bezoldiging. Het langdurig zorgverlof is bedoeld voor situaties wanneer u tijdelijk hulp biedt aan een partner, kind of ouder die levensbedreigend ziek is. Deze vorm van zorgverlof is onbetaald. In 2009 is aan 61 medewerkers zorgverlof verleend.

Invulling werkweek

Eén van de mogelijkheden om de werkweek in te vullen is het werken van vier keer negen uur per week. Van deze mogelijkheid wordt door 13 medewerkers gebruik gemaakt.

Telethuiswerken

De mogelijkheid bestaat om op incidentele basis en voor korte duur thuis te werken. Vaak gaat het dan om situaties waarin sprake is van een deadline waarbij ongestoord gewerkt moet kunnen worden. In 2009 is de mogelijkheid om van thuis uit beveiligd in te kunnen loggen op het provinciale netwerk beschikbaar gekomen. De technische mogelijkheden van telewerken zijn het thuis bekijken van de mail, toegang tot intranet en aanvragen van verlof. Deze mogelijkheid is voor iedereen beschikbaar. Op verzoek en met instemming van het management is het hierbij ook mogelijk toegang te krijgen tot de P, de J en de G-schijf.

Daarnaast is het mogelijk om met behulp van een "token" in te loggen op het provinciale netwerk, hiermee kan van thuis uit de volledige functionaliteit van de PC op kantoor worden gebruikt. De spelregels hiervoor zijn stringent en beperkt.

Seniorenregeling / deeltijd FPU

In 2009 werkten 52 medewerkers van 55+ korter doordat ze gebruik maakten van deeltijd FPU of de seniorenregeling. Dat aantal is met twee gezakt ten opzichte van 2008 en zal gaandeweg steeds lager worden, daar men van deze regelingen sinds een aantal jaren geen gebruik kan maken. Hiervoor is de levensloopregeling nu beschikbaar.

Tijdelijke overgangsregeling werktijdvermindering oudere werknemers

Taakverlichting voor oudere werknemers kan worden gerealiseerd met behulp van de levensloopregeling, waarvoor de werkgever een substantiële bijdrage kent. Voor oudere werknemers, die hiervoor via de levensloopregeling onvoldoende hebben kunnen sparen en die ook geen gebruik kunnen maken van de FPU-regeling, geldt een tijdelijke overgangsvoorziening.

Zittende provinciemedewerkers, die op de peildatum 31 december 2006 51 t/m 56 jaar waren, vallen onder deze regeling. Zij hebben onder voorwaarden aanspraak op een aantal extra uren onbetaald verlof. In het verslagjaar hebben 42 medewerkers van deze regeling gebruik gemaakt.

Ouderschapsverlof

Officieel is geen sprake meer van een regeling betaald ouderschapsverlof, met ingang van 2009 moet ouderschapsverlof uit het gespaarde verlof van de levensloopregeling worden opgenomen.

In het verslagjaar hebben nog wel 23 medewerkers ouderschapsverlof genoten, dat komt omdat zij daar in 2008 reeds mee waren gestart.

Forensenregeling provincie Zeeland 2003

De Forensenregeling kent een vergoeding of tegemoetkoming in de kosten van het woon-werkverkeer voor medewerkers, die 10 kilometer of verder van hun werkplaats wonen. Volgens de regeling bestaat aanspraak op een volledige vergoeding van de gemaakte kosten bij gebruik van het openbaar vervoer en op een beperkte tegemoetkoming in de reiskosten, indien gebruik wordt gemaakt van eigen vervoer. In het verslagjaar hebben 251 medewerkers van deze regeling gebruik gemaakt.

Arbeidsomstandigheden

Medewerkerstevredenheidsonderzoek / verbeterplannen

In juni 2008 is het Medewerkerstevredenheidsonderzoek afgerond. De uitkomsten daarvan zijn eind 2008 besproken binnen alle afdelingen. Het jaar 2009 heeft in het teken gestaan van het formuleren van verbeterplannen, het communiceren hierover en het implementeren ervan. Aan de hand van de MTO-uitkomsten en de bespreking daarvan binnen de afdelingen heeft iedere afdeling een verbeterplan opgesteld waarbij er concrete actiepunten benoemd zijn waaraan gewerkt gaat worden. Behalve het verbeterplan per afdeling is er ook een verbeterplan voor de organisatie opgesteld. Dit verbeterplan bevat thema's zoals het invoeren van een leiderschapstraject, het vergroten van de loopbaanmogelijkheden, verdieping van de jaargesprekken, aandacht voor werkdruk, optimaliseren van interne communicatie etc. De verbeterplannen worden door de afdelingen opgenomen in de ontwikkeljaarplannen en de managementrapportages waardoor regelmatig de voortgang besproken wordt. In de loop van 2010 zal, aan de hand van ontwikkelingen in de organisatie, bepaald worden wanneer er een vervolgmeting gehouden gaat worden.

Arbo catalogus provincies

De arbowetgeving is gewijzigd. In plaats van gedetailleerde wetgeving wordt er in de nieuwe Arbowet een onderscheid gemaakt tussen het publieke en private domein.

In het publieke domein (Arbowet, Arbobesluit en Arboregeling) zorgt de wetgever voor een helder kader met zo min mogelijk regels. De overheid stelt daarin de doelvoorschriften vast.

In het private domein maken werkgever en werknemer samen afspraken over de wijze waarop zij invulling gaan geven aan de door de overheid gestelde doelvoorschriften. Deze afspraken worden vastgelegd in een arbocatalogus.

Eind 2009 is de arbocatalogus provincies gelanceerd. De catalogus informeert medewerkers/leidinggevenden hoe zij veilig en gezond kunnen werken. De arbocatalogus provincies is een praktische en gebruiksvriendelijke website met oplossingen voor de meest voorkomende arbo-risico's.

Voor de overzichtelijkheid zijn de onderwerpen ondergebracht in 3 clusters: psychosociale arbeidsbelasting (PSA), veiligheid, en arbeidshygiëne en ergonomie.

Binnen een cluster beschrijven aparte hoofdstukken de verschillende onderwerpen. Door de digitale vorm is het mogelijk om de catalogus bij te stellen/uit te breiden/te actualiseren. De catalogus is hiermee een levend document. Hiertoe is onder verantwoordelijkheid van het A&O provincies een beheerscommissie in het leven geroepen.

In deze commissie is ook de provincie Zeeland vertegenwoordigd.

De site is bereikbaar via:

[www. Provincies.arbocatalogus.net](http://www.Provincies.arbocatalogus.net)

Managementletter Arbo Unie

In 2009 heeft de Arbo Unie een Managementletter aangeleverd. Hierbij een indruk van hetgeen in deze Managementletter vermeld staat. In deze Managementletter is nader ingegaan op de vraag in hoeverre de bevindingen uit het Medewerkerstevredenheidsonderzoek (MTO) weerspiegeld worden in het verzuimpercentage als indicatoren van de gezondheid van de medewerkers en de organisatie.

De resultaten vanuit het MTO zijn in eerste instantie bekeken vanuit de aanwezigheidsmotivatie: vinden medewerkers het werk aantrekkelijk, is de relatie met de collega's goed, is er tevredenheid met de stijl van leidinggeven door de direct leidinggevende, zijn er regelmogelijkheden in het werk (mate van zelfstandigheid/verantwoordelijkheid), zijn er voldoende mogelijkheden om je te ontplooiën, is de werkplek in orde, word je op tijd en voldoende geïnformeerd over wat er in de organisatie gaande is en hoe staat het met de werkdruk.

Als medewerkers op die punten zeer ontevreden, ontevreden zijn of geen mening hebben zal dat in elk geval geen motiverende factor vormen en zich reflecteren mogelijk in het gemiddelde verzuimpercentage en meldfrequentie.

Voor wat betreft het frequente verzuim is eveneens gekeken naar de beantwoording op een drietal vragen uit het MTO:

- ik voel mij emotioneel uitgeput door mijn werk;
- aan het eind van de werkdag heb ik een leeg gevoel;
- na een werkdag ben ik helemaal op.

Ook is gekeken naar de beantwoording van de stellingen:

- de samenwerking op mijn afdeling verloopt goed;
- ik heb het gevoel gewaardeerd te worden door mijn direct leidinggevende.

De bedrijfsarts heeft geconcludeerd dat er geen relatie bestaat tussen een hoge tevredenheid en het verzuimpercentage (VP) of de meldfrequentie (MF). Deze relatie ontbreekt ook bij de score voor uitputting en de meldfrequentie en bij waardering van de leidinggevende/samenwerking en de meldfrequentie.

Een mogelijke oorzaak voor het niet bestaan van een significante relatie is dat bij overheden in het algemeen en dus ook bij de provincie, frequente ziekmelding helemaal niets te maken heeft met tevredenheid of ontevredenheid maar een (geaccepteerd) facet is van de cultuur van de organisatie.

Aangezien in eerdere managementletters uitgebreid is ingegaan op de meldfrequentie worden in de managementletter 2008 geen verdere adviezen gegeven.

Het MTO laat in veel opzichten in ieder geval zien dat medewerkers tevreden zijn met de organisatie waarin zij werken.

De Bedrijfsmaatschappelijk werker (BMW) heeft aan 15 medewerkers waarvan 6 mannen en 9 vrouwen begeleiding gegeven.

Er waren 62 geregistreerde contacten (gesprekken met betrokkenen, leidinggevenden).

De problematiek is vrijwel in alle gevallen een combinatie van omstandigheden en van in de persoon gelegen factoren.

In een aantal gevallen is er sprake van manifeste problematiek in de werksituatie met een uitstraling richting privé-situatie, in andere gevallen is dat omgekeerd.

Bij het oplossen van de problematiek is intensief samengewerkt met de bedrijfsarts.

Maar ook leidinggevenden gaan steeds vaker zelf aan de slag om na overleg met de BMW, een oplossing te vinden voor een geconstateerd probleem.

Digitale Risico-Inventarisatie & Evaluatie

De digitale Risico Inventarisatie is in het eerste kwartaal 2009 binnen alle directies afgerond.

De plannen van aanpak zijn binnen alle managementteams besproken en zullen worden getoetst door een gecertificeerd deskundige. Een volgende stap in het proces van de RIE is het vastleggen van afspraken rondom de regie, begeleiding en evaluatie van de plannen van aanpak.

Een aantal acties die vanuit de Risico Inventarisatie op concernniveau is geformuleerd, is in 2009 uitgevoerd. Er is gestart met het uitvoeren van een PAGO (Periodiek Arbeids Gezondheidskundig Onderzoek), het Provinciaal Agressie Registratiesysteem (PAR) is geïntroduceerd en geïmplementeerd voor het registreren van agressie en geweld in omgang met externen.

Daarnaast is de Arbocatalogus verbonden met het instrument Digitale RI&E. In deze catalogus komen adviezen/maatregelen/best practices aan de orde ter verbetering van de arbeidsomstandigheden.

Periodiek arbeidsgezondheidskundig onderzoek

Artikel 18 van de Arbowet verplicht een werkgever om medewerkers periodiek een onderzoek te laten ondergaan, dat erop is gericht de risico's die de arbeid voor de gezondheid van de werknemers met zich mee brengt zoveel mogelijk te voorkomen of te beperken.

Geconstateerde gezondheidsrisico's zoals deze zijn vermeld in de RI&E zijn het vertrekpunt voor de opzet en inrichting van het periodiek arbeidsgezondheidskundig onderzoek (PAGO) op advies van de bedrijfsarts. Dit houdt in dat een PAGO alleen gedaan wordt bij medewerkers die deze risico's lopen. Ook de uitkomsten van het medewerkerstevredenheidsonderzoek (MTO) worden betrokken bij de inrichting van een PAGO. Deelname aan het PAGO geschiedt op vrijwillige basis.

In 2009 is een aanvang gemaakt voor de uitvoering van dit PAGO bij directie Economie en Mobiliteit. De overige directies zijn begin 2010 aan de beurt.

Geconstateerde risico's uit de RI&E zijn: blootstelling aan lawaai, blootstelling aan virussen en bacteriën die ziekteverschijnselen zoals de ziekte van Lyme kunnen veroorzaken, blootstelling aan stof, blootstelling aan fysieke (over) belasting en mentale overbelasting. Uiteraard worden/zijn de noodzakelijke maatregelen genomen om deze risico's op te heffen dan wel terug te brengen. Het PAGO is bedoeld om te bezien of de te nemen of genomen maatregelen afdoende zijn om de gezondheidsrisico's te beheersen.

De scope van het PAGO verandert naar een PMO, dit staat voor Preventief Medisch Onderzoek. Met een PMO worden gezondheidsrisico's in het werk vroegtijdig opgespoord zodat deze kunnen worden voorkomen of zoveel mogelijk worden beperkt en inzetbaarheid kan worden geborgd. Daarom wordt het PAGO ook aangevuld met een screening op ondermeer gehoor, longfunctie, bloeddruk, cholesterol en urine-onderzoek. Iedere medewerker krijgt een individuele uitslag van het onderzoek. Zonodig wordt door de bedrijfsarts aanvullend onderzoek uitgevoerd en een advies gegeven hoe de geconstateerde gezondheidsrisico's kunnen worden terug gebracht.

Een geanonimiseerde groepsrapportage is het sluitstuk van het PAGO. Deze wordt verspreid onder het management en de OR. De bedrijfsarts licht indien gewenst de resultaten op groepsniveau toe.

Ongewenst gedrag op het werk

(Seksuele) Intimidatie, pesten, agressie en geweld zijn vormen van ongewenst gedrag. Om dit ongewenste gedrag te voorkomen en te bestrijden kent onze organisatie een regeling 'voorkomen en bestrijden van seksuele intimidatie, pesten, agressie en geweld op het werk'. Daarnaast zijn er beleidslijnen 'ongewenst gedrag' en 'agressie en geweld in buitendienstfuncties'. In het bijbehorende protocol en werkinstructie staat wat medewerkers en leidinggevenden kunnen doen als zij met agressie en geweld geconfronteerd worden.

Daarnaast zijn acht vertrouwenspersonen actief en heeft de Provincie een begeleidingscommissie en een klachtencommissie. De vertrouwenspersonen hebben ook dit jaar een training gevolgd om de vaardigheden op peil te houden. De vertrouwenspersonen hebben in 2009 geen nieuwe meldingen gehad. De klachtencommissie heeft geen officiële klachten ontvangen.

Bedrijfshulpverlening

Voor zowel de locatie Abdij als het Groene Woud zijn BHV-ploegen actief. Hun taak is ervoor zorg te dragen dat, in geval van nood de juiste actie wordt ondernomen.

Voor het Abdijcomplex is in 2009 een nieuw, overkoepelend BHV plan ingevoerd. Het Abdijcomplex kent vier BHV-ploegen met daarnaast twee ondersteunende ploegen (algemeen en technisch). De ploegen hebben regelmatig geoefend, de nadruk van de oefeningen lag in 2009 op Anthrax scenario's. In 2009 is regelmatig een beroep gedaan op de BHV bij evenementen, zowel in het Abdijcomplex als daarbuiten.

Bij de oefeningen in het Groene Woud werd rekening gehouden met de diverse grote onderhoudswerkzaamheden die gingen plaatsvinden zoals: vervanging hoofdverdeelkast en noodstroom-

aggregaat in de bunker. Ten behoeve van de te houden oefeningen in 2010 zijn de BHV- middelen uitgebreid met een rookgenerator, een vlammenprojector en een pratende oefenpop.

Het nieuwe BHV-plan is in het verslagjaar in concept aangeboden. De belangrijkste wijzigingen zijn: het werken met vaste ploegen, opleiden van ploegleiders, aanwezigheidsregistratie en technisch gezien is de geadresseerde brandmeldcentrale gekoppeld aan de persoonszoekinstallatie.

Beleidsrichtlijn gezond beeldschermwerk

De beleidslijn gezond beeldschermwerk is in 2009 is afgerond in samenwerking met de ergonoom van de arbodienst en geeft invulling aan de wens van de provincie om een integrale beleidslijn te formuleren ten aanzien van alle aspecten die van belang zijn bij beeldschermwerk.

Met deze beleidslijn is een belangrijke verdere stap gezet voor wat betreft preventie van gezondheidsrisico's ten gevolge van beeldschermwerk. Een gezondheidsrisico waar de provincie Zeeland ook in voorgaande jaren veel aandacht aan heeft besteed.

Uitgangspunten voor de beleidslijn zijn:

- de beleidslijn beschrijft op welke wijze de provincie in de meest ruime zin omgaat met de gezondheidsrisico's bij beeldschermwerk.
- de beleidslijn volgt op hoofdlijnen het "RSI-protocol" van het Arbo Convenant Provincies en geeft daaraan invulling of aanvulling op basis van de specifieke situatie bij de Provincie Zeeland.

Daarnaast sluit de beleidslijn aan op de ontwikkeling die ook in de Arbowet van 2007 te herkennen is.

Belangrijk aspect daarin is onder andere dat gezondheid bij arbeid een gedeelde verantwoordelijkheid is van zowel werkgever als werknemer. Daarom wordt niet alleen beschreven hoe de Provincie Zeeland als werkgever omgaat met, en faciliteert in "gezond beeldschermwerk", maar ook wat er van de **werknemer zelf** op dat gebied wordt verwacht.

De beleidslijn is in overleg met de Ondernemingsraad vastgesteld.

Om de functionaliteit van het document te optimaliseren is er tevens een **intranetpagina**.

Deze pagina gaat ondermeer in op:

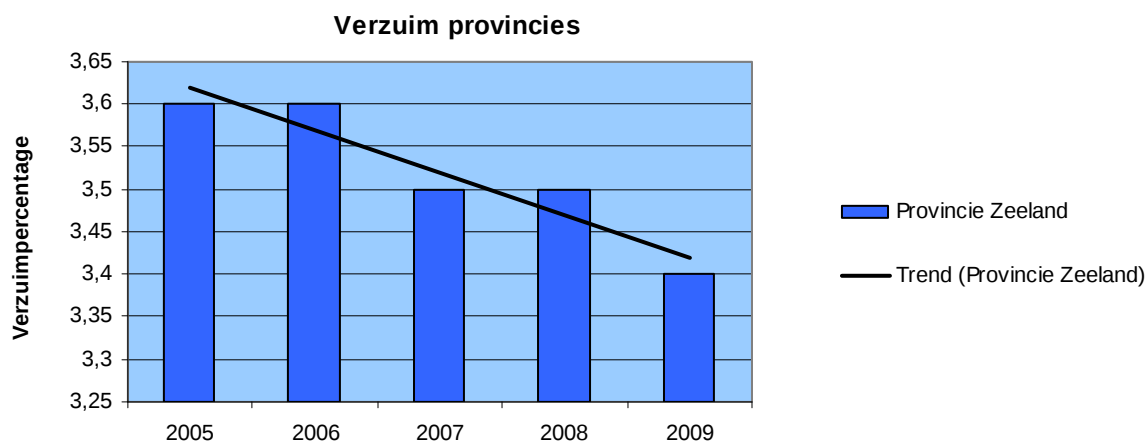
- wat kun je doen om klachten te voorkomen
- wat kun je doen als je klachten krijgt
- informatie voor leidinggevenden
- laptopgebruik
- werken op afstand
- beeldschermtachograaf
- beeldschermbril
- sneltoets combinaties
- muisinstellingen
- voorlichting en instructie
- lifestyle

De inhoud van de beleidslijn vormt de basis voor de intranet pagina. De pagina zelf is vormgegeven op basis van eisen van gebruikersvriendelijkheid.

Inmiddels is de beleidslijn als good practice opgenomen in de Arbocatalogus Provincies.

Verzuim

Het gemiddelde verzuim is ten opzichte van 2008 iets gezakt naar een percentage van 3,4. Het verzuimpercentage inclusief langdurig zieken (langer dan 1 jaar ziek) is 3,8. Hieronder geven wij de belangrijkste verzuimpercentages van de afgelopen 5 jaren van de organisatie weer.

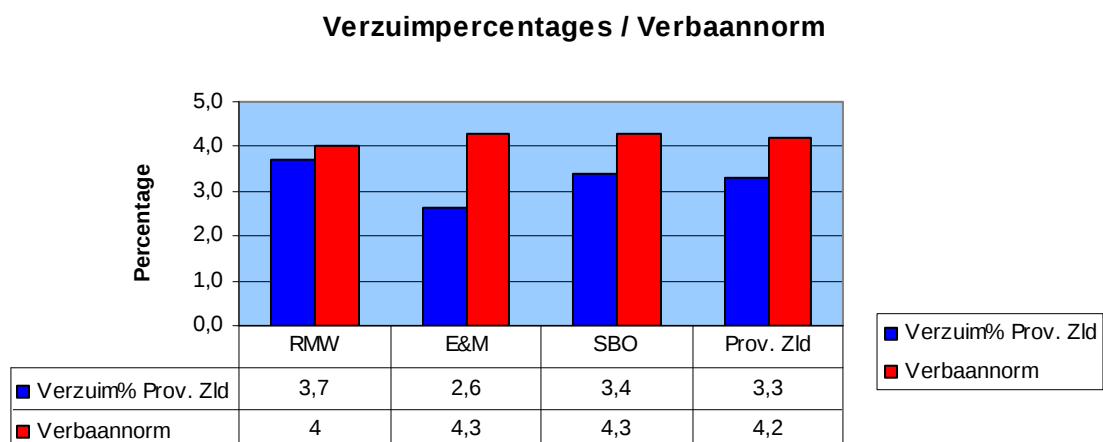
In onze provincie is het verzuimpercentage onder vrouwen met een half procent gestegen naar 4,4% terwijl het onder mannen met 0,3% licht gedaald is naar 2,7%.

De gemiddelde verzuimduur bij vrouwen steeg met 0,9 dag naar 8,6 dagen per jaar, bij mannen is ten opzichte van 2008 een daling te zien van 1,5 dag naar 8,9 dagen.

Het aantal verzuimmeldingen per jaar is voor zowel vrouwen als mannen licht gedaald met 0,1. Bij de vrouwen ligt het gemiddelde over 2009 op 1,8 en bij de mannen op 1,2. Het totaal aantal verzuimmeldingen is eveneens gedaald met 0,1 namelijk van 1,6 in 2008 naar 1,5 in 2009. Het Directieteam heeft zich tot doel gesteld om de meldfrequentie in de komende vijf jaar te halveren.

Verbaannorm

De Verbaannorm geeft een indicatie van het haalbare verzuimniveau in de organisatie, afgezet tegen het ingeschatte, haalbare verzuim in heel Nederland. De Verbaannorm maakt hiervoor gebruik van twee belangrijke variabelen: de leeftijd verdeeld in vijf klassen en het functieniveau verdeeld in vijf klassen. Om een betrouwbare norm te krijgen, moet de groep die wordt gemeten uit tenminste 50 personen bestaan. Hierna treft u een overzicht aan van de verzuimpercentages per directie en de Provincie in totaal, afgezet tegen de geldende Verbaannorm per groep.

Tot de kolom SBO worden ook de medewerkers van de stafafdelingen gerekend, in verband met het behalen van een betrouwbare norm.

In totaliteit blijft de organisatie ruim onder de Verbaannorm. We blijven echter aandacht houden voor verzuimbegeleiding en –preventie.

Medezeggenschap

Georganiseerd Overleg

De commissie voor georganiseerd overleg is in 2009 éénmaal bijeen geweest, de onderwerpen die hier aan de orde kwamen zijn de evaluatie van het beloningsbeleid en het parkeerbeleid personeel.

Ondernemingsraad

Met de ondernemingsraad (OR) is ook in 2009 weer constructief overleg gevoerd over belangrijke ontwikkelingen. Naast de ondernemingsraad zijn er onderdeelcommissies per directie en een (advies)commissie Veiligheid, Gezondheid, Welzijn en Milieu (VGWM). De ondernemingsraad en de commissies hebben regelmatig contact om standpunten op elkaar af te stemmen en informatie uit te wisselen.

Overleg en vertegenwoordigingen

In 2009 heeft de OR 9 keer vergaderd en is er 6 maal een overlegvergadering met de bestuurder gehouden.

De OR is vertegenwoordigd in de stuurgroep organisatieontwikkeling, de begeleidingscommissie ongewenste omgangsvormen, de stuurgroep Huisvesting, het landelijk overleg voor provinciale ondernemingsraden (PROVOR) en de begeleidingscommissie E-dienstverlening.

De raad heeft aan het eind van 2009 elf leden, dat houdt in dat er twee vacatures zijn.

De belangrijkste onderwerpen waar de OR zich mee bezig heeft gehouden zijn de kerntakendiscussie en de bezuinigingstaakstelling. Zij is niet betrokken bij de kerntakendiscussie, het is echter wel haar taak om de personele consequenties en de te volgen procedures scherp in het oog te houden.

Daarnaast heeft de OR heeft zich in 2009 onder andere met de volgende onderwerpen bezig gehouden:

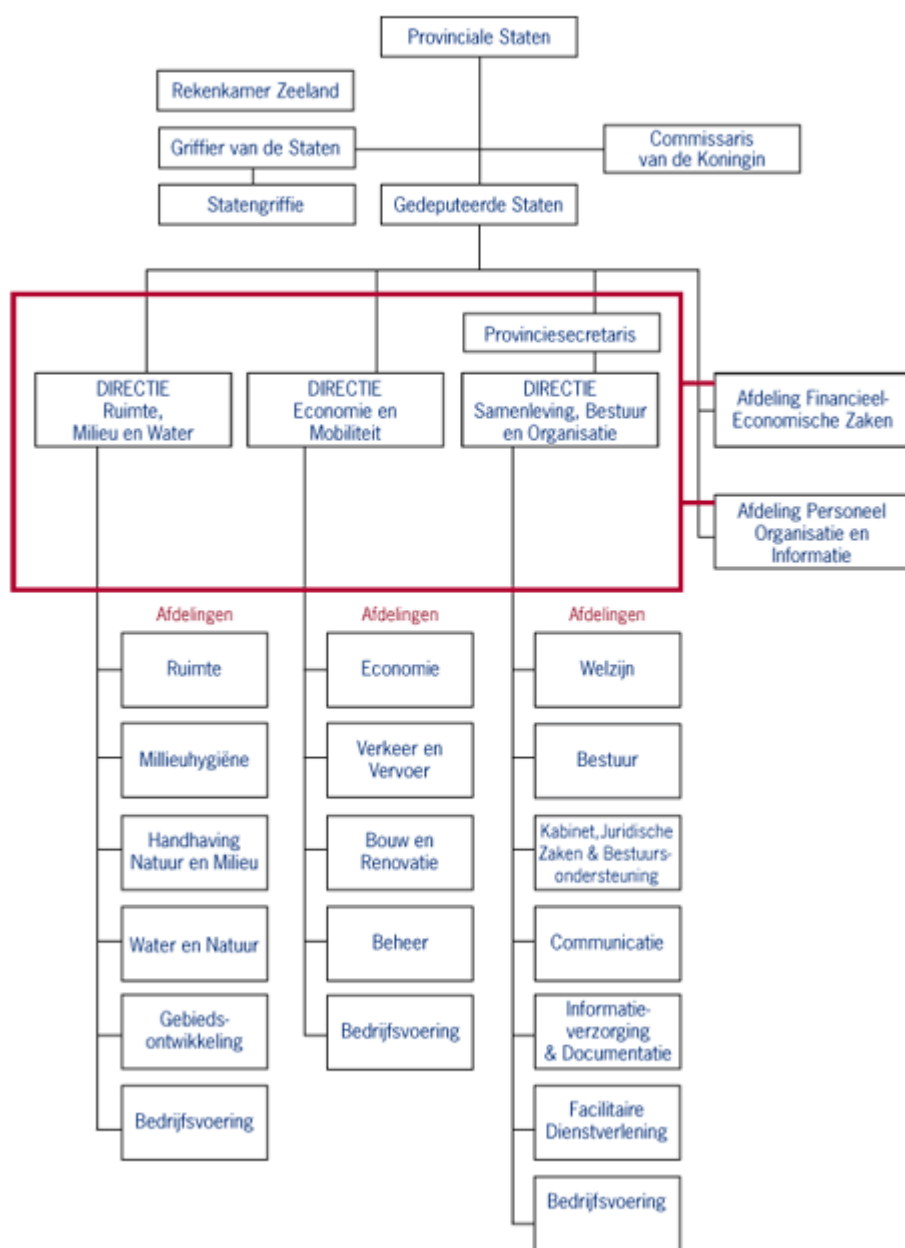
- E-dienstverlening
- centralisatie DIV
- persoonsgegevens digitaal persoonsdossier
- organisatie ontwikkeling
- planning bestedingen en uitvoering centraal opleidingsbudget
- beoordelen en belonen, de verbreding van inzetbaarheid van medewerkers
- beleidslijn gezond beeldschermwerk
- managementletter 2008 van de Arbo Unie in relatie tot de uitkomsten van het MTO en het uit het MTO voortvloeiend verbeterplan van de afdeling POI

Er zijn regelmatig sprekers uitgenodigd in de vergaderingen van de OR om ingediende stukken toe te lichten en vragen van de OR te beantwoorden. Dit betrof een aantal medewerkers van de provincie, maar ook bijvoorbeeld de bedrijfsarts en de bedrijfsmaatschappelijk werker.

Achterban

De OR informeerde de medewerkers via de informatiebulletins “wORdt vervolgd” en de verslagen van de vergaderingen. Agenda's, notulen en stukken zijn te raadplegen via het intranet.

Organisatieschema van de Provincie Zeeland

Jaarrekening

Jaarrekening 2009

8. Jaarrekening

8.1 Rekening van baten en lasten

(bedragen x €1000)

Totaal	Begroting 2009 oorspronkelijk	Begroting 2009 na wijziging	Rekening 2009	Vershil
lasten	254.252	289.860	271.953	17.907
baten	-106.144	-143.817	-131.782	-12.035
subtotaal programma's	148.108	146.043	140.171	5.871
saldo algemene dekkingsmiddelen	-129.367	-125.978	-124.430	-1.548
resultaat voor bestemming	18.740	20.065	15.741	4.324
toevoeging reserve	10.303	39.958	37.890	2.069
onttrekking reserve	-29.779	-60.023	-58.477	-1546
resultaat na bestemming	-735	0	4.847	4.847

Programma Sociaal beleid	Begroting oorspronkelijk	Begroting na wijziging	Rekening	Vershil
lasten	12.386	12.547	12.574	-27
baten	-191	-190	-219	29
resultaat voor bestemming	12.195	12.357	12.355	2
toevoeging reserve	0	250	250	0
onttrekking reserve	0	-254	-254	0
resultaat na bestemming	12.195	12.354	12.351	3

Programma Jeugdzorg	Begroting oorspronkelijk	Begroting na wijziging	Rekening	Vershil
lasten	25.708	34.507	34.908	-401
baten	-23.533	-31.298	-31.788	490
resultaat voor bestemming	2.175	3.209	3.121	88
toevoeging reserve	0	642	642	0
onttrekking reserve	0	-1.555	-1.555	0
resultaat na bestemming	2.175	2.295	2.207	88

Programma Cultuur	Begroting oorspronkelijk	Begroting na wijziging	Rekening	Vershil
lasten	24.188	26.149	25.473	676
baten	-395	-1.404	-987	-417
resultaat voor bestemming	23.794	24.746	24.486	260
toevoeging reserve	0	200	200	0
onttrekking reserve	-239	-411	-411	0
resultaat na bestemming	23.554	24.535	24.275	260

Programma Openbare orde en Veiligheid	Begroting oorspronkelijk	Begroting na wijziging	Rekening	Verschil
lasten	3.432	2.113	2.022	91
baten	0	-130	-154	24
resultaat voor bestemming	3.432	1.982	1.868	114
toevoeging reserve	0	3.227	3.227	0
onttrekking reserve	-265	-2.251	-2.251	0
resultaat na bestemming	3.167	2.958	2.843	115

Programma Bestuur	Begroting oorspronkelijk	Begroting na wijziging	Rekening	Verschil
lasten	11.573	11.582	11.135	447
baten	-74	-343	-759	416
resultaat voor bestemming	11.499	11.239	10.376	863
toevoeging reserve	0	223	223	0
onttrekking reserve	0	-697	-697	0
resultaat na bestemming	11.499	10.765	9.902	863

Programma Economie	Begroting oorspronkelijk	Begroting na wijziging	Rekening	Verschil
lasten	6.287	7.356	7.179	177
baten	-184	-184	-478	294
resultaat voor bestemming	6.103	7.173	6.701	472
toevoeging reserve	0	800	800	0
onttrekking reserve	-278	-278	-278	0
resultaat na bestemming	5.825	7.695	7.223	472

Programma Toerisme en Recreatie	Begroting oorspronkelijk	Begroting na wijziging	Rekening	Verschil
lasten	2.222	4.250	3.404	846
baten	-391	-1.920	-1.408	-512
resultaat voor bestemming	1.832	2.330	1.996	334
toevoeging reserve	0	0	0	0
onttrekking reserve	0	0	0	0
resultaat na bestemming	1.832	2.330	1.996	334

Programma Landbouw en Visserij	Begroting oorspronkelijk	Begroting na wijziging	Rekening	Verschil
lasten	1.487	2.180	1.666	514
baten	0	-675	-154	-521
resultaat voor bestemming	1.487	1.505	1.512	-7
toevoeging reserve	0	0	0	0
onttrekking reserve	0	0	0	0
resultaat na bestemming	1.487	1.505	1.512	-7

Programma Onderwijs	Begroting oorspronkelijk	Begroting na wijziging	Rekening	Verschil
lasten	2.194	2.111	2.109	2
baten	-26	-26	-25	-1
resultaat voor bestemming	2.169	2.085	2.085	0
toevoeging reserve	0	0	0	0
onttrekking reserve	0	0	0	0
resultaat na bestemming	2.169	2.085	2.085	0

Programma Mobiliteit	Begroting oorspronkelijk	Begroting na wijziging	Rekening	Verschil
lasten	57.345	68.087	68.708	-621
baten	-24.915	-31.677	-32.632	955
resultaat voor bestemming	32.430	36.410	36.076	334
toevoeging reserve	7.591	14.823	12.755	2.068
onttrekking reserve	-9.095	-20.769	-19.141	-1.628
resultaat na bestemming	30.926	30.465	29.690	775

Programma Verkeersveiligheid	Begroting oorspronkelijk	Begroting na wijziging	Rekening	Verschil
lasten	13.177	10.569	9.508	1.061
baten	-6.250	-4.865	-3.797	-1.068
resultaat voor bestemming	6.927	5.704	5.712	-8
toevoeging reserve	0	0	0	0
onttrekking reserve	0	-875	-875	0
resultaat na bestemming	6.927	4.829	4.837	-8

Programma Milieu	Begroting oorspronkelijk	Begroting na wijziging	Rekening	Verschil
lasten	20.017	20.538	17.904	2.634
baten	-7.534	-9.173	-6.421	-2.752
resultaat voor bestemming	12.483	11.365	11.483	-118
toevoeging reserve	0	0	0	0
onttrekking reserve	0	-421	-421	0
resultaat na bestemming	12.483	10.944	11.062	-118

Programma Ruimtelijke omgeving	Begroting oorspronkelijk	Begroting na wijziging	Rekening	Verschil
lasten	27.129	29.734	27.505	2.229
baten	-12.127	-17.262	-16.909	-353
resultaat voor bestemming	15.002	12.472	10.596	1.876
toevoeging reserve	0	9.171	9.171	0
onttrekking reserve	0	-1.023	-1.023	0
resultaat na bestemming	15.002	20.620	18.744	1.876

Programma Watermanagement	Begroting oorspronkelijk	Begroting na wijziging	Rekening	Verschil
lasten	5.841	6.571	6.376	195
baten	-221	-560	-1.195	635
resultaat voor bestemming	5.620	6.011	5.181	830
toevoeging reserve	0	0	0	0
onttrekking reserve	0	20	20	0
resultaat na bestemming	5.620	6.030	5.200	830

Programma Natuur en Landschap	Begroting oorspronkelijk	Begroting na wijziging	Rekening	Verschil
lasten	41.264	51.566	41.483	10.083
baten	-30.305	-44.110	-34.857	-9.253
resultaat voor bestemming	10.959	7.456	6.626	830
toevoeging reserve	0	0	0	0
onttrekking reserve	0	0	0	0
resultaat na bestemming	10.959	7.456	6.626	830

8.2 Toelichting mutatie reserves per programma

Bedragen x € 1000				
01 Sociaal beleid				
	Oorspronkelijk 2009	Begroting na wijziging 2009	Jaarrekening	Verschil
P01 algemene reserve mutatie				
Toevoeging				
Totaal toevoeging	0	250	250	0
Onttrekking				
Totaal onttrekking	0	-254	-254	0
02 Jeugdzorg				
	Oorspronkelijk 2009	Begroting na wijziging 2009	Jaarrekening	Verschil
P02 algemene reserve mutatie				
Toevoeging				
Totaal toevoeging	0	642	642	0
Onttrekking				
Totaal onttrekking	0	-1.556	-1.556	0
03 Cultuur				
	Oorspronkelijk 2009	Begroting na wijziging 2009	Jaarrekening	Verschil
Onttrekking				
Totaal onttrekking	-199	-199	-200	1
P03 algemene reserve mutaties				
Toevoeging				
Totaal toevoeging	0	200	200	0
Onttrekking				
Totaal onttrekking	-40	-211	-211	0
04 Openbare orde en Veiligheid				
	Oorspronkelijk 2009	Begroting na wijziging 2009	Jaarrekening	Verschil
P04 algemene reserve mutatie				
Toevoeging				
Totaal toevoeging	0	3.227	3.227	0
Onttrekking				
Totaal onttrekking	-265	-2.251	-2.251	0

5 Bestuur				
	Oorspronkelijk 2009	Begroting na wijziging 2009	Jaarrekening	Verschil
P05 algemene reserve mutatie				
Toevoeging				
Totaal toevoeging	0	223	223	0
Onttrekking				
Totaal onttrekking	0	-697	-697	0
06 Economie				
	Oorspronkelijk 2009	Begroting na wijziging 2009	Jaarrekening	Verschil
P06 algemene reserve mutatie				
Toevoeging				
Totaal toevoeging	0	800	800	0
Onttrekking				
Totaal onttrekking	-278	-278	-278	0
10 Mobiliteit				
	Oorspronkelijk 2009	Begroting na wijziging 2009	Jaarrekening	Verschil
P10 reserve tunnel sluiskil mutatie				
Toevoeging				
Totaal toevoeging	0	2.347	278	2.069
Onttrekking				
Totaal onttrekking	0	-3.286	-1.626	-1.661
P10 reserve wov mutatie				
Toevoeging				
Totaal toevoeging	3.079	0	0	0
Onttrekking				
Totaal onttrekking	-5.925	-13.443	-13.443	0
Onttrekking				
Totaal onttrekking	-62	-95	-128	33
p10 reserve ff opslaggebouw				
Toevoeging				
Totaal toevoeging	0	250	250	0
p10 reserve ff aanlandingsvoorziening				
Toevoeging				
Totaal toevoeging	0	3.658	3.658	0
Onttrekking				
Totaal onttrekking	0	-152	-152	0

p10 reserve ff gebouwen en terrein				
Toevoeging				
Totaal toevoeging	0	2.299	2.299	0
Onttrekking				
Totaal onttrekking	0	-92	-92	0
P10 algemene reserve mutatie				
Toevoeging				
Totaal toevoeging	4.512	6.269	6.269	0
Onttrekking				
Totaal onttrekking	-3.108	-3.700	-3.700	0
11 Verkeersveiligheid				
	Oorspronkelijk 2009	Begroting na wijziging 2009	Jaarrekening	Verschil
Onttrekking				
Totaal onttrekking	0	-875	-875	0
12 Milieu				
	Oorspronkelijk 2009	Begroting na wijziging 2009	Jaarrekening	Verschil
Onttrekking				
Totaal onttrekking	0	-421	-421	0
13 Ruimtelijke omgeving				
	Oorspronkelijk 2009	Begroting na wijziging 2009	Jaarrekening	Verschil
P13 algemene reserve mutatie				
Toevoeging				
Totaal toevoeging	0	9.171	9.171	0
Onttrekking				
Totaal onttrekking	0	-1.023	-1.023	0
14 Watermanagement				
	Oorspronkelijk 2009	Begroting na wijziging 2009	Jaarrekening	Verschil
Onttrekking				
Totaal onttrekking	0	20	20	0
90 Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien				
	Oorspronkelijk 2009	Begroting na wijziging 2009	Jaarrekening	Verschil
Onttrekking				
Totaal onttrekking	-111	-111	-111	0
Onttrekking				
Totaal onttrekking	-101	-105	-186	81
P90 reserve duurzaam archiveren				

Toevoeging				
Totaal toevoeging	0	716	716	0
Ottrekking				
Totaal ottrekking	0	-143	-143	0
Ottrekking				
Totaal ottrekking	0	-2.057	-2.057	0
P90 algemene reserve mutatie				
Toevoeging				
Totaal toevoeging	2.713	9.906	9.906	0
Ottrekking				
Totaal ottrekking	-19.690	-29.093	-29.093	0
Totaal	Oorspronkelijk 2009	Begroting na wijziging 2009	Jaarrekening	Verschil
Totaal toevoeging	10.303	39.958	37.890	2.069
Totaal ottrekking	-29.779	-60.023	-58.477	-1.546

8.3 Financiële analyse

1. Inleiding

Het saldo van de jaarrekening 2009 bedraagt € 4,8 miljoen. In deze financiële analyse wordt nader ingegaan op de ontstane verschillen tussen de baten en lasten die in de begroting waren opgenomen en de werkelijke realisatie in de jaarrekening. Dit geldt voor de verschillen in de salariskosten, ondersteuningskosten en de verschillen in materiële kosten en subsidies op de programma's. De oorzaken van de verschillen worden toegelicht. Verder wordt uitgelegd dat de inzet van ambtenaren bepalend is voor het toerekenen van salaris- en ondersteuningskosten aan de programma's. In de laatste paragraaf van deze analyse wordt nog ingegaan op het resultaat voor- en na bestemming. Daarin wordt duidelijk of reserves zijn aangewend en/of gevormd in 2009.

2 Analyse

Baten

De baten van de Provincie Zeeland bestaan uit drie grote inkomstenbronnen; de doeluitkeringen die worden ontvangen van het Rijk en de Europese Unie, de provinciefondsuitkering en de opcenten van de motorrijtuigenbelasting. Voorts zijn er nog dividenduitkeringen en rentebaten. Op hoofdlijnen kan worden gesteld dat alle inkomstenbronnen goed kunnen worden geschat en geraamd en er dus weinig te analyseren verschillen zijn. De grootste verschillen aan de batenzijde ontstaan door over- of onderschrijding van uitgaven die ten laste kunnen worden gebracht van doeluitkeringen. Voor doeluitkeringen geldt dat niet de werkelijke ontvangst wordt geraamd in de begroting maar het bedrag dat als last kan worden gedeclareerd uit een doeluitkering. Deze manier van ramen is wettelijk verplicht en gebeurt op basis van bestedingsplannen die worden gemaakt door projectleiders en afdelingshoofden.

Lasten

Als belangrijkste lasten heeft de provincie uitgaven voor subsidies, salarissen en kosten voor ondersteuning en materiële kosten. Van deze lasten zijn de salarissen over het algemeen het nauwkeurigst te ramen. Of materiële uitgaven en subsidieverleningen conform begroting worden uitgegeven hangt vaak af van de voortgang in uitvoering in het werk door derden, het aantal en de hoogte van subsidieaanvragen die aan de gestelde criteria voldoen of kan te maken hebben met onvoorziene (plannings)problemen die zorgen voor stagnatie of juist versnelling.

Verschillen

Op de volgende pagina is een overzicht opgenomen waarin de verschillen tussen begrote en bestede bedragen per programma inzichtelijk gemaakt. De cijfers in het overzicht bestaan per programma uit drie basisgegevens en een detaillering van de verschillen. Een toelichting op de kosten van de ondersteuning is ook opgenomen in de bedrijfsvoeringsparagraaf.

Basisgegevens

- a. De begrote lasten en baten, dit betreffen de bedragen van de begroting na wijziging
- b. De bestede lasten en baten, dit zijn de werkelijke lasten en baten
- c. Het verschil tussen begrote en bestede lasten en baten.

Detaillering van de verschillen

De detaillering van de verschillen bestaat uit twee items (punt d. en e.). Deze opsplitsing maakt het gemakkelijker om de verschillen nader te analyseren.

- d. De overhead- en apparaatskosten, dit zijn de salariskosten en de kosten die aan de programma's zijn toegerekend voor de kosten van de ondersteuning. Bij punt 2.2 wordt de gevolgde systematiek uitgelegd.
- e. Een nader te analyseren bedrag, bestaande uit materiële kosten en/of subsidiebedragen. Overschrijdingen moeten worden toegelicht om aan de begrotingsrechtmatigheid te voldoen.
Onder dit punt worden ook de verschillen in mutaties op de reserves weergegeven en krijgt u een toelichting op de nader te analyseren verschillen in de algemene dekkingsmiddelen.
- f. Het nader te analyseren verschil wordt uitgedrukt in een percentage van het bedrag onder "begroting na wijziging".

Analyse verschillen per programma (bedragen x € 1.000)

Programma		Begroting na wijziging	Besteed	Verschil tussen begroot en besteed	Overhead en apparaats- kosten	Verschil Materiële kosten en subsidies	In % be- groting na wijziging
	Kolom a.		b.	c.	d.	e.	f.
1. Sociaal beleid	Lasten	12.547	12.574	-26	-301	275	2,2%
	Baten	-190	-219	29	0	29	-15,2%
2. Jeugdzorg	Lasten	34.507	34.908	-401	93	-494	-1,4%
	Baten	-31.298	-31.788	489	0	489	-1,6%
3. Cultuur	Lasten	26.149	25.473	676	103	573	2,2%
	Baten	-1.404	-987	-417	0	-417	29,7%
4. Openbare orde en Veiligheid	Lasten	2.113	2.022	91	40	50	2,4%
	Baten	-130	-154	24	0	24	0,0%
5. Bestuur	Lasten	11.582	11.135	447	62	385	3,3%
	Baten	-343	-759	416	0	416	-121,0%
6. Economie	Lasten	7.356	7.179	177	466	-289	-3,9%
	Baten	-184	-478	295	0	295	-160,4%
7. Toerisme en Recreatie	Lasten	4.250	3.404	846	124	721	17,0%
	Baten	-1.920	-1.408	-511	0	-511	26,6%
8. Landbouw en Visserij	Lasten	2.180	1.666	514	10	504	23,1%
	Baten	-675	-154	-521	0	-521	77,2%
9. Onderwijs	Lasten	2.111	2.109	2	-3	5	0,2%
	Baten	-26	-25	-1	0	-1	4,3%
10. Mobiliteit	Lasten	68.087	68.708	-621	583	-1.204	-1,8%
	Baten	-31.677	-32.632	955	0	955	-3,0%
11. Verkeersveiligheid	Lasten	10.569	9.508	1.061	146	915	8,7%
	Baten	-4.865	-3.797	-1.068	0	-1.068	22,0%
12. Milieu	Lasten	20.538	17.904	2.634	596	2.038	9,9%
	Baten	-9.173	-6.421	-2.752	0	-2.752	30,0%
13. Ruimtelijke omgeving	Lasten	29.734	27.505	2.229	595	1.634	5,5%
	Baten	-17.262	-16.909	-353	0	-353	2,0%
14. Watermanagement	Lasten	6.571	6.376	195	643	-448	-6,8%
	Baten	-560	-1.195	634	0	634	-113,3%
15. Natuur en Landschap	Lasten	51.566	41.483	10.083	440	9.644	18,7%
	Baten	-44.110	-34.857	-9.253	0	-9.253	21,0%
subtotaal Lasten		289.860	271.953	17.907	3.599	14.308	4,9%
subtotaal Baten		-143.817	-131.782	-12.035	0	-12.035	8,4%
subtotaal programma's		146.043	140.171	5.871	-3.599	2.272	1,6%
0. Algemene Dekkingsmiddelen	Lasten	11.452	13.384	-1.932	2.889	957	8,4%
	Baten	-137.430	-137.815	385	0	385	-0,3%
Ondersteuning Lasten Personeelslasten Last		0	0	0	0	0	
en		0	0	0	0	0	
subtotaal algemene dekkingsmiddelen		-125.978	-124.430	-1.548	2.889	1.342	-1,1%
subtotaal Lasten		301.312	285.337	15.974	-710	15.265	
subtotaal Baten		-281.247	-269.596	-11.651	0	-11.651	
Saldo voor bestemming		20.065	15.741	4.324	-710	3.614	18,0%
Mutatie reserves	Lasten	39.958	37.890	2.069	0	2.069	
	Baten	-60.023	58.477	-1.546	0	-1.546	
Saldo na bestemming		0	-4.847	4.847	-710	4.137	

Hieronder volgt een nadere toelichting op de items genoemd onder punt d en e.

2.1 Overhead- en apparaatskosten (d.)

Apparaatskosten bestaan uit salariskosten en premies. De overheadkosten zijn de salariskosten en de materiële kosten die worden gemaakt voor de ondersteuning. Het verschil tussen begrote en bestede overhead en apparaatskosten bedraagt € 0,71 miljoen.

Toelichting op de apparaatskosten en verklaring van het verschil (€ 0,23 miljoen)

Met apparaatskosten worden de salarislasteren bedoeld. In 2009 bedroeg de salarislaster € 43,9 miljoen. Het totaal van niet bestede maar wel in de begroting geraamde apparaatskosten is € 0,23 miljoen. De oorzaak van dit relatief geringe overschot is in hoofdzaak dat vacatures niet onmiddellijk ingevuld zijn. Tevens zijn er vacatures ingevuld waarvan de vertrekkende werknemers hoger ingeschaald waren dan de nieuwe werknemers. Verder worden sinds halverwege 2009 vacatures vertraagd ingevuld met het oog op de benodigde bezuinigingen.

Toelichting op de overheadkosten en verklaring van het verschil (€ 0,48 miljoen)

De overheadkosten bestaan uit zowel de materiële als personele kosten die de ondersteunende afdelingen en management leveren om te zorgen dat de programma's uit de programmabegroting kunnen worden gerealiseerd. Een toelichting op de ondersteuningskosten en de afwijkingen is te vinden in de bedrijfsvoeringsparagraaf. De verschillen op apparaatskosten voor ondersteuning bestaan alleen uit doorberekende lasten. Het werkelijke verschil van € 0,48 miljoen wordt veroorzaakt door minder bestede materiële lasten. Het betreft:

Lasten (bedragen in miljoenen)

€ 0,14 +	Reis- en verblijfkosten
€ 0,06 +	Restitutie verzekeringspremie werkgeversaansprakelijkheid
€ 0,10 +	Werkervaringsplaatsen
€ 0,19 +	Brandmeldinstallatie
€ 0,09 +	Arbeidsmarktcommunicatie
€ 0,16 +	Bodemsanering
€ 0,07 -/-	Juridische ondersteuning
€ 0,10 -/-	Vervangend personeel
€ 0,09 -/-	Energie en water
€ 0,07 -/-	Financieel beleid
€ 0,07 +	Overig
€ 0,48 +	Totaal

Reis- en verblijfkosten

De belangrijkste oorzaak van een overschot op deze post is dat de aanschaf van de treinkaarten voor 2009 waren verantwoord in 2008. De aanschaf van de kaarten voor 2010 wordt in boekjaar 2010 verantwoord. Dit levert incidenteel een overschot op van € 0,14 miljoen.

Restitutie verzekeringspremie werkgeversaansprakelijkheid

In de voorwaarden van de eigen risicoverzekering werkgeversaansprakelijkheid is opgenomen dat 40% van premie wordt teruggegeven als er gedurende drie jaren geen claims zijn geweest. Deze situatie deed zich nu voor, zodat er over de jaren 2007 t/m 2009 € 0,06 miljoen is ontvangen.

Werkervaringsplaatsen

Op deze activiteit is minder uitgegeven omdat de prognose van het aantal plaatsbare werkervaringskandidaten (o.b.v. cijfers 2008) niet volledig is gerealiseerd. Ook is een kostenefficiënter model van inlenen van werkervaringsmedewerkers debet aan deze budget onderschrijving.

Brandmeldinstallatie

De aanbesteding van de vernieuwing brandmeldinstallatie is de eerste keer stopgezet. Door het opstarten van een nieuwe procedure moest het project qua uitvoering in de tijd worden doorgeschoven. De gunning kon wel in 2009 nog worden afgehandeld. Aan Staten wordt verzocht om het resterende bedrag van € 0,19 miljoen in 2010 opnieuw beschikbaar te stellen.

Arbeidsmarktcommunicatie

De uitgaven betreffen met name plaatsingskosten in diverse media van wervingsadvertenties voor vacatures. Het verschil tussen reële uitgaven en geraamde uitgaven laat zich verklaren uit het feit dat halverwege 2009 een vacaturevertraging is doorgevoerd, waardoor een substantieel lager aantal vacatures extern, via diverse media geplaatst is (ergo: minder kosten)

Bodemsanering

Bij de verkoop van het pand Prins Hendrikweg in Vlissingen is overeengekomen dat € 0,16 miljoen zal worden ingezet voor kosten van mogelijke bodemsanering. In 2009 zijn hiervoor nog geen kosten gedeclareerd.

Juridische ondersteuning

Alleen al aan griffierechten werd in 2009 € 0,1 miljoen uitgegeven, dit is de helft van het beschikbare budget. De kosten van juridische advisering in procedures bedroegen € 0,07 miljoen. De hoogte van deze uitgaven is lastig te beïnvloeden in verband met de afhankelijkheid van procedures.

Vervangend personeel

Door de directie Ruimte Milieu en Water zijn € 0,1 miljoen meer kosten gemaakt dan geraamd voor de inhuur van vervangend personeel op het gebied van catering, schoonmaak, receptie en GIS specialisme. De meerkosten zijn opgevangen uit vacaturegelden bij de salarissen.

Energie en water

De overschrijding is grotendeels gelegen in het feit dat de energienota van december 2008 in 2009 is verantwoord voor een bedrag van € 0,06 miljoen. Daarnaast zijn er door een wijziging in het systeem van facturering een groot aantal afrekeningen 2008 betaald die niet in de raming waren opgenomen

Financieel beleid

Vanwege de transacties rondom de overname van de aandelen van de Westerscheldetunnel en de realisatie van de plannen voor het bouwen van de Kanaalkruising Sluiskil is er dit jaar specifieke financiële en juridische expertise ingehuurd ad. € 0,7 miljoen. Deze overschrijding is gecompenseerd door ontstane vacatures niet of later in te vullen.

2.2 Toelichting op de doorberekende overhead en apparaatskosten

Methodiek

De realisatie van de programma's uit de programmaverantwoording en de uitvoering van de ondersteuning worden mede gerealiseerd door de inzet van de provinciale ambtenaren. Daarom worden de salariskosten toegerekend aan de programma's en de ondersteuning. Om de ureninzet te kunnen prioriteren en toe te rekenen aan de juiste programma's wordt door iedere ambtenaar voorafgaand aan een begrotingsjaar een urenplanning gemaakt. Dagelijks wordt er een urenverantwoording bijgehouden. Indien door ziekte of langdurig verlof taken worden overgenomen door een inleenkracht verantwoordt deze vervanger de uren.

Berekening

Voor de toerekening van overhead en apparaatskosten wordt in de begroting per afdeling een afdelingsuurtarief bepaald. Er wordt zowel in de begroting als in de realisatie gerekend met dit afdelingstarief. Het toepassen van deze werkwijze heeft als voordeel dat er geen te analyseren afwijkingen ontstaan door hogere of lagere salarislasten. Dit geeft, als alle uren verantwoord worden, een beeld van de personele kosten die aan het realiseren van een programma worden besteed. Vanaf begrotingsjaar 2009 zijn een aantal categorieën ambtenaren met eenduidige werkzaamheden vrijgesteld van urenverantwoording. De gerealiseerde uren worden voor deze ambtenaren dan afgeleid van de geplande uren. Dit is gedaan om de administratieve lastendruk te verminderen.

Resultaten

Een overzicht van de geplande en gerealiseerde uren per programma ziet er als volgt uit:

Programma	Planning in uren	Realisatie in uren	Verschil	Gerealiseerd in %
1. Sociaal beleid	23.238	25.628	2.390	110,3%
2. Jeugdzorg	3.510	2.506	-1.004	71,4%
3. Cultuur	12.884	11.743	-1.141	91,1%
4. Openbare orde en Veiligheid	15.730	14.587	-1.143	92,7%
5. Bestuur	72.826	71.627	-1.199	98,4%
6. Economie	17.715	15.980	-1.735	90,2%
7. Toerisme en Recreatie	8.637	7.389	-1.248	85,6%
8. Landbouw en Visserij	4.812	4.708	-104	97,8%
9. Onderwijs	2.730	2.740	10	100,4%
10. Mobiliteit	169.956	162.847	-7.109	95,8%
11. Verkeersveiligheid	19.915	16.801	-3.114	84,4%
12. Milieu	96.194	87.730	-8.464	91,2%
13. Ruimtelijke omgeving	71.019	67.961	-3.058	95,7%
14. Watermanagement	43.528	37.427	-6.101	86,0%
15. Natuur en Landschap	41.069	36.922	-4.147	89,9%
Ondersteuning	402.462	365.485	-36.977	90,8%
Totaal	1.006.225	932.084	-74.142	92,6%

De effectief inzetbare uren per fulltime medewerker worden gepland op 1560. Het totaal aantal realiseerbare uren inclusief verlof en ziekte bedroeg in 2009 2088 uur. Vanuit de totaal geplande en gerealiseerde uren kan worden geconstateerd dat er teveel uren zijn gepland en te weinig gerealiseerd. In het sociaal jaarverslag wordt het aantal FTE's genoemd dat per 1-1-2009 in dienst was en per 1-1-2010. Er was een toename van 3,1 FTE. In de bedrijfsvoeringsparagraaf van de begroting 2009 wordt een toegestane formatie genoemd van 683. Daar zijn sinds juli 2008 via prioriteitstelling 9 FTE bijgekomen. Voor de analyse wordt uitgegaan van het aantal per 1-1-2010 want de vergelijkingscijfers in de begroting zijn de cijfers na wijziging van de begroting. Planningen konden worden bijgesteld tot en met half oktober 2009.

In medewerkers geeft dit het volgende resultaat voor de planning:

FTE's	Sociaal jaarverslag	Gepland	Verschil
Fulltime	473	474	+ 1
Parttime	219	233	+ 14
Totaal 692		707	+ 15

Vanuit de realisatie kunnen de volgende cijfers worden ontleend:

FTE's	Sociaal jaarverslag	Gerealiseerd	Verschil
Fulltime 473		425	- 48
Parttime 219		237	+18
Totaal 692		662	- 30

Een aantal fulltimers en een groot deel van de parttimers hebben teveel uren gepland. Met deze uren is in de begroting na wijziging rekening gehouden. Meer uren hebben als resultaat dat de uurtarieven in principe te laag zijn geraamd. Omdat de (in principe te lage) uurtarieven uit de begroting ook zijn gehanteerd in de jaarrekening worden er minder overhead- en apparaatskosten toegerekend aan de programma's dan op basis van de werkelijke mogelijke uren en de totale salariskosten reëel zou zijn. Dit is inherent aan het toepassen van deze methodiek. Daarnaast blijkt dat er te weinig uren zijn gerealiseerd dan op basis van de bezetting verwacht had kunnen worden. Ook dit veroorzaakt dat er in de realisatie minder apparaats- en overheadkosten zijn toegerekend aan de programma's dan in de raming. Verder zijn er ruim 7.000 uren meer gerealiseerd op indirecte activiteiten dan gepland, met name aan de stafoverleggen met gedeputeerden zijn meer uren besteed.

Het ontstane verschil gaat om een last van € 2,899 miljoen die is verantwoord onder de algemene dekkingsmiddelen (zie ook kolom d. in het overzicht Analyse verschillen per programma). Deze last is niet van invloed op het resultaat

van de rekening, het is alleen een doorverdeling. De verschillen tussen begrote en gerealiseerde apparaatskosten zijn per budgethouder geanalyseerd. Op hoofdlijnen kan worden geconstateerd dat uren worden gerealiseerd op activiteiten waarop niet is gepland, vervangers niet altijd identiek hun uren realiseren als degene die ze vervangen en er nauwelijks controle wordt uitgevoerd of de urenbesteding in overeenstemming is met de output. Planningen worden onvoldoende bijgesteld in de loop van het jaar.

2.2 Verschil materiële kosten en subsidies (e.)

In het overzicht analyse verschillen per programma resteert dan nog een kolom waarin nader te analyseren verschillen staan die betrekking hebben op materiële uitgaven, ontvangsten, subsidies en doeluitkeringen. Om dit verschil nader te analyseren is hieronder een overzicht opgesteld waarin duidelijk wordt aangegeven op welke programma's de grootste verschillen zitten tussen begrote en bestede lasten en baten. Voor verschillen van € 0,05 miljoen en meer zijn verklaringen opgevraagd en deze worden per programma nader toegelicht. De verschillen op de algemene dekkingsmiddelen en in de mutaties van reserves worden ook toegelicht.

Overzicht meer of minder baten en lasten per programma (bedragen X € 1 miljoen)

Programma	Lasten		Baten			Mutaties reserves	Saldo
	Minder	Meer	Minder	Meer	Verschil		
1. Sociaal beleid	0,3	0,0 0,0		0,0	0,3		0,3
2. Jeugdzorg	0,0 0,5 0,0			0,5	0,0		0,0
3. Cultuur	0,6 0,0 0,4			0,0	0,2		0,2
4. Openbare orde en Veiligheid	0,1	0,0	0,0 0,0		0,1		0,1
5. Bestuur	0,4	0,0	0,0 0,4		0,8		0,8
6. Economie	0,0	0,3	0,0 0,3		0,0		0,0
7. Toerisme en Recreatie	0,7	0,0	0,5 0,0		0,2		0,2
8. Landbouw en Visserij	0,5	0,0	0,5 0,0		0,0		0,0
9. Onderwijs	0,0	0,0	0,0 0,0		0,0		0,0
10. Mobiliteit	0,0	1,2	0,0 0,9		-0,3	0,4	0,1
11. Verkeersveiligheid	0,9	0,0	1,1 0,0		-0,2		-0,2
12. Milieu	2,0	0,0	2,8 0,0		-0,8		-0,8
13. Ruimtelijke omgeving	1,6	0,0	0,4 0,0		1,2		1,2
14. Watermanagement	0,0	0,4	0,0 0,6		0,2		0,2
15. Natuur en Landschap	9,6	0,0	9,3 0,0		0,3		0,3
0. Algemene Dekkingsmiddelen	1,0	0,0	0,0 0,4		1,4		1,4
Salarissen en Ondersteuning					0,7		0,7
Afronding					0,3		0,3
Totaal 17,7		2,4	14,9	3,2	4,4 0,4		4,8

Programma 1. Sociaal beleid

€ 0,3 miljoen minder lasten

Lasten (bedragen in miljoenen)

€ 0,07 + BSZ Niemand aan zijlijn/Meedoen

€ 0,07 + Beleidsproces sociale zorg verlenend vrijwilligerswerk

€ 0,05 + Versterking Zeeuws Model

€ 0,11 + Overig

€ 0,30 + Totaal

BSZ Niemand aan zijlijn/Meedoen en Versterking Zeeuws Model

Bij de tweede ronde budgetbewaking 2009 is het resterende budget op deze activiteit beschikbaar gehouden voor de tweede subsidieronde oktober 2009 in het kader van de Beleidsprogrammering Sociale Zorg. Het ontmoedigen van het indienen van aanvragen voor deze oktoberronde heeft ertoe geleid dat slechts enkele subsidieverzoeken zijn ingediend en behandeld. Dit heeft geleid tot het restantbudget op deze activiteiten.

Beleidsproces sociale zorg verlenend vrijwilligerswerk

Als gevolg van wijzigingen in de projectopzet en het terugbrengen van de projectduur van 3 jaar naar 1 jaar (er is voor gekozen om aan te sluiten bij de formele duur van het project conform de tijdelijke regeling vanuit het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap) is de in het kader van de Beleidsprogrammering Sociale Zorg verleende subsidie van maximaal € 0,25 miljoen voor het project 'Move your credits' aanzienlijk verlaagd. De gewijzigde subsidie bedraagt maximaal € 0,125 miljoen.

Hierdoor is eind 2009 op deze activiteit alsnog een resterend budget van € 0,07 miljoen ontstaan.

Programma 2. Jeugdzorg

€ 0,5 miljoen meer lasten

€ 0,5 miljoen meer baten

Lasten en Baten (bedragen in miljoenen)

€ 0,07 + Nog te verdelen jeugdhulpverlening

€ 0,09 + Bestrijding wachtlijsten

€ 0,12 -/- Pleegzorg

€ 0,18 -/- AZZ Ambulante hulpvarianten (IPT)

€ 0,08 -/- Daghulp (AZZ)

€ 0,30 -/- Bureau jeugdzorg: justitiële taken

€ 0,12 + Subsidievaststellingen vorige jaren

€ 0,10 -/- Overig

€ 0,50 -/- Totaal

Het verschil aan de batenzijde is identiek aan de lastenzijde. Dit wordt veroorzaakt omdat alle posten betrekking hebben op uitgaven die worden gedekt uit doeluitkeringen van de Rijksoverheid. De afwijkingen hebben dus geen invloed op het jaarrekeningresultaat.

Nog te verdelen middelen jeugdzorg

De middelen die in 2009 resteerden voor deze activiteit zijn niet meer verwerkt in een begrotingswijziging. Hier staat tegenover dat op een aantal andere activiteiten meer is besteed dan geraamd. Het betreft bestedingen van ontvangen doeluitkeringen.

Bestrijding wachtlijsten

Een bedrag van € 0,09 miljoen op een totale raming van € 2,8 miljoen is in 2009 niet besteed. Dit bedrag betreft niet bestede doeluitkeringen en zal in 2010 worden aangewend.

Pleegzorg

In december 2009 heeft de minister voor Jeugd en Gezin besloten tot bijstelling van de uitkeringen zorgaanbod en bureau jeugdzorg 2009. Ten laste van het in december ontvangen bedrag is in 2009 de subsidie voor het organisatieonderdeel Pleegzorg verhoogd met € 0,12 miljoen. Aangezien een en ander niet meer in een begrotingswijziging kon worden verwerkt, is meer besteed dan geraamd.

Tegenover deze bestedingen staat bij de baten een onttrekking aan de Overlopende passiva Jeugdzorg.

AZZ Ambulante hulpvarianten (IPT)

In december 2009 heeft de minister voor Jeugd en Gezin besloten tot bijstelling van de uitkeringen zorgaanbod en bureau jeugdzorg 2009. Ten laste van het in december ontvangen bedrag is in 2009 de subsidie voor het organisatieonderdeel Ambulante hulpvarianten verhoogd met € 0,18 miljoen. Aangezien een en ander niet meer in een begrotingswijziging kon worden verwerkt, is meer besteed dan geraamd.

Tegenover deze bestedingen staat bij de baten een onttrekking aan de Overlopende passiva Jeugdzorg.

Daghulp (AZZ)

In december 2009 heeft de minister voor Jeugd en Gezin besloten tot bijstelling van de uitkeringen zorgaanbod en bureau jeugdzorg 2009. Ten laste van het in december ontvangen bedrag is in 2009 de subsidie voor het

organisatieonderdeel Daghulp verhoogd met € 0,08 miljoen. Aangezien een en ander niet meer in een begrotingswijziging kon worden verwerkt, is meer besteed dan geraamd.
Tegenover deze bestedingen staat bij de baten een onttrekking aan de Overlopende passiva Jeugdzorg.

Bureau jeugdzorg: justitiële taken

In december 2009 heeft de minister voor Jeugd en Gezin besloten tot bijstelling van de uitkeringen zorgaanbod en bureau jeugdzorg 2009. Ten laste van het in december ontvangen bedrag is in 2009 de subsidie voor Bureau Jeugdzorg Zeeland, uitvoering justitietaken verhoogd. Aangezien een en ander niet meer in een begrotingswijziging kon worden verwerkt, is op deze activiteit € 0,3 miljoen meer besteed dan geraamd.

Subsidievestigingen vorige jaren

Het verschil is veroorzaakt door terugontvangen middelen (€ 0,12 miljoen) als gevolg van subsidievestigingen van subsidies uit voorgaande jaren op een lager bedrag dan de subsidieverleningen. Hiervoor was geen bedrag geraamd.

Programma 3. Cultuur

€ 0,6 miljoen minder lasten

€ 0,4 miljoen minder baten

Lasten (bedragen in miljoenen)

€ 0,06 + Maritime Skills

€ 0,42 + Regionale televisie Scheldemond 2

€ 0,07 + Coast alive

€ 0,05 + Overig

€ 0,60 + Totaal

Maritime Skills, Regionale televisie Scheldemond 2 en Coast Alive

Er is minder besteed dan geraamd voor een bedrag van € 0,55 miljoen. De uitgaven voor de Europese projecten Regionale Televisie Scheldemond (2009/2010), Project Maritime Skills (2009/2012) en Project Coast Alive (2009/2012) vielen in 2009 lager uit dan geraamd. Dit heeft tevens tot gevolg dat de geraamde inkomsten van de Europese Unie ook lager uitvallen dan geraamd. Bij de aanvang van de projecten zijn de uitgaven verdeeld over de projectjaren. De provincie Zeeland kan als lead partner weinig invloed uitoefenen op de voortgang en het uitgavenpatroon van de projecten door de externe partijen. Van het in 2009 beschikbaar gestelde bedrag voor provinciale co-financiering aan deze drie projecten wordt € 0,1 miljoen aan het rekeningsaldo toegevoegd. Als het volledig toegezegde bedrag wordt uitgegeven zal in volgende begrotingsjaren opnieuw dekking moeten worden gezocht voor dit bedrag.

Baten (bedragen in miljoenen)

€ 0,03 -/- Maritime Skills

€ 0,35 -/- Regionale televisie Scheldemond 2

€ 0,04 -/- Coast alive

€ 0,02 + Overig

€ 0,40 -/- Totaal

De verschillen aan de batenzijde wordt door dezelfde posten veroorzaakt als aan de lastenzijde omdat die gedeeltelijk worden gedekt uit doeluitkeringen en Europese subsidies.

Programma 4 Openbare orde en veiligheid

€ 0,1 miljoen minder lasten

Dit betreft een combinatie van diverse kleinere bedragen.

Programma 5 Bestuur

€ 0,4 miljoen minder lasten

€ 0,4 miljoen meer baten

Lasten (bedragen in miljoenen)

€ 0,07 -/- Scheldemondraad

€ 0,21 -/- X time2c

€ 0,07 + IPO

€ 0,33 + Interregproject Over de grens
€ 0,17 + Provinciale Staten
€ 0,11 + Overig
€ 0,40 + Totaal

Scheldemondraad

Doordat in 2009 zowel de bijdrage 2008 als de bijdrage 2009 in de kosten van het secretariaat van de Scheldemondraad is verleend, zijn de lasten circa € 0,07 miljoen hoger dan geraamd. Hiertegenover staat dat door een declaratie over 2008 op deze activiteit in 2009 een bedrag aan baten is ontvangen van circa € 0,05 miljoen. Per saldo is in 2009 een bedrag van circa € 0,03 miljoen meer besteed dan geraamd. Ten behoeve van de verrichte werkzaamheden in 2009 zal echter ook nog een declaratie worden ingediend.

X time2c

Bij de lasten (programmakosten) is circa € 0,21 miljoen meer gerealiseerd dan geraamd. Dit is veroorzaakt door het boeken van afwikkelingsverschillen uit voorgaande begrotingsjaren. Zowel bij de baten als bij de lasten zijn afwikkelingsverschillen ontstaan. Tegenover het verschil aan lastenzijde staat dat bij de baten circa € 0,20 miljoen meer is gerealiseerd dan geraamd. Het resterende verschil houdt verband met gedeclareerde BTW.

IPO

Het aandeel van de provincie Zeeland in het positieve rekeningsaldo van het IPO bedroeg € 0,06 miljoen. In de raming is deze bate niet meegenomen, dat is de voornaamste oorzaak van de onderschrijding van € 0,07 miljoen.

Interregproject Over de grens

Het aanvankelijke budget op de activiteit INTERREG IV-A grensregioprogramma Vlaanderen - Nederland bestaat uit het door Provinciale Staten beschikbaar gestelde budget 2010 ad € 0,5 miljoen aangevuld met een budget dat is overgeboekt uit begrotingsjaar 2008 ad circa € 0,64 miljoen. Bij de tweede ronde budgetbewaking 2009 is een bedrag beschikbaar gehouden voor de cofinanciering van projecten in het kader van INTERREG IV-A in de rest van het jaar. In 2009 is echter minder aan cofinanciering beschikbaar gesteld dan verwacht. Dit heeft geleid tot het restant budget. Voor projecten in het kader van INTERREG IV-A is in 2009 circa € 500.000 beschikbaar gesteld (dit bedrag is door middel van begrotingswijzigingen overgeboekt naar andere activiteiten op de provinciale begroting).

Provinciale Staten

Als materieel budget resteert een bedrag van € 0,17 miljoen. Dit valt weg tegen hogere personele lasten.

Baten (bedragen in miljoenen)
€ 0,12 + Euregioprogramma
€ 0,20 + X time2c
€ 0,08 + Overig
€ 0,40 + Totaal

EU regioprogramma

Uit de jaarrekening blijkt dat op de activiteit EU regioprogramma een bedrag van circa € 0,12 miljoen meer is ontvangen dan geraamd. Voornaamste oorzaak is de declaratie van een aanzienlijk bedrag (circa € 0,16 miljoen) voor personeels- en reiskosten bij Eu regio Scheldemond, terwijl voor ontvangsten een bedrag van € 0,04 miljoen was geraamd.

X time2c

Bij de baten is circa € 0,20 miljoen meer gerealiseerd dan geraamd door niet geraamde afwikkelverschillen uit voorgaande jaren.

Programma 6 Economie

€ 0,3 miljoen meer lasten
€ 0,3 miljoen meer baten

De subsidies die zijn verstrekt voor het Tipp programma waren bij de afrekening van het project € 0,3 miljoen hoger dan in de begroting rekening mee was gehouden. Dit bedrag is ook gedeclareerd bij het Ministerie van Economische Zaken dus de afwijkingen zijn niet van invloed op het saldo van de jaarrekening.

Programma 7 Toerisme en Recreatie

€ 0,7 miljoen minder lasten
€ 0,5 miljoen minder baten

Lasten (bedragen in miljoenen)
€ 0,07 + Strategische Marketing en Promotie
€ 0,05 + Routenetwerk impuls wandelen
€ 0,12 + Routenetwerk impuls varen
€ 0,40 + Uitfinanciering ontwikkeling & versterken toegankelijkheid
€ 0,06 + Overig
€ 0,70 + Totaal

Strategische Marketing en Promotie

Bij de laatste ronde budgetbewaking is aangegeven dat € 0,04 miljoen nodig was voor:

- Bruine vloot/charterschepen € 0,03 miljoen;
- Slag om de Schelde € 0,02 miljoen.

De uitvoering van de Bruine vloot/charterschepen is doorgeschoven naar 2010. De slag om de Schelde is ten laste gebracht van een ander budget. Tevens zijn twee subsidies aan de Stichting Promotie Zeeland Delta in het kader van Zuchtje Zeeland lager vastgesteld dan rekening mee was gehouden.

Routenetwerk impuls wandelen

De realisatie van subsidies in 2009 was te optimistisch ingeschat.

Routenetwerk impuls varen

De realisatie van subsidies in 2009 was te optimistisch ingeschat.

Uitfinanciering ontwikkeling & versterking toegankelijkheid

De lasten zijn negatief vanwege correcties over voorgaande jaren, waar in de begroting geen rekening mee gehouden is.

Baten (bedragen in miljoenen)

€ 0,12 -/- Routenetwerk impuls varen

€ 0,40 -/- Uitfinanciering en ontwikkeling & versterking toegankelijkheid

€ 0,02 + Overig

€ 0,50 -/- Totaal

Routenetwerk impuls varen en Uitfinanciering ontwikkeling en versterking toegankelijkheid

Door de tegenvallende realisatie van subsidies in 2009 voor dit project is de subsidie uit het ILG programma ook lager dan geraamd voor het identieke bedrag dan het verschil in de lasten.

Programma 8 Landbouw en Visserij

€ 0,5 miljoen minder lasten

€ 0,5 miljoen minder baten

Lasten (bedragen in miljoenen)

€ 0,54 + Leader+

€ 0,04 -/- Uitvoering PSEB

€ 0,50 + Totaal

Baten (bedragen in miljoenen)

€ 0,56 -/- Leader+

€ 0,04 + Uitvoering PSEB

€ 0,02 + Overig

€ 0,50 -/- Totaal

Het verschil aan de batenzijde is vrijwel identiek aan de lastenzijde omdat de posten waar verschillen zijn ontstaan betrekking hebben op uitgaven die worden gedekt uit doeluitkeringen van de Europese Unie.

Leader+

Het Leader + programma was verlengd tot 30 juni 2009. Deze periode was niet toereikend om het volledig geraamde budget te kunnen benutten, er resteerde nog € 0,5 miljoen ruimte. De afrekening van het Leader programma is opgesteld en gedeclareerd.

Uitvoering PSEB

Het verschil van € 0,04 miljoen is ontstaan door een bijdrage te verstrekken aan het Landbouw ontwikkelingsfonds en dit ten laste te brengen van de daarvoor beschikbaar zijnde rijksmiddelen.

Programma 10 Mobiliteit

€ 1,2 miljoen meer lasten (waarvan € 0,4 miljoen wordt gedekt uit een reserve)

€ 0,9 miljoen meer baten

Lasten (bedragen in miljoenen)

€ 0,06 + Werkbudget PVVP

€ 0,41 -/- KKS uitgaven gedekt uit de reserve Tunnel Sluiskil

€ 0,78 -/- KKS uitgaven gedekt door bijdragen van derden

€ 0,08 -/- Vervoersonderneming openbaar vervoer

€ 0,08 + Overig oh renovatie

€ 0,06 + Maaibestek regio

€ 0,48 -/- Gladheidbestrijding

€ 0,76 + Reductie openbare verlichting

€ 0,63 -/- Inkomsten schades wegen

€ 0,56 + Fastferry swath schepen

€ 0,16 + N676 voormalig veerhaven Breskens

€ 0,10 -/- N687 fietsvoorziening Koewacht-Bonte

€ 0,06 -/- Gladheidbestrijding samenwerking derden

€ 0,10 + Halteplan Provincie Zeeland

€ 0,44 -/- Overig

€ 1,20 -/- Totaal

Werkbudget PVVP

Voor 2009 was een onderzoek naar logistieke landbouwroutes gepland. I.v.m. de voorbereiding, overleg over de opzet was dit onderzoek pas eind 2009 gereed voor opdrachtverlening, zodat de uitvoering in 2010 zal plaatsvinden.

KKS uitgaven

Half 2009 is de voorbereidingsfase van het project kanaalkruising Sluiskil gestart. De uitgaven voor de KKS zijn sneller gegaan dan de prognose. 37 % van de uitgaven worden gedekt uit de reserve tunnel Sluiskil en 63 % van de uitgaven wordt gedekt uit van derden te ontvangen bijdragen. Per saldo lopen de uitgaven en inkomsten voor de KKS dus glad.

Vervoersonderneming openbaar vervoer

In verband met de vaststelling van de exploitatiebijdrage 2008 aan Connexxion is een aanvullende bijdrage betaald van circa € 0,15 miljoen.

Overig onderhoud en renovatie

De onderscheiding betreft in 2009 verleende opdrachten voor kwaliteitscontrole en -begeleiding, verificatiecontrole van renovatiebestekken 2009, waarvan de werkzaamheden niet in 2009 werden geleverd.

Maaibestek regio

Het verschil op het maaibestek is te wijten aan de gunstige weersomstandigheden, waardoor er minder maaiafval moest worden afgevoerd en gestort.

Gladheidbestrijding

Het aantal preventieve en curatieve strooiacties kwam boven het gemiddelde aantal acties uit i.v.m. extreem winterweer. Het budget gaat uit van een gemiddeld aantal preventieve en curatieve strooiacties per jaar

Reductie openbare verlichting

Het verschil is ontstaan door het niet tijdig kunnen leveren van materialen door Delta Infra voor het uitvoeren van de diverse DIM projecten

Inkomsten schades wegen

De overschrijding op deze budgetpost moet in relatie gezien worden met de baten op deze activiteit. Deze zijn € 0,03 miljoen na saldering blijft een verschil over van schadeposten waarvan de kosten al betaald zijn en de afwikkeling nog volgt.

Fastferry swath schepen

Vershil is ontstaan door het niet tijdig kunnen leveren van boxcoolers en stoelbekledingen en niet tijdig kunnen installeren van aanpassingen aan de Fastferry (ICAF systeem). Dit wordt doorgeschoven naar 2010

N676 voormalige veerhaven Breskens

Het project weg N676 naar de voormalige veerhaven Breskens kon op wat rooiwerkzaamheden na niet meer in 2009 worden uitgevoerd. De werkzaamheden zijn daardoor naar 2010 doorgeschoven. In 2010 is een aanvullend projectbudget geregeld.

N687 fietsvoorziening Koewacht-Bonte

De overschrijding betreft meerwerk op de bestekken E&M25-2008 (€ 0,09 miljoen) en E&M11-2009

Gladheid bestrijd samenwerking derden

De overschrijdingen (baten en lasten) moeten op deze budgetpost moet in samenhang met elkaar gezien worden. Dit betreft gemaakte kosten die nog naar de deelnemers in de gezamenlijke gladheid bestrijding doorbelast dienen te worden

Halteplan Provincie Zeeland

Er zijn dit jaar geen beschikkingen uitgeven voor dit project. Het project schuift in tijd op.

Baten (bedragen in miljoenen)

€ 0,78 + KKS uitgaven

€ 0,06 + Renovatiebestek

€ 0,06 -/- N62 sloeweg

€ 0 06 -/- Eigendommenbeheer

€ 0,06 -/- Pachten e.d.

€ 0,06 + Gladheidbestrijding samenwerking derden

€ 0,10 + Collectief vraagafhankelijk vervoer

€ 0,08 + Overig

€ 0,90 + Totaal

Kanaalkruising sluiskil

De overschrijding is het gevolg van het in de loop van 2009 bij de BV KKS gedetacheerd provincie personeel.

Renovatiebestek

In de renovatiebestekken zijn werkzaamheden (Westkade te sas van gent, deel fietspad Oostkapelle) gecombineerd waarvan de kosten bij derden kunnen worden gedeclareerd. De werkelijk te declareren kosten zijn hoger dan de geraamde kosten.

N62 Sloeweg

Het project N62 wordt gerealiseerd uit een rijksbijdrage, waarvan de beschikbaarstelling gerelateerd wordt aan de gerealiseerde kosten. Het verschil bij de baten wordt veroorzaakt doordat de werkelijke kosten lager zijn dan de raming.

Eigendommenbeheer

De verkoop van gronden bij de Punt in Middelburg is doorgeschoven naar 2010

Pachten e.d.

Het niet geraamde verschil heeft betrekking op de gebruiksvergoeding en canon Koninklijke Schelde Groep BV Vlissingen.

Collectief vraagafhankelijk vervoer

De afrekening met het Samenwerkingsverband Collectief Vervoer Zeeuwsch-Vlaanderen van de vervoerkosten van het CW buitengebied (VTV-vervoer) en 50% van de vervoerskosten van de overgangsregeling 'kwetsbare groepen' resulteerde in een terugbetaling van € 0,1 miljoen.

Programma 11 Verkeersveiligheid

€ 0,9 miljoen minder lasten

€ 1,1 miljoen minder baten

Lasten (bedragen in miljoenen)
 € 0,35 + Infrastructuursubsidies
 € 0,53 + BDU strategisch budget
 € 0,12 + ROVZ
€ 0,10 -/- Overig
 € 0,90 + Totaal

Infrastructuursubsidies

Aan gemeenten en waterschappen worden subsidies voor infrastructuur verstrekt, waarvan de vaststelling na uitvoering van de werkzaamheden plaatsvindt. De afrekeningen in 2009 zijn achtergebleven op de prognose. Saldomatisch is er geen effect want de subsidies worden gedekt uit de rijksbijdrage BDU.

BDU strategisch budget

Het betreft BDU gelden ten behoeve van provinciale infrastructuurprojecten genoemd in het Meerjaren 8Zeeland (MIZ). Daarvan zijn er een aantal voor uitvoering (geheel of deels) naar 2010 doorgeschoven. Ook de BDU bijdrage wordt daarmee doorgeschoven. Dit betreft bijvoorbeeld N286 fietspad St. Maartensdijk-Stavenisse, N669 kruispunt Kloetingseweg, N286 aansluiting Kadijk.

ROVZ

Dit is het gevolg van in 2009 opgestarte acties en verleende opdrachten die niet meer in 2009 gefactureerd zijn en waarvan de verantwoording in verband met de BDU systematiek in 2010 plaatsvindt. Dit betreft een bedrag van circa € 0,5 miljoen. Enkele voorbeelden zijn de actie Vaker Veilig Fietsen € 0,02 miljoen, Evaluatieonderzoek drugs en verkeer € 0,01 miljoen, slachtofferhulp educatieve activiteiten € 0,02 miljoen, VEVO activiteiten € 0,03 miljoen.

Baten (bedragen in miljoenen)
 € 0,35 -/- Infrastructuursubsidies
 € 0,68 -/- BDU strategisch budget
 € 0,12 -/- ROVZ
€ 0,05 + Overig
 € 1,10 -/- Totaal

Het verschil aan de batenzijde betreft niet bestede rijksbijdrage BDU Verkeer en Vervoer (€ 0,35 miljoen infrastructuursubsidies, € 0,68 miljoen BDU ten behoeve van provinciale infrastructuur, € 0,12 miljoen (ROVZ). De besteding schuift door naar 2010.

Programma 12 Milieu

€ 2,0 miljoen minder lasten
 € 2,8 miljoen minder baten

Lasten (bedragen in miljoenen)
 € 0,07 -/- Actieprogramma energie
 € 0,07 -/- Interreg bedrijventerreinen management
 € 1,50 + Uitvoering bodemsaneringsprojecten
 € 0,11 -/- Verordening bodemsanering bedrijfsterreinen
 € 0,29 + Externe veiligheid VROM
 € 0,09 + Uitvoering EU richtlijn omgevingslawaa
 € 0,05 + Vitaal Sloe/Kanaalzone
 € 0,12 + Pilots gebruik bodeminformatie
€ 0,20 + Overig
 € 2,00 + Totaal

Actieprogramma energie

Deze activiteit bezien in combinatie met activiteit 72617 Strategienota energie. In combinatie met de activiteit strategienota blijft er een overschrijding van € 0,03 miljoen over. In de 2e ronde budgetbewaking is een bedrag van €0,20 miljoen overgeheveld naar de algemene middelen. Dit bedrag was achteraf bezien € 0,03 miljoen te hoog.

Interreg bedrijventerreinen management

In december 2009 is een afrekening van de PIOB-subsidie 1999-2007 ontvangen. Hierop diende een bedrag van ü 0,21 miljoen betaald te worden. Voor een deel van deze factuur was dekking binnen deze post.

Uitvoering bodemsaneringsprojecten en Otheense Kreek

In 2009 zijn alle nog beschikbare Rijksmiddelen voor de bodemsanering geraamd in 2009 omdat het bodemsaneringsprogramma eind 2009 afliep. In december 2009 is door het ministerie van VROM bekend gemaakt dat er sprake is van overgangsbeleid met betrekking tot het beschikbaar gestelde bodemsaneringsbudget. Hierdoor laat het bodemsaneringsprogramma een onderbesteding zien, waardoor ook de inkomsten in 2009 lager uitvallen dan geraamd.

Verordening bodemsanering bedrijfsterreinen.

De extra baten worden veroorzaakt door de inkomsten van een bodemsanering van een voormalig bedrijfsterrein aan de Bossestraat. Tegenover de extra inkomsten staan extra inkomsten ter grootte van de overschrijding.

Externe veiligheid VROM

Op deze post zijn personele lasten geboekt voor externe veiligheid. Deze kosten kunnen worden gedeclareerd bij het ministerie van VROM en een bedrag van € 0,29 miljoen kan dus ten laste worden gebracht van de inkomsten van derden.

Uitvoering EU richtlijn omgevingslawaaï

In 2009 zijn op de activiteit uitvoering EU-richtlijn omgevingslawaaï geen uitgaven gedaan omdat hier geen projecten voor beschikbaar waren in 2009.

Vitaal Sloe/Kanaalzone

Door langdurige ziekte van de projectleider laat dit project een onderbesteding zien in 2009. Hierdoor zijn ook de baten in 2009 achtergebleven.

Pilots gebruik bodeminformatie

In afwijking van de raming is in 2009 niets gerealiseerd. Er is wel een meevaller op een in 2008 aangegane verplichting verwerkt.

Baten (bedragen in miljoenen)

€ 0,07 -/- Provinciale bijdrage 2,5 % bodemsanering

€ 2,30 -/- Uitvoering bodemsaneringsprojecten

€ 0,11 + Verordening bodemsanering bedrijfsterreinen

€ 0,09 -/- Uitvoering EU richtlijn omgevingslawaaï

€ 0,05 -/- Vitaal Sloe/Kanaalzone

€ 0,21 -/- Externe veiligheid VROM

€ 0,19 -/- Overig

€ 2,80 -/- Totaal

Prov bijdr 2,5 % bosa

Dit betreft de provinciale bijdrage in het bodemsaneringsbudget. Bij de budgetbewakingsrondes is aangegeven dat hier geen middelen beschikbaar zijn gesteld, zodat deze activiteit een overbesteding laat zien.

Voor de overige baten zie de toelichting bij de lasten

Programma 13 Ruimtelijke omgeving

€ 1,6 minder lasten

€ 0,4 minder baten

Lasten (bedragen in miljoenen)
 € 0,19 -/- Investering stedelijke vernieuwing
 € 0,06 -/- Project dc-noise
 € 0,16 -/- Vitaal platteland Zeeland
 € 0,42 + Stads en dorpsvernieuwing
 € 0,02 + SGB programma
 € 0,31 + Stimuleringsbudget CPO
 € 0,51 + Waterdunen
 € 0,30 + Grondgebied landbouw inrichting
 € 0,27 + Uitfinanciering inrichting grondgebied landbouw
€ 0,18 + Overig
 € 1,60 Totaal

Investering stedelijke vernieuwing

Deze activiteit behoort bij activiteit 72287 ISV programmameenten en behoren samen bekeken te worden. Eind oktober 2009 is nog een ISV-subsidie van verstrekt aan de gemeente Kapelle voor het Oude Veilingcomplex. Deze uitgaven worden gedekt door het ontvangen voorschot van het ministerie van VROM. Het geheel van baten en lasten is per saldo 0.

Project dc-noise

Dit project heeft in 2009 een goede voortgang laten zien, waardoor er een overschrijding is ontstaan. Deze overschrijding wordt gedekt door de extra inkomsten die hierdoor vrijgevallen zijn in 2009.

Vitaal platteland Zeeland

Deze activiteit laat een overschrijding zien. De projecten in het kader van Vitaal Platteland Zeeland die niet uit ILG middelen worden gerealiseerd zijn sneller dan verwacht uitgevoerd en wordt budget uit latere jaren naar voren geschoven.

Stads en dorpsvernieuwing

De regeling Stads- en dorpsvernieuwing is een al langlopende rijksregeling. Jaarlijks wordt ingeschat voor welk bedrag subsidieafrekeningen binnenkomen en in de begroting opgenomen. In 2009 zijn er minder afrekeningen binnengekomen dan werd ingeschat, waardoor deze activiteit een onderbesteding laat zien. Per saldo zijn de baten en lasten gelijk.

SGB programma cofinanciering Zuidhoek inlagen, wateroverlast Kop van Schouwen, Westkapelle-Vroon

Het SGB-programma is geheel afgerekend in 2009. Per saldo blijft er nog een positief saldo over van ongeveer € 0,02 miljoen.

Stimuleringsbudget CPO

Door tijdsgebrek is de overeenkomst met de stichting CPOZ nog niet opgesteld. Deze overeenkomst is noodzakelijk om de gelden over te maken naar de stichting welke deze gelden gaat beheren. In december 2009 is dit voorgelegd aan GS. Waarbij GS besloten heeft om deze gelden in de voorjaarsconferentie als voorstel op te nemen om opnieuw te bestemmen in 2010.

Waterdunen

Nadat de laatste mogelijkheid tot het wijzigen van de begroting was verstreken is geconcludeerd dat de gemaakte kosten konden worden gedeclareerd ten laste van de ILG middelen. De provinciale middelen vallen daarmee in 2009 vrij.

Grondgebied landbouw inrichting

De inrichting grondgebonden landbouw is later op gang gekomen dan verwacht.

Uitfinanciering inrichting grondgebied landbouw

De onderschrijding op deze activiteit is veroorzaakt door een vooraf ingeschat uitgavenpatroon voor 2009, welke hoger was verwacht.

Baten (bedragen in miljoenen)

€ 0,19 + Investerings stedelijke vernieuwing

€ 0,05 + Project dc-noise

€ 0,42 +/- Stads en dorpsvernieuwing

€ 0,02 + SGBWateroverlast Kop van Schouwen

€ 0,14 +/- Grondgebied landbouw inrichting

€ 0,27 +/- Uitfinanciering inrichting grondgebied landbouw

€ 0,17 + Overig

€ 0,40 +/- Totaal

Investerings stedelijke vernieuwing

Eind oktober 2009 is nog een ISV-subsidie van verstrekt aan de gemeente Kapelle voor het Oude Veilingcomplex. Deze uitgaven worden gedekt door het ontvangen voorschot van het ministerie van VROM. Het geheel van baten en lasten is per saldo 0.

Project dc-noise

De baten voor dit project die nog niet geraamd waren zijn ontvangen in 2009. Deze baten zijn ingezet ter dekking van de uitgaven. Per saldo loopt deze activiteit nagenoeg op nul.

Programma gemeenten isv

Deze activiteit behoort bij activiteit 720161 ISV en behoren samen bekeken te worden. Eind oktober 2009 is nog een ISV-subsidie van verstrekt aan de gemeente Kapelle voor het Oude Veilingcomplex. Deze uitgaven worden gedekt door het ontvangen voorschot van het ministerie van VROM. Het geheel van baten en lasten is per saldo 0.

Stads en dorpsvernieuwing

Doordat de uitgavenzijde een onderbesteding laat zien zijn er minder inkomsten ontvangen voor de SDV-regeling. Per saldo zijn de bestedingen en ontvangsten exact gelijk.

SGB programma cofinanciering Zuidhoek inlagen, wateroverlast Kop van Schouwen, Westkapelle-Vroon

Het SGB-programma is geheel afgerekend in 2009. Per saldo blijft er nog een positief saldo over van ongeveer € 0,02 miljoen.

Grondgebied landbouw inrichting en Uitfinanciering inrichting grondgebied landbouw

De lagere lasten hebben geleid tot een navenant lager ILG-subsidie.

Programma 14 Watermanagement

€ 0,4 miljoen meer lasten

€ 0,6 miljoen meer baten

Lasten (bedragen in miljoenen)

€ 0,15 +/- Scaldit

€ 0,18 +/- Climate proof areas

€ 0,08 +/- Peilgestuurde drainage

€ 0,08 + Blauwe impuls

€ 0,11 +/- Kennisnetwerk-deltawater

€ 0,04 + Overig

€ 0,40 +/- Totaal

Scaldit

In 2009 is een subsidie van Rijkswaterstaat voor Nederland leeft met Water ontvangen, die niet was geraamd in de begroting. Hierdoor laten zowel de baten als de lasten een overschrijding zien. Per saldo loopt deze activiteit nagenoeg op nul.

Climate proof areas

De lasten laten een overschrijding zien welke gecompenseerd worden door de baten. Per saldo wordt er € 0,07 miljoen toegevoegd aan het rekeningresultaat, dit betreft de niet in 2009 aangewende provinciale cofinanciering voor dit project.

Peilgestuurde drainage

De lasten en baten over 2009 zijn niet geraamd hierdoor laat deze activiteit aan zowel de baten als de lastenzijde een overschrijding zien. Per saldo laat deze activiteit een overschrijding zien welke de provinciale cofinanciering voor dit project is over 2009. Deze overschrijding wordt gedekt door het overschot op de kwaliteitsimpuls blauw.

Blauwe impuls

Voor blauwe impuls is er een onderschrijding van € 0,08 miljoen. Dit bedrag was bedoeld als cofinanciering van het meerjarig project Peilgestuurde Drainage. De besteding van de cofinancieringsmiddelen is niet conform de planning gerealiseerd en zijn als dekking aangewend voor peilgestuurde drainage.

Kennisnetwerk-deltawater

In 2009 zijn de lasten voor het kennisnetwerk overschreden. De extra lasten worden gedekt door de extra baten. Hierdoor is er geen invloed op het saldo van de jaarrekening.

Baten (bedragen in miljoenen)

€ 0,16 + Scaldit

€ 0,25 + Climate proof areas

€ 0,07 + Peilgestuurde drainage

€ 0,11 + Kennisnetwerk-deltawater

€ 0,01 + Overig

€ 0,60 + Totaal

Scaldit

In 2009 is een subsidie van Rijkswaterstaat voor Nederland leeft met Water ontvangen, die niet was geraamd in de begroting. Hierdoor laten zowel de baten als de lasten een overschrijding zien. Per saldo loopt deze activiteit nagenoeg op nul.

Climate proof areas

Voor dit project zijn in 2009 meer uitgaven gedaan. Deze konden worden gedeclareerd waardoor ook een verschil aan de batenzijde is ontstaan.

Peilgestuurde drainage

De lasten en baten over 2009 zijn niet geraamd hierdoor laat deze activiteit aan zowel de baten als de lastenzijde een overschrijding zien. Per saldo laat deze activiteit een overschrijding zien welke de provinciale cofinanciering voor dit project is over 2009. Deze overschrijding wordt gedekt door het overschot op de kwaliteitsimpuls blauw.

Kennisnetwerk-deltawater

In 2009 zijn extra baten ontvangen voor het Kennisnetwerk Deltawater. Deze baten zijn ingezet om de overschrijding op de lasten te dekken.

Programma 15 Natuur en Landschap

€ 9,6 miljoen minder lasten

€ 9,3 miljoen minder baten

Lasten (bedragen in miljoenen)

€ 0,47 -/- Natuurpakket Westerschelde planvorming

€ 0,18 -/- Beheerskosten ilg

€ 0,12 -/- Zwin

€ 0,14 -/- Middengebied

€ 0,28 + Ssl - forten en linies

€ 0,09 + Natura 2000 beheerplannen

€ 0,14 + Communicatietraject NB-wet

€ 0,13 -/- Kwaliteitsimpuls groen

€ 2,67 + Natuurcompensatie Westerschelde

€ 0,42 + Life project

€ 1,52 -/- Waterdunen VROM

€ 0,11 -/- Realisatie EHS verwerving

€ 1,00 -/- Realisatie EHS in beheer

€ 0,16 + Uitvoering jaarplannen

€ 0,07 + Uitvoering soortenbeschermingsplan

€ 9,62 + Westerschelde verwerving

€ 0,54 -/- Nationaal landschap ontwikkeling

€ 0,41 + Nationaal landschap cultuurhistorie

€ 0,13 + Milieukwaliteit vermindering verdroging

€ 0,24 + Uitfinanciering divers projecten

€ 0,42 -/- Overig

€ 9,60 + Totaal

Natuurpakket Westerschelde planvorming

Kosten van derden zijn gemaakt maar niet geraamd omdat er vanuit gegaan is dat die wegvallen tegen het ILG-subsidie.

Beheerskosten ilg

De beheerkosten ILG zijn niet geraamd. Deze zijn financieel gedekt uit de rentebaten.

Zwin en Middengebied

De kosten van derden die hier gemaakt zijn waren niet geraamd omdat deze konden worden gedekt uit middelen van het ILG.

Ssl - forten en linies

De gehele cofinanciering voor dit project is toegekend in de voorjaarsconferentie van 2009. In 2009 was dit project nog in de voorbereidingsfase waardoor de raming te optimistisch is opgenomen in de begroting. Hierdoor zijn ook de baten te hoog ingeschat. Per saldo vloeit de provinciale cofinanciering terug naar de algemene middelen.

Natura 2000 beheerplannen

Door het ministerie van LNV is in 2009 een bedrag van € 0,16 miljoen ontvangen voor het opstellen van de 5 provinciale beheerplannen voor de 7 binnendijkse Natura-2000 gebieden. De doelstelling is gerealiseerd tegen lagere kosten.

Communicatietraject NB-wet

De bebording van de Voordelta zijn niet meer in 2009 geleverd, waardoor deze niet op 2009 mogen drukken. Hierdoor is de onderbesteding in 2009 ontstaan. Hierdoor ontstaan er ook lagere baten.

Kwaliteitsimpuls groen

In 2009 zijn extra baten ontvangen in het kader van Staats Spaanse Linies. Deze extra ontvangsten zijn in 2009 ingezet ten gunste van de Kwaliteitsimpuls Groen. Hierdoor laat deze activiteit in 2009 een overschrijding zien aan de lastenzijde.

Natuurcompensatie Westerschelde

De overige lasten laten een onderscheiding zien. Deze lasten zijn in 2009 te optimistisch ingeschat. Hierdoor laten de baten dezelfde onderscheiding zien waardoor deze activiteit per saldo op nul loopt.

Life project

In 2009 is de declaratie van Dienst Landelijk Gebied niet ontvangen, waardoor dit project een flinke onderbesteding laat zien in 2009 ondanks dat dit werk wel is uitgevoerd.

Waterdunen

De lasten die voor het project Waterdunen zijn gemaakt kunnen worden gedeclareerd bij het ministerie van VROM

Realisatie EHS verwerving

De hogere grondaankopen zijn tot het zelfde niveau gedekt ten laste van het ILG-subsidie.

Realisatie EHS in beheer

De hogere gerealiseerde kosten van het programmabeheer via Directie Regelingen (DR) hebben geleid tot een navenant hogere dekking uit het ILG subsidie. Daarnaast is onder de baten een bijdrage van het IPO ad € 0,19 miljoen verantwoord, die niet was geraamd.

Uitvoering jaarplannen

Er zijn voor deze activiteit minder kosten gemaakt dan vooraf ingeschat.

Uitvoering soorten beschermingsplan

De raming was te hoog mede omdat geen rekening gehouden met de vrijval van een in 2008 opgenomen verplichting van € 0,04 miljoen.

Westerschelde verwerving

De geraamde en de gerealiseerde lasten vallen weg tegen het ILG-subsidie (zie baten). De ramingen zijn niet meer bijgesteld naar de gehanteerde prognose van € 21,5 miljoen, maar ook die is niet gehaald. Naar verwachting leidt dat in 2010 tot aanvullende grondaankopen.

Nationaal landschap ontwikkeling

Bij de begroting is er vanuit gegaan dat de lasten over de ILG-jaren een gelijkmatig patroon zouden hebben. In werkelijkheid zijn in 2009 relatief meer subsidies betaald die ten laste van het ILG-subsidie komen.

Nationaal landschap cultuurhistorie

De lasten zijn negatief vanwege correcties over voorgaande jaren, waar in de begroting geen rekening mee gehouden is.

Milieukwaliteit vermindering verdroging

Bij het opstellen van de jaarplanning is rekening gehouden met uitgaven op desbetreffende activiteit. In afwijking van de begroting zijn er echter geen werkzaamheden uitgevoerd voor deze activiteit en zodoende ook geen kosten gemaakt.

Uitfinancieringsprojecten

De voortgang van de verschillende projecten varieerde. Per saldo resteerde in 2009 een bedrag van € 0,24 miljoen.

Baten (bedragen in miljoenen)

€ 0,32 + Natuurpakket Westerschelde planvorming

€ 0,13 + Beheerskosten ilg

€ 0,12 + Zwin

€ 0,14 + Middengebied

€ 0,16 +/- Ssl - forten en linies

€ 0,07 + Natura 2000 beheerplannen

€ 0,12 +/- Communicatietraject NB-wet

€ 0,15 + Kwaliteitsimpuls groen

€ 0,16 +/- Natuurbeschermingswet

€ 2,40 +/- Natuurcompensatie Westerschelde

€ 0,44 +/- Life project

€ 1,52 + Waterdunen bijdrage VROM

€ 0,11 + Realisatie EHS verwerving

€ 1,00 + Realisatie EHS in beheer

€ 0,16 +/- Uitvoering jaarplannen

€ 9,62 +/- Westerschelde verwerving

€ 0,64 + Nationaal landschap ontwikkeling

€ 0,30 +/- Nationaal landschap cultuurhistorie

€ 0,09 +/- Milieukwaliteit vermindering verdroging

€ 0,24 +/- Uitfinanciering diverse projecten

€ 0,19 + Overig

€ 9,30 +/- Totaal

Natuurpakket Westerschelde planvorming

Is subsidie niet geraamde 'Overige lasten', die overigens iets lager is omdat in 2008 een zelfde bedrag teveel is verantwoord.

Beheerskosten ILG

De gerealiseerde bate betreft het deel van de rentebaten dat dient ter dekking van de beheerkosten.

Zwin en Middengebied

De kosten van derden die zijn gemaakt voor het Zwin en Middengebied zijn gedeclareerd ten laste van het ILG.

Ssl - forten en linies

De gehele cofinanciering voor dit project is toegekend in de voorjaarsconferentie van 2009. In 2009 was dit project nog in de voorbereidingsfase waardoor de raming te optimistisch is opgenomen in de begroting. Hierdoor zijn ook de baten te hoog ingeschat. Per saldo vloeit de provinciale cofinanciering terug naar de algemene middelen.

Natura 2000 beheerplannen

Door het ministerie van LNV is in 2009 een bedrag van € 160.000 ontvangen voor het opstellen van de 5 provinciale beheerplannen voor de 7 binnendijkse Natura-2000 gebieden. De doelstelling is gerealiseerd tegen lagere kosten. Hierdoor is ontstaan een onderbesteding aan de batenzijde. De raming op de batenzijde van activiteit 72700 Natuurbeschermingswet behoort op deze activiteit te staan.

Communicatietraject NB-wet

De bebording van de Voordelta zijn niet meer in 2009 geleverd, waardoor deze niet op 2009 mogen drukken. Hierdoor is de onderbesteding in 2009 ontstaan. Hierdoor ontstaan er ook lagere baten.

Kwaliteitsimpuls groen

In 2009 zijn nog ontvangsten binnengekomen voor de Staats Spaanse Linies. Hierdoor wordt de overschrijding aan de lastenzijde gedekt.

Natuurbeschermingswet

Het geraamde bedrag behoort toe aan activiteit 72540 Natura 2000 beheerplannen.

Natuurcompensatie Westerschelde

De overige baten laten een onderscheiding zien. De lasten zijn in 2009 te optimistisch ingeschat. Hierdoor laten de baten dezelfde onderscheiding zien waardoor deze activiteit per saldo op nul loopt.

Life project

In 2009 is de declaratie van Dienst Landelijk Gebied niet ontvangen, waardoor dit project een flinke onderbesteding laat zien in 2009i ondanks dat dit werk wel is uitgevoerd. Hierdoor blijven de baten achter bij de lasten.

Waterdunen bijdrage VROM

Dit betreft de ontvangst van het subsidiebedrag voor het project Waterdunen. Deze subsidie is ontvangen na 1 oktober en om deze reden kon deze niet meer in de begroting opgenomen worden.

Realisatie EHS verwerving, Realisatie EHS in beheer

Zie lasten.

Uitvoering jaarplannen

Er is in 2009 minder gerealiseerd dan gedacht waardoor ook geen baten konden worden geboekt volgens begroting.

Westerschelde verwerving

Door minder grondaankopen is ook minder gedeclareerd dan geraamd.

Nationaal landschap ontwikkeling, Nationaal landschap cultuurhistorie

Door minder te realiseren waren er navenant minder baten. Bij de begroting was uitgegaan van een kosten-subsidieverhouding zoals die voor POP-subsidiëring geldt. De is echter nog slechts beperkt aan de orde.

Milieukwaliteit vermindering verdroging

Als er geen lasten zijn gemaakt betekent dat ook geen baten konden worden ingeboekt ten laste van het ILG budget.

Uitfinancieringsprojecten

De voortgang van de verschillende projecten varieerde. Per saldo resteerde in 2009 een bedrag van € 0,24 miljoen

Algemene dekkingsmiddelen

€ 1,0 miljoen minder lasten

€ 0,4 miljoen meer baten

Lasten (bedragen in miljoenen)

€ 0,10 + Stelpost initiatieven Staten

€ 0,02 -/- Rentekosten en inningskosten

€ 0,79 + Afwikkelverschillen voorgaande jaren

€ 0,08 + Vrijval dekkingsreserve Gistpoort

€ 0,23 + Vrijval voorziening i.v.m. aanslag BTW/BCF 2003-2008

€ 0,18 -/- Overig

€ 1,00 + Totaal

Lasten

Op de stelpost initiatieven Provinciale Staten resteerde € 0,1 miljoen, dit is niet aangewend in 2009 en het bedrag komt ten gunste van het jaarrekeningsaldo.

Er resteert in de jaarrekening een positief saldo op de post verschil op kostenplaatsen van € 0,79 miljoen. Dit is in de laatste maanden ontstaan want in het najaar was ook al een flink bedrag vrijgevallen uit afwikkelingen. Deze verschillen worden voornamelijk veroorzaakt doordat in 2009 subsidies zijn afgewikkeld. Gelden vallen vrij vanwege het feit dat subsidies voor het volledige toegezegde bedrag worden verantwoord, maar veelal de is werkelijke bijdrage lager.

Op verschil op kostenplaatsen is tevens de last geboekt voor de aanslag van de belastingdienst naar aanleiding van de controle van de BTW aangifte in het kader van de ondernemers BTW en het BTW compensatiefonds. De belastingdienst heeft voor het jaar 2003-2007 een lagere aanslag opgelegd dan waar vorig jaar vanuit is gegaan. Het totaalbedrag komt uit op circa € 2,5 miljoen inclusief de heffingsrente. In 2008 was er nog geen rekening is gehouden met de aanslag over 2008 zelf (€ 0,3 miljoen) en de totaal te betalen heffingsrente is ingeschat op circa € 0,35 miljoen. Een deel van de claim heeft betrekking op uitgaven waarvoor ILG bijdragen zijn ontvangen. Deze niet compensabele BTW wordt nu als last gedeclareerd bij het Ministerie (€ 0,38 miljoen) Per saldo valt van de voorziening die vorig jaar is getroffen (€ 2,35 miljoen) een bedrag van € 0,23 miljoen vrij.

De investering in het Gistpoortgebouw is afgerond in 2009. Uit de dekkingsreserve viel een bedrag vrij van € 0,08 miljoen.

Baten (bedragen in miljoenen)

€ 0,05 + Renteopbrengsten
€ 0,11 + Provinciefondsuitkering
€ 0,15 + Motorrijtuigenbelasting
€ 0,09 + Overig
€ 0,40 + Totaal

Baten

Verder is via een decemberbrief aangekondigd dat er nog een aanvulling volgde van de provinciefondsuitkering in verband met taakmutaties. De uitkering valt daarom € 0,2 miljoen hoger uit dan geraamd. Op de opcenten motorrijtuigenbelasting is € 0,15 miljoen meer ontvangen dan in de raming vanuit is gegaan.

Mutaties reserves

De mutaties op reserves zijn totaal per saldo € 0,4 miljoen lager dan geraamd. Dit wordt veroorzaakt doordat er op het programma Mobiliteit minder voorbereidingskosten zijn gedeclareerd door de BV Kanaalkruising Sluiskil dan in de laatste raming van 2009 rekening mee was gehouden.

3. Resultaat

Het positief resultaat van de jaarrekening 2009 na bestemming bedraagt € 4,8 miljoen. Dit wordt resultaat na bestemming genoemd omdat vermeerderingen en verminderingen van de reserves volgens de voorschriften³ als bestemming van het resultaat moeten worden gepresenteerd. Het negatief resultaat voor bestemming bedraagt € 15,7 miljoen. Per saldo wordt € 20,6 miljoen van de programmalasten uit de reserves gedekt. Een gedetailleerd verloopoverzicht van de reserves is te vinden in de bijlagen Staat van reserves en voorzieningen en Verloop reserves en voorzieningen.

³ Besluit begroting en verantwoording gemeentes en provincies

De opbouw van het resultaat voor en na bestemming wordt hieronder weergegeven. Vervolgens wordt ingegaan op de oorzaken van de verschillen tussen de begrote en bestede bedragen in de programma's. Het verschil op de financiering en algemene dekkingsmiddelen wordt eveneens toegelicht.

Resultaat voor bestemming (X € 1.000)

-/- € 15.743

Vermeerderingen in de loop van het boekjaar

Algemene reserve (excl. Saldo rekening 2008)	-/-€	30.688	
Reserve Tunnel Sluiskil	-/-€	278	
Reserve Duurzaam archiveren	-/- €	716	
Reserve Opslaggebouw Fastferry	-/-€	250	
Reserve Aanlandingsvoorzieningen Fastferry	-/- €	3.658	
Reserve Gebouwen en terreinen Fastferry	-/-€	<u>2.299</u>	
Totaal toegevoegd aan reserves	-/- €		37.889

Verminderings in de loop van het boekjaar

Algemene reserve	€	40.339	
Reserve WOV	€	13.443	
Reserve Tunnel Sluiskil	€	1.626	
Reserve vervangende nieuwbouw Groene Woud	€	111	
Reserve verbouwing Zeeuws museum	€	200	
Reserve Gistpoortgebouw	€	188	
Reserve wegsteunpunt Mauritsfort	€	128	
Reserve Duurzaam archiveren	€	143	
Reserve Aanlandingsvoorzieningen Fastferry	€	152	
Reserve Gebouwen en terreinen Fastferry	€	<u>92</u>	
Totaal onttrokken aan reserves			€ 58.479
Saldo mutaties reserves			<u>€ 20.590</u>
Resultaat na bestemming			€ 4.847

8.4 Balans

8.4 Balans per 31 december 2009

ACTIVA		
Omschrijving	ultimo 2009	ultimo 2008
vaste activa		
materiële vaste activa economisch nut		
gronden en terreinen	248	270
bedrijfsgebouwen	16.869	14.122
grond- weg en waterbouwkundige werken	5.953	6.197
vervoermiddelen	21.530	22.427
machines apparaten installaties	1.000	912
totaal materiële vaste activa economisch nut	45.600	43.928
materiële vaste activa maatschappelijk nut		
grond- weg en waterbouwkundige werken mn	-	-
totaal materiële vaste activa maatschappelijk nut	-	-
financiële vaste activa		
kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen	118.976	28.666
overige langlopende leningen	44	78
overige uitzettingen > 1 jaar	22.039	26.039
totaal financiële vaste activa	141.059	54.783
totaal vaste activa	186.658	98.711
vlottende activa		
voorraden		
onderhanden werk waaronder bouwgronden in exploitatie	5.951	-
gereed product en handelsgoederen	5.370	3.015
totaal voorraden	11.321	3.015
uitzettingen < 1 jaar		
vorderingen op openbare lichamen	9.354	8.939
overige vorderingen	21.732	8.581
rek.courant verhoudingen met niet financiële instellingen	1.113	-
overige uitzettingen	33.000	147.000
totaal uitzettingen < 1 jaar	65.198	164.521
overlopende activa		
overlopende activa	6.333	6.521
vooruitbetalingen	49	499
totaal overlopende activa	6.382	7.020
liquide middelen		
kas- bank en giroaldi	26.122	38.872
totaal liquide middelen	26.122	38.872
totaal vlottende activa	109.024	213.428
totaal generaal	295.682	312.139

(bedrag x € 1.000)

PASSIVA		
Omschrijving	ultimo 2009	ultimo 2008
vaste passiva		
eigen vermogen		
algemene reserve	103.698	113.349
bestemmingsreserves	46.893	55.773
resultaat na bestemming	4.847	2.057
totaal eigen vermogen	155.438	171.179
voorzieningen		
voorzieningen	27.982	35.644
totaal voorzieningen	27.982	35.644
vaste schulden > 1 jaar		
onderhandse leningen van binnenlandse bedrijven		-
totaal vaste schulden > 1 jaar		-
totaal vaste passiva	183.421	206.823
vlottende passiva		
netto vlottende schulden < 1 jaar		
kasgeldleningen	-	-
overige schulden	8.650	10.601
liquide middelen	153	-
rek.courant verhoudingen met niet financiële instellingen	-	97
totaal netto vlottende schulden < 1 jaar	8.803	10.699
overlopende passiva		
overlopende passiva	26.189	23.244
nl en europese subsidies overlopende passiva	77.268	71.373
totaal overlopende passiva	103.458	94.617
totaal vlottende passiva	112.261	105.315
totaal generaal	295.682	312.139

gewaARBorgde geldleningen €

12.492

8.5 Waarderingsgrondslagen balans

De balansposten zijn gewaardeerd tegen nominale waarden, tenzij onderstaand anders is vermeld.

1. Vaste Activa

1.1 Materiële vaste activa:

De onder vaste activa in de balans opgenomen materiële vaste activa zijn gewaardeerd op basis van historische kosten.

In de financiële verordening, die op 21 november 2003 door Provinciale Staten is vastgesteld is de beleidslijn voor activering en afschrijving opgenomen die per 2004 is ingegaan:

- Kosten voor onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief, agio en disagio worden niet geactiveerd.
- Kosten voor het afsluiten van geldleningen worden direct ten laste van de exploitatie gebracht.
- De materiële vaste activa met economisch nut, zoals bedoeld in artikel 35 van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten, worden lineair afgeschreven in:
 - o 30 jaar: gronden, terreinen, woonruimten, schepen en bedrijfsgebouwen;
 - o 10 jaar: technische installaties in bedrijfsgebouwen;
 - o 5 jaar: vervoermiddelen, met uitzondering van schepen, automatiseringsapparatuur en overige materiele activa.

Investerings met economisch nut een verkrijgingsprijs van minder dan € 250.000 worden niet geactiveerd.

- Onder activa met een meerjarig maatschappelijk nut, zoals bedoeld in artikel 35 van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten, worden verstaan investeringen in aanleg en onderhoud van: (inrichting) wegen, waterwegen, civiele kunstwerken, groen en kunstwerken.

Deze activa worden voor het eerst afgeschreven in het jaar van ingebruikname. Er wordt dan gerekend met een volledig jaar. De richtlijnen voor afschrijvingen zijn vastgelegd in de financiële verordening 2009 die in 2008 is vastgesteld.

- Aankoop en vervaardiging van activa met een meerjarig maatschappelijk nut worden onder aftrek van bijdragen van derden en bestemmingsreserves ten laste van de exploitatie gebracht. Hiervan kan bij statenbesluit worden afgeweken. In geval van activering bij statenbesluit wordt het actief lineair afgeschreven over de verwachte levensduur van het actief of een kortere, door Provinciale Staten aan te geven tijdsduur.

Deze investeringen met een maatschappelijk nut mogen geactiveerd worden. De wetgever heeft echter aangegeven dat het voorkeur verdient dat dergelijke investeringen zoveel mogelijk in één keer ten laste van het resultaat worden gebracht. Echter, wanneer de financiële positie van de provincie het niet toelaat om dergelijke investeringen in één keer af te schrijven mag er ook voor worden gekozen om de activa toch te activeren. In boekjaar 2009 zijn er geen investeringen met een maatschappelijk nut geactiveerd.

1.2 Financiële vaste activa:

De onder vaste activa in de balans opgenomen financiële vaste activa worden tegen kostprijs dan wel duurzame lagere waarde gewaardeerd.

Onder de financiële vaste activa zijn deelnemingen en geldleningen opgenomen.

De marktwaarde van de deelnemingen is hoger dan de boekwaarde op basis van de verkrijgingsprijs.

Van Delta N.V. zijn alleen de in 1985 verkregen aandelen in het kader van de herstructurering op nominale waarde gewaardeerd. De overige aandelen van Delta N.V. alsmede die van de N.V. Waterschapsbank zijn op nihil gewaardeerd. Tegen de achtergrond van de liberalisering van de energiesector kan ervan worden uitgegaan dat bovenstaande waardering van de aandelen DELTA N.V. niet de reële waarde weergeeft. Er is hier sprake van een aanzienlijke stille reserve. Voor meer informatie wordt verwezen naar de paragraaf "verbonden partijen".

In 1998 is de NV Westerscheldetunnel opgericht. De provincie heeft hierin per eind 2009 een participatie van € 117,3 miljoen. Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar de paragraaf "verbonden partijen".

In juni 2009 is € 1 miljoen aan kapitaal gestort ten behoeve van de oprichting van de Kanaalkruising Sluiskil. Voor een nadere toelichting omtrent deze BV KKS wordt ook verwezen naar de paragraaf "verbonden partijen".

De verstrekte geldleningen op lange termijn zijn opgenomen tegen nominale waarde, uitgezonderd de werkgelegenheidsleningen. Deze zijn pro memorie (pm) opgenomen. De aflossingsbedragen voor het volgende jaar zijn niet naar de kortlopende vorderingen overgebracht. Met op de balansdatum lopende rente is geen rekening gehouden.

2. Voorraden

Voorraden worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs- of vervaardigingsprijs dan wel lagere marktwaarde. Specifieke bijdragen in grondaankopen worden in mindering gebracht op de boekwaarde.

De voorraden zoals onderhoudsmaterialen voor wegen en kantoorbenodigdheden worden niet geactiveerd, doch onmiddellijk bij aankoop ten laste van de rekening van baten en lasten gebracht.

Gronden in natuurgebieden worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs. Gronden in gebiedgerichte projecten die bedoeld zijn voor grondexploitatie worden gewaardeerd tegen vervaardigingsprijs.

Onder de "Grond- en hulpstoffen, niet in exploitatie genomen bouwgronden" zijn de (voorbereidingskosten van) gronden opgenomen voor het project Waterdunen.

Onder het "Onderhanden werk, bouwgronden in exploitatie" zijn de gronden opgenomen voor het project Perkpolder.

Onder "gereed product en handelsgoederen" zijn de gronden opgenomen die nog geen definitieve bestemming hebben, maar ingezet worden om projecten te realiseren. Deze (ruil)gronden maken onderdeel uit van de Grondbank Zeeland.

3. Eigen vermogen

Onder het eigen vermogen zijn de algemene reserve en de bestemmingsreserves opgenomen. Voor de algemene reserve kan het provinciaal bestuur nog een nadere bestemming bepalen. Bestemmingsreserves (waaronder dekkingsreserves) zijn reserves waaraan Provinciale Staten al een bestemming hebben gegeven.

In de bijlage "verplichtingen ten laste van de reserves" van de cijfermatige bijlagen is een opsomming gegeven van verplichtingen ten laste van de algemene middelen, waartoe Provinciale Staten reeds besloten hebben. Deze lasten zullen te zijner tijd gedekt worden door een beschikking over de reserves. Door de besluiten over uitgaven op deze manier te verwerken, wordt inzichtelijk over welk gedeelte van de reserves nog vrij beschikt kan worden.

Op grond van het beleidsuitgangspunt dat de noodzaak van handhaving van de overige reserves jaarlijks wordt herzien zijn in 2009 geen zaken van belang.

4. Voorzieningen

Beleidsuitgangspunt met betrekking tot voorzieningen: De hoogte en de noodzaak van handhaving van de voorzieningen zal jaarlijks worden beoordeeld.

Op grond van artikel 44 van het Besluit Begroting en Verantwoording zijn voorzieningen aangelegd voor niet bestede bijdragen van derden met een specifieke bestedingsverplichting.

Alle voorzieningen die opgenomen zijn in de bijlage "reserves en voorzieningen", zijn met dit doel gevormd. Een uitzondering hierop vormen de voorziening wachtgelden PSD en de voorziening waterbeheer. Dit zijn voorzieningen uit eigen middelen.

5. Overlopende passiva

De waardering van overlopende passiva geschiedt tegen nominale waarde.

6. Motorrijtuigenbelasting

In de jaarrekening is een bate opgenomen aan opcenten motorrijtuigenbelasting van € 29,7 miljoen. Reeds meerdere malen in het verleden zijn discussies ontstaan met het Ministerie van Financiën omtrent de juistheid en volledigheid van het aandeel van de provincies in de opbrengst motorrijtuigenbelasting. De belastingdienst verstrekt inzake de afgedragen gelden geen specifieke accountantsverklaring ten behoeve van de provincie Zeeland. De rechtmatigheid van deze opbrengst kan daarom niet worden vastgesteld.

8.6 Toelichting bij de balans

1. Vaste activa (in miljoenen)

Materiele vaste activa met economisch nut	gronden en terreinen	Bedrijfsgebouwen	grond- weg en waterbouw- kundige werken	Vervoer- middelen	machines apparaten installaties	Totaal
Stand per 01-01-2009	€ 0,3	€ 14,1	€ 6,2	€ 22,4	€ 0,9	€ 43,9
Investerings in 2009	-	€ 3,3	€ -	€ -	€ 0,3	€ 3,6
Afschrijvingen in 2009	€ 0,0	€ 0,6	€ 0,2	€ 0,9	€ 0,2	€ 1,9
Boekwaarde 31-12-2009	€ 0,2	€ 16,9	€ 6,0	€ 21,5	€ 1,0	€ 45,6

2. Financiële vaste activa (in miljoenen)

	Kapitaalverstrekingen aan deelnemingen	overige langlopende leningen	overige uitzettingen > 1 jaar	Totaal
Stand per 01-01-2009	€ 28,7	€ 0,1	€ 26,0	€ 54,8
Mutaties in 2009	€ 90,3	€ -	€ 3,0	€ 87,3
Aflossing in 2009	€ -	€ 0,0	€ 1,0	€ 1,0
Boekwaarde 31-12-2009	€ 119,0	€ 0,0	€ 22,0	€ 141,1

Voor de toelichting op de mutaties met betrekking tot de kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen verwijzen wij u naar paragraaf 6.6. Verbonden partijen.

Overige uitzettingen > 1 jaar betreft een belegging bij Fortis bank N.V., oorspronkelijke hoofdsom € 36,4 miljoen. De looptijd van deze belegging is van 2-11-2006 t/m 1-12-2028.

3. Voorraden

3.1 Onderhanden werk, bouwgronden in exploitatie

Dit betreffen de gronden aangeschaft voor het project Perkpolder, totaal 113 hectare.

3.2 Gereed product- en handelsgoederen

Onder deze voorraden is de waarde van gronden opgenomen die nog geen definitieve bestemming hebben, maar ingezet worden om projecten te realiseren. Aan Dienst Landelijk Gebied (DLG) is de opdracht gegeven om binnen de gestelde kaders ten behoeve van de provincie strategische gronden te verwerven. Hierbij dient opgemerkt te worden dat het juridische eigendom bij het Bureau Beheer Landbouwgronden (BBL) komt te liggen en het economisch eigendom bij de provincie. Verantwoording vindt plaats via de afgesproken verantwoordingssystematiek met DLG.

Grondbank Zeeland

De (ruil)gronden maken onderdeel uit van de Grondbank Zeeland (voorheen ruilgrondbank West-Zeeuws Vlaanderen). Voor de grondbank Zeeland zijn in 2009 gronden verkocht en aangekocht. Derhalve is de omvang van de grondbank 131 hectare. De ruilgronden worden aangewend met de intentie om deze op korte termijn weer te verkopen of te ruilen.

Duurzaam veilig

Niet alle aangekochte ruilgronden voor het project Duurzaam Veilig konden worden gebruikt voor het project Duurzaam Veilig en zijn derhalve ook niet gedeclareerd bij Rijkswaterstaat. Het project liep tot en met 31 december 2006 en er is eind 2009 nog een voorraad gronden van 30 hectare. De gronden worden gewaardeerd op nihil, omdat in het verleden de aanschaf van deze gronden ten laste van de exploitatie is gebracht op basis van de toenmalige comptabiliteitsvoorschriften.

NCW, NPW en EHS

Vanuit het Investeringsbudget Landelijk Gebied (ILG) worden middelen aangewend om gronden te verwerven voor het Natuurpakket Westerschelde (NPW, 3e verdieping) en voor de aanleg van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). Voor het NPW, dat vanaf 2007 onder het ILG valt, was per 31 december 2009 het volume aan gronden 478 hectare. De voorraad gronden voor de realisatie van de EHS had per 31 december 2009 een omvang van 207 hectare. Voor de Natuurcompensatie Westerschelde (NCW, 2e verdieping) zijn in het verleden ook rijksmiddelen ter beschikking gesteld. De voorraad gronden voor de NCW was per 31 december 2009 54 hectare. Doordat de verwervingen in het kader van de NCW, de realisatie van EHS en het NPW zijn gefinancierd met rijksmiddelen is de boekwaarde voor deze gronden per saldo nihil.

In 2009 is het besluit tot ontpoldering genomen. Hiermee zijn deze gronden die als natuurterrein ingericht gaan worden in de toekomst te kwalificeren als investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut van toepassing, waarmee de mutaties volgens de financiële verordening ten laste van de exploitatie komen.

4. Uitzettingen < 1 jaar

4.1 Vorderingen op openbare lichamen

Dit betreft de vordering van € 10,9 miljoen in verband met de te compenseren BTW compensatiefonds uit 2009. Daarnaast betreft het een schuld van € 1,8 miljoen in verband met verschuldigde omzetbelasting 2009.

De verschuldigde omzetbelasting betreft voornamelijk de omzetbelasting met betrekking tot de Kanaalkruising Sluiskil (€ 1,9 miljoen)

Onderstaand de in 2009 gecompenseerde BTW > € 0,1 miljoen (in miljoenen).

Gecompenseerde BTW > € 0,1 miljoen	bedrag BTW
Termijndeclaratie BV KKS	€ 0,67
Termijndeclaratie BV KKS	€ 0,16
Termijn reconstructie rijbaan N252	€ 0,12
Termijn reconstructie rijbaan N252	€ 0,12
Reconstructie HH Dowweg	€ 0,12
Asfaltwerken A256	€ 0,12
Asfaltwerken Noord- en Midden Zeeland	€ 0,10

4.2 Overige vorderingen

Er staat per saldo een bedrag van € 21,7 miljoen open voor overige vorderingen. Dit saldo is als volgt opgebouwd (in miljoenen):

Zeeland Seaports	€	12,50
Voorschot DLG	€	8,42
Gemeente Tholen	€	0,23
Gemeente Terneuzen	€	0,13
Overig	€	0,23
Stand 31-12-2009	€	21,73

Bij het opmaken van de balans en de toelichting is € 0,3 miljoen nog niet geïnd van deze debiteuren.

4.3 Overige uitzettingen

Rekening courant verhoudingen met niet financiële instellingen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

Overige uitzettingen betreft storting van op dit moment niet gebruikte kasmiddelen in deposito's (€ 33,0 miljoen).

Specificatie beleggingen < 1 jaar per 31 december 2009:

Rabobank	€ 16,0 miljoen	1,595% tot 04-06-2010
Rabobank	€ 17,0 miljoen	0,450% tot 04-01-2010

4.4 Overlopende activa en vooruitbetalingen

Het totale bedrag overlopende activa is € 6,4 miljoen

Onderstaand overzicht toont de vorderingen groter dan € 0,5 miljoen (in miljoenen):

Motorrijtuigenbelasting	€	2,60
Kanaalkruising Sluiskil	€	2,13

Er is een bedrag van € 0,05 miljoen vooruitbetaald op 31 december. Dit betreft onder andere vooruitbetaalde bedragen voor leveringen en diensten in 2010.

4.5 Liquide Middelen

Op 31 december is er in totaliteit € 26,1 miljoen aan liquide middelen.

€ 23,2 miljoen staat daarvan op de rekening couranten van het Groenfonds. Deze rekeningen hebben een bestemmingsverplichting. Daarnaast staat er € 2,9 miljoen op de rekening van het mobiliteitsfonds KKS. Ook deze rekening heeft een bestemmingsverplichting

5. Vaste Passiva

5.1 Eigen vermogen

Een reserve is een vermogensbestanddeel dat als eigen vermogen is aan te merken. Reserves zijn vrij te besteden, tenzij de politiek aan een reserve een bestemming heeft gegeven. De bevoegdheid om te beschikken over de reserves ligt bij de provinciale staten. Voorts mag aan een reserve rente worden toegerekend, maar de provincie Zeeland heeft besloten dit niet te doen.

De mutaties van de reserves in 2009 staan in onderstaand verloop overzicht (in miljoenen). Voor de detail mutaties zie bijlage Reserves en Voorzieningen.

Eigen vermogen	Algemene reserve	Bestemmings-reserves	Dekkings-reserves	Totaal
Stand per 01-01-2009	€ 113,3	€ 38,7	€ 17,1	€ 169,1
Vermeerderingen 2009 in verband met rekening resultaat 2008	€ 2,1			€ 2,1
Vermeerderingen 2009	€ 30,7	€ 0,3	€ 6,9	€ 37,9
Verminderingen 2009	€ 42,4	€ 15,1	€ 1,0	€ 58,5
Saldo 31-12-2009	€ 103,7	€ 23,9	€ 23,0	€ 150,6

5.2 Algemene Reserve

Op de algemene reserve wordt al het vermogen verantwoord, waaraan nog geen bestemming is gegeven. Dit houdt in het vrije deel na vermindering van de verplichtingen in toekomstige jaren. De algemene reserve kan gebruikt worden om risico's op korte termijn af te dekken. De algemene reserve maakt onderdeel uit van de weerstandscapaciteit. In afwachting van de resultaten van de uitvoering van het plan van aanpak risicomanagement zal een dynamische norm voor de weerstandscapaciteit bepaald worden met eventueel een gewenst minimum niveau. (Zie paragraaf weerstandsvermogen).

In de uitvoering van het Regeerakkoord van het Kabinet Balkenende is een éénmalige afroaming van het vermogen van de provincies opgenomen van € 800 miljoen. Voor de provincie Zeeland betekent dit een aandeel van € 12 miljoen voor 2009. Dit bedrag is onttrokken aan de algemene reserve. Voor de jaren 2010 en 2011 is nog een korting opgelegd van € 12 miljoen per jaar en in 2008 is € 12,5 miljoen afgedragen. Dit betekent dat het vrij besteedbaar deel van de algemene reserve in totaal met € 48,5 miljoen is gedaald.

Onderstaand wordt de aard van de diverse bestemmingsreserves genoemd:

5.2.1 Reserve tunnel Sluiskil

De reserve tunnel Sluiskil is gevormd, zoals de naam al aangeeft, ten behoeve van de aanleg van een tunnel onder het kanaal van Gent naar Terneuzen ter hoogte van Sluiskil. In het verleden is meermalen gesproken over een bijdrage door de Provincie Zeeland aan dit project van € 9 miljoen. Dit bedrag is derhalve gereserveerd in een aparte bestemmingsreserve in 2004. Tot op heden is enkele malen een krediet ter beschikking gesteld ten laste van deze reserve in verband met voorbereidende werkzaamheden. In de najaarsnota 2007 is besloten de reserve verdubbeling Sloeweg/Tractaatweg op te heffen en in te zetten voor de reserve tunnel Sluiskil. Voor de aanleg van de Tunnel Sluiskil is eind 2006 een intentie overeenkomst met het Rijk getekend, de dekking van de financiering is nog niet rond en onderhoud en garantstelling zijn nog niet in de provinciale begroting opgenomen. In afwachting van de totale planning is besloten de voorbereidingskosten te dekken uit deze reserve, omdat deze kunnen worden verrekend met de uiteindelijk door de Provincie te betalen bijdrage. Eind 2008 is besloten € 12,5 miljoen toe te voegen aan de

reserve in verband met de meest recente raming van de bouwkosten. Eenzelfde bedrag extra, bovenop de eerder toegezegde bijdrage, is toegezegd door de Minister van Verkeer en Waterstaat.

In mei 2009 heeft Provinciale Staten ingestemd met een begrotingswijziging in verband met de aankoop van de aandelen van de Westerscheldetunnel en de bouw van Sluiskiltunnel. Ter financiële dekking van dit Statenvoorstel is de reserve Westerschelde-oeververbinding (WOV) opgeheven. Als gevolg van de vrijval van de reserve WOV is de reserve tunnel Sluiskil verhoogd. De dividendopbrengst van de aandelen in de NV Westerscheldetunnel worden aangewend tot een dotatie aan de reserve tunnel Sluiskil. De reserve wordt aangevuld tot een bedrag van een bedrag van € 102 mln en wordt aangewend voor de bouw van de tunnel Sluiskil. Ultimo 2009 is de stand van de reserve tunnel Sluiskil € 23,9 miljoen.

5.2.2 Reserve Westerschelde-oeververbinding

De reserve Westerschelde-oeververbinding is in het verleden benut om de jaarlijkse netto lasten van de deelneming in de N.V. Westerscheldetunnel en de exploitatie van het fiets-voetveer te kunnen dekken. De jaarlijkse netto lasten van de deelneming in de N.V. Westerscheldetunnel bestaan uit de exploitatiebijdragen en de rentelasten van het geïnvesteerd vermogen, verminderd met dividendbaten. De netto lasten van het fiets-/voetveer bestaan uit de som van de rente- en afschrijvingslasten van de swath-schepen, de kapitaallasten en exploitatielasten van de walvoorzieningen en de exploitatiebijdragen aan BBA Connex, verminderd met de rijksbijdragen van het Ministerie van Verkeer en Waterstaat.

In mei 2009 heeft Provinciale Staten ingestemd met een begrotingswijziging in verband met de aankoop van de aandelen van de Westerscheldetunnel en de bouw van Sluiskiltunnel. Ter financiële dekking van dit Statenvoorstel is de reserve Westerschelde-oeververbinding opgeheven sinds dit PS-besluit.

Vanuit het BBV dienen investering in economische activa geactiveerd te worden en dient de afschrijvingslast jaarlijks in de exploitatierekening geboekt te worden. Het provinciaal beleid is erop gericht zo weinig mogelijk structureel beslag op middelen te leggen. Om deze afschrijvingslasten direct te dekken op het moment van besluit tot investering, is in het jaar van besluit een dekkingsreserve gevormd van gelijke omvang als het investeringskrediet. Op deze manier wordt de budgettaire ruimte in de toekomst niet belast. Er zijn dekkingsreserves gevormd voor onderstaande investeringen.

5.2.3 Vervangende nieuwbouw Groene Woud

De investering is in 2005 afgerond. Eind 2009 is in totaal € 2,9 miljoen gereserveerd gelijk aan de omvang van de activa Groene Woud.

5.2.4 Verbouwing Zeeuws Museum

Ook voor de dekking van de afschrijvingslasten van de investering in de verbouwing van het Zeeuws Museum is een dekkingsreserve aangelegd. Op deze manier wordt de budgettaire ruimte in de toekomst niet belast. De verbouwing is afgerond in 2007. Eind 2009 is in totaal € 5,4 miljoen gereserveerd gelijk aan de omvang van de activa "Verbouwing Zeeuws Museum".

5.2.5 Gistpoortgebouw

Tevens is er voor de dekking van de toekomstige afschrijvingslasten van de investering in het Gistpoortgebouw een dekkingsreserve aangelegd. Op deze manier wordt ook hier de budgettaire ruimte in de toekomst niet belast. In 2005 t/m 2009 is een bedrag van € 2,85 miljoen gereserveerd. De verbouwing is inmiddels afgerond. Het niveau van de reserve is in overeenstemming gebracht met de waarde van de economische activa Gistpoortgebouw.

5.2.6 Pand Schuytvlot

Daarnaast is er ook voor de dekking van de toekomstige afschrijvingslasten van de investering in de brandweerkazerne (pand Schuytvlot) een dekkingsreserve aangelegd. Op deze manier wordt de budgettaire ruimte in de toekomst niet belast. Tot en met 2009 is een bedrag van € 4,3 miljoen gereserveerd. De verbouwing is nog niet afgerond. Als de verbouwing afgerond is zal het niveau van de reserve in overeenstemming gebracht worden met de waarde van de economische activa Pand Schuytvlot.

5.2.7 Wegensteunpunt Mauritsfort

In 2007 is bij de wegenoverdracht deze economische activa in eigendom verworven. De investering is in het rekeningresultaat 2007 toegevoegd aan de algemene reserve en in 2008 is via een herschikking vanuit de algemene reserve deze dekkingsreserve gevormd. De omvang van de reserve is gelijk aan de omvang van de activa.

5.2.8 Duurzaam archiveren

Dit betreft een nieuwe investering gevormd uit de bestemming van het jaarrekeningresultaat 2008.

5.2.9 Fast Ferry opslaggebouw

Voor de bouw van een opslagvoorziening voor reserve onderdelen Fast Ferry in 2009 en 2010 is een dekkingsreserve gevormd in 2009 uit de reserve WOV. Als de volledige investering afgerond is zal het niveau van de reserve in overeenstemming gebracht worden met de waarde van de economische activa.

5.2.10 Fast Ferry aanlandingsvoorzieningen

In verband met de opheffing van de reserve Westerschelde Oeververbinding is voor de investering van de Fast Ferry gebouwen/terrein een dekkingsreserve gevormd uit de WOV reserve. De omvang van de reserve is gelijk aan de omvang van de activa.

5.2.11 Fast Ferry gebouwen en terreinen

In verband met de opheffing van de reserve Westerschelde Oeververbinding is voor de investering van de Fast Ferry gebouwen/terrein een dekkingsreserve gevormd uit de WOV reserve. De omvang van de reserve is gelijk aan de omvang van de activa.

6. Het resultaat

Het resultaat **vóór** bestemming over het jaar 2009 is -/-€ 15,7 miljoen. Het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten schrijft voor, dat alle mutaties in de reserves buiten beschouwing blijven bij het bepalen van het resultaat. Rekening houdend met de mutaties op de reserves van per saldo € 20,6 miljoen, is er een positief resultaat na bestemming van € 4,9 miljoen.

De mutaties van de reserves zijn als volgt te specificeren (in miljoenen):

Algemene Reserve:			
Toegevoegd	€	30,7	€ 11,7-
In 2009 verminderd	€	42,4-	
Bestemmingsreserves:			
In 2009 toegevoegd	€	7,2	€ 8,9-
In 2009 verminderd	€	16,1-	
			€ 20,6-

Met het aanbieden van de jaarrekening wordt voorgesteld dit saldo toe te voegen aan de algemene reserve.

Het resultaat van 2008 ad € 2,1 miljoen is in 2009 toegevoegd aan de algemene reserve.

7. Voorzieningen:

Een voorziening is een afgezonderd deel van het vermogen vanwege:

- Verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs is in te schatten;
- Op de balansdatum bestaande risico's voor verplichtingen en verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is in te schatten
- Gelijkmatiger verdeling van de lasten

Het kenmerkende van een voorziening is dat de omvang van een voorziening altijd even groot moet zijn als de verplichting of het risico. In een aantal gevallen wordt op basis van een wettelijke verplichting rente toegevoegd aan een voorziening.

Voor de bepaling van de hoogte van de voorzieningen worden de voorzieningen uit eigen middelen jaarlijks doorgerekend en eventueel middels een dotatie of onttrekking aangepast via de exploitatie. De meeste voorzieningen betreffen vooruit ontvangen gelden van derden (doeluitkeringen) die voor gerichte projecten ingezet worden of anders terugbetaald moeten worden. De hoogte is gelijk aan het nog niet uitgegeven vooruit ontvangen bedrag

Onderstaand volgt een verloop overzicht van de voorzieningen in 2009 (in miljoenen). Voor de detail mutaties zie bijlage Reserves en Voorzieningen.

Voorzieningen	uit eigen middelen	gelden van derden	Totaal
Stand per 01-01-2009	€ 35,0	€ 0,6	€ 35,6
Vermeerderingen 2009	€ 1,4	€ -	€ 1,4
Verminderings 2009	€ 9,0	€ 0,0	€ 9,1
Saldo 31-12-2009	€ 27,4	€ 0,6	€ 28,0

7.1 Voorziening wachtgelden PSD

In het kader van de jaarrekening is de voorziening wachtgelden ex-PSD-ers in 2007 opnieuw doorgerekend. Bij deze doorrekening is sinds 2005 de oorspronkelijke systematiek verlaten. De doorrekening is gebaseerd op de door Loyalis, de uitvoerende instantie voor de wachtgelden, gehanteerde wijze van administreren. Daarnaast op de inzichten die de bemiddelingscommissie heeft van de neveninkomsten nu en in de toekomst. De startdatum en het prijspeil van de berekening zijn daarom 1 januari 2007. Uiteraard zijn de rechten nog steeds gebaseerd op de opheffingsdatum PSD van 18 maart 2003.

7.1.1 Systematiek

De oorspronkelijk gekozen systematiek waarbij het bestand in 3 leeftijdscategorieën werd ingedeeld en voor elke categorie voor elk jaar een verhouding tussen werkenden en niet werkenden werd ingeschat is nu verlaten. Een betrouwbare inschatting van de parameters is daarbij cruciaal. We zijn nu in staat om elke wachtgelder apart te beschouwen. Voor het bepalen van de wachtgeldrechten is gebruik gemaakt van de basisgegevens zoals ook door Loyalis worden gebruikt. Bij de rechtmatigheidscontrole worden deze uitgangspunten stelselmatig op juistheid getoetst. Zo zijn de wachtgeldrechten opnieuw berekend. Voor de neveninkomsten is eveneens de registratie van Loyalis gebruikt.

7.1.2 Stand van de voorziening

Per 1 januari 2009 bedroeg de stand van de voorziening € 31,8 mln.

In 2009 is er € 6,3 miljoen aangewend en € 1,1 miljoen toegevoegd. De stand per 31 december 2009 komt daarmee uit op € 26,7 miljoen.

7.2 Overige wachtgelden

Voor de wachtgeld- en pensioenverplichtingen aan oud-leden Gedeputeerde Staten en hun echtgenotes en kinderen, is geen voorziening aangelegd. Het Besluit begroting en verantwoording geeft aan, dat voor arbeidskosten met een vergelijkbaar volume geen voorziening dient te worden aangelegd. Gelet op het bedrag van € 0,6 miljoen aan wachtgelden en pensioenen oud-leden Gedeputeerde Staten op de totale begroting van ongeveer € 200 miljoen, achten wij het niet noodzakelijk een voorziening te vormen om alle toekomstige wachtgeld en pensioenlasten te kunnen dekken. De toekomstige verplichtingen zijn wel opgenomen in de meerjarenraming. Eventuele afkoopsommen van voormalige bestuurders die verschuldigd zijn bij de overdracht van de pensioenafspraken naar pensioenfondsen of andere overheden, worden ineens ten laste van de exploitatie gebracht. Ten aanzien van wachtgelden jegens gewezen personeel wordt dezelfde systematiek gehanteerd.

8. Overige schulden:

Onderstaand overzicht toont een specificatie (in miljoenen):

Overige schulden	2008	2009
Schulden aan crediteuren die in 2010 zijn afgewikkeld	€ 8,4	€ 6,3
Nog te betalen loonheffing en premies	€ 2,0	€ 2,1
Overig	€ 0,2	€ 0,4
Totaal	€ 10,6	€ 8,8

9. Overlopende passiva:

Overlopende passiva zijn verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen. Tevens omvatten de overlopende passiva na de wijziging van het BBV in 2007 de van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen maar nog niet bestede voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren.

Het totaal aan overlopende passiva per 31 december 2009 is € 103,5 miljoen.

Dit bedrag bestaat uit nog te betalen bedragen per 31 december 2009 van € 26,2 miljoen.

Onderstaand overzicht toont de verplichtingen > € 0,5 miljoen (in miljoenen):

Bierkaai Hulst	€ 1,00
Co fin ez-middelen	€ 0,80
Cofinanciering interreg III	€ 0,80
Bijdrage HZ 2008	€ 0,50
Bijdrage HZ 2009	€ 0,50

Onderstaand volgt een verloop overzicht van de overlopende passiva in 2009 (in miljoenen). Voor de overige middelen van derden is het principe van voorzieningen gewoon gehandhaafd (zie bijlage reserves en voorzieningen).

Overlopende passiva	
Stand per 01-01-200	€ 71,4
Vermeerderingen 2009	€ 207,8
Verminderings 2009	€ 201,9
Saldo 31-12-2009	€ 77,3

10. Gewaarborgde geldleningen

De voorwaardelijke verplichtingen uit door derden afgesloten leningen die door de provincie zijn gewaarborgd, zijn overeenkomstig de voorschriften, onderaan de balans vermeld tegen de resterende nominale aflossingsverplichtingen. Met eventuele hieruit voor de provincie voortvloeiende risico's is geen rekening gehouden.

8.7 Niet uit de balans blijvende verplichtingen

1. Gewaarborgde leningen p.m.

De provincie Zeeland staat nog garant voor 12 leningen van instellingen in de zorgsector. Alle instellingen zijn ook deelnemer in het Waarborgfonds voor de Zorgsector. De schuldrest van deze leningen bedraagt per 31-12-2009 € 12,5 mln.

Daarnaast staat de provincie ook nog garant voor het Zeeuwse aandeel (3,7%) van de door het Groenfonds opgenomen convenantleningen. In totaal is het Zeeuwse aandeel in het Groenfonds € 4,8 miljoen. Over dit bedrag lopen wij nauwelijks tot geen risico, omdat de provincie zelf de rente en aflossing betaalt.

Staat van gewaarborgde leningen

Oorspronkelijk bedrag lopende lening	Door wie de geldlening is aangegaan	Rente percentage	Totaalbedrag van de gewone en buitengewone aflossing 2009	Restant bedrag van de geldlening aan het einde van het dienstjaar door de provincie gewaarborgd	resterende looptijd in jaren
600.000	SVRZ	7,000	11.345	22.689	2
6.000.000	Stichting Tragel	4,770	73.585	294.358	4
8.750.000		4,520	158.823	317.646	2
5.000.000		4,150	90.756	272.268	3
1.500.000		7,875	22.689	136.134	6
10.000.000	Stichting Emergis	5,100	113.445	1.361.341	12
1.000.000		7,625	36.302	0	0
5.500.000		5,250	62.395	811.132	13
3.750.000		5,400	56.723	680.670	12
4.350.000	De open Ankh	8,540	68.067	816.804	12
5.400.000	Stichting Curamus	6,850	136.134	680.670	5
7.500.000	Stichting Allevo	6,050	85.084	1.531.508	18
6.500.000		7,050	73.739	1.060.711	14
4.890.433	Groenfonds	diverse		4.810.152	
114.304.433			1.027.086	12.492.084	

2. Niet uit de balans blijvende verplichtingen

Er is een bedrag aan vakantiegeld opgebouwd van € 1,4 mln. In de meerjarenraming zijn de kosten van wachtgelden van oud-leden van Gedeputeerde Staten en wachtgelden en overige kosten voormalig personeel opgenomen.

Bestekken, huurcontracten, onderhoudscontracten en subsidieverplichtingen die over de jaren heenlopen zijn niet afzonderlijk vermeld.

3. N.V. Westerscheldetunnel

In de vergadering van Provinciale Staten van 3 oktober 2003 is besloten een garantstelling te verlenen aan de N.V. Westerscheldetunnel.

Deze garantstellingen zijn met de opdracht tot bouw van de Sluiskiltunnel vervallen. Er is tussen de Provincie Zeeland en de BV Kanaalkruising Sluiskil een overeenkomst, genaamd, "Overeenkomst van opdracht" gesloten, waarin geregeld is dat de door de Provincie gemaakte externe voorbereidingskosten die gemaakt zijn voor oprichting van de BV KKS ten laste komen van het Projectbudget.

Over de hoogte van de voorbereidingskosten (inclusief aankoop grond) is overeenstemming. De daadwerkelijke doorfacturering moet nog deels plaatsvinden.

4. Convenantmiddelen

Het Groenfonds heeft de bij de gewaarborgde geldleningen vermelde convenantlening afgesloten namens de gezamenlijke provincies voor de aankoop van natuurgebieden. De gelden zijn inmiddels uitgeput, echter we moeten nog wel de lening aflossen en rente betalen.

5. Garantstelling Blauwe Impuls

Op het budget Blauwe Impuls is in verband met overprogrammering voor SGB-bijdrages, sprake van een garantietoezegging van de Provincie van € 195.000. Van dit bedrag is € 150.000 vastgelegd als dekking voor als aanspraak wordt gemaakt op de garantstelling. Voor de overige € 45.000 moet nog dekking worden gezocht, indien dit nodig blijkt te zijn.

6. Bodemsanering Prins Hendrikweg 10

Er is in 2009 een bedrag ontvangen van de Hogeschool Zeeland als bijdrage in de bodemsanering. Over de hoogte van het bedrag voor de bijdrage van de provincie aan de gemeente Vlissingen lopen nog onderhandelingen.

7. Garantstelling lening Zeeuwse Bibliotheek

Destijds is door de Gemeenschappelijke Regeling Zeeuwse Bibliotheek een lening afgesloten bij de Nederlandse Waterschapsbank NV voor een bedrag van € 7 miljoen. Dit was mogelijk daar het een Gemeenschappelijke Regeling betrof van de Provincie Zeeland en de gemeente Middelburg. Nu de GR is over gegaan naar een stichting werd door de Waterschapsbank een garant-/borgstelling gevraagd voor de lening. Naar analogie van de verdeelsleutel onder de GR komt 75% van deze garantstelling voor rekening van de Provincie Zeeland.

8. Leasecontracten dienstauto's

De leasecontracten hebben betrekking op diverse dienstauto's. De leasecontracten zijn afgesloten bij BMW-group, Daimler en Dutchlease. Deze auto's worden gebruikt door het bestuur, de Commissaris van de Koningin en de cluster Landmeten.

De cluster landmeten heeft diverse leasecontracten bij Dutchlease B.V. Rotterdam. Het betreft 11 personenauto's en 1 bestelbus. De looptijd van deze contracten is van juni 2009 tot en met juni 2013. De leasecontracten komen voort uit het opheffen van de regiokantoren in Terneuzen, Goes en Zierikzee in 2005.

9. Overeenkomst gedeelde zekerheden ten behoeve van Stichting Waarborgfonds voor de Zorgsector

Er is in 2009 een overeenkomst gedeelde zekerheden afgesloten tussen de Stichting Waarborgfonds voor de Zorgsector (WFZ), het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS), Stichting Emergis en de provincie Zeeland. Door de provincie zijn één of meer garanties verstrekt ten behoeve van de stichting voor de financiering van vaste activa.

10. Garantstelling Stichting Film by the Sea

In november 2009 is besloten door het College zich garant te stellen voor de aflossingen van de helft van de door Delta NV verstrekte achtergestelde lening aan Stichting Film by the Sea van € 200.000.

11. Garantstelling low carbon region

Vanuit de bestedingsplannen Milieuhygiëne is er een garantstelling van € 35.000 ten behoeve van Low Carbon region.

12. Nazorg stortplaatsen

Op 1 april 1998 is de Leemtewet bodemsanering in werking getreden. In deze wet is de verantwoordelijkheid voor de eeuwigdurende nazorg voor gesloten stortplaatsen, waar na 1 september 1996 afvalstoffen zijn of worden gestort, neergelegd bij de provincies. Doel van de wetgever is te voorzien in een zodanig beheer van stortplaatsen dat na sluiting de grootst mogelijke bescherming wordt geboden tegen nadelige gevolgen. Om hiervoor de benodigde financiële middelen aan te trekken, is een nazorgheffing ingesteld die wordt opgelegd aan de stortplaatseigenaren. Deze heffing wordt door de Provincie Zeeland opgelegd aan de exploitant (Delta) door een nadere voorlopige aanslag.

De hoogte van de aanslag wordt door de Provincie berekend aan de hand het door de exploitant bij de Provincie ingediende nazorgplan. In dit nazorgplan wordt het doelvermogen berekend aan de hand van een IPO-rekenmodel. In dit model wordt een zeer gedetailleerde raming gemaakt van de verwachte onderhoudskosten nadat de sluiting van de stortplaats heeft plaats gevonden en de nazorg aanvangt. Vervolgens worden deze onderhoudskosten rekenkundig contant gemaakt naar het jaar waarin de stortplaats sluit en de aanvang van de nazorg plaats vindt. Het totaal van deze contant gemaakte onderhoudskosten wordt het doelvermogen genoemd. Door de Provincie wordt dit doelvermogen vervolgens opnieuw rekenkundig contant gemaakt naar het moment waarop de aanslag door de Provincie Zeeland wordt opgelegd. De exploitant dient vervolgens deze aanslag te betalen. Daarbij wordt rekening gehouden met reeds eerder door de exploitant betaalde aanslagen.

De door de Provincie Zeeland ontvangen belastinggelden worden conform de wet belegd in het nazorgfonds. De beschikbare gelden van het fonds worden overeenkomstig de regels die daarvoor door Provinciale Staten zijn vastgesteld bij voorkeur belegd in activiteiten die bijdragen aan de verbetering van het leefmilieu en van de groene omgeving, aan duurzame energie en aan een goed sociaal beleid. Conform het IPO-rekenmodel dient door de Provincie een beleggingsrendement gehaald te worden van 5%. Het risico van een mogelijk afwijkend werkelijk rendement ligt bij de Provincie Zeeland.

Indien hier aanleiding toe is, dient het nazorgplan te worden geactualiseerd en wordt een nieuwe nadere voorlopige nadere aanslag opgelegd. Dit is mogelijk tot het moment de sluiting van de stortplaats een feit is. Op het moment van de sluiting wordt de definitieve aanslag door de provincie opgelegd. Na de sluiting van de stortplaats zal door de Provincie Zeeland het onderhoud van de stortplaats uit dit fonds betaald worden.

Actuele ontwikkelingen

Op basis van het nieuwe IPO-rekenmodel zijn door Delta de huidige nazorgplannen geactualiseerd voor de stortplaats Koegorspolder en de stortplaats Noord- en Midden Zeeland. Als gevolg van innovatieve materialen en voortschrijdende technische inzichten worden de verwachte nazorg/onderhoudskosten van de stortplaatsen lager. Dit betekent dat het doelvermogen (= het vermogen dat nodig is bij de aanvang van de nazorg) lager wordt. Delta heeft in het verleden via voorlopige aanslagen reeds een bedrag betaald aan de Provincie Zeeland in verband met de nazorg stortplaatsen. Aangezien de netto contante waarde van het doelvermogen op basis van de nieuwe nazorgplannen op een lager bedrag is vastgesteld moet de Provincie Zeeland een bedrag aan Delta terug te betalen. De nieuwe nazorgplannen leiden er toe dat de verwachte toekomstige nazorg/onderhoudskosten die de Provincie Zeeland na aanvang van de nazorg dient te betalen met een gelijk bedrag zullen dalen. Dit blijkt uit de lagere stand van de voorzieningengelden Midden Zeeland en Koegors. Dit betekent dat het tekort door deze transactie niet wijzigt. Er worden minder middelen ontvangen via heffingen en er zijn minder kosten voor nazorg. Het tekort in de reserve netto resultaat vermogensbeheer verandert hierdoor niet.

In het geval van onvoldoende middelen binnen het nazorgfonds moeten de nazorgkosten ten laste van de algemene middelen van de provincie worden gebracht. In de paragraaf weerstandsvermogen bij de provinciale begroting worden de risico's van de nazorg opgenomen.

Berekend is dat per ultimo 2009 voor de nazorg van de twee stortplaatsen een bedrag benodigd is van € 9,0 miljoen. De hiervoor gevormde voorzieningen zijn opgebouwd uit de door de stortplaatseigenaren betaalde aanslagen inclusief

een theoretisch te behalen doelrendement van 5% per jaar. Het werkelijk gerealiseerde resultaat was per ultimo 2009 € 0,35 mln. Positief door de koerswinsten per 31-12-2009.

De reserve netto resultaat vermogensbeheer was per ultimo 2009 € 5,3 mln. negatief. Dit tekort is met name veroorzaakt door het in 2008 afwaarderen van de waarde van het garantieproduct (Lehman) voor een bedrag van € 4,1 mln. Momenteel loopt er een rechtszaak tegen BNG/BCM met als inzet de garantie van minimaal € 7.500.000 te waarborgen. In afwachting van deze procedure is er momenteel nog geen aanleiding de waardering van dit product aan te passen.

In 2009 was het rendement over de investeringen 5,21%.

13. Garantieverklaring PPS Perkpolder beheer BV

In juni 2009 hebben Gedeputeerde Staten ingestemd met de financiering van de PPS Perkpolder. In januari 2010 is ingestemd met een garantieverklaring van € 16,7 miljoen voor kredietfaciliteiten bij Rabobank Hulst voor twee geldleningen van € 10 miljoen en een krediet van € 5,5 aan GEM Perkpolder Beheer CV.

8.8 Verloop reserves, voorzieningen en overlopende passiva

Dit overzicht geeft de toelichting op de balansmutaties per reserve, voorziening en overlopende passiva.

Reserves:

Met ingang van 2004 is het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) van toepassing. Dit besluit schrijft voor, dat mutaties in reserves uitsluitend via resultaatbestemming mogen plaatsvinden. Dit betekent dat elk voorstel tot wijziging van de kosten van een programma, dat gedekt wordt middels een beschikking over een (bestemmings)reserve ter goedkeuring wordt voorgelegd aan de staten. Op deze manier houden de staten de bevoegdheid over de bestemming van de reserves.

Met ingang van 2006 is de werkwijze met betrekking tot dekkingreserves ten behoeve van investeringen gewijzigd. Voor investeringen in economische materiële activa wordt in het jaar van besluit tot investeren vanuit de exploitatie geld gereserveerd voor de toekomstige afschrijvingslasten. Hiervoor wordt een dekkingreserve gevormd en een investeringskrediet (van gelijke omvang). Gedurende de periode dat de investering nog niet afgerond is, is het bedrag op de activalijs lager* dan de dekkingreserve. Als de investering klaar is, dan wordt de dekkingreserve afgestemd op de totale investering doormiddel van dotatie of onttrekking aan de reserve via de exploitatie. Daarna blijven de activa en bijbehorende dekkingreserve gelijk in mutatie en omvang. De afschrijving wordt gedekt in de exploitatie uit deze dekkingreserve.

*) het saldo blijft staan op de staat van investeringskredieten als bijlage bij de activalijs

Voorzieningen:

Het BBV schrijft voor dat baten en lasten slechts eenmaal op een programma mogen worden gepresenteerd. Dit betekent dat toevoegingen aan de voorzieningen, ten laste van een programma worden voorgelegd ter goedkeuring aan de staten. Vrijval als gevolg van het feit dat de voorziening een hoger dan noodzakelijk saldo vertoont, worden eveneens ter goedkeuring voorgelegd.

Beschikkingen over voorzieningen bestemd voor uitgaven, lopen niet meer via de programma's, maar komen rechtstreeks ten laste van de voorzieningen. Autorisatie voor de uitgave is feitelijk al gegeven bij de toevoeging aan de voorziening. Omdat het verloop van de voorziening een goed inzicht geeft in de bestedingen wordt hieronder een overzicht gegeven.

Overlopende Passiva:

Voor de bestaande voorzieningen gevormd in verband met ontvangen voorschotbedragen van een Europees of Nederlands overheidslichaam voor een specifiek bestedingsdoel verandert het BBV per 01-01-2008. Deze voorzieningen worden voortaan als overlopende passiva verantwoord. Conform het advies van het BBV is de nieuwe regeling Investerings Landelijk Gebied (ILG) in 2007 direct als overlopende passiva verantwoord.

00100 Algemene reserve	
stand per 1-1-2009	113.349
overboeken budgetramingen programma Sociaal beleid	250
overboeken budgetramingen programma Jeugdzorg	642
overboeken budgetramingen programma Cultuur	200
overboeken budgetramingen programma Openbare Orde en Veiligheid	3.227
overboeken budgetramingen programma Bestuur	223
overboeken budgetramingen programma Economie	800
overboeken budgetramingen programma Mobiliteit	1.757
diverse budgetramingen MIZ over verschillende jaren programma Mobiliteit	4.512
overboeken budgetramingen cofinanciering ILG, geparkeerd in 2013 programma Ruimtelijke omgeving	2.671
overboeken kredieten grote fysieke projecten	6.500
overboeken budgetramingen programma Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	2.913
Overboeken saldo budgettaire ruimte naar 2010	4.937
Bestemming rekeningresultaat 2008	2.057
totaal toevoeging	30.688
overboeken budgetramingen programma Sociaal beleid	-254
overboeken budgetramingen programma Jeugdzorg	-1.556
overboeken budgetramingen programma Cultuur	-211
overboeken budgetramingen programma Openbare Orde en Veiligheid	-2.251
overboeken budgetramingen programma Bestuur	-697
overboeken co-financiering op EU- of NL- overheidsprojecten programma Bestuur	0
overboeken budgetramingen programma Economie	-278
overboeken budgetramingen programma Mobiliteit	-591
diverse budgetramingen MIZ over verschillende jaren programma Mobiliteit	-2.817
onderhoud infrastructuur	-292
overboeken budgetramingen programma Verkeersveiligheid	-325
prioriteit projecten MIZ	-550
overboeken cofinanciering op EU- of NL- overheidsprojecten programma Milieu	-371
prioriteit afdekken voormalige stortplaatsen	-50
overboeken budgetramingen programma Ruimtelijke omgeving	-1.023
overboeken budgetramingen programma Watermanagement	20
overboeken budgetramingen programma Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	-13.421
aanvulling saldo budgettaire ruimte nav voorjaarsconferentie	-3.672
eenmalige afroming provinciaal vermogen door kabinet	-12.000
totaal onttrekking	-40.339
stand per 31-12-2009	103.698

00200 bestemmingsreserve tunnel sluiskil		
stand per 1-1-2009		25.221
inkomsten nav overname Westerscheldetunnel	3.400	
correctie ivm reeds betaalde exploitatiebijdrage 2009	-3.122	
totaal toevoeging		278
administratieve aanpassing in verband met correctie historische kosten tunnel Sluiskil inclusief niet te declareren voorbereidingskosten van 2008	-1.626	
totaal onttrekking		-1.626
stand per 31-12-2009		23.874
00201 dekkingsreserve vervangende nieuwbouw Groene Woud		
stand per 1-1-2009		3.000
afschrijving vervangende nieuwbouw Groene Woud	-111	
totaal onttrekking		-111
stand per 31-12-2009		2.889
00205 bestemmingsreserve wov		
stand per 1-1-2009		13.443
vorming dekkingsreserve Fast Ferry opslaggebouw	-250	
vorming dekkingsreserve Fast Ferry aanlandingsvoorzieningen	-3.658	
vorming dekkingsreserve Fast Ferry gebouwen en terreinen	-2.299	
correctie ten behoeve van het opheffen reserve WOV	-7.235	
totaal onttrekking		-13.443
stand per 31-12-2009		0
00207 dekkingsreserve verbouwing zeeuws museum		
stand per 1-1-2009		5.602
afschrijving verbouwing zeeuws museum	-200	
totaal onttrekking		-200
stand per 31-12-2009		5.402
00208 dekkingsreserve Gistpoortgebouw		
stand per 1-1-2009		3.038
afschrijving verbouwing Gistpoortgebouw	-186	
totaal onttrekking		-186
stand per 31-12-2009		2.852
00210 dekkingsreserve verbouwing pand Schuytvlot		
stand per 1-1-2009		4.295
stand per 31-12-2009		4.295

00211 dekkingsreserve wegsteunpunt Mauritsfort		
stand per 1-1-2009		1.173
afschrijving wegsteunpunt Mauritsfort	-128	
totaal onttrekking		-128
stand per 31-12-2009		1.045
dekkingsreserve duurzaam archiveren		
stand per 1-1-2009		0
vorming reserve	716	
totaal toevoeging		716
afschrijving duurzaam archiveren	-143	
totaal onttrekking		-143
stand per 31-12-2009		573
dekkingsreserve Fast Ferry opslaggebouw		
stand per 1-1-2009		0
vorming reserve	250	
totaal toevoeging		250
stand per 31-12-2009		250
dekkingsreserve Fast Ferry aanlandingsvoorzieningen		
stand per 1-1-2009		0
vorming reserve	3.658	
totaal toevoeging		3.658
afschrijving duurzaam archiveren	-152	
totaal onttrekking		-152
stand per 31-12-2009		3.506
dekkingsreserve Fast Ferry gebouwen en terreinen		
stand per 1-1-2009		0
vorming reserve	2.299	
totaal toevoeging		2.299
afschrijving duurzaam archiveren	-92	
totaal onttrekking		-92
stand per 31-12-2009		2.207
00300 voorziening waterbeheer		
stand per 1-1-2009		790
grondwaterheffing	299	
totaal toevoeging		299
grondwaterheffing	-439	
totaal onttrekking		-439
stand per 31-12-2009		650

00308 voorziening wachtgelden psd		
stand per 1-1-2009		31.873
rentetoevoeging	1.103	
totaal toevoeging		1.103
uitgekeerde wachtgelden	-5.060	
onttrekking conform voorjaarsnota		
totaal onttrekking		-6.260
stand per 31-12-2009		26.716
00314 voorziening nme: natuurcompensatie braakman		
stand per 1-1-2009		634
natuurcompensatie braakman	-17	
totaal onttrekking		-17
stand per 31-12-2009		617
00369 voorziening controle omzetbelasting en BTW-compensatiefonds		
stand per 1-1-2009		2.347
vorming voorziening	43	
totaal toevoeging		43
stand per 31-12-2009		2.390
voorziening grondexploitatie waterdunen		
stand per 1-1-2009		0
Vorming voorziening	122	
totaal toevoeging		122
stand per 31-12-2009		122
00301 OP bodemsanering		
stand per 1-1-2009		4.054
inflatietoevoeging ivm contante waarde conform regeling	41	
uitvoering bodemsaneringsprojecten	3.162	
totaal toevoeging		3.203
uitvoering bodemsaneringsprojecten	-4.639	
totaal onttrekking		-4.639
stand per 31-12-2009		2.618
00303 OP stads- en dorpsvernieuw		
stand per 1-1-2009		2.743
stads en dorpsvernieuwing	-326	
totaal onttrekking		-326
stand per 31-12-2009		2.416

00307 OP jeugdzorg		
stand per 1-1-2009		3.894
Uitkering wet op de jeugdzorg (VWS)	23.001	
uitk wet op de jeugdzorg (justitie)	5.913	
rente toevoeging jeugdhulpverlening	45	
professionalisering jeugdzorg	-100	
totaal toevoeging		28.859
onderzoek jeugdzorg	-249	
clientsbeleid (cvp)	-85	
bestrijding wachtlijsten	-2.760	
bureau jeugdzorg: centraal bureau	-3.328	
steunfunctie jeugdzorg	-54	
Pleegzorg	-4.801	
Pleegoudersupport Zeeland	-62	
Ambulante hulpvarianten (IPT)	-6.970	
Daghulp (AZZ)	-3.158	
Residentiele hulpvarianten	-2.214	
advies- meldpunt kindermishandeling	-1.071	
2006 kindertelefoon (mid jhv)	-55	
Gedragsmaatregel en nazorg jeugdcrim	-47	
jeugdmonitor zeeland	-100	
bureau jeugdzorg: casemanagement	-23	
bureau jeugdzorg: lokaal jeugdbeleid	-489	
bureau jeugdzorg: justitiële taken	-6.388	
professionalisering jeugdzorg	-87	
opvoedbureaus	-12	
subsidievaststellingen vorige jaren	119	
totaal onttrekking		-31.833
stand per 31-12-2009		920
00313 OP nme: natuurcomp w scheld		
stand per 1-1-2009		10.320
rente natuurhcomp w scheld	33	
natuurcompensatie westerschelde	448	
totaal toevoeging		481
natuurcompensatie westerschelde	-3.861	
totaal onttrekking		-3.861
stand per 31-12-2009		6.940
00316 OP isv		
stand per 1-1-2009		1.392
investering stedelijke vernieuwing	5.572	
totaal toevoeging		5.572
investering stedelijke vernieuwing	-3.259	
programma gemeenten isv	-3.301	
totaal onttrekking		-6.560
stand per 31-12-2009		404

00322 OP bibliotheekvernieuwing		
stand per 1-1-2009		10
bibliotheekvernieuwing 2008	-10	
totaal onttrekking		-10
stand per 31-12-2009		0
00327 OP BDU brede doeluitkering		
stand per 1-1-2009		14.894
BDU toevoeging ivm contante waarde	406	
brede doel uitkering (bdu) (progr 10)	20.151	
brede doeluitkering (bdu) (progr. 11)	6.947	
bdu strategisch budget	12	
rovz	28	
collectief vraagafhankelijk vervoer	101	
vervoersonderneming openbaar vervoer	5	
VRI beïnvloed systeem KAR	8	
totaal toevoeging		27.658
werkbudget pvvp	-15	
toeristenpas openbaar vervoer	-68	
infrastructuursubsidies	-1.051	
bdu stategisch budget	-2.106	
lastenBDU dekking formatiepl afd V&V	-65	
rovz	-915	
coll vraagafhankelijk vervoer	-125	
vervoersonderneming openbaar vervoer	-15.942	
voorziening openbaar vervoer	-18	
subsidie stimulering bedrijfsvervoer	-175	
buurtbusprojecten	-15	
kosten concessiebeheer	-31	
VRI beïnvloed syst KAR	-133	
ff bijdr. vervoersondernemingen(BDU)	-2.709	
totaal onttrekking		-23.368
stand per 31-12-2009		19.184
00335 OP geluidsbelastingskaart		
stand per 1-1-2009		93
uitv eu richtlijn omgevingslawaai	-93	
totaal onttrekking		-93
stand per 31-12-2009		0

00337 OP implem OV-chipkaart		
stand per 1-1-2009		5.037
chipkaart openbaar vervoer	126	
totaal toevoeging		126
chipkaart openbaar vervoer	-137	
totaal onttrekking		-137
stand per 31-12-2009		5.027
00340 OP life project		
stand per 1-1-2009		453
totaal onttrekking		-15
stand per 31-12-2009		438
00341 OP externe veiligheid		
stand per 1-1-2009		306
externe veiligheid vrom	1.187	
totaal toevoeging		1.187
externe veiligheid vrom	-1.185	
cofinanciering EV inherente veiligheid	-26	
totaal onttrekking		-1.211
stand per 31-12-2009		282
OP ilg		
stand per 1-1-2009		23.377
beheerskosten ilg	35.928	
realisatie ehs verwerving	536	
realisatie ehs inrichting	588	
realisatie ehs in beheer	306	
westerschelde verwerving	5	
grondgeb landb inrichting	9	
uitvoeren pilots duurz ondernemen	21	
uitfinanc. landinrichting structuur	17	
uitfin inr grondgeb landbouw	199	
uitfin inrichting nieuwe ehs	119	
totaal toevoeging		37.728

natuurpakket Westerschelde planvorming	-291	
beheerskosten ilg	-178	
zwin	-117	
middengebied	-136	
realisatie ehs verwerving	-2.035	
realisatie ehs inrichting	-1.500	
realisatie ehs in beheer	-3.946	
uitvoering jaarplannen	-327	
uitv soortenbeschermingsplan	-96	
westerschelde verwerving	-15.379	
grondgeb landb inrichting	-152	
uitvoeren pilots duurz ondernemen	-4	
routenetwerk impuls wandelen	-1	
routenetwerk impuls varen	-110	
nationaal landschap ontwikkeling	-1.039	
nationaal landschap cultuurhistorie	9	
nat landsch prov st landschapsbeh	-324	
natuurbeheer schaapskuddes	-56	
infrastructuur glastuinbouw	-6.806	
pilots gebruik bodeminformatie	4	
uitfin ontw & versterk toegankelijkh	244	
uitfin landinrichting structuur	-88	
uitfin inrichting ruimtelijke structuur	-7	
uitfin milieukwaliteit	-537	
uitfin inr grondgeb landbouw	-607	
uitfin inrichting nieuwe ehs	-1.293	
leefbaarheid en sociaal economische vitaliteit	-25	
beheersovereenkomst landschap	-15	
uitfin nationaal landschappelijke ontwikkeling sgb	-740	
uitfin nationaal landschappelijke cultuur sgb	-130	
provinciale wandelroutes boerenerf	-28	
totaal onttrekking		-35.710
stand per 31-12-2009		25.395
00344 OP duurz veilig verkeer w zws-vl		
stand per 1-1-2009		0
bijdragen duurzaam veilig	52	
totaal toevoeging		52
stand per 31-12-2009		52

00349 OP besluit locatiegebonden subs		
stand per 1-1-2009		3
besluit locatiegebonden subsidies	1.705	
totaal toevoeging		1.705
besluit locatiegebonden subsidies	-1.364	
totaal onttrekking		-1.364
stand per 31-12-2009		343
00350 OP interreg bedr terr management		
stand per 1-1-2009		77
interreg bedrijventerr. management	89	
totaal toevoeging		89
interreg bedrijventerr. management	-166	
totaal onttrekking		-166
stand per 31-12-2009		0
00351 OP natuurbeschermingswet		
stand per 1-1-2009		133
Natura 2000 beheerplanne	160	
totaal toevoeging		160
Natura 2000 beheerplanne	-200	
totaal onttrekking		-200
stand per 31-12-2009		93
00354 OP servicepunt handhaving		
stand per 1-1-2009		12
servicepunt handhaving	111	
totaal toevoeging		111
servicepunt handhaving	-120	
totaal onttrekking		-120
stand per 31-12-2009		2
00356 OP Staats Spaanse Linies interreg 4A		
stand per 1-1-2009		-70
impuls staats spaanse linies	15	
totaal toevoeging		15
impuls staats spaanse linies	-7	
corr. beginbalans naar OP DC Noice (370) en Climate proof (371)	70	
totaal onttrekking		63
stand per 31-12-2009		8

00357 OP Stimuleringsregeling voordelta		
stand per 1-1-2009		4.499
Stimuleringsregeling voordelta	30	
totaal toevoeging		30
Stimuleringsregeling voordelta	-1.415	
totaal onttrekking		-1.415
stand per 31-12-2009		3.113
00358 OP Grote Kerk Veere		
stand per 1-1-2009		100
grote Kerk Veere	-100	
totaal toevoeging		-100
stand per 31-12-2009		0
00359 OP Actief bodembeheer		
stand per 1-1-2009		37
actief bodembeheer	27	
totaal toevoeging		27
actief bodembeheer	-69	
totaal onttrekking		-69
stand per 31-12-2009		-6
00360 OP Platform diffuse bronnen		
stand per 1-1-2009		15
platform diffusse bronnen	12	
totaal toevoeging		12
platform diffusse bronnen	-16	
totaal onttrekking		-16
stand per 31-12-2009		11
00362 OP Geluidsscherm Rilland A58 (VROM)		
stand per 1-1-2009		15
Geluidsscherm A58 Rilland	184	
totaal toevoeging		184
Geluidsscherm A58 Rilland	-190	
totaal onttrekking		-190
stand per 31-12-2009		8

00365 OP inherent veiliger produceren		
stand per 1-1-2009		-20
inherent veiliger produceren	78	
totaal toevoeging		78
inherent veiliger produceren	-42	
totaal onttrekking		-42
stand per 31-12-2009		16
00366 OP Vitaal sloe/kanaalzone		
stand per 1-1-2009		0
vitaal sloe/kanaalzone	88	
totaal toevoeging		88
vitaal sloe/kanaalzone	-18	
totaal onttrekking		-18
stand per 31-12-2009		69
00367 OP project revitalisering Staats Spaanse Linies		
stand per 1-1-2009		0
staats spaanse linies nationaal landschap	-8	
totaal onttrekking		-8
stand per 31-12-2009		-8
00370 OP DC Noise		
stand per 1-1-2009		0
project dc-noise	28	
totaal toevoeging		28
corr. beginbalans van OP staats spaanse linies (356)	-25	
project dc-noise	-39	
totaal onttrekking		-64
stand per 31-12-2009		-36
00371 OP Climate Proof		
stand per 1-1-2009		0
climate proof areas	312	
totaal toevoeging		312
corr. beginbalans van OP staats spaanse linies (356)	-58	
climate proof areas	-249	
totaal onttrekking		-307
stand per 31-12-2009		6
00372 OP KKS		
stand per 1-1-2009		0
kks ministerie van V&W	5.000	
kks Zeeland Seaports	10.500	
totaal toevoeging		15.500
kks uitgaven	-5.809	
totaal onttrekking		-5.809
stand per 31-12-2009		9.691

00373 OP N62		
stand per 1-1-2009		0
N62 Sloeweg	40	
totaal toevoeging		40
N62 Sloeweg	-805	
totaal onttrekking		-805
stand per 31-12-2009		-765
00375 OP N2000 beheerplan Voordelta		
stand per 1-1-2009		0
handhaving voordelta	87	
communicatietraject NB-wet	185	
totaal toevoeging		272
handhaving voordelta	-36	
communicatietraject NB-wet	-99	
totaal onttrekking		-136
stand per 31-12-2009		136
00377 OP peilgestuurde drainage		
stand per 1-1-2009		0
peilgestuurde drainage	-70	
totaal onttrekking		-70
stand per 31-12-2009		-70
00378 OP up safety		
stand per 1-1-2009		0
up safety	321	
totaal toevoeging		321
stand per 31-12-2009		321
00381 OP herstel n689 Kloosterzande		
stand per 1-1-2009		0
n689 Kloosterzande	603	
totaal toevoeging		603
stand per 31-12-2009		603
00383 OP garantielening grondaankopen EHS		
stand per 1-1-2009		0
garantielening grondankopen ehs	346	
totaal toevoeging		346
stand per 31-12-2009		346

8.9 Uitgangspunten financieel beleid

In dit onderdeel van de jaarrekening worden de uitgangspunten van het financieel beleid uit de begroting 2009 geëvalueerd.

1. De provincie hanteert bij het opstellen van de begroting en meerjarenraming het criterium van een duurzaam financieel evenwicht. Bij het begin van een nieuwe collegeperiode wordt vastgelegd, welke ruimte er dient te zijn voor "nieuw beleid".

De ruimte in de meerjarenraming is voor de lopende collegeperiode (2007-2011) ingevuld voor de uitvoering van het collegeprogramma Nieuwe Verbindingen. De uitvoeringsperiode van de beleidsnota's cultuur continu, kunstenplan, provinciaal sociaal-economisch beleidsplan en de onderwijsnota lopen niet synchroon met de collegeperiode. Voor deze nota's zijn in de raming van begrotingsjaar 2012 al middelen gereserveerd. Vanuit de beleidsnota Omgevingsplan zijn op de uitvoeringsonderdelen strategienota energie en herstructurering bedrijventerreinen middelen gereserveerd in 2012 en bij het onderdeel investeringen landelijk gebied (ILG) zijn reeds cofinancieringsmiddelen gereserveerd tot en met 2013.

Aan dit punt is voldaan in begrotingsjaar 2009. Er is invulling gegeven aan de beleids-uitgangspunten van het collegeprogramma Nieuwe Verbindingen voor 2007-2011. Ook voor de invulling van overige structurele en incidentele verplichtingen wordt aan deze hoofdlijn voldaan. Zie ook de toelichting bij onderdelen 3, 5 en 9.

Vanuit de aangekondigde bezuinigingen op het provinciefonds in 2011 en de aanpassing van de herverdelingsleutel van provinciefonds over de provincies is in het eerste kwartaal 2009 gestart de monitoring van duurzaam financieel evenwicht. Dit heeft geleid tot een Statenmotie in april 2009 en tot het formuleren van een plan van aanpak van de kerntaken discussie uit te voeren in 3 stappen. Deze discussie dient te leiden tot het structureel bezuinigen op de uitgaven in die omvang, zodat de structurele korting op de inkomsten, voornamelijk het provinciefonds op te vangen. De besluiten over de korting op het provinciefonds en het provinciale bezuinigingsplan zullen worden genomen in het eerste kwartaal van 2010, zodat dit integraal overgenomen kan worden in 2010 en de meerjarenbegroting 2011.

Daarnaast is al in kalenderjaar 2009 geanticipeerd op deze op ons afkomende structurele korting, door al tijdig te beginnen met het nemen van maatregelen om de koers van bezuinigen reeds bij te sturen in 2009. De maatregelen zijn onder andere:

- in de voorjaarsconferentie is de prioriteitstoekenning doorgeschoven naar de najaarsconferentie en in de najaarsnota zijn maar voor een beperkte omvang prioriteiten toegekend,
- een tijdelijke personeelsstop en behoudend optreden bij het aangaan van verplichtingen en subsidieverstreking zeker die met een meerjarig karakter,
- Budgetbewakingsactie "Pas op de plaats 2009"

2. Binnen de begroting wordt een algemene post voor onvoorziene uitgaven gehandhaafd van € 250.000

In 2009 is € 250.000 voor onvoorzien beschikbaar gesteld. Zoals in detail is te vinden op het overzichtje onderaan het onderdeel "Algemene Dekkingsmiddelen" uit het onderdeel jaarverslag is er € 66.000 ten gunste gekomen aan de post onvoorzien en is er € 156.000 besteed. Bij de laatste mogelijkheid tot budgetbewaking resteerde een saldo van € 159.000. Dit bedrag is ten gunste gebracht van de budgettaire ruimte en is toegevoegd aan de algemene reserve in de 6^e begrotingswijziging.

3. Incidentele en structurele meevallers vloeien terug naar de algemene middelen. Van daaruit wordt bezien op welke wijze deze meevallers zullen worden besteed.

Dit uitgangspunt is in 2009 strikt gehandhaafd. Tevens is aan de wens van Provinciale Staten tegemoet gekomen om het overboeken van kredieten te beperken. In verband met de komende korting op het provinciefonds is zomer 2009 door GS besloten om een scherpe budgetbewaking (actie "pas op de plaats 2009") in de tweede ronde budgetbewaking uit te voeren. Hierbij is €4,0 miljoen toegevoegd aan de algemene reserve in 2009. Hiermee is de incidentele onttrekking bij de voorjaarsnota van € 1,4 miljoen voor opvang van inkomsten derving opgevangen en is ook bijna de meerjarige incidentele onttrekking van € 3 miljoen aan de algemene reserve gedekt, welke de provincie als extra maatregelen inzet als impuls tegen de economische recessie in 2009 en 2010.

4. Geen lastenverzwaring opleggen aan burgers en/of bedrijfsleven.

Het belangrijkste instrument van de provincie om de lastendruk te beïnvloeden is de vrijheid die de provincie heeft de hoogte van de provinciale opcenten te bepalen. Het tarief is in 2009 voor het vierde jaar niet verhoogd. Als een vergelijking wordt gemaakt van de tarieven in alle provincies (van hoog naar laag) was in 2009 het tarief 89,3% van het landelijke gemiddelde tarief. In de paragraaf provinciale heffingen wordt uitgebreid ingegaan op dit onderwerp.

5. Als buffer voor het opvangen van financiële tegenslagen wordt gestreefd naar het instandhouden van een minimale algemene reserve.

In het afgelopen jaar is de algemene reserve tijdelijk nodig geweest om risico's af te dekken, maar de incidentele aanvulling van de budgettaire ruimte 2009 en 2010 uit de algemene reserve bij de voorjaarsnota € 7,2 miljoen is in de najaarsnota meerjarig bezuinigd op de budgetten en weer aan de algemene reserve toegevoegd € 7,7 miljoen.

De provincie krijgt, net als andere overheidsorganisaties te maken met toenemende risico's bij het uitvoeren van de eigen taken. Zo worden meer en hogere claims bij de overheden ingediend die voortvloeien uit hun overheidstaak. Op basis van de risicoblootstelling en de aanwezige weerstandscapaciteit is bepaald dat het weerstandsvermogen van de provincie voor 2009 voldoende is. Het inzetten van de bestemmingsreserves, onbenutte belastingcapaciteit en de stille reserves is op basis van de huidige beleidsuitgangspunten minder vanzelfsprekend indien zich een risico voordoet dat uitmondt in een financiële tegenslag. Als weerstandsvermogen wordt daarom uitgegaan van een benodigde financiële buffer van € 29 miljoen binnen de algemene reserve voor 2009 (zie ook paragraaf weerstandsvermogen).

In 2009 is op grond van de uitvoering van het regeerakkoord besloten om de provinciale reserves af te romen. In 2009 is € 12 miljoen overgemaakt aan het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties.

De resterende ruimte in de algemene reserve in 2009 is gereserveerd gebleven om in de toekomst adequaat en snel in te kunnen spelen op actuele zaken die van groot belang zijn voor Zeeland. Voor de overgangsjaren om te komen tot de structurele bezuiniging zal nog beoordeeld worden of er algemene reserve aangesproken gaat worden. Verder wordt zoals gebruikelijk ook bekeken of de provinciale (co-financierings) bijdrage voor bedreigingen of kansen vanuit de budgetbewaking in het rekeningjaar gedekt kunnen worden. Is dit niet mogelijk, en kan er geen beroep worden gedaan op andere fondsen of reguliere budgetten andere jaren, dan kan de algemene reserve aangesproken worden. Door het beschikbaar stellen van een provinciale bijdrage aan subsidieprojecten kan een vliegwieleffect worden bereikt voor het aantrekken van middelen vanuit Europa, het Rijk en andere instellingen en bedrijven voor bijdrage aan de uitvoeren van provinciale beleidsdoelstellingen. In 2009 is dit niet noodzakelijk geweest.

6. De hoogte en de noodzaak van handhaving van de overige reserves en voorzieningen zal jaarlijks worden beoordeeld.

Voor de aanleg van de Tunnel Sluiskil is in mei 2009 een statenvoorstel aangenomen, waarin de dekking van de provinciale financiering van deze tunnel in bestemmingsreserve KKS, meerjarig geregeld is uit de extra dividend inkomsten van de NV Westerschelde Tunnel(WST). Vanuit het gefaseerde exploitatieplan zal op natuurlijke momenten zoals bijvoorbeeld de aanbestedingstrajecten en tarieven beleid WST de meerjarige doorrekening minimaal jaarlijks beoordeeld. Vanuit de behandeling van tarievenbeleid WST in de statenvergadering van december 2009 en de uitbetalingsprocedure van de Rijksbijdrage in het mobiliteitsfonds volgt de mutatie hiervan in de eerstvolgende begrotingswijziging in 2010. Verder worden er dekkingreserves gevormd in het jaar van besluit tot investering in economische activa om daaruit de jaarlijkse afschrijvingslasten te dekken.

De voorzieningen wachtgelden PSD is zoals gebruikelijk meerjarig doorgerekend in april ten behoeve van de voorjaarsnota 2009. Het meerjarig verloop van de voorzieningen wordt doorgerekend en zo reëel mogelijk in relatie tot de verwachte uitgaven in de meerjarenbegroting is opgenomen.

7. Bij het overnemen van taken van andere overheden zal de provincie in principe alleen dan nieuwe taken op zich nemen, indien de kosten volledig worden vergoed.

Op dit punt hebben zich ten aanzien van de jaarrekening 2009 geen ontwikkelingen voorgedaan.

8. Bij vergoeding van taken wordt in beginsel de voorkeur gegeven aan algemene uitkeringen boven specifieke uitkeringen en de uitvoering van de taken zal worden gezien in relatie tot andere provinciale taken. Wel zullen de aangegane verplichtingen worden nagekomen.

In 2009 is de doeluitkeringen overgegaan tot een periodieke meerjarige uitkering via het provinciefonds: Regeling cultuurparticipatie provincies en gemeenten 2009-2012. Daarnaast zijn er enkele incidentele decentralisatie uitkeringen via provinciefonds verstrekt;

- eenmalige uitkering ten behoeve van gezamenlijke financiering van de restauratie van gebouwde rijksmonumenten 2009-2011,
- Lokaal emancipatiebeleid 2009-2010,
- SLOK 2009-2011

9. Gestreefd wordt naar een zekere mate van flexibiliteit door van de budgettaire ruimte jaarlijks slechts € 250.000 structureel in te vullen.

Hierbij wordt opgemerkt dat het bedrag verhoogd kan worden, voorzover het de effectuering van de afspraken in het beleidsprogramma betreft zoals bijvoorbeeld de structurele voeding van de reserves. Verder wordt bij nieuwe taken of intensivering van bestaande taken de voorkeur gegeven aan uitbesteding in plaats van een structurele uitbreiding van de formatie.

In de begroting 2009 zijn enkele budgetten toegekend voor de beleidsperiode van vaak 4 jaar, welke samenvalt met de college periode. Verder zijn er geen structurele budgetten toegekend boven de € 250.000.

10. Gestreefd wordt naar het optimaliseren van de interne controle.

Op het gebied van interne controle zijn in 2009 wederom verdere stappen gezet om de interne controlemaatregelen te borgen in de processen. De interne controle op het naleven van de Europese aanbestedingsregels wordt ieder kwartaal gecontroleerd en in het subsidieverlenings- en subsidieafrekeningstraject wordt gebruik gemaakt van meerdere een integrale checklisten. Er is in juni 2009 een integraal plan van aanpak voor de opzet van intern controle- & beheersplan Provincie Zeeland opgesteld door FEZ in overleg met de accountant. De uitwerking hiervan is gefaseerd opgepakt in 2009 en hieraan zal verder gewerkt worden in 2010 en 2011 als een geïntegreerde aanpak om ook te komen tot de opzet van horizontaal toezicht in afstemming met de belastingdienst.

Tevens kan vanuit de financiële verordening 2009 gemeld worden dat het besluit Financieringsstatuut is aangepast aan de vernieuwde wetgeving en dat het overgaan naar schatkistbankieren hierin is opgenomen. Daarnaast is de budgethoudersregeling geactualiseerd. De procedures rondom contracten administratie en -beheer zijn geactualiseerd en hiervoor is een contractenbeheerssysteem ontwikkeld en in gebruik genomen. Vanuit het inkoop en aanbestedingsbeleid heeft de provincie ook landelijk bijgedragen aan de formulering van homogene inkooppakketten en van daar uit wordt de inkoop en aanbesteding verder gestuurd aan de voorkant op naleving van de Europese aanbestedingsregels.

11. Deze uitgangspunten zijn van toepassing tot het moment dat er een wijziging wordt vastgesteld. Bij de evaluatie in de jaarrekening zal tevens worden onderzocht of het financiële beleid nog voldoende wordt afgedekt door de geformuleerde uitgangspunten.

Met de behandeling van de bovenstaande hoofdlijnen is voldaan aan deze evaluatie en geconcludeerd kan worden dat in 2009 het beleid voldoende afgedekt was door geformuleerde uitgangspunten.

12. Investerings in materiële vaste activa met economisch nut worden zoveel mogelijk in één keer ten laste van de exploitatie gebracht indien aan die investeringen geen vast patroon van vervangingsinvesteringen verbonden zijn.

Voor de enige nieuwe investering in 2009 in deze rubriek is besloten om hiervoor een dekkingsreserve te vormen. Het betreft investering in het opslaggebouw fast ferries.

Bijlagen

Jaarrekening 2009

9. Bijlagen

9.1 Staat van activa

Activiteit code	Omschrijving van de investering
materiële vaste activa economisch nut	
	gronden en terreinen
00004	herinrichting abdijplein
	bedrijfsgebouwen
00008	pand achter de houttuinen 8
00034	vervangende nieuwbouw groene woud
00036	gistpoortgebouw
00037	verbouwing zeeuws museum
00038	verbouwing pand schuytvlot
00043	fast ferry opslaggebouw
00048	wegsteunpunt mauritsfort
	grond-weg en waterbouwkundige werken
00001	aanlandingsinrichtingen
00002	infrastructurele voorzien fast ferry
	vervoermiddelen
00018	swath boten
	machines apparaten installaties
00014	nieuwe telefooncentrale
00049	duurzaam archiveren
totaal materiële vaste activa economisch nut	
materiële vaste activa maatschappelijk nut	
totaal materiële vaste activa maatschappelijk nut	
financiële vaste activa	
	kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen
00019	aandelenkapitaal westerscheldetunnel
00020	aandelenkapitaal delta nv
00046	aandelenkap. economische impuls zld
00050	aandelenkapitaal bv kks
00051	perkpolder beheer bv i.o. grondexpl
00052	perkpolder beheer cv
	overige langlopende leningen
00023	geldleningen zws studiefonds
00025	hypothecaire geldleningen
00027	leningen werkgelegenheidsfonds
00031	risicodekking verstr geldl werkgeelh
	overige uitzettingen > 1 jaar
10016	fortis 241878918 belegging
totaal financiële vaste activa	
totaal vaste activa	
vlottende activa	
	voorraden
00055	grond Waterdunen rode zone
00387	voorziening grondexploit. Waterdunen
00053	grond Perkpolder
00035	grondbank zeeland
00040	grond Duurzaam Veilig
00047	grond ILG
totaal vlottende activa	
totaal generaal	

(bedrag x €1.000)

Oorspronkelijk investerings per 1-1-2009	Wijze van afschrijving	Boekwaarde per 01-01-2009	Mutaties 2009	Afschrijving of aflossing in 2009	Boekwaarde per 31-12-2009
677	30 jr	270	0	22	248
1.650	30 jr	1.100	0	55	1.045
3.334	30 jr	3.000	0	111	2.889
2.862	30 jr	2.862	92	102	2.852
5.977	30 jr	5.602	0	200	5.402
418	30 jr	418	3.181	0	3.598
0	30 jr	0	38	0	38
1.235	30 jr	1.140	0	95	1.045
4.401	30 jr	3.805	0	152	3.653
2.766	30 jr	2.392	0	92	2.299
26.575	30 jr	22.427	0	897	21.530
475	10 jr	475	0	48	427
437	5 jr	437	279	143	573
50.807		43.928	3.590	1.917	45.600
0		0	0	0	0
32.365		27.995	89.285	0	117.280
568		568	0	0	568
103		103	0	0	103
0		0	1.000	0	1.000
0		0	5	0	5
0		0	19	0	19
0		27	0	9	18
0		51	0	25	25
0		pm	pm	pm	pm
0		pm	pm	pm	pm
0		26.039	0	4.000	22.039
33.037		54.783	90.310	4.035	141.059
83.843		98.711	93.899	5.952	186.658
0		0	122	0	122
0		0	-122	0	-122
0		0	5.951	0	5.951
3.219		3.012	2.358	0	5.370
893		3	-3	0	0
0		0	0	0	0
4.112		3.015	8.306	0	11.321
87.955		101.727	102.205	5.952	197.980

Toelichting:

Activiteiten 00001, 00002, 00018, 00034, 00036, 00037, 00038:

Voor de kapitaallasten van deze activa is een dekkingsreserve gevormd.

Activiteit 00019 Aandelenkapitaal NV Westerscheldetunnel:

De mutatie betreft de overname van de aandelen van het Rijk.

Activiteit 00037 Verbouwing Zeeuws Museum:

Een bedrag van € 742.045,- is uitgegeven voor 31-12-2005. Dit is voor de inwerkingtreding van het BBV en is om die reden niet geactiveerd.

Algemeen:

- 1) Er vindt vanaf 1 januari 2009 geen interne renteberekening plaats conform de financiële verordening. Indien er sprake is van een uitzondering op deze richtlijn (bijvoorbeeld grond Perkpolder), is deze interne rente terug te vinden op de betreffende exploitatiepost.
- 2) Investerings in materiële vaste activa met maatschappelijk nut in openbare ruimten, zoals wegen, komen sinds 2006 direct ten laste van de exploitatie als uitgaven, zodat geen meerjarig beslag op middelen in de meerjarenraming wordt gelegd.
In het meerjarig actieplan MIZ werden voor 2009 investeringen in provinciale (water)wegen geraamd voor een bedrag van +/- € 4,1 mln. In 2009 is € 4,0 mln geïnvesteerd. Aanvullend zijn er 2 projecten waarin wordt geïnvesteerd:
 - 1) Voor de periode 2009 t/m 2015 wordt € 275 mln. geïnvesteerd in KKS. Dit loopt in de exploitatie via reserve-KKS en OP-KKS (zie ook Verloop reserves, voorzieningen en overlopende passiva).
 - 2) Voor de periode 2007 t/m 2015 wordt € 104 mln. geïnvesteerd in N62. Dit loopt in de exploitatie via OP-N62 (zie ook Verloop reserves, voorzieningen en overlopende passiva).
- 3) Op enkele investeringen van voor het BBV is een bijdrage van derden ontvangen. Deze bijdragen zijn direct in mindering gebracht, waarna de afschrijving berekend is over het netto investeringsbedrag.
- 4) Financiële vaste activa; kapitaal verstrekkingen aan deelnemingen:
Bij deelnemingen die niet in deze staat zijn opgenomen, zijn de aandelen in het verleden voor het BBV volledig gedekt uit de exploitatie, zoals onder andere de Nederlandse Waterschapsbank NV en het Zeeuws Participatiefonds B.V.

9.2 Staat van restant investeringskredieten

Bedragen x €1.000						
Activiteit code	Omschrijving	Totaalkrediet	Uitgaven tm 2008	Raming 2009	Uitgaven 2009	Overboeken naar 2010
00036	gistpoortgebouw	3.140	2.961	180	92	87
00038	verbouwing pand schuytvlot	4.295	418	3.877	3.181	697
00043	fast ferry opslaggebouw	250	0	52	38	14
00049	duurzaam archiveren	716	437	279	279	-0
00056	investering e-dienstverlening	1.232	0	0	0	0
Totaal generaal		9.633	3.815	4.388	3.590	798

Bedragen x €1.000						
Afgeboekt	Overboeken naar 2010 en volgende jaren	Raming inkomsten	Inkomsten t/m 2008	Inkomsten 2009	Afgeboekt	Restantraming inkomsten
87	0	0	0	0	0	0
0	697	0	0	0	0	0
0	212	0	0	0	0	0
0	-0	0	0	0	0	0
0	1.232	0	0	0	0	0
87	2.141	0	0	0	0	0

Toelichting

Activiteit 00036 Gistpoortgebouw:

Het restantkrediet 2010 betreft de laatste 2 termijnen die in 2010 nog zijn betaald, het restant krediet zal worden afgeboekt.

Activiteit 00038 Verbouwing pand Schuytvlot:

Verbouwing is later dan gepland opgeleverd, namelijk in 2010. Het restantkrediet 2009 wordt overgeboekt naar 2010.

9.3 Staat van reserves en voorzieningen

Staat van reserves en voorzieningen (bedragen x €1000)						
	Saldo aan het begin van jaar	Bij	Af	Saldo aan het einde van jaar	Verplichtingen ten laste van het saldo	Verschil
a. Algenene reserve						
algemene reserve	113.349	30.688	40.339	103.698	57.693	46.005
alg reserve resultaat na bestemming	2.057	0	2.057	0	0	0
Totaal a. Algenene reserve	115.406	30.688	42.396	103.698	57.693	46.005
b. Bestemmingsreserve						
bestemmingsreserve tunnel sluiskil	25.221	278	1.626	23.874	23.874	0
bestemmingsreserve wov	13.443	0	13.443	0	0	0
Totaal b. Bestemmingsreserve	38.664	278	15.069	23.874	23.874	0
c. Dekkingsreserve						
dekk res vervangende nieuwb Gr Woud	3.000	0	111	2.889	2.889	0
dekkingsres verbouwing zeeuws museum	5.602	0	200	5.402	5.402	0
dekkingsreserve Gistpoortgebouw	3.038	0	186	2.852	2.852	0
dekk res verbouwing pand Schuytvlot	4.295	0	0	4.295	4.295	0
dekkingres wegsteunpunt Mauritsfort	1.173	0	128	1.045	1.045	0
dekkingres duurzaam archiveren	0	716	143	573	573	0
dekkingres ff opslaggebouw	0	250	0	250	250	0
dekkingsreserve ff aanlandingavoorz.	0	3.658	152	3.506	3.506	0
dekkingsreserve ff gebouwen en terr.	0	2.299	92	2.207	2.207	0
Totaal c. Dekkingsreserve	17.108	6.923	1.013	23.019	23.019	0
d. Voorzieningen uit eigen middelen						
voorziening waterbeheer	790	299	439	650	650	0
voorziening wachtgelden psd	31.873	1.103	6.260	26.716	26.716	0
voorziening controle OB en BCF	2.347	0	2.347	0	0	0
Totaal d. Voorzieningen uit eigen middelen	35.010	1.402	9.046	27.366	27.366	0
e. Voorzieningen gelden van derden						
voorziening nme: natuurcomp braakman	634	0	17	617	617	0
Totaal e. Voorzieningen gelden van derden	634	0	17	617	617	0
Totaal	206.823	39.291	67.541	178.574	132.569	46.005

9.4 Verplichtingen ten laste van de reserves

Verplichtingen ten laste van de reserves	
Omschrijving	Bedrag
00100 Algemene reserve	
2010 Eenmalige afroaming provinciaal vermogen door het Kabinet	12.000.000,00
2010 Overboeken budgetramingen	19.902.023,00
2010 Saldo wegenoverdracht + incidenteel onderhoud	3.600.000,00
2011 Achterland gemeenten WCT	1.000.000,00
2011 Eenmalige afroaming provinciaal vermogen door het Kabinet	12.000.000,00
2011 Bijdrage N57 Veerse deel	2.100.000,00
2011 Wijziging verdeling MIZ 2010 - 2014	2.135.709,00
2011 Overboeken budgetramingen	-1.474.543,00
2012 Prioriteit Waterdunen	600.000,00
2012 Overboeken budgetramingen	2.800.800,00
2013 Prioriteit Waterdunen	2.350.000,00
2013 Overboeken budgetramingen	-1.125.514,00
2014 Prioriteit waterdunen	2.350.000,00
2014 Overboeken budgetramingen	-77.300,00
2015 Overboeken budgetramingen	-501.700,00
2016 Overboeken budgetramingen	56.500,00
2017 Overboeken budgetramingen	-40.026,00
2018 Overboeken budgetramingen	17.499,00
00100 Totaal Algemene reserve	57.693.448,00
00200 Bestemmingsreserve tunnel Sluiskil	
2010-2018 uitgaven tbv bouw tunnel	99.000.000,00
2010-2018 inkomsten dividend tunnel WST	-75.125.608,00
Totaal Bestemmingsreserve tunnel Sluiskil	23.874.392,00
00201 Dekkingsreserve vervangende nieuwbouw Groene Woud	
Verplichtingen Dekkingsreserve vervangende nieuwbouw Groene Woud	2.899.000,00
Totaal Dekkingsreserve vervangende nieuwbouw Groene Woud	2.899.000,00
00207 Dekkingsreserve verbouwing Zeeuws museum	
Verplichtingen Dekkingsreserve verbouwing Zeeuws museum	5.402.000,00
Totaal Dekkingsreserve verbouwing Zeeuws museum	5.402.000,00
00208 Dekkingsreserve Gistpoortgebouw	
Verplichtingen Dekkingsreserve Gistpoortgebouw	2.852.000,00
Totaal Dekkingsreserve Gistpoortgebouw	2.852.000,00
00210 Dekkingsreserve verbouw pand Schuytvlot	
Verplichtingen Reserve verbouw kazerne brandweerkazerne	4.295.000,00
Totaal Dekkingsreserve verbouw pand Schuytvlot	4.295.000,00
00211 Dekkingsreserve wegensteunpunt Mauritsfort	
Verplichtingen Dekkingsreserve Mauritsfort	1.045.000,00
Totaal Dekkingsreserve wegensteunpunt Mauritsfort	1.045.000,00

00212 Dekkingsreserve duurzaam archiveren	
Verplichtingen reserve duurzaam archiveren	573.000,00
Totaal Dekkingsreserve duurzaam archiveren	573.000,00
00213 Dekkingsreserve Fast Ferry opslaggebouw	
Verplichtingen reserve Fast Ferry opslaggebouw	250.000,00
Totaal Dekkingsreserve Fast Ferry opslaggebouw	250.000,00
00214 Dekkingsreserve Fast Ferry aanlandingsvoorzieningen	
Verplichtingen Reserve Fast Ferry aanlandingsvoorzieningen	3.506.000,00
Totaal Dekkingsreserve Fast Ferry aanlandingsvoorzieningen	3.506.000,00
00215 Dekkingsreserve Fast Ferry gebouwen en terreinen	
Verplichtingen Reserve Fast Ferry gebouwen en terreinen	2.207.000,00
Totaal Dekkingsreserve Fast Ferry gebouwen en terreinen	2.207.000,00
Totaal generaal	118.441.947,28

9.5 Incidenteel beleid

Staat van incidentele baten en lasten

(bedragen x € 1.000)

01 Sociaal beleid	Begroting 2009	Begroting 2009 na wijziging	Rekening 2009	Verschil
Lasten				
Toevoeging algemene reserve		250	250	0
Aframing lasten als toevoeging algemene reserve		-250	-250	0
Lasten gedekt door onttrekking algemene reserve		254	254	0
Subtotaal Lasten		254	254	0
Baten				
Onttrekking algemene reserve		-254	-254	0
Subtotaal Baten		-254	-254	0
Saldo Sociaal beleid		0	0	0

02 Jeugdzorg	Begroting 2009	Begroting 2009 na wijziging	Rekening 2009	Verschil
Lasten				
Toevoeging algemene reserve		642	642	0
Aframing lasten als toevoeging algemene reserve		-642	-642	0
Lasten gedekt door onttrekking algemene reserve		1.556	1.556	0
Subtotaal Lasten	0	1.556	1.556	0
Baten				
Onttrekking algemene reserve		-1.556	-1.556	0
Subtotaal Baten	0	-1.556	-1.556	0
Saldo Jeugdzorg	0	0	0	0

03 Cultuur	Begroting 2009	Begroting 2009 na wijziging	Rekening 2009	Verschil
Lasten				
Garantie Toorop		100	100	0
Toevoeging algemene reserve		378	378	0
Aframing lasten als toevoeging algemene reserve		-378	-378	0
Lasten gedekt door onttrekking algemene reserve	40	211	211	0
Subtotaal Lasten	40	311	311	0
Baten				
Onttrekking algemene reserve	-40	-211	-211	0
Subtotaal Baten	-40	-211	-211	0
Saldo Cultuur	0	100	100	0

04 Openbare orde en Veiligheid	Begroting 2009	Begroting 2009 na wijziging	Rekening 2009	Verschil
Lasten				
Toevoeging algemene reserve		3.227	3.227	0
Aframing lasten als toevoeging algemene reserve		-3.227	-3.227	0
Lasten gedekt door onttrekking algemene reserve	265	2.251	2.251	0
Subtotaal Lasten	265	2.251	2.251	0
Baten				
Onttrekking algemene reserve	-265	-2.251	-2.251	0
Subtotaal Baten	-265	-2.251	-2.251	0
Saldo Openbare orde en Veiligheid	0	0	0	0

05 Bestuur	Begroting 2009	Begroting 2009 na wijziging	Rekening 2009	Verschil
Lasten				
Toevoeging algemene reserve		223	223	0
Aframing lasten als toevoeging algemene reserve		-223	-223	0
Lasten gedekt door onttrekking algemene reserve		697	697	0
Subtotaal Lasten	0	697	697	0
Baten				
Onttrekking algemene reserve		-697	-697	0
Subtotaal Baten	0	-697	-697	0
Saldo Bestuur	0	0	0	0

06 Economie	Begroting 2009	Begroting 2009 na wijziging	Rekening 2009	Verschil
Lasten				
Toevoeging algemene reserve		800	800	0
Aframing lasten als toevoeging algemene reserve		-800	-800	0
Lasten gedekt door onttrekking algemene reserve	278	278	278	0
Subtotaal Lasten	278	278	278	0
Baten				
Onttrekking algemene reserve	-278	-278	-278	0
Subtotaal Baten	-278	-278	-278	0
Saldo Economie	0	0	0	0

08 Landbouw en Visserij	Begroting 2009	Begroting 2009 na wijziging	Rekening 2009	Verschil
Lasten				
Stimulering visserij en aquacultuur	250	250	0	250
Subtotaal Lasten	250	250	0	250
Baten				
Subtotaal Baten	0	0	0	0
Saldo Landbouw en Visserij	250	250	0	250

10 Mobiliteit	Begroting 2009	Begroting 2009 na wijziging	Rekening 2009	Verschil
Lasten				
Additionele middelen voor projecten uit MIZ	4.500	4.500	4.500	0
Vrijval MIZ krediet noordelijke rondweg Serooskerke	-2.400	-2.400	-2.400	0
Toevoeging algemene reserve	4.512	6.269	6.269	0
Aframing lasten als toevoeging algemene reserve	-4.512	-6.269	-6.269	0
Lasten gedekt door onttrekking algemene reserve	2.309	3.700	3.700	0
Incidentel onderhoud gedekt door onttrekking alg. reserve	800			0
Toevoeging bestemmingsreserve tunnel Sluiskil		2.947	2.947	0
Lasten gedekt door onttrekking tunnel Sluiskil		3.286	3.286	0
Lasten gedekt door onttrekking bestemmingsreserve WOV	2.846			
Subtotaal Lasten	8.055	12.033	12.033	0
Baten				
Onttrekking algemene reserve (incidenteel onderhoud)	-800			
Onttrekking algemene reserve	-2.309	-3.700	-3.700	0
Onttrekking bestemmingsreserve tunnel Sluiskil		-3.286	-3.286	0
Onttrekking bestemmingsreserve WOV	-2.846	-7.235	-7.235	0
Subtotaal Baten	-5.955	-14.221	-14.221	0
Saldo Mobiliteit	2.100	-2.188	-2.188	0

11 Verkeersveiligheid	Begroting 2009	Begroting 2009 na wijziging	Rekening 2009	Verschil
Lasten				
Lasten gedekt door onttrekking algemene reserve		325	325	0
Prioriteit projecten MIZ in verband met kredietcrisis		550	0	550
Subtotaal Lasten	0	875	325	550
Baten				
Onttrekking algemene reserve		-875	-875	0
Subtotaal Baten	0	-875	-875	0
Saldo Verkeersveiligheid	0	0	-550	550

12 Milieu	Begroting 2009	Begroting 2009 na wijziging	Rekening 2009	Verschil
Lasten				
Regionale milieukwaliteiten	200	75	57	18
Lasten gedekt door onttrekking algemene reserve		371	371	0
Prioriteit afdekken voormalige stortplaatsen in verband met kredietcrisis		50	45	5
Subtotaal Lasten	200	496	473	23
Baten				
Onttrekking algemene reserve		-421	-421	0
Subtotaal Baten	0	-421	-421	0
Saldo Milieu	200	75	52	23

13 Ruimtelijke omgeving	Begroting 2009	Begroting 2009 na wijziging	Rekening 2009	Verschil
Lasten				
Actueel beleidskader omgevingsbeleid	100	133	77	56
Lasten gedekt door onttrekking algemene reserve		726	726	0
Toevoeging algemene reserve		9.171	9.171	0
Aframing lasten co-financiering ILG als toevoeging algemene reserve		-2.671	-2.671	0
Aframing lasten grote fysieke projecten als toevoeging algemene reserve		-6.500	-6.500	0
Subtotaal Lasten	100	859	803	56
Baten				
Onttrekking algemene reserve		-726	-726	0
Subtotaal Baten	0	-726	-726	0
Saldo Ruimtelijke omgeving	100	1.585	1.529	56

14 Watermanagement	Begroting 2009	Begroting 2009 na wijziging	Rekening 2009	Verschil
Lasten				
Lasten gedekt door onttrekking algemene reserve		220	220	0
Subtotaal Lasten	0	220	220	0
Baten				
Onttrekking algemene reserve		-220	-220	0
Subtotaal Baten	0	-220	-220	0
Saldo Watermanagement	0	0	0	0

15 Natuur en Landschap	Begroting 2009	Begroting 2009 na wijziging	Rekening 2009	Vershil
Lasten				
Impuls realisatie Staats Spaanse Linies		125	20	106
Subtotaal Lasten	0	125	20	106
Baten				
Onttrekking algemene reserve				
Subtotaal Baten	0	0	0	0
Saldo Natuur en Landschap	0	125	20	106

90 Algemene dekkingsmiddelen	Begroting 2009	Begroting 2009 na wijziging	Rekening 2009	Vershil
Lasten				
Aanpassen brandmeldinstallaties Abdijcomplex		196	196	0
Toevoeging algemene reserve	2.713	7.850	7.850	0
Aframing lasten als toevoeging algemene reserve	-2.713	-7.850	-7.850	0
Lasten gedekt door onttrekking algemene reserve	7.690	15.716	15.716	0
Terugbetaling provinciefonds aan rijk uit algemene reserve	12.000	12.000	12.000	0
Toevoeging bestemming rekeningresultaat 2008		2.057	2.057	0
Toevoeging dekkingsreserve duurzaam archiveren		716	716	0
Subtotaal Lasten	19.690	30.489	30.489	0
Baten				
Onttrekking algemene reserve	-7.690	-15.716	-15.716	0
Onttrekking rekeningresultaat naar algemene reserve		-2.057	-2.057	0
Onttrekking algemene reserve cf voorjaarsnota		-3.434	-3.434	0
Onttrekking alg. reserve afoming provinciaal vermogen -12.00	0	-12.000	-12.000	0
Subtotaal Baten	-19.690	-33.207	-33.207	0
Saldo programma 90	0	-2.718	-2.718	0

TOTAAL	Begroting 2009	Begroting 2009 na wijziging	Rekening 2009	Vershil
Totaal Lasten	28.878	50.694	49.709	985
Totaal Baten	-26.228	-54.917	-54.917	0
Per saldo	2.650	-4.223	-5.208	985

9.6 SISA

Indicatoren specifieke uitkeringen ten behoeve van SISA						
Departement (1)	Nummer (2)	Specifieke uitkering (3)	Juridische grondslag (4)	Ontvanger (5)	Indicatoren (6)	Alspraak (7)
OCW	11A	Actieplan Cultuurbereik 2005-2008 (APCB)	Bekostigingsbesluit cultuuruitingen (art 41 en 45) en Ministeriële Regeling uitkeringen cultuurbereik 2005-2008	Provincies en gemeenten	Het totaal van de ontvangen rijksmiddelen 2005 t/m 2008 die per 31 december 2008 onbesteed zijn gebleven (incl. evt. vaststellingen in 2009 door provincie of gemeente over periode t/m 2008).	
OCW	12	Versterking cultuureducatie in het primair onderwijs 2005-2007 (CPO)	Bekostigingsbesluit cultuuruitingen art 41 en 45 Ministeriële Regeling uitkeringen cultuurbereik 2005-2008.	Provincies en gemeenten	Het totaal van de ontvangen rijksmiddelen 2005 t/m 2007 die per einde schooljaar 2007-2008 onbesteed zijn gebleven (incl. evt. vaststellingen in 2009 door provincie resp. gemeente over periode t/m aug. 2008)	
OCW	16A	Uitkering Marsrouteplannen (Bibliotheken). Vernieuwingsimpulsmiddelen	Wet op het Specifiek Cultuurbeleid Bekostigingsbesluit cultuuruitingen	Provincies en gemeenten	Besteed bedrag 2009	
VROM	21A	Bodemsanering	Wet bodembescherming (Wbb) Besluit financiële bepalingen bodemsanering, Regeling financiële bepalingen bodemsanering;	Provincies en gemeenten	Besteed bedrag 2009 uit Wbb	
					Correctie besteed bedrag Wbb voorgaande jaren	
					Besteed bedrag 2009 uit FES	
					Correctie besteed bedrag FES voorgaande jaren	
					Aantal saneringen (inclusief SEB)	
					Alleen in te vullen na afloop programmaperiode	
					Aantal bodemonderzoeken (inclusief SEB)	
					Alleen in te vullen na afloop programmaperiode	
					Aantal m ² gesaneerd oppervlak (inclusief SEB)	
					Alleen in te vullen na afloop programmaperiode	
					Aantal m ³ gesaneerde grond (inclusief SEB)	
					Alleen in te vullen na afloop programmaperiode	
					Aantal m ³ gesaneerd verontreinigd grondwater (inclusief SEB)	
					Alleen in te vullen na afloop	
VROM	22A	Programma externe veiligheid (EV)	Subsidieregeling programmafinanciering Externe Veiligheid (EV)-beleid en andere overheden 2006-2010	Provincies	Percentage van de verstekte bijdrage 2009 dat is gebruikt voor het in dienst nemen van personeel EV	
					Besteed bedrag 2009	
VROM	23	Subsidieregeling sanering verkeerslawaaï (incl. bestrijding spoorweglawaaï)	Subsidieregeling sanering verkeerslawaaï	Provincies, gemeenten en gemeenschappelijke regelingen (Wgr)	Besteed bedrag 2009 Hieronder per regel één	
VROM	31	Nota Ruimte project Waterdunen	Wet Ruimtelijke Ordening Besluit Ruimtelijke Ordening	Provincie Zeeland	1 Geluidsscherm Rilland Besteed bedrag 2009	
					Bijdrage particuliere grondeigenaren	
					Verwachte einddatum project	
WWI	44A	Besluit Locatiegebonden Subsidies 2005 (BLS)	Besluit Locatiegebonden Subsidies 2005	Provincies en stadsregio's (Wgr+)	Besteed bedrag 2009	
					Alleen door provincie Friesland in te vullen:	
					Aantal in het convenant woningbouwafspraken benoemde specifieke categorieën woningen	

Realisatie (8)	Beginstand jaart (9)	Beschikking Rijk (10)	Overige ontvangsten (11)	Besteed t.l.v. rijksmiddelen (12)	Besteed t.l.v. provinciale / wgr middelen (13)	Overige besteding (14)	Te verrekenen met het Rijk (15)	Te verrekenen met de Provincie / wgr (16)	Overige (17)	Toelichting afwijking (18)	Eindverantwoording Ja/Nee (19)	Aard Controle (20)
							€ 33.856					R
							€ 0					R
				€ 181.828			€ 162.744					R
				€ 3.249.351								R
				€ 5.000								R
												D1
												D1
												D1
												D1
30,11%												D2
				€ 1.073.864								R
												R
				€ 22.687							Nee	
				€ 1.520.887								R
				€ 1.364.114								R
												D1

Indicatoren specifieke uitkeringen ten behoeve van SISA						
Departement (1)	Nummer (2)	Specifieke uitkering (3)	Juridische grondslag (4)	Ontvanger (5)	Indicatoren (6)	Afspraak (7)
WWI	50D	Investerings stedelijke vernieuwing (ISV)	Wet Stedelijke Vernieuwing	Provincies (rechtstreekse ontvanger)	Eindsaldo ISV (na afloop periode II)	
					Investeringsbedrag ISV II in 2009 doorgezet naar / verdeeld over nietrechtstreekse gemeenten	
VenW	59A	Brede doeluitkering verkeer en vervoer	Wet BDU Verkeer en Vervoer (art. 10)	Provincies en stadsregio's (Wgr+)	Eindsaldo/-reservering 2008	
					Toegerekende rente 2009	
					Ontvangen BDU-bijdrage VenW	
					Terugbetaling door derden vanuit BDU bijdrage verstrekte middelen	
					Totaal besteed bedrag 2009	
					Correctie over besteed bedrag 2008	
					Eindsaldo/-reservering 2009	
					Individuele bestedingen die meer dan 20% van totaal ontvangen BDU bedragen	
					Per individuele besteding van meer dan 20% één regel invullen	
					1 Connexxion concessie OV	
VenW	62A	Regionale mobiliteitsfondsen	Regionale mobiliteitsfondsen	Provincies en Wgr+regio's	Eindsaldo 2008	
					Dotatie regio in 2009	
					Dotatie rijk in 2009	
					Renteopbrengst 2009	
					Besteed bedrag 2009 uit fonds (onderscheid herkomst middelen niet nodig)	
					Eindsaldo 2009	
VenW	64	Regeling innovatieprogramma Kaderrichtlijn Water	Regeling innovatieprogramma Kaderrichtlijn Water	Provincies en gemeenten	Besteed bedrag 2009	
LNV	69	Leren voor duurzame ontwikkeling (LvDO)	Beschikking o.b.v. Programma Leren voor duurzame ontwikkeling 2008-2011	Provincies	Besteed bedrag 2008 t/m 2009	
					Cofinanciering eigen middelen 2008 t/m 2009	
					Bijdrage derden 2008 t/m 2009	
VWS	88	Breedtesportimpuls	Stimuleringsregeling breedtesport	Provincies en gemeenten	Totale uitgaven 2009 (totaal ongeacht gesubsidieerde percentage)	
JenG	95	Doeluitkering jeugdzorg (Bureau Jeugdzorg + Zorgkosten Jeugdzorg)	Wet op de jeugdzorg (art. 37) en Regeling bekostiging jeugdzorg	Provincies en stadsregio's (Wgr+)	Aantal ondertoezichtstelling (OTS), 1 jaar 2008	
					Aantal OTS 2008, overig	
					Aantal voorlopige voogdij 2008	
					Aantal voogdij 2008	
					Aantal jeugdreclassering 2008	
					Aantal samenloop 2008	
					Aantal Individuele Traject Begeleiding 2008 (ITB), harde kern	
					Aantal ITB 2008, Crie	
					Aantal scholing- en trainingsprogramma's (STP) 2008	
					Besteed bedrag 2009 aan stichting die een bureau jeugdzorg in stand houdt - deel justitiezaken	
					Besteed bedrag 2009 aan stichting die een bureau jeugdzorg in stand houdt - deel taken bureau jeugdzorg en subsidie bureau jeugdzorg	
					Besteed bedrag 2009 aan zorgaanbod	
					Aantal aanmeldingen 2009 aan het LBIO door bureau jeugdzorg	
					Aantal afmeldingen 2009 aan het LBIO door bureau jeugdzorg	
					Omvang egaliseringsreserve jeugdzorg per 31 december 2009	
JenG	96	Rijkssubsidieregeling jeugdzorg (experimenten jeugdzorg)	Wet op de jeugdzorg (art. 38) en Rijkssubsidieregeling jeugdzorg	Provincies en stadsregio's (Wgr+)	Besteed bedrag 2008	

Realisatie (8)	Beginstand jaar t (9)	Beschikking Rijk (10)	Overige ontvangsten (11)	Besteed t.l.v. rijksmiddelen (12)	Besteed t.l.v. provinciale/Wgr middelen (13)	Overige besteding (14)	Te verrekennen met het Rijk (15)	Te verrekennen met de Provincie / Wgr (16)	Overige (17)	Toelichting afwijking (18)	Eindverantwoording Ja/Nee (19)	Aard Controle (20)
												R
									€ 6.906.516			R
	€ 21.266.092										Ja	R
			€ 531.652								Ja	R
		€ 27.098.000									Ja	R
			€ 0								Ja	R
				€ 24.210.116							Ja	R
									€ 0		Ja	R
									€ 24.685.628		Ja	R
												R
				€ 12.121.958							Ja	R
	€ 0										Ja	R
			€ 5.000.001								Ja	R
		€ 5.000.000									Ja	R
			€ 0								Ja	R
				€ 7.143.440							Ja	R
							€ 2.856.461				Nee	R
				€ 80.299								R
				€ 89.942								R
												R
												R
				€ 0			€ 0					R
180												D1
375												D1
2												D1
105												D1
177												D1
18												D1
23												D1
69												D1
3												D1
				€ 5.884.700							Ja	R
				€ 5.082.094							Ja	R
				€ 20.254.804							Ja	R
												D2
												D2
									€ 919.972			R
				€ 24.626							Nee	R

9.7 Verantwoording Investeringsbudget Landelijk Gebied

Toelichting

De controle van de financiële cijfers en de beoordeling van de prestaties ILG en de relatie met EHS heeft in een notitie van 20 januari 2009 van het Ministerie van LNV zijn uitwerking gekregen. Ten behoeve van de accountantscontrole vloeit hieruit de volgende cijferopstelling met toelichting voort. Deze cijferopstelling betreft zowel het verslagjaar 2009, ter vergelijking zijn de cijfers van 2008 opgenomen.

Jaarcijfers ILG

Verloop rekening-courant bij het Groenfonds

	Verslagjaar 2009 (in €)	Verslagjaar 2008 (in €)
Saldo RC Groenfonds 1/1	25.989.042	8.442.069
Ontvangen voorschotten LNV ILG	35.658.638	31.541.351
Ontvangen rente	457.916	737.205
	<u>62.105.596</u>	<u>40.720.625</u>
Onttrekkingen ILG	46.658.779	14.718.833
Kosten Groenfonds	12.626	12.750
	<u>46.671.405</u>	<u>14.731.583</u>
	15.434.191	25.989.042
Saldo RC Groenfonds 31/12	17.714.793	25.989.042
Voorfinancieringsrekening Rabobank 31/12	2.280.602-	-
Eveneens	<u>15.434.191</u>	<u>25.989.042</u>

Overzicht bestedingen t.l.v. ILG-subsidie

	Verslagjaar 2009 (in €)	Verslagjaar 2008 (in €)
Opgenomen in jaarrekening:		
Verwerving gronden nieuwe EHS	1.498.554	1.495.692
Idem Natuurpakket Westerschelde	15.374.355	3.152.902
Verwervingen via DLG	16.872.910	4.648.594
Overige lasten minus baten via DLG	4.284.455	2.548.838
Lasten minus baten via DR	3.453.447	3.395.699
Lasten provincie	9.326.961	1.900.547
Totaal verantwoord	<u>33.937.773</u>	<u>12.493.678</u>
ILG-subsidie ten bate van gronden	16.872.910	4.648.594
ILG-subsidie ten bate van exploitatierekening	17.064.863	7.845.084
Totaal eveneens in jaarrekening provincie	<u>33.937.773</u>	<u>12.493.678</u>

Cijfers op kasbasis:

Zie de hiervoor vermelde cijfers
 Bij: in financiële administratie 2009 opgenomen correctie m.b.t. projectbureau Westerschelde '08
 Af: in 2010 te corrigeren te hoog opgenomen ILG-lasten
 Af: opgenomen verplichtingen min vorderingen
 Uitgaven minus inkomsten op kasbasis

Te verantwoorden in de voortgangsrapportage (Peilformat) aan LNV:

Jaarcijfers van DLG excl. specifieke opdrachten
 Af: Gefinancierd vanuit provinciaal budget
 Jaarcijfers DLG minus gecompenseerde BTW

Jaarcijfers van DR (op basis van dec. declaratie)
 Bij: Nabetaling over voorgaand jaar
 Af: Gefinancierd door derden

Uitgaven van provincie op kasbasis

Opgenomen in het Peilformat:
 - kolom 'Rijksbijdrage besteed in rapportagejaar'
 - waarvan Elfpobijdragen programmabeheer
 Saldo eveneens

Verslagjaar 2009 (in €)	Verslagjaar 2008 (in €)
33.937.773	12.493.678
286.329	286.329-
42.436-	
756.625-	75.130
<u>33.425.041</u>	<u>12.282.479</u>
21.180.700	7.315.447
140.685-	104.317-
<u>21.040.015</u>	<u>7.211.130</u>
3.620.157	3.566.659
18.031	13.780
184.740-	184.740-
<u>3.453.447</u>	<u>3.395.699</u>
8.931.578	1.675.650
<u>33.425.041</u>	<u>12.282.479</u>
33.731.236	12.609.215
306.195	326.736
<u>33.425.041</u>	<u>12.282.479</u>

Relatie bestedingen en onttrekkingen aan het Groenfonds

Te onttrekken de bestede rijksbijdrage ILG cf, het Peilformat, maar exclusief de Elfpobijdrage (zie hiervoor)

Aanvullend te onttrekken cf. 'Verantwoording ILG 2008'

33.425.041

3.597.278

37.022.319

Te onttrekken aan de ontvangen rente:

- beheerkosten ILG 2009

125.519

Totaal te onttrekken aan het Groenfonds

37.147.838

Onttrokken aan het Groenfonds in 2007

46.671.406

Teveel onttrokken aan het Groenfonds

9.523.568-

Verklaring niet ontschotte budgetten

De niet ontschotte budgetten betreffen volgens de toelichting op de bestuursovereenkomst (zie art. 2.3) de budgetten voor 'Nationale parken' en voor de 'Provinciale Stichting Landschapsbeheer'.

Deze budgetten zijn in 2009 besteed aan de doelen waarvoor ze zijn bestemd.

9.8 Aanbevelingen rekenkamer

Rapportage Conform besluit Provinciale Staten 30-06-2006 (SGR-70)

1. Proces van subsidieverstreking

Aanbeveling 1:

De volgende zaken zouden in de nieuwe subsidieverordening geregeld moeten zijn:

- a. Bij het opstellen van een nieuwe subsidieverordening dient eenduidig vastgesteld te worden wat de juridische en financiële basiseisen zijn die gesteld worden aan het subsidieproces. De afdelingen Financieel-Economische Zaken (FEZ) en Kabinet Juridische Zaken & Bestuurs-ondersteuning (KJB) dienen daarbij het voortouw te hebben. Deze basiseisen vormen het fundament van de verordening.
- b. Nadat is vastgesteld wat de basiseisen zijn dient een vereenvoudiging van de verordening plaats te vinden die recht doet aan de pragmatische stijl zoals die in de praktijk wordt gehanteerd (geen eindeloze regelgeving als de meeste regels uiteindelijk niet belangrijk lijken te zijn, interne deregulering). De beleidsdirecties hebben hierbij het voortouw.
- c. De dossiervorming dient uniform te zijn en compleet. Een projectgroep stelt een plan van aanpak op.
- d. Gemonitord moet worden op bedrijfsvoeringsaspecten welke knelpunten zich tijdens het proces van subsidieverstreking voordoen.

Stand van zaken per 31-12-2009:

- c. De aanbevelingen a/b/d zijn reeds afgedaan. Aanbeveling c. is meegenomen in de interne audit naar het proces van subsidieverlening dat in de eerste helft van 2009 is uitgevoerd. Uit het dossieronderzoek is naar voren gekomen dat het proces tot subsidieverlening aan de hand van het (fysieke en digitale) dossier, op hoofdlijnen, te volgen is. De hoofddocumenten zijn terug te vinden in het dossier. In een aantal gevallen is het fysieke dossier niet gelijk aan het digitale dossier. Hier is aandacht voor gevraagd. Hiermee is deze aanbeveling in zijn geheel afgedaan.

Aanbeveling 2:

Het College van Gedeputeerde Staten verricht een jaar na inwerkingtreding van de nieuwe ASV onderzoek naar het proces van subsidieverstreking in de praktijk. Daarbij wordt met name aandacht gegeven in hoeverre het proces rechtmatig (zowel juridisch als financieel) verloopt en dossiervorming eenduidig en compleet plaatsvindt. Van de resultaten van dat onderzoek doet het college verslag aan Provinciale Staten.

Stand van zaken per 31-12-2009:

De evaluatie is uitgevoerd in de eerste helft van 2009. In algemene zin kan uit de onderzoeksresultaten geconcludeerd worden dat zowel de medewerkers van de provincie als ook de instellingen in grote mate in staat zijn de inhoudelijke en procedurele regels uit de ASV/ASB te volgen. De breed gedragen ervaring is dat de nieuwe ASV/ASB een bijdrage levert aan een meer outputgericht en transparant subsidieproces. Bij het overgrote deel van de verleende subsidies verloopt het proces met prestatieafspraken goed. Bij budgetsubsidies blijft het lastig voor provincie en instellingen om geldbedragen en bewijzen te koppelen aan de (meerjarige) prestatieafspraken. Voor een samenvatting wordt verwezen naar het 'onderzoeksjaarverslag doelmatigheid en doeltreffendheid 2009' dat is bijgevoegd bij de jaarstukken van 2009. Hiermee is deze aanbeveling afgedaan.

2. Jeugdzorg

Aanbeveling 3:

PROVINCIALE STATEN: Onderzoek de consequenties van de beleidskeuzes door de provincie zoals de versterking van de ambulante sector, de afbouw van residentiële voorzieningen en de inzet van incidentele middelen vanuit het oogpunt van de (potentiële) cliënt.

Stand van zaken per 31-12-2009:

In juni 2009 is na overleg met de Provinciale Staten (commissie Welzijn) de onderzoeksopdracht voor bureau van Montfoort vastgesteld. Hier maakt de evaluatie IPT onderdeel van uit. Het onderzoek vindt plaats in het najaar 2009 (eerste tussenrapportage zal in april 2010 in een speciale commissie Welzijn rond jeugd worden voorgelegd) en in het voorjaar 2011.

Aanbeveling 6:

GS: Richt de monitoring in op de resultaten en effecten van het beleid ook in maatschappelijke zin.

Stand van zaken per 31-12-2009:

Vanaf september 2009 worden geleidelijk de prestatieindicatoren jeugdzorg ingevoerd. Dat moet op de langere termijn leiden tot het meetbaar maken van de maatschappelijke resultaten en effecten van de jeugdzorg. Het onderzoek dat van Montfoort uitvoert zal, binnen de kaders die door Provinciale Staten (commissie Welzijn) zijn vastgesteld, trachten met de beschikbare data zo goed mogelijk antwoord te geven op de tot nu toe behaalde resultaten en effecten.

3. Werkgelegenheid

Aanbeveling 2:

Breng op systematische wijze de succes- en faalfactoren van projecten in kaart.

Stand van zaken per 31-12-2009:

Bij de uitvoering van het sociaal-economische beleid in de periode 2009-2012 wordt aan deze aanbeveling gehoor gegeven: dit gebeurt conform het bestuurlijke commentaar met name bij de grotere projecten. Bij kleinere projecten vindt dit veelal op meer impliciete wijze plaats. Deze aanbeveling is hiermee afgerond.

Aanbeveling 3:

Maak leerervaringen van individuen beschikbaar voor leren door de organisatie.

Stand van zaken per 31-12-2009:

Aan deze aanbeveling wordt invulling gegeven op verscheidene niveaus: binnen de afdeling economie en de directie E&M en met andere directies vindt regelmatig overleg plaats over lopend en nieuw beleid. Bij deze overleggen is sprake van uitwisseling van leerervaringen met als doel activiteiten zo succesvol mogelijk uit te voeren. Deze aanbeveling is hiermee afgerond.

Aanbeveling 4:

Ontwikkel een integraal systeem waaruit de benodigde informatie ten behoeve van verantwoording, monitoring en effectiviteitsanalyse op elk niveau (maatregel, project, cluster) gedestilleerd kan worden.

Stand van zaken per 31-12-2009:

Momenteel bekijken wij de mogelijkheden om verantwoordingsinformatie en verantwoordingsprocessen zoveel mogelijk te stroomlijnen. Of dit zal leiden tot de ontwikkeling van één integraal systeem is nu nog niet duidelijk. Vanuit het PSEB wordt jaarlijks gerapporteerd over de economische programma's en actielijnen (inclusief projecten). Deze aanbeveling is afgerond.

Aanbeveling 5:

Organiseer en zet in op een collectief gedeeld gevoel van urgentie. Stel een helder toekomstprofiel van Zeeland op.

Stand van zaken per 31-12-2009:

In het vastgestelde PSEB 2009-2012 continueert de provincie haar richtinggevende en agenderende rol. Een geheel hoofdstuk is gewijd aan de ambitie voor de toekomst (welk toekomstprofiel staat ons voor ogen): waar willen we met Zeeland naartoe, wat zijn de uitgangspunten en beleidskaders en welke opgave voor het Provinciaal Sociaal-Economisch Beleidsplan (PSEB) komt hieruit voort. Door dit af te zetten tegen waar we nu staan in combinatie met ontwikkelingen en vooruitzichten van wat ons te wachten staat hebben we een beeld verkregen van de sterkten, zwakten, kansen en bedreigingen ter attentie van het sociaal-economisch beleid. Deze analyse heeft geleid tot verscheidene beleidsopgaven. De beleidsopgaven tezamen met de huidige economische situatie geven mede het gevoel van urgentie aan dat nodig is om relevante partijen te mobiliseren. Hier wordt verder uitvoering aan gegeven via de jaarlijkse PSEB-jaarplannen waarover met externe partijen overleg plaatsvindt. Aanbeveling is afgedaan.

4. Handreiking Verzelfstandiging Zeeland Seaports

De Rekenkamer heeft de handreiking inzake de verzelfstandiging van Zeeland Seaports opgesteld om Provinciale Staten in haar kaderstellende rol te ondersteunen. In het betreffende stuk wordt ingegaan op de verschillende stappen van een verzelfstandigingsproces en het daarbij behorende besluitvormingsproces. Met de handreiking wil de Rekenkamer een bijdrage leveren aan een zorgvuldige besluitvorming. Aan de hand van onder andere wetenschappelijke literatuur en ervaringen bij eerdere verzelfstandigingen heeft de Rekenkamer in kaart gebracht welke onderwerpen een rol spelen in het besluitvormingsproces om te komen tot de verzelfstandiging van Zeeland Seaports. Alhoewel het rapport vooral bedoeld is voor Provinciale Staten, hebben zowel het ambtelijk apparaat van de provincie als de organisatie van Zeeland Seaports zelf ook kennis genomen van het rapport en waar mogelijk de aandachtspunten die de Rekenkamer geeft zoveel mogelijk meegenomen in het verzelfstandigingsproces.

5. Beheer en onderhoud van infrastructurele werken

Aanbeveling 1:

De Rekenkamer Zeeland beveelt aan om deze randvoorwaarden te behouden en waar mogelijk te versterken. De toepassing van landelijk overeengekomen maatstaven zoals aangeboden door de CROW. Aandachtspunt hierbij is dat deze maatstaven en systematieken hulpmiddelen zijn en geen leidende principes voor beleidsontwikkeling.

Stand van zaken per 31-12-2009:

In het nieuwe concept van het Integrale Beheerplan Provinciale Infrastructuur is, net als in het voorgaande beheerplan wegen, de CROW-systematiek als hulpmiddel gehanteerd. Daarnaast is in het integrale beheerplan meer de nadruk gelegd op de beleidsmatige relatie met het Provinciaal Verkeers- en Vervoersplan (PVVP). Aanbeveling is afgedaan.

Aanbeveling 2:

De Rekenkamer Zeeland beveelt aan om deze randvoorwaarden te behouden en waar mogelijk te versterken. De kennis, inzicht en ervaring van medewerkers van de provincie en tevens hun betrokkenheid. Aandachtspunt hierbij is dat de informatie die de medewerkers bij zich dragen geborgd dient te worden zodat deze behouden blijft voor de organisatie.

Stand van zaken per 31-12-2009:

Het streven is dat deze kennis wordt geborgd. Aan dit aspect is ondermeer aandacht geschonken middels de evaluatie Infrabeheer (onderzoek bureau Berenschot). De lopende kerntakendiscussie en de mogelijk daaruit voortvloeiende veranderingen in de personele bezetting zijn voor het behoud van kennis, inzicht en ervaring een punt van zorg.

Aanbeveling 3:

De Rekenkamer Zeeland beveelt aan om deze randvoorwaarden te behouden en waar mogelijk te versterken. De ontwikkeling naar een beleidsmatig verantwoord beheer en onderhoud. Aandachtspunt hierbij is dat de afzonderlijke onderdelen (zoals beleidsdocumenten, fasen in de beleidscyclus en afdelingen binnen de organisatie) met elkaar in verbinding worden gebracht.

Stand van zaken per 31-12-2009:

Zie ook aanbeveling 1: de koppeling met het PVVP is nadrukkelijker opgenomen in het integrale beheerplan. De vervolgstap in de vorm van Monitoring, komt mogelijk als gevolg van de kerntakendiscussie onder druk te staan.

Aanbeveling 4:

Om de effectiviteit van het beheer en onderhoud van infrastructuur te verbeteren beveelt de Rekenkamer Zeeland aan: Het beleid ten aanzien van beheer en onderhoud van infrastructuur meer SMART+C te formuleren.

Stand van zaken per 31-12-2009:

Is zo goed als mogelijk opgenomen in het integrale beheerplan. Aanbeveling is hiermee afgedaan.

Aanbeveling 5:

Om de effectiviteit van het beheer en onderhoud van infrastructuur te verbeteren beveelt de Rekenkamer Zeeland aan: De omslag van budgetsturing naar sturing op output en outcome actief door te zetten zowel beleidsmatig als in de uitvoeringspraktijk.

Stand van zaken per 31-12-2009:

Deze sturingsfilosofie zit in het integrale beheerplan: Provinciale Staten stellen de kaders ter attentie van het kwaliteitsniveau vast, de financiering is daarin volgend. Voor het groot onderhoud / renovatie van wegen en fietspaden is er een vast jaarlijks budget. Door de beschikbaarheid van extra middelen voor renovatie kon de laatste jaren op output worden gestuurd. Hoe dit de komende tijd zal zijn, is tegen de achtergrond van de kerntakendiscussie en de bezuinigingen nog niet aan te geven. Aanbeveling is afgerond.

Aanbeveling 6:

Om de effectiviteit van het beheer en onderhoud van infrastructuur te verbeteren beveelt de Rekenkamer Zeeland aan: Transparantie bieden in de inzet van budgetten, planning en realisatie van het totaal aan onderhoudswerkzaamheden.

Stand van zaken per 31-12-2009:

De transparantie is reeds aanwezig in de vorm van jaarplanningen, het MIZ, het instandhoudingsplan Kanaal door Walcheren et cetera. Aanbeveling is afgedaan.

Aanbeveling 7:

Om de effectiviteit van het beheer en onderhoud van infrastructuur te verbeteren beveelt de Rekenkamer Zeeland aan: De beleidsomgeving en de uitvoeringspraktijk met elkaar in relatie brengen.

Stand van zaken per 31-12-2009:

In het nieuwe concept van het Integrale Beheerplan Provinciale Infrastructuur is, net als in het voorgaande beheerplan wegen, de CROW-systematiek als hulpmiddel gehanteerd. Daarnaast is in het integrale beheerplan meer de nadruk gelegd op de beleidsmatige relatie met het PVVP. Aanbeveling is afgedaan.

Aanbeveling 8:

Om de effectiviteit van het beheer en onderhoud van infrastructuur te verbeteren beveelt de Rekenkamer Zeeland aan: De registratie- en monitoringssystemen verder doorontwikkelen.

Stand van zaken per 31-12-2009:

De koppeling met het PVVP is nadrukkelijker opgenomen in het integrale beheerplan. De vervolgstap in de vorm van Monitoring, komt mogelijk als gevolg van de kerntakendiscussie onder druk te staan.

Aanbeveling 9:

Om de effectiviteit van het beheer en onderhoud van infrastructuur te verbeteren beveelt de Rekenkamer Zeeland aan: Naast de technische staat en ontwikkeling van de infrastructuur in het beheer- en onderhoudsproces ook (toekomstgerichte) maatschappelijke en economische ontwikkelingen betrekken.

Stand van zaken per 31-12-2009:

In het nieuwe concept van het Integrale Beheerplan Provinciale Infrastructuur is, net als in het voorgaande beheerplan wegen, de CROW-systematiek als hulpmiddel gehanteerd. Daarnaast is in het integrale beheerplan meer de nadruk gelegd op de beleidsmatige relatie met het PVVP. Aanbeveling is afgedaan.

Aanbeveling 10:

Om de effectiviteit van het beheer en onderhoud van infrastructuur te verbeteren beveelt de Rekenkamer Zeeland aan: Een risico-analyse uit te voeren naar de huidige onderhoudsstrategie van de provincie. Het gaat dan specifiek om de keuze voor primair conserverende maatregelen.

Stand van zaken per 31-12-2009:

In de huidige situatie worden er geen conserverende maatregelen uit louter budgettaire overwegingen uitgevoerd. Indien er door bezuinigingen minder budget beschikbaar zal zijn, is een risico-analyse naar de onderhoudsstrategie zinvol. De mogelijkheden om een risico-analyse uit te voeren, zullen worden verrekend.

Provinciale Staten van de Provincie Zeeland
Postbus 6001
4330 LA MIDDELBURG

Datum
30 maart 2010

Accountantsverklaring

Verklaring betreffende de jaarrekening

Wij hebben de jaarrekening 2009 van provincie Zeeland, bestaande uit de balans per 31 december 2009 en de programmarekening over 2009 met de toelichtingen, gecontroleerd.

Verantwoordelijkheid van het college van Gedeputeerde Staten

Het college van Gedeputeerde Staten van de provincie Zeeland is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening, alsmede voor het opstellen van het jaarverslag, beide in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten.

Deze verantwoordelijkheid houdt onder meer in dat de jaarrekening zowel de baten en lasten als de activa en passiva getrouw dient weer te geven, en dat de in de jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen. Rechtmatige totstandkoming betekent in overeenstemming met de begroting, en met de van toepassing zijnde wettelijke regelingen waaronder provinciale verordeningen.

Deze verantwoordelijkheid omvat onder meer: het ontwerpen, invoeren en in stand houden van een intern beheersingssysteem relevant voor het opmaken van en getrouw weergeven in de jaarrekening van zowel de baten en lasten als de activa en passiva, zodanig dat deze geen afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten bevat en voor de naleving van de relevante wet- en regelgeving, het kiezen en toepassen van aanvaardbare grondslagen voor financiële verslaggeving en het maken van schattingen die onder de gegeven omstandigheden redelijk zijn.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle, als bedoeld in artikel 217, lid 2 van de Provinciewet. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder het Besluit accountantscontrole provincies en gemeenten en het protocol accountantscontrole 2007 - 2011. Dienovereenkomstig zijn wij verplicht te voldoen aan de voor ons geldende gedragsnormen en zijn wij gehouden onze

30 maart 2010

controle zodanig te plannen en uit te voeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De keuze van de uit te voeren werkzaamheden is afhankelijk van de professionele oordeelsvorming van de accountant, waaronder begrepen zijn beoordeling van de risico's van afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten. In die beoordeling neemt de accountant in aanmerking het voor het opmaken van en getrouw weergeven in de jaarrekening van zowel de baten en lasten als de activa en passiva, alsmede het voor de naleving van de wet- en regelgeving relevante interne beheersingssysteem, teneinde een verantwoorde keuze te kunnen maken van de controlewerkzaamheden die onder de gegeven omstandigheden adequaat zijn, maar die niet tot doel hebben een oordeel te geven over de effectiviteit van het interne beheersingssysteem van de provincie. Tevens omvat een controle onder meer een evaluatie van de aanvaardbaarheid van de toegepaste grondslagen voor financiële verslaggeving, van de redelijkheid van schattingen die het college van Gedeputeerde Staten van de provincie heeft gemaakt, een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening, alsmede een evaluatie van het normenkader voor rechtmatigheid zoals vastgesteld door de Provinciale Staten op 29 mei 2007 en de operationalisering van het normenkader voor rechtmatigheid in de beheersorganisatie van de provincie.

De bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt voor fouten 1% en voor onzekerheden 3% van de totale lasten. Deze goedkeuringstolerantie is door Provinciale Staten bij statenbesluit van 29 mei 2007, nummer FEZ 332 vastgesteld.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Oordeel

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening van de provincie Zeeland een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2009 als van de activa en passiva per 31 december 2009 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten.

Voorts zijn wij van oordeel dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen in overeenstemming met de begroting en met de van toepassing zijnde wettelijke regelingen waaronder provinciale verordeningen.

30 maart 2010

Verklaring betreffende andere wettelijke voorschriften en/of voorschriften van regelgevende instanties

Op grond van de wettelijke verplichting ingevolge artikel 217, lid 3 onder d Provinciewet melden wij dat het jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening.

Middelburg, 30 maart 2010

Deloitte Accountants B.V.

Was getekend: drs. W. Veldhuis RA

COLOFON

Uitgave

Provincie Zeeland,
Maart 2010

Coördinatie

Provincie Zeeland,
Afdeling FEZ

Fotografie (omslag)

Jord Stenvert

Fotografie (binnenwerk)

Hans Boer
Jan Ploeger
Anda van Riet
Geert Sandkuijl
Jord Stenvert
Mieke Wijnen
Dennis Wisse

Prepress

Provincie Zeeland,
Afdeling I&D

Print

Provincie Zeeland,
Afdeling I&D